

Besluit tot wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving, het Omgevingsbesluit en enkele andere besluiten met het oog op het beschermen van de bodem, met inbegrip van het grondwater en het duurzaam en doelmatig gebruik van de bodem (Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet)

Versie ten behoeve van internetconsultatie

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat van, nr. /BSK-, Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken, gedaan mede namens Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;

Gelet op de kaderrichtlijn water, de nitraatrichtlijn, de nec-richtlijn, Richtlijn nr. 86/278/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 juni 1986, betreffende de bescherming van het milieu, in het bijzonder de bodem, bij het gebruik van zuiveringsslib in de landbouw (PbEG 1986, L 278) en de artikelen 2.1, derde lid, 2.24, eerste lid, 4.3, eerste en tweede lid, 5.1, eerste en tweede lid, 20.10 van de Omgevingswet, de artikelen 8.40, eerste lid, 9.2.2.1, eerste lid, 9.5.2, eerste lid, 10.2, tweede lid, en 11a.2, eerste lid, van de Wet milieubeheer, de artikelen 4 en 5 van de Kaderwet subsidies I en M;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van, nr.);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat van, nr. /BSK-, Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken, uitgebracht mede namens Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Hoofdstuk 1. Wijziging in de uitvoeringsregelgeving van de Omgevingswet¹

Artikel I

Het Besluit activiteiten leefomgeving wordt als volgt gewijzigd:

A

Na artikel 2.6 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 2.6a (bevoegd gezag Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit)

Voor het op of in de bodem brengen van meststoffen en het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan, bedoeld in paragraaf 3.2.17, is Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het bevoegd gezag:

- a. waaraan een melding wordt gedaan;
- b. dat een maatwerkvoorschrift kan stellen; en
- c. dat beslist op een aanvraag om toestemming om een gelijkwaardige maatregel te treffen.

---

¹ Het Besluit activiteiten leefomgeving, Besluit kwaliteit leefomgeving en het Omgevingsbesluit zijn bij publicatie in het Staatsblad vernummerd. Die vernummering is niet verwerkt in de wijzigingsopdrachten, verwijzingen en de toelichting van deze consultatieversie van het Aanvullingsbesluit bodem maar gebeurt na de internetconsultatie.

B

Artikel 3.40, tweede lid, onder a en b komt te luiden:

- a. het opslaan en samenvoegen van niet verontreinigde grond of grond van kwaliteitsklasse wonen of industrie;
- b. het opslaan en samenvoegen van niet verontreinigde, licht verontreinigde of matig verontreinigde baggerspecie;

C

Na paragraaf 3.2.16 worden acht paragrafen ingevoegd, luidende:

§ 3.2.17 Het op of in de bodem brengen van meststoffen, het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan

Artikel 3.48a (aanwijzing milieubelastende activiteiten)

1. Als milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 2.1 worden aangewezen:
  - a. het op of in de bodem brengen van meststoffen; en
  - b. het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan.
2. Onder de aanwijzing valt niet het lozen van afvalwater op of in de bodem.

Artikel 3.48aa (aanwijzing vergunningplichtige gevallen)

Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, geldt voor de milieubelastende activiteit, bedoeld in artikel 3.48a, onder a, als het gaat om het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk en stedelijk afvalwater.

Artikel 3.48b (algemene regels)

Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 3.48a, wordt voldaan aan de regels over:

- a. het op of in de bodem brengen van meststoffen, bedoeld in paragraaf 4.115;
- b. het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib, bedoeld in paragraaf 4.116; en
- c. het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan, bedoeld in paragraaf 4.117.

§ 3.2.18 Graven in bodem met een kwaliteit onder de interventiewaarde bodemkwaliteit

Artikel 3.48c (aanwijzing milieubelastende activiteit)

1. Als milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 2.1 wordt aangewezen het graven in bodem die verontreiniging bevat onder de waarde waarboven significante risico's voor mens, plant of dier bestaan als gevolg van verontreiniging van de bodem, bedoeld in bijlage VI bij dit besluit, als het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 m³.
2. De aanwijzing omvat:
  - a. bemalen dat nodig is voor het graven;
  - b. ontgraven;
  - c. zeven of tijdelijk opslaan bij het tijdelijk uitnemen;
  - d. terugplaatsen en afvoeren van grond.
3. Onder de aanwijzing valt niet het graven in het grondwater of in de waterbodem.

Artikel 3.48d (algemene regels)

Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 3.48c, wordt voldaan aan de regels over graven in bodem met een kwaliteit onder de interventiewaarde bodemkwaliteit, bedoeld in paragraaf 4.118.

§ 3.2.19 Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit

Artikel 3.48e (aanwijzing milieubelastende activiteit)

1. Als milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 2.1 wordt aangewezen het graven in bodem die verontreiniging bevat boven de interventiewaarde bodemkwaliteit, als het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 m³.
2. De aanwijzing omvat:
  - a. bemalen dat nodig is voor het graven;
  - b. ontgraven;
  - c. zeven of tijdelijk opslaan bij het tijdelijk uitnemen;
  - d. terugplaatsen en afvoeren van grond.
3. Onder de aanwijzing valt niet het graven in het grondwater of in de waterbodem.

Artikel 3.48f (algemene regels)

Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 3.48e, wordt voldaan aan de regels over graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit, bedoeld in paragraaf 4.119.

Artikel 3.48g (gegevens en bescheiden)

1. Ten minste vijf werkdagen voor het begin van de activiteit, bedoeld in artikel 3.48e, worden aan het bevoegd gezag, bedoeld in afdeling 2.2, gegevens en bescheiden verstrekt over:
  - a. de begrenzing van de locatie waarop de activiteit wordt verricht; en
  - b. de verwachte datum van het begin van de activiteit.
2. Onverwijld na het wijzigen van de begrenzing of de verwachte datum van het begin van de activiteit worden de gewijzigde gegevens verstrekt aan het bevoegd gezag.

§ 3.2.20 Bodemsanering

Artikel 3.48h (aanwijzing milieubelastende activiteit)

1. Als milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 2.1 wordt aangewezen het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan de verontreiniging van de bodem.
2. Onder de aanwijzing valt niet het saneren van de bodem als de maatregelen zijn gericht op verontreiniging van grondwater of van de waterbodem.

Artikel 3.48i (algemene regels)

Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 3.48h, wordt voldaan aan de regels over het saneren van de bodem, bedoeld in paragraaf 4.120.

Artikel 3.48j (gegevens en bescheiden)

1. Ten minste vier weken voor het begin van de activiteit, bedoeld in artikel 3.48h, worden aan het bevoegd gezag, bedoeld in afdeling 2.2, gegevens en bescheiden verstrekt over:
  - a. de begrenzing van de locatie waarop de activiteit wordt verricht; en
  - b. de verwachte datum van het begin van de activiteit.
2. Ten hoogste 48 uur na het wijzigen van de begrenzing of de verwachte datum van het begin van de activiteit worden de gewijzigde gegevens verstrekt aan het bevoegd gezag.

§ 3.2.21 Opslaan van grond en baggerspecie

Artikel 3.48k (aanwijzing milieubelastende activiteiten)

1. Als milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 2.1 worden aangewezen:
  - a. het opslaan, zeven en samenvoegen van grond, en
  - b. het opslaan, zeven, mechanisch ontwateren en samenvoegen van baggerspecie.
2. Onder de aanwijzing valt niet:
  - a. het opslaan, zeven of samenvoegen van grond op de locatie van het graven, en
  - b. het opslaan van baggerspecie op de locatie van het baggeren.

Artikel 3.48l (aanwijzing vergunningplichtige gevallen)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, geldt voor de milieubelastende activiteit, bedoeld in artikel 3.48k, voor zover het gaat om het opslaan, zeven, mechanisch ontwateren of samenvoegen van verontreinigde grond, zwaar verontreinigde grond of zwaar verontreinigde baggerspecie.
2. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam te verrichten, geldt voor het lozen op een oppervlaktewaterlichaam van afvalwater afkomstig van de milieubelastende activiteit, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 3.48m (algemene regels)

Bij het verrichten van de activiteiten, bedoeld in artikel 3.48k, wordt voldaan aan de regels over:

- a. het ontvangen van afvalstoffen, bedoeld in paragraaf 4.49, als de activiteit niet als vergunningplichtig is aangewezen in dit hoofdstuk; en
- b. het opslaan en zeven van zonder bewerking herbruikbare grond en baggerspecie, bedoeld in paragraaf 4.121.

*§ 3.2.22 Toepassen van bouwstoffen***Artikel 3.48n (aanwijzing milieubelastende activiteit)**

1. Als milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 2.1 wordt aangewezen het toepassen van bouwstoffen.
2. Onder de aanwijzing valt niet het toepassen van bouwstoffen die een gevaarlijke afvalstof zijn.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op:
  - a. het toepassen van mijnsteen en mijnsteen dat is vermengd met ten hoogste 80% gewichtsprocenten grond of baggerspecie, die afkomstig zijn uit een herkomstgebied in de provincie Limburg dat bij ministeriële regeling is aangewezen, in een toepassingsgebied in de provincie Limburg dat bij ministeriële regeling is aangewezen;
  - b. het toepassen van bouwstoffen binnen een gebouw als de bouwstoffen zo worden toegepast dat geen contact met hemelwater, oppervlaktewater of grondwater kan optreden.

Artikel 3.48o (algemene regels)

Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 3.48n, wordt voldaan aan de regels over het toepassen van bouwstoffen, bedoeld in paragraaf 4.122.

*§ 3.2.23 Toepassen van grond en baggerspecie***Artikel 3.48p (aanwijzing milieubelastende activiteit)**

1. Als milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 2.1 wordt aangewezen het toepassen van grond of baggerspecie.
2. Onder de aanwijzing valt niet het toepassen van grond of baggerspecie:
  - a. die volgens artikel 4 van de Meststoffenwet als meststof mag worden verhandeld; of
  - b. die een gevaarlijke afvalstof is.

Artikel 3.48q (algemene regels)

Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 3.48p, wordt voldaan aan de regels over het toepassen van grond en baggerspecie, bedoeld in paragraaf 4.123.

*§ 3.2.24 Toepassen van mijnsteen en met grond en baggerspecie vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg***Artikel 3.48r (aanwijzing milieubelastende activiteit)**

1. Als milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 2.1 wordt aangewezen het toepassen van mijnsteen en van mijnsteen dat is vermengd met ten hoogste 80% gewichtsprocenten grond of

baggerspecie, die afkomstig zijn uit een herkomstgebied in de provincie Limburg dat bij ministeriële regeling is aangewezen, in een toepassingsgebied in de provincie Limburg dat bij ministeriële regeling is aangewezen.

2. Onder de aanwijzing valt niet het toepassen van mijnsteen en van mijnsteen dat is vermengd met ten hoogste 80% gewichtsprocenten grond of baggerspecie die een gevaarlijke afvalstof zijn.

Artikel 3.48s (algemene regels)

Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 3.48r, wordt voldaan aan de regels over het toepassen van mijnsteen en met grond en baggerspecie vermengde mijnsteen, bedoeld in paragraaf 4.124.

D

Artikel 3.182, tweede lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. Onderdeel c komt te luiden:

c. het op of in de bodem brengen van meststoffen bedoeld in paragraaf 3.2.17, voor zover dat nuttig toepassen is;.

2. Na onderdeel c worden twee onderdelen toegevoegd, luidende:

d. het toepassen van bouwstoffen, bedoeld in paragraaf 3.2.22 voor zover dat nuttig toepassen is; en

e. het toepassen van grond of baggerspecie, bedoeld in paragraaf 3.2.23, voor zover dat nuttig toepassen is.

E

In artikel 3.185, derde lid, worden onder vervanging van “of” aan het slot door een puntkomma, aan het eind van onderdeel k twee onderdelen toegevoegd, luidende:

l. het opslaan van grond en baggerspecie, bedoeld in paragraaf 3.2.21; of

m. het toepassen van grond en baggerspecie, bedoeld in paragraaf 3.5.12.

F

Artikel 3.186, derde lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel q, onder 1°, vervalt de zinsnede “als bedoeld in artikel 1 van het Besluit bodemkwaliteit die op grond van dat besluit mogen worden toegepast als bouwstof”.

2. De onderdelen r en s vervallen.

3. De onderdelen t tot en met aa worden vernummerd tot r tot en met y.

G

Artikel 3.193, derde lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel c wordt na “hout of houtachtig materiaal” ingevoegd “of schone grond” en wordt aan het slot toegevoegd: of.

2. In onderdeel d vervalt “of” aan het einde van de zin en wordt een punt toegevoegd.

3. Onderdeel e vervalt.

H

Na paragraaf 3.5.11 wordt een paragraaf toegevoegd, luidende:

§ 3.5.12 Grondbank en grondreinigingsbedrijf

Artikel 3.200a (aanwijzing milieubelastende activiteiten)

1. Als milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 2.1 worden aangewezen:
  - a. het opslaan van meer dan één partij ingezamelde of afgegeven grond of baggerspecie;
  - b. het bewerken van grond of baggerspecie.
2. Deze activiteit omvat ook andere milieubelastende activiteiten die worden verricht op dezelfde locatie die dat toepassen functioneel ondersteunen.
3. Onder de aanwijzing valt niet de activiteit, bedoeld in het eerste lid, onder b, als dit alleen bestaat uit:
  - a. zeven of samenvoegen van grond of baggerspecie of mechanisch ontwateren van baggerspecie;
  - b. het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan de verontreiniging van de bodem, bedoeld in paragraaf 3.2.20; en
  - c. het als grondstof inzetten van grond in een productieproces of reparatieproces.

Artikel 3.200b (aanwijzing vergunningplichtige gevallen)

1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een milieubelastende activiteit te verrichten, geldt voor de milieubelastende activiteit, bedoeld in artikel 3.200a, voor zover het gaat om het bewerken van verontreinigde grond, zwaar verontreinigde grond of zwaar verontreinigde baggerspecie.
2. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam te verrichten, geldt voor het lozen op een oppervlaktewaterlichaam van afvalwater afkomstig van de milieubelastende activiteit, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 3.200c (algemene regels)

1. Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 3.200a, wordt voldaan aan de regels over:
  - a. het kleinschalig tanken, bedoeld in paragraaf 4.38;
  - b. het grootschalig tanken, bedoeld in paragraaf 4.39;
  - c. het ontvangen van afvalstoffen, bedoeld in paragraaf 4.49, als de activiteit niet als vergunningplichtig is aangewezen in dit hoofdstuk; en
  - d. het laden en lossen van schepen, bedoeld in paragraaf 4.109.
2. Ook wordt voldaan aan de regels over energiebesparing, bedoeld in paragraaf 5.4.1, als de activiteit niet als vergunningplichtig is aangewezen in dit hoofdstuk.

Artikel 3.200d (gegevens en bescheiden)

1. Ten minste vier weken voor het begin van de activiteit, bedoeld in artikel 3.200a, worden aan het bevoegd gezag, bedoeld in afdeling 2.2, gegevens en bescheiden verstrekt over:
  - a. de begrenzing van de locatie waarop de activiteit wordt verricht; en
  - b. de verwachte datum van het begin van de activiteit.
2. Ten minste vier weken voor de begrenzing wijzigt, worden de gewijzigde gegevens aan het bevoegd gezag verstrekt.

I

Na paragraaf 4.114 worden tien paragrafen toegevoegd:

§ 4.115 Brengen van meststoffen op of in de bodem

Artikel 4.1179 (toepassingsbereik)

1. Deze paragraaf is van toepassing op het op of in de bodem brengen van meststoffen.

2. Deze paragraaf is niet van toepassing op het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib.
3. Voor de toepassing van deze paragraaf wordt onder fosfaat verstaan fosfaat als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Meststoffenwet.

Artikel 4.1180 (milieu: gebruik bij bevroren bodem of sneeuw)

1. Met het oog op het beschermen van het milieu worden dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten en stikstofkunstmest niet op of in de bodem gebracht als de bodem geheel of gedeeltelijk is bevroren of geheel of gedeeltelijk is bedekt met sneeuw.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op stikstofkunstmest als het gaat om kleigronden waarop graan wordt geteeld, en als de maximumtemperatuur op de dag waarop de stikstofkunstmest op of in de bodem wordt gebracht 5° C of meer is en wordt verwacht dat de minimumtemperatuur gedurende het daarop volgende etmaal 0° C of meer is.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op het op of in de bodem brengen van vaste mest op grasland als voor de gronden beheer gericht op het in stand houden van natuurwaarden is vastgesteld ter uitvoering van de Wet natuurbescherming, ter uitvoering van een voorwaarde die is verbonden aan een verleende subsidie op grond van de Kaderwet EZ-subsidies of Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit met dat beheer heeft ingestemd, en:
  - a. aan het beheer beperkingen zijn verbonden over de te gebruiken hoeveelheid meststoffen, uitgedrukt in kg stikstof en fosfaat; en
  - b. het gebruik in overeenstemming is met het beheer.

Artikel 4.1181 (bodem: algemeen)

Met het oog op het beperken van verontreiniging van de bodem worden alleen meststoffen op of in de bodem gebracht die op grond van hoofdstuk III van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet mogen worden verhandeld.

Artikel 4.1182 (bodem: gebruik bij met water verzadigde bodemlaag)

Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem worden dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen en stikstofkunstmest niet op of in de bodem gebracht als de bovenste bodemlaag met water is verzadigd.

Artikel 4.1183 (bodem: gebruik bij bevloeien en beregenen)

Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem worden van 1 september tot en met 31 januari dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen en stikstofkunstmest niet op of in de bodem gebracht als de bodem tegelijkertijd wordt bevoeid of beregend.

Artikel 4.1184 (bodem: gebruik vaste mest)

1. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem wordt vaste mest van 1 september tot en met 31 januari niet op of in de bodem gebracht.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op vaste mest op:
  - a. grasland, gelegen op kleigronden of veengronden, voor zover het gaat om de periode van 1 september tot en met 15 september;
  - b. bouwland, gelegen op kleigronden of veengronden; en
  - c. bouwland, gelegen op zandgronden of lössgronden, als op die gronden bomen worden geteeld en het op of in de bodem brengen plaatsvindt direct voorafgaand aan de aanplant van de bomen.
3. Bij extreme weersomstandigheden en als hiervoor een landbouwkundige noodzaak bestaat kan Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de periode, bedoeld in het eerste lid, met ten hoogste veertien dagen bekorten.

Artikel 4.1185 (bodem: gebruik drijfmest)

1. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem wordt drijfmest van 1 augustus tot en met 15 februari niet op of in de bodem gebracht.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op het op of in de bodem brengen van drijfmest op:
  - a. grasland, voor zover het gaat om de periode van 1 augustus tot en met 31 augustus;

- b. bouwland, voor zover het gaat om de periode van 1 februari tot en met 15 februari; en
  - c. bouwland, voor zover het gaat om de periode van 1 augustus tot en met 31 augustus als hierop:
    - 1°. uiterlijk op 31 augustus winterkoolzaad voor zaadwinning in het daaropvolgende kalenderjaar wordt gezaaid;
    - 2°. uiterlijk op 31 augustus een groenbemester wordt ingezaaid of geplant die niet eerder dan acht weken na de datum van inzaaien of planten wordt vernietigd; of
    - 3°. in het daarop aansluitende najaar bloembollen worden geplant.
3. Bij extreme weersomstandigheden en als hiervoor een landbouwkundige noodzaak bestaat kan Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de periode in het eerste lid met ten hoogste veertien dagen bekorten.

Artikel 4.1186 (bodem: gebruik stikstofkunstmest)

1. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem wordt van 16 september tot en met 31 januari geen stikstofkunstmest op of in de bodem van bouwland of grasland gebracht.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op bouwland waarop:
- a. vollegrondsgroente wordt geteeld;
  - b. alleen fruit wordt geteeld en na de oogst ureum wordt gebruikt;
  - c. alleen fruit wordt geteeld, voor zover het gaat om de periode van 16 september tot en met 15 oktober,
  - d. voor een tweede of later zaadoogst in het daaropvolgende kalenderjaar winterkoolzaad of de graszaadgewassen rietzwenkgras, roodzwenkgras of veldbeemdgras worden geteeld, voor zover het gaat om de periode van 16 september tot en met 15 oktober, of
  - e. hyacinten of tulpen worden geteeld, voor zover het gaat om de periode van 16 januari tot en met 31 januari.

Artikel 4.1187 (bodem: gelijkmatige verspreiding)

Met het oog op het beperken van verontreiniging van de bodem worden dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen en stikstofkunstmest gelijkmatig over de bodem perceel verspreid.

Artikel 4.1188 (bodem: gebruik op hellingen bij geulenerosie)

Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem worden dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen en stikstofkunstmest, niet op of in de bodem gebracht op gronden met een hellingspercentage van 7 of meer als deze zijn aangetast door de versnelde afvoer van bodemmateriaal door afstromend water, waarbij geulen van meer dan 30 cm diepte zijn ontstaan.

Artikel 4.1189 (bodem: gebruik op hellingen niet-beteelde grond)

1. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem worden dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen en stikstofkunstmest niet op of in de bodem gebracht op niet-beteelde gronden met een hellingspercentage van 7 of meer.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op het op of in de bodem brengen van dierlijke meststoffen op niet-beteelde gronden met een hellingspercentage tussen de 7 en 18, als deze grond uiterlijk acht dagen na het op of in de bodem brengen hiervan gelijkmatig zijn ingezaaid:
- a. met een ander gewas dan maïs, aardappelen of bieten; of
  - b. met maïs, aardappelen of bieten:
- 1°. op een perceel met een aaneengesloten lengte van ten hoogste 300 m dat aan beide einden over de volle breedte door een duidelijk waarneembare kavelgrens is afgebakend; of
  - 2°. op een perceel dat over de volle breedte wordt begrensd door gronden die zijn beteeld met een ander gewas dan maïs, aardappelen of bieten over een aaneengesloten lengte van ten minste 100 m.

Artikel 4.1190 (bodem: gebruik op hellingen bouwland)

Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem worden op bouwland met een hellingspercentage van 18 of meer geen dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen of stikstofkunstmest op of in de bodem gebracht.

Artikel 4.1191 (bodem: teelt van maïs op zand- en lössgronden)

1. Met het oog op het beperken van verontreiniging van de bodem wordt direct na de teelt van maïs op zand- en lössgronden gras, winterrogge, bladkool, bladrammenas, wintertarwe, wintergerst, triticale of Japanse haver geteeld.
2. Het gewas dat direct na maïs wordt geteeld, wordt niet voor 1 februari van het daaropvolgende kalenderjaar vernietigd.

Artikel 4.1192 (lucht: emissiearm aanwenden)

1. Met het oog op het beperken van emissie naar de lucht voldoen dierlijke meststoffen aan *[BBT-document emissiearm aanwenden]*.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op het op of in de bodem brengen van drijfmest:
  - a. afkomstig van runderen;
  - b. op bouwland gelegen op zandgrond;
  - c. voor zover het om de periode van 1 maart tot en met 31 mei gaat; en
  - d. als op het perceel een gewas is ingezaaid, geplant of gepoot:
    - 1°. in veenkoloniaal gebied in de provincie Drenthe, de provincie Groningen ten zuiden van het Eemskanaal, de provincie Overijssel ten noorden van de lijn Zwolle-Ommen-Nijverdal-Almelo-Albergen-Tubbergen en de provincie Friesland ten oosten van de lijn Elsloo-Oosterwolde-Haulerwijk; of
    - 2°. op Texel.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op het op of in de bodem brengen van vaste mest op gronden waar het hellingspercentage minder dan 7 is en waarop gras wordt geteeld of waarop alleen fruit wordt geteeld.

Artikel 4.1193 (bodem: gebruik meststoffen op natuurgronden)

1. Met het oog op het beperken van verontreiniging van de bodem worden op natuurgronden alleen dierlijke meststoffen of compost op of in de bodem gebracht als het totaal van de gebruikte hoeveelheid meststoffen, uitgedrukt in kg fosfaat, ten hoogste 20 kg fosfaat per ha per jaar bedraagt.
2. Het totaal van de gebruikte hoeveelheid dierlijke meststoffen of compost, uitgedrukt in kg fosfaat, bedraagt ten hoogste 20 kg/ha/j.
3. Als de natuurgronden grasland zijn, is het totaal van de gebruikte hoeveelheid meststoffen, uitgedrukt in kg fosfaat en stikstof, niet groter is dan 70 kg/ha/j fosfaat en 170 kg/ha/j stikstof 4. Bij het bepalen van de gebruikte hoeveelheid compost wordt 50% van de hoeveelheid fosfaat in compost met een maximum van 3,5 kg fosfaat per 1.000 kg droge stof niet in aanmerking genomen.
4. Het tweede en derde lid zijn niet van toepassing op het op of in de bodem brengen van dierlijke meststoffen of compost als voor de gronden beheer gericht op het in stand houden van natuurwaarden is vastgesteld ter uitvoering van de Wet natuurbescherming, ter uitvoering van een voorwaarde die is verbonden aan een verleende subsidie op grond van de Kaderwet EZ-subsidies of Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit met dat beheer heeft ingestemd, en:
  - a. aan het beheer beperkingen zijn verbonden over de te gebruiken hoeveelheid dierlijke meststoffen of compost, uitgedrukt in kg stikstof en fosfaat, en
  - b. het gebruik in overeenstemming is met het beheer.

Artikel 4.1194 (bodem: gebruik meststoffen overige gronden)

1. Met het oog op het beperken van verontreiniging van de bodem worden op andere gronden dan natuurgronden en landbouwgronden alleen de volgende meststoffen op of in de bodem gebracht:
  - a. dierlijke meststoffen;
  - b. herwonnen fosfaten;

- c. compost;
  - d. overige organische meststoffen die alleen zijn geproduceerd uit materialen van plantaardige herkomst; of
  - e. anorganische meststoffen.
2. Het totaal van de gebruikte hoeveelheid meststoffen, bedoeld in het eerste lid, uitgedrukt in kg fosfaat, bedraagt ten hoogste 20 kg/ha/j.
  3. Als die gronden grasland of bouwland zijn, is het totaal van de gebruikte hoeveelheid meststoffen, uitgedrukt in kg fosfaat en stikstof, niet groter is dan 80 kg fosfaat en 170 kg stikstof per ha per jaar.
  4. Bij het bepalen van de gebruikte hoeveelheid meststoffen wordt 50% van de hoeveelheid fosfaat in compost met een maximum van 3,5 kg fosfaat per 1.000 kg droge stof niet in aanmerking genomen.

§ 4.116 Brengen van zuiveringsslib op of in de bodem

Artikel 4.1196 (toepassingsbereik)

1. Deze paragraaf is van toepassing op het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing op het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib dat afkomstig is van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk en stedelijk afvalwater.

Artikel 4.1197 (milieu landbouwgronden: gebruik bij bevroren bodem of sneeuw)

Met het oog op het beschermen van het milieu wordt zuiveringsslib niet op landbouwgronden op of in de bodem gebracht als de bodem geheel of gedeeltelijk is bevroren of geheel of gedeeltelijk is bedekt met sneeuw.

Artikel 4.1198 (bodem: gebruik alleen op landbouwgronden)

Met het oog op het beperken van verontreiniging van de bodem wordt zuiveringsslib alleen op landbouwgronden op of in de bodem gebracht.

Artikel 4.1199 (bodem landbouwgronden: zuiverheid)

Met het oog op het beperken van verontreiniging van landbouwgronden wordt alleen zuiveringsslib op of in de bodem gebracht dat op grond van hoofdstuk III van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet mag worden verhandeld.

Artikel 4.1200 (bodem landbouwgronden: gebruik op met water verzadigde bodemlaag)

Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van landbouwgronden wordt zuiveringsslib niet op of in de bodem gebracht als de bovenste bodemlaag met water is verzadigd.

Artikel 4.1201 (bodem landbouwgronden: gebruik bij bevoeien of beregenen)

Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van landbouwgronden wordt zuiveringsslib van 1 september tot en met 31 januari niet op of in de bodem gebracht als de bodem tegelijkertijd wordt bevoeid of beregend.

Artikel 4.1202 (bodem landbouwgronden: gebruik steekvast zuiveringsslib)

1. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van landbouwgronden wordt steekvast zuiveringsslib van 1 september tot en met 31 januari niet op of in de bodem gebracht.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op het op of in de bodem brengen van steekvast zuiveringsslib op:
  - a. grasland, gelegen op kleigronden of veengronden, voor zover het gaat om de periode van 1 september tot en met 15 september;
  - b. bouwland, gelegen op kleigronden of veengronden; en
  - c. bouwland, gelegen op zandgronden of lössgronden, als op die gronden bomen worden geteeld en het op of in de bodem brengen plaatsvindt direct voorafgaand aan de aanplant van de bomen.

3. Bij extreme weersomstandigheden en als hiervoor een landbouwkundige noodzaak bestaat kan Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de periode in het eerste lid met ten hoogste veertien dagen bekorten.

Artikel 4.1203 (bodem landbouwgronden: gebruik vloeibaar zuiveringsslib)

1. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van landbouwgronden wordt vloeibaar zuiveringsslib van 1 augustus tot en met 15 februari niet op of in de bodem gebracht.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op het op of in de bodem van landbouwgronden brengen van vloeibaar zuiveringsslib op:

- a. grasland, voor zover het gaat om de periode van 1 augustus tot en met 31 augustus;
- b. bouwland, voor zover het gaat om de periode van 1 februari tot en met 15 februari; en
- c. bouwland, voor zover het gaat om de periode van 1 augustus tot en met 31 augustus, als hierop:

1°. uiterlijk op 31 augustus winterkoolzaad voor zaadwinning in het daaropvolgende kalenderjaar wordt gezaaid;

2°. uiterlijk op 31 augustus een groenbemester wordt ingezaaid of geplant die niet eerder dan acht weken na de datum van inzaaien of planten wordt vernietigd; of

3°. in het daarop aansluitende najaar bloembollen worden geplant.

3. Bij extreme weersomstandigheden en als hiervoor een landbouwkundige noodzaak bestaat kan Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de periode in het eerste lid met ten hoogste veertien dagen bekorten.

Artikel 4.1204 (bodem landbouwgronden: gebruik op hellingen bij geulenerosie)

Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van landbouwgronden wordt geen zuiveringsslib op of in de bodem gebracht op gronden met een hellingspercentage van 7 of meer als de grond is aangetast door de versnelde afvoer van bodemmateriaal door oppervlakkig afstromend water, waarbij geulen van meer dan 30 cm diepte zijn ontstaan.

Artikel 4.1205 (bodem landbouwgronden: gebruik op hellingen niet-beteelde grond)

Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van landbouwgronden wordt zuiveringsslib niet op of in de bodem gebracht op niet-beteelde gronden met een hellingspercentage van 7 of meer.

Artikel 4.1206 (bodem landbouwgronden: gebruik op hellingen bouwland)

Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van landbouwgronden wordt zuiveringsslib niet op of in de bodem gebracht op bouwland van landbouwgronden met een hellingspercentage van 18 of meer.

Artikel 4.1207 (bodem landbouwgronden: teelt van maïs op zand- en lössgronden)

1. Met het oog op het beperken van verontreiniging van landbouwgronden wordt direct na de teelt van maïs op zand- en lössgronden gras, winterrogge, bladkool, bladrammenas, wintertarwe, wintergerst, triticale of Japanse haver geteeld.

2. Het gewas dat na maïs wordt geteeld, wordt niet voor 1 februari van het daaropvolgende jaar vernietigd.

Artikel 4.1208 (lucht landbouwgronden: emissiearm aanwenden)

1. Met het oog op het beperken van emissie in de lucht voldoet zuiveringsslib op landbouwgronden aan *[BBT-document emissiearm aanwenden]*.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op het op of in de bodem van landbouwgronden brengen van steekvast zuiveringsslib op gronden waar het hellingspercentage minder dan 7 is en waarop gras wordt geteeld of waarop alleen fruit wordt geteeld.

Artikel 4.1209 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf is van toepassing op het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan.

Artikel 4.1210 (bodem: vernietigen zode gras op weidegronden)

1. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem wordt de zode van gras niet op landbouwgronden, natuurgronden of overige gronden vernietigd en op of in de bodem gebracht.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op:
  - a. weidegronden, gelegen op kleigronden of veengronden, voor zover het gaat om de periode van 1 februari tot en met 15 september;
  - b. weidegronden, gelegen op zandgronden of lössgronden, voor zover het gaat om de periode van 1 februari tot en met 31 mei als direct aansluitend op het vernietigen van de zode van gras op die gronden de teelt van gras begint;
  - c. weidegronden, gelegen op zandgronden of lössgronden, voor zover het gaat om de periode van 1 februari tot en met 10 mei als direct aansluitend op het vernietigen van de zode van gras de teelt van een relatief stikstofbehoefstig gewas als genoemd in bijlage VII bij dit besluit begint; en
  - d. weidegronden, gelegen op kleigrond, voor zover het gaat om de periode van 1 november tot en met 31 december als na het vernietigen als eerstvolgende gewas een ander gewas dan gras wordt geplant of gezaaid.
3. Het eerste lid is ook niet van toepassing als direct aansluitend op het vernietigen van de zode van gras voor zover het gaat om de periode van 1 juni tot en met 15 juli uiterlijk 16 juli wordt begonnen met het telen van Japanse haver, *Tagetes erecta*, of *Tagetes patula* voor een vervolgteelt die uiterlijk in het volgende voorjaar wordt geplant of ingezaaid en hiervoor aaltjesbeheersing nodig is.
4. Japanse haver, *Tagetes erecta*, of *Tagetes patula* als bedoeld in het derde lid worden niet verwijderd in de periode tussen het moment van inzaaien en 23 oktober van dat jaar. Japanse haver kan tussentijds worden gemaaid ter voorkoming van zaadvorming.
5. Het eerste lid is ook niet van toepassing op weidegronden voor zover het gaat om de periode van 16 september tot en met 30 november als direct na het vernietigen van de zode van gras tulp, krokus, iris of muscari wordt geplant.

Artikel 4.1211 (bodem: stikstofhoudende meststoffen, bemonsterplicht en meetmethode)

1. Met het oog op het beperken van verontreiniging van de bodem worden stikstofhoudende meststoffen op gronden die zijn beteeld met gewassen als bedoeld in artikel 4.1210, tweede en derde lid, alleen op of in de bodem gebracht als de hoeveelheid organische stikstof onvoldoende is om te voldoen aan de behoefte van het gewas, gemeten in een representatief grondmonster.
2. De gronden worden bemonsterd waarbij de aanwezige hoeveelheid stikstof wordt vastgesteld.
3. Op de bekwaamheid van een laboratorium is NEN-EN-ISO/IEC 17025 van toepassing.

Artikel 4.1212 (bodem: herverkaveling en infrastructurele werken)

Artikel 4.1210, eerste lid, is niet van toepassing op:

- a. het vernietigen van de zode van gras op weidegronden als onderdeel van kavelinrichtingswerken die worden verricht na vaststelling van een plan van toedeling, op grond van:
  - 1°. een landinrichtingsplan dat is vastgesteld overeenkomstig de artikelen 73 tot en met 83 van de Landinrichtingswet, waarin is voorzien in herverkaveling als bedoeld in hoofdstuk VII van de Landinrichtingswet;
  - 2°. een herinrichtingsplan dat is vastgesteld overeenkomstig de artikelen 16 tot en met 20 van de Herinrichtingswet Oost-Groningen en de Gronings-Drentse Veenkoloniën, waarin is voorzien in herverkaveling als bedoeld in artikel 3, tweede lid, onder b, van de Herinrichtingswet Oost-Groningen en de Gronings-Drentse Veenkoloniën; of
  - 3°. een inrichtingsplan dat is vastgesteld overeenkomstig de artikelen 17 tot en met 20 van de Wet inrichting landelijk gebied; en

b. het vernietigen van de zode van gras op weidegronden, als de zode van gras wordt vernietigd voor de aanleg of het onderhoud van een net als bedoeld in artikel 20, tweede lid, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 4.1213 (bodem: herstellen schade aan weidegronden)

Artikel 4.1210, eerste lid, is vanaf 1 juni niet van toepassing op weidegronden gelegen op zandgronden of lössgronden als met het vernietigen van de zode van gras schade aan de weidegronden wordt hersteld; en:

- a. de schade aan de weidegronden is veroorzaakt door droogte of door vraat van dieren,
- b. de verwachte grasopbrengst zonder herinzaai naar verwachting ten minste 25% lager is dan in een jaar zonder droogte of vraat;
- c. de totale oppervlakte van de schade aan de weidegronden ten minste 5% bedraagt van de oppervlakte van de weidegronden die in gebruik is; en
- d. op de weidegronden herinzaai van gras plaatsvindt binnen zeven werkdagen na het op of in de bodem brengen van de vernietigde zode van gras, maar uiterlijk op 15 september van het betreffende jaar.

Artikel 4.1214 (bodem: informeren vernietiging zode van gras)

Het bevoegd gezag, bedoeld in afdeling 2.2, wordt ten minste zeven werkdagen voorafgaand aan het vernietigen van de zode van gras, maar uiterlijk op 31 augustus van het betreffende jaar geïnformeerd wanneer de zode van gras op de weidegronden zullen worden vernietigd en op of in de bodem worden gebracht. Hierbij wordt een door een hiervoor erkende schade-expert opgesteld rapport overgelegd dat bevestigt dat is voldaan aan artikel 4.1213, aanhef en onder a tot en met c.

§ 4.118 Graven in bodem met een kwaliteit onder de interventiewaarde bodemkwaliteit

Artikel 4.1215 (toepassingsbereik)

1. Deze paragraaf is van toepassing op het graven in bodem met een kwaliteit onder de interventiewaarde bodemkwaliteit.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing als wordt gegraven met als doel een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur.

Artikel 4.1216 (aanwijzing modules: voorafgaand bodemonderzoek)

Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 4.1215, wordt voldaan aan de regels over voorafgaand bodemonderzoek, bedoeld in paragraaf 5.2.2.

Artikel 4.1217 (bodem en afval: gescheiden houden grond en opdelen)

1. Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen worden bij het ontgraven, het terugplaatsen van en het afvoeren van grond, partijen grond van verschillende kwaliteitsklassen waarin de partijen op grond van het Besluit bodemkwaliteit zijn ingedeeld gescheiden gehouden.
2. Verontreinigde of zwaar verontreinigde grond die vrijkomt bij het ontgraven wordt opgedeeld in partijen, volgens de volgende criteria:
  - a. apart houden van verschillende grondsoorten;
  - b. apart houden van fracties die bestaan uit meer en minder dan 50 gewichtsprocenten aan bodemvreemd materiaal;
  - c. apart houden van fracties met gewogen gehalte asbest onder en boven de interventiewaarde bodemkwaliteit;
  - d. apart houden van fracties met verontreinigingen die een factor vijf boven de maximale waarde van de kwaliteitsklasse industrie liggen;
  - e. apart houden van fracties die uitsluitend verontreinigd zijn met organische verbindingen tot boven de maximale waarde van de kwaliteitsklasse industrie.

Artikel 4.1218 (bodem en afval: tijdelijke uitname van grond)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen, wordt grond die tijdelijk wordt uitgenomen, teruggeplaatst in hetzelfde ontgravingsprofiel. Deze grond is niet bewerkt en het terugplaatsen gebeurt onder dezelfde omstandigheden als waarin de grond is aangetroffen.

Artikel 4.1219 (bodem: tijdelijke opslag van vrijkomende grond)

1. Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen wordt grond die bij het graven is vrijgekomen niet langer dan vier weken na beëindiging van het graven in de directe nabijheid van de ontgravingslocatie opgeslagen.
2. Gescheiden partijen grond van verschillende kwaliteitsklassen als bedoeld in artikel 4.1217 worden gescheiden opgeslagen.

Artikel 4.1220 (bodem: afvoeren van grond)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen wordt vrijkomende grond die niet wordt teruggeplaatst, binnen vier weken na beëindiging van het graven afgevoerd.

§ 4.119 Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit

Artikel 4.1221 (toepassingsbereik)

1. Deze paragraaf is van toepassing op het graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit.
2. Deze paragraaf is niet van toepassing als wordt gegraven met als doel een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur.

Artikel 4.1222 (melding)

1. Het is verboden de activiteit, bedoeld in artikel 4.1221, te verrichten zonder dit ten minste vijf werkdagen voor het begin ervan te melden.
2. Een melding bevat:
  - a. de onderzoeken, bedoeld in bedoeld in paragraaf 5.2.2;
  - b. gegevens over het ontgravingsprofiel;
  - c. het bodemvolume waarin de activiteit wordt verricht;
  - d. de verwachte hoeveelheid terug te plaatsen verontreinigde grond;
  - e. de verwachthoeveelheid af te voeren grond;
  - f. de naam en adres van degene die de activiteit uitvoert; en
  - g. de naam en adres van de milieukundig begeleider.
3. Ten minste vijf werkdagen voordat de activiteit op een andere manier wordt verricht, dan overeenkomstig die gegevens, wordt een melding gedaan.

Artikel 4.1223 (gegevens en bescheiden voor het begin van de activiteit)

Ten minste vijf werkdagen voor het begin van de activiteit, bedoeld in artikel 4.1221, worden aan het bevoegd gezag, bedoeld in afdeling 2.2, de volgende gegevens en bescheiden verstrekt:

- a. een omschrijving van de verwachte duur van de activiteit; en
- b. de aanleiding en doel van de activiteit.

Artikel 4.1224 (aanwijzing modules: voorafgaand bodemonderzoek)

Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 4.1221, wordt voldaan aan de regels over het voorafgaand bodemonderzoek, bedoeld in paragraaf 5.2.2.

Artikel 4.1225 (bodem: gescheiden houden grond)

1. Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen, worden bij het ontgraven en afvoeren van grond

of het terugplaatsen van grond in de bodem, partijen grond van verschillende kwaliteitsklassen waarin de partijen op grond van het Besluit bodemkwaliteit zijn ingedeeld, gescheiden gehouden.

2. Verontreinigde of zwaar verontreinigde grond die vrijkomt bij het ontgraven wordt opgedeeld in partijen, volgens de volgende criteria:

- a. apart houden van verschillende grondsoorten;
- b. apart houden van fracties die bestaan uit meer en minder dan 50 gewichtsprocenten aan bodemvreemd materiaal;
- c. apart houden van fracties met gewogen gehalte asbest onder en boven de interventiewaarde bodemkwaliteit;
- d. apart houden van fracties met verontreinigingen die een factor vijf boven de maximale waarde van de kwaliteitsklasse industrie liggen;
- e. apart houden van fracties die uitsluitend verontreinigd zijn met organische verbindingen tot boven de maximale waarde van de kwaliteitsklasse industrie.

Artikel 4.1226 (bodem: tijdelijke uitname van grond)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen, wordt grond teruggeplaatst in hetzelfde ontgravingsprofiel. Deze grond is niet bewerkt en het terugplaatsen gebeurt onder dezelfde omstandigheden als de grond is aangetroffen.

Artikel 4.1226a (bodem: tijdelijke opslag van vrijkomende grond)

1. Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen wordt grond die bij het graven is vrijgekomen niet langer dan vier weken na beëindiging van het graven in de directe nabijheid van de ontgravingslocatie opgeslagen.
2. Gescheiden partijen grond van verschillende kwaliteitsklasse als bedoeld in artikel 4.1225 worden gescheiden opgeslagen.

Artikel 4.1227 (bodem: afvoeren van grond)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen wordt vrijkomende grond die niet wordt teruggeplaatst, binnen vier weken na beëindiging van het graven afgevoerd.

Artikel 4.1228 (kwaliteitsborging)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem, en het doelmatig beheer van afvalstoffen, wordt het graven verricht door een persoon of onderneming met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 7000.

Artikel 4.1229 (milieukundige begeleiding graafwerkzaamheden)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheer van afvalstoffen, wordt de activiteit begeleid door een persoon of onderneming met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 6000 als:

- a. een deel van de verontreinigde grond niet wordt teruggebracht in het ontgravingsprofiel, maar zal worden afgevoerd;
- b. op de locatie al een afdeklaag in de vorm van een leeflaag of een andere duurzame afdeklaag aanwezig is en de ontgraving dieper reikt dan deze laag; of
- c. de ontgraving betrekking heeft op bodemlagen van verschillende bodemkwaliteitsklasse waardoor selectief ontgraven noodzakelijk is.

Artikel 4.1230 (gegevens en bescheiden: beëindigen activiteit)

Ten hoogste vijf werkdagen na het beëindigen van de activiteit, bedoeld in artikel 4.1221, worden aan het bevoegd gezag, bedoeld in afdeling 2.2, gegevens en bescheiden verstrekt over:

- a. de bestemming van grond die niet wordt teruggeplaatst; en
- b. de bijzondere omstandigheden die zich hebben voorgedaan.

Artikel 4.1231 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf is van toepassing op het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan de verontreiniging van de bodem.

Artikel 4.1232 (melding)

1. Het is verboden de activiteit, bedoeld in artikel 4.1231, te verrichten zonder dit ten minste vier weken voor het begin ervan te melden.
2. Een melding bevat:
  - a. de onderzoeken, bedoeld in paragraaf 5.2.2;
  - b. de keuze voor de saneringsaanpak;
  - c. een omschrijving van de werkzaamheden, waaronder ten minste het ontgravingsprofiel, het maximale bodemvolume waarin de werkzaamheden plaatsvinden en de maximale hoeveelheid af te voeren grond;
  - d. als afvalwater wordt geloosd: de lozingsroutes en het maximale lozingsdebiet in m³/u;
  - e. als op een oppervlaktewaterlichaam wordt geloosd, de locaties van de lozingspunten,
  - f. de naam en adres van degene die de activiteit verricht;
  - g. de naam en adres van de milieukundig begeleider; en
  - h. als een deklaag wordt aangelegd: de kwaliteit van de grond die wordt toegepast.
3. Ten minste vijf werkdagen voordat de activiteit op een andere manier wordt verricht dan overeenkomstig die gegevens, wordt een melding gedaan.

Artikel 4.1233 (aanwijzing modules: voorafgaande bodemonderzoeken)

Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 4.1231, wordt voldaan aan de regels over het voorafgaand bodemonderzoek, bedoeld in paragraaf 5.2.2.

Artikel 4.1234 (bodem: twee standaard saneringsmethodes)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid en het beschermen van de kwaliteit van de bodem wordt het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan de verontreiniging van de bodem uitgevoerd volgens artikel 4.1235 of 4.1236 of met een combinatie van beide methoden.

Artikel 4.1235 (bodem: afdekken als saneringsmethode)

1. Er wordt een afdeklaag aangebracht die blootstelling van mensen aan verontreiniging op of in de bodem voorkomt.
2. De afdeklaag bestaat uit:
  - a. een duurzaam aaneengesloten verhardingslaag; of
  - b. een laag grond met een minimale dikte van 1,0 m met een kwaliteit die past bij de functie van de locatie.
3. Onder een duurzaam aaneengesloten verhardingslaag wordt in ieder geval verstaan een verhardingslaag die bestaat uit beton, asfalt, asfaltbeton, stelconplaten of bestrating met klinkers of tegels.
4. Herschikken van verontreinigde grond wordt uitgevoerd op het gedeelte van de locatie waar een de afdeklaag wordt aangebracht.

Artikel 4.1236 (bodem: bodemkwaliteit na verwijderen van verontreiniging)

Verontreiniging van de bodem wordt verwijderd door de grond te ontgraven tot ten minste het niveau van de waarde die gelijk is aan de waarde voor de bodemfunctieklasse wonen of industrie waarin de landbodem op grond van het Besluit kwaliteit leefomgeving is ingedeeld, of de kwaliteitsklasse landbouwnatuur als de landbodem op grond van het Besluit kwaliteit leefomgeving niet in de bodemfunctieklasse wonen of industrie is ingedeeld.

Artikel 4.1237 (bodem: kwaliteitsborging)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het voorkomen van verspreiding van verontreinigde grond, het behoud van gebruiksmogelijkheden van grond en de bodem en het

doelmatig beheer van afvalstoffen, wordt het saneren van de bodem verricht door een persoon of onderneming met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 7000.

Artikel 4.1238 (milieu: milieukundige begeleiding graafwerkzaamheden)

Met het oog op het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de grond, en het doelmatig beheer van afvalstoffen wordt de activiteit begeleid door een persoon of onderneming met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 6000.

Artikel 4.1239 (bodem: aanvullende maatregelen uitdampen)

1. Met het oog op het beschermen van de gezondheid worden maatregelen genomen om de blootstelling aan uitdamping te voorkomen.
2. Aan het eerste lid wordt in ieder geval voldaan als een dampdichte laag of extra ventilatievoorzieningen in het gebouw worden aangebracht.

Artikel 4.1240 (water: lozingsroute afvalwater)

Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater wordt het te lozen afvalwater afkomstig van het saneren van de bodem geloosd op of in de bodem of op een oppervlaktewaterlichaam.

Artikel 4.1241 (water: lozing op een oppervlaktewaterlichaam)

Voor het afvalwater afkomstig van het saneren van de bodem dat wordt geloosd op een oppervlaktewaterlichaam zijn de emissiegrenswaarden, de waarden bedoeld in tabel 4.1241, gemeten in een steekmonster.

Tabel 4.1241 Emissiegrenswaarden afvalwater

Stoffen	Emissiegrenswaarde in µg/l
Naftaleen	0,2
PAK's	1
BTEX	50
Tetrachlooretheen	3
Trichlooretheen	20
1,2-dichlooretheen	20
1,1,1-trichloorethaan	20
Vinylchloride	8
<i>Som van de vijf hier bovenstaande stoffen</i>	<i>20</i>
Monochloorbenzeen	7
Dichloorbenzenen	3
Trichloorbenzenen	1
Minerale olie	1000
Cadmium	4
Kwik	1
Koper	10
Nikkel	40
Lood	50
Zink	100
Chroom	20

Stoffen	Emissiegrenswaarde in µg/l
Onopgeloste stoffen	50000

Artikel 4.1242 (water: lozing op of in de bodem)

Voor het afvalwater dat wordt geloosd op of in de bodem zijn de emissiegrenswaarden, de waarden, bedoeld in bijlage XX bij het Besluit kwaliteit leefomgeving (toetsingswaarden voor het infiltreren water in de bodem), gemeten in een steekmonster.

Artikel 4.1243 (water: meetmethoden)

1. Op het bemonsteren van afvalwater is NEN 6600-1 van toepassing, en een monster is niet gefiltreerd.
2. Op het conserveren van een monster is NEN-EN-ISO 5667-3 van toepassing.
3. Bij het analyseren van een monster worden onopgeloste stoffen meegenomen, en op het analyseren is van toepassing:
  - a. voor naftaleen, BTEX: NEN-EN-ISO 15680;
  - b. voor polycyclische aromatische koolwaterstoffen: NEN-EN-ISO 17993;
  - c. voor tetrachlooretheen, trichlooretheen, 1,2-dichlooretheen, 1,1,1-trichloorethaan, vinylchloride, de som van de vijf hiervoor genoemde stoffen, monochloorbenzeen, dichloorbenzeen, trichloorbenzenen: NEN-EN-ISO 10301 of NEN-EN-ISO 15680, waarbij voor vinylchloride enkel NEN-EN-ISO 15680 gebruikt kan worden;
  - d. voor minerale olie: NEN-ISO 9377-2;
  - e. voor cadmium, koper, nikkel, lood, zink en chroom: NEN 6966 of NEN-EN-ISO 17294-2 of NEN-EN-ISO 11885, waarbij de elementen ontsloten NEN-EN-ISO 15587-1 of NEN-EN-ISO 15587-2;
  - f. voor kwik: NEN-EN-ISO 17294-2 of NEN-EN-ISO 12846 of NEN-EN-ISO 17852, waarbij kwik wordt ontsloten volgens NEN-EN-ISO 15587-1 of NEN-EN-ISO 15587-2;
  - g. voor onopgeloste stoffen: NEN-EN 872.

Artikel 4.1244 (beëindigen activiteit: gegevens en bescheiden)

Ten hoogste vier weken na het beëindigen van de activiteit, bedoeld in artikel 4.1231, worden aan het bevoegd gezag, bedoeld in afdeling 2.2, gegevens en bescheiden verstrekt over:

- a. de bestemming van de grond die niet wordt teruggeplaatst;
- b. het eindresultaat van de sanering; en
- c. bijzondere omstandigheden die zich hebben voorgedaan.

§ 4.121 Opslaan, zeven, mechanisch ontwateren en scheiden van zonder bewerking herbruikbare grond en baggerspecie

Artikel 4.1245 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf is van toepassing op:

- a. het opslaan, zeven en samenvoegen van niet verontreinigde grond of grond van kwaliteitsklasse wonen of industrie; en
- b. het opslaan, zeven, mechanisch ontwateren en samenvoegen van niet verontreinigde, licht verontreinigde of matig verontreinigde baggerspecie.

Artikel 4.1246 (melding)

1. Het is verboden een activiteit als bedoeld in artikel 4.1245 te verrichten zonder dit ten minste vier weken voor het begin ervan te melden.
2. Een melding bevat:
  - a. een aanduiding van de kwaliteitsklasse van de opgeslagen grond;
  - b. een aanduiding van de kwaliteitsklasse van de opgeslagen baggerspecie;
  - c. een aanduiding of verschillende partijen grond of baggerspecie worden samengevoegd;
  - d. als partijen worden samengevoegd of dit gebeurt tot een partij die groter is dan 25 m³;
  - e. als partijen worden samengevoegd een aanduiding van kwaliteitsklasse van de samen te voegen partijen;

- f. als afvalwater wordt geloosd: de lozingsroutes; en
  - g. als op een oppervlaktewaterlichaam wordt geloosd: de locaties van de lozingspunten.
3. Ten minste vier weken voordat de activiteit op een andere manier wordt verricht dan overeenkomstig die gegevens, wordt een melding gedaan.
4. In afwijking van het eerste en derde lid geldt een termijn van vijf werkdagen als de activiteit het eenmalig opslaan van één partij grond of baggerspecie is.
5. Dit artikel is niet van toepassing voor zover de activiteit als vergunningplichtig is aangewezen in hoofdstuk 3.

Artikel 4.1247 (administratie partijen grond)

Met het oog op doelmatig beheer van afvalstoffen wordt een administratie bijgehouden van de opgeslagen partijen grond of baggerspecie, met daarin per partij geregistreerd:

- a. de herkomst;
- b. de kwaliteitsklasse; en
- c. de kwaliteitsverklaringen.

Artikel 4.1248 (aanwijzing modules: eindonderzoek bodem en bodembeschermende voorzieningen)

1. Bij het verrichten van de activiteit, bedoeld in artikel 4.1245, wordt voldaan aan de regels over:

- a. het eindonderzoek bodem, bedoeld in paragraaf 5.2.1, als het gaat om het opslaan van grond van de kwaliteitsklasse wonen of industrie of licht of matig verontreinigde baggerspecie; en
- b. bodembeschermende voorzieningen, bedoeld in paragraaf 5.4.2.

2. Het eerste lid, onder a, is niet van toepassing als:

- a. de activiteit het eenmalig opslaan van één partij grond of baggerspecie is,
- b. voorafgaand aan het opslaan de bodemkwaliteitsklasse van de bodem op de plaats van opslaan middels een milieuverklaring die is opgesteld overeenkomstig de bepalingen in het besluit bodemkwaliteit is vastgesteld; en
- c. de grond of baggerspecie volgens artikel 4.16, eerste lid, onder a, op de plaats van opslaan mag worden toegepast.

Artikel 4.1249 (water: voorkomen ontstaan afvalwater)

Met het oog op het beperken van de hoeveelheid afvalwater wordt het water dat eerder met de opgeslagen grond in contact is geweest, opnieuw gebruikt voor het bevochtigen van opgeslagen grond.

Artikel 4.1250 (water: lozingsroutes bij opslaan van licht verontreinigde baggerspecie)

1. Met het oog op et doelmatig beheer van afvalwater wordt het te lozen afvalwater afkomstig van het opslaan, zeven of ontwateren van licht of matig verontreinigde baggerspecie geloosd op een oppervlaktewaterlichaam.

2. Als een maatwerkvoorschrift is gesteld waarin een andere lozingsroute is toegestaan, wordt het te lozen afvalwater, bedoeld in het eerste lid, geloosd op een oppervlaktewaterlichaam of via die andere route.

Artikel 4.1251 (water: lozing op een oppervlaktewaterlichaam)

Voor het afvalwater dat wordt geloosd op een oppervlaktewaterlichaam zijn de emissiegrenswaarden de waarden, bedoeld in tabel 4.1251, gemeten in een steekmonster.

Tabel 4.1251 Emissiegrenswaarden

Stof	Emissiegrenswaarde in mg/l
Onopgeloste stoffen	100 mg/l
Chemisch zuurstofverbruik	200 mg/l

Artikel 4.1252a (water: meetmethoden)

1. Op het bemonsteren van afvalwater is NEN 6600-1 van toepassing, en een monster is niet gefiltreerd.
2. Op het conserveren van een monster is NEN-EN-ISO 5667-3 van toepassing.
3. Bij het analyseren van een monster worden onopgeloste stoffen meegenomen, en op het analyseren is van toepassing:
  - a. voor onopgeloste stoffen: NEN-EN 872; en
  - b. voor chemisch zuurstofverbruik: NEN 6633 of NEN-ISO 15705.

Artikel 4.1253 (bodem: bodembeschermende voorziening bij opslaan baggerspecie)

1. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem met bodembedreigende stoffen wordt licht of matig verontreinigde baggerspecie opgeslagen in een met folie beklede grondput volledig omringd door een dijklichaam:
  - a. waarvan het binnendijkse volume ten minste gelijk is aan de maximale inhoud van het baggerdepot; en
  - b. dat is bestand tegen krachten die ontstaan bij het opslaan van baggerspecie.
2. Folie dat voor een baggerdepot wordt gebruikt is gecertificeerd voor gebruik bij het opslaan van baggerspecie door een conformiteitsbeoordelingsinstantie met een accreditatie voor BRL-K519, BRL-K537, BRL-K538, BRL-K546 of BRL-K1149.

Artikel 4.1254 (afval en bodem: samenvoegen partijen)

1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalstoffen en het voorkomen van verontreiniging van de bodem worden verschillende partijen grond of baggerspecie niet samengevoegd tot een partij die groter is dan 25m³.
2. Het eerste lid is niet van toepassing als de partijen grond of baggerspecie:
  - a. in dezelfde kwaliteitsklasse zijn ingedeeld; en
  - b. zijn gekeurd en samengevoegd overeenkomstig BRL 9335 of BRL 7500, door een persoon of onderneming met een erkenning bodemkwaliteit hiervoor.
3. Het eerste lid is ook niet van toepassing als de partijen grond of baggerspecie:
  - a. kleiner zijn dan 100 ton; en
  - b. zijn samengevoegd overeenkomstig BRL 9335 of BRL 7500, door een persoon of onderneming met een erkenning bodemkwaliteit hiervoor.
4. Het eerste lid is ook niet van toepassing als:
  - a. het gaat om niet verontreinigde grond of niet verontreinigde baggerspecie; en
  - b. de partijen grond of baggerspecie voorzien zijn van een erkende kwaliteitsverklaring, overeenkomstig BRL 9313 of BRL 9321.

*§ 4.122 Toepassen van bouwstoffen***Artikel 4.1255 (toepassingsbereik)**

1. Deze paragraaf is van toepassing op het toepassen van bouwstoffen.
2. In deze paragraaf wordt onder toepassen van bouwstoffen verstaan het aanbrengen en aangebracht houden van bouwstoffen.

Artikel 4.1256 (functionele toepassing)

1. Met het oog op het beschermen van het milieu worden bouwstoffen alleen toegepast als sprake is van de aanleg, de instandhouding, het herstel of de uitbreiding van een functionele toepassing.
2. Het toepassen van bouwstoffen in een functionele toepassing wordt, voor zover de bouwstof een afvalstof is, aangemerkt als een nuttige toepassing als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer.
3. Met het oog op het zuinig gebruik van grondstoffen en het doelmatig beheer van afvalstoffen worden in afwijking van het eerste lid geen bouwstoffen toegepast:
  - a. om een oppervlaktewaterlichaam te verondiepen of tot landbodem te ontwikkelen; of
  - b. om de bodem op te hogen voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgebieden, tuinen of recreatieterreinen.

Artikel 4.1257 (functionele hoeveelheid)

Met het oog op het zuinig gebruik van grondstoffen en het doelmatig beheer van afvalstoffen worden bouwstoffen niet toegepast in een grotere hoeveelheid dan volgens gangbare civieltechnische, bouwtechnische of esthetische maatstaven redelijkerwijs nodig is zodat de functionele toepassing waarin de bouwstoffen zijn toegepast haar functie kan vervullen.

Artikel 4.1258 (beschermende maatregelen)

1. Met het oog op het beschermen van de bodem en het voorkomen van verontreiniging van een oppervlaktewaterlichaam worden bouwstoffen:
  - a. niet met de bodem vermengd; en
  - b. zo toegepast dat zij kunnen worden verwijderd.
2. Bouwstoffen worden verwijderd wanneer de toepassing of een deel van de toepassing geen functie meer vervult. Dit geldt niet als het verwijderen van de bouwstoffen leidt tot grotere nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving dan het niet verwijderen.

Artikel 4.1259 (kwaliteitseisen)

Met het oog op het beschermen van het milieu worden alleen bouwstoffen toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die daarvoor gelden op grond van artikel 30, eerste lid, van het Besluit bodemkwaliteit.

Artikel 4.1260 (begeleidende documenten tijdens en na het toepassen)

1. Tijdens het toepassen van bouwstoffen is voor elke partij:
  - a. een milieuverklaring beschikbaar die is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit, waaruit blijkt dat de partij voldoet aan de kwaliteitseisen die voor de bouwstoffen gelden op grond van artikel 30, eerste lid, van dat besluit; en
  - b. een afleverbon beschikbaar die is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit.
2. Het eerste lid is niet van toepassing als:
  - a. metselmortel of natuursteenproducten, met uitzondering van breuksteen en steenslag, worden toegepast;
  - b. vormgegeven bouwstoffen als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit zonder bewerking in ongewijzigde vorm en onder dezelfde omstandigheden opnieuw worden toegepast;
  - c. asfalt of asfaltbeton dat op grond van het Besluit bodemkwaliteit niet teerhoudend is, opnieuw in wegverhardingen wordt toegepast,
  - d. bouwstoffen die tijdelijk uit een functionele toepassing zijn uitgenomen, in die toepassing op of nabij dezelfde plaats in ongewijzigde vorm en onder dezelfde omstandigheden opnieuw worden toegepast zonder dat de eigendom daarvan wordt overgedragen; en
  - e. de bouwstoffen worden toegepast door een natuurlijk persoon, tenzij de activiteit wordt verricht bij het uitoefenen van beroep of bedrijf.
3. Milieuverklaringen en afleverbonnen worden ten minste vijf jaar bewaard.

*§ 4.123 Toepassen van grond en baggerspecie***Artikel 4.1261 (toepassingsbereik)**

1. Deze paragraaf is van toepassing op het toepassen van grond of baggerspecie op of in de landbodem of in een oppervlaktewaterlichaam.
2. In deze paragraaf wordt onder toepassen van grond of baggerspecie verstaan het aanbrengen en aangebracht houden van grond of baggerspecie.
3. Deze paragraaf is niet van toepassing op het tijdelijk uitnemen en opnieuw toepassen van grond en baggerspecie.

Artikel 4.1262 (melding)

1. Het is verboden de activiteit, bedoeld in artikel 4.1261, te verrichten zonder dit ten minste vijf werkdagen voor het begin ervan te melden.

2. Een melding bevat:

- a. de vermelding van de functionele toepassing, bedoeld in van artikel 4.1264, eerste lid, waarin de grond of baggerspecie zal worden toegepast;
- b. de hoeveelheid grond of baggerspecie die in totaal zal worden toegepast;
- c. de kadastrale aanduiding van de locatie van de ontvangende landbodem, als deze geen adres heeft, of het ontvangende oppervlaktewaterlichaam;
- d. als gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid, bedoeld in artikel 4.1269: een verklaring dat het toepassen zal plaatsvinden volgens artikel 4.1269; en
- e. als sprake is van toepassen van grond of baggerspecie als bedoeld in artikel 4.1270 of 4.1271: de vermelding van het toepasselijke artikel.

3. Het eerste lid is niet van toepassing als:

- a. de activiteit wordt verricht door een natuurlijk persoon anders dan bij het uitoefenen van beroep of bedrijf;
- b. de activiteit wordt verricht bij het uitoefenen van een landbouwbedrijf als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder i, van de Meststoffenwet en de grond of baggerspecie wordt ontgraven uit en wordt toegepast op tot het bedrijf behorende landbouwgronden;
- c. ten hoogste 50 m³ niet verontreinigde grond of niet verontreinigde baggerspecie wordt toegepast, tenzij de activiteit wordt verricht in de territoriale zee of in de exclusieve economische zone; en
- d. de activiteit een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder h, betreft.

4. Dit artikel is niet van toepassing als:

- a. al eerder een melding is gedaan voor het toepassen van grond of baggerspecie op dezelfde locatie in het kader van dezelfde functionele toepassing; en
- b. de activiteit als vergunningplichtig is aangewezen in hoofdstuk 3.

Artikel 4.1263 (gegevens en bescheiden voor het begin van de activiteit)

1. Ten minste vijf werkdagen voor het begin van de activiteit, bedoeld in artikel 4.1261, worden aan het bevoegd gezag, bedoeld in afdeling 2.2, de volgende gegevens en bescheiden verstrekt:

- a. de verwachte data waarop het toepassen zal beginnen en eindigen;
- b. de herkomst van elke partij grond of baggerspecie;
- c. een milieuverklaring die is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit, waarin de kwaliteit van elke partij grond of baggerspecie is vermeld; en
- d. een milieuverklaring die is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit, waarin de kwaliteitsklasse van de ontvangende landbodem of de ontvangende waterbodem is vermeld, of, als sprake is van het toepassen in een afdeklaag op een grootschalige toepassing als bedoeld in artikel 4.1269, derde lid, of in een geval als bedoeld in artikel 4.1270, derde lid, de kwaliteitsklasse van de aangrenzende landbodem; en;
- e. als bij het toepassen van baggerspecie in een zoet oppervlaktewaterlichaam zout of brak water in het oppervlaktewaterlichaam kan terechtkomen: de hoeveelheid water en het zoutgehalte in mg/l.

2. Het eerste lid is niet van toepassing als:

- a. de activiteit wordt verricht door een natuurlijk persoon anders dan bij het uitoefenen van beroep of bedrijf;
- b. de activiteit wordt verricht bij het uitoefenen van een landbouwbedrijf als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder i, van de Meststoffenwet en de grond of baggerspecie wordt ontgraven uit en toegepast op tot het bedrijf behorende landbouwgronden; en
- c. niet verontreinigde grond of niet verontreinigde baggerspecie wordt toegepast, tenzij de activiteit wordt verricht in de territoriale zee of in de exclusieve economische zone;
- d. de activiteit een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder h, betreft.

3. Het eerste lid, aanhef en onder d, is niet van toepassing als sprake is van:

- a. een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder g, h, i of j; en
- b. grootschalig toepassen van grond of baggerspecie als bedoeld in artikel 4.1269.

Artikel 4.1264 (functionele toepassing)

1. Met het oog op het beschermen van het milieu wordt grond of baggerspecie alleen toegepast als sprake is van de aanleg, de instandhouding, het herstel of de uitbreiding van een functionele toepassing waarbij:

- a. grond of baggerspecie op of in de landbodem of in een oppervlaktewaterlichaam wordt toegepast om bouwwerken, wegen of spoorwegen te verwezenlijken, met inbegrip van daartoe behorende geluidswallen;
- b. grond of baggerspecie op of in de landbodem wordt toegepast om terreinen op te hogen voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden, tuinen of recreatieterreinen, om de bodemgesteldheid te verbeteren of om de landbouwkundige waarde, natuurwaarde of recreatieve waarde te bevorderen;
- c. grond of baggerspecie op of in de landbodem wordt toegepast in een afdeklaag op een saneringslocatie, in een bovenafdichting op een stortplaats, gesloten stortplaats of voormalige stortplaats of in een afdeklaag op een grootschalige toepassing als bedoeld in artikel 4.1269, derde lid, of in een geval als bedoeld in artikel 4.1270, derde lid;
- d. grond of baggerspecie op of in de landbodem van een winplaats of voormalige winplaats voor delfstoffen wordt toegepast om de wanden te stabiliseren of om het terrein opnieuw in te richten voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden, tuinen of recreatieterreinen;
- e. grond of baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam, met uitzondering van een diepe plas, wordt toegepast om overstromingen en wateroverlast te voorkomen of te beperken, om de natuurwaarde of recreatieve waarde te bevorderen, om de doorvaart van de scheepvaart te bevorderen of om de ligging, vorm, afmeting en constructie van een waterstaatswerk te herstellen;
- f. grond of baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam, met uitzondering van een diepe plas; wordt toegepast om dat oppervlaktewaterlichaam tot landbodem te ontwikkelen voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden of recreatieterreinen;
- g. grond of baggerspecie in een diepe plas wordt toegepast om de wanden van de plas te stabiliseren, om de plas te verondiepen voor de bevordering van de natuurwaarde of recreatieve waarde van de plas of om de plas tot landbodem te ontwikkelen voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden of recreatieterreinen;
- h. baggerspecie die is vrijgekomen uit een watergang, op ten hoogste 10 km afstand van de plaats van vrijkomen gelijkmatig op de landbodem wordt toegepast om de bodemgesteldheid van landbouwgronden of natuurgronden te herstellen of verbeteren;
- i. baggerspecie gelijkmatig in een oppervlaktewaterlichaam, met uitzondering van uiterwaarden, gorzen, slikken, stranden of platen, wordt toegepast om de ecologische en morfologische functies van het sediment te herstellen of verbeteren; of
- j. baggerspecie die afkomstig is uit een watergang, gelegen in tot een oppervlaktewaterlichaam behorende uiterwaarden, gorzen, slikken, stranden of platen, gelijkmatig op die terreinen wordt toegepast om de bodemgesteldheid te herstellen of verbeteren.

2. Het toepassen van grond en baggerspecie in een functionele toepassing wordt, voor zover de grond of baggerspecie een afvalstof is, aangemerkt als een nuttige toepassing als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer.

Artikel 4.1265 (gegevens en bescheiden beschikbaar tijdens en na de activiteit)

1. De gegevens en bescheiden die volgens artikel 4.1263 voor een partij grond of baggerspecie moeten worden verstrekt, zijn beschikbaar tijdens het verrichten van de activiteit en worden ten minste vijf jaar nadat de activiteit is verricht bewaard.
2. Tijdens het toepassen van grond of baggerspecie in gevallen als bedoeld in artikel 4.1262, derde lid, onder c of d, is voor elke partij een milieuverklaring beschikbaar als bedoeld in artikel 4.1263, eerste lid, onder c.

Artikel 4.1266 (erkende persoon of instelling)

Als voor het toepassen van grond of baggerspecie een onderzoek of de afgifte van een milieuverklaring over de kwaliteit van grond, baggerspecie of de bodem nodig is en voor die

werkzaamheid een erkenning op grond van het Besluit bodemkwaliteit is vereist, wordt alleen opdracht gegeven aan een erkende persoon of instelling.

Artikel 4.1267 (functionele hoeveelheid)

Met het oog op het zuinig gebruik van grondstoffen en het doelmatig beheer van afvalstoffen worden grond en baggerspecie niet toegepast in een grotere hoeveelheid dan volgens gangbare civieltechnische, bouwtechnische of esthetische maatstaven redelijkerwijs nodig is zodat de functionele toepassing waarin de grond of baggerspecie is toegepast haar functie kan vervullen.

Artikel 4.1268 (kwaliteitseisen)

1. Met het oog op het beschermen van het milieu worden als sprake is van functionele toepassingen als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder a tot en met g, alleen partijen grond en baggerspecie toegepast van een kwaliteit die overeenkomt met de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, vierde lid, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor:

- a. de kwaliteitsklasse waarin de ontvangende landbodem of waterbodem volgens dat besluit is ingedeeld; en
- b. de bodemfunctieklasse wonen of industrie waarin de ontvangende landbodem volgens artikel 10.36b van het Besluit kwaliteit leefomgeving is ingedeeld, of de kwaliteitsklasse landbouw/natuur als de ontvangende landbodem niet in de bodemfunctieklasse wonen of industrie is ingedeeld.

2. Er worden alleen partijen grond en baggerspecie toegepast die ten minste voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, tweede en derde lid, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor:

- a. als sprake is van toepassen van grond of baggerspecie op de landbodem: grond van de kwaliteitsklasse industrie of baggerspecie van de kwaliteit die overeenkomt met de kwaliteitsklasse industrie van grond;
- b. als sprake is van toepassen van grond in een oppervlaktewaterlichaam: grond van de kwaliteitsklasse industrie; of
- c. als sprake is van toepassen van baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam: de kwaliteitseisen die op grond van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor baggerspecie van de kwaliteitsklasse matig verontreinigd.

3. Met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen grond en baggerspecie volgens het eerste lid, onder a, of het tweede lid, bij het toepassen moeten voldoen, alleen worden versoepeld, als de toe te passen partij grond of baggerspecie afkomstig is uit een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

4. Als sprake is van het toepassen van een partij zwaar verontreinigde grond of zwaar verontreinigde baggerspecie als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen grond en baggerspecie volgens het eerste lid, onder a, of het tweede lid, moeten voldoen, met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift alleen worden versoepeld als de grond of baggerspecie afkomstig is uit en weer wordt toegepast binnen een diffuse zware verontreiniging van de stof waarop de kwaliteitseis die wordt versoepeld, betrekking heeft, die is gelegen binnen een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Artikel 4.1269 (grootschalig toepassen)

1. Grond of baggerspecie mag in afwijking van artikel 4.1268, eerste lid, ook volgens dit artikel worden toegepast als sprake is van:

- a. een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder a, ter verwezenlijking van een weg of spoorweg, waarin bij de aanleg ten minste 5000 m³ grond of baggerspecie in een laagdikte van ten minste 0,5 m zal worden toegepast;
- b. een andere functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder a, of een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder d of e, waarin bij de aanleg

ten minste 5000 m³ grond of baggerspecie in een laagdikte van ten minste 2 m zal worden toegepast;

c. de instandhouding, het herstel of de uitbreiding van een functionele toepassing als bedoeld onder a of b, die is aangelegd na 1 juli 2008.

2. Er worden alleen partijen grond en baggerspecie toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, vijfde lid, onder a, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor de kwaliteit emissiearme grond of de kwaliteit emissiearme baggerspecie, en de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, tweede en derde lid, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor:

a. als sprake is van toepassen van grond op de landbodem: grond van de kwaliteitsklasse industrie;

b. als sprake is van toepassen van baggerspecie op de landbodem: grond van de kwaliteitsklasse industrie;

c. als sprake is van toepassen van grond in een oppervlaktewaterlichaam: grond van de kwaliteitsklasse industrie; of

d. als sprake is van toepassen van baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam: baggerspecie van de kwaliteitsklasse matig verontreinigd.

3. In een geval als bedoeld in het eerste lid, onder a of c juncto a, wordt op de toegepaste grond of baggerspecie, met uitzondering van de bijbehorende bermen en taluds, een aaneengesloten laag bouwstoffen aangebracht en in stand gehouden en mogen in de bermen en taluds tot de dichtstbijgelegen fysieke afscheiding met een afstand van ten hoogste 10 m vanaf de rand van de verharding van de weg of het ballastbed van de spoorweg partijen grond of baggerspecie worden toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, tweede lid, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor grond van de kwaliteitsklasse industrie.

4. In een geval als bedoeld in het eerste lid, onder b of c juncto b, wordt op de toegepaste grond en baggerspecie een aaneengesloten laag bouwstoffen aangebracht en in stand gehouden of een afdeklaag van grond of baggerspecie aangebracht en in stand gehouden met een laagdikte van ten minste 0,5 m waarin alleen partijen worden toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die volgens artikel 4.16 gelden voor de aangrenzende landbodem of, bij toepassen in een oppervlaktewaterlichaam, de aangrenzende waterbodem.

5. Met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen grond en baggerspecie volgens het tweede lid bij het toepassen moeten voldoen, alleen worden versoepeld, als de toe te passen partij grond of baggerspecie afkomstig is uit een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

6. Als sprake is van het toepassen van een partij zwaar verontreinigde grond of zwaar verontreinigde en baggerspecie als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen grond en baggerspecie volgens het tweede lid moeten voldoen, met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift alleen worden versoepeld als de grond of baggerspecie afkomstig is uit en weer wordt toegepast binnen een diffuse zware verontreiniging van de stof waarop de kwaliteitseisen die wordt versoepeld, betrekking heeft, die is gelegen binnen een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

7. Dit artikel is niet van toepassing op het toepassen van grond en baggerspecie in de territoriale zee of in de exclusieve economische zone.

Artikel 4.1270 (toepassen in een diepe plas)

1. Als sprake is van een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder g, worden, in afwijking van artikel 4.1268, eerste lid, alleen partijen grond en baggerspecie toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, vijfde lid, onder c, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor de kwaliteit voor toepassen in een diepe plas geschikte grond of de kwaliteit voor toepassen in een diepe plas geschikte baggerspecie.

2. Op de toegepaste grond of baggerspecie wordt binnen een jaar nadat het toepassen is voltooid of zo snel mogelijk nadat een jaar is verstreken sinds de datum waarop voor het laatst grond of

baggerspecie is toegepast een aaneengesloten afdeklaag van grond of baggerspecie met een laagdikte van 0,5 m aangebracht en in stand gehouden die, in afwijking van artikel 4.1268, eerste lid, voldoet aan de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, vijfde lid, onder d, van het Besluit bodemkwaliteit zijn vastgesteld voor de kwaliteit voor toepassen als afdeklaag in een diepe plas geschikte grond of de kwaliteit voor toepassen als afdeklaag in een diepe plas geschikte baggerspecie.

3. Als de diepe plas bij de herinrichting geheel of gedeeltelijk tot landbodem is ontwikkeld, wordt binnen een jaar na de beëindiging van het toepassen een aaneengesloten afdeklaag van grond of baggerspecie met een laagdikte van 0,5 m aangebracht en in stand gehouden die voldoet aan de kwaliteitseisen die volgens artikel 4.1268, eerste lid, gelden voor de aangrenzende landbodem.

4. Met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen grond en baggerspecie volgens het eerste lid bij het toepassen moeten voldoen, alleen worden versoepeld, als de toe te passen partij grond of baggerspecie afkomstig is uit een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

5. Als sprake is van het toepassen van een partij zwaar verontreinigde grond of zwaar verontreinigde en baggerspecie als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen grond en baggerspecie volgens het eerste lid moeten voldoen, met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift alleen worden versoepeld als de grond of baggerspecie afkomstig is uit en weer wordt toegepast binnen een diffuse zware verontreiniging van de stof waarop de kwaliteitseis die wordt versoepeld, betrekking heeft, die is gelegen binnen een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Artikel 4.1271 (verspreiden)

1. Als sprake is van een functionele toepassingen als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder h, i of j, worden in afwijking van artikel 4.1268, eerste lid, alleen partijen baggerspecie toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, vijfde lid, onder b, het Besluit bodemkwaliteit gelden voor de kwaliteit voor verspreiden geschikte baggerspecie.

2. Met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen grond en baggerspecie volgens het eerste lid bij het toepassen moeten voldoen, alleen worden versoepeld, als de toe te passen partij grond of baggerspecie afkomstig is uit een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

3. Als sprake is van het toepassen van een partij zwaar verontreinigde grond of zwaar verontreinigde en baggerspecie als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen grond en baggerspecie volgens het eerste lid moeten voldoen, met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift alleen worden versoepeld als de grond of baggerspecie afkomstig is uit en weer wordt toegepast binnen een diffuse zware verontreiniging van de stof waarop de kwaliteitseis die wordt versoepeld, betrekking heeft, die is gelegen binnen een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Artikel 4.1272 (toepassen van tarragrond)

1. Als sprake is van het toepassen van tarragrond, worden in afwijking van artikel 4.1268, eerste lid, alleen partijen toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die gelden voor de kwaliteitsklasse en de bodemfunctieklasse, waarin de ontvangende landbodem is ingedeeld, voor zover die kwaliteitseisen betrekking hebben op de stoffen waarvoor op grond van artikel 30, vijfde lid, onder e, van het Besluit bodemkwaliteit kwaliteitseisen voor tarragrond gelden.

2. Als sprake is van het toepassen van tarragrond, worden in afwijking van artikel 4.1269, tweede lid, onder a en b, alleen partijen toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van

artikel 30, vijfde lid, onder a, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor de kwaliteit emissiearme grond en voor de kwaliteitsklasse waarin de ontvangende landbodem is ingedeeld, voor zover die kwaliteitseisen betrekking hebben op de stoffen waarvoor de kwaliteitseisen voor tarragrond gelden.

3. Tarragrond wordt alleen op de landbodem toegepast.

4. Tarragrond die is ontstaan bij het schoonmaken van aardappelen die zijn behandeld met chloorprofam volgens de ingevolge de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden toegestane dosering, mag alleen worden toegepast op de landbodem voor zover niet gelegen in een Natura 2000-gebied of in de ecologische hoofdstructuur, bedoeld in artikel 2.10.1 van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening.

§ 4.124 Toepassen van mijnsteen en met grond en baggerspecie vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg

Artikel 4.1273 (toepassingsbereik)

1. Deze paragraaf is van toepassing op het toepassen van mijnsteen en van mijnsteen dat is vermengd met ten hoogste 80% gewichtsprocenten grond of baggerspecie, die afkomstig zijn uit een herkomstgebied in de provincie Limburg dat bij ministeriële regeling is aangewezen, in een toepassingsgebied in de provincie Limburg dat bij ministeriële regeling is aangewezen.

2. In deze paragraaf wordt onder vermengde mijnsteen verstaan: mijnsteen dat is vermengd met ten hoogste 80% gewichtsprocenten grond of baggerspecie.

3. In deze paragraaf wordt onder toepassen van mijnsteen en van vermengde mijnsteen verstaan: het aanbrengen en aangebracht houden van vermengde mijnsteen.

Artikel 4.1274 (melding)

1. Het is verboden de activiteit, bedoeld in artikel 4.1273, te verrichten zonder dit ten minste vijf werkdagen voor het begin ervan te melden.

2. Een melding bevat:

a. de vermelding van de functionele toepassing, bedoeld in artikel 4.1277, waarin de mijnsteen of vermengde mijnsteen zal worden toegepast;

b. de hoeveelheid mijnsteen of vermengde mijnsteen dat in totaal zal worden toegepast;

c. de kadastrale aanduiding van de locatie van de ontvangende landbodem, als deze geen adres heeft, of het ontvangende oppervlaktewaterlichaam; en

d. als gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid, geboden in artikel 4.1282 een verklaring dat het toepassen zal plaatsvinden volgens artikel 4.1282.

3. Het eerste lid is niet van toepassing als de activiteit wordt verricht door een natuurlijk persoon anders dan bij het uitoefenen van beroep of bedrijf.

4. Dit artikel is niet van toepassing als:

a. al eerder een melding is gedaan voor het toepassen van mijnsteen of vermengde mijnsteen op dezelfde locatie in het kader van dezelfde functionele toepassing; en

b. de activiteit als vergunningplichtig is aangewezen in hoofdstuk 3.

Artikel 4.1275 (gegevens en bescheiden voor het begin van de activiteit)

1. Ten minste vijf werkdagen voor het begin van de activiteit, bedoeld in artikel 4.1273, worden aan het bevoegd gezag, bedoeld in afdeling 2.2, de volgende gegevens en bescheiden verstrekt:

a. de verwachte data waarop het toepassen zal beginnen en eindigen;

b. de herkomst van elke partij mijnsteen of vermengde mijnsteen;

c. een milieuverklaring die is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit, waarin de kwaliteit van elke partij mijnsteen of vermengde mijnsteen is vermeld; en

d. een milieuverklaring die is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit, waarin de kwaliteitsklasse van de ontvangende landbodem of de ontvangende waterbodem is vermeld, of, in een geval als bedoeld in artikel 4.1282, vierde lid, de kwaliteitsklasse van de aangrenzende landbodem.

2. Het eerste lid is niet van toepassing als de activiteit wordt verricht door een natuurlijk persoon anders dan bij het uitoefenen van beroep of bedrijf.

3. Het eerste lid, aanhef en onder d, is niet van toepassing als sprake is van grootschalig toepassen van mijnsteen of vermengde mijnsteen volgens artikel 4.1282.

Artikel 4.1276 (herkomstgebied)

In het belang van doelmatig beheer van afvalstoffen wordt alleen mijnsteen of vermengde mijnsteen toegepast die afkomstig is uit een herkomstgebied in de provincie Limburg dat bij ministeriële regeling is aangewezen. De toepassingsgebieden waar de mijnsteen mag worden toegepast, liggen binnen de herkomstgebieden.

Artikel 4.1277 (functionele toepassing)

1. Met het oog op het beschermen van het milieu wordt mijnsteen of vermengde mijnsteen alleen toegepast als sprake is van de aanleg, de instandhouding, het herstel of de uitbreiding van een functionele toepassing, waarbij:

- a. mijnsteen of vermengde mijnsteen op of in de landbodem of in een oppervlaktewaterlichaam wordt toegepast om bouwwerken, wegen of spoorwegen te verwezenlijken;
- b. mijnsteen of vermengde mijnsteen op of in de landbodem wordt toegepast om terreinen op te hogen voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgonden, tuinen of recreatieterreinen, om de bodemgesteldheid te verbeteren of om de landbouwkundige waarde, natuurwaarde of recreatieve waarde te bevorderen;
- c. mijnsteen of vermengde mijnsteen op of in de landbodem van een winplaats of voormalige winplaats voor delfstoffen wordt toegepast om de wanden te stabiliseren of om het terrein opnieuw in te richten voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgonden, tuinen of recreatieterreinen; of
- d. mijnsteen of vermengde mijnsteen in een oppervlaktewaterlichaam, met uitzondering van een diepe plas, wordt toegepast om overstromingen en wateroverlast te voorkomen of te beperken, om de natuurwaarde of recreatieve waarde te bevorderen, om de doorvaart van de scheepvaart te bevorderen of om de ligging, vorm, afmeting en constructie van een waterstaatswerk te herstellen,

2. Het toepassen van mijnsteen of vermengde mijnsteen in een functionele toepassing wordt, voor zover de vermengde mijnsteen een afvalstof is, aangemerkt als een nuttige toepassing als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer.

Artikel 4.1278 (functionele hoeveelheid)

Met het oog op het zuinig gebruik van grondstoffen en het doelmatig beheer van afvalstoffen wordt mijnsteen of vermengde mijnsteen niet toegepast in een grotere hoeveelheid dan volgens gangbare civieltechnische, bouwtechnische of esthetische maatstaven redelijkerwijs nodig is zodat de functionele toepassing waarin de mijnsteen of vermengde mijnsteen is toegepast haar functie kan vervullen.

Artikel 4.1279 (begeleidende documenten tijdens en na het toepassen)

De gegevens en bescheiden die volgens artikel 4.1275 voor een partij mijnsteen of vermengde mijnsteen moeten worden verstrekt, zijn voorhanden tijdens het verrichten van de activiteit en worden ten minste vijf jaar nadat de activiteit is verricht bewaard.

Artikel 4.1280 (erkende persoon of instelling)

Als voor het toepassen van mijnsteen of vermengde mijnsteen een onderzoek of de afgifte van een milieuverklaring over de kwaliteit van de mijnsteen of vermengde mijnsteen of de bodem nodig is en voor die werkzaamheid een erkenning op grond van het Besluit bodemkwaliteit is vereist, wordt alleen opdracht gegeven aan een erkende persoon of instelling.

Artikel 4.1281 (kwaliteitseisen)

1. Met het oog op het beschermen van het milieu worden alleen partijen mijnsteen of vermengde mijnsteen toegepast van een kwaliteit die overeenkomt met de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, vierde lid, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor:

- a. de kwaliteitsklasse waarin de ontvangende landbodem of waterbodem volgens dat besluit is ingedeeld; en

- b. de bodemfunctieklasse wonen of industrie waarin de ontvangende landbodem volgens artikel 10.36b van het Besluit kwaliteit leefomgeving is ingedeeld, of de kwaliteitsklasse landbouw/natuur als de ontvangende landbodem niet in de bodemfunctieklasse wonen of industrie is ingedeeld.
2. Er worden alleen partijen mijnsteen of vermengde mijnsteen toegepast van een kwaliteit die overeenkomt met de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, tweede en derde lid, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor:
- a. als sprake is van toepassen van mijnsteen op de landbodem of in een oppervlaktewaterlichaam: grond van de kwaliteitsklasse industrie;
  - b. als sprake is van toepassen van vermengde mijnsteen op de landbodem: grond van de kwaliteitsklasse industrie;
  - c. als sprake is van toepassen van met grond vermengde mijnsteen in een oppervlaktewaterlichaam: grond van de kwaliteitsklasse industrie; of
  - d. als sprake is van toepassen van met baggerspecie vermengde mijnsteen in een oppervlaktewaterlichaam: baggerspecie van de kwaliteitsklasse matig verontreinigd.
3. Met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen mijnsteen en vermengde mijnsteen volgens het eerste lid, onder a, of het tweede lid bij het toepassen moeten voldoen, alleen worden versoepeld, als de toe te passen partij mijnsteen of vermengde mijnsteen afkomstig is uit een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.
4. Als sprake is van het toepassen van een partij mijnsteen of vermengde mijnsteen van een kwaliteit die overeenkomt met zwaar verontreinigde grond als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen mijnsteen of vermengde mijnsteen volgens het eerste lid, onder a, of het tweede lid moeten voldoen, met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift alleen worden versoepeld als de mijnsteen of vermengde mijnsteen afkomstig is uit en weer wordt toegepast binnen een diffuse zware verontreiniging van de stof waarop de kwaliteitseis die wordt versoepeld, betrekking heeft, die is gelegen binnen een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Artikel 4.1282 (grootschalig toepassen)

1. Mijnsteen of vermengde mijnsteen mag in afwijking van artikel 4.1281, eerste lid, ook volgens dit artikel worden toegepast als sprake is van:
- a. een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1277, eerste lid, onder a, ter verwezenlijking van een weg of spoorweg, waarin bij de aanleg ten minste 5000 m³ mijnsteen of vermengde mijnsteen in een laagdikte van ten minste 0,5 m zal worden toegepast;
  - b. een andere functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1277, eerste lid, onder a, of een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1277, eerste lid, onder c of d, waarin bij de aanleg ten minste 5000 m³ mijnsteen of vermengde mijnsteen in een laagdikte van ten minste 2 m zal worden toegepast; of
  - c. de instandhouding, het herstel of de uitbreiding van een functionele toepassing als bedoeld onder a of b, die is aangelegd na 1 juli 2008.
2. Er worden alleen partijen mijnsteen of vermengde mijnsteen toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, vijfde lid, onder a, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor de kwaliteit emissiearme grond, als sprake is van met grond vermengde mijnsteen, of de kwaliteit emissiearme baggerspecie, als sprake is van met baggerspecie vermengde mijnsteen, en de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, tweede en derde lid, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor:
- a. als sprake is van toepassen van mijnsteen op de landbodem of in een oppervlaktewaterlichaam: grond van de kwaliteitsklasse industrie;
  - b. als sprake is van toepassen van vermengde mijnsteen op de landbodem: grond van de kwaliteitsklasse industrie;
  - c. als sprake is van toepassen van met grond vermengde mijnsteen in een oppervlaktewaterlichaam: grond van de kwaliteitsklasse industrie; of

- d. als sprake is van toepassen van met baggerspecie vermengde mijnsteen in een oppervlaktewaterlichaam: baggerspecie van de kwaliteitsklasse matig verontreinigd.
3. In een geval als bedoeld in het eerste lid, onder a of c juncto a, wordt op de toegepaste vermengde mijnsteen, met uitzondering van de bijbehorende bermen en taluds, een aaneengesloten laag bouwstoffen aangebracht en in stand gehouden en mogen in de bermen en taluds tot de dichtstbijgelegen fysieke afscheiding met een afstand van ten hoogste 10 m vanaf de rand van de verharding van de weg of het ballastbed van de spoorweg partijen vermengde mijnsteen worden toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van artikel 30, tweede lid, van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor grond van de kwaliteitsklasse industrie.
4. In een geval als bedoeld in het eerste lid, onder b of c juncto b, wordt op de toegepaste vermengde mijnsteen een aaneengesloten laag bouwstoffen aangebracht en in stand gehouden of een afdeklaag van mijnsteen en vermengde mijnsteen met een laagdikte van ten minste 0,5 m waarin alleen partijen worden toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die volgens artikel 4.1281 gelden voor de aangrenzende landbodem of, bij toepassen in een oppervlaktewaterlichaam, de aangrenzende waterbodem.
5. Met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen mijnsteen en vermengde mijnsteen volgens het tweede lid bij het toepassen moeten voldoen, alleen worden versoepeld, als de toe te passen partij mijnsteen of vermengde mijnsteen afkomstig is uit een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.
6. Als sprake is van het toepassen van een partij mijnsteen of vermengde mijnsteen van een kwaliteit die overeenkomt met zwaar verontreinigde grond als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit kunnen kwaliteitseisen waaraan partijen mijnsteen of vermengde mijnsteen volgens het tweede lid moeten voldoen, met een maatwerkregel of maatwerkvoorschrift alleen worden versoepeld als de mijnsteen of vermengde mijnsteen afkomstig is uit en weer wordt toegepast binnen een diffuse zware verontreiniging van de stof waarop de kwaliteitseisen die wordt versoepeld, betrekking heeft, die is gelegen binnen een bodembeheergebied dat is aangewezen bij ministeriële regeling, in het omgevingsplan of de waterschapsverordening op grond van artikel 5.85h of artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

J

Na paragraaf 5.2.1 wordt een paragraaf toegevoegd, luidende:

§ 5.2.2 Voorafgaand bodemonderzoek

Artikel 5.7a (vooronderzoek bodem)

Het vooronderzoek bodem voldoet aan NEN 5725.

Artikel 5.7b (verkennend bodemonderzoek)

1. Als uit het vooronderzoek bodem blijkt dat er een verdenking bestaat van de aanwezigheid van een verontreiniging van de bodem wordt een verkennend bodemonderzoek verricht.
2. Een verkennend bodemonderzoek voldoet aan NEN 5740 en het veldwerk wordt verricht door een persoon of onderneming met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 2000 of een certificatie-instantie of inspectie-instantie met een erkenning bodemkwaliteit voor AS SIKB 2000.

Artikel 5.7c (verkennend bodemonderzoek asbest)

1. Als uit het vooronderzoek bodem blijkt dat er een verdenking bestaat op aanwezigheid van asbest in de bodem wordt een verkennend bodemonderzoek asbest verricht.
2. Een verkennend bodemonderzoek asbest voldoet aan NEN 5707 en het veldwerk wordt verricht door een persoon of onderneming met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 2000 of een certificatie-instantie of inspectie-instantie met een erkenning bodemkwaliteit voor AS SIKB 2000.

Artikel 5.7d (nader bodemonderzoek)

1. Als uit het verkennend bodemonderzoek blijkt dat een nader bodemonderzoek nodig is, wordt een nader bodemonderzoek verricht.
2. Een nader bodemonderzoek voldoet aan NTA 5755 en het veldwerk wordt verricht door een persoon of onderneming met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 2000 of een certificatie-instantie of inspectie-instantie met een erkenning bodemkwaliteit voor AS SIKB 2000.

Artikel 5.7e (nader bodemonderzoek asbest)

1. Als uit het verkennend bodemonderzoek asbest blijkt dat er een nader bodemonderzoek nodig is, wordt een nader bodemonderzoek asbest verricht.
2. Een nader bodemonderzoek asbest voldoet aan NEN 5707 en het veldwerk wordt verricht door een persoon of onderneming met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 2000 of een certificatie-instantie of inspectie-instantie met een erkenning bodemkwaliteit voor AS SIKB 2000.

Artikel 5.7d (water: lozing bij voorafgaand bodemonderzoek)

1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater wordt het te lozen afvalwater afkomstig van voorafgaand bodemonderzoek als bedoeld in de artikelen 5.7b, 5.7c, 5.7d, en 5.7e geloosd in een vuilwaterriool.
2. Als een maatwerkvoorschrift is gesteld waarin een andere lozingsroute is toegestaan, wordt het te lozen afvalwater geloosd in een vuilwaterriool of via die andere route.

K

Artikel 6.54, eerste lid, onder c, wordt gewijzigd als volgt:

1. Na subonderdeel 3° wordt, onder vernummering van de subonderdelen 4° en 5° tot 5° en 6°, een subonderdeel ingevoegd, luidende:
4°. afvalwater afkomstig van grondwatersanering of bodemonderzoek voorafgaand aan een grondwatersanering;.
2. Subonderdeel 5° komt te luiden:
5°. afvalwater afkomstig van graven of ontwateren;.

L

Na artikel 6.55 worden vijf artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 6.55a (melding)

1. Het is verboden de volgende activiteiten te verrichten zonder dit ten minste vier weken voor het begin ervan te melden:
  - a. lozen van afvalwater afkomstig van grondwatersanering;
  - b. lozen van afvalwater afkomstig van graven onder de interventiewaarde bodemkwaliteit; en
  - c. lozen van afvalwater afkomstig van graven boven de interventiewaarde bodemkwaliteit.
2. Een melding bevat:
  - a. de resultaten van de beschikbare bodemonderzoeken of grondwateronderzoeken;
  - b. de locaties van de lozingspunten;
  - c. het maximale lozingsdebiet in m³/u.

Artikel 6.55b (gegevens en bescheiden over lozingsactiviteit)

Ten minste vier weken voor het begin van de activiteit, bedoeld in artikel 6.55a, worden gegevens en bescheiden over de verwachte datum van het begin van de activiteit verstrekt aan het bevoegd gezag, bedoeld in artikel 6.3.

Artikel 6.55c (niet lozen bij bodemonderzoek)

Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van een oppervlaktewaterlichaam wordt afvalwater afkomstig van een bodemonderzoek voor een grondwatersanering, niet geloosd op een oppervlaktewaterlichaam in beheer bij het Rijk.

Artikel 6.55d (water: lozing op oppervlaktewater)

Voor het afvalwater afkomstig van grondwatersanering, van graven onder de interventiewaarde bodemkwaliteit of van graven boven de interventiewaarde bodemkwaliteit dat wordt geloosd op een oppervlaktewaterlichaam zijn de emissiegrenswaarden, de waarden bedoeld in tabel 6.55e, gemeten in een steekmonster.

Tabel 6.55e Emissiegrenswaarden afvalwater

Stoffen	Emissiegrenswaarde in µg/l
Naftaleen	0,2
PAK's	1
BTEX	50
Tetrachlooretheen	3
Trichlooretheen	20
1,2-dichlooretheen	20
1,1,1-trichloorethaan	20
Vinylchloride	8
<i>Som van de vijf hier bovenstaande stoffen</i>	20
Monochloorbenzeen	7
Dichloorbenzenen	3
Trichloorbenzenen	1
Minerale olie	1.000
Cadmium	4
Kwik	1
Koper	10
Nikkel	40
Lood	50
Zink	100
Chroom	20
Onopgeloste stoffen	50.000

Artikel 6.66e (water: meetmethoden)

1. Op het bemonsteren van afvalwater is NEN 6600-1 van toepassing, en een monster is niet gefiltreerd.

2. Op het conserveren van een monster is NEN-EN-ISO 5667-3 van toepassing.

3. Bij het analyseren van een monster worden onopgeloste stoffen meegenomen, en op het analyseren is van toepassing:

a. voor naftaleen, BTEX: NEN-EN-ISO 15680;

b. voor polycyclische aromatische koolwaterstoffen: NEN-EN-ISO 17993;

c. voor tetrachlooretheen, trichlooretheen, 1,2-dichlooretheen, 1,1,1-trichloorethaan, vinylchloride, de som van de vijf hiervoor genoemde stoffen, monochloorbenzeen, dichloorbenzeen,

trichloorbenzenen: NEN-EN-ISO 10301 of NEN-EN-ISO 15680, waarbij voor vinylchloride enkel NEN-EN-ISO 15680 gebruikt kan worden;

d. voor minerale olie: NEN-ISO 9377-2;

e. voor cadmium, koper, nikkel, lood, zink en chroom: NEN 6966 of NEN-EN-ISO 17294-2 of NEN-EN-ISO 11885, waarbij de elementen ontsloten NEN-EN-ISO 15587-1 of NEN-EN-ISO 15587-2,

f. voor kwik: NEN-EN-ISO 17294-2 of NEN-EN-ISO 12846 of NEN-EN-ISO 17852, waarbij kwik wordt ontsloten volgens NEN-EN-ISO 15587-1 of NEN-EN-ISO 15587-2;

g. voor onopgeloste stoffen: NEN-EN 872.

M

Artikel 7.60, eerste lid, onder c, wordt gewijzigd als volgt:

1. Na subonderdeel 3° wordt, onder vernummering van de subonderdelen 4° en 5° tot 5° en 6°, een subonderdeel ingevoegd, luidende:
4°. afvalwater afkomstig van grondwatersanering of bodemonderzoek voorafgaand aan een grondwatersanering;.
2. Subonderdeel 5° komt te luiden:
5°. afvalwater afkomstig van graven of ontwateren;.

N

Na artikel 7.61 worden vijf artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 7.61a (melden)

1. Het is verboden de volgende activiteiten te verrichten zonder dit ten minste vier weken voor het begin ervan te melden:
  - a. lozen van afvalwater afkomstig van grondwatersanering;
  - b. lozen van afvalwater afkomstig van graven onder de interventiewaarde bodemkwaliteit; en
  - c. lozen van afvalwater afkomstig van graven boven de interventiewaarde bodemkwaliteit.
2. Een melding bevat:
  - a. de resultaten van de beschikbare bodemonderzoeken of grondwateronderzoeken;
  - b. de locaties van de lozingspunten;
  - c. het maximale lozingsdebiet in m³/uur.

Artikel 7.61b (gegevens en bescheiden over lozingsactiviteit)

Ten minste vier weken voor het begin van de activiteit, bedoeld in artikel 7.61a, worden gegevens en bescheiden over de verwachte datum van het begin van de activiteit verstrekt aan het bevoegd gezag, bedoeld in artikel 7.3.

Artikel 7.61c (niet lozen bij bodemonderzoek)

Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de Noordzee wordt afvalwater afkomstig van een bodemonderzoek voor een grondwatersanering, niet geloosd in de Noordzee.

Artikel 7.61d (water: lozen op zee)

Voor het afvalwater afkomstig van grondwatersanering, van graven onder de interventiewaarde bodemkwaliteit of van graven boven de interventiewaarde bodemkwaliteit dat wordt geloosd op de Noordzee zijn de emissiegrenswaarden, de waarden bedoeld in tabel 7.61d, gemeten in een steekmonster.

Tabel 7.61d Emissiegrenswaarden afvalwater

Stoffen	Emissiegrenswaarde in µg/l
Naftaleen	0,2
PAK's	1
BTEX	50
Tetrachlooretheen	3
Trichlooretheen	20
1,2-dichlooretheen	20
1,1,1-trichloorethaan	20
Vinylchloride	8
<i>Som van de vijf hier bovenstaande stoffen</i>	<i>20</i>
Monochloorbenzeen	7
Dichloorbenzenen	3
Trichloorbenzenen	1
Minerale olie	1.000
Cadmium	4
Kwik	1
Koper	10
Nikkel	40
Lood	50
Zink	100
Chroom	20
Onopgeloste stoffen	50.000

Artikel 7.61e (water: meetmethoden)

1. Op het bemonsteren van afvalwater is NEN 6600-1 van toepassing, en een monster is niet gefiltreerd.
2. Op het conserveren van een monster is NEN-EN-ISO 5667-3 van toepassing.
3. Bij het analyseren van een monster worden onopgeloste stoffen meegenomen, en op het analyseren is van toepassing:
  - a. voor naftaleen, BTEX: NEN-EN-ISO 15680;
  - b. voor polycyclische aromatische koolwaterstoffen: NEN-EN-ISO 17993;
  - c. voor tetrachlooretheen, trichlooretheen, 1,2-dichlooretheen, 1,1,1-trichloorethaan, vinylchloride, de som van de vijf hiervoor genoemde stoffen, monochloorbenzeen, dichloorbenzeen, trichloorbenzenen: NEN-EN-ISO 10301 of NEN-EN-ISO 15680, waarbij voor vinylchloride enkel NEN-EN-ISO 15680 gebruikt kan worden;
  - d. voor minerale olie: NEN-ISO 9377-2;
  - e. voor cadmium, koper, nikkel, lood, zink en chroom: NEN 6966 of NEN-EN-ISO 17294-2 of NEN-EN-ISO 11885, waarbij de elementen ontsloten NEN-EN-ISO 15587-1 of NEN-EN-ISO 15587-2,
  - f. voor kwik: NEN-EN-ISO 17294-2 of NEN-EN-ISO 12846 of NEN-EN-ISO 17852, waarbij kwik wordt ontsloten volgens NEN-EN-ISO 15587-1 of NEN-EN-ISO 15587-2;
  - g. voor onopgeloste stoffen: NEN-EN 872.

O

In bijlage I worden in de alfabetische volgorde de volgende begripsomschrijvingen ingevoegd:

baggerspecie: baggerspecie als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit;

bodemfunctieklasse: bodemfunctieklasse 'landbouw/natuur', 'wonen' of 'industrie', waarin de ontvangende landbodem op grond van het Besluit kwaliteit leefomgeving is ingedeeld;

bouwland: landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden die worden gebruikt voor het telen van gewassen in de openlucht, met uitzondering van grasland en weidegronden;

bouwstof: bouwstof als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit;

compost: compost als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet;

diepe plas: oppervlaktewaterlichaam, ontstaan als gevolg van zand-, grind- of kleiwinning of een dijkdoorbraak;

erkende grondverwerker: activiteit bestaande uit het verwerken van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen als bedoeld in artikel 3.185 waarvoor een erkenning is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit;

gevaarlijke afvalstof: gevaarlijke afvalstof als bedoeld in de Wet milieubeheer;

grasland: landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden die voor ten minste 50% zijn beteeld met gras dat bedoeld is als voer voor dieren;

grond: grond als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit;

herwonnen fosfaten: herwonnen fosfaten als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet;

interventiewaarde bodemkwaliteit: waarde als bedoeld in artikel 3.48c;

kleigrond: kleigrond als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Meststoffenwet;

kwaliteitsklasse van een partij baggerspecie: kwaliteitsklasse 'niet verontreinigd', 'licht verontreinigd', 'matig verontreinigd' of 'zwaar verontreinigd' waarin een partij baggerspecie op grond van het Besluit bodemkwaliteit is ingedeeld;

kwaliteitsklasse van een partij grond: kwaliteitsklasse 'niet verontreinigd', 'wonen' of 'industrie', 'verontreinigd' of 'zwaar verontreinigd' waarin een partij grond op grond van het Besluit bodemkwaliteit is ingedeeld;

kwaliteitsklasse van de landbodem: kwaliteitsklasse 'landbouw/natuur', 'wonen' of 'industrie', waarin de landbodem op grond van het Besluit bodemkwaliteit is ingedeeld;

kwaliteitsklasse van de waterbodem: kwaliteitsklasse 'niet verontreinigd', 'licht verontreinigd' of 'matig verontreinigd', waarin de waterbodem op grond van het Besluit bodemkwaliteit is ingedeeld;

landbouwgronden: landbouwgronden als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder g, van de Meststoffenwet;

landbodem: bodem, niet zijnde waterbodem;

mijnsteen: bouwstof, in hoofdzaak bestaande uit gebroken schalie en zandsteen met bijmengingen van kolengruis, die als nevangesteente is vrijgekomen bij de winning van steenkool;

natuurgronden: natuurterreinen als bedoeld in de artikel 3, tweede lid, van de Meststoffenwet en de artikelen 25a en 32 van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet;

ontvangende landbodem: landbodem waarop of waarin grond of baggerspecie wordt toegepast;

ontvangende waterbodem: waterbodem waarop of waarin grond of baggerspecie wordt toegepast;

overige organische meststoffen: overige organische meststoffen als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet;

partij baggerspecie: partij bouwstoffen als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit;

partij bouwstoffen: partij bouwstoffen als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit;

partij grond: partij bouwstoffen als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit;

saneren van de bodem: het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan de verontreiniging van de bodem of van de verontreiniging van de bodem als bedoeld in artikel 3.49h;

tarragrond: tarragrond als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit;

veengrond: veengrond als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Meststoffenwet;

waterbodem: bodem van een oppervlaktewaterlichaam of de bodem van de oever van een oppervlaktewaterlichaam;

weidegronden: landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden die voor 50% of meer zijn

beteeld met gras dat wordt gebruikt voor de beweiding van dieren of wordt gebruikt als voer voor dieren;

zand- of lössgrond: zand- of lössgrond als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Meststoffenwet;

zuiveringsslib: zuiveringsslib als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet;

P

Na bijlage V worden twee bijlagen toegevoegd, luidende:

Bijlage VI, behorende bij de in artikel 3.48c aangeduide waarde van de verontreiniging waarboven significante risico's voor mens, plant of dier, bestaan als gevolg van verontreiniging van de bodem (interventiewaarde)

Tabel 3.48c: interventiewaarde bodemkwaliteit, waarde voor anorganische stoffen in de bodem ter bepaling van de toepasselijke regels bij de milieubelastende activiteit graven.

Stof	Interventiewaarde bodemkwaliteit (mg / kg ds)
Metalen	
Antimoon	22
Arseen	76
Barium	-
Cadmium	13
Chroom III	180
Chroom VI	78
Kobalt	190
Koper	190
Kwik (anorganisch)	36
Kwik (organisch)	4
Lood	530
Molybdeen	190
Nikkel	100
Zink	720
2. Overige anorganische stoffen	
Cyanide (vrij)	20
Cyanide (complex)	50
Thiocyanaat	20
3. Aromatische verbindingen	
Benzeen	1,1
Ethylbenzeen	110
Tolueen	32
Xylenen (som)	17
Styreen (vinylbenzeen)	86
Fenol	14
Cresolen (som)	13
4. Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's)	
PAK's (totaal) (som 10)	40
5. Gechloreerde koolwaterstoffen (vluchtige) koolwaterstoffen	
Monochlooretheen (Vinylchloride)	0,1 ²

Stof	Interventiewaarde bodemkwaliteit (mg / kg ds)
Dichloormethaan	3,9
1,1-dichloorethaan	15
1,2-dichloorethaan	6,4
1,1-dichlooretheen	0,3 ²
1,2-dichlooretheen (som)	1
Dichloorpropanen (som)	2
Trichloormethaan (chloroform)	5,6
1,1,1-trichloorethaan	15
1,1,2-trichloorethaan	10
Trichlooretheen (Tri)	2,5
Tetrachloormethaan (Tetra)	0,7
Tetrachlooretheen (Per)	8,8
chloorbenzenen	
Monochloorbenzeen	15
Dichloorbenzenen (som)	19
Trichloorbenzenen (som)	11
Tetrachloorbenzenen (som)	2,2
Pentachloorbenzeen	6,7
Hexachloorbenzeen	2
chloorfenolen	
Monochloorfenolen (som)	5,4
Dichloorfenolen(som)	22
Trichloorfenolen(som)	22
Tetrachloorfenolen (som)	21
Pentachloorfenol	12
polychloorbifenylen (PCB's)	
PCB's (som 7)	1
Overige gechloreerde koolwaterstoffen	
Monochlooranilinen (som)	50
Dioxine (som TEQ)	0,00018
Chloornaftaleen (som)	23
6. Bestrijdingsmiddelen	
organochloor-bestrijdingsmiddelen	
Chloordaan (som)	4
DDT (som)	1,7
DDE (som)	2,3
DDD (som)	34
Aldrin	0,32
Drins (som)	4
α-endosulfaan	4
α-HCH	17
β-HCH	1,6
γ-HCH (lindaan)	1,2

Stof	Interventiewaarde bodemkwaliteit (mg / kg ds)
HCH-verbindingen (som)	-
Heptachloor	4
Heptachloorepoxide (som)	4
organotinbestrijdingsmiddelen	
Organotinverbindingen (som)	2,5
chloorfenox-azijnzuur herbiciden	
MCPA	4
overige bestrijdingsmiddelen	
Atrazine	0,71
Carbaryl	0,45
Carbofuran	0,017 ²
7. Overige stoffen	
Asbest	100 ³
Cyclohexanon	150
Dimethyl ftalaat	82
Diethyl ftalaat	53
Di-isobutyl ftalaat	17
Dibutyl ftalaat	36
Butyl benzylftalaat	48
Diethyl ftalaat	220
Di(2-ethylhexyl)ftalaat	60
Minerale olie	5000 ⁴
Pyridine	11
Tetrahydrofuran	7
Tetrahydrothiofeen	8,8
Tribroommethaan (bromoform)	75

Bijlage VII, behorende bij de artikel 4.1210 (relatief stikstofbehoefte gewassen)

Aardbei
 Aardappelen
 Acidanthera
 Andijvie
 Anemone coronaria
 Augurk
 Bleek- en groenselderij
 Bloemkool
 Boerenkool
 Broccoli
 Buitenbloemen
 Chinese kool
 Courgette
 Fritillaria imperialis
 Gladiool
 Gras

Graszaad
Graszoden
Iris
Japanse haver
Hyacint
Karwij
Knolbegonia
Knolselderij
Knolvenkel
Koolraap
Koolrabi
Koolzaad
Krokus
Kroten
Kruiden
Laanbomen: opzetters
Landbouwstambonen
Lelie
Maïs
Meloen
Muscari
Narcis
Paksoi
Plantui, 2e jaars
Pompoen
Prei
Raapstelen
Rabarber
Rode kool
Savooiekool
Schorseneren
Sla
Spinazie
Spitskool
Spruitkool
Stam- en stokbonen
Suikerbiet
Suikermaïs
Tagetes, mits geteeld uiterlijk 16 juli
Triticale
Tulp
Vaste planten
Venkel
Voederbiet
Wintergerst
Winterrogge
Wintertarwe
Winterui
Witte kool
Zaaiui
Zomertarwe

Artikel II (Besluit kwaliteit leefomgeving)

Het Besluit kwaliteit leefomgeving wordt als volgt gewijzigd:

A

Na afdeling 3.5 wordt een afdeling toegevoegd, luidende:

Afdeling 3.6 Bodemkwaliteit

Artikel 3.17a (hoogst toelaatbare concentraties)

De ten hoogste toelaatbare concentraties, bedoeld in artikel 19.9a van de wet, zijn de concentraties van stoffen, bedoeld in bijlage XIII.

B

§ 5.1.4.5 komt te luiden:

§ 5.1.4.5. Bodemkwaliteit

§ 5.1.4.5.1 Toelaten van een bodemgevoelige locatie

Artikel 5.85a (toepassingsbereik: bodemgevoelige locatie)

1. Deze subparagraaf is van toepassing op het toelaten van een bodemgevoelige locatie.
2. Een bodemgevoelige locatie is een locatie met:
  - a. een gebouw of een deel van een gebouw dat de bodem raakt, voor zover aannemelijk is dat personen meer dan twee uur per dag aaneengesloten aanwezig zullen zijn; of
  - b. een onmiddellijk aan een gebouw of deel van een gebouw als bedoeld onder a grenzende tuin of grenzend terrein op hetzelfde perceel.
3. Een gebouw of deel van een gebouw als bedoeld onder a is ook een gebouw of deel van een gebouw dat nog niet aanwezig is, maar op grond van het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit mag worden gebouwd.

Artikel 5.85b (waarde toelaatbare kwaliteit bodem)

1. Een omgevingsplan bevat voor het toelaten van een bouwactiviteit op een bodemgevoelige locatie waarden voor de toelaatbare kwaliteit van de bodem voor de in bijlage XXII aangewezen stoffen die de gezondheid bedreigen.
2. Een omgevingsplan bevat per gebied waarden als bedoeld in het eerste lid.

Artikel 5.85c (waarde toelaatbare kwaliteit bodem: blootstelling)

1. Bij het in het omgevingsplan vaststellen van de waarde, bedoeld in artikel 5.85b, wordt rekening gehouden met:
  - a. de waarden, bedoeld in bijlage VI bij het Besluit activiteiten leefomgeving; en
  - b. de bij ministeriële regeling aangegeven wijze van blootstelling.
2. De waarde is niet hoger dan grenswaarde, zijnde het blootstellingsniveau van het maximaal toelaatbaar risico zoals opgenomen in bijlage XXIII.
3. De waarde, bedoeld in het tweede lid, wordt per locatie berekend. Het berekenen van deze waarde gebeurt volgens bij ministeriële regeling gestelde regels.

Artikel 5.85d (maatregelen bij overschrijding waarde toelaatbare kwaliteit bodem)

1. Een omgevingsplan bepaalt dat het bouwen van een gebouw op een bodemgevoelige locatie alleen is toegelaten als de initiatiefnemer de in het omgevingsplan voorgeschreven sanerende of andere beschermende maatregelen treft, ingeval van overschrijding van een waarde als bedoeld in artikel 5.85b, eerste lid, in een bodemvolume van ten minste 25 m³ op het betreffende perceel.

2. Het zinsdeel “met een bodemvolume van ten minste 25 m³” in het eerste lid geldt niet voor asbest.

Artikel 5.85e (ingebruikname na maatregelen bij bodemgevoelige locaties op verontreinigde bodem)

Een omgevingsplan bepaalt dat bij overschrijding van een waarde als bedoeld in artikel 5.85b, eerste lid, een gebouw of deel van een gebouw op een bodemgevoelige locatie alleen in gebruik wordt genomen nadat het college van burgemeester en wethouders is geïnformeerd over hoe de sanerende of andere beschermende maatregelen, bedoeld in artikel 5.85d, zijn uitgevoerd.

§ 5.1.4.5.2 Nazorg

Artikel 5.85f (nazorg)

Een omgevingsplan regelt dat, op welke manier en binnen welke termijn de volgende maatregelen in stand moeten worden gehouden, en moeten worden onderhouden, of vervangen:

- a. de sanering van de bodem door middel van een afdeklaag, die heeft plaatsgevonden op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving, een omgevingsplan, een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift;
- b. maatregelen die de bron niet wegnemen maar de blootstellingsroute blokkeren.

Artikel 5.85g (beheergebieden bodem)

1. In een omgevingsplan kunnen voor:

- a. het toepassen van grond of baggerspecie op of in de landbodem; of
- b. het toepassen van mijnsteen en mijnsteen dat is vermengd met ten hoogste 80% gewichtsprocenten grond of baggerspecie, die afkomstig zijn uit een herkomstgebied in de provincie Limburg dat bij ministeriële regeling is aangewezen, in een toepassingsgebied in de provincie Limburg dat bij ministeriële regeling is aangewezen, een of meer bodembeheergebieden worden aangewezen, met het oog op het bevorderen dat grond of baggerspecie of mijnsteen en vermengde mijnsteen die binnen het bodembeheergebied is ontgraven, binnen dat gebied weer zo kan worden toegepast, dat op de schaal van het gebied een goed resultaat wordt behaald uit een oogpunt van het zuinig gebruik van grondstoffen en het doelmatig beheer van afvalstoffen.

2. In het omgevingsplan wordt de geometrisch begrenzing van een beheergebied vastgesteld.

C

In hoofdstuk 6 wordt na artikel 6.2 een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 6.3 (beheergebieden bodem)

1. In een waterschapsverordening kunnen voor:

- a. het toepassen van grond of baggerspecie op of in de landbodem; of
- b. het toepassen van mijnsteen en mijnsteen dat is vermengd met ten hoogste 80% gewichtsprocenten grond of baggerspecie, die afkomstig zijn uit een herkomstgebied in de provincie Limburg dat bij ministeriële regeling is aangewezen, in een toepassingsgebied in de provincie Limburg dat bij ministeriële regeling is aangewezen, een of meer bodembeheergebieden worden aangewezen, met het oog op het bevorderen dat grond of baggerspecie of mijnsteen en vermengde mijnsteen die binnen het bodembeheergebied is ontgraven, binnen dat gebied weer zo kan worden toegepast, dat op de schaal van het gebied een goed resultaat wordt behaald uit een oogpunt van het zuinig gebruik van grondstoffen en het doelmatig beheer van afvalstoffen.

2. In de waterschapsverordening wordt de geometrisch begrenzing van een beheergebied vastgesteld.

D

Na paragraaf 8.5.2.4a wordt een paragraaf ingevoegd, luidende:

§ 8.5.2.4b Specifieke voorschriften omgevingsvergunning milieubelastende activiteit – het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib

Artikel 8.75a (toepassingsbereik voorschriften over het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib)

Deze paragraaf is van toepassing voor zover een omgevingsvergunning betrekking heeft op het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk en stedelijk afvalwater, bedoeld artikel 3.48aa van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel 8.75b (voorschriften over het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib - wat)

Aan een omgevingsvergunning worden voorschriften verbonden die inhouden dat alleen zuiveringsslib op of in de bodem wordt gebracht dat op grond van hoofdstuk III van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet mag worden verhandeld.

Artikel 8.75c (voorschriften over het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib - waar)

Aan een omgevingsvergunning worden voorschriften verbonden die inhouden dat het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib alleen plaatsvindt op landbouwgronden, voor zover de waarden voor een of meer van de in de bodem van landbouwgronden aanwezige stoffen, bedoeld in tabel 8.75c, niet worden overschreden.

Tabel 8.75c Grenswaarden

Stof	Grenswaarde
Cadmium	ten hoogste $0,4 + 0,007 (L + 3H)$ mg/kg ds
Chroom	ten hoogste $50 + 2 L$ mg/kg ds
Koper	ten hoogste $15 + 0,6 (L + H)$ mg/kg ds
Kwik	ten hoogste $0,2 + 0,0017 (2 L + H)$ mg/kg ds
Nikkel	ten hoogste $10 + L$ mg/kg ds
Lood	ten hoogste $50 + L + H$ mg/kg ds
Zink	ten hoogste $50 + 1,5 (2 L + H)$ mg/kg ds
Arseen	ten hoogste $15 + 0,4 (L + H)$ mg/kg ds

L = % Lutum

H = % organische stof

Artikel 8.75d (voorschriften over het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib - wanneer)

Aan een omgevingsvergunning worden voorschriften verbonden die inhouden dat het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib:

- op grasland of weidegronden, niet plaatsvindt in de periode dat deze worden beweide;
- op bouwland met voedergewassen, niet plaatsvindt als er binnen drie weken wordt geoogst;
- op bouwland met groenteaanplant of fruitaanplant, anders dan fruitbomenaanplant, niet plaatsvindt in de groeiperiode van de groenten of het fruit; en
- op bouwland voor het telen van rauw te consumeren groenten of fruit, niet plaatsvindt minder dan tien maanden voor de oogst.

Artikel 8.75e (voorschriften over het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib - hoeveel)

1. Aan een omgevingsvergunning worden voorschriften verbonden die inhouden dat het zuiveringsslib gelijkmatig wordt verspreid over landbouwgronden.
2. Aan een omgevingsvergunning worden voorschriften verbonden die inhouden dat de hoeveelheid in of op de bodem te brengen vloeibaar zuiveringsslib niet groter is dan:
  - 1°. twee ton droge stof per hectare per jaar op bouwland; en
  - 2°. één ton droge stof per hectare per jaar op grasland.
3. Aan een omgevingsvergunning worden voorschriften verbonden die inhouden dat de hoeveelheid in of op de bodem te brengen steekvast zuiveringsslib niet groter is dan:
  - 1°. vier ton droge stof per hectare per twee jaren op bouwland; en;
  - 2°. twee ton droge stof per hectare per twee jaren op grasland.
4. Tijdens de perioden, bedoeld in het tweede en derde lid, blijft het grondgebruik voor de gehanteerde hectares gelijk.

Artikel 8.75f (voorschriften over het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib – aanvullende voorwaarden)

Aan een omgevingsvergunning worden voorschriften verbonden over het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib:

- a. bij specifieke weers-, geologische – en fysieke omstandigheden;
- b. bij het bevoeien of beregen van de bodem; en
- c. gedurende bepaalde perioden.

Artikel 8.75g (voorschriften over het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib – bemonstering en analyse)

1. Aan een omgevingsvergunning worden voorschriften verbonden die inhouden dat het zuiveringsslib voordat het op of in de bodem wordt gebracht wordt bemonsterd en geanalyseerd.
2. Aan een omgevingsvergunning worden voorschriften verbonden die inhouden dat van de bemonstering en analyse een rapportage wordt opgesteld die ten minste tien jaar na de bemonstering wordt bewaard.
3. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld over het verbinden van voorschriften aan een omgevingsvergunning over wijze en frequentie van de bemonstering en analyse, bedoeld in het eerste lid, en de rapportage, bedoeld in het tweede lid.

E

In paragraaf 10.2.5 wordt na artikel 10.36a een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 10.36b

1. Het college van burgemeester en wethouders stelt een bodemfunctiekaart vast waarop de landbodem voor het toepassen van grond en baggerspecie op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving in bodemfunctieklassen wordt ingedeeld.
2. De indeling van een gebied in een bodemfunctieklasse wordt bepaald door de beoogde functie van het gebied.
3. De bodemfunctieklassen zijn landbouw/natuur, wonen en industrie.
4. De indeling in bodemfunctieklassen vindt plaats met toepassing van de waarden die voor de bodemkwaliteitsklassen met dezelfde benaming zijn vastgesteld bij of krachtens het Besluit bodemkwaliteit.

F

Na bijlage XXI wordt twee bijlagen toegevoegd, luidende:

Bijlage XXII, bijlage behorende bij artikel 5.85b, eerste lid

Stofnaam
1. Metalen
Antimoon
Arseen
Cadmium
Chroom III
Chroom VI
Kobalt
Koper
Kwik (anorganisch)
Kwik (organisch)
Lood
Molybdeen
Nikkel
Zink
2. Overige anorganische stoffen
Cyanide (vrij)
Cyanide (complex)
Thiocyanaat
3. Aromatische verbindingen
Benzeen
Ethylbenzeen
Tolueen
Xylenen (som)
Styreen (vinylbenzeen)
Fenol
Cresolen (som)
4. Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAK's)
PAK's (totaal) (som 10)
5. Gechloreerde koolwaterstoffen
a. (vluchtige) koolwaterstoffen
Monochlooretheen (Vinylchloride)
Dichloormethaan
1,1-dichloorethaan
1,2-dichloorethaan
1,1-dichlooretheen
1,2-dichlooretheen (som)
Dichloorpropanen (som)
Trichloormethaan (chloroform)
1,1,1-trichloorethaan
1,1,2-trichloorethaan
Trichlooretheen (Tri)
Tetrachloormethaan (Tetra)
Tetrachlooretheen (Per)
b. chloorbenzenen

Monochloorbenzeen
Dichloorbenzenen (som)
Trichloorbenzenen (som)
Tetrachloorbenzenen (som)
Pentachloorbenzenen
Hexachloorbenzeen
c. chloorfenolen
Monochloorfenolen(som)
Dichloorfenolen(som)
Trichloorfenolen(som)
Tetrachloorfenolen(som)
Pentachloorfenol
d. polychloorbifenylen (PCB's)
PCB's (som 7)
e. Overige gechloreerde koolwaterstoffen
Monochlooranilinen (som)
Dioxine (som TEQ)
Chloornaftaleen (som)
6. Bestrijdingsmiddelen
a.organochloor-bestrijdingsmiddelen
Chloordaan (som)
DDT (som)
DDE (som)
DDD (som)
Aldrin
Drins (som)
α -endosulfan
α -HCH
β -HCH
γ -HCH (lindaan)
Heptachloor
Heptachloorepoxide (som)
c. organotinbestrijdingsmiddelen
Organotinverbindingen (som)
d. chloorfenoxy-azijnzuur herbiciden
MCPA
e. overige bestrijdingsmiddelen
Atrazine
Carbaryl
Carbofuran
7. Overige stoffen
Asbest
Cyclohexanon
Dimethyl ftalaat
Diethyl ftalaat
Di-isobutyl ftalaat
Dibutyl ftalaat
Butyl benzylftalaat
Dihexyl ftalaat
Di(2-ethylhexyl)ftalaat
Minerale olie

Pyridine
Tetrahydrofuran
Tetrahydrothiofeen
Tribroommethaan (bromoform)

Bijlage XXIII, behorende bij de artikelen 3.17a en 5.85c, tweede lid

I Metalen	MTR _{humaan} (µg/kg lg/d)
Antimoon	0,9
Arseen	1,0
Cadmium	0,5
Chroom III (oplosbaar)	5
Chroom III (onoplosb. + metallisch)	5
Chroom VI	5
Cobalt	1,4
Koper	140
Kwik (organisch)	0,1
Kwik (anorganisch)	2,0
Lood	2,8
Molybdeen	10
Nikkel	50
Zink	500
II Anorganische verbindingen	
Cyaniden vrij (blauwzuur)	50
Cyaniden complex	800
Thiocyanaat	11
III Aromatische verbindingen	
Benzeen	3,3
Ethylbenzeen	100
Fenol	40
Cresolen (som)	50
Tolueen	223
Xylenen (som)	150
Catechol (o-dihydroxybenzeen)	40
Resorcinol (m-dihydroxybenzeen)	20
Hydrochinon (p-dihydroxybenzeen)	25
Styreen (vinylbenzeen)	120
IV Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAK's)	
Naftaleen	40
Antraceen	40
Fenanthreen	40
Fluorantheen	50
Benzo(a)anthraceen	5,0
Chryseen	50
Benzo(a)pyreen	0,5
Benzo(ghi)peryleen	30
Benzo(k)fluorantheen	5,0
Indeno(1,2,3cd)pyreen	5,0
V Gechloreerde koolwaterstoffen: vluchtige gechloreerde koolwaterstoffen	

Vinylchloride	0,6
Dichloormethaan	60
1,1-dichloorethaan	80
1,2-dichloorethaan	14
1,1-dichlooretheen	3
1,2-dichlooretheen(cis)	6,0
1,2-dichlooretheen(trans)	17
Dichloorpropaan (1,2)	70
Dichloorpropaan (1,3)	50
Trichloormethaan (chloroform)	30
1,1,1-trichloorethaan	80
1,1,2-trichloorethaan	4
Trichlooretheen (tri)	50
Tetrachloormethaan (tetra)	4,0
Tetrachlooretheen (per)	16
VI Gechloreerde koolwaterstoffen: chloorbenzenen	
Monochloorbenzeen	200
1,2 dichloorbenzeen	430
1,4 dichloorbenzeen	100
Trichloorbenzenen(indiv)	8,0
Tetrachloorbenzenen (som)	0,5
Pentachloorbenzeen	0,5
Hexachloorbenzeen	0,16
VII Gechloreerde koolwaterstoffen: chloorfenolen	
Monochloorfenolen (som)	3
Dichloorfenolen (som)	3
Trichloorfenolen (som)	3
Tetrachloorfenolen (som)	3
Pentachloorfenol	3
VIII Overige gechloreerde koolwaterstoffen	
Chloornaftaleen (som)	80
Monochlooranilinen (som)	0,9
PCB's (som)	0,01
Trichloorbifenyl (2,5,2')	0,09
Hexachloorbifenyl (2,2',4,4',5,5')	0,09
Dioxinen (som TEQ)	0,000002
IX Bestrijdingsmiddelen	
DDT/DDE/DDD (som)	0,5
DDT (som)	20
DDE (som)	20
Aldrin,dielddrin,endrin (som)	0,1
Aldrin	0,1
Diellddrin	0,1
Endrin	0,2
HCH(som)	1
a-HCH	1,0
b-HCH	0,02
c-HCH	0,04
Atrazine	5,0
Carbaryl	3,0
Carbofuran	2,0

Chloordaan (som)	0,5
Endosulfan	6
Heptachloor	0,3
Heptachloorepoxide (som)	0,4
Maneb	50
MCPA	1,5
Organotinverbindingen (som)	0,4
Tributyltin	0,4
Trifenyln	0,4
X Overige organische verbindingen	
Cyclohexanon	4,6
Butylbenzylftalaat	500
Di(2-ethylhexyl)ftalaat	25
Ftalaten(som)	4,0
Pyridine	1
Tetrahydrofuran	10
Tetrahydrothiofeen	180
Tribroommethaan	20
XI Minerale olie	
TPH alifaten >EC10-EC12	0,1
TPH alifaten >EC12-EC16	0,1
TPH alifaten >EC16-EC21	2
TPH alifaten >EC5-EC6	2
TPH alifaten >EC6-EC8	2
TPH alifaten >EC8-EC10	0,1
TPH aromaten >EC10-EC12	0,04
TPH aromaten >EC12-EC16	0,04
TPH aromaten >EC16-EC21	0,03
TPH aromaten >EC21-EC35	0,03
TPH aromaten >EC5-EC7	0,2
TPH aromaten >EC7-EC8	0,2
TPH aromaten >EC8-EC10	0,04

Artikel III

Het Omgevingsbesluit wordt als volgt gewijzigd:

A

Na artikel 3.9 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 3.9b (bevoegd gezag Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit)

Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit beslist op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer milieubelastende activiteiten voor zover het betreft een activiteit als bedoeld in artikel 3.48a van het Besluit activiteiten leefomgeving het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk en stedelijk afvalwater, bedoeld in artikel 3.48aa van het Besluit activiteiten leefomgeving.

B

Artikel 3.10 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onder b, wordt 'de artikelen 3.6, 3.7, 3.8 en 3.9' vervangen door:
de artikelen 3.6, 3.7, 3.8, 3.9 en 3.9a.
2. Onder vernummering van het vierde en vijfde lid tot vijfde en zesde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:
3. Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit beslist op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een combinatie van activiteiten die bestaat uit:
  - a. een of meer activiteiten als bedoelde in artikel 3.9b; en
  - b. een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 3.6, eerste lid.
4. In het zesde lid, onder b, (nieuw), wordt 'in artikel 3.7 of 3.8, eerste lid' vervangen door:
artikel 3.7, 3.8, eerste lid of 3.9b.

C

Na artikel 3.21b wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 3.21c (advies en instemming door Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit)

1. Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een of meer milieubelastende activiteiten voor zover het betreft een activiteit als bedoeld in artikel 3.48a van het Besluit activiteiten leefomgeving het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk en stedelijk afvalwater, bedoeld in artikel 3.48aa van het Besluit activiteiten leefomgeving
2. De voorgenomen beslissing op de aanvraag, bedoeld in het eerste lid, behoeft ook instemming van Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Hoofdstuk 2. Intrekken en wijziging en intrekking andere regelgeving

Artikel IV (intrekken)

De volgende besluiten worden ingetrokken:

- a. Besluit aanwijzing bevoegd gezag gemeenten Wet bodembescherming;
- b. Besluit overige niet-meldingsplichtige gevallen bodemsanering;
- c. Besluit gebruik meststoffen;
- d. Besluit verplicht bodemonderzoek bedrijfsterreinen;
- e. Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer;
- f. Besluit uniforme saneringen.

Artikel V (Aanwijzingsbesluit Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen)

Hoofdstuk VII van de bijlage bij het Aanwijzingsbesluit Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen wordt de categorie Wet bodembescherming als volgt gewijzigd:

1. Het opschrift van de categorie komt te luiden: Wet bodembescherming en bodem in de Omgevingswet.
2. Aan de beschrijvingen van categorieën van beperkingenbesluiten worden onder vervanging van de puntkomma aan het slot van het laatste gedachtestreepje na het laatste gedachtestreepje de volgende beschrijvingen toegevoegd:

- (artikel 19.9c, eerste lid, van de Omgevingswet) beschikking van het college van burgemeester en wethouders, houdende tijdelijke beschermingsmaatregelen;
- (artikel 10.13a van de Omgevingswet) beschikking van het college van burgemeester en wethouders, houdende een gedoogplicht voor nazorg als bedoeld in artikel 10.13 van de Omgevingswet.

Artikel VI

Het Besluit bodemkwaliteit wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 komt te luiden:

Artikel 1

1. In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt, tenzij anders bepaald, verstaan onder:

accreditatie: bewijs waarmee de Raad voor Accreditatie kenbaar maakt dat gedurende een bepaalde periode een gerechtvaardigd vertrouwen bestaat dat de hierin genoemde persoon of instelling competent is voor het uitvoeren van de desbetreffende werkzaamheid;

baggerspecie: materiaal dat is vrijgekomen uit de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam en dat bestaat uit minerale delen met een maximale korrelgrootte van 2 millimeter en organische stof in een verhouding en met een structuur zoals deze in de bodem van nature worden aangetroffen, alsmede van nature in de bodem voorkomende schelpen en grind met een korrelgrootte van 2 tot 63 millimeter;

bodemfuncties: bodemfunctie als aangegeven op de bodemfunctiekaart;

bodemfunctiekaart: door de gemeenteraad vastgestelde kaart als bedoeld in artikel 10.36b van het Besluit kwaliteit leefomgeving;

bodemfunctieklasse: bodemfunctieklasse waarin de ontvangende landbodem op de bodemfunctiekaart is ingedeeld;

bodemkwaliteitskaart: door de gemeenteraad of waterbeheerder vastgestelde kaart die voldoet aan de Richtlijn voor het opstellen van bodemkwaliteitskaarten, 3 september 2007, met het wijzigingsblad van 1 januari 2016;;

bouwstof: materiaal waarin de totaalgehalten aan silicium, calcium of aluminium tezamen meer dan 10 gewichtsprocent van dat materiaal bedragen, uitgezonderd vlakglas, metallisch aluminium, grond of baggerspecie, dat is bestemd om te worden toegepast;

bodemvreemd materiaal: materiaal dat als zodanig niet als grond of baggerspecie kan worden aangemerkt;

certificaat: verklaring waarmee een door Onze Minister erkende certificeringsinstelling kenbaar maakt dat gedurende een bepaalde periode een gerechtvaardigd vertrouwen bestaat dat de hierin genoemde persoon voldoet aan het voor de certificering geldende normdocument;

erkende kwaliteitsverklaring: als zodanig genoemde milieuverklaring als bedoeld in artikel 27;

erkenning: beschikking van Onze Minister waarbij wordt vastgesteld dat een persoon of een instelling voor een werkzaamheid voldoet aan de bij of krachtens dit besluit geldende voorwaarden;

fabrikant-eigenverklaring: als zodanig genoemde milieuverklaring als bedoeld in artikel 27;

grond: vast materiaal dat bestaat uit minerale delen met een maximale korrelgrootte van 2 millimeter en organische stof in een verhouding en met een structuur zoals deze in de bodem van nature worden aangetroffen, alsmede van nature in de bodem voorkomende schelpen en grind met een korrelgrootte van 2 tot 63 millimeter en ten hoogste 20% bodemvreemd materiaal, niet zijnde baggerspecie;

instelling: certificeringsinstelling, inspectie-instelling, laboratorium of andere instelling, die beoordeelt of een persoon, een stof, een product, een installatie, een voorziening of een ander object overeenstemt met een normdocument;

kwaliteitsklasse: kwaliteitsklasse 'waarin een partij baggerspecie, een partij grond, de landbodem of de waterbodem volgens dit besluit is ingedeeld;

milieuverklaring: een verklaring op grond van een partijkeuring, erkende kwaliteitsverklaring, fabrikant eigen verklaring, verklaring op grond van een bodemonderzoek of verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart;

niet verontreinigde baggerspecie: baggerspecie die is ingedeeld in de kwaliteitsklasse 'niet verontreinigd';

niet verontreinigde grond: grond die is ingedeeld in de kwaliteitsklasse 'niet verontreinigd';

normdocument: een voor een werkzaamheid op grond van artikel 25 aangewezen beoordelingsrichtlijn, protocol of andere richtlijn, code, aanbeveling of norm die of dat eisen bevat ter bevordering van de kwaliteit van werkzaamheden of de uitvoering daarvan;

Onze Minister: Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat;

partij baggerspecie: hoeveelheid baggerspecie van vergelijkbare aard en samenstelling, die als eenheid wordt verhandeld of toegepast, ontstaan door:

- het ontgraven van een hoeveelheid baggerspecie, die van oorsprong in de bodem:

- 1°. fysiek aaneengesloten is, of

- 2°. gedeeltelijk onderbroken is en waarbij de onderlinge afstand tussen de niet aaneengesloten hoeveelheden niet meer 25 m bedraagt,

- het ontgraven van een van oorsprong in de bodem niet fysiek aaneengesloten hoeveelheid baggerspecie die niet meer dan 25 m bedraagt,

- het bewerken van baggerspecie, of

- het samenvoegen of splitsen van een partij baggerspecie;

partij grond: hoeveelheid grond van vergelijkbare aard en samenstelling, die als eenheid wordt verhandeld of toegepast, ontstaan door:

- het ontgraven van een hoeveelheid grond, die van oorsprong in de bodem:

- 1°. fysiek aaneengesloten is, of

- 2°. gedeeltelijk onderbroken is en waarbij de onderlinge afstand tussen de niet aaneengesloten hoeveelheden niet meer 25 m bedraagt,

- het ontgraven van een van oorsprong in de bodem niet fysiek aaneengesloten hoeveelheid grond die niet meer dan 25 m bedraagt, of

- het bewerken van grond;

- het samenvoegen of splitsen van grond;

partijkeuring: als zodanig genoemde milieuverklaring als bedoeld in artikel 27;

persoon: natuurlijk persoon of rechtspersoon;

Raad voor Accreditatie: de Stichting Raad voor Accreditatie te Utrecht;

verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart: als zodanig genoemde milieuverklaring als bedoeld in artikel 27;

verklaring op grond van een partijkeuring: als zodanig genoemde milieuverklaring als bedoeld in artikel 27;

werkzaamheid: een bij regeling van Onze Minister aangewezen handeling als bedoeld in artikel 11a.2, tweede lid, van de Wet milieubeheer die wordt uitgevoerd met betrekking tot bodem, grond, baggerspecie, bouwstoffen of bodemenergiesystemen.

2. Voor de toepassing van dit besluit wordt onder bouwstof mede verstaan, een bouwstof die is vermengd met ten hoogste 20 gewichtsprocenten grond of baggerspecie, voor zover deze grond of baggerspecie daar geen functioneel onderdeel van uitmaakt.

3. Voor de toepassing van dit besluit wordt onder grond en baggerspecie mede verstaan, een grond en baggerspecie die is vermengd met ten hoogste 20 gewichtsprocenten bodemvreemd materiaal.

B

De artikelen 1a tot en met 8 vervallen.

C

De hoofdstukken 3 en 4 komen te luiden:

HOOFDSTUK 3. MILIEUVERKLARINGEN EN ONDERZOEK

Artikel 26

Dit hoofdstuk gaat over de afgifte van milieuverklaringen en het daarvoor te verrichten onderzoek voor het uitvoeren van handelingen met bouwstoffen en het toepassen van bouwstoffen, grond of baggerspecie overeenkomstig het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel 27

Een milieuverklaring kan de vorm hebben van een verklaring op grond van een partijkeuring, erkende kwaliteitsverklaring, fabrikant eigen verklaring, verklaring op grond van een bodemonderzoek of verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart.

Artikel 28

1. Een verklaring op grond van een partijkeuring heeft betrekking op de kwaliteit van een bouwstof, grond of baggerspecie en wordt afgegeven voor een partij.
2. Een erkende kwaliteitsverklaring heeft betrekking op de kwaliteit van een bouwstof, grond of baggerspecie en wordt afgegeven voor een partij of product.
3. Een fabrikant-eigenverklaring heeft betrekking op de kwaliteit van een bouwstof of bij ministeriële regeling aangewezen typen grond of baggerspecie en wordt afgegeven voor een product.
4. Een verklaring op grond van een bodemonderzoek heeft betrekking op de kwaliteit van grond, baggerspecie of de bodem en wordt afgegeven voor de bodem op de daarin aangegeven locatie of voor een partij grond of baggerspecie die uit de bodem op die locatie is of wordt ontgraven.
5. Een verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart heeft betrekking op de kwaliteit van grond, baggerspecie of de bodem en wordt afgegeven voor de bodem op de daarin aangegeven locatie op de bodemkwaliteitskaart, of voor een partij grond of baggerspecie die uit de bodem op die locatie is of wordt ontgraven.

Artikel 29

1. Een verklaring op grond van een partijkeuring, erkende kwaliteitsverklaring of verklaring op grond van een bodemonderzoek wordt afgegeven op grond van een onderzoek dat is verricht door een persoon of instelling die daartoe beschikt over een erkenning.
2. Een fabrikant-eigenverklaring wordt afgegeven door de fabrikant van de bouwstof, grond of baggerspecie, op grond van een onderzoek dat voldoet aan de bij of krachtens dit besluit gestelde eisen.
3. Een verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart wordt afgegeven door degene die de grond of baggerspecie toepast, op grond van een onderzoek dat voldoet aan bij ministeriële regeling gestelde eisen en met gebruikmaking van een bodemkwaliteitskaart.

Artikel 30

1. Een milieuverklaring die betrekking heeft op de kwaliteit van een bouwstof, vermeldt of de bouwstof voldoet aan de kwaliteitseisen die bij ministeriële regeling zijn vastgesteld.
2. Een milieuverklaring die betrekking heeft op de kwaliteit van grond vermeldt:
  - a. de kwaliteitsklasse waarin de grond is ingedeeld met behulp van de kwaliteitseisen die bij ministeriële regeling zijn vastgesteld voor de volgende kwaliteitsklassen van grond: 'niet verontreinigd', 'wonen' en 'industrie';
  - b. de kwaliteitsklasse van baggerspecie waarmee de kwaliteit van de grond overeenkomt, getoetst aan de hand van de kwaliteitseisen die bij ministeriële regeling zijn vastgesteld: 'niet verontreinigd', 'licht verontreinigd' en 'matig verontreinigd'.
3. Een milieuverklaring die betrekking heeft op de kwaliteit van baggerspecie vermeldt:
  - a. de kwaliteitsklasse waarin de baggerspecie is ingedeeld met behulp van de kwaliteitseisen die bij ministeriële regeling zijn vastgesteld voor de volgende kwaliteitsklassen van baggerspecie: 'niet verontreinigd', 'licht verontreinigd' en 'matig verontreinigd';

- b. de kwaliteitsklasse van grond waarmee de kwaliteit van de baggerspecie overeenkomt, getoetst aan de hand van de kwaliteitseisen die bij ministeriële regeling zijn vastgesteld: 'niet verontreinigd', 'wonen' en 'industrie'.
- 4. Een milieuverklaring die betrekking heeft op de kwaliteit van de bodem vermeldt de kwaliteitsklasse waarin de bodem is ingedeeld met behulp van de kwaliteitseisen die bij ministeriële regeling zijn vastgesteld voor de volgende kwaliteitsklassen:
  - a. voor de landbodem de kwaliteitsklassen: 'niet verontreinigd', 'wonen' en 'industrie';
  - b. voor de waterbodem de kwaliteitsklassen: 'niet verontreinigd', 'licht verontreinigd' en 'matig verontreinigd';
  - c. voor de landbodem de bodemfunctieklassen: 'landbouw/natuur', 'wonen' en 'industrie'.
- 5. Een milieuverklaring die betrekking heeft op de kwaliteit van grond of baggerspecie kan vermelden of de grond of baggerspecie voldoet aan de kwaliteitseisen die bij ministeriële regeling zijn vastgesteld voor:
  - a. de kwaliteit emissiearme grond of emissiearme baggerspecie,
  - b. de kwaliteit voor verspreiden geschikte baggerspecie,
  - c. de kwaliteit voor toepassen in een diepe plas geschikte grond of voor toepassen in een diepe plas geschikte baggerspecie,
  - d. de kwaliteit voor toepassen als afdeklaag in een diepe plas geschikte grond of voor toepassen als afdeklaag in een diepe plas geschikte baggerspecie, of
  - e. tarragrond.
- 6. Kwaliteitseisen kunnen betrekking hebben op stoffen of fysische eigenschappen en kunnen de vorm hebben van maximale emissiewaarden, maximale concentratiewaarden of andere samenstellingseisen.
- 7. Een milieuverklaring bevat voor elke relevante kwaliteitseis de gegevens waarop zij is gebaseerd.

Artikel 31

- 1. Voor de goede uitvoering van dit hoofdstuk kunnen bij ministeriële regeling regels worden gesteld over:
  - a. de wijze waarop wordt vastgesteld of een materiaal als een bouwstof, grond of baggerspecie wordt aangemerkt;
  - b. de wijze waarop wordt bepaald of bouwstoffen, grond of baggerspecie de daarbij aangegeven eigenschappen of samenstelling bezitten;
  - c. de wijze waarop de concentraties van de daarbij aangegeven stoffen in bouwstoffen, grond, baggerspecie of de bodem worden bepaald;
  - d. de wijze waarop de emissies van de daarbij aangegeven stoffen uit bouwstoffen, grond of baggerspecie worden bepaald;
  - e. het splitsen en samenvoegen van partijen bouwstoffen, grond of baggerspecie;
  - f. het gewichtspercentage en de aard van bodemvreemd materiaal dat grond of baggerspecie mag bevatten;
  - g. de wijze waarop grond, baggerspecie of de bodem in een kwaliteitsklasse moet worden ingedeeld;
  - h. de wijze waarop wordt vastgesteld of bouwstoffen, grond, baggerspecie of de bodem voldoen aan de bij of krachtens dit besluit gestelde kwaliteitseisen;
  - i. de wijze waarop werkzaamheden in het kader van het onderzoek voor de afgifte van een milieuverklaring worden verricht, waaronder monsterneming, de behandeling en analyse van monsters en de rapportage over de resultaten van het onderzoek;
  - j. de wijze waarop een milieuverklaring wordt afgegeven;
  - k. de gevallen waarin of de voorwaarden waaronder de onderscheiden vormen van milieuverklaringen mogen worden afgegeven of gebruikt;
  - l. de wijze waarop wordt bepaald of een hoeveelheid bouwstoffen, grond of baggerspecie na splitsing of samenvoeging van partijen als verschillende partijen moet worden aangemerkt;
  - m. de inhoud en vormgeving van de milieuverklaring.

HOOFDSTUK 4. HANDELINGEN MET BOUWSTOFFEN

Artikel 32

1. Het vervaardigen, invoeren, voor toepassing in Nederland of voor handelsdoeleinden voor de Nederlandse markt voorhanden hebben, vervoeren, of aan een ander ter beschikking stellen van bouwstoffen is verboden, tenzij voor de partij:
  - a. een milieuverklaring beschikbaar is waaruit blijkt dat de kwaliteit van de bouwstof voldoet aan de daarvoor geldende kwaliteitseisen;
  - b. een afleverbon voorhanden is die de vereiste gegevens over de herkomst bevat.
2. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld over de inhoud en vormgeving van een afleverbon en kunnen gevallen worden waarin een afleverbon niet is vereist.

D

De artikelen 65, 66, 75 tot en met 79, en 82 vervallen.

Artikel VII

Het Besluit financiële bepalingen bodemsanering wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1 wordt in de begripsomschrijving van “wet” “Wet bodembescherming” vervangen door: “Wet bodembescherming, zoals deze luidde voor de inwerkingtreding van de Aanvullingswet bodem Omgevingswet”.

B

In hoofdstuk 1 wordt na artikel 1 een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 1a

Dit besluit berust na het tijdstip van inwerkingtreding van de Aanvullingswet bodem Omgevingswet mede op de artikelen 4 en 5 van de Kaderwet subsidies I en M.

C

Artikel 9 komt te luiden:

Artikel 9

Onze Minister kan, met inachtneming van de navolgende artikelen, op aanvraag subsidie verstrekken aan de eigenaar of als op het bedrijfsterrein een recht van erfpacht rust de erfpachter van een bedrijfsterrein voor het saneren van een geval van ernstige verontreiniging van een bedrijfsterrein ten aanzien waarvan voor de inwerkingtreding van de Aanvullingswet bodem Omgevingswet:

- a. een besluit is genomen dat spoedige sanering noodzakelijk is krachtens artikel 29 juncto artikel 37, eerste lid, van de wet;
- b. een saneringsplan als bedoeld in artikel 39, van de wet is ingediend,
- c. een saneringsplan voor een gedeelte van de verontreiniging van de bodem is ingediend als bedoeld in artikel 40 van de wet, uitsluitend voor het gedeelte waarop het saneringsplan betrekking heeft, of
- d. een melding als bedoeld in artikel 39b, derde lid, van de wet is gedaan.

D

Artikel 31, eerste lid, komt te luiden:

1. Onze Minister kan op aanvraag een projectsubsidie verstrekken aan de coördinerende rechtspersoon, voor het collectief saneren van een aantal gevallen van ernstige verontreiniging van bedrijfsterreinen waar voor de inwerkingtreding van de Aanvullingswet bodem Omgevingswet:
  - a. een besluit is genomen dat spoedige sanering noodzakelijk is krachtens artikel 29 juncto artikel 37, eerste lid, van de wet;
  - b. een saneringsplan als bedoeld in artikel 39, van de wet is ingediend, of
  - c. een saneringsplan voor een gedeelte van de verontreiniging van de bodem als bedoeld in artikel 40 van de wet is ingediend, uitsluitend voor het gedeelte waarop het saneringsplan betrekking heeft, of
  - d. waarvoor een melding is gedaan als bedoeld in artikel 39b, derde lid, van de wet.

Artikel VIII (Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden)

Artikel 1, onder f, van het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden komt te luiden:

- f. bodem: bodem als bedoeld in de bijlage, onder A, bij de Omgevingswet;

Artikel IX (Besluit inrichting landelijk gebied)

Artikel 13 van het Besluit inrichting landelijk gebied wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt het zinsdeel “die deel uitmaken van een onderzoeksgeval als bedoeld in artikel 1 van de Wet bodembescherming” vervangen door: waar bodemonderzoek wordt uitgevoerd als bedoeld in artikel 5.7b tot en met 5.7e van het Besluit activiteiten leefomgeving.
2. In het tweede lid wordt het zinsdeel die deel uitmaken van een geval van verontreiniging als bedoeld in artikel 1 van de Wet bodembescherming” vervangen door: waarvan de kwaliteit de achtergrondwaarde zoals vastgesteld op grond van het Besluit bodemkwaliteit overschrijdt.
3. Het derde lid komt te luiden:
  3. Gronden met een verontreiniging van de bodem die een interventiewaarde bodemkwaliteit als bedoeld in bijlage VI bij het Besluit activiteiten leefomgeving overschrijdt zijn niet uitruilbaar, tenzij de locatie overeenkomstig de Wet bodembescherming, het Besluit activiteiten leefomgeving, het omgevingsplan, een maatwerkvoorschrift of omgevingsvergunning is gesaneerd en geen LAC-signaalwaarden worden overschreden.

Artikel X (Besluit lozen buiten inrichtingen)

De artikelen 3.1 en 3.2 van het Besluit lozen buiten inrichtingen vervallen.

Artikel XI (Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen)

Het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1, eerste lid, onderdelen 17a, 17b, 30 en 31 wordt “in de ministeriele regeling op grond van artikel 28a Wet bodembescherming” vervangen door: “in dit besluit”.

B

Na artikel 1 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 1a

1. Onze minister van Infrastructuur en Waterstaat kan op verzoek een verklaring afgeven waaruit blijkt dat grond als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdelen 17a, 17b, 30 en 31, van dit besluit niet reinigbaar en niet koud-immobiliseerbaar is.
2. Bij ministeriele regeling kunnen nadere regels worden gesteld over de beoordeling van de reinigbaarheid van grond en het afgeven van een verklaring van niet reinigbaarheid van grond.

Artikel XII (Besluit vrijstelling stortverbod buiten inrichtingen)

In artikel 2, eerste lid, onder e, van het Besluit vrijstelling stortverbod buiten inrichtingen wordt "het Besluit gebruik meststoffen" vervangen door: "paragraaf 3.2.17 van het Besluit activiteiten leefomgeving".

Artikel XIII Productenbesluit asbest

Artikel 2, onder e, van het Productenbesluit asbest komt te luiden:

e. heterschikken van verontreinigde grond, als bedoeld in artikel 4.1235, vierde lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, tenzij aan die grond opzettelijk asbest is toegevoegd.

Artikel XIV (Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet)

Het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 5, derde lid, komt te luiden:

3. Meststoffen zijn niet met afvalstoffen of reststoffen gemengd, tenzij het betreft:
  - a) de krachtens het tweede lid, aangewezen stoffen;
  - b) afvalwaterstromen die gelet op de op grond van artikel 4.3, eerste lid, 4.5, eerste lid of 4.6, eerste lid, van de Omgevingswet gestelde maatwerkvoorschriften gelijkmatig over de landbouwgronden verspreid mogen worden.

B

Artikel 29, eerste lid, onder b, wordt "waarvoor het in.....verbod niet geldt" vervangen door: "waarop paragraaf 3.2.17 van het Besluit activiteiten leefomgeving niet van toepassing is".

C

In artikel 32, tweede lid, onder b, onder 4°, wordt "het beheersregime dat .... van mestgebruik geldt;" vervangen door:

"waarop een beheer wordt gevoerd dat beperkingen verbindt aan de gebruikte hoeveelheid meststoffen op de desbetreffende percelen;".

Artikel XV (overgangsrecht voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie en voor overige handelingen met bouwstoffen)

1. Het recht zoals dat gold voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit blijft van toepassing op het voor toepassing in Nederland of voor handelsdoeleinden voor de Nederlandse markt voorhanden hebben, vervoeren of aan een ander ter beschikking stellen van IBC-bouwstoffen of het toepassen van IBC-bouwstoffen in een werk waarvoor voor de inwerkingtreding van dit besluit een melding is gedaan op grond van artikel 32, tweede lid, van het Besluit bodemkwaliteit, tot zes maanden na de inwerkingtreding van dit besluit.
2. Het recht zoals dat gold voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit blijft van toepassing op het aangebracht houden van bouwstoffen, grond en baggerspecie die voor de inwerkingtreding van dit besluit in een functionele toepassing waren aangebracht of die op grond van overgangsrecht nog in een functionele toepassing zijn aangebracht na de inwerkingtreding van dit besluit.
3. Het recht zoals dat gold voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit blijft van toepassing op het aanbrengen van grond of baggerspecie in een diepe plas tot drie jaar na de inwerkingtreding van dit besluit, als voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit voor het eerst een melding op grond van artikel 42, eerste lid, van het Besluit bodemkwaliteit is gedaan voor het toepassen van een partij grond of baggerspecie in de diepe plas.
4. Baggerspecie uit een watergang mag tot een jaar na de inwerkingtreding van dit besluit ook over de aan de watergang grenzende percelen worden verspreid als wordt voldaan aan het oude recht.
5. Een kaart als bedoeld in artikel 55, eerste lid, van het Besluit bodemkwaliteit geldt als een bodemfunctiekaart als bedoeld in artikel 10.36b van het Besluit kwaliteit leefomgeving tot een bodemfunctiekaart op grond van dat artikel is vastgesteld, maar niet langer dan vijf jaar na de inwerkingtreding van dit besluit.
6. Een kaart als bedoeld in artikel 57, tweede lid, van het Besluit bodemkwaliteit (oud) geldt als een bodemkwaliteitskaart als bedoeld in artikel 29, derde lid, van het Besluit bodemkwaliteit (nieuw) tot een bodemkwaliteitskaart op grond van dat artikel is vastgesteld, maar niet langer dan vijf jaar na de inwerkingtreding van dit besluit.
7. Een melding voor het toepassen van grond of baggerspecie die is gedaan op grond van artikel 42, tweede of derde lid, van het Besluit bodemkwaliteit geldt voor dat toepassen als een melding op grond van artikel 4.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving.
8. Als met toepassing van artikel 32b juncto hoofdstuk 4, afdeling 1, paragraaf 2, van het Besluit bodemkwaliteit (oud) een gebiedsspecifiek toetsingskader is vastgesteld voor het toepassen van mijnsteen en mijnsteen dat is vermengd met ten hoogste 80% gewichtsprocenten grond of baggerspecie, geldt dat toetsingskader als een deel van een omgevingsplan als bedoeld in artikel 4.2 van de Omgevingswet.
9. Als met toepassing van hoofdstuk 4, afdeling 1, paragraaf 2, van het Besluit bodemkwaliteit (oud) een gebiedsspecifiek toetsingskader is vastgesteld voor het toepassen van grond of baggerspecie, geldt dat toetsingskader als een deel van een omgevingsplan als bedoeld in artikel 4.2 van de Omgevingswet, als het door de gemeenteraad was vastgesteld, dan wel als een deel van een waterschapsverordening als bedoeld in artikel 2.5 van de Omgevingswet, als het door het algemeen bestuur van het waterschap was vastgesteld, maar niet langer dan vijf jaar na de inwerkingtreding van dit besluit dan wel, in een geval als bedoeld in het derde lid, de in dat lid aangegeven termijn.
10. Als met toepassing van artikel 32b juncto hoofdstuk 4, afdeling 1, paragraaf 2, van het Besluit bodemkwaliteit (oud) een gebiedsspecifiek toetsingskader is vastgesteld voor het toepassen van mijnsteen en mijnsteen dat is vermengd met ten hoogste 80% gewichtsprocenten grond of baggerspecie, geldt dat toetsingskader als een deel van een omgevingsplan als bedoeld in artikel 4.2 van de Omgevingswet.

11. Als in verband met de invoering van dit besluit bepalingen van het Besluit bodemkwaliteit komen te vervallen, waarin een overgangsrechtelijke bepaling was opgenomen, blijft die overgangsrechtelijke bepaling van toepassing tot die is uitgewerkt.

Hoofdstuk 4. Slotbepalingen en inwerkingtreding

Artikel XVI (inwerkingtreding)

De artikelen van dit besluit treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel XVII (citeertitel)

Dit besluit wordt aangehaald als: Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit,

NOTA VAN TOELICHTING

ALGEMEEN DEEL

Inhoudsopgave

1	<u>Inleiding</u>	64
1.1	<u>Bodem in het stelsel van de Omgevingswet</u>	64
1.2	<u>Grondslag en reikwijdte Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet</u>	67
1.3	<u>Medebetrokkenheid</u>	67
1.4	<u>Leeswijzer</u>	67
2	<u>Aanleiding en achtergrond</u>	69
2.1	<u>Naar duurzaam beheer van bodemkwaliteiten</u>	69
2.2	<u>Inpassen in instrumentenpalet Omgevingswet</u>	70
2.3	<u>Integraal afwegingskader instrumenten duurzaam bodembeheer</u>	71
2.4	<u>Uitgangspunten voor dit Aanvullingsbesluit</u>	72
2.5	<u>Bruidsschat</u>	73
3	<u>Hoofdkeuzes</u>	74
3.1	<u>Inleiding</u>	74
3.2	<u>Het Aanvullingsbesluit bodem en het uitgangspunt decentraal, tenzij</u>	74
3.3	<u>Algemene kenmerken normenkader</u>	76
3.4	<u>Hoofdkeuzes besluiten onder de Omgevingswet</u>	80
3.4.1	<u>Bodemregels in het Besluit activiteiten leefomgeving: hoofdkeuzes</u>	80
3.4.2	<u>Bodemregels in het Besluit kwaliteit leefomgeving: hoofdkeuzes</u>	84
3.4.3	<u>Bodemregels in het Omgevingsbesluit: hoofdkeuzes</u>	85
3.4.4	<u>Andere relevante hoofdkeuzes</u>	85
4	<u>Inzet preventieve instrumenten</u>	87
4.1	<u>Inleiding</u>	87
4.2	<u>Weging bodembelang bij toedelen functies aan locaties in omgevingsplan</u>	87
4.2	<u>Algemene rijksregels voor activiteiten ter bescherming van de bodem</u>	88
5	<u>Inzet instrumenten historische verontreinigingen in de bodem</u>	92
5.1	<u>Inleiding</u>	92
5.2	<u>Samenhang graven, bouwen, saneren, opslaan en toepassen</u>	93
5.3	<u>Informatie over de kwaliteit van de bodem</u>	94
5.4	<u>Digitalisering</u>	96
5.5	<u>Registratie</u>	98
6	<u>Inzet instrumenten beheer grondwater</u>	100
6.1	<u>Inleiding</u>	100

6.2	<u>Beleidskeuzes</u>	100
6.3	<u>Wijzigingen ten opzichte de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet</u>	102
6.4	<u>Effecten</u>	103
6.5	<u>Grondwater onder de Omgevingswet</u>	103
7	<u>Bouwen op verontreinigde bodem</u>	106
7.1	<u>Systematiek</u>	106
7.2	<u>Bouwen op verontreinigde bodem onder de Omgevingswet</u>	107
8	<u>Milieubelastende activiteit graven in bodem</u>	109
8.1	<u>Inleiding</u>	109
8.2	<u>Beleidskeuzes</u>	109
8.3	<u>Wijzigingen ten opzichte de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet</u>	111
8.4	<u>Effecten</u>	112
8.5	<u>Graven onder de Omgevingswet</u>	113
9	<u>Milieubelastende activiteit opslaan van grond en baggerspecie</u>	119
9.1	<u>Inleiding</u>	119
9.2	<u>Beleidskeuzes</u>	119
9.3	<u>Wijzigingen ten opzichte de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet</u>	120
9.4	<u>Effecten</u>	122
9.5	<u>Opslaan van grond en baggerspecie onder de Omgevingswet</u>	122
10	<u>Milieubelastende activiteit bodemsanering</u>	124
10.1	<u>Inleiding</u>	124
10.2	<u>Beleidskeuzes</u>	124
10.3	<u>Wijzigingen ten opzichte de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet</u>	125
10.4	<u>Effecten</u>	126
10.5	<u>Bodemsanering onder de Omgevingswet</u>	127
11	<u>Milieubelastende activiteit toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie</u>	130
11.1	<u>Inleiding</u>	130
11.2	<u>Beleidskeuzes</u>	131
11.3	<u>Wijzigingen ten opzicht de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet</u>	137
11.4	<u>Effecten</u>	138

11.5	<u>Toepassen onder de Omgevingswet</u>	138
12	<u>Milieubelastende activiteit het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen</u>	141
12.1	<u>Inleiding</u>	141
12.2	<u>Beleidskeuzes</u>	141
12.3	<u>Wijzigingen ten opzichte de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet</u>	143
12.4	<u>Effecten</u>	144
12.5	<u>Aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen onder de Omgevingswet</u>	144
13	<u>Inzet financiële instrumenten</u>	147
13.1	<u>Inleiding</u>	147
13.2	<u>Instrumenten</u>	147
14	<u>Overige onderwerpen</u>	149
14.1	<u>Voormalige stortplaatsen</u>	149
15	<u>Verhouding tot voorgaande en voorgenomen regelgeving</u>	150
15.1	<u>Algemeen</u>	150
15.2	<u>Voorgaande regelgeving bodem</u>	150
15.3	<u>EU-regelgeving</u>	151
15.3.1	<u>EU-richtlijnen, EU-verordeningen en verdragen</u>	151
15.3.2	<u>Notificatie</u>	153
16	<u>Uitvoering, toezicht en handhaving</u>	154
16.1	<u>Inleiding</u>	154
16.2	<u>Uitvoering</u>	154
16.3	<u>Toezicht en handhaving</u>	154
17	<u>Effecten</u>	158
17.1	<u>Effect op de regeldruk voor burgers en bedrijven</u>	158
17.2	<u>Effect op de bestuurlijke lasten voor overheden</u>	158
17.3	<u>Effect op het milieu</u>	159
17.4	<u>Effect op de rechtspraak</u>	159
18	<u>Totstandkoming besluit en consultatie</u>	160
18.1	<u>Totstandkoming besluit</u>	160
18.2	<u>Consultatie</u>	160
19	<u>Invoering</u>	161
19.1	<u>Implementatieprogramma</u>	161

<u>19.2</u>	<u>Invoeringsondersteuning aan gebruikers</u>	161
<u>19.3</u>	<u>Veranderopgave van overheden</u>	161
<u>19.4</u>	<u>Digitaal stelsel Omgevingswet</u>	161
<u>20</u>	<u>Overgangsrecht</u>	162

1 Inleiding

1.1 Bodem in het stelsel van de Omgevingswet

De bodem is een essentieel onderdeel van de fysieke leefomgeving. De bodem levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van maatschappelijke behoeften: de energievoorziening, de drinkwatervoorziening, voedselveiligheid, grondwaterreserves, natuur, klimaatmitigatie en klimaatadaptatie. Een duurzaam, efficiënt beheer en gebruik van onze bodem biedt daarmee een belangrijke bijdrage aan de gezondheid, het welzijn en de welvaart. Onder bodem wordt verstaan het vaste deel van de aarde met de zich daarin bevindende vloeibare en gasvormige bestanddelen en organismen.² Bodem omvat dus de vaste bodem en het grondwater, die een samenhangend systeem vormen.

De Omgevingswet en de uitvoeringsregelgeving bieden het nieuwe juridische kader voor maatschappelijke opgaven en ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. Het stelsel is gericht op: "het met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu, en in onderlinge samenhang:

- a. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, en
- b. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften."

Deze zogenoemde maatschappelijke doelen zijn opgenomen in artikel 1.3 van de Omgevingswet.

Het doel van het Nederlandse bodembeleid is om een balans aan te brengen tussen beide belangen: enerzijds de bescherming van de gezondheid van de mens en het behoud van de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor mens, plant en dier, en anderzijds het geven van ruimte aan maatschappelijke activiteiten op of in de bodem. De uitdaging voor het beleid is de balans tussen deze maatschappelijke opgaven te vinden en te behouden. Zodra een evenwichtige situatie is bereikt tussen beschermen en benutten, is sprake van duurzaam bodembeheer:³

het waarborgen van de gebruikswaarde van de bodem (vaste bodem en grondwater) en het faciliteren van het duurzaam gebruik van de functionele eigenschappen van de bodem, door het in onderlinge samenhang:

- *beschermen van de bodem tegen nieuwe verontreinigingen en aantastingen (pijler 1);*
- *evenwichtig toedelen van functies aan locaties en het stellen van andere regels die met het oog daarop nodig zijn in het omgevingsplan, rekening houdend met de kwaliteiten van de bodem (pijler 2);*
- *duurzaam en doelmatig beheren van de resterende historische verontreinigingen en – aantastingen (pijler 3).*

Het nieuwe juridische stelsel bestaat uit de Omgevingswet, vier daarbij behorende algemene maatregelen van bestuur en de Omgevingsregeling. Het toepassingsgebied, het instrumentenpakket, het belangenkader en de delegatiegrondslagen van de Omgevingswet zijn in de meeste gevallen breed genoeg om bodem daarin te kunnen betrekken. De Omgevingswet is, om het duurzaam beheer van de bodem op het niveau van wet adequaat te kunnen regelen, aangevuld met een beperkt aantal onderwerpen:

---

² Definitie uit artikel 1.1 van de Omgevingswet, opgenomen in bijlage A. Begrippen

³ Zie paragraaf 2.2 van de memorie van toelichting bij de Aanvullingswet bodem Omgevingswet; Kamerstukken II, 2017/18, 34 864, nr. 3.

- een verplichte instructieregel over omgevingsplannen en projectbesluiten met het oog op het beschermen van de bodem en ter voorkoming van onaanvaardbare risico's voor de gezondheid in verband met het gebruik van de bodem;
- het Rijk is bevoegd gezag voor regels voor het op of in de bodem brengen van meststoffen en het vernietigen en het op of in de bodem brengen van vernietigde zode van gras;
- de verplichting voor de gemeenten om tijdelijke beschermingsmaatregelen te eisen van eigenaar of pachter bij een toevalsvondst van verontreiniging op of in de bodem;
- de gedoogplichten voor het dulden van grondwaterbeheer, van maatregelen bij toevalsvondst van verontreiniging op of in de bodem, van nazorg en voor de naleving van de verplichtingen uit de zorgplicht bodem;
- een noodregeling bodem als een voorziening onmiddellijk geboden is.

Deze aanvullingen zijn opgenomen in de Aanvullingswet bodem⁴.

Vier algemene maatregelen van bestuur onder de Omgevingswet

Op grond van de Omgevingswet zijn vier algemene maatregelen van bestuur vastgesteld:

- Het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit besluit stelt rechtstreeks werkende rijksregels over activiteiten in de fysieke leefomgeving aan burgers, bedrijven en overheden in de rol van initiatiefnemer. Het gaat daarbij vooral om milieubelastende activiteiten en wateractiviteiten.
- Het Besluit bouwwerken leefomgeving. Dit besluit stelt algemene, rechtstreeks werkende regels aan activiteiten met betrekking tot bouwwerken, zoals bouwen en slopen. Dit besluit is gericht tot eenieder die deze activiteiten uitvoert, in de praktijk vooral burgers en bedrijven.
- Het Besluit kwaliteit leefomgeving. Dit besluit richt zich tot bestuursorganen en bevat de inhoudelijke normen voor de bestuurlijke taakuitoefening en besluitvorming.
- Het Omgevingsbesluit. Dit besluit bevat de algemene en procedurele bepalingen voor de uitwerking van de instrumenten van de wet die voor eenieder van belang zijn, zowel voor overheden als voor bedrijven en burgers.

In totaal zijn ongeveer zestig sectorale algemene maatregelen van bestuur opgegaan in de vier besluiten onder de Omgevingswet⁵. Dit Aanvullingsbesluit voegt daar de regels over bodem aan toe. De indeling van de algemene maatregelen van bestuur, die gekoppeld is aan doelgroepen en type regelgeving, is gevisualiseerd in figuur 1.1.

⁴ Kamerstukken II, 2017/18, 34 864, nr. 2.

⁵ Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3.

Figuur 1.1 - de indeling van de AMvB's

De gekozen indeling van de algemene maatregelen van bestuur betekent dat de verschillende doelgroepen de regels die op hen van toepassing zijn eenvoudiger kunnen vinden. Een initiatiefnemer heeft, naast regels die opgenomen zijn in het omgevingsplan, vooral te maken met het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit besluit geeft helder aan welke algemene rijksregels gelden voor bijvoorbeeld het graven in de bodem of het saneren van de bodem. Daarbij geeft dit besluit aan in welke gevallen een vergunning nodig is. Als een burger of bedrijf als onderdeel van zijn plannen ook iets wil (her)bouwen of slopen, kan hij terecht in het Besluit bouwwerken leefomgeving. Hij kan in het Omgevingsbesluit vinden welke procedures hij moet doorlopen en wie het bevoegde gezag is voor het verlenen van de omgevingsvergunning. In het omgevingsplan van de gemeente vindt hij ten slotte welke gemeentelijke regels verder nog gelden voor zijn initiatief. Zo kan een bodemonderzoek verplicht zijn of er kunnen beperkingen op het perceel rusten bij het realiseren van de toegekende functie als gevolg van de bodemkwaliteit.

Voor een gemeente, waterschap en de provincie is ook het Besluit kwaliteit leefomgeving van belang. Dat besluit schrijft voor welke regels het bestuursorgaan moet opnemen in zijn omgevingsplan of verordening en welk beoordelingskader geldt bij vergunningen. De bodemregels over het omgevingsplan richten zich met name op het toetsingskader, het uitvoeren van bodemonderzoek, het doen van meldingen en het stellen van regels aan locaties die beperkingen opleggen aan het bouwen van bodemgevoelige gebouwen als gevolg van de kwaliteit van de bodem. In het Besluit activiteiten leefomgeving en het Besluit bouwwerken leefomgeving kan het bestuursorgaan vinden welke ruimte er is om maatwerk te bieden in aanvulling op of in afwijking van de algemene rijksregels. Hiermee kan hij waar nodig extra ruimte creëren voor gewenste ontwikkelingen en innovaties, of juist strengere eisen stellen als de situatie hierom vraagt. Het Omgevingsbesluit geeft ten slotte duidelijkheid over procedures en over instrumenten als milieueffectrapportage en kostenverhaal.

Dit Aanvullingsbesluit bevat de regels over bodem. De drie genoemde pijlers vormen voor deze regels het kader. Daarnaast zijn de vier verbeterdoelen van de stelselherziening van het omgevingsrecht sturend voor de vorm en inhoud van de bodemregels. De vier verbeterdoelen zijn:

- het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht;
- het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving;
- het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving;

- het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving⁶.

Voor het bereiken van de verbeterdoelen en het instrumenteren van het duurzaam bodembeheer worden de regels over bodem die als gevolg van de beleidsvernieuwing worden herzien ingepast in de algemene maatregelen van bestuur onder de Omgevingswet.

1.2 Grondslag en reikwijdte Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet

Het Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet (hierna dit Aanvullingsbesluit) bestrijkt de milieubelastende activiteiten: graven in bodem, opslaan van grond en baggerspecie, bodemsanering, toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie en het op of in de bodem aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen. De regels hierover zijn opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Tevens worden er instructieregels gesteld over het bouwen op verontreinigde grond, voor het toepassen van grond en baggerspecie en het aanwenden van zuiveringsslib. De instructieregels worden toegevoegd aan het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Daarnaast worden het Omgevingsbesluit en een aantal andere besluiten gewijzigd.

Invoeringswet Omgevingswet

Het voorliggende besluit is gebaseerd op de tekst van de Omgevingswet zoals die in het Staatsblad is geplaatst (Stb. 2016, 156). Er is in de artikelen van dit Aanvullingsbesluit in beginsel niet geanticipeerd op wijzigingen, bijvoorbeeld in terminologie, die voortvloeien uit het voorstel voor de Invoeringswet Omgevingswet. Waar dat nodig is voor het begrip van dit besluit, is in de toelichting wel melding gemaakt van voorgenomen wijzigingen.

Algemene regels over activiteiten in een ministeriële regeling

De Omgevingswet biedt in artikel 4.3, derde lid, de grondslag om algemene regels bij ministeriële regeling te stellen, als deze uitvoeringstechnische, administratieve en meet- of rekenvoorschriften inhouden. Voor verschillende activiteiten wordt van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

1.3 Medebetrokkenheid

De inhoud van dit aanvullingsbesluit is in het bijzonder afgestemd met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties en de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de aanleiding en achtergrond van dit Aanvullingsbesluit in het licht van de stelselherziening.

Hoofdstuk 3 van deze toelichting beschrijft de belangrijkste beleidsmatige uitgangspunten voor de totstandkoming van dit besluit en de hoofdkeuzes die in dit besluit zijn gemaakt.

Hoofdstuk 4 t/m 11 gaan in op de hoofdlijnen van dit Aanvullingsbesluit voor de verschillende onderwerpen van de beleidsvernieuwing bodem. Hoofdstuk 4 beschrijft de inzet van preventieve instrumenten. In hoofdstuk 5 is een beschouwing gegeven over de inzet van instrumenten bij historische verontreinigingen in de bodem. Hoofdstuk 6 bespreekt de inzet van instrumenten voor het beheer van grondwaterkwaliteit. Hoofdstuk 7 beschrijft de systematiek van het bouwen op

⁶ Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3.

verontreinigde grond. Hoofdstuk 8, 9, 10 en 11 gaan in op de milieubelastende activiteiten, respectievelijk graven in bodem, opslaan van grond en baggerspecie, bodemsanering en het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie. Hoofdstuk 12 beschrijft de milieubelastende activiteit het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen. Hoofdstuk 13 bespreekt de inzet van financiële instrumenten en hoofdstuk 14 gaat in op een aantal afzonderlijke onderwerpen, zoals de resterende bepalingen uit het Besluit bodemkwaliteit.

Hoofdstuk 15 beschrijft de verhouding tot bestaande en voorgenomen regelgeving en geeft een beknopte toelichting op de manier waarop de regels vanuit het voorheen geldende recht zijn overgenomen in dit besluit.

Hoofdstuk 16 gaat in op uitvoering, (interbestuurlijk) toezicht en handhaving van de onderdelen van dit besluit.

Hoofdstuk 17 zal de effecten van het besluit op bestuurslasten, de rechtspraak, administratieve lasten en het milieu beschrijven nadat de desbetreffende toetsen zullen zijn uitgevoerd.

Hoofdstuk 18 zal de resultaten van de toetsing en internetconsultatie beschrijven.

Hoofdstuk 19 gaat in op de invoering van dit Aanvullingsbesluit en hoofdstuk 20 beschrijft het overgangsrecht.

De artikelsgewijze toelichting beschrijft vervolgens voor zover nodig per artikel de keuzes en achtergronden.

2 Aanleiding en achtergrond

2.1 Naar duurzaam beheer van bodemkwaliteiten

De ingezette koers van duurzaam bodembeheer ziet op het verlaten van de sectorale benadering van de bodem en richt zich op waardecreatie door het zoeken van een combinatie met gebiedsontwikkeling of het duurzaam inzetten van bodemdiensten.⁷ De instrumenten voor de uitvoering van duurzaam bodembeheer zijn langs deze beleidslijn ontwikkeld. In principe is er geen grote koerswijziging voorzien, maar wel een aantal accentverschuivingen in het wettelijk instrumentarium.

Beleidsvernieuwing bodem

De beleidsvernieuwing wordt gekenschetst door de volgende verschuivingen:

- a. Gebiedsaanpak en regulering van activiteiten in plaats van sanering van het geval.
- b. Omgevingsplan gericht op activiteiten in plaats van het saneren om milieuhygiënische redenen.
- c. Vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte in plaats van een centraal gereguleerde aanpak.
- d. Versnellen en verbeteren van de besluitvorming over bouwactiviteiten door onder meer het verminderen van het aantal bodemonderzoeken en het zoveel mogelijk inzetten van algemene regels in plaats van beschikkingen.

Duurzaam bodembeheer krijgt in drie pijlers gestalte. Het beschermen van de bodem tegen nieuwe verontreinigingen en aantastingen (pijler 1) vraagt om een actieve taak van de overheid. De onomkeerbaarheid van de meeste vormen van nadelige beïnvloeding van de bodem dwingt tot een sterk preventief beleid. Eenmaal opgetreden verontreinigingen en aantastingen zijn vanwege kosten of beperkte technische mogelijkheden dikwijls niet, of niet goed, ongedaan te maken. Dit vertaalt zich in kaders door de overheid voor gebruikers of initiatiefnemers van milieubelastende activiteiten en lozingsactiviteiten op een oppervlaktewaterlichaam in het Besluit activiteiten leefomgeving om de nadelige beïnvloeding van de bodem en oppervlaktewaterlichamen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.

Ook bij het evenwichtig toedelen van functies aan locaties door gemeenten (pijler 2) spelen de kwaliteiten (fysische, ecologische en chemische) van de bodem een rol in de afweging van belangen. Gemeenten stellen regels over de wenselijke bodemkwaliteit. Het gaat om de bescherming van de gezondheid en het milieu, waaronder planten en dieren, alsook om thema's als het tegengaan van bodemdaling, het verlies van organisch stof of verzilting. Ook regels die een bepaalde activiteit op een locatie wel, niet of onder voorwaarden mogelijk maken, kunnen de bodemkwaliteit betreffen. Bij beheer van historische bodemverontreinigingen gaat het in de tweede pijler om het vergroten van de gebruikswaarde van de bodem door het zoeken van combinaties met gebiedsontwikkelingen of met het duurzaam inzetten van bodemdiensten, zoals bodemvruchtbaarheid, drinkwaterproductie, biologische- en duurzame landbouw.

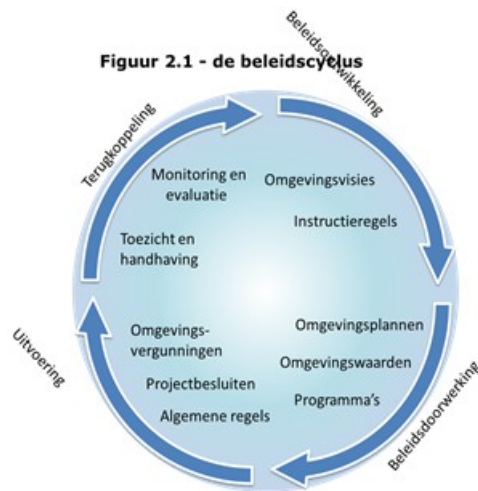
Het duurzaam en doelmatig beheer van historische verontreinigingen (pijler 3) vindt plaats door een samenspel tussen de eigenaar van de bodem en de overheid. De eigenaar van de bodem is en blijft verantwoordelijk voor de bodemkwaliteit. Het Rijk stelt kaders voor activiteiten, zoals voor het bouwen van een woning op verontreinigde bodem. De gemeente en de provincie kunnen voorwaarden stellen aan de chemische kwaliteit van de bodem vanuit ecologisch oogpunt of ter bescherming of verbetering van de grondwaterkwaliteit. Ook het waterschap kan zich de bescherming of verbetering van de grondwaterkwaliteit aantrekken.

⁷ Zie hoofdstuk 2 van de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel Aanvullingswet bodem Omgevingswet (Kamerstukken II, 2017/18, 34 864, nr. 3)

Het gaat erom dat overheden, in samenspraak met burgers en bedrijven, komen tot een goede afweging van alle belangen bij het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Dit vraagt om meer oog voor de samenhang van relevante aspecten van de fysieke leefomgeving. Zo wordt bodem niet meer als een geïsoleerd compartiment beschouwd, maar in de context van het bodem- en watersysteem.

2.2 Inpassen in instrumentenpalet Omgevingswet

De Omgevingswet biedt een vernieuwd palet aan instrumenten, die in een aantal gevallen bij algemene maatregel van bestuur verder zijn uitgewerkt. De beleidscyclus⁸ is een denkmodel dat overheden kunnen gebruiken om te komen tot een evenwichtige en effectieve inzet van het wettelijke instrumentarium.

De cyclus begint bij het opstellen van een strategische, integrale omgevingsvisie voor het gehele grondgebied. Hierin formuleert de betrokken overheidslaan zijn ambities voor de fysieke leefomgeving en de daarbij behorende sturingsfilosofie. Een dergelijke omgevingsvisie omvat ook de ambities op het gebied van de bodemkwaliteiten en de gewenste ontwikkelingen op en in de bodem. Rijk, provincies en gemeenten maken elk een eigen omgevingsvisie. In de nationale omgevingsvisie kan bijvoorbeeld aardwarmtewinning en gasopslag worden afgewogen tegen andere functies in een gebied, zodat de bodem en ondergrond zo efficiënt mogelijk, duurzaam en toekomstbestendig worden gebruikt. Bij die afweging kunnen ook aspecten als bodemverontreiniging, de drinkwatervoorziening en de problematiek rondom kabels en leidingen worden betrokken. De provincie zal ter uitvoering van haar taken in de omgevingsvisie onder meer aandacht besteden aan bodemkwaliteit in relatie tot de algehele grondwaterkwaliteit en specifiek waar dit bestemd is voor menselijke consumptie, grondwateronttrekkingen, infiltraties en natuur. De omgevingsvisie van de gemeente geeft bijvoorbeeld aan wat de ambities zijn van de gemeente met de fysieke leefomgeving en legt de basis voor het evenwichtig toedelen van functies aan locaties. Hier kan de gemeente, naast de chemische kwaliteit, ook de ecologische en fysieke kwaliteit van de bodem betrekken. Daarnaast beschrijft de gemeente haar visie op de gemeentelijke grondwatertaak (het treffen van maatregelen in het openbaar gemeentelijk gebied om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de fysieke leefomgeving toegedeelde functies zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken).

Het Rijk en de provincies kunnen door instructieregels die gericht zijn tot andere bestuursorganen,

⁸ Kamerstukken II 2013/14, 33 962, nr. 3, blz. 22-25.

sturing geven waar nodig voor de uitoefening van taken of bevoegdheden. De gemeente maakt op basis van deze instructieregels en de eigen ambities (vastgelegd in de omgevingsvisie) een omgevingsplan (en de provincie een omgevingsverordening). In programma's formuleert de overheid waar nodig de maatregelen die leiden tot de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Algemene regels in het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit bouwwerken leefomgeving, in verordeningen van provincie of waterschap en in het omgevingsplan van de gemeente geven directe sturing aan de bescherming van de bodem bij de uitvoering van activiteiten. Voor activiteiten waar toestemming vooraf nodig is, wordt die gegeven met een omgevingsvergunning of een projectbesluit.

Op basis van de gestelde regels wordt toezicht gehouden op de naleving van de regels en wordt zo nodig gehandhaafd. Via monitoring bepaalt de overheid of aan omgevingswaarden of andere doelstellingen wordt voldaan. Als de omgevingswaarden, zoals goede chemische toestand van het grondwaterlichaam, niet worden gehaald, moet de overheid een programma vaststellen om dit alsnog voor elkaar te krijgen.

2.3 Integraal afwegingskader instrumenten duurzaam bodembeheer

Het Integraal Afwegingskader beleid en regelgeving⁹ is een hulpmiddel om te bepalen of regelgeving nodig en wenselijk is en om te komen tot de meest doelmatige vorm hiervan. Het nieuwe stelsel, waarvan de Aanvullingswet bodem Omgevingswet¹⁰ en dit Aanvullingsbesluit onderdeel uitmaken, vervangt de Wet bodembescherming en de daaronder hangende uitvoeringsregels die betrekking hebben op duurzaam bodembeheer. Uit de memorie van toelichting bij de Aanvullingswet bodem¹¹ blijkt dat de inzet van het instrumentarium van de Omgevingswet voldoende ruimte biedt om doelmatig bodembeheer te realiseren en dat een beperkte aanvulling nodig is met specifieke bodemregels.

Bij iedere bodemregel is steeds systematisch gekeken welk probleem de regelgeving beoogt op te lossen, wat het doel is van de betreffende regel en of overheidsinterventie op rijksniveau gerechtvaardigd is. De bescherming van de bodem (pijler 1) is een maatschappelijk vraagstuk van algemeen belang, waarbij vanwege een gelijk speelveld voor bedrijven en een gelijk beschermingsniveau voor burgers aan een aantal categorieën van activiteiten algemene rijksregels zijn gesteld. Het voorkomen van onaanvaardbare risico's voor de gezondheid vanwege het gebruik van de bodem is de basis om via instructieregels eisen te stellen aan de bodemkwaliteit bij het evenwichtig toedelen van functies aan locaties door gemeenten (pijler 2). Het beheer van historische bodemverontreinigingen (pijler 3) is primair een taak van gemeenten; zij ontwikkelen hiervoor beleid in de omgevingsvisie en stellen regels in het omgevingsplan. Voor een aantal activiteiten die betrekking hebben op historische bodemverontreinigingen zijn landelijke uniforme regels gesteld, om onaanvaardbare risico's voor de gezondheid te voorkomen en het hergebruik van afvalstoffen mogelijk te maken. Het beheer van de grondwaterkwaliteit is en blijft onderdeel van het beheer van watersystemen als gevolg van implementatie van Europees recht en kan mede aanleiding geven tot het beheer van bodemverontreinigingen indien deze de grondwaterkwaliteit (dreigen) te beïnvloeden. Deze taak berust bij de provincies en de waterschappen.

De regels in dit Aanvullingsbesluit betreft in veel gevallen bestaande regelgeving, die haar nut in het verleden heeft bewezen. Aan de hand van de verbeterdoelen en uitgangspunten van de stelselherziening is steeds gezocht naar de meest doelmatige vorm van regelgeving. Door deze kritische blik is in samenspraak met betrokkenen een nieuwe set van regels ontwikkeld, die op onderdelen is vereenvoudigd vergeleken met de daarvoor geldende regels. Het heeft in enkele

---

⁹ www.naarhetaak.nl

¹⁰ *Kamerstukken II, 2017/18, 34 864, nr. 2.*

¹¹ *Kamerstukken II, 2017/18, 34 864, nr. 3.*

gevallen geleid tot inzet van andere juridische instrumenten, zoals meer gebruik van algemene regels of juist tot het niet meer stellen van rijksregels.

In het algemeen deel van deze nota van toelichting wordt op verschillende plekken ingegaan op de vragen die volgen uit het Integraal Afwegingskader:

- In paragraaf 1.1 en 2.1 wordt ingegaan op de plaats van bodem in het stelsel van de Omgevingswet.
- In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de aanleiding en achtergrond, met de doelen van de stelselherziening en van dit besluit.
- Uit hoofdstuk 3 kan worden geconcludeerd wat overheidsinterventie rechtvaardigt en wat het beste instrument is.
- In hoofdstuk 17 van het algemeen deel van deze toelichting wordt ingegaan op de effecten van de stelselherziening en dit besluit voor burgers, bedrijven, overheid en milieu.
- In hoofdstuk 18 van het algemeen deel van deze toelichting wordt ingegaan op welke partijen betrokken zijn geweest.

2.4 Uitgangspunten voor dit Aanvullingsbesluit

De in paragraaf 1.1 genoemde vier verbeterdoelen zijn de basis voor de beleidsmatige uitgangspunten die zijn gebruikt bij de stelselherziening van het omgevingsrecht. De uitgangspunten zijn uitgebreid beschreven in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel voor de Omgevingswet¹². Voor dit Aanvullingsbesluit zijn de belangrijkste uitgangspunten:

1. Europees recht en internationale verdragen: uitgangspunt is dat in de Omgevingswet voor onderwerpen die door EU-richtlijnen en relevante internationale verdragen worden bestreken, niets anders of méér wordt vastgelegd dan wat die richtlijnen of verdragen voorschrijven, tenzij daar na afweging van alle belangen aanleiding toe is en het Europees recht hiervoor ruimte biedt. Voor dit Aanvullingsbesluit zijn met name de kaderrichtlijn water, de grondwaterrichtlijn, de richtlijn milieuaansprakelijkheid, de richtlijn storten van afvalstoffen, de kaderrichtlijn afvalstoffen, de nitraatrichtlijn, de richtlijn zuiveringsslib en de richtlijn industriële emissies van belang. In paragraaf 15.4 wordt op verschillende richtlijnen, verordeningen en verdragen nader ingegaan.
2. Gelijkwaardige bescherming: uitgangspunt is dat het niveau van bescherming van gezondheid, veiligheid en omgevingskwaliteit gelijkwaardig blijft aan het oude niveau. De vormgeving van het juridische instrumentarium kan wel worden aangepast, maar het achterliggende beleidsdoel blijft in beginsel gehandhaafd. Voor bodem is dit uitgangspunt in de meeste gevallen ook gehanteerd, waarbij wordt opgemerkt dat (in het kader van het verbeterdoel van vergroting van de bestuurlijke afwegingsruimte) aan gemeenten de ruimte wordt geboden om de inhoud van de bodemregels in het omgevingsplan af te stemmen op de lokale situatie en ambities. Dit is een keuze van de wetgever in de Omgevingswet zelf. Ook gelijkwaardige rechtsbescherming is een uitgangspunt. De rechtsbescherming met de Omgevingswet mag niet minder worden. De vereenvoudiging van procedures voor initiatiefnemers leidt niet tot inperking van de rechten van andere belanghebbenden.
3. Flexibiliteit (afwegingsruimte en maatwerkmogelijkheden): uitgangspunt is dat ruimte wordt geboden om betere en meer samenhangende afwegingen te maken, die rekening houden met lokale omstandigheden en ontwikkelingen. Daarbij is flexibiliteit altijd bedoeld om de doelen van de wet te dienen, dus om de fysieke leefomgeving te beschermen en doelmatig te benutten. In de bodemregelgeving is de flexibiliteit in een aantal gevallen beperkt. Voorbeelden hiervan zijn de producteisen die vanuit Europa aan bouwstoffen

---

¹² Kamerstukken II 2013/14, 33 962, nr. 3, blz. 30-49.

worden gesteld en de maximale waarden waarboven gemeenten geen eigen normen mogen stellen.

4. Aansluiten bij de bestaande bestuurlijke taakverdeling, maar uitgangspunt is dat de gemeente primair verantwoordelijk is en blijft voor de zorg van de fysieke leefomgeving ('decentraal tenzij'). Zo is bijvoorbeeld de taakverdeling bij het toepassen van grond en baggerspecie ongewijzigd bij de gemeente (op de landbodem) en de waterkwaliteitsbeheerder (op de waterbodem) gebleven. Maar het uitgangspunt 'decentraal, tenzij' heeft bij het beheer van historische verontreinigingen geleid tot een verschuiving van taken van provincies en grote gemeenten naar alle gemeenten.
5. Doelmatig onderzoek en vermindering onderzoekslasten: onderzoek is geen doel op zich, maar een bijdrage aan zorgvuldige besluitvorming. Gemeenten worden gestimuleerd om het aantal bodemonderzoeken (en daarmee de onderzoekslasten van de nieuwe regelgeving) terug te dringen door bestaande informatie uit eerdere onderzoeken en historische informatie over een gebied of locatie beschikbaar te stellen.

2.5 Bruidsschat

Bruidsschat

In lijn met de verbeterdoelen van de Omgevingswet voert het aanvullingsspoor Bodem een decentralisatie door op een aantal punten, bijvoorbeeld op het gebied van bouwen op verontreinigde bodem. Er is overgangsrecht nodig om te zorgen voor een naadloze overgang. Dat overgangsrecht zal in lijn zijn met het overgangsrecht voor de decentralisatie in het kader van het hoofdspoor van de Omgevingswet.

De Invoeringswet Omgevingswet geeft de grondslag om bij algemene maatregel van bestuur regels in de decentrale regelgeving in te voegen over onderwerpen die het Rijk niet meer regelt. Dit wordt de bruidsschat genoemd. De bruidsschat is dus een set regels die standaard in bijvoorbeeld het omgevingsplan terecht komen, omdat gemeenten op het moment van inwerkingtreden nog niet altijd het omgevingsplan gereed hebben en regels niet tussen wal en schip mogen vallen. Op deze manier wordt voorkomen dat er een juridisch gat ontstaat voor de onderwerpen die worden gedecentraliseerd en krijgen decentrale overheden zelf de tijd een afweging over deze onderwerpen te maken. De Invoeringswet geeft als kader mee dat de regels van de bruidsschat gelijkwaardig zijn aan de huidige regels.

Decentrale overheden kunnen de regels van de bruidsschat vanaf inwerkingtreding van de Omgevingswet op ieder gewenst moment aanpassen.

De bruidsschat krijgt zijn uitwerking in het voorgenomen Invoeringsbesluit Omgevingswet. Op het moment dat het Invoeringsbesluit in consultatie gaat, ontstaat er duidelijkheid over de vormgeving van de bruidsschat (bijvoorbeeld indeling, opbouw en systematiek van de regels). De bruidsschatregels over bodem zullen daarop aansluiten en worden na de consultatie van dit besluit ingevoegd. Zij zullen borgen dat de inhoud van de huidige regels over bodem die vervallen, worden gecontinueerd in de decentrale regelgeving, totdat een decentrale overheid tot een andere afweging komt.

3 Hoofdkeuzes

3.1 Inleiding

De bodem is een onderdeel van de fysieke leefomgeving (artikel 1.2, tweede lid, onder e, Omgevingswet). Onder de Wet bodembescherming was de bodem beschermd door regels die voornamelijk op Rijksniveau waren vastgesteld. Zo was er de verplichting tot het nemen van preventieve maatregelen bij het uitvoeren van handelingen in of op de bodem en bij een eventueel nieuw ontstane bodemverontreiniging de verplichting tot het direct opruimen. Daarnaast was er een uitgebreide regeling ontstaan om de (soms ernstige) bodemverontreinigingen, ontstaan door allerlei activiteiten op of in de bodem in het verleden, aan te pakken of te beheren. Ook andere activiteiten, zoals het graven in de bodem, de opslag van grond en baggerspecie, het toepassen van grond, baggerspecie, bouwmaterialen en het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen werden door rijksregels gereguleerd. De regels waren gericht op het zorgvuldig uitvoeren van handelingen en het voorkomen van verspreiding en vermenging van verontreinigde grond. De regels die zagen op het toepassen hadden mede tot doel om afvalstoffen nuttig toe te passen.

In de Omgevingswet staat het subsidiariteitsbeginsel centraal. De uitoefening van taken en bevoegdheden wordt op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Omgevingswet in principe overgelaten aan de gemeente. Het subsidiariteitsbeginsel wordt ook wel aangeduid met het principe *'decentraal, tenzij'*.

Een taak of bevoegdheid wordt alleen door het Rijk uitgeoefend (artikel 2.3, derde lid, Omgevingswet):

- als er een nationaal belang is en dat belang niet op een doelmatige en doeltreffende wijze door het provinciebestuur, waterschapsbestuur of gemeentebestuur kan worden behartigd;
- voor de uitvoering van een internationaalrechtelijke verplichting;
- voor een doelmatige en doeltreffende uitoefening van de taken en bevoegdheden.

Voor de bodemregels in de verschillende algemene maatregelen van bestuur is gekeken in hoeverre het noodzakelijk is dat het Rijk regels stelt.

3.2 Het Aanvullingsbesluit bodem en het uitgangspunt decentraal, tenzij

In dit Aanvullingsbesluit stelt het Rijk regels ter uitvoering van een internationaalrechtelijke verplichting en voor een doelmatige en doeltreffende uitoefening van taken en bevoegdheden. Deze regels hebben de vorm van instructieregels als het gaat over de uitvoering van taken en bevoegdheden van andere overheden. Deze instructieregels zijn opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Verder stelt het Rijk in dit Aanvullingsbesluit locatieonafhankelijke regels van technische aard ten behoeve van een duurzaam bodembeheer. Deze regels zien op milieubelastende activiteiten en lozingsactiviteiten op een oppervlaktewaterlichaam of zuiveringstechnisch werk en zijn opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Het opnemen van regels in het Besluit kwaliteit leefomgeving en het Besluit activiteiten leefomgeving is gebonden aan een aantal hoofdkeuzes, die zijn samengevat in paragraaf 3.4.

Internationaalrechtelijke verplichtingen

Internationaalrechtelijke verplichtingen – met name de implementatie van Europese richtlijnen – kunnen verplichten tot regels van het Rijk. Regels die direct of indirect de bodem beschermen zijn opgenomen in de kaderrichtlijn afvalstoffen, de kaderrichtlijn water, de grondwaterrichtlijn, de richtlijn milieuaansprakelijkheid, de richtlijn storten van afvalstoffen en de richtlijn industriële emissies. De implementatie van deze regelgeving vereist veelal het stellen van regels over activiteiten, gericht tot degene die de activiteiten uitvoert of instructieregels gericht op het

uitoefenen van taken en bevoegdheden door andere overheden. Voor bodem betekent dit onder meer het verankeren van de uitgangspunten van de richtlijn milieuaansprakelijkheid (de vervuiler betaalt) en de kaderrichtlijn afvalstoffen (het bevorderen van hergebruik en het voorkomen van milieuverontreiniging) in algemene regels. De herimplementatie van de kaderrichtlijn water en de grondwaterrichtlijn heeft al plaatsgevonden in het Besluit kwaliteit leefomgeving, evenals de herimplementatie van diverse richtlijnen zoals de Richtlijn industriële emissies, die ook bodembeschermende maatregelen voorschrijven.

De regels voor het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen strekken ter uitvoering van de implementatie van de nitraatrichtlijn, de NEC-richtlijn, de kaderrichtlijn water en Richtlijn nr. 86/278/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 juni 1986, betreffende de bescherming van het milieu, in het bijzonder de bodem, bij het gebruik van zuiveringsslib in de landbouw (PbEG 1986, L 278).

Doelmatige en doeltreffende uitoefening van taken en bevoegdheden

Het Rijk kan ook regels stellen als dat voor een doelmatige uitoefening van taken en bevoegdheden nodig is. Bij een aantal categorieën van milieubelastende activiteiten en daarmee samenhangende lozingsactiviteiten, zijn in dit Aanvullingsbesluit rijksregels gesteld vanwege gelijk speelveld voor bedrijven en een gelijkwaardig beschermingsniveau voor burgers. Door het stellen van rijksregels wordt bevorderd dat er geen scheve concurrentieverhoudingen ontstaan tussen bedrijven, dat landelijk opererende bedrijven een zekere uniformiteit van regels ervaren en dat burgers in het hele land een gelijke mate van bescherming genieten. Uniforme regels voor activiteiten op of in de bodem bevorderen een gelijk speelveld voor landelijk opererende aannemers en adviesbureaus. Dit speelt onder meer bij de algemene rijksregels over graven, bodemsanering en het toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen en de opslag van grond. Voor een deel van de activiteiten binnen deze categorieën kan de bescherming van de bodem en de mens in belangrijke mate worden gerealiseerd door het stellen van regels gebaseerd op de beste beschikbare technieken (BBT). Deze regels zijn onafhankelijk van de locatie. Het zou voor de concurrentieverhoudingen en de bescherming van de fysieke leefomgeving en de mens niet bevorderlijk zijn als het wel of niet treffen van deze BBT-maatregelen onderdeel zou worden van een lokale discussie over bijvoorbeeld een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven. Door het stellen van algemene rijksregels wordt eveneens het risico van afwenteling voorkomen, namelijk het risico dat vrijgekomen verontreinigde grond in de keten verdwijnt, wordt vermengd of de bodem elders verontreinigt. De regels betreffen vooral technische voorschriften die locatie onafhankelijk gesteld kunnen worden. Binnen deze regels blijft in de meeste situaties wel maatwerk mogelijk, zodat ingespeeld kan worden op lokale omstandigheden.

Voor de verschillende onderdelen van het doelmatig bodembeheer is het principe ‘decentraal, tenzij’ als volgt ingevuld.

Voor de bescherming van de bodem heeft het Rijk maatregelen en de best beschikbare technieken voorgeschreven ter bescherming van de bodem tegen nieuwe verontreinigingen en aantastingen. De regels over bodempreventie als onderdeel van de regels voor de milieubelastende activiteiten, die al in het Besluit activiteiten leefomgeving en het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn opgenomen voldoen. Dit laat onverlet dat de gemeente, vanuit haar taak voor de zorg van de fysieke leefomgeving, aanvullende regels in het omgevingsplan kan stellen voor activiteiten die niet door het Rijk zijn gereguleerd. Dit wordt onder de noemer preventieve instrumenten verder beschreven en uitgewerkt in hoofdstuk 4 van deze toelichting. Ook de provincie en het waterschap kunnen aanvullende regels stellen in omgevings- en waterschapsverordening ten aanzien van (water)activiteiten die het Rijk niet reguleert met het oog op het beschermen van het grondwater tegen nieuwe verontreinigingen. De taken van de provincie en het waterschap die hiertoe aanleiding geven worden in hoofdstuk 6 toegelicht.

De kaderrichtlijn water en de grondwaterrichtlijn vormen het kader voor de bescherming en verbetering van de grondwaterkwaliteit. Deze richtlijnen zijn volledig geïmplementeerd in de

besluiten onder de Omgevingswet. Op grond van deze richtlijnen wordt met een planmatige aanpak gewerkt aan het realiseren van een goede grondwatertoestand. De implementatie van de richtlijnen vindt met name plaats in de waterprogramma's van de provincie en de waterbeheerprogramma's van de waterschappen. De richtlijnen bieden ook het kader voor het beheer van historische verontreinigingen waar deze de grondwaterkwaliteit beïnvloeden, in zowel de vaste bodem als in het grondwater. De keuzes over het beheer van historische verontreinigingen in relatie tot het grondwater worden, gezien de rol van de provincies en waterschappen, aan die overheden overgelaten. In hoofdstuk 6 van deze toelichting wordt in grote lijnen beschreven hoe dit systeem werkt.

Voor het omgaan met historische verontreinigingen in de bodem en om de risico's van blootstelling aan deze bodemverontreinigingen te beperken zijn instructieregels in het Besluit kwaliteit leefomgeving vereist. Bij het toedelen van functies aan locaties kan namelijk worden bereikt dat rekening wordt gehouden met de kwaliteiten van de bodem. Er worden beperkingen opgenomen voor het realiseren van gebouwen op een bodemgevoelige locatie¹³. Deze gebouwen mogen niet worden gerealiseerd als er blootstelling aan onaanvaardbare risico's van bodemverontreiniging mogelijk is, tenzij er maatregelen worden genomen. Deze maatregelen, tezamen met de regels voor het graven, opslaan en het toepassen van grond en baggerspecie, bevatten vooral locatie onafhankelijke technische voorschriften die landelijk uniform worden gesteld in het Besluit activiteiten leefomgeving. Zie verder de milieubelastende activiteit graven (hoofdstuk 8), de milieubelastende activiteit opslaan van grond en baggerspecie (hoofdstuk 9), de milieubelastende activiteit bodemsanering (hoofdstuk 10) en de milieubelastende activiteit toepassen (hoofdstuk 11). Door gemeenten waar nodig ruimte voor nadere invulling, aanvulling of afwijking van regels te laten, kan bij de toepassing van de regels gebiedsgericht of voor een individueel geval maatwerk worden geleverd. Bij het toepassen van grond en baggerspecie is dit niet helemaal nieuw. Het Besluit bodemkwaliteit gaf immers, weliswaar onder strikte voorwaarden, een mogelijkheid voor het stellen van Lokale Maximale Waarden onder het gebiedspecifieke beleid. Het samenstel van regels voor het beheer van historische verontreinigingen in de bovengrond wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 5 van deze toelichting.

Met dit aanvullingsbesluit worden de regels voor het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen onder de systematiek van de Omgevingswet gebracht. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit blijft ook onder de Omgevingswet het bevoegd gezag. Gelet op de aard van de taken en bevoegdheden ligt dit voor de hand. De regels strekken mede ter uitvoering van Europese verplichtingen

3.3 Algemene kenmerken normenkader

Dit Aanvullingsbesluit bevat de normen voor de chemische bodemkwaliteit die door het Rijk zijn vastgesteld. In het omgevingsplan wordt het complete normenkader voor bodem in het kader van de fysieke leefomgeving vastgesteld. Het complete normenkader voor grondwater zal door de provincie worden vastgesteld. Onder de Wet bodembescherming waren er normen voor de bodemkwaliteit en de grondwaterkwaliteit en diverse normen voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie en het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen.

De normen zijn overgebracht naar de systematiek van de Omgevingswet. De regering heeft de inhoudelijke normstelling vastgelegd op het niveau van algemene maatregel van bestuur.¹⁴ De gehanteerde juridische begrippen zijn zo veel mogelijk geharmoniseerd. Dit draagt bij aan de inzichtelijkheid van de nieuwe regeling. Sommige normen zijn in de nieuwe systematiek van de Omgevingswet niet meer passend en zijn uit de rijksregels verdwenen. Van andere normen is de terminologie en het kader waarin ze gebruikt worden veranderd. Normen die niet in dit

---

¹³ Artikel 5.85a geeft aan wat een bodemgevoelige locatie is.

¹⁴ Handelingen 2013/14, 33 962, nr. 3, pagina 372.

Aanvullingsbesluit zijn opgenomen en dus niet meer passend bleken in de systematiek van de Omgevingswet, kunnen wel worden gebruikt bij de onderbouwing van een duurzaam bodembeheer en gebiedskwaliteiten in omgevingsvisies, omgevingsplannen, omgevingsverordeningen en daardoor hun waarde niet verliezen. Te denken valt aan de grondwaternormen uit de Circulaire bodemsanering. In een omgevingsvisie worden de bodemambities beschreven, welke verder worden uitgewerkt in het omgevingsplan of de omgevingsverordening.

Grondwater

De interventiewaarden en streefwaarden uit de Circulaire bodemsanering 2013 komen niet meer terug in dit Aanvullingsbesluit. De kaderrichtlijn water en de grondwaterrichtlijn vormen het kader. Het Besluit kwaliteitseisen monitoring water bevatte de implementatie van de milieudoelstellingen uit de kaderrichtlijn water voor de goede chemische en goede kwantitatieve toestand van grondwaterlichamen in de vorm van milieukwaliteitseisen. Deze milieukwaliteitseisen zijn als omgevingswaarden in het Besluit kwaliteit leefomgeving opgenomen. Voor de milieudoelstellingen uit de kaderrichtlijn water ten aanzien het voorkomen en beperken van de inbreng van verontreinigende stoffen naar het grondwater bevatte het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 geen milieukwaliteitseisen. Ook dit Aanvullingsbesluit voegt hier geen omgevingswaarden aan toe, omdat dit zich niet goed verhoudt tot de algemene verantwoordelijkheid van de provincie voor de grondwaterkwaliteit.

Milieubelastende activiteiten

Het Aanvullingsbesluit reguleert een aantal milieubelastende activiteiten en stelt daar regels over.

Graven in bodem

Bij de milieubelastende activiteiten graven in bodem wordt onderscheid gemaakt tussen graven in de bodem boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en graven in de bodem beneden de interventiewaarde bodemkwaliteit. De interventiewaarden bodemkwaliteit geven aan wanneer de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor de mens, dier en plant ernstig zijn verminderd of dreigen te worden verminderd. Bij graven boven de interventiewaarden bodemkwaliteit zijn meer regels van toepassing, zoals een meldingsplicht, de erkenningsregeling voor de uitvoering en de milieukundige begeleiding. De interventiewaarde bodemkwaliteit is opgenomen in Bijlage VI van het Besluit activiteiten leefomgeving. Deze waarde geldt altijd, ongeacht de locatie. Het is dus niet doelmatig om deze waarde decentraal vast te stellen. De gemeente heeft geen mogelijkheid om met maatwerk de interventiewaarden in het omgevingsplan aan te passen, omdat maatwerk op het toepassingsbereik van de algemene rijksregels niet is toegestaan. Zie hoofdstuk 8.

Opslaan van grond en baggerspecie

Bij de milieubelastende activiteit opslaan van grond en baggerspecie worden in dit Aanvullingsbesluit geen eisen gesteld aan de kwaliteit van de grond en de baggerspecie die wordt opgeslagen; er gelden alleen technische eisen. Wel zijn er emissiegrenswaarden opgenomen voor het lozen van afvalwater afkomstig van deze activiteit op een oppervlaktewaterlichaam. Zie hoofdstuk 9.

Bodemsanering

De milieubelastende activiteit bodemsanering kent standaardaanpakken waarmee de bodemkwaliteit geschikt gemaakt kan worden voor de toekomstige functie. Gekozen kan worden uit de standaardaanpak waarbij de verontreiniging wordt verwijderd en de standaardaanpak waarbij de verontreiniging wordt afgeschermd door een afdeklaag of een aaneengesloten verhardingslaag. In de regels voor het verwijderen is aangegeven tot welk niveau moet worden ontgraven. Hiervoor is aangesloten bij de waarden die worden gehanteerd bij het toepassen van grond, waarbij maatwerk mogelijk is. Daarnaast zijn er emissiegrenswaarden opgenomen voor het lozen van afvalwater afkomstig uit bodemsanering. Zie hoofdstuk 10.

Toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie

Hergebruik van bouwstoffen, grond en baggerspecie is wenselijk in het kader van de circulaire economie, mits de kwaliteit aan bepaalde voorwaarden voldoet om behoud van een goede bodemkwaliteit te waarborgen. De generieke kwaliteitseisen, waaraan bouwstoffen, grond en baggerspecie moeten voldoen, zijn als kwaliteitsklasse beschreven in dit Aanvullingsbesluit. Voor de hierbij behorende getalswaarden wordt vervolgens verwezen naar het Besluit bodemkwaliteit en de Regeling bodemkwaliteit. Het achterblijven van de getalswaarden in het Besluit bodemkwaliteit is het gevolg van de 'knip' die is aangebracht in de regels die zich richten tot degene die bouwstoffen, grond of baggerspecie toepast en de regels die zich tot andere actoren in de keten richten. De regels die zich richten tot degene die bouwstoffen, grond en baggerspecie toepast, kunnen gevolgen hebben voor de fysieke leefomgeving en vallen onder de scope van de Omgevingswet. De overige regels zijn de zogenaamde productgerelateerde eisen en die vallen niet onder de scope van de Omgevingswet.¹⁵ Zie voor een nadere toelichting hoofdstuk 11.

De getalswaarden voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie zijn onveranderd; alleen voor het toetsingskader voor diepe plassen is aangesloten bij de normering in het kader van de kaderrichtlijn water voor oppervlaktewaterkwaliteit en de grondwaterkwaliteit en voor het toetsingskader voor het verspreiden van baggerspecie is aangesloten bij normen die passen bij het landbouwkundig gebruik.

Voor de milieubelastende activiteit toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie wordt een generiek kader gegeven. Gemeenten kunnen ervoor kiezen om via maatwerk lokale waarden vast te stellen. Dit geldt ook voor waterschappen voor toepassingen in oppervlaktewaterlichamen. Voor het toepassen van baggerspecie worden verschillende regels gesteld, afhankelijk van het soort toepassing (toepassen van baggerspecie op land, in diepe plassen, in een oppervlaktewaterlichaam en aangrenzende percelen en grootschalige toepassingen).

Aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen

Voor de milieubelastende activiteit het op of in de bodem brengen van meststoffen, het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan gelden regels die beperkingen stellen aan de periode waarin, de omstandigheden waaronder en de wijze waarop meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen kunnen worden aangewend. Ook voorschriften voor het bemonsteren en analyseren van zuiveringsslib maken deel uit van dit aanvullingsbesluit. Zie hoofdstuk 12.

Lozen van afvalwater

Dit Aanvullingsbesluit bevat ten slotte emissiegrenswaarden voor het lozen van afvalwater afkomstig van de milieubelastende activiteit bodemsanering op een oppervlaktewaterlichaam of op of in de bodem. Deze normen hebben hun oorsprong in artikel 3.1 van zowel het Activiteitenbesluit milieubeheer als het Besluit lozen buiten inrichtingen en aangepast aan de actuele stand van zaken van best beschikbare technieken. Ook zijn deze normen van toepassing verklaard op het afvalwater afkomstig van graven of het uitvoeren van een grondwatersanering en dat geloosd wordt op een oppervlaktewaterlichaam in beheer van het Rijk en op zee. In dit Aanvullingsbesluit wordt voor de emissiegrenswaarden voor het lozen op of in de bodem verwezen naar de toetsingswaarde uit bijlage XX van het Besluit kwaliteit leefomgeving voor het te infiltreren water.

Normen in het Besluit kwaliteit leefomgeving

In het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn normen in de vorm van instructieregels opgenomen, die de uitoefening van taken en bevoegdheden door andere overheden borgen. Het Rijk wil voorkomen dat er op een wijze gebouwd wordt op locaties, waardoor onaanvaardbare risico's voor de gezondheid van de mens kunnen ontstaan. Gemeenten zijn verplicht, op grond van instructieregels, in het omgevingsplan de waarde vast te stellen waarboven er bij de realisatie van bodemgevoelige gebouwen maatregelen moeten worden genomen. Het Rijk waarborgt dat deze waarde niet mag leiden tot onaanvaardbare risico's voor de gezondheid.

---

¹⁵ Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3, pagina 29-30.

Genormeerde en niet genormeerde stoffen

In dit Aanvullingsbesluit zijn voor diverse stoffen normwaarden opgenomen bij de milieubelastende activiteiten en het bouwen op verontreinigde bodem. Voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie wordt verwezen naar de normwaarden (of kwaliteitseisen) zoals opgenomen in het Besluit bodemkwaliteit.

Daarnaast zijn er stoffen, zoals nutriënten (fosfaat, nitraat), andere 'macroparameters' (chloride, ijzer) en stoffen die slechts incidenteel als bodemverontreiniging worden aangetroffen en waarvoor geen normwaarden zijn opgenomen in dit Aanvullingsbesluit. Dergelijke stoffen worden aangeduid als niet genormeerde stoffen. Ook bij niet genormeerde stoffen kan er sprake zijn van mogelijke (on)aanvaardbare risico's en zal met deze stoffen rekening moeten worden gehouden bij milieubelastende activiteiten en bij het beheer van het gebied. Waar nodig kan het bevoegd gezag zelf normen bepalen. In de volgende paragraaf is hiervoor een kort stappenplan opgenomen. Overigens geldt voor deze niet genormeerde stoffen die na 1987 in de bodem terecht zijn gekomen de zorgplicht. Het is immers verboden om een activiteit te verrichten of na te laten waarbij sprake is van aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving.

Hoe om te handelen met niet genormeerde stoffen

Onderstaand wordt een handvat op hoofdlijnen beschreven voor de wijze van handelen bij het aantreffen van niet genormeerde stoffen, met name gericht op incidenteel voorkomende stoffen en in mindere mate om nutriënten of ander macroparameters.

Bij hergebruik van grond en baggerspecie en het hanteren van de zorgplicht

Bij het ontbreken van een kwaliteitsklassen landbouw/natuur zijn de volgende mogelijkheden:

- in het kader van het proces (Inter)nationale Normen Stoffen zijn streefwaarden afgeleid, deze streefwaarden zijn gebaseerd op een verwaarloosbaar risiconiveau en kunnen als grens voor de aanwezigheid van een bodemverontreiniging worden gehanteerd
- voor van nature voorkomende stoffen kan een natuurlijke achtergrondconcentratie vast gesteld worden, overschrijding van deze waarde betekent dat er sprake is van een bodemverontreiniging
- indien een stof niet van nature aanwezig is en er geen streefwaarde beschikbaar kan de bepalingsgrens als achtergrondwaarde worden gebruikt. Deze bepalingsgrens is op te vragen bij de verschillende laboratoria en onderzoeksinstituten.

Beoordeling van onaanvaardbaar humaan risico bij een toevalsvondst

Bij het ontbreken van interventiewaarde bodemkwaliteit en/of waarde voor onaanvaardbaar risico kunnen de volgende stappen doorlopen worden:

- gebruik maken van de Indicatieve niveaus voor ernstige verontreiniging
- beoordeling op basis van andere aanwezige stoffen waarvoor wel een interventiewaarde bodemkwaliteit of indicatief niveau bestaat
- beoordeling van risico's op basis van voor andere gevallen van verontreiniging afgeleide ad hoc waarden
- beoordeling van risico's met behulp van andere normwaarden uit andere wetgeving, bijvoorbeeld waterkwaliteitsbeheer of meststoffenwetgeving
- aanvullende beoordeling van de mate van verontreiniging of onaanvaardbare risico's
- indien het bevoegd gezag van mening is dat zij haar besluit op basis van de beschikbare gegevens onvoldoende kan onderbouwen, kan het RIVM een ad hoc waarde afleiden.

Gelijkwaardig beschermingsniveau

Voor wat betreft het uitgangspunt van een gelijkwaardig beschermingsniveau is het algemene uitgangspunt van de regering geweest dat het beschermingsniveau van gezondheid, veiligheid en omgevingskwaliteit gelijkwaardig blijft aan het huidige niveau. Het principe van “decentraal, tenzij” in de Omgevingswet en het uitgangspunt van gelijkwaardige beschermingsniveau sluiten elkaar niet uit. Het uitgangspunt gelijkwaardige beschermingsniveau betekent niet dat elke norm op hetzelfde niveau terugkomt, maar dat over het geheel gezien hetzelfde beschermingsniveau wordt geboden als de Wet bodembescherming en de daarop gebaseerde besluiten en regelingen biedt. Dat beschermingsniveau ontstaat net als voorheen door een samenspel van keuzen op lokaal, regionaal en landelijk niveau. De stelselherziening maakt de landelijke bijdrage aan het beschermingsniveau iets kleiner en de lokale en regionale bijdrage groter. Het gemeentelijke Omgevingsplan zal de basis vormen van het beschermingskader. Het Aanvullingsbesluit geeft voor enkele activiteiten normwaarden als uitgangspunt. Voor het bouwen van woningen op verontreinigde grond geeft dit Aanvullingsbesluit normwaarden die in geen geval mogen worden overschreden. Hiermee is de gemeente verantwoordelijk voor het normenkader voor de bodem als onderdeel van de fysieke leefomgeving en is de provincie verantwoordelijk voor het normenkader voor het grondwater als onderdeel van de fysieke leefomgeving.

Het moet worden benadrukt dat de vernieuwing van het bodembeleid en de inpassing in het nieuwe stelsel voor omgevingsrecht niet per individueel onderdeel maar als geheel moet worden gewogen. Dat doet recht aan de verbetering die het nieuwe stelsel in samenhang met de beleidsvernieuwing oplevert voor bodemkwaliteit als integraal onderdeel van de fysieke leefomgeving.

3.4 Hoofdkeuzes besluiten onder de Omgevingswet

In de nota van toelichting bij het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving en het Omgevingsbesluit zijn hoofdkeuzes benoemd, die van toepassing zijn op de regels van dit Aanvullingsbesluit.

3.4.1 Bodemregels in het Besluit activiteiten leefomgeving: hoofdkeuzes

Het Besluit activiteiten Leefomgeving bevat algemene regels waaraan burgers en bedrijven zich moeten houden als ze bepaalde activiteiten uitvoeren in de fysieke leefomgeving en bepaalt voor welke activiteiten een omgevingsvergunning nodig is. Dit Aanvullingsbesluit brengt een aantal activiteiten binnen het toepassingsbereik van het Besluit activiteiten leefomgeving: graven in bodem, bodemsanering, opslaan van grond en baggerspecie, toepassen van bouwstoffen, toepassen van grond en baggerspecie, het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen.

De inbouw van de bodemregels is gebonden aan een aantal hoofdkeuzes, die in het Besluit activiteiten leefomgeving is gemaakt.¹⁶ Hieronder wordt een opsomming gegeven van de belangrijkste hoofdkeuzes, waarbij is aangegeven op welke wijze de hoofdkeuze is doorgevoerd in het Aanvullingsbesluit.

Bevoegd gezag

Als bevoegd gezag waaraan een melding wordt gedaan, dat een maatwerkvoorschrift kan stellen en dat zorg draagt voor de bestuursrechtelijke handhaving (gelet op artikel 18.2 van de Omgevingswet) is in principe de gemeente aangewezen. Voor lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam en het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie in een

---

¹⁶ Nota van toelichting bij concept van Ontwerpbesluit activiteiten leefomgeving inclusief nota van toelichting (juni 2017)

oppervlaktewaterlichaam is de waterbeheerder bevoegd gezag. Voor het brengen van meststoffen op of in de bodem, het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan is dat de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Zorgplichten

De specifieke zorgplicht van artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving is van toepassing op alle milieubelastende activiteiten, dus ook op het opslaan, graven, saneren en toepassen van grond baggerspecie en bouwstoffen en het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen. De specifieke zorgplicht doet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer en vervangt voorschriften die voor een initiatiefnemer vanzelfsprekend (zouden moeten) zijn. De specifieke zorgplicht uit artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving is bestuursrechtelijk en strafrechtelijk handhaafbaar.

Doel en middelvoorschriften

Het heeft de voorkeur om regels over milieubelastende activiteiten en lozingsactiviteiten te stellen in de vorm van doelvoorschriften. Doelvoorschriften bieden ruimte aan de initiatiefnemer om zelf die maatregelen te kiezen die het beste bij zijn bedrijfsvoering passen. In dit Aanvullingsbesluit zijn doelvoorschriften opgenomen voor bijvoorbeeld de lozing van afvalwater afkomstig van bodemsanering, in de vorm van emissiegrenswaarden. In andere gevallen zijn middelvoorschriften gesteld. Bij graven, saneren en het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie is de bescherming van het milieu het beste te realiseren door het voorschrijven van een bepaalde werkwijze. Waar mogelijk is bij de regels in dit Aanvullingsbesluit wel keuzeruimte geboden tussen verschillende werkwijzen. Bij bijvoorbeeld bodemsanering is een aantal standaardaanpakken beschreven.

Gelijkwaardige maatregelen

Artikel 4.7 Omgevingswet biedt de mogelijkheid om gelijkwaardige maatregelen toe te passen, als daarvoor voorafgaande toestemming is verkregen van het bevoegd gezag. De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur te bepalen dat geen voorafgaande toestemming is vereist. In het Aanvullingsbesluit wordt niet de mogelijkheid gegeven om zonder voorafgaande instemming van het bevoegd gezag gelijkwaardige maatregelen te mogen gebruiken. De activiteiten zijn van dien aard dat een voorafgaande toestemming van het bevoegd gezag gewenst blijft. Dit is in lijn met de keuze die voor de meeste activiteiten in het Besluit activiteiten leefomgeving is gemaakt.

Maatwerk

De Omgevingswet heeft als uitgangspunt dat het stellen van maatwerkvoorschriften en maatwerkregels in de algemene regels in ruime mate mogelijk wordt gemaakt. Dit biedt flexibiliteit voor de initiatiefnemer en maakt het mogelijk dat de regels over een activiteit kunnen worden toegeschreven op bijzondere lokale situaties. Artikel 2.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving geeft aan gemeenten, waterschappen en provincies de bevoegdheid tot het stellen van maatwerkregels en artikel 2.12 van datzelfde besluit de bevoegdheid tot het stellen van maatwerkvoorschriften. Maatwerkvoorschriften en maatwerkregels spelen een belangrijke rol bij het zoeken naar evenwicht tussen flexibiliteit, rechtszekerheid en voorspelbaarheid van de algemene regels. Maatwerkregels zijn regels die worden gesteld in het omgevingsplan, de omgevingsverordening of de waterschapsverordening. Deze maatwerkregels kunnen worden gesteld aan bepaalde activiteiten en/of aan bepaalde locaties en kunnen daarmee zowel gelden voor bestaande als toekomstige activiteiten. Maatwerkvoorschriften zijn individuele beschikkingen, die zowel ambtshalve, op verzoek van degene die de activiteit verricht of op verzoek van andere belanghebbende kunnen worden gesteld aan een bepaalde activiteit. Ze zijn gericht tot degene die

de activiteit verricht en zijn dus gekoppeld aan een specifieke activiteit. Maatwerk biedt de mogelijkheid om de voordelen van het stellen van algemene regels te combineren met een individuele of gebiedsgerichte benadering waar dat nodig is, door een algemene regel nader in te vullen of om daarvan af te wijken. De bevoegdheid tot het stellen van maatwerkvoorschriften ligt bij het bevoegd gezag voor de algemene regels (artikel 4.5 Omgevingswet).

Uitgangspunt blijft dat maatwerkvoorschriften terughoudend moeten worden toegepast. Maar als het stellen van maatwerkvoorschriften nodig is om de doelen van de wet te bereiken, voorziet het Besluit activiteiten leefomgeving in de mogelijkheid om die in te zetten. Dit geldt ook voor het stellen van maatwerkregels met dien verstande dat indien het activiteiten betreft waaraan in het Besluit activiteiten leefomgeving regels worden gesteld in verband met aan het Rijk toebedeelde taken, zoals het beheer van de Rijkswateren, de mogelijkheid tot het stellen van maatwerkregels niet wordt geboden.

Aan de maatwerkmogelijkheden zijn grenzen. Maatwerk kan niet gesteld worden met een ander oogmerk dan in de wet is voorgeschreven. Hiermee is geborgd dat het bevoegd gezag niet willekeurig mag omspringen met de mogelijkheid van maatwerk. Ook de strekking van de algemene rijksregel moet bij het stellen van maatwerkvoorschriften en maatwerkregels in acht worden genomen. Zo kan maatwerk er bijvoorbeeld nooit toe leiden dat in een specifiek geval toepassing van beste beschikbare technieken niet nodig is of significante verontreiniging wordt veroorzaakt. De ruimte die de gemeente en waterbeheerder hebben bij het stellen van maatwerkregels en maatwerkvoorschriften wordt in dit Aanvullingsbesluit voor de milieubelastende activiteiten graven, opslaan, saneren en toepassen bepaald door het duurzaam bodembeheer: het zoeken naar de balans tussen beschermen en benutten op een specifieke locatie.

Het stellen van maatwerkvoorschriften en maatwerkregels kent procedurele waarborgen. Zie hiervoor paragraaf 3.4.2 van het algemeen deel van de nota van toelichting bij het Besluit activiteiten leefomgeving.¹⁷ Maatwerkvoorschriften en maatwerkregels kunnen niet gesteld worden over bepalingen waarin milieubelastende activiteiten zijn aangewezen die onder het besluit. Door maatwerk is het dus niet mogelijk het toepassingsbereik van de algemene rijksregels te veranderen. Ook kunnen geen maatwerkvoorschriften worden gesteld over de bepalingen met meldplichten. Als de mogelijkheden voor maatwerk beperkt zijn als gevolg van Europese en internationale verplichtingen, is dit vermeld bij de inhoudelijke bepalingen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de algemene rijksregels voor de milieubelastende activiteit toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie welke zijn gesteld ter implementatie van de vereisten van onder andere de kaderrichtlijn afvalstoffen, gericht op het doelmatig beheren van afvalstoffen en het voorkomen van schade aan het milieu door het gebruik van afvalstoffen. Eveneens is bepaald dat met een maatwerkvoorschrift niet kan worden afgeweken van de specifieke zorgplichten. Nadere invulling van de specifieke zorgplichten door middel van maatwerk is uiteraard wel mogelijk. Zie verder voor maatwerkvoorschriften en maatwerkregels paragraaf 3.4 van de nota van toelichting bij het Besluit activiteiten leefomgeving.¹⁸

De hiervoor aangegeven algemene uitgangspunten gelden voor de milieubelastende activiteiten die met dit Aanvullingsbesluit in het Besluit activiteiten leefomgeving worden opgenomen. De maatwerkmogelijkheid is ruim opengesteld, met de hierboven genoemde inhoudelijke inperkingen en procedurele waarborgen. Ook geldt het uitgangspunt dat maatwerk terughoudend en alleen vanwege bijzondere omstandigheden wordt toegepast voor alle milieubelastende activiteiten die met dit Aanvullingsbesluit in het Besluit activiteiten leefomgeving worden opgenomen. Het voornemen is om via het invoeringsspoor er voor te zorgen dat na een projectbesluit geen

---

¹⁷ Nota van toelichting bij concept van Ontwerpbesluit activiteiten leefomgeving inclusief nota van toelichting (juni 2017).

¹⁸ Nota van toelichting bij concept van Ontwerpbesluit activiteiten leefomgeving inclusief nota van toelichting (juni 2017).

mogelijkheid bestaat om maatwerkvoorschriften vast te stellen die de uitvoering van het projectbesluit belemmeren.

Het effect van de decentrale afwegingsruimte op het gelijke speelveld, de regeldruk voor bedrijven en het beschermingsniveau wordt opgenomen in de implementatiemonitor. Daarnaast wordt de Omgevingswet vijf jaar na inwerkingtreding geëvalueerd (artikel 23.9 Omgevingswet).

Informatieverplichting en meldplicht

In dit Aanvullingsbesluit is in diverse gevallen voorzien in het verstrekken van informatie aan het bevoegd gezag. Hierbij moeten de informatieplichten worden onderscheiden van de meldplichten. Bij een meldingsplicht is het verboden de activiteit te verrichten zonder te melden, bij een informatieplicht geldt een dergelijk verbod niet. De artikelen waarin de informatieverplichtingen en meldingsplichten zijn opgenomen, zijn zo veel mogelijk bij de specifieke activiteiten opgenomen omdat dat de mogelijkheid biedt de informatievraag zo goed mogelijk op de activiteit toe te spitsen.

Bij een informatieverplichting gaat het veelal om informatie die voorafgaand aan het starten van de activiteit moet worden verstrekt, zoals de begrenzing van de locatie waarop de milieubelastende activiteit wordt verricht. Deze informatie is onder meer nodig voor het kunnen uitoefenen van toezicht.

In gevallen waarin risico's voor de fysieke leefomgeving aanwezig zijn wordt een voorafgaande melding vereist. Deze melding geeft het bevoegd gezag de tijd voor een initiële controle van de activiteit, zodat het zich ervan kan vergewissen dat de regels worden nageleefd. Daarnaast kan het bevoegd gezag beoordelen of het nodig is om maatwerkvoorschriften te stellen. In het meldingsstelsel is niet voorzien in een inhoudelijke beoordeling van de gemelde activiteit door het bevoegd gezag, gevolgd door een beschikking. Als die melding is gedaan, mag de activiteit (uiteraard onder het voldoen aan overige in de algemene regels gestelde voorschriften) plaatsvinden.¹⁹

Vergunningplicht

Voor een aantal milieubelastende activiteiten is in dit Aanvullingsbesluit een vergunningplicht ingesteld. Het betreft allereerst een vergunningplicht voor het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afval. Het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties komt in de praktijk nog maar sporadisch voor. Die vergunningplicht heeft alleen betrekking op het uitrijden van dit zuiveringsslib. Andere soorten zuiveringsslib zoals afkomstig uit de voedselindustrie die vaak op of in de bodem van landbouwgronden worden gebracht kunnen wel afdoende met algemene regels worden gereguleerd. Het stellen van algemene regels draagt in dat geval bij aan de beperking van de administratieve en bestuurlijke lasten.

Het opslaan, zeven, mechanisch ontwateren of samenvoegen van (zwaar) verontreinigde grond of (zwaar) verontreinigde baggerspecie is ook onder een vergunningplicht gebracht, evenals het lozen van hiervan afkomstige afvalwater op een oppervlaktewater. Het bevoegd gezag moet preventief toetsen of aan de regels wordt voldaan, omdat alleen daarmee een adequate bescherming van de fysieke leefomgeving is gewaarborgd. Dit geldt ook voor de vergunningplicht voor een Grondbank of grondreinigingsbedrijf, voor zover het opslaan en bewerken van zwaar verontreinigde grond of zwaar verontreinigde baggerspecie betreft. Het betreft hier immers zwaar verontreinigd materiaal en gelet op de risico's voor de leefomgeving kan niet worden volstaan met een melding.

---

¹⁹ Zie verder over de informatieverplichting en meldingsplicht: *Kamerstukken II 2015/16, 33 962, nr. 23, p. 29 en 31.*

3.4.2 Bodemregels in het Besluit kwaliteit leefomgeving: hoofdkeuzes

Het Besluit kwaliteit leefomgeving bevat de inhoudelijke kaders voor overheidsorganen, waarbinnen zij hun taken en bevoegdheden op het terrein van de fysieke leefomgeving uitoefenen. Het Besluit kwaliteit leefomgeving bevat omgevingswaarden en instructieregels die gelden voor bestuursorganen bij het vaststellen van programma's, omgevingsplannen, omgevingsverordeningen, waterschapsverordeningen en projectbesluiten.

Een omgevingswaarde is, kort gezegd, een maatstaf voor de staat of kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Het Besluit kwaliteit leefomgeving bevat omgevingswaarden voor luchtkwaliteit, de kwaliteit voor oppervlaktewaterlichamen, de kwaliteit voor grondwaterlichamen, de kwaliteit voor zwemwater en voor de veiligheid tegen overstromingsrisico's. De omgevingswaarde beschrijft de daadwerkelijke kwaliteit die op een bepaald moment op een bepaalde plaats moet worden bereikt, nagestreefd of in stand gehouden. Omgevingswaarden onder de Omgevingswet zijn vormgegeven als resultaatsverplichting of inspanningsverplichting. De normen in dit Aanvullingsbesluit zijn geen omgevingswaarden; de verantwoordelijkheid voor het bereiken van een aanvaardbare kwaliteit van de bodem ligt voor een belangrijk deel bij de eigenaar van een perceel of de initiatiefnemer.

Voor bodem is, behalve voor de reeds in het besluit kwaliteit leefomgeving opgenomen omgevingswaarden voor grondwater (zie paragraaf 4.2.2.2), de inzet van omgevingswaarden op rijksniveau niet voorzien. De verantwoordelijkheid voor het bereiken van een aanvaardbare kwaliteit van de bodem ligt voor een belangrijk deel bij de eigenaar van een perceel. De kaders die de overheid hiervoor stelt, zijn opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving dat zich richt tot deze eigenaren en initiatiefnemers van een activiteit. Wat een aanvaardbare kwaliteit is, verschilt per locatie; wonen vereist een andere kwaliteit dan industrie. Instrumenten als instructieregels over het omgevingsplan, omgevingsverordening of beoordelingsregels voor de omgevingsvergunning bieden voldoende sturingsmogelijkheden. Het stelsel van de Omgevingswet voorziet in de mogelijkheid van omgevingswaarden op decentraal niveau. Het is dan ook denkbaar dat een gemeente of provincie op basis van lokale omstandigheden en ambitieniveau kiest voor een lokale omgevingswaarde.

In het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn, ter implementatie van de kaderrichtlijn water en de grondwaterrichtlijn (goede chemische toestand en goede kwantitatieve toestand van het grondwaterlichaam, reeds omgevingswaarden opgenomen. Voor de omgevingswaarden voor waterkwaliteit is de hoofdkeuze gemaakt dat decentrale overheden op lokaal en/of provinciaal niveau afwijkende (strengere) of aanvullende omgevingswaarden kunnen stellen. Concreet gaat het om de mogelijkheid voor provincies om aanvullende omgevingswaarden te stellen voor niet door het Rijk genormeerde parameters in grondwaterlichamen die niet in het beheer zijn van het Rijk. Daarnaast mogen provincies ook afwijkende omgevingswaarden stellen, voor zover deze een verdergaande beleidsambitie uitdrukken en voor zover geen gebruik is gemaakt van de uitzonderingsmogelijkheden die de kaderrichtlijn water biedt.

Dit Aanvullingsbesluit voegt een aantal instructieregels toe, waarbij de volgende hoofdkeuzes zijn gemaakt.

De instructieregels van dit Aanvullingsbesluit zien op de uitoefening van taken en bevoegdheden door gemeenten. Zij regelen de doorwerking van rijksbeleid naar gemeenten.

De instructieregels hebben allereest betrekking op aangewezen bodemgevoelige locaties en de daarbij behorende bodemkwaliteit en op de nazorg en instandhouding van bodemmaatregelen. Zij hebben een bindend karakter voor decentrale overheden. Decentrale overheden zijn verplicht uitvoering te geven aan de instructieregel, maar de instructieregel geeft wel een zekere mate van lokale beleidsvrijheid. De afwegingsruimte van de gemeente ligt in het vaststellen van de lokale waarde en de bijbehorende maatregelen, mits de lokale waarden niet leiden tot onaanvaardbare risico's zoals vastgesteld op grond van deze instructieregel. De instructieregels voor het omgevingsplan zijn ook van overeenkomstige toepassing op projectbesluiten. Een projectbesluit van het Rijk kan immers een omgevingsplan wijzigen. Dat betekent dat het Rijk ervoor moet zorg dragen dat de wijziging van het omgevingsplan niet als gevolg heeft dat het omgevingsplan strijdig is met een instructieregel. Dat geldt in elk geval voor de instructieregels die een algemeen belang

dienen (bijvoorbeeld geluid, luchtkwaliteit, gezondheid, enzovoorts). Het geldt alleen niet voor sommige instructieregels die vooral een Rijksbelang dienen, omdat het Rijk geacht kan worden dit belang zelf mee te wegen in zijn eigen besluitvorming. Dit is verder uiteengezet in hoofdstuk 12 van het algemeen deel van de toelichting op het Besluit kwaliteit leefomgeving en de artikelsgewijze toelichting op artikel 9.1.

Daarnaast wordt via een instructieregel de gemeente verplicht om in het omgevingsplan een bodemfunctiekaart op te nemen. Op de bodemfunctiekaart wordt met het oog op het toepassen van grond en baggerspecie de landbodem van het gemeentelijk grondgebied ingedeeld in bodemfunctieklassen die overeenkomen met de gewenste kwaliteit van de ontvangende bodem. De afwegingsruimte van de gemeente ligt ook hier in het vaststellen van lokale waarden.

Ten slotte worden via een instructieregel specifieke voorschriften verbonden aan de omgevingsvergunning voor het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib, afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling. Deze vergunning wordt verstrekt door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Maar ook reeds in het Besluit kwaliteit leefomgeving opgenomen instructieregels krijgen door dit Aanvullingsbesluit een bredere werking die zich uitstrekt over het duurzaam bodembeheer. Een goed voorbeeld hiervan is de instructieregel die bepaalt dat bestuursorganen rekening moeten houden met de gevolgen voor watersystemen. De gevolgen voor historische grondwaterverontreinigingen vallen, door de intrekking van de Wet bodembescherming, hier nu ook onder.

3.4.3 Bodemregels in het Omgevingsbesluit: hoofdkeuzes

Het Omgevingsbesluit regelt enkele algemene en procedurele onderwerpen ter uitwerking van de Omgevingswet. Het Omgevingsbesluit heeft onder meer betrekking op:

- de toedeling van bevoegdheden bij de omgevingsvergunning;
- procedures;
- kostenverhaal;
- digitale voorzieningen;
- financiële bepalingen.

In dit Aanvullingsbesluit wordt de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aangewezen voor beslissingen op een aanvraag om een omgevingsvergunning als die aanvraag betrekking heeft op de milieubelastende activiteit het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk en stedelijk afvalwater.

Voor bodem is een aantal van de overige onderwerpen relevant, het betreft kostenverhaal, de financiële bepalingen en digitale voorzieningen. Deze onderwerpen worden echter niet in dit Aanvullingsbesluit geregeld maar in andere trajecten, zoals de Invoeringswet en het Invoeringsbesluit. In hoofdstuk 13 van dit Aanvullingsbesluit wordt kort ingegaan op de financiële onderwerpen.

3.4.4 Andere relevante hoofdkeuzes

In de voorbije decennia is voor bodem een aantal richtlijnen, circulaire of handreikingen opgesteld:

- Nederlandse Richtlijn Bodembescherming
- Circulaire Toepassing zorgplicht Wbb bij MTBE- en ETBE-verontreinigingen
- Circulaire bodemsanering 2013

- Circulaire herinrichting diepe plassen
- Beleidsregel kostenverhaal

De circulaires blijven van kracht voor situaties die onder het overgangsrecht vallen. Voor nieuwe situaties is bezien of normerende onderdelen uit van het Rijk of mede van het Rijk afkomstige richtlijnen en circulaires in dit Aanvullingsbesluit kunnen worden opgenomen.²⁰

De Nederlandse Richtlijn Bodembescherming is als zelfstandig document ingetrokken en de best bestaande technieken (BBT) zijn in het Besluit activiteiten leefomgeving opgenomen in de artikelen over bodembeschermende voorzieningen bij de betreffende activiteiten. Daarnaast wordt de NRB gebruikt voor vergunningplichtige activiteiten en daarvoor worden de BBT-maatregelen in een nieuw gevormd BBT-document voor bodem opgenomen, als bijlage in het Besluit kwaliteit leefomgeving. De overige informatie uit de NRB blijft behouden en zal op de website van het Informatiepunt Omgevingswet geplaatst worden.

Essentiële onderdelen uit de Circulaire bodemsanering per 1 juli 2013, de Circulaire toepassing zorgplicht Wbb bij MTBE- en ETBE-verontreinigingen, de Circulaire herinrichting diepe plassen en de Beleidsregel kostenverhaal, zijn opgenomen in dit Aanvullingsbesluit. De resterende onderdelen worden geactualiseerd en ter beschikking gesteld.

Wat niet in dit Aanvullingsbesluit of de nog op te stellen regeling wordt opgenomen, maar nog wel relevant is, zal op een nader te bepalen wijze in geactualiseerde vorm ter beschikking worden gesteld.

---

²⁰ Zie paragraaf 2.3.6. van het algemene deel van de nota van toelichting bij concept van Ontwerpbesluit kwaliteit leefomgeving inclusief nota van toelichting (juni 2017).

4 Inzet preventieve instrumenten

4.1 Inleiding

Een belangrijke pijler van het bodembeleid is het voorkomen van nieuwe verontreinigingen in en aantastingen van de bodem. Het gaat niet alleen om verontreinigingen door chemische stoffen maar ook om aantasting door het aanbrengen van veranderingen in de geologische opbouw (structuur) van de bodem of in de fysisch-mechanische eigenschappen van de bodem. Dit betekent dat eventuele negatieve effecten van maatschappelijke activiteiten op de kwaliteit van de bodem moeten worden tegengegaan zonder deze activiteiten onmogelijk te maken. Het gaat hierbij om het bouwen van huizen, het aanleggen van wegen, het uitbaggeren van vaarwegen en diverse andere activiteiten die invloed kunnen uitoefenen op de kwaliteit van de bodem. De uitdaging voor het beleid is de balans tussen deze maatschappelijke opgaven te vinden en te behouden. Zodra een evenwichtige situatie is bereikt, is sprake van duurzaam bodembeheer. Het beschermen van de bodem richt zich op verschillende kwaliteiten. De specifieke regels die door het Rijk zijn gesteld in hoofdstuk 3 en 4 van het Besluit activiteiten leefomgeving richten zich alleen op de verontreinigingen op of in de bodem. Andere aspecten zoals ecologische of fysische kwaliteiten, vallen onder de algemene zorgplicht van de Omgevingswet. Concretisering hiervan is overgelaten aan de gemeente, via maatwerkvoorschriften en maatwerkregels.

De omgevingsvisie van de gemeente geeft de integrale langetermijnvisie over de gewenste ontwikkelingen van de fysieke leefomgeving. Het bestuursorgaan is vrij in de wijze waarop de omgevingsvisie wordt ingevuld. Het Besluit kwaliteit leefomgeving bevat daarover geen regels. De wet geeft alleen aan dat in de omgevingsvisie rekening moet worden gehouden met de milieubeginselen. Het ligt in lijn der verwachtingen dat de visie over de gewenste ontwikkelingen van de bodemkwaliteiten zullen worden samengevoegd en in verband worden gebracht met de visie op andere terreinen, zoals ruimtelijke ontwikkeling, water, natuur en gebruik van de ondergrond en gekoppeld worden aan de maatschappelijke opgaven (zoals klimaatadaptatie, energietransitie, gezonde stad). Bij het opstellen van de omgevingsvisie zullen gemeenten wat betreft de bodemkwaliteiten gebruik maken van alle beschikbare bodeminformatie. Deze informatie kan betrekking hebben op de opbouw en eigenschappen van de bodem, de fysische, chemische en ecologische kwaliteiten van de bodem, beleidsmatige bodemnormen, grondwaternormen et cetera.

De inzet van de preventieve instrumenten vindt plaats bij het toedelen van functies aan locaties door het rekening houden met de kwaliteiten van de bodem en door het stellen van regels aan activiteiten ter bescherming van de bodem.

4.2 Weging bodembelang bij toedelen functies aan locaties in omgevingsplan

De gemeente heeft de taak om met het omgevingsplan te zorgen voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties en het in dat verband stellen van andere regels die met het oog daarop nodig zijn (artikel 4.2, eerste lid, Omgevingswet). Met het toedelen van functies aan locaties wordt aangegeven welke functies die locaties hebben en op welke wijze en onder welke voorwaarden deze functies kunnen worden gerealiseerd.

Ook provincies delen functies toe aan gebieden door de aanwijzing van grondwaterbeschermingsgebieden of de maatschappelijke functie drinkwater, waarbij rekening wordt gehouden met bodemkwaliteiten.

Door middel van instructieregels, kunnen zowel door het Rijk als de provincie meer concrete regels gesteld worden over onder meer de inhoud van omgevingsplannen. In hoofdstuk 5 van het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn de instructieregels van het Rijk opgenomen met het oog op de evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Paragraaf 5.1.4.5 van dit Aanvullingsbesluit bevat instructieregels voor het beschermen van de gezondheid en van het milieu. De instructieregels over

de kwaliteit van de bodem worden opgenomen in de hiervoor gereserveerde paragraaf 5.1.4.5. Deze instructieregels hebben betrekking op het bouwen van bodemgevoelige gebouwen op verontreinigde bodem (zie hoofdstuk 7).

Bij het toedelen van functies aan locaties vindt een integrale afweging plaats. De bodem is een integraal onderdeel van de fysieke leefomgeving en verwacht wordt dan ook dat gemeenten het belang van het beheren en het beschermen van de bodem meenemen bij het toedelen van functies aan locaties. Dit houdt enerzijds in, dat bodemkarakteristieken, zoals bodemopbouw, aardkundige waarden, bodemvruchtbaarheid, maar ook een historische bodemverontreiniging bepalend kunnen zijn voor welke activiteiten wel en niet kunnen worden toegestaan. Bij het opstellen van een omgevingsplan is voor het vormgeven van een duurzaam bodembeheer inzicht in de bestaande bodemkwaliteit een vereiste. De regels die zijn opgenomen bij de diverse milieubelastende activiteiten kunnen gebruikt worden als kader.

Anderzijds dienen voor het evenwichtig toedelen van functies aan locaties ook bovengrondse en ondergrondse activiteiten ten opzichte van elkaar te worden afgewogen.

De wijze waarop dergelijke afwegingen plaatsvinden is aan de gemeente overgelaten. Zo is de afwegingsruimte voor de gemeente zo ruim mogelijk gehouden. De gemeente kan in haar omgevingsvisie ambities opnemen ten aanzien van de fysieke leefomgeving en dus ook ambities over bijvoorbeeld de fysische, chemische en ecologische kwaliteit van de bodem, voor zover dat betrekking heeft op het grondgebied van een gemeente. Dergelijke ambities kunnen als motivering dienen bij het toedelen van functies aan locaties. In die gevallen waarin bijvoorbeeld de fysische kwaliteit van de bodem een rol kan spelen bij de ontwikkeling van een gebied, biedt de omgevingsvisie met het omgevingsplan de mogelijkheid om keuzes te maken en om een balans te vinden tussen risico's en maatschappelijk gewenste activiteiten.

Daarnaast wordt een paragraaf ingevoegd over specifieke voorschriften voor zover een omgevingsvergunning betrekking heeft op het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib (paragraaf 8.5.2.4b) en een artikel voor het vaststellen van de bodemfunctiekaart waarop de landbodem voor het toepassen van grond en baggerspecie in bodemfunctieklasse wordt ingedeeld (artikel 10.36b).

4.2 Algemene rijksregels voor activiteiten ter bescherming van de bodem

Voor het beschermen van de kwaliteit van de bodem tegen verontreinigingen en aantastingen heeft het Rijk algemene regels gesteld voor milieubelastende activiteiten in het Besluit activiteiten leefomgeving. Een groot deel van deze preventieve regels, voorheen opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer, zijn al naar het Besluit activiteiten leefomgeving omgezet. Voor verschillende milieubelastende activiteiten zijn bodembeschermende voorzieningen voorgeschreven om de bodem te beschermen tegen stoffen die de kwaliteit van de bodem kunnen bedreigen. Veelal is er ook voorgeschreven dat voorzieningen periodiek moeten worden beoordeeld en goedgekeurd door een certificerende instelling met een erkenning bodemkwaliteit.

Als beschermingsniveau wordt ook in het nieuwe stelsel het uitgangspunt van de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming van een verwaarloosbaar bodemrisico gehanteerd. Dit is in de specifieke zorgplicht van artikel 2.10 Besluit activiteiten leefomgeving omschreven als 'de verontreiniging van de bodem met bodem verontreinigende stoffen wordt zoveel mogelijk voorkomen, waarbij herstel van de bodem redelijkerwijs mogelijk blijft'. Zie verder paragraaf 4.8.6 van het algemene deel van de nota van toelichting bij het Besluit activiteiten leefomgeving.

Andere preventieve maatregelen die zijn gericht op controle en onderhoud van voorzieningen en toezicht op het juist verrichten van de activiteit en gericht ingrijpen bij incidenten, zijn niet expliciet voorgeschreven in het Besluit activiteiten leefomgeving, maar zijn een onderdeel van de specifieke zorgplicht. Dat gelekte en gemorste vloeistoffen moeten worden opgeruimd is een voorbeeld van een dergelijke maatregel en een kwestie van 'good housekeeping'. Dergelijke

maatregelen vallen als vanzelfsprekend binnen het toepassingsgebied van de specifieke zorgplicht van artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Zorgplichten

In het nieuwe stelsel van het omgevingsrecht is de zorgplicht van de Wet bodembescherming op een andere wijze vormgegeven. De bescherming die het Rijk in artikel 13 Wet bodembescherming bood tegen verontreinigingen en aantastingen van de bodem, is nu geregeld in de Omgevingswet, het Omgevingsbesluit en in het Besluit activiteiten leefomgeving en kan door gemeenten geregeld worden in regels in het omgevingsplan. Hieronder wordt dit nader uitgelegd.

Zorgplichten zijn een belangrijk instrument voor het voorkomen en herstellen van nieuwe bodemverontreinigingen en aantastingen. In artikel 1.6 van de Omgevingswet is een zorgplicht voor eenieder opgenomen. Eenieder draagt voldoende zorg voor de fysieke leefomgeving. Artikel 1.7 van de Omgevingswet bevat de verplichting om nadelige gevolgen van activiteiten voor de fysieke leefomgeving te voorkomen en – als die nadelige gevolgen zich toch voordoen – alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevraagd om die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of aangedaan te maken. Naast een vangnetfunctie, moeten deze algemene zorgplichten burgers bewust maken van de eigen verantwoordelijkheid en biedt het een leidraad en maatstaf voor de beoordeling van gedrag, wanneer geen concrete gedragsbepalingen voorhanden zijn of deze niet toereikend blijken te zijn.²¹

In artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving is een specifieke zorgplicht opgenomen voor degene die een milieubelastende of lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of zuiveringstechnisch werk verricht. Van de initiatiefnemer wordt verwacht dat hij zich inspant om zelf te beoordelen of zijn activiteit nadelige gevolgen heeft en ook hoe hij die gevolgen redelijkerwijs kan voorkomen of beperken. Onder handelen wordt uiteraard ook het nalaten om te handelen verstaan. Dit Aanvullingsbesluit wijzigt artikel 2.10 niet, maar door dit Aanvullingsbesluit kan het bodembelang worden ingelezen in de specifieke zorgplicht:

Degene die een milieubelastende activiteit verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de *bodem*, is verplicht alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen voor de *bodem* te voorkomen, die gevolgen voor de *bodem* zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken voor zover voorkomen niet kan en voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd, die activiteit achterwege te laten als die gevolgen voor de bodem onvoldoende kunnen worden beperkt.

In het tweede deel van de specifieke zorgplicht van het Besluit activiteiten leefomgeving is met een niet-limitatieve opsomming aangegeven wat de specifieke zorgplicht in ieder geval inhoudt voor degene die de activiteit verricht, waar ook het herstel van de bodem wordt genoemd. Bij het verrichten van een milieubelastende activiteit moet degene die de activiteit verricht ervoor zorgen dat het herstel van de bodem redelijkerwijs mogelijk blijft. Dat betekent bijvoorbeeld dat op locaties met een bekende bodemverontreiniging, die is ontstaan in of na 1987, geen permanente bebouwing mag worden gebouwd die het onmogelijk maakt om een bodemverontreiniging op te ruimen. Als die bebouwing noodzakelijk is, zal de bodemkwaliteit eerst moeten worden hersteld tot het oude niveau.

De specifieke zorgplicht houdt daarmee het midden tussen de algemene zorgplicht van de wet en de meer uitgewerkte doelvoorschriften en middelvoorschriften. Specifieke zorgplichten kunnen zowel in algemene rijksregels als in decentrale algemene regels worden ingezet. Gelet op het invullen van het uitgangspunt “decentraal, tenzij” zullen specifieke zorgplichten met name in het omgevingsplan, omgevingsverordening en de waterschapsverordening een belangrijke rol spelen. Deze kunnen daarbij worden toegesneden op de activiteiten die decentraal worden geregeld. Specifieke zorgplichten in het omgevingsplan kunnen een rol spelen voor activiteiten die niet onder

---

²¹ Kamerstukken II, 2013/14, 33 962, nr. 3.

het Besluit activiteiten leefomgeving gereguleerd zijn, maar ook aanvullend zijn voor activiteiten die deels gereguleerd zijn. Decentrale overheden kunnen een specifieke zorgplicht opnemen, die zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk handhaafbaar is.

De regering is voornemens om middels de Invoeringswet artikel 1.7a toe te voegen met een zowel bestuurs- als strafrechtelijk handhaafbaar verbod. Daarmee wordt gewaarborgd dat tegen verwijtbaar handelen of nalaten dat leidt tot aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving (waaronder het verontreinigen, aantasten, verstoren of beschadigen) kan worden opgetreden, als over die activiteit of dat nalaten geen specifieke regels zijn gesteld. Het betreft een aanvulling van de Omgevingswet in de vorm van een vangnet en een grondslag voor uitwerking waarmee strafrechtelijk handhaafbare regels kunnen worden gesteld voor nog onbenoemde activiteiten en bij ongewone voorvallen. De zorgplichten, opgenomen in artikel 1.6 en artikel 1.7 van de Omgevingswet zijn alleen bestuursrechtelijk handhaafbaar en niet strafrechtelijk. Daarnaast is de zowel bestuurs- als strafrechtelijk handhaafbare specifieke zorgplicht uit het Besluit activiteiten leefomgeving (artikel 2.10) alleen van toepassing op de milieubelastende activiteiten en lozingsactiviteiten op een oppervlaktewaterlichaam of zuiveringstechnisch werk, die in hoofdstuk 3 van het Besluit zijn aangewezen. Dit betreft niet alle activiteiten, maar de door het Rijk gereguleerde activiteiten. In het Omgevingsbesluit worden op grond van artikel 1.8 Omgevingswet gevallen aangewezen die onder het wettelijke verbod vallen. Dit betreft onder meer een voortzetting van enkele gevallen die voorheen onder de reikwijdte van de zorgplicht van artikel 13 Wet bodembescherming vielen.

Bestuurlijke afwegingsruimte

Evenals onder de Wet bodembescherming geeft een aantal elementen van de bepalingen van de specifieke zorgplicht van artikel 2.10 uit het Besluit activiteiten leefomgeving ruimte voor bestuurlijke afweging. De afweging, die voorheen onder artikel 13 van de Wet bodembescherming plaatsvond in de zogenaamde 'dubbele redelijkheidstoets' bij het voorkomen en opruimen van bodemverontreiniging, valt in het nieuwe stelsel van het omgevingsrecht nog steeds onder de verantwoordelijkheid van de decentrale overheden.

Veroorzakers van een bodemverontreiniging of een bodemaantasting zijn verplicht de gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken, en als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt, die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd. In de praktijk blijkt het soms lastig om invulling te geven aan wat is redelijk is en wat zoveel mogelijk is. Daarom is in het kader van het Convenant Bodem en Bedrijfsleven 2015²² door overheden en bedrijfsleven gezamenlijk een advies opgesteld voor een toetsingskader om invulling te geven aan de in de zorgplicht opgenomen begrippen 'redelijkerwijs te nemen maatregelen' en 'het zoveel mogelijk ongedaan maken' in die situaties waarin onverhoopt toch bodemverontreiniging is ontstaan.

Uitgangspunt is en blijft dat invulling wordt gegeven aan het principe 'de vervuiler betaalt'. Snel handelen kan vaak de schade in sterke mate beperken: een kraan afsluiten of dichtdraaien, een verontreiniging uit de bodem scheppen zijn eenvoudige handelingen die erger kunnen voorkomen.

De werkgroep²³ benoemt een aantal factoren die een rol kan spelen in de afweging. Wat moet worden verstaan onder het 'zoveel mogelijk' ongedaan maken wordt bepaald door een aantal factoren. Uitgangspunt van de zorgplicht is het volledig verwijderen van de (nieuwe) bodemverontreiniging met toepassing van het BBT-document voor bodem, zoals opgenomen in bijlage XX bij het Besluit kwaliteit leefomgeving. De toepasbaarheid van deze technieken zijn mede afhankelijk van de locatiespecifieke omstandigheden, zoals de situatie van de ondergrond, de eigenschappen van een verontreiniging, de inrichting van het terrein en de onder- en bovengrondse functies in de omgeving. Als bijvoorbeeld een verontreiniging niet toegankelijk is zonder sloopwerkzaamheden of langdurige buitengebruikstelling van een activiteit en daardoor niet

---

²² Convenant bodem en bedrijfsleven 2015, Stcrt. 2015, 14097; (artikel 3.1, sub b en c).

²³ Werkgroep zorgplicht van het Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant bodem en ondergrond.

gelijk wordt verwijderd, zal dit de technische mogelijkheden sterk beperken en is het beter een geschikt moment hiervoor af te spreken.

Bij de beantwoording van de vraag wat redelijkerwijs van de veroorzaker mag worden gevraagd in verband met het nemen van maatregelen, kan gekeken worden naar de volgende factoren: het tijdstip van het ontstaan van de verontreiniging, de kosten voor het (nagenoeg) volledig verwijderen van de verontreiniging in verhouding tot de milieuwinst, de mate van verantwoordelijkheid, de ligging en de mogelijkheid van uitstel tot een natuurlijk moment. Zo is het mogelijk dat de terreineigenaar kan aantonen dat hij niet de veroorzaker van de verontreiniging is en dat hij alles wat binnen zijn mogelijkheden lag heeft gedaan om de oorzaken te voorkomen. Indien de verontreiniging bijvoorbeeld in een grondwaterbeschermingsgebied ligt kan de redelijkheid verlangen dat er snel begonnen wordt met de uitvoering van de zorgplicht. Uitstel tot een natuurlijk moment kan aan de orde zijn als de gemeente een ontwikkeling heeft gepland in het gebied waar de verontreiniging zich bevindt of als een bedrijf een maatregel kan passen in de ontwikkelingen of processen van bedrijfsvoering. Voorwaarde is dat een uitstel op dergelijke gronden het (milieu)rendement van de te nemen maatregelen niet noemenswaardig beperkt en er een aantal zekerheden worden ingebouwd. Zo kan een plan van aanpak worden gevraagd voor de aanpak, inclusief de eventuele tijdelijke maatregelen en/of monitoring en er kunnen financiële afspraken worden vastgelegd, die zekerheid bieden dat de beoogde herstelwerkzaamheden in de toekomst (kunnen) worden uitgevoerd.

5 Inzet instrumenten historische verontreinigingen in de bodem

5.1 Inleiding

Naast preventieve maatregelen en de zorgplicht blijft het beheer van de zogenoemde historische verontreinigingen, ontstaan voor de inwerkingtreding van de Wet bodembescherming op 1 januari 1987 (pijler 3), aandacht vragen. De gemeente is verantwoordelijk voor het stellen van regels over de aanpak van historische verontreinigingen in de bodem, waar deze tot risico's voor de gezondheid en het milieu leiden.

Er is de afgelopen decennia veel tijd en inspanning gestoken in het inventariseren van deze historische bodemverontreinigingen. Inzet was om de grote risico's onder controle te brengen. Met het Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties, het Convenant bodem en ondergrond 2016 – 2020 en het Convenant Bodem en Bedrijfsleven 2015 worden deze zogeheten spoedlocaties aangepakt. Wanneer de convenantafspraken in 2020 zijn uitgevoerd, zijn alle bekende historische bodemverontreinigingen met onaanvaardbare risico's voor de gezondheid (voorheen: humane risico's) en alle bekende locaties met spoedeisende risico's van verspreiding en ecologische risico's gesaneerd of beheerst. Indien er zich onverhoopt toch een situatie voordoet, waar sprake is van onaanvaardbare risico's voor de gezondheid, is in de Aanvullingswet bodem het instrument van toevalsvondst met onaanvaardbare risico's voor gezondheid opgenomen. Afdeling 19.2a van de Aanvullingswet biedt voor toevalsvondsten een regeling over het wegnemen van onaanvaardbare risico's voor de gezondheid als gevolg van blootstelling aan een (al dan niet historische) bodemverontreiniging. De maatregelen die dan in opdracht van het bevoegd gezag moeten worden getroffen, beperken zich tot tijdelijke beschermingsmaatregelen ter voorkoming van blootstelling.²⁴ In die situatie is de eigenaar verplicht om de onaanvaardbare risico's weg te nemen, en kan de gemeente eventueel ingrijpen, bijvoorbeeld indien de eigenaar nalatig is.

Nu de aanpak van de onder de Wet bodembescherming beschikte spoedlocaties (humane spoed, verspreidingsspoed en ecologische spoed) onder controle is, kan de regelgeving zich richten op de ernstige verontreinigingen, waarbij geen onaanvaardbare risico's zijn. De Wet bodembescherming gaf een beoordelingsmethodiek om te bepalen of een verontreiniging ernstig was en een procedure om deze verontreinigingen (op termijn) aan te pakken. Alleen indien de risico's voor mens en ecologie of de risico's van verspreiding van de verontreiniging onaanvaardbaar waren, was de aanpak gebonden aan een termijn. In alle andere gevallen vond de aanpak plaats op een geschikt moment, namelijk op een moment dat de kwaliteit relatief eenvoudig te verbeteren is of het noodzakelijk wordt om de risico's te beperken, veelal gekoppeld aan een ruimtelijke ontwikkeling. Deze laatste beleidslijn wordt voortgezet onder de Omgevingswet en ondersteund met een samenstel van instructieregels en algemene regels.

Een bijzonder aandachtspunt zijn de zogenaamde diffuse verontreinigingen. Dit zijn bodemverontreinigingen die niet ontstaan zijn uit een duidelijke puntbron maar bijvoorbeeld door het opbrengen en verspreiden van verontreinigd bodemmateriaal in het verleden. Diffuse verontreinigingen bestrijken een groter gebied, waardoor geen duidelijke begrenzing van een 'geval van bodemverontreiniging' is aan te geven zoals de Wet bodembescherming dat vraagt. Deze locaties zijn deels aangepakt. Door de lokale overheden steeds wordt meer beleid gemaakt om voor het meest voorkomende probleem, diffuus bodemloos, tot een aanpak te komen. Dit vraagt een locatieafhankelijke, gedifferentieerde aanpak die met de Omgevingswet beter kan worden vormgegeven dan onder de Wet Bodembescherming.

---

²⁴ Kamerstukken II, 2017/18, 34864, nr. 3, paragraaf 3.3.3.

Dit Aanvullingsbesluit vult beide besluiten aan met regels over bouwen van een bodemgevoelig gebouw op verontreinigde bodem, regels over graven in bodem, bodemsanering en toepassen van grond en bagger op of in de bodem dan wel in een oppervlaktelichaam.

5.2 Samenhang graven, bouwen, saneren, opslaan en toepassen

De regels voor het graven, bouwen, saneren, opslaan, toepassen, reinigen, immobiliseren en storten staan niet op zichzelf. Deze regels hebben een sterke onderlinge relatie en geven invulling aan de doelstellingen van duurzaam bodembeheer en de circulaire economie. Duurzaam bodembeheer zoekt een balans tussen de maatschappelijke opgave om de bodem te beschermen dan wel waar mogelijk de bodemkwaliteit te verbeteren en de maatschappelijke opgave die voortvloeit uit het gebruik van de bodem. Graven in bodem, bodemsanering, opslaan van grond en baggerspecie, reinigen, immobilisatie, storten en toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie zijn als aparte milieubelastende activiteiten in het Besluit activiteiten leefomgeving gereguleerd. Per te verrichten activiteit zijn regels van toepassing. Waar nodig zijn deze regels op elkaar afgestemd. De milieubelastende activiteiten graven, saneren, opslaan en toepassen zijn geen activiteiten die los kunnen worden gezien van het doel om ergens een maatschappelijke opgave in de fysieke leefomgeving te realiseren. Zo is graven geen doel op zich, maar wordt bijvoorbeeld in de bodem gegraven om een riolering te onderhouden ten behoeve van het deugdelijk functioneren van de afvoer van vuil en hemelwater met het oog op de volksgezondheid en de waterhuishouding.

De regels voor graven in bodem zijn erop gericht dat verspreiding en/of vermenging van verontreinigde grond wordt voorkomen. De regels voor graven in bodem hebben niet tot doel om een bodemsanering op te leggen en een verbetering van de bodemkwaliteit af te dwingen. De regels geven de mogelijkheid de grond op de locatie tijdelijk op te slaan, op dezelfde plaats en onder dezelfde omstandigheden terug te brengen (bijvoorbeeld bij de aanleg van kabels en leidingen), maar geven ook de ruimte om de grond af te voeren (bijvoorbeeld bij de aanleg van een ondergrondse parkeergarage). Grond die afgevoerd moet worden omdat die niet op dezelfde plaats en onder dezelfde omstandigheden kan worden teruggebracht moet op de plaats van toepassen (al dan niet na reinigen of immobiliseren) een functionele en nuttige bijdrage leveren aan de realisatie van een maatschappelijk gewenste functie, bijvoorbeeld de ophoging van een terrein ten behoeve van woningbouw. Omwille van aansluiting van de toe te passen grond bij de nieuwe functie worden eisen gesteld aan de kwaliteit van de grond die verschilt per functie. Met het oogmerk van het beschermen van de bodem moet de toe te passen grond ook aansluiten bij de bodemkwaliteit ter plaatse van het toepassen. Bij het ontgraven dient - onder andere - om die reden rekening te worden gehouden met het gescheiden ontgraven van die verschillende kwaliteiten.

In hoeverre maatregelen nodig zijn om de bodemkwaliteit bij een initiatief te verbeteren volgt – behoudens bij situaties waarbij sprake is van een toevalsvondst, zoals deze opgenomen is in de Aanvullingswet bodem – niet uit de algemene regels uit het Besluit activiteiten leefomgeving, maar uit het omgevingsplan. De gemeente moet namelijk in het omgevingsplan een waarde vastleggen waarbij het verplicht wordt om maatregelen (beperken blootstelling of bodemsanering) te nemen bij het realiseren van een bodemgevoelig gebouw op verontreinigde bodem Zie hoofdstuk 7.

Stel een initiatiefnemer wil een bodemgevoelig gebouw realiseren en moet daarvoor vijf meter diep graven. Uit bodemonderzoek blijkt dat de eerste halve meter verontreinigd is. Indien de gemeten concentraties hoger zijn dan de waarden voor bodemgevoelige gebouwen, opgenomen in het omgevingsplan, moeten maatregelen worden genomen. Het afgraven van de eerste halve meter valt onder de regels van de milieubelastende activiteit bodemsanering, standaardaanpak ontgraven. Het afgraven van de volgende 4 ½ meter valt onder de regels van de milieubelastende activiteit graven in bodem. De gemeten concentraties in de verontreinigde bodem bepalen dan welke regels op dit graven van toepassing zijn: graven in bodem met een kwaliteit onder de interventiewaarde bodemkwaliteit of graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit.

Als het niet de realisatie van een bodemgevoelig gebouw betreft zijn voor het vijf meter diep

Zodra grond uit de bodem wordt ontgraven (bij de milieubelastende activiteit graven in bodem of bij de milieubelastende activiteit bodemsanering), kunnen de regels voor de milieubelastende activiteit toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie gebruikt worden om de grond elders te kunnen toepassen. Immers als er geen mogelijkheden zijn deze grond op dezelfde plaats en onder dezelfde omstandigheden terug te brengen, moet deze grond uiteindelijk op een andere plaats functioneel en nuttig worden toegepast. Soms gebeurt dit rechtstreeks (milieubelastende activiteit toepassen van grond), soms wordt de grond eerst in depot gezet (milieubelastende activiteit opslaan van grond), gekeurd en/of samengevoegd met andere partijen. Voorwaarde voor het mogen toepassen van deze grond is dat deze voldoet aan de bodemkwaliteitsklasse die op de plaats van toepassen wordt vereist.

Indien de uitgegraven grond niet toepasbaar is, kan de grond vaak gereinigd of geïmmobiliseerd worden door erkende verwerkers, waarna de gereinigde grond weer toepasbaar is als grond (na reiniging) of als bouwstof (na immobilisatie). In een enkel geval is de uitgegraven grond zodanig verontreinigd dat deze niet gereinigd of geïmmobiliseerd kan worden en gestort moet worden op een daarvoor vergunde stortplaats. Op grond van het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen is het uitsluitend toegestaan om grond te storten indien daarvoor door de Minister een ontheffing is verleend, een zogenaamde verklaring van niet reinigbaarheid verontreinigde grond. Slechts een klein percentage van de uitgegraven grond moet gestort worden.

De regels voor de milieubelastende activiteit bodemsanering sluiten aan op de regels voor de milieubelastende activiteit graven in bodem en de milieubelastende activiteit toepassen van grond, baggerspecie of bouwstoffen. Dit is wenselijk, omdat bij de aanpak van een bodemverontreiniging vaak gebruikt wordt gemaakt van een combinatie van ontgraven van de verontreinigde bodem of het aanbrengen van een afdeklaag en het toepassen van grond, baggerspecie of bouwstoffen als respectievelijk aanvulgrond of afdeklaag.

Voor de inwerkingtreding van dit Aanvullingsbesluit was het opvullen van een gesaneerde locatie met grond van een geschikte kwaliteitsklasse een onderdeel van bodemsanering. Onder de Omgevingswet zijn dit twee milieubelastende activiteiten geworden: saneren met de standaardsaneringsmethode verwijderen door ontgraven en het toepassen van grond. Indien de grond tijdelijk wordt opgeslagen op de locatie van herkomst zijn de regels voor tijdelijk opslaan uit de milieubelastende activiteit graven van toepassing. Indien de grond elders wordt opgeslagen, gelden de regels voor de milieubelastende activiteit opslaan van grond.

5.3 Informatie over de kwaliteit van de bodem

Bodemonderzoek

Om de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem te bepalen kan het uitvoeren van een bodemonderzoek noodzakelijk. Bij de regels voor bodemonderzoek is rekening gehouden met het beperken van de onderzoekslasten: onderzoek is alleen nodig als er aanleiding is om te veronderstellen dat er verontreiniging zal worden aangetroffen. Er zijn verschillende soorten onderzoek, waarbij een volgend onderzoek alleen nodig is als de noodzaak daartoe blijkt uit het eerder uitgevoerde onderzoek.

Daarnaast is het mogelijk om minder uitvoerig onderzoek te doen bij reguliere en veel voorkomende activiteiten met een beperkt effect op de fysieke leefomgeving. Zo wordt bij graven in de bodem voor kleinere activiteiten geen onderzoeksverplichting ingesteld. Om de onderzoekslasten verder terug te dringen worden gemeenten gestimuleerd om bestaande bodeminformatie uit bijvoorbeeld de landelijke inventarisatie en al uitgevoerde bodemonderzoeken

digitaal beschikbaar te stellen, zodat een initiatiefnemer eenvoudig een vooronderzoek kan uitvoeren en waar mogelijk gebieden aan te wijzen in het omgevingsplan waar bij activiteiten geen bodemonderzoek noodzakelijk is.

Informatie over de huidige bodemkwaliteit is noodzakelijk voorafgaand aan het uitvoeren van enkele milieubelastende activiteiten en voor het realiseren van een bodemgevoelig gebouw. Zo kent het Besluit activiteiten leefomgeving regels voor graven in bodem onder de interventiewaarde bodemkwaliteit en regels voor graven in bodem boven de interventiewaarde bodemkwaliteit. De melding, die vooraf gaat aan de activiteit graven boven de interventiewaarde bodemkwaliteit met volume $\geq 25 \text{ m}^3$, moet informatie bevatten over de bodemkwaliteit zodat duidelijk is welke regels uit het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing zijn.

Het milieuhygiënisch bodemonderzoek in Nederland is in normen en protocollen uitgewerkt met als doel om een uniform, controleerbaar en onderling vergelijkbaar systeem te krijgen, zodat onderzoeken die door verschillende bedrijven worden uitgevoerd uniform en goed vergelijkbaar zijn en bovendien voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen.

Verplicht bodemonderzoek is aan de orde bij de milieubelastende activiteiten graven in bodem, bodemsanering en het toepassen van grond en baggerspecie. Deze verplichting wordt geregeld in dit Aanvullingsbesluit. Een verplicht onderzoek kan ook voortvloeien uit regels die zijn opgenomen in het omgevingsplan.

Er zijn verschillende soorten onderzoek:

- vooronderzoek bodem (NEN 5725),
- verkennend bodemonderzoek (NEN 5740) en verkennend bodemonderzoek asbest (NEN 5707)
- nader bodemonderzoek (NTA 5755) en nader onderzoek asbest (NEN 5707)

Vooronderzoek

Het vooronderzoek heeft als doel informatie te verzamelen die wordt gebruikt voor het vaststellen of de locatie verdacht is op het voorkomen van een verontreiniging en daarmee de noodzaak voor het uitvoeren van bodemonderzoek. Meestal is het raadplegen van het bodeminformatiesysteem van de gemeente voldoende om invulling te geven aan het vooronderzoek. Dit bodeminformatiesysteem geeft voor elk gebied aan wat de gemiddelde kwaliteit is en geeft aan of er mogelijk significante kwaliteitsvariëaties zijn, bijvoorbeeld bij een in het verleden aangebrachte (stedelijke) ophooglaag. Daarnaast zijn reeds bekende verontreinigingen (of het vermoeden daarvan), die door specifieke plaatsgebonden activiteiten uit het verleden zijn veroorzaakt (zogenaamde puntbronnen), apart op de kaart aangegeven. Dit geldt ook voor bodemsaneringen die eerder zijn uitgevoerd en waarbij mogelijk een restverontreiniging achtergebleven is of waar een afdeklaag is aangebracht.

Indien sprake is van een verdachte locatie die niet eerder is onderzocht dient het vooronderzoek tevens ter invulling van het veld- en laboratoriumonderzoek en draagt bij aan de verklaring van de resultaten van het uit te voeren bodemonderzoek. In verband met een eventuele aanwezigheid van asbest in de bodem dient het vooronderzoek ook betrekking te hebben op het al dan niet asbestverdacht zijn van de locatie. Het vooronderzoek kan er ook op gericht zijn om te toetsen of een in het verleden uitgevoerd vooronderzoek en/of bodemonderzoek nog voldoende actueel en representatief is en zo nodig het vooronderzoek actualiseren. Het vooronderzoek dient uitgevoerd te worden volgens de NEN 5725.

Alleen als er indicaties zijn voor puntbronnen of ruimtelijke kwaliteitsverschillen binnen het geplande grondwerk is een fysiek bodemonderzoek nodig. Hieruit volgt het belang van het gemeentelijk bodeminformatiesysteem. Het is aan de gemeente om in het bodeminformatiesysteem vast te stellen of er indicaties zijn voor ruimtelijke variëaties in bodemkwaliteit en of het uitvoeren van een bodemonderzoek noodzakelijk is.

Het uitvoeren van vooronderzoek is niet alleen van belang voor de graafwerkzaamheden zelf, maar ook voor de afzet van de grond in de keten, als onderdeel van een milieuhygiënische verklaring die nodig is om de grond elders toe te passen en voor de acceptatie van de grond bij een grondbank.

De gemeente heeft veel mogelijkheden om initiatiefnemers (inclusief initiatieven die vanuit de eigen organisatie worden uitgevoerd) te faciliteren door te investeren in een goed bodeminformatiesysteem en het beleid daarop af te stemmen. Als de gemeente haar bodeminformatiesysteem goed op orde heeft, zal een initiatiefnemer in veel gevallen kunnen volstaan met het raadplegen van de digitaal beschikbare en toegankelijk gemaakte informatie. Dat vergt een investering aan de kant van de gemeente.

Verkennd bodemonderzoek

Het verkennd bodemonderzoek heeft als doel om vast te stellen of op een locatie bodemverontreiniging aanwezig is, dan wel de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem of van een daaruit te verwijderen hoeveelheid grond vast te stellen, zodat bij het graven alsmede het afvoeren onderscheid gemaakt kan worden tussen partijen grond met een verschillende milieuhygiënische kwaliteit. Tevens wordt met het onderzoek bepaald of de interventiewaarde bodemkwaliteit wordt overschreden. Het onderzoek dient te worden uitgevoerd volgens NEN 5740 en indien sprake is van een verdenking op asbest volgens NEN 5707. In de meeste situaties kan volstaan worden met het uitvoeren van een verkennd bodemonderzoek en is nader bodemonderzoek niet noodzakelijk.

Nader bodemonderzoek

Indien uit de resultaten van een verkennd onderzoek volgt dat een nader onderzoek noodzakelijk is, wordt dit nader bodemonderzoek uitgevoerd volgens NTA 5755. Voor de invulling van de onderzoeksinspanning van het vervolgonderzoek is er sprake van een grote bandbreedte, die voor een belangrijk deel afhangt van de aanleiding en doelstelling van het onderzoek en de eventuele 'gevoeligheid' van het gebruik en de bestemming van de locatie. Het principe van de NTA 5755 is dat eerst het onderzoeksdoel wordt vastgesteld en dat vervolgens middels een zogenaamd conceptueel model een onderzoeksstrategie wordt ontwikkeld. Indien sprake is van een verontreiniging met asbest wordt het nader onderzoek uitgevoerd volgens NEN 5707.

Kwaliteitsborging bij uitvoering van onderzoek

Bij de uitvoering van het milieuhygiënisch bodemonderzoek dient het veldwerk alsmede de maaiveld inspectie bij asbest in bodemonderzoek te worden uitgevoerd door organisaties en personen die erkend zijn volgens het Besluit bodemkwaliteit voor de BRL 2000 of AS2000 inclusief onderliggende protocollen. Ook de laboratoria die de chemische analyses van grond of grondwatermonsters uitvoeren dienen erkend te zijn volgens AS3000 en onderliggende protocollen. Hiermee is sprake van kwaliteitsborging bij de uitvoering van deze werkzaamheden en wordt tevens geborgd dat de uitvoering van het veldwerk en chemische analyses op een uniforme manier geschiedt.

Opdrachtgevers mogen voor de uitvoering van het bodemonderzoek alleen gebruik maken van erkende bodemintermediairs indien de resultaten van het bodemonderzoek gebruikt worden in het kader van overheidsbesluitvorming.

Afvalwater dat vrijkomt bij bodemonderzoek

Het lozen van grondwater dat vrijkomt bij een bodemonderzoek is gereguleerd in dit Aanvullingsbesluit. Er zijn geen emissiegrenswaarden opgenomen, omdat de samenstelling pas bekend is nadat het monster is onderzocht. Omdat de hoeveelheid grondwater dat vrijkomt bij het nemen van bodemonsters relatief klein is, maar niet uitgesloten kan worden dat het grondwater niet schoon is, is het vuilwaterriool de voorgeschreven lozingsroute.

5.4 Digitalisering

Het Omgevingsbesluit bevat een apart hoofdstuk over digitale voorzieningen. Digitalisering is een belangrijk onderdeel van de stelselherziening van het omgevingsrecht.

Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen werken samen aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO): een samenhangend en samenwerkend geheel van, vooral bestaande, digitale voorzieningen, gegevensverzamelingen en afspraken. De ingang is een centrale gebruikersvoorziening die op een aantal manieren toegang geeft tot de beschikbare informatie, onder meer via een verbeelding op de kaart en gerichte vragen.

Degene die een activiteit of combinatie van activiteiten wil verrichten wordt via het Digitaal Stelsel Omgevingswet ondersteund bij het verstrekken van gegevens en bescheiden en het doen van meldingen. Het omgevingsbesluit bevat een apart hoofdstuk over digitale voorzieningen. Digitalisering is een belangrijk onderdeel van de stelselherziening van het omgevingsrecht. De regeling van de dienstverlening met het digitale loket wordt uitgebreid met de melding en het verstrekken van gegevens en bescheiden. De initiatiefnemer zal elke melding kunnen doen en alle gegevens en bescheiden via datzelfde loket kunnen verstrekken. Het digitale gebruik zal worden gestimuleerd, maar ook blijft de mogelijkheid bestaan om een aanvraag of melding via papier in te dienen. Voor de nadere uitwerking van de wijze van het indienen wordt verwezen naar de toelichting Algemeen deel, Hoofdstuk 4.11.1, wijze van indienen van het Omgevingsbesluit.

Het DSO wordt stapsgewijs gerealiseerd. Daarbij is het eindbeeld om 'met een klik op de kaart te kunnen zien wat mag en kan'. In eerste instantie zal de focus liggen op 'zien wat mag en moet', gebaseerd op de wet, de uitvoeringsregelgeving en de omgevingsdocumenten. Door de jaren heen zal het DSO door het toevoegen van informatiebronnen een steeds rijker antwoord kunnen geven op 'wat kan'. Aanvankelijk zal het stelsel voornamelijk ruimtelijke gegevens beslaan. In de toekomst kan dit aangevuld worden met andere informatie, bijvoorbeeld op het gebied van bodem, geluid, verkeer, luchtkwaliteit, natuur en cultureel erfgoed.

Het DSO ondersteunt de interactie tussen de betrokkenen die de wet uitvoeren, of die hierop een beroep doen. Het stelt initiatiefnemers in staat om eenvoudig digitaal vergunningen aan te vragen en meldingen te doen. Initiatiefnemers, belanghebbenden en bevoegd gezag kunnen sneller beschikken over informatie, over de huidige toestand van de fysieke leefomgeving en over de regels die daar gelden. Het brengt partijen in een meer gelijke informatiepositie, wat helpt bij de afstemming over initiatieven vroegtijdig in het proces. Het helpt het bevoegd gezag bij het maken van de omgevingsvisie, het opstellen van plannen en het voorbereiden en nemen van besluiten over initiatieven. De betere beschikbaarheid van informatie over de fysieke leefomgeving maakt doorlooptijden korter en helpt om onderzoekslasten te verlagen.

Het concept van het DSO is ontwikkeld parallel aan de totstandkoming van de wet. Bij de Kamerbehandeling van de wet is een eerste stap gezet om het DSO een juridische basis te geven met het amendement Smaling²⁵. In het voorstel voor de Invoeringswet Omgevingswet en het Invoeringsbesluit Omgevingswet wordt een aantal wijzigingen die het DSO een volledige juridische basis geven.

Bodeminformatie op kaarten

Zorgvuldige besluitvorming vereist dat relevante bodeminformatie wordt betrokken, onder meer bij het toedelen van functies aan locaties en het stellen van regels met het oog op deze functies. Deze functie- en locatiespecifieke regels richten zich rechtstreeks tot burgers en bedrijven en zijn sterk bepalend voor de mogelijkheid om een locatie te ontwikkelen. Een van deze regels in het omgevingsplan, gesteld op basis van een door het Rijk gestelde instructieregel, bepaalt dat het niet zonder meer mogelijk is om een bodemgevoelig gebouw te realiseren boven een door de gemeente vastgestelde waarde.

Een initiatiefnemer moet zich dus bij het bouwen van een bodemgevoelig gebouw houden aan de regels die voor zijn locatie gelden en in het omgevingsplan zijn opgenomen. Dit betekent ook dat

---

²⁵ Kamerstukken II, 2014/15, 33 962, nr. 89.

hij de bodemkwaliteit van zijn perceel moet kennen, om te bepalen welke maatregelen er nodig zijn om het bodemgevoelige gebouw te kunnen realiseren. Informatie over de bodemkwaliteit is dus van essentieel belang.

Het zou voor een initiatiefnemer een handig hulpmiddel zijn, als de gemeente bestaande bodeminformatie beschikbaar zou stellen, bijvoorbeeld op een kaart. Een dergelijke kaart zou op basis van bestaande informatie (bijvoorbeeld informatie over historische activiteiten en gebruik van de locatie dan wel eerder uitgevoerd bodemonderzoek) een goed onderbouwde indicatie over de beschikbare bodemgegevens en aanwezige bodemkwaliteit kunnen geven. Volledige zekerheid over de bodemkwaliteit is echter niet te geven. Dit ligt in de aard van de bodem, het is nu eenmaal niet zichtbaar wat in de bodem zit.

De regering zal een dergelijke bodeminformatiekaart niet verplicht voorschrijven. Daarvoor is de informatie die bij gemeenten beschikbaar is te verschillend. Ook zal vanuit dit Aanvullingsbesluit geen minimale eisen worden geformuleerd voor bodeminformatiesystemen. Sommige gemeenten zijn al ver met het digitaliseren van dergelijke gegevens, terwijl andere gemeenten nog aan het begin staan van het uniformeren en digitaliseren van onderzoeksgegevens. Bovendien zijn er gemeenten waar weinig ontwikkelingen plaatsvinden, zodat het verplicht opstellen van een dergelijke kaart tot onevenredig grote bestuurslasten kan leiden. Indien een gemeente overgaat tot het opstellen van een bodemonderzoekskaart, maakt zij een analyse van de bestaande informatie over de bodemkwaliteit. Het gaat dan om historische gegevens, beschikbare onderzoeken, landelijke inventarisaties, registraties van het kadaster of het gemeentelijke bodeminformatiesysteem. Voor een initiatiefnemer biedt deze kaart een basis om te bepalen of en zo ja welk bodemonderzoek nog nodig is. Dergelijke initiatieven van gemeenten beperken de onderzoekslasten en bevorderen de toegang tot bodeminformatie voor burgers.

Overdracht informatie als gevolg van overdracht van taken van provincie naar gemeenten

Onder de Omgevingswet is de gemeente primair verantwoordelijk voor de zorg van de fysieke leefomgeving. Onder de Wet bodembescherming waren voor de bodemsaneringen de provincies en 29 grotere gemeenten bevoegd gezag. Met de komst van de Omgevingswet verandert dit en zijn alle gemeenten in principe bevoegd gezag.

De provincies hebben in de loop der jaren veel kennis verzameld over de staat van de bodem. Dit kan bestaan uit bodemonderzoeken, beschikkingen van ernstige verontreinigingen die niet onder het overgangsrecht vallen, afgeronde bodemsaneringen etc. Het is van groot belang dat deze kennis wordt overgedragen aan de betreffende gemeente. Het is aan de provincies en gemeenten de overdracht van informatie goed te regelen. In het uitvoeringsprogramma van het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 is dit gemonitord en waar nodig is dit ondersteund.

De provincie draagt niet alles over aan de gemeente. Ze behoudt haar verantwoordelijkheid voor de grondwaterkwaliteit, ook als deze beïnvloed wordt door de bodemkwaliteit (zie hoofdstuk 6). Daarnaast zullen volgens het overgangsrecht lopende bodemsaneringen en voorgenomen spoedsaneringen volledig onder de Wet bodembescherming blijven vallen, inclusief de daarbij behorende bevoegd gezag verdeling.

5.5 Registratie

Door de gewijzigde benadering van bodemverontreinigingen onder de Omgevingswet wordt een bodemverontreiniging niet meer beschouwd als een apart traject waarin de overheid beschikkingen neemt, maar wordt het een milieubelastende activiteit bodemsanering waarop algemene regels uit het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing zijn of regels uit het omgevingsplan. Dit heeft tot gevolg dat er geen registratie in het beperkingenregister of inschrijving in het kadaster meer plaatsvindt van overheidsbeslissingen, die zijn aangewezen in de bijlage van het Aanwijzingsbesluit Wet publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken. Wel kunnen bij de aanpak van een bodemverontreiniging en in het kader van nazorg bodemsaneringsmaatregelen worden genomen die soms langdurig in stand moeten worden gehouden, zoals een aangebrachte folie, een

geïnstalleerde pomp of een aangelegde damwand. Dergelijke beheers- of nazorgvoorzieningen moeten met het oog op de kenbaarheid ook na de inwerkingtreding van de Omgevingswet in het beperkingenregister of kadaster worden opgenomen. Het voornemen is dit te regelen via de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Wkpb). Deze wet geeft het kader dat bepaalt welke specifieke bodembesluiten publiekrechtelijke beperkingen bevatten en bij het publiek beter kenbaar moeten worden gemaakt. Reeds plaatsgevonden registraties onder de Wkpb zullen blijven bestaan. Het gaat hier om onder andere de beschikking inzake ernst van de verontreiniging en spoed van de sanering (artikel 29 en artikel 37 Wet bodembescherming), het bevel op grond van de artikelen 30, 43 en 49 Wet bodembescherming, de instemming met het verslag uniforme sanering (artikel 39b Wet bodembescherming) en de instemming met nazorgplan (artikel 39d Wet bodembescherming).²⁶

Indien de aanpak van een saneringslocatie onder het overgangsrecht plaatsvindt, zal deze conform het overgangsrecht worden afgewikkeld. De Wkpb zal deels worden ingebouwd in het stelsel van de Omgevingswet. Hiertoe wordt een apart traject voor de modernisering van de Wkpb opgestart (Beter Kenbaar).

---

²⁶ Voor de volledigheid wordt verwezen naar het Aanwijzingsbesluit Wkpb. Het Aanwijzingsbesluit Wkpb voorziet in de aanwijzing van beperkingenbesluiten.

6 Inzet instrumenten beheer grondwater

6.1 Inleiding

Het grondwater neemt een bijzondere positie in binnen het bodembeleid. Grondwater is onderdeel van de bodem en daarmee is het beheer van de grondwaterkwaliteit onderdeel van het beheer van de bodemkwaliteit. Grondwaterlichamen zijn echter ook onderdeel van de watersystemen en zo maakt het beheer van grondwaterlichamen, waaronder de grondwaterkwaliteit, onderdeel uit van het beheer van watersystemen dat in de Omgevingswet is gedefinieerd (artikel 1.1 Omgevingswet). Dit was ook al het geval onder de Waterwet en de Wet bodembescherming.

Een bodemverontreiniging kan consequenties hebben voor de kwaliteit van het grondwater. Dit betreft niet alleen de in het grondwater (verzadigde zone) aanwezige verontreinigingen, maar ook een verontreiniging die (in potentie) kan uitlogen naar het grondwater omdat zij mobiele eigenschappen bezit. Het beheer van de grondwaterkwaliteit raakt dan ook het beheer van zowel in de vaste bodem als in het grondwater aanwezige verontreinigingen.

De vernieuwing van het bodembeleid en de inpassing in het nieuwe stelsel leiden ertoe dat bodemkwaliteit als zodanig onderdeel is van de onder de Omgevingswet gevraagde integrale afweging. Dit komt concreet tot uitdrukking in de verplichte omgevingsvisie van met name de provincies en de gemeenten, de al dan niet verplicht vast te stellen programma's van de decentrale overheden en de regels die worden gesteld in de omgevingsverordening, het omgevingsplan en de waterschapsverordening. Hierin worden de eigen ambities verwoord en uitgewerkt en met het instrumentarium wordt uitvoering gegeven aan de Europese verplichtingen van de kaderrichtlijn water en de grondwaterrichtlijn. De kaderrichtlijn water en de grondwaterrichtlijn bevatten milieudoelstellingen voor grondwater welke het kader bieden voor het beheer van historische bodemverontreinigingen waar deze de grondwaterkwaliteit beïnvloeden. Dit betreft zowel verontreinigingen in de vaste bodem als in het grondwater. Tevens borgen deze milieudoelstellingen een gelijkwaardig beschermingsniveau ten aanzien van de grondwaterkwaliteit en specifiek voor grondwater dat bestemd is voor menselijke consumptie.

6.2 Beleidskeuzes

Saneringen met als doel het beschermen van de grondwaterkwaliteit

Een sanering om de grondwaterkwaliteit te beschermen kan zich richten tot een bron van verontreiniging (bronaanpak) of tot de in het grondwater aanwezige verontreinigingspluim (grondwatersanering). Een bron van verontreiniging die een bedreiging vormt voor de grondwaterkwaliteit kan zich zowel in de verzadigde als onverzadigde zone bevinden.

De aanleiding voor een dergelijke sanering wordt in de regel bepaald door de Europese doelstellingen en verplichtingen waarvoor de provincies verantwoordelijkheid dragen. In relatie tot de grondwaterkwaliteit valt in het bijzonder te wijzen op het bereiken van een goede chemische toestand van het grondwater, het voorkomen en beperken van de inbreng van verontreinigende stoffen naar het grondwater en het voorkomen van achteruitgang en streven naar verbetering van de kwaliteit van grondwater dat bestemd is voor menselijke consumptie ten einde de zuiveringsinspanning te verminderen. Conform de uitgangspunten van de Omgevingswet zullen provincies – gezien hun verantwoordelijkheid – beleid ontwikkelen voor het beheer van historische verontreinigingen met passende maatregelen en eventueel regels in de omgevingsverordening stellen.

De gemeente kan verplichten tot een bronaanpak bij de ontwikkeling van een gebied door regels op te nemen in het omgevingsplan (al dan niet via een instructieregel in de

omgevingsverordening). In het omgevingsplan kunnen de in dit besluit voorgestelde regels voor bodemsanering (zie hoofdstuk 10) van toepassing worden verklaard, indien deze geschikt geacht worden. Hiermee voorziet het Rijk in het aanbieden van een standaardaanpak voor bronaanpak.

Voor een grondwatersanering zijn er geen algemene rijksregels opgenomen. In de praktijk werd beperkt gebruik gemaakt van de regels in het Besluit uniforme saneringen ('BUS-mobiel'). Een grondwatersanering is meestal zeer complex. Grondwaterverontreinigingen kenmerken zich door een grotere variëteit in stoffen en concentraties dan een verontreiniging in de vaste bodem. De fysische en hydrologische plaatselijke omstandigheden bepalen in belangrijke mate de stabiliteit en het gedrag van de verontreiniging. Bovendien kunnen verontreinigingspluimen in elkaar overlopen. Er is dan ook een veelheid aan saneringstechnieken, die vaak ook naast elkaar gebruikt worden. Voor het uitvoeren van een grondwatersanering werd daarom in de praktijk de voorkeur gegeven aan een saneringsplan dat maatwerk verzekerde. Een grondwatersanering is door de grote verscheidenheid aan te gebruiken technieken, ook moeilijk als één activiteit te beschrijven. Het zijn meestal diverse activiteiten naast elkaar die al dan niet tezamen verontreinigingen in het grondwater kunnen verwijderen dan wel beheeren.

Onder de Wet bodembescherming werden de historische verontreinigingspluimen daarom veelal gebiedsgericht en in samenhang aangepakt. Ook onder de Omgevingswet lijkt een gebiedsgerichte benadering het meest geschikt om verontreinigingspluimen te beheersen of aan te pakken. Een bestuursorgaan of meerdere bestuursorganen kunnen al dan niet gezamenlijk hiertoe maatregelen vaststellen in een programma. Door privaatrechtelijke afspraken kan een bestuursorgaan vervolgens met burgers of bedrijven afspraken maken om deelgenoot te worden van de gebiedsgerichte aanpak.

Wateronttrekkingsactiviteiten die verontreinigingspluimen beïnvloeden

Dit Aanvullingsbesluit voegt geen regels toe over de beïnvloeding van verontreinigingspluimen door het onttrekken van grondwater. Op grond van de Wet bodembescherming werd getoetst of bij een grondwateronttrekking die een verontreiniging verplaatste dan wel verminderde, het belang van de bodem werd geschaad. Een dergelijke beoordeling vindt voor vergunningplichtige grondwateronttrekkingen (op grond van artikel 14.3 Besluit activiteiten leefomgeving) nu plaats op grond van artikel 8.85 van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Een vergunning mag alleen worden verleend indien deze verenigbaar is met de doelen ten aanzien van het beschermen en behouden van de kwaliteit van het watersysteem, de aan het watersysteem toegekende maatschappelijke functies, zoals drinkwater, maar ook de in het regionale waterprogramma opgenomen maatregelen. Dat betekent dus ook dat een indirect effect als gevolg van het verplaatsen of verspreiden van een verontreinigingspluim meegenomen moet worden. De aanwezigheid van dergelijke verontreinigingspluimen zal moeten blijken uit het regionale waterprogramma.

Voor grondwateronttrekkingen die niet door het Rijk als vergunningplichtig aangemerkt zijn, kunnen waterschappen in de waterschapsverordening regels stellen. Dergelijke regels hebben betrekking op de beoordeling van het effect, al dan niet cumulatief, op een verontreinigingspluim die verplaatst of verspreid wordt.

Lozen van afvalwater dat vrijkomt bij graven en bodemsanering

Het lozen van afvalwater dat vrijkomt bij de milieubelastende activiteit bodemsanering wordt gereguleerd door algemene rijksregels, die het niveau van de beste beschikbare technieken weergeven. Het lozen van afvalwater op het oppervlaktewater en de bodem geniet de voorkeur boven het lozen op het vuilwaterriool. Hierdoor wordt het vuilwaterriool niet onnodig belast met relatief schoon afvalwater. Voor het lozen op het oppervlaktewater en de bodem zijn emissiegrenswaarden opgenomen.

Voor het lozen van grondwater dat afkomstig is van een grondwatersanering en dat geloosd wordt op regionale wateren of in de bodem kunnen in de waterschapsverordening dan wel het

omgevingsplan regels opgenomen worden. Voor het lozen van dit grondwater op Rijkswateren zijn regels opgenomen in hoofdstuk 6 en 7 van het Besluit activiteiten leefomgeving. De lozingsregels worden toegelicht in paragraaf 10.5.

Het lozen van afvalwater dat vrijkomt bij de milieubelastende activiteit graven in bodem (zowel onder als boven de interventiewaarde bodemkwaliteit) valt onder de specifieke zorgplicht van artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Het stellen van regels voor het lozen van afvalwater, afkomstig van afwateren en ontwateren, is overgelaten aan de gemeente en het waterschap²⁷.

Bruidsschat

In de bruidsschat (zie kader paragraaf 2.5) zullen voor het lozen van afvalwater regels gesteld worden. De bepalingen over het lozen van afvalwater, zijn dan vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet van kracht. De kwaliteit van het te lozen afvalwater dat vrijkomt bij de graven in bodem kan aandacht behoeven. De bruidsschat krijgt zijn uitwerking in het voorgenomen Invoeringsbesluit Omgevingswet.

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt als beheerder van de Rijkswateren regels aan het lozen van afvalwater direct op een oppervlaktewaterlichaam in beheer van het Rijk en op zee.

Voor het lozen van afvalwater dat vrijkomt bij het uitvoeren van een bodemonderzoek zijn ook algemene rijksregels gesteld. Het betreft hier onderzoek bij de milieubelastende activiteit bodemsanering en de milieubelastende activiteit graven in bodem boven interventiewaarde bodemkwaliteit. Dit afvalwater wordt geloosd op het vuilwaterriool. De samenstelling van het afvalwater dat vrijkomt bij een bodemonderzoek is op het moment van lozen nog onbekend. Omdat de milieuhygiënische kwaliteit van het afvalwater wel degelijk slecht kan zijn maar de te lozen hoeveelheden afvalwater gering zijn, is de voorgeschreven lozingsroute het vuilwaterriool.

6.3 Wijzigingen ten opzichte de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet

- *Een grondwatersanering of bronaanpak wordt niet langer door het Rijk verplicht gesteld.* Een dergelijke sanering kan volgen uit de taken die primair aan de provincie zijn toebedeeld of uit ambities van een gemeente, waterschap of provincie ten aanzien van de kwaliteit van het grondwater.
- *Geen algemene rijksregels voor beïnvloeding verontreinigingspluim door grondwateronttrekking.* Het Rijk stelt geen regels aan grondwateronttrekkingen waarvoor geen vergunning van het Rijk vereist is. Dit wordt een taak van de decentrale overheden.
- *De provincie is eindverantwoordelijk om uitvoering te geven aan de grondwaterrichtlijn.* Door het wegvallen van het instrumentarium en het normenkader van de Wet bodembescherming dient de provincie zelf invulling te geven aan de eisen van deze richtlijn. Het Rijk is bereid hierbij te ondersteunen indien wenselijk.

---

²⁷ Zie paragraaf 4.8.10 van het algemene deel van de nota van toelichting bij het Ontwerpesluit activiteiten leefomgeving.

- *Bepalen monitoren verontreinigingspluimen.* Bij het wegvallen van de Wet bodembescherming, dient de provincie alle verontreinigingspluimen, ook in het stedelijke gebied, te beschouwen alvorens te bepalen welke daarvan gemonitord dienen te worden op grond van artikel 5, vijfde lid, van de grondwaterrichtlijn. Vanuit de Wet bodembescherming werden veel, met name kleinere, verontreinigingspluimen in het stedelijk gebied gemonitord waardoor de provincie zich vanuit haar taak om aanvullende trendbeoordelingen uit te voeren ten aanzien van verontreinigingspluimen zich kon beperken tot de grootschalige verontreinigingspluimen.
- *Geen eisen lozen afvalwater grondwatersanering.* Het lozen van afvalwater dat vrijkomt bij het uitvoeren van een grondwatersanering wordt niet langer door algemene rijksregels gereguleerd. Voor lozingen van dit afvalwater is het aan gemeenten (voor lozingen in de bodem en in het openbare vuilwaterriool) en de waterschappen (voor lozingen in regionale wateren) in navolging van het Besluit activiteiten leefomgeving regels te stellen in het omgevingsplan respectievelijk de waterschapsverordening.
- *Gelijkwaardig beschermingsniveau.* De milieudoelstellingen uit de kaderrichtlijn water en de grondwaterrichtlijn blijven het kader voor de bescherming en verbetering van de kwaliteit van het grondwater. Dit helpt gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om verantwoorde keuzes te maken.

6.4 Effecten

- *Samenhangende benadering:* Het beheer van de grondwaterkwaliteit, en daarmee ook de in het grondwater aanwezige verontreinigingen, wordt nadrukkelijker onderdeel van de taak beheer van watersystemen. Dit vereist van de waterschappen een duidelijkere rol in het beheer van de grondwaterkwaliteit dan voorheen het geval was.
- *Vergroten inzichtelijkheid:* De provincie zal nadrukkelijker regie voeren als eindverantwoordelijke voor de uitvoering van de grondwaterrichtlijn en als gebiedsgerichte coördinator van de taken en bevoegdheden die belegd zijn met henzelf, waterschappen en gemeenten.
- *Integraler:* Een meer integrale en gebiedsgerichte werkwijze leidt in de praktijk tot meer samenwerking tussen de beleidsdomeinen bodem, water en ondergrond. Het beheer van de bodem in het algemeen en die van de grondwaterkwaliteit in het bijzonder is onderdeel van de fysieke leefomgeving. Dit stelsel verplicht ook om als (gezamenlijke) overheden een visie te ontwikkelen op het beheer van het grondwater, in het bijzonder ook het beheer van de grondwaterkwaliteit.

6.5 Grondwater onder de Omgevingswet

Het beheer van het grondwater is ook onder de Omgevingswet niet bij één overheid belegd. Samenwerking tussen de verschillende bestuurslagen is en blijft onontbeerlijk, waarbij er in dit verband een belangrijke regisserende en coördinerende rol is toebedacht aan de provincies (zie art. 2.18, lid 1 onder a Omgevingswet).

Provincies

De provincie heeft de taak om, met het oog op de winning van grondwater voor bereiding van voor menselijke consumptie bestemd water, de kwaliteit van het grondwater in

grondwaterbeschermingsgebieden te beschermen (artikel 2.18 Omgevingswet). Uit artikel 3.8 Omgevingswet volgt dat de provincie verantwoordelijk is voor de doelen van de kaderrichtlijn water en de grondwaterrichtlijn doordat zij hier met haar regionale waterprogramma uitvoering aan moet geven. Zo moet het regionale waterprogramma maatregelen te bevatten die voorkomen dat er sprake is van achteruitgang van de kwaliteit van het grondwater dat bestemd is voor menselijke consumptie waardoor het risico bestaat dat de zuiveringsinspanning omhoog gaat conform artikel 7 van de kaderrichtlijn water (art. 4.21 Besluit kwaliteit leefomgeving). De grondwaterrichtlijn concretiseert voorts de milieudoelstellingen uit de kaderrichtlijn water voor grondwater, zoals het behalen van de goede chemische en kwantitatieve toestand, het ombuigen van significante en aanhoudend stijgende trends en het voorkomen en beperken van de inbreng van verontreinigende stoffen naar het grondwater (artikel 4.4 en artikel 4.17 Besluit kwaliteit leefomgeving). Onderdeel van het vaststellen van maatregelen ter voorkoming van de inbreng van verontreinigende stoffen naar het grondwater is het vaststellen welke stoffen als gevaarlijk geduid worden.

De informatie die nodig is om te bepalen waar maatregelen aan de orde zijn, volgt uit het deel van het monitoringsprogramma van de kaderrichtlijn water dat zich richt tot grondwaterlichamen waarvoor de provincie verantwoordelijk is. De monitoring richt zich niet alleen tot het niveau van het grondwaterlichaam ten behoeve van de goede toestand, maar ook tot verontreinigingspluimen waar deze een risico vormen voor verspreiding dan wel de menselijke gezondheid en milieu.

In samenspraak met gemeente en waterschap, zal bezien worden welke maatregelen in welk programma opgenomen gaat worden. Waar nodig zullen deze programma's ook maatregelen bevatten gericht op het beheer van historische verontreinigingen indien deze de doelen voor het grondwater bedreigen. Ook het zogenoemde gebiedsgerichte grondwaterbeheer blijft mogelijk, maar nu in de vorm van een (onverplicht)programma. Een maatregel kan ertoe leiden dat in de omgevingsverordening, de waterschapsverordening dan wel het omgevingsplan regels gesteld gaan worden aan activiteiten die potentieel de grondwaterkwaliteit bedreigen. Die regels kunnen voor gemeenten en waterschappen voortkomen uit een door de provincie opgelegde instructieregel zoals opgenomen in de omgevingsverordening.²⁸ Zo'n instructieregel kan er bijvoorbeeld toe leiden dat waterschappen en gemeenten voor bepaalde activiteiten (sanerings-)regels in hun verordening moeten opnemen ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater. Een provincie kan een bestuursorgaan echter niet opdragen een bodem- of grondwatersanering uit te voeren. Provincies houden bij de vergunningverlening voor de onder hun bevoegdheid vallende onttrekkingen van grondwater (en het brengen van water in de bodem ter aanvulling van het grondwater in samenhang met het onttrekken van grondwater door een daarvoor bestemde voorziening) rekening met de gevolgen hiervan voor de grondwaterkwaliteit. De artikelen 8.85 en 8.90 van het Besluit kwaliteit leefomgeving geven het beoordelingskader voor deze wateronttrekkingsactiviteiten.

Waterschappen en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (de watersysteembeheerders)
Waterschappen en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (in de praktijk Rijkswaterstaat) worden betrokken bij het opstellen van de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies. Het waterbeheerprogramma van het waterschap dient rekening te houden en mede uitvoering te geven aan de in het regionale waterprogramma opgenomen maatregelen ter uitvoering van de kaderrichtlijn water en grondwaterrichtlijn (artikel 3.7 Omgevingswet en artikel 4.3 Besluit kwaliteit leefomgeving). Ook het nationale waterprogramma bevat maatregelen ter uitvoering van de kaderrichtlijn water en grondwaterrichtlijn (artikel 4.12 Besluit kwaliteit leefomgeving). Verder houden waterschappen bij de beoordeling van niet door het Rijk vergunningplichtig gestelde grondwateronttrekkingen (en het brengen van water in de bodem ter aanvulling van het grondwater in samenhang met het onttrekken van grondwater door een daarvoor bestemde voorziening) rekening met de gevolgen hiervan voor de grondwaterkwaliteit. Waterschappen

---

²⁸ Memorie van toelichting Omgevingswet, Kamerstukken II, vergaderjaar 2013-2014, 33 962, nr. 3, p. 426-427.

dienen daartoe echter zelf een beoordelingskader te ontwikkelen. Het beoordelingskader van het Besluit kwaliteit leefomgeving is immers alleen van toepassing op in het Besluit activiteiten leefomgeving gereguleerde activiteiten. De waterschappen stellen, net als nu onder het systeem van de Waterwet, in de waterschapsverordening regels aan de onttrekkingen van grondwater. Voor de waterschappen, die onder het stelsel van de Wet bodembescherming nauwelijks een rol hadden in de aanpak van grondwaterverontreinigingen, verandert er hierdoor wel wat aangezien zij in hun waterbeheerprogramma mede uitvoering geven aan het regionale waterprogramma. Meer dan nu het geval is, zullen zij bij de vormgeving van het grondwaterbeheer rekening moeten houden met bestaande grondwaterverontreinigingen.

Gemeenten

Ook gemeenten kunnen betrokken zijn bij maatregelen ter uitvoering van de wettelijke taken van de provincie, bijvoorbeeld daar waar een grondwaterverontreiniging wordt veroorzaakt door een inbreng vanuit de vaste bodem waarover zij het beheer voeren. Daarnaast kan de gemeente zelf maatregelen nemen om de lokale ambities te realiseren. Beleidsmatig geeft de gemeente in de omgevingsvisie aan wat haar ambities zijn met de fysieke leefomgeving, in het bijzonder ook met betrekking tot het beheer van historische verontreinigingen. In de omgevingsvisie legt zij de basis voor het evenwichtig toedelen van functies aan locaties in het omgevingsplan. Hierbij worden, rekening houdend met de verschillende milieubeginselen, naast de chemische kwaliteit, ook de ecologische en fysische kwaliteit van de bodem inclusief het grondwater betrokken. De gemeente kan in het omgevingsplan regels stellen indien dat met het oog op de bescherming van het grondwater nodig is. Zo kan bijvoorbeeld worden voorkomen dat bodembedreigende activiteiten in de nabijheid van kwetsbare gebieden worden gerealiseerd. Daarnaast kan op die manier rekening worden gehouden met historische verontreinigingen, die van invloed zijn op het huidige of het toekomstige gebruik.

7 Bouwen op verontreinigde bodem

7.1 Systematiek

Het is onwenselijk dat gebouwd wordt op bodem die zodanig verontreinigd is dat er onaanvaardbare risico's voor de gezondheid ontstaan als gevolg van blootstelling aan die verontreiniging. Volgens het principe "decentraal, tenzij" wordt regulering in beginsel overgelaten aan de gemeente. Het Rijk stuurt op wat onaanvaardbare risico's voor de gezondheid zijn.

Bij het realiseren van een bodemgevoelig gebouw speelt de bodemkwaliteit een rol (zie paragraaf 5.1.4.5. van dit Aanvullingsbesluit)

Hiervoor wordt de nieuwe term *bodemgevoelige locatie* geïntroduceerd. Het gaat om (geprojecteerde) gebouwen of delen van gebouwen met een "verblijfsfunctie" (bijvoorbeeld een woonfunctie of een onderwijsfunctie) die gevoelig is voor risico's als gevolg van blootstelling aan een aanwezige bodemverontreiniging. Het bouwen van een gebouw op een bodemgevoelige locatie wordt hierna kortweg aangeduid als: bouwen van een bodemgevoelig gebouw. Deze bodemgevoelige gebouwen staan rechtstreeks in verbinding met de bodem en kenmerken zich doordat mensen er gedurende een bepaalde periode (ten minste twee uur aaneengesloten) verblijven.

Het Rijk verplicht gemeenten in een instructieregel om in het omgevingsplan voor het bouwen van een bodemgevoelig gebouw maatregelen voor te schrijven. Deze verplichting geldt indien de in het omgevingsplan opgenomen lokale waarde voor stoffen of categorieën van stoffen wordt overschreden op basis van bodemonderzoek. Het moment dat er gebouwd wordt, is bij uitstek het moment om de bodemkwaliteit te onderzoeken en indien nodig maatregelen te treffen. De gemeente is vrij in de keuze welke maatregelen zij voorschrijft. Een maatregel kan verschillen per type "verblijfsfunctie" en/of de blootstellingsroute. In de artikelsgewijze toelichting in paragraaf 5.1.4.5.1. wordt hier nader op ingegaan, daar wordt ook de relatie tussen het Besluit activiteiten leefomgeving en het Besluit kwaliteit leefomgeving beschreven.

De gemeente legt in principe de interventiewaarde bodemkwaliteit vast in het omgevingsplan, maar kan in de hoogte van de lokale waarde variëren per gebied. De vastgestelde waarde mag, conform de instructieregel, niet leiden tot onaanvaardbare risico's (niet hoger dan het spoedcriterium onder de Wet bodembescherming²⁹). De gemeenteraad moet de lokale waarde in het omgevingsplan motiveren. Zie verder de artikelsgewijze toelichting op artikel 5.85b.

Bruidsschat
In ieder geval zal voor het verbod van bouwen op verontreinigde bodem een bruidsschatregel (zie kader paragraaf 2.5) worden opgenomen. Via een instructieregel in het Besluit kwaliteit leefomgeving worden gemeenten verplicht dit verbod in het omgevingsplan op te nemen. Dit is een essentiële bepaling op gemeentelijk niveau die vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet van kracht zal moeten zijn. Is een dergelijke regel niet van kracht dan bestaat het risico dat de gemeente geen mogelijkheden heeft om te voorkomen dat er bouwwerken worden opgericht op verontreinigde bodem

²⁹ Zoals nu opgenomen in de Circulaire bodemsanering en beoordeeld met gebruik van het model Sanscrit. Het equivalent hiervan wordt opgenomen in (een bijlage bij) het Besluit kwaliteit leefomgeving en wordt bij ministeriële regeling uitgewerkt

De werking van dit systeem is geborgd doordat de realisatie van deze bodemgevoelige gebouwen vergunningplichtig zijn. In de aanvullingsregeling bodem zal een indieningsvereiste voor de vergunning toegevoegd worden, namelijk het verplicht overleggen van een bodemonderzoek. De resultaten van het bodemonderzoek en de in het omgevingsplan opgenomen waarden en voorwaarden bepalen of en zo ja welke maatregelen nodig zijn. Voor de wijze waarop bodemonderzoek moet worden uitgevoerd en de mogelijkheden om gebruik te maken van bestaand onderzoek, wordt verwezen naar hoofdstuk 5 van deze toelichting.

De beschreven regels voor bouwen op verontreinigde bodem zorgen ervoor dat de werking van artikel 6.2c van de Wabo en van artikel 52a van de Woningwet blijven gewaarborgd en zorgen zo voor een gelijkwaardig beschermingsniveau. De inbouw in de systematiek van de Omgevingswet zorgt voor een meer integrale afweging. De regels voor bodemsanering worden nadrukkelijk gekoppeld aan de bevoegdheid tot het toedelen van functies van de gemeente. Voor de initiatiefnemer is het omgevingsplan het primaire toetsingskader voor de mogelijkheden en beperkingen van zijn voorgenomen activiteit.

Gemeenten kunnen gebruikmaken van hun bevoegdheid om in het omgevingsplan regels te stellen aan terreinen met een gevoelige functie (bijvoorbeeld een kinderspeelplaats of sportveld).

7.2 Bouwen op verontreinigde bodem onder de Omgevingswet

Regels in het Besluit kwaliteit leefomgeving

Dit Aanvullingsbesluit voegt in het Besluit kwaliteit leefomgeving een instructieregel voor de gemeente toe, waarin zij verplicht wordt in het omgevingsplan regels op te nemen voor het bouwen van een bodemgevoelig gebouw op verontreinigde bodem.

Dit betekent dat in het omgevingsplan waarden voor stoffen en stofgroepen zijn opgenomen waarboven maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat er risico's ontstaan voor de gezondheid. Hiervoor wordt als uitgangspunt de goed onderbouwde interventiewaarde bodemkwaliteit gebruikt, maar de gemeente heeft de mogelijkheid om een andere lokale waarde (hoger of lager) vast te stellen. Deze lokale waarde mag niet hoger zijn dan het blootstellingsniveau van het maximaal toelaatbaar risico zoals opgenomen in bijlage XXIII en moet per locatie worden berekend.

Voor de te nemen maatregelen kan de gemeente verwijzen naar de milieubelastende activiteit bodemsanering. Zie hiervoor hoofdstuk 10. De gemeente kan ook andere of aanvullende saneringsmaatregelen of beschermende maatregelen opnemen in het omgevingsplan.

Toepassingsbereik

De regels hebben betrekking op het bouwen op verontreinigde bodem van bodemgevoelige gebouwen. Deze gebouwen kenmerken zich doordat er gedurende langere tijd mensen verblijven. Hiervoor is een verblijfsduur opgenomen van ten minste twee uur aaneengesloten. Dit criterium is overgenomen uit de Woningwet.

De regels zijn alleen van toepassing op vergunningplichtige gebouwen op grond van het Besluit bouwwerken leefomgeving. De opgenomen vergunningsvrije bouwwerken in het Besluit bouwwerken leefomgeving vallen niet onder de regels voor bouwen van een bodemgevoelig gebouw op verontreinigde bodem.

De regels voor bodem hebben geen betrekking op bestaande gebouwen, waarbij geen wijzigingen plaatsvinden.

Bodemonderzoek

Een initiatiefnemer moet, voorafgaand aan het bouwen van een bodemgevoelig gebouw, weten wat de bodemkwaliteit is. Zonder deze kennis is het niet mogelijk om na te gaan of de bodemkwaliteit

voldoet aan de voorwaarden die in het omgevingsplan zijn gesteld. Bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning is een aantal indieningsvereisten opgenomen. Een van deze vereisten is het overleggen van een bodemonderzoek. Zie voor de uitleg van de verschillende bodemonderzoeken paragraaf 5.3.

Het bouwen van een bodemgevoelig gebouw is het aangrijpingspunt om een bodemonderzoek uit te voeren en af te wegen of er eventuele maatregelen nodig zijn. Die eventuele maatregelen zijn bedoeld om eventuele onaanvaardbare blootstelling aan de verontreiniging te voorkomen en richten zich op zowel de kwaliteit van de verblijfsruimten als de kwaliteit van de tuin. Het moment dat er een bouwplan is, is bij uitstek het moment om de bodemkwaliteit te onderzoeken en eventueel maatregelen te treffen. Een bodemsanering kan dan het meest doelmatig plaatsvinden (werk met werk maken).

Bodemonderzoek is op grond van de rijksregels alleen aan de orde bij het bouwen van een bodemgevoelig gebouw. Het bodemonderzoek strekt zich uit tot (een deel van) het terrein (zie ook artikelsgewijze toelichting bij artikel 5.85a). Mocht blijken dat (een deel van) het terrein is verontreinigd dan is nog niet gezegd dat dit aanleiding is voor een bodemsanering. Dit hangt af de blootstellingsmogelijkheden en de regels in het omgevingsplan. Bij een tuin rond een school of kinderdagverblijf kan bodemsanering wel aan de orde zijn, bij een parkeerplaats is dat de vraag.

Maatwerk

Indien uit het bodemonderzoek blijkt dat aanvullende maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat er risico's ontstaan, kan daarbij gebruik gemaakt worden van de maatregelen zoals beschreven in de milieubelastende activiteit bodemsanering (paragraaf 3.20). Maatregelen kunnen voortvloeien uit een omgevingsplan, maatwerkvoorschrift of omgevingsvergunning. De voorgeschreven maatregel kan een standaardaanpak voor bodemsanering zijn, zoals geregeld in dit Aanvullingsbesluit, of lokale maatwerkregels over bodemsanering. Daarnaast kan het gaan om andersoortige maatregelen om de blootstelling te voorkomen of beperken, zoals constructieve maatregelen aan het gebouw zelf (een dampdichte constructie om uitdamping te voorkomen, extra ventilatie van de kruipruimte en dergelijke). In dit Aanvullingsbesluit wordt een tweetal standaard aanpakken beschreven, te weten afdekken en afgraven (zie verder hoofdstuk 10).

De initiatiefnemer heeft de mogelijkheid om via een maatwerkvoorschrift een afwijkende aanpak te vragen. Het kan daarbij gaan om een andere dikte van de afdeklaag of om het in situ saneren van de locatie. Ook de gemeente kan naar aanleiding van de aanvraag omgevingsvergunning een maatwerkvoorschrift opnemen, indien daar gezien de locatie aanleiding voor is. Zowel de initiatiefnemer als de gemeente moeten een maatwerkvoorschrift onderbouwen.

Daarnaast heeft de gemeente de mogelijkheid om in het omgevingsplan maatwerkregels op te nemen. Maatwerkregels zijn regels die gelden voor een gebied, voor meer uitleg over maatwerk zie paragraaf 3.4.1 van dit Aanvullingsbesluit.

Informeren voor ingebruikname

De initiatiefnemer heeft een informatieplicht voordat het bodemgevoelig gebouw in gebruik wordt genomen. Deze informatieplicht stelt de gemeente in staat om na te gaan of de noodzakelijke maatregelen ook daadwerkelijk conform de voorgestelde aanpak zijn uitgevoerd.

Gelijkwaardig beschermingsniveau

De gemeente bepaalt in het omgevingsplan de lokale waarde voor bodemgevoelige gebouwen, in principe is dit de interventiewaarde bodemkwaliteit, net als onder de Wet bodembescherming. Bestuurlijke afwegingsruimte kan leiden dat een gemeente aan de bovengrens gaat zitten, er kunnen echter geen onaanvaardbare risico's optreden, immers de instructie aan de gemeenten verbiedt dit. De gemeente kan ook een lagere waarde vaststellen in het omgevingsplan.

8 Milieubelastende activiteit graven in bodem

8.1 Inleiding

De regels over graven in bodem zijn bedoeld om ongewenste verspreiding van verontreinigde grond zoveel mogelijk te voorkomen en doelmatige (circulaire) afvalverwerking en duurzaam bodemgebruik te bevorderen. Verspreiding van verontreinigde grond bij graven in bodem is om verschillende redenen ongewenst. Zoveel mogelijk moet worden voorkomen dat de bodemkwaliteit op een bepaalde locatie achteruit gaat. Door achteruitgang van de bodemkwaliteit kan de blootstelling van de mens en het ecosysteem aan toxische stoffen toenemen en kunnen de gebruiksmogelijkheden van de bodem verminderen. Ook zou ongereguleerde verspreiding van verontreinigde grond kunnen leiden tot vermenging met schone(re) grond. Dit leidt weliswaar tot lagere concentraties, maar ook tot grotere volumes aan verontreinigde grond (vergrijzing). De algemene milieukwaliteit zou daarmee achteruitgaan.

Doelmatige beheer van afvalstoffen vereist dat de regelgeving in de gehele keten op een logische manier op elkaar aansluit. Grond die bij een project vrijkomt en afgevoerd moet worden is een afvalstof, maar kan vaak elders nuttig worden toegepast. Bij hogere concentraties verontreiniging moet de grond echter worden gereinigd of gestort. De afvoerkosten zijn sterk afhankelijk van de concentraties aan verontreinigingen. Het is echter niet de bedoeling dat de concentraties worden verlaagd door schone grond met verontreinigde grond te vermengen. Een mengverbod in de gehele keten van grondwerk, transport en verwerking voorkomt dit. De erkenningsplicht voor de uitvoering en milieukundige begeleiding zijn – door de koppeling aan de interventiewaarden bodemkwaliteit - beleidsneutraal overgezet, maar blijven achter in het Besluit bodemkwaliteit.

De regels zijn vergelijkbaar met de regels die nu zijn opgenomen in de categorie tijdelijk uitplaatsen uit het Besluit uniforme sanering.

8.2 Beleidskeuzes

Toepassingsbereik

Onder de milieubelastende activiteit 'graven in bodem' wordt het projectmatig grondverzet en het tijdelijk uitplaatsen verstaan.

De regels voor graven gelden voor alle graafwerkzaamheden in de bodem (boven de hierna beschreven ondergrenzen). De regels hebben betrekking op bijvoorbeeld het leggen van kabels en leidingen (tijdelijk uitplaatsen), maar ook op het graven bij een bodemgevoelig gebouw of bij het bouwen van een parkeergarage. Ook het op de locatie tijdelijk opslaan van de uitkomende grond, maakt hier onderdeel van uit.

De regels zijn niet van toepassing op het graven in de waterbodem. Graven in de waterbodem van regionale wateren wordt geregeld in de waterschapsverordening. Het waterschap kan die regels het beste zelf vormgeven, rekening houdend met de lokale omstandigheden. Graven in Rijkswateren is reeds gereguleerd in hoofdstuk 6 en 7 het Besluit activiteiten leefomgeving.

Ondergrens 'niet in betekende mate' (NIBM)

Het is niet nodig om voor alle graafactiviteiten (dezelfde) regels te stellen; er worden ondergrenzen gesteld. De achtergrond voor een ondergrens, ook wel aangeduid als 'niet in betekende mate' (NIBM) is dat het niet nodig is om regels te stellen, indien de risico's verwaarloosbaar zijn vanwege bijvoorbeeld de kleinschaligheid van de werkzaamheden of het ontbreken van noemenswaardige verontreinigingen. De ondergrens vormt een goede balans tussen het beschermen van de bodem en andere belangen en het voorkomen van te veel administratieve- en onderzoekslasten. Op twee

niveaus is een ondergrens ingebouwd, namelijk een ondergrens op basis van de milieuhygiënische kwaliteit en een ondergrens op basis van de omvang van het grondverzet.

Ondergrens milieuhygiënisch kwaliteit (> interventiewaarde bodemkwaliteit)

Bij graven in bodem die niet of licht verontreinigd is, zijn de gevolgen van onzorgvuldig graven veel kleiner dan bij grond die sterker verontreinigd is. Bij de aanwijzing van de milieubelastende activiteit graven in bodem in het Besluit activiteiten leefomgeving wordt daarom een onderscheid gemaakt in graven in bodem onder interventiewaarde bodemkwaliteit (paragraaf 3.2.18 van het Besluit activiteiten leefomgeving) en graven in bodem boven interventiewaarde bodemkwaliteit (paragraaf 3.2.19 van het Besluit activiteiten leefomgeving). Op deze twee onderscheiden milieubelastende activiteiten zijn deels dezelfde en deels aanvullende regels van toepassing.

De regels die betrekking hebben op beide milieubelastende activiteiten zien op het uitvoeren van bodemonderzoek, het gescheiden houden van grond, de tijdelijke uitname van grond, de tijdelijke opslag van vrijkomende grond en de afvoer van grond. Ook bij concentraties onder de interventiewaarde bodemkwaliteit zijn er namelijk verschillende kwaliteitsklassen (overeenkomend met de kwaliteitsklassen die bij het toepassen van grond op de landbodem worden gebruikt) te benoemen, met verschillende toepassingsmogelijkheden en daardoor verschillende economische waarden. De regels zijn gesteld om het vermengen van afvalstoffen te voorkomen en geven enkele basisregels voor zorgvuldig graven. Daarnaast wordt door de regels, gesteld aan de milieubelastende activiteit toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen (zie hoofdstuk 11), gewaarborgd dat op een locatie geen ongeschikte grond wordt toegepast.

Bij graven in bodem boven de interventiewaarde bodemkwaliteit zijn vervolgens nog regels gesteld over melding, kwaliteitsborging, milieukundige begeleiding bij graafwerkzaamheden, de afbakening voor mogelijkheden tot maatwerkregels en de gegevens en bescheiden die moeten worden overlegd bij beëindiging van de graafactiviteit.

De meldplicht voor het starten en het beëindigen van het graven in (sterk) verontreinigde bodem maakt risicogericht toezicht en handhaving mogelijk. De erkenningsplicht voor de uitvoering en de milieukundige begeleiding zorgen voor kwaliteitsborging van zowel de correcte uitvoering van het graafwerk zoals het voorkomen dat bodemlagen van verschillende kwaliteiten worden vermengd als de correcte afvoer van de grond. De erkenningsplicht voor de uitvoering en de milieukundige begeleiding is alleen verplicht bij het deel van de graafwerkzaamheden waar daadwerkelijk sprake is van een overschrijding van de interventiewaarde bodemkwaliteit. De meldplicht is wel van toepassing. Deze benadering komt overeen met de huidige praktijk.

Ondergrens omvang van de activiteit

Bij kleinschalig grondverzet, zoals hovenierswerk, graafwerkzaamheden voor het planten van bomen of het plaatsen van ondergrondse containers en straatmeubilair of het realiseren van een huisaansluiting bij kabels en leidingen, zijn de negatieve effecten meestal beperkt. De grens voor kleinschalig grondverzet wordt gelegd op 25 m³. Dit betekent dat er in het Besluit activiteiten leefomgeving geen regels gesteld worden aan graafwerkzaamheden met een grondverzet kleiner dan 25 m³, ongeacht de kwaliteit van de bodem. Dit kleinschalig graafwerk heeft geen (significante) effecten op de gezondheid en op het milieu.

De gemeente kan desgewenst in haar omgevingsplan wel eisen stellen aan grondverzet < 25 m³, zoals een meldplicht.

Geen ondergrens omvang verontreiniging

De omvang van een verontreiniging speelt geen rol meer als ondergrens. Hiermee wordt duidelijk gemaakt dat is gebroken met de gevalsdefinitie uit de Wet bodembescherming, waarbij de vraag speelde of de omvang van een verontreiniging boven de interventiewaarde bodemkwaliteit voor

een of meerdere parameters groter of kleiner was dan 25 m³. Door het loslaten van het volumecriterium van de verontreiniging is de regelgeving eenvoudiger geworden; slechts de omvang van het totale grondverzet speelt een rol. Ook vindt er geen onnodig bodemonderzoek en discussie plaats over de exacte omvang van een verontreiniging groter dan de interventiewaarde bodemkwaliteit. Hiermee wordt aangesloten bij de in gang gezette ontwikkeling onder het Besluit uniforme saneringen, waar de exacte omvang van een verontreiniging groter dan interventiewaarde bodemkwaliteit niet meer relevant is.

Geen onderscheid stofgroepen en eigenschappen van de verontreiniging

Er wordt bij het graven in bodem geen onderscheid meer gemaakt tussen mobiele en immobiele verontreinigingen en tussen stoffen, zoals dat voorheen onder het Besluit uniforme saneringen (BUS) wel werd gedaan. De regels voor graven in bodem zijn op alle categorieën of situaties van toepassing, ongeacht de verontreinigende stof of de kenmerken van de verontreiniging. Dit betekent dat ook graven in met PCB's verontreinigde grond onder algemene regels kan worden uitgevoerd. Onder het Besluit uniforme saneringen (BUS) was dit niet mogelijk omdat de stofgroep waaronder PCB's vallen was uitgesloten in BUS. Hiervoor moest voorheen een saneringsplan opgesteld worden en een beschikking worden aangevraagd.

Hoewel het aantal chemische verbindingen enorm groot is, beperkt het bodemonderzoek zich tot de analyse van een standaard stoffenpakket. De gedachte hierachter is dat het standaardpakket de meest voorkomende parameters bevat. Ook de maatregelen die genomen moeten worden, zijn in alle gevallen gelijk. Het standaardpakket moet echter worden aangevuld als het historisch onderzoek daar aanleiding voor geeft, bijvoorbeeld vanwege de historie van de locatie of specifieke bedrijfsprocessen, of als de locatie bijvoorbeeld asbestverdacht is.

Maatwerk

Het Rijk stelt de regels voor graven in bodem met het oog op een doelmatige afvalverwerking en om ongewenste verspreiding van verontreinigde grond en vermenging van verschillende kwaliteiten grond te voorkomen.

De interventiewaarden bodemkwaliteit maken onderdeel uit van de aanwijzing van de milieubelastende activiteit graven in de bodem. Volgens artikel 2.12 Besluit activiteiten leefomgeving is het niet toegestaan om maatwerkvoorschriften of maatwerkregels te stellen over die aanwijzing. Gemeenten kunnen daarom niet de interventiewaarden bodemkwaliteit via maatwerk aanpassen; ze zouden daarmee immers de reikwijdte van de algemene rijksregels aanpassen.

Voor de bepalingen rond de erkenningsplicht voor de uitvoering en de milieukundige begeleiding is maatwerk ook niet toegestaan. Deze regels hebben hun grondslag in hoofdstuk 11a Wet milieubeheer en dat hoofdstuk kent geen grondslag voor lokaal maatwerk.

Voor de ingestelde meldingsplicht³⁰ is geen maatwerk toegestaan. Wel kan een gemeente decentrale regels stellen voor onderwerpen die het Rijk niet regelt, bijvoorbeeld hoe om te gaan met lagen met bodemvreemde materialen.

8.3 Wijzigingen ten opzichte de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet

- *Beter onderscheid graven in bodem en bodemsanering.* Er is een duidelijk onderscheid gemaakt in de regels tussen graven (projectmatig grondverzet, zonder saneringsdoelstelling) enerzijds en bodemsanering (met saneringsdoelstelling) anderzijds. In de Wet bodembescherming was dit onderscheid niet altijd duidelijk, waardoor voor iedere handeling met verontreinigde grond een melding en/of saneringsplan verplicht was.

---

³⁰ Zie artikel 4.1222 van dit Aanvullingsbesluit.

- *Niet in betekenende mate: oplossing voor zeer kleine ontgravingen.* De Wet bodembescherming kende voor graafwerkzaamheden in een geval van ernstige bodemverontreiniging geen ondergrens voor kleinschalig grondverzet, waardoor ook voor een (zeer) kleinschalige ontgraving in verontreinigde grond een saneringsplan of BUS-melding noodzakelijk was. Met de introductie van NIBM (getrapte ondergrens) wordt duidelijker gemaakt wanneer wel of geen sprake is van een verplicht bodemonderzoek en wanneer een melding aan het bevoegd gezag gedaan moet worden. Door het introduceren van een ondergrens geldt bijvoorbeeld alleen een meldplicht bij grondverzet > 25 m³ indien de bodemkwaliteit slechter is dan de interventiewaarde bodemkwaliteit.
- *Algemene regels voor graven in bodem gelden altijd.* De regels voor graven in bodem gelden voor alle stofgroepen en ongeacht of er sprake is van een mobiele of immobiele verontreiniging. Het onder de Wet bodembescherming aangebrachte onderscheid is komen te vervallen.
- *Zeven van bodemvreemd materiaal uit grond wordt toegestaan.* Onder de algemene regels van het BUS was het zeven niet toegestaan, waardoor altijd een saneringsbeschikking nodig was. Zeven is een relatief eenvoudige en veelvoorkomende bewerking om puin uit de grond te halen en daarmee de verdichtbaarheid te verbeteren, mogelijke beschadigingen aan kabels en leidingen te voorkomen en toekomstig graafwerk te vereenvoudigen.
- *Verplicht onderzoek.* De verplichting tot het doen van een onderzoek bij graven in de landbodem lijkt een wijziging, maar onder de Wet bodembescherming gold deze verplichting ook, zij het indirect. De Wet bodembescherming hanteerde het uitgangspunt dat de bodemkwaliteit bekend moest zijn om aan te tonen dat geen sprake was van een meldingsplicht op grond van artikel 28 van die wet. In dit Aanvullingsbesluit is de verplichting tot het doen van een onderzoek nu explicieter gemaakt. Daarbij past wel de constatering dat vaker volstaan kan worden met alleen een vooronderzoek en er dus minder vaak een vervolgbodemonderzoek nodig zal zijn.
- *Flexibiliteit.* Flexibiliteit in de vorm van maatwerkvoorschriften kent een eenvoudige procedure in tegenstelling tot BUS, waarvoor veel meer eisen golden.
- *Gelijkwaardig beschermingsniveau.* De basisregels voor de milieubelastende activiteit graven in bodem waarborgen een gelijkwaardig beschermingsniveau.

8.4 Effecten

- *Gebruiksvriendelijk:* De regels voor graven in bodem zijn beknopt en duidelijk geformuleerd. Ze staan bij elkaar en sluiten aan op bestaande regels. Door de keuze voor landelijke regelgeving, zijn de regels uniform en daardoor makkelijker toe te passen door aannemers en adviseurs.
- *Geen vergunningen, uitsluitend algemene regels:* De reikwijdte van de algemene regels is vergroot, onder meer door de algemene regels op alle soorten verontreiniging van toepassing te verklaren. Dat betekent onder meer dat het niet meer nodig is om saneringsplannen in te dienen bij graafwerk.

- *Vermindering onderzoekslasten:* Door het loslaten van de gevalsbenadering is het in principe alleen nodig om kennis te hebben van de kwaliteit van de grond op de locatie waar gegraven wordt. Vaak kan volstaan worden met een vooronderzoek (historisch onderzoek)

8.5 Graven onder de Omgevingswet

Regels in het Besluit activiteiten leefomgeving

De regels voor graven in (verontreinigde) landbodem zijn opgenomen in enerzijds paragraaf 3.2.18 met paragraaf 4.118 en anderzijds paragraaf 3.2.19 met paragraaf 4.119 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Het onderscheid tussen beide paragrafen volgt uit de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem waarin gegraven wordt. Indien geen sprake is van een overschrijding van de interventiewaarde bodemkwaliteit voor welke stof dan ook, dan gelden de basisregels voor graven zoals omschreven in paragraaf 3.2.18 en 4.118. Indien voor één of meerdere stoffen sprake is van een overschrijding van de interventiewaarde bodemkwaliteit, zijn de regels uit paragraaf 3.2.19 en 4.119 van toepassing.

De milieubelastende activiteit graven in bodem omvat mede het ontgraven, het bemalen dat nodig is voor het ontgraven, het zeven, de tijdelijke opslag, het terugplaatsen en het afvoeren. De regels zijn vergelijkbaar met de regels zoals deze waren opgenomen in de categorie tijdelijk uitplaatsen uit het Besluit uniforme saneringen.

De milieubelastende activiteit graven in bodem

De regels in dit Aanvullingsbesluit over graven in bodem betreffen al het graafwerk dat in de bodem dat wordt uitgevoerd voor bijvoorbeeld de aanleg van gebouwen, inrichting openbare ruimte, landschapsinrichting, funderingsherstel en het aanleggen, beheer en onderhoud aan ondergrondse infrastructuur zoals kabels, leidingen, rioleringen, duikers, funderingen en vergelijkbare objecten. Bij deze activiteiten is na afloop van de werkzaamheden veelal sprake van een herstel van de situatie, zoals deze aanwezig was vóór uitvoering van de werkzaamheden, ook wel aangeduid als tijdelijke uitname. In veel gevallen zal in die situaties sprake zijn van ontgravingen van beperkte omvang en diepte en met een nagenoeg neutrale grondbalans. Het kan echter voorkomen dat een deel van grond van de locatie wordt afgevoerd, bijvoorbeeld omdat niet alle grond in het ontgravingscunet teruggeplaatst kan worden. Ook kan het voorkomen dat alle ontgraven grond van de locatie wordt afgevoerd, bijvoorbeeld omdat het maaiveld wordt verlaagd of bij de aanleg van een parkeerkelder.

Kenmerkend voor veel van dit grondverzet is dat er geen sprake is van een bodemsanering; het oogmerk is anders, want de bodem wordt niet geschikt gemaakt voor het (toekomstige) gebruik. In hoeverre maatregelen verplicht zijn om blootstelling aan de risico's van de bodemkwaliteit te voorkomen volgt – behoudens bij situaties waarbij sprake is van een toevalsvondst – niet uit algemene regels maar uit het omgevingsplan.

Toepassingsbereik

In de regels over graven in bodem wordt een onderscheid gemaakt tussen regels die altijd van toepassing zijn (de basisregels) en aanvullende regels, die alleen van toepassing zijn als gegraven wordt in verontreinigde grond boven de Interventiewaarde bodemkwaliteit.

De basisregels uit hoofdstuk 4 hebben betrekking op het bodemonderzoek, het gescheiden houden van grond, de tijdelijke uitname van grond, de tijdelijke opslag van vrijkomende grond en de afvoer van grond. Daarnaast geeft hoofdstuk 4 voor graven in de bodem boven de interventiewaarde bodemkwaliteit aanvullende regels over de melding, de kwaliteitsborging, de erkenningsplicht uitvoering, de milieukundige begeleiding bij graafwerkzaamheden, de afbakening

van de mogelijkheden tot maatwerkregels en de te overleggen gegevens en bescheiden bij de beëindiging van de graafactiviteit.

Voor kleinschalig grondverzet < 25 m³ gelden er geen algemene rijksregels.

	< Interventiewaarde bodemkwaliteit	≥ Interventiewaarde bodemkwaliteit
< 25 m ³	Geen regels	Geen regels
≥ 25 m ³	Basisregels	Basisregels + aanvullende regels

Bodemonderzoek

Het is belangrijk dat de initiatiefnemer voorafgaand aan het uitvoeren van graven kennis heeft van de bodemkwaliteit. Zonder die kennis is onduidelijk welke regels uit het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing zijn. Daarnaast is het niet mogelijk om grond van verschillende kwaliteiten te herkennen en gescheiden te ontgraven en te behandelen en bestaat het gevaar dat verontreinigde grond zich kan verspreiden. Zie verder voor de uitleg van de verschillende bodemonderzoeken paragraaf 5.3. Bij het opstellen van de regels in dit Aanvullingsbesluit is veel aandacht besteed aan het zoeken naar de balans tussen de lasten voor de initiatiefnemer en het te beschermen milieubelang. In de nieuwe regels staat vooronderzoek centraal. Alleen indien uit het vooronderzoek blijkt dat een locatie verdacht is op het voorkomen van een bodemverontreiniging en de bodem nog niet (voldoende) is onderzocht, is fysiek bodemonderzoek noodzakelijk.

Basisregels graven in bodem

Voor graven in bodem met een kwaliteit onder of boven de interventiewaarde bodemkwaliteit gelden een aantal basisregels. Deze basisregels hebben betrekking op:

- Zorgvuldig graven en gescheiden houden van verschillende kwaliteiten
- Tijdelijke uitname van grond
- Tijdelijke opslag van grond tijdens het graven
- Omgaan met bodemvreemd materiaal
- Afvoeren van grond

Zorgvuldig graven: gescheiden houden van verschillende kwaliteiten

Tijdens het graven kunnen meerdere partijen grond ontstaan met verschillende kwaliteitsklassen, die gescheiden opgeslagen en/of afgevoerd dienen te worden. De achtergrond hiervan is dat voorkomen moet worden dat vermenging plaatsvindt en dat grond met verschillende kwaliteiten verschillende toepassingsmogelijkheden kennen. Ook bij tijdelijke uitname, waarbij de uitkomende grond weer op of nabij en onder dezelfde omstandigheden moet worden teruggeplaatst, dient dit onderscheid gemaakt te worden.

Bij het gescheiden houden van verschillende kwaliteitsklasse wordt aangesloten bij de indeling in kwaliteitsklassen die voor het toepassen van grond wordt gehanteerd, dat wil zeggen een indeling in kwaliteitsklassen Landbouw/Natuur, Wonen of Industrie. Om dit onderscheid goed te kunnen maken is vooronderzoek en in sommige situaties ook fysiek bodemonderzoek noodzakelijk. Soms volgt uit de bodemkwaliteitskaart al dat in een bepaald gebied sprake is van een kenmerkende bodemopbouw waarbij de bovengrond licht belast is met verontreinigingen (bijvoorbeeld een in het

verleden opgebrachte laag) en een onbelaste ondergrond. Bij locaties waarbij op grond van het historische bodemgebruik de kwaliteit verdacht is, is fysiek bodemonderzoek noodzakelijk, op basis waarvan een partijindeling gemaakt kan worden. De partijindeling dient zodanig plaats te vinden dat elke partij (binnen bepaalde marges) redelijk homogeen is, zowel voor wat betreft grondsoort als verontreiniging.

Tijdelijke uitname van grond

Bij tijdelijke uitname wordt de grond of baggerspecie zonder te zijn bewerkt, op of nabij dezelfde plaats en onder dezelfde conditie opnieuw in die toepassing aangebracht. In dergelijke situaties worden er in beginsel geen nieuwe verontreinigingen in het milieu gebracht en verandert er in feite weinig tot niets aan de milieubelasting. Om die reden wordt het tijdelijk uitnemen en terugplaatsen van de grond niet als een nieuwe toepassing gezien en zijn de regels uit de milieubelastende activiteit toepassen van grond niet van toepassing (denk aan de meldingsplicht en het moeten beschikken over een milieuhygiënische verklaring). Voor een verdere verduidelijkingen van de criteria tijdelijk, op en nabij dezelfde plaats, onder dezelfde condities en zonder te zijn bewerkt wordt verwezen naar hoofdstuk 11 (toepassen van grond en baggerspecie).

Tijdelijke opslag van grond tijdens het graven

Tijdens of na afloop van graven, kan het noodzakelijk zijn om de grond tijdelijk op te slaan, bijvoorbeeld omdat de grond tijdelijk uitgenomen wordt en na afloop van het werk weer teruggebracht wordt in het oorspronkelijke ontgravingsprofiel. Ook kan het voorkomen dat de uitgegraven grond nog niet direct afgevoerd kan worden naar de afvoerbesteding (toepassingslocatie, grondbank of verwerker), omdat bijvoorbeeld eerst de kwaliteit bepaald moet worden. Om die reden is het toegestaan om in de directe nabijheid van de plaats waar de grond is vrijgekomen, dus binnen de grenzen van de ontgravingslocatie, de grond tijdelijk op te slaan. Het opslaan van grond is toegestaan gedurende de looptijd van de werkzaamheden tot uiterlijk 4 weken na het dichten van de ontgravingsput of cunet. Deze periode van 4 weken is bedoeld om een afvoerbesteding te vinden voor de partij grond. Tijdelijke depots dienen uiterlijk vier weken na afronding van de graafwerkzaamheden te zijn opgeruimd. Het is niet toegestaan om de grond langer dan deze periode op te slaan.

Bij het opslaan van de grond moeten de bij het ontgraven gescheiden partijen (van verschillende milieuhygiënische kwaliteit) ook fysiek gescheiden worden opgeslagen. Tussen de deelpartijen wordt enige afstand aangehouden of wordt een fysieke scheidingswand aangebracht. Hiermee wordt voorkomen dat partijen verontreinigde grond van verschillende kwaliteit en samenstelling worden gemengd.

Er zijn geen regels die verplichten om bepaalde bodembeschermende maatregelen of voorzieningen te nemen. De achtergrond hiervan is dat de opslag doorgaans een kortdurend karakter kent en plaatsvindt op de locatie van ontgraving, waardoor meestal de uitkomende grond een vergelijkbare kwaliteit heeft als de onderliggende bodem. Het nemen van bodembeschermende maatregelen als het aanbrengen van een folie is dan niet altijd nodig. Dit kan anders zijn indien de uitgegraven grond een slechtere kwaliteit heeft, bijvoorbeeld bij de ontgraving van een spot met minerale olie verontreinigde grond. Het verplicht aanbrengen van een folie in dergelijke gevallen vloeit voort uit de specifieke zorgplicht van het Besluit activiteiten leefomgeving. Deze specifieke zorgplicht verplicht ook tot het windvast afdekken van tijdelijk opgeslagen grond met een niet-luchtdoorlatend folie of het afdekken van containers waar de grond tijdelijk wordt opgeslagen. De folie dient op een zodanige wijze te worden aangebracht dat geen verwaaiing en/of verstuiwing van het opgeslagen materiaal kan plaatsvinden. Met het afdekken wordt tevens voorkomen dat contact door derden met verontreinigde grond plaatsvindt. Ook kan het binnendringen van neerslagoverschot hiermee worden voorkomen.

Indien beoogd is om de grond langer dan de toegestane periode op te slaan, gelden de regels voor opslaan van grond en baggerspecie (zie paragraaf 3.2.21 van het Besluit activiteiten leefomgeving). Dit geldt ook indien ervoor gekozen wordt om de vrijgekomen grond op een andere locatie dan de ontgravingslocatie op te slaan.

Omgaan met bodemvreemd materiaal

Bij het graven in de bodem kan het voorkomen dat lagen worden aangetroffen die bestaan uit meer dan 50% bodemvreemd materiaal.³¹ Het gaat dan om bodemlagen die bestaan uit puin of andere afvalstoffen al dan niet vermengd met een grondfractie die in het verleden in de bodem zijn gebracht. Voorbeelden zijn slootdempingen, oude puinpaden, kleinere of grotere (ongereguleerde) stortgaten of stortplaatsen. Het Rijk stelt aan de ontgraving van dergelijke lagen geen specifieke regels. In analogie met het gescheiden ontgraven van bodemlagen met verschillende kwaliteiten, dienen ook lagen met een afwijkend percentage aan bodemvreemd materiaal gescheiden ontgraven te worden. Dergelijke lagen zijn veelal niet direct elders toepasbaar en dienen te worden gezeefd of afgevoerd naar een verwerker.

Gemeenten hebben de mogelijkheid om in het omgevingsplan regels te stellen aan het omgaan met ontgraven van lagen met bodemvreemd materiaal. Dit kan bijvoorbeeld handig zijn voor gebieden, waar regelmatig lagen met bodemvreemde materialen worden aangetroffen. Voorbeelden hiervan zijn regio's met veel slootdempingen, verhardingen met zinkassen of bekende voormalige stortplaatsen.

Afvoeren van grond

Grond die op basis van de milieu hygiënische kwaliteit niet toepasbaar is (boven de voorkeurswaarde Industrie of de eventueel hogere lokale maximale waarde) dient te worden afgevoerd naar een verwerker (reiniger, immobiliseerder of stortplaats).

Er zijn verschillende verwerkingsmethoden, afhankelijk van de grondsoort en het type verontreiniging. Om een zo doelmatig mogelijke verwerking te realiseren wordt een partij-indeling gemaakt, waarbij elke partij (binnen bepaalde marges) redelijk homogeen is zowel voor wat betreft grondsoort als verontreinigingen, rekening houdend met de verwerkingsmogelijkheden.

Storten van grond is niet zonder meer mogelijk. Volgens de voorkeursvolgorde voor afvalverwijdering mogen alleen die afvalstoffen worden gestort die niet in aanmerking komen voor hergebruik, nuttige toepassing of verbranding met energieteerugwinning. Storten van grond is alleen onder overlegging van een verklaring van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, waaruit blijkt dat de grond niet reinigbaar is (de zogeheten verklaring van niet reinigbaarheid grond).

Aanvullende regels voor graven in bodem met kwaliteit > interventiewaarde bodemkwaliteit

Indien gegraven wordt in de bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit, zijn naast de basisregels voor graven een aantal extra regels van toepassing:

- het melden van de start van de activiteit bij het bevoegd gezag;
- enkele eisen aan de kwaliteitsborging van de werkzaamheden;
- een informatieplicht bij beëindiging van de activiteit bij het bevoegd gezag.

---

³¹ Dit is vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State over de definitie van bodem in de Wet bodembescherming; deze lijn is overgenomen in de Omgevingswet.

Melding start activiteit

Initiatiefnemers dienen uiterlijk 5 werkdagen voorafgaand aan de start van de activiteit een melding te doen. De gegevens die gemeld moeten worden betreffen:

- aanduiding van de locatie waar gegraven gaat worden;
- verwachte datum van de start van de activiteit;
- NAW-gegevens van de opdrachtgever, uitvoerder en indien van toepassing de milieukundig begeleider;
- onderzoeksrapporten;
- een globale omschrijving van de werkzaamheden, waaronder een aanduiding van het ontgravingsprofiel, bodemvolume en de verwachte hoeveelheid af te voeren grond.

De initiatiefnemer heeft verder de verplichting om wijzigingen in de gegevens door te geven indien er zich na de melding wijzigingen voordoen in de gegevens die zijn gemeld, bijvoorbeeld als sprake is van een afwijkende (veelal latere) datum van de start van de werkzaamheden. Nalaten van het melden van de wijzigingen betekent dat er geen melding is gedaan en dat de milieubelastende activiteit dus niet is toegestaan.

Er is een uitzondering op de meldplicht opgenomen indien de graafactiviteiten worden uitgevoerd ten behoeve van een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om lekkages van gas- en waterleidingen of breuken in kabels en leidingen. Hierbij is onmiddellijk optreden noodzakelijk en is er geen tijd om de meldtermijn van 5 werkdagen af te wachten. Overigens gelden er voor dergelijke activiteiten wel de overige regels van de milieubelastende activiteit graven, waaronder de specifieke zorgplicht.

De achtergrond van de meldingsplicht is het informeren van bevoegd gezag zodat risicogerichte toezicht en handhaving mogelijk is. Er is voor gekozen om de meldplicht te beperken tot graafactiviteiten op locaties die meer verontreinigd zijn en bovendien van grotere omvang zijn. De meldplicht heeft dus niet tot doel om beoordeling van de activiteit door het bevoegd gezag mogelijk te maken, zoals dat onder de Wet bodembescherming en het Besluit uniforme saneringen wel gebeurde.

Voor grondverzet waarvoor geen meldplicht geldt, kan het bevoegd gezag overigens ook toezicht uitoefenen en controleren of de initiatiefnemer voorafgaand aan het werk een vooronderzoek en/of bodemonderzoek heeft uitgevoerd en de algemene regels voor graven worden nageleefd. Vaak beschikt het bevoegd gezag al over informatie over de plaats en het moment waarop waarschijnlijk gegraven gaat worden, bijvoorbeeld omdat de (bouw)activiteit al om een andere reden gemeld is en/of de gemeente zelf de opdrachtgever is. Bij grondverzet in de openbare ruimte zijn gemeenten vaak al op de hoogte van het voorgenomen grondverzet op grond van de regels die in het omgevingsplan worden opgenomen (en voorheen in de Algemene plaatselijke verordening) over het opbreken van de openbare weg.

De melding wordt verricht door de opdrachtgever, de uitvoerend aannemer of een derde zoals een adviseur of directievoerder betrokken bij een project. Indien er geen melding wordt uitgevoerd of in strijd met de regels wordt gegraven in grond, kan degene die de melding had moeten doen worden aangesproken.

Erkenningsplicht uitvoering (BRL 7000)

De activiteit wordt uitgevoerd door een organisatie of instelling die daartoe op grond van het Besluit bodemkwaliteit is erkend. In hoofdstuk 2 “Kwaliteit van de uitvoering” van de Regeling van het Besluit bodemkwaliteit staan de werkzaamheden aangegeven waarvoor de bedoelde erkenning is vereist. De hier bedoelde graafwerkzaamheden vallen onder categorie k, Uitvoering van

bodemsaneringen, waarvoor de Beoordelingsrichtlijn uitvoering (water)bodemsaneringen (BRL SIKB 7000 en bijbehorende SIKB-protocollen 7001, 7002 of 7004 van toepassing zijn.

Milieukundige begeleiding

De milieubelastende activiteit graven in bodem boven de interventiewaarde bodemkwaliteit wordt uitgevoerd onder begeleiding van een milieukundige. De milieukundige begeleiding wordt gedaan door een persoon of instelling die op grond van Besluit bodemkwaliteit beschikt over een erkenning voor het uitvoeren van de betrokken werkzaamheden. In de bij het genoemde Besluit horende Regeling staan werkzaamheden aangegeven waarvoor de bedoelde erkenning is vereist.

Bij graven in bodem zal de borging van de kwaliteit van de uitvoering zich alleen richten op werkzaamheden rondom de grond- en eventueel de afvalstromen, zoals het vrijkomen van grond en afval, de afvoer en de eventuele verwerking daarvan, het eventueel terugplaatsen van de grond, de aanvoer van grond en de controle van de kwaliteit. Een continue aanwezigheid van de milieukundige processturing op het werk is om die reden doorgaans niet noodzakelijk. Dit is belangrijk omdat grondwerkzaamheden bij (projectmatig) graven in het algemeen ondergeschikt zijn aan het doel waarvoor het wordt uitgevoerd, namelijk de aanleg van kabels of leidingen, het maken van een funderingsconstructie, het uitvoeren van funderingsherstel met aanleg van een kelder, en dergelijke.

Informatieplicht beëindiging activiteit

Uiterlijk de vijfde werkdag na beëindiging van de activiteit moet de gemeente geïnformeerd worden over de beëindiging van de activiteit. De activiteit is beëindigd indien alle grond op de locatie is teruggeplaatst of afgevoerd van de locatie.

Hierbij moet de initiatiefnemer aangeven in hoeverre zich tijdens het graven bijzondere omstandigheden hebben voorgedaan. Hierbij kan worden gedacht aan een afwijkende verontreiniging, zoals bijvoorbeeld het onverwacht aantreffen van een verontreiniging met asbest. De achtergrond voor deze informatieplicht is het informeren van het bevoegd gezag, zodat deze hiermee bij het toekomstig toezicht en handhaving van de regels in het omgevingsplan en de maatwerkvoorschriften rekening kan houden.

9 Milieubelastende activiteit opslaan van grond en baggerspecie

9.1 Inleiding

De regels over het opslaan van grond en baggerspecie hebben betrekking op het opslaan van grond en baggerspecie op een andere locatie dan waar het ontgraven is. De regels over het opslaan van grond en baggerspecie gaan over het voorkomen van bodemverontreiniging, het stellen van eisen aan een mogelijke lozing en regels om toezicht op grondstromen mogelijk te maken.

De milieubelastende activiteit graven in de bodem, die beschreven worden in hoofdstuk 8 van dit aanpassingsbesluit, kent een categorie tijdelijk uitplaatsen, waarbij de grond tijdelijk opgeslagen wordt op de locatie van het ontgraven. Ook valt daaronder het opslaan van grond gedurende de graafwerkzaamheden en een periode van 4 weken na beëindiging van het graven, bijvoorbeeld in afwachting van de resultaten van een keuring en de afvoer naar elders. De regels in dit hoofdstuk hebben geen betrekking op deze vormen van opslag.

Voor grond die elders toegepast wordt, gelden deze regels ook niet, daarvoor gelden de regels over toepassen, zie hoofdstuk 11.

Het opslaan van goederen of van een stof of product is het in voorraad hebben daarvan met het doel het later te vervoeren, toe te passen of te verwerken. Dit omvat ook het van en naar een transportmiddel zetten (laden en lossen of overslaan); zonder die handeling is opslaan niet mogelijk. Opslaan is altijd tijdelijk, in afwachting van een ander doel.

Het op of in de bodem brengen van afvalstoffen is een andere activiteit. Op of in de bodem brengen is, anders dan opslaan, niet tijdelijk. Degene die de afvalstoffen op of in de bodem brengt heeft niet het doel later iets anders met de afvalstoffen te doen. Er zijn twee redenen om afvalstoffen op of in de bodem te brengen. In de eerste plaats kan het gaan om het nuttig toepassen van de afvalstof zijn. Voor grond of baggerspecie is dat bijvoorbeeld beschreven in hoofdstuk 11. In de tweede plaats kan het doel het verwijderen of storten zijn. Dit is alleen onder strikte voorwaarden toegestaan op een stortplaats (zie paragraaf 3.3.12 van het Besluit activiteit leefomgeving). Hiervoor is altijd een vergunning nodig. Storten buiten stortplaatsen (paragraaf 3.5.10 van het Besluit activiteit leefomgeving) is niet toegestaan.

Een grensgeval is langdurige opslag. Uit de kaderrichtlijn afvalstoffen volgt dat als afvalstoffen langdurig worden opgeslagen (voor grond en baggerspecie is dat langer dan drie jaar op land, en langer dan 10 jaar in het oppervlaktewater) de regels voor stortplaatsen moeten gaan gelden. In het Besluit activiteiten leefomgeving wordt bij langdurige opslag paragraaf 3.3.12 van toepassing, wat onder andere betekent dat er vergunningplicht met daarnaast specifieke regels voor stortplaatsen gaan gelden en dat de provincie bevoegd gezag wordt.

9.2 Beleidskeuzes

Één set eisen voor opslaan van grond en baggerspecie

Het opslaan van grond is een activiteit die veel voorkomt. Grond wordt onder andere opgeslagen bij werken, bij groundbanken, bij gemeentewerven en onderhoudssteunpunten van provincie of Rijkswaterstaat, maar ook bij bedrijven in de grond-, weg- en waterbouw en bij opslag- en transportbedrijven.

De eisen voor de verschillende vormen van opslag zijn altijd hetzelfde. Alleen op de locatie waar de grond ontgraven wordt gelden andere eisen, vanwege de samenhang met de eisen voor het graven zelf (het tijdelijk opslaan). In alle andere gevallen geldt dezelfde set regels.

Het opslaan van baggerspecie is beperkt tot de zogenaamde doorgangsdepots. Voor alle doorgangsdepots gelden dezelfde eisen. De zogenaamde “weilandsdepots” vallen onder de toepassing van baggerspecie, zie hoofdstuk 11. Depots waarin baggerspecie gestort wordt, vallen niet onder het opslaan, maar onder de regels voor stortplaatsen in paragraaf 3.3.12 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Vergunningplicht voor zwaar verontreinigde grond en baggerspecie

Zwaar verontreinigde grond en baggerspecie kan niet zonder meer nuttig worden toegepast. Door bewerking van de grond kan deze mogelijk alsnog geschikt gemaakt worden voor nuttige toepassingen. Het kan ook voorkomen dat de verontreiniging zo ernstig is, dat de grond of baggerspecie moet worden gestort.

Bij deze categorie kunnen allerlei vormen van verontreiniging voorkomen, waardoor een individuele beoordeling van deze categorie nodig is. Daarom is het opslaan van zwaar verontreinigde grond, en ook andere samenhangende bewerkingen hiervan onder de vergunningplicht gehouden.

Algemene regels voor grond en baggerspecie die zonder bewerking herbruikbaar is

Schone grond of baggerspecie, grond van de kwaliteitsklasse wonen of industrie en licht of matig verontreinigde baggerspecie kunnen zonder bewerking nuttig worden toegepast. Het storten van deze grond en baggerspecie is verboden. Het opslaan dat vooraf gaat aan een nuttige toepassing, ook indien er sprake is van een afvalstof, is geregeld door het stellen van algemene regels.

Bij de regels over opslaan ook regels over samenhangende handelingen

Bij het opslaan zijn ook veel voorkomende samenhangende handelingen meegenomen, zoals zeven van grond en ontwateren van baggerspecie waarbij afvalwater vrijkomt. Dit zijn handelingen die in principe onder dezelfde voorwaarden uitgevoerd kunnen worden als het opslaan.

9.3 Wijzigingen ten opzichte de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet

- *Geen onderscheid meer tussen inrichtingen en toepassingen.* De regels voor tijdelijke opslagwaren opgenomen in het Besluit bodemkwaliteit, de regels voor opslag binnen inrichtingen werden geregeld in het Activiteitenbesluit. In sommige gevallen konden beide naast elkaar gelden. In heel bijzondere gevallen kon een opslag zelfs onder geen van beide vallen. De voorschriften voor de opslag en de meldingseisen van de twee besluiten waren net anders. Deze wijziging maakt er één set eisen van die in alle gevallen gelden behalve voor de opslag op de locatie van het ontgraven.

Geen vergunningplicht meer voor grootschalige opslag. De vergunningplicht vervalt voor het opslaan van meer dan 10.000 m³ schone grond of baggerspecie, grond van de kwaliteitsklasse wonen of industrie of licht of matig verontreinigde baggerspecie. Ook vervalt de vergunningplicht voor het mechanisch ontwateren en het zeven van de kwaliteit grond en baggerspecie. Voor deze activiteit gelden dan algemene regels. Voor het storten en voor langdurige opslag blijft de vergunningplicht gelden op grond van paragraaf 3.3.12 en 3.5.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Beperking van de meldingseisen voor opslag. De meldingseisen voor het opslaan van grond of baggerspecie zijn in overeenstemming met elkaar gebracht, dit betekent een beperking ten opzichte van de eisen van het Besluit bodemkwaliteit. De meldingseisen zijn concreter gemaakt ten opzichte van het Activiteitenbesluit.

Versoepeling bodemvoorschrift grond van de kwaliteitsklasse wonen of industrie. De bodemvoorschriften voor grond van de kwaliteitsklasse wonen of industrie in het Activiteitenbesluit waren opgesteld met als aanname dat dit materiaal uitlooft. Uit onderzoek³² is gebleken dat de uitloging van licht verontreinigde grond veel langzamer verloopt dan oorspronkelijk werd aangenomen. Bij een maximale opslagduur van drie jaar zal de uitloging op de plaats van opslag niet significant zijn, en kan een bodembeschermende voorziening achterwege blijven. Wel zal altijd na beëindiging van de opslag alle opgeslagen grond weggehaald moeten worden, en is nog steeds een eindsituatieonderzoek verplicht.

Verduidelijken van de eisen voor baggerdepots. De eisen voor baggerdepots, zoals deze opgenomen waren in het Activiteitenbesluit zijn verduidelijkt, de eisen zijn nu specifiek uitgeschreven. Deze eisen van het Activiteitenbesluit zijn de basis voor de voorschriften in het Besluit activiteiten leefomgeving en worden ook van toepassing op de grootschalige opslag die voorheen vergunningplichtig was. Net als de voorschriften in de milieu- en lozingsvergunning gaan deze voorschriften uit van het toepassen van de beste beschikbare technieken, rekening houdend met de geldende BBT-referentiedocumenten. De eisen in een goed opgestelde milieu- of lozingsvergunning zijn dus gelijkwaardig aan de algemene regels. Het algemene overgangsrecht in het Invoeringsbesluit zorgt ervoor dat eventuele afwijkende voorschriften in de vergunning worden omgezet naar maatwerkvoorschriften.

- *Opnemen van regel over samenvoegen van partijen.* In dit Aanvullingsbesluit is een voorschrift opgenomen over het samenvoegen van partijen grond dat nu in de Regeling bodemkwaliteit staat, maar juist bij opslag relevant is. Overigens is het samenvoegen van partijen grond of baggerspecie, tevens een menghandeling volgens het Landelijk afvalstoffenbeheerplan (LAP) als een of meer van de partijen ook een afvalstof is. De algemene bepalingen voor het mengen van afvalstoffen in het Besluit activiteiten leefomgeving die gebaseerd zijn op het LAP (paragraaf 3.2.13, artikel 3.196 van paragraaf 3.5.11 en bijlage II) treden terug voor deze specifieke regel.

Bij langdurige opslag gaan regels voor stortplaatsen gelden. Zoals eerder aangegeven wordt bij langdurig opslaan (langer dan drie jaar op land, en langer dan 10 jaar in het oppervlaktewater) paragraaf 3.3.12 van het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing, wat onder andere betekent dat er vergunningplicht met daarnaast specifieke regels voor stortplaatsen gaan gelden en dat de provincie bevoegd gezag wordt.

Zorgplicht voor stuiven. Het stuiven van grond kan voor hinder zorgen. Dit is doorgaans eenvoudig te voorkomen door bijvoorbeeld de grond te bevochtigen. Grond is niet heel stuifgevoelig, en daarom zijn hier geen specifieke voorschriften voor gesteld. Wel volgt uit de zorgplicht dat bij het opslaan redelijke maatregelen genomen moeten worden om stuiven te voorkomen.

Gelijkwaardig beschermingsniveau. Het voorgeschreven voorzieningenniveau is overgenomen van de huidige regels die gelden vanuit het Activiteitenbesluit milieubeheer en het Besluit bodemkwaliteit, en geeft daarmee hetzelfde beschermingsniveau. De enige afwijking is een versoepeling voor de eisen van het Activiteitenbesluit voor het opslaan van grond van klasse wonen of industrie. Deze versoepeling is mogelijk omdat de eisen in het Activiteitenbesluit

---

³² Onderzoek Onderbouwing Uitloogbeslissystematiek, BRL 9308, F. Lame, TNO-NITG, 2003

gebaseerd waren op de aanname dat deze grond tijdens opslag significant uit kan logen. Dit blijkt niet het geval te zijn. Het beschermingsniveau kan dus bereikt worden met een beperktere voorziening. In totaal blijft het beschermingsniveau gelijk.

9.4 Effecten

- *Gebruiksvriendelijk*: Er is één set regels voor opslaan van grond en baggerspecie, die niet meer verschillen afhankelijk van duur en locatie. In de voorschriften zijn samenhangende bepalingen opgenomen die nu verspreid staan in het Besluit bodemkwaliteit en de bijbehorende regeling en het Activiteitenbesluit.
- *Minder vergunningen*: De vergunningplicht voor grootschalige opslag van schone en licht verontreinigde grond is vervallen. Ook zijn enkele eenvoudige met opslaan samenhangende handelingen zoals zeven en ontwateren die op dit moment tot vergunningplicht leiden onder algemene regels gebracht.
- *Vermindering administratieve lasten*: De meldplicht voor het opslaan is versimpeld. Bij de melding moet algemene informatie over het soort grond of baggerspecie en bijkomende handelingen worden gemeld. Informatie over individuele partijen moet wel worden geregistreerd, maar hoeft niet te worden opgestuurd.
- *Vermindering nalevingslasten*: Het Activiteitenbesluit schrijft voorzieningen voor om bodemverontreiniging door uitloging van licht verontreinigde grond te voorkomen. Nu duidelijk is dat de uitloging tijdens opslag niet significant is, vervallen deze voorschriften.
- *Verduidelijking van de regels, beter handhaafbaar*: Met dit Aanvullingsbesluit is ook invulling gegeven aan een aantal verbeterdoelen uit het verbetertraject van het Besluit bodemkwaliteit. Zo is de tijdelijke opslag gekoppeld aan een gekende toepassing en daarmee ontstaat een ongelijk speelveld ten opzichte van een groundbank die onder een vergunning of de algemene regels van het Activiteitenbesluit moet opereren. Verder is het samenvoegen van partijen grond alleen toegestaan indien in lijn met de erkenningsplicht wordt gewerkt. Hierdoor is de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de regels vereenvoudigd. En er zijn minder vergaande bodembeschermingsmaatregelen nodig bij een tijdelijke opslag die op de plaats van opslag (kan ook de ontgravingslocatie zijn) eenmalig en kortdurend is en bovendien wordt uitgevoerd met herbruikbare grond.

9.5 Opslaan van grond en baggerspecie onder de Omgevingswet

Er geldt één set eisen voor het opslaan van grond en baggerspecie, welke is opgenomen in paragraaf 4.121. Deze regels zijn nog niet van toepassing als de grond of baggerspecie wordt neergelegd op de locatie van het ontgraven of baggeren, maar gaat gelden zodra het materiaal naar een andere locatie wordt gebracht. De eisen blijven gelden tot de grond of baggerspecie een nuttige toepassing krijgt (of in zeldzame gevallen: tot deze gestort wordt op een stortplaats). Vanaf het transport naar een andere locatie dan het ontgraven of baggeren tot de uiteindelijke toepassing (of het storten) gelden ongeacht duur of locatie dezelfde eisen.

Er is in de eisen een belangrijk onderscheid tussen grond en baggerspecie die zonder bewerking herbruikbaar is en zwaar verontreinigd materiaal. Grond die zonder bewerking herbruikbaar is, is schone grond en grond van de kwaliteitsklasse wonen of industrie. Baggerspecie die zonder

bewerking herbruikbaar is, is schone baggerspecie of licht of matig verontreinigde baggerspecie. Zwaar verontreinigde grond of baggerspecie is materiaal dat niet zonder bewerking nuttig kan worden toegepast.

Voor grond of baggerspecie die zonder bewerking herbruikbaar is, is het uitgangspunt dat voor het opslaan algemene regels gelden, in combinatie met een meldplicht. De meldplicht zorgt ervoor dat het bevoegd gezag weet dat er grond of baggerspecie wordt opgeslagen, en weet om welke kwaliteit het gaat. Ook moet gemeld worden of er partijen worden samengevoegd. Let wel: de melding vertelt eenmalig dat er partijen worden samengevoegd, het is niet zo dat er iedere keer gemeld moet worden als er samengevoegd wordt. Degene die opslaat moet naast de melding ook informatie bijhouden over de individuele partijen. Er gelden verder geen specifieke voorschriften voor het opslaan van grond. Wel is het zo dat na het beëindigen van de opslag van grond van de kwaliteitsklasse wonen of industrie een eindsituatieonderzoek gedaan wordt, voor het geval er licht verontreinigd materiaal is achtergebleven. Als dat zo is moet die verontreiniging worden opgeruimd. Voor het opslaan van licht of matig verontreinigde baggerspecie gelden voorschriften ter beschermen van de bodem, en er worden eisen aan de lozing gesteld om het oppervlaktewater te beschermen. Het mengen van partijen grond is alleen toegestaan onder strikte voorwaarden.

Voor het opslaan van zwaar verontreinigde grond geldt altijd vergunningplicht. Ook geldt vergunningplicht voor bewerking van zwaar verontreinigde grond bij een grondreinigingsbedrijf. Er zijn wel algemene regels voor bodemsanering. Zie hiervoor hoofdstuk 10 van deze toelichting.

10 Milieubelastende activiteit bodemsanering

10.1 Inleiding

De gemeente heeft in haar omgevingsplan voorgeschreven dat bij het realiseren van bepaalde bodemgevoelig gebouwen maatregelen moeten worden genomen als de bodem verontreinigd is boven de in het omgevingsplan vastgestelde waarden. De maatregelen richten zich op het wegnemen van onaanvaardbare risico's voor de gezondheid van de mens en zijn geformuleerd in de vorm van standaardmaatregelen die zijn gericht op het verbeteren van de bodemkwaliteit of het isoleren van de bodemverontreiniging.

De regels voor de milieubelastende activiteit bodemsanering (paragraaf 3.2.20 en paragraaf 4.120) geven uniforme landelijke standaardmaatregelen en zijn het resultaat van de inbouw van de saneringsaanpak voor immobiele verontreinigingen uit het Besluit uniforme saneringen, de Regeling uniforme saneringen en de Circulaire bodemsanering naar de systematiek van de Omgevingswet. Door het stellen van rijksregels wordt bevorderd dat er geen scheve concurrentieverhouding ontstaat tussen bedrijven en dat burgers in het hele land een gelijke mate van bescherming genieten. Deze regels behelzen grotendeels technische voorschriften, die locatie onafhankelijk zijn en waarbij maatwerk mogelijk is. Door het voorschrijven van standaard maatregelen ontstaat een gelijkwaardig beschermingsniveau. De standaard eisen van de erkenningsplicht bij de uitvoering van de maatregelen en de milieukundige begeleiding bevorderen een gelijk economisch speelveld voor opdracht gevende en uitvoerende partijen,

Het milieuhygiënische belang van het stellen van algemene regels aan bodemsanering is groot. Het merendeel deel van de saneringen heeft betrekking op kleinschalige en eenvoudige verontreinigingssituaties. Daarbij gaat het om een aanzienlijke hoeveelheid sterk verontreinigde bodem, die met toepassing van regels op een zorgvuldige manier kan worden ontgraven en indien van toepassing op een uniforme manier kan worden gesaneerd. Het hanteren van algemene regels in plaats van beschikkingen betekent dat uitvoering van activiteiten, zoals bouwplannen sneller kan plaatsvinden, waardoor de maatschappelijke kosten afnemen.

10.2 Beleidskeuzes

Maatregelen door standaardmethode

Bij toepassing van de regels voor bodemsanering heeft de initiatiefnemer de keuze tussen twee standaard aanpakken: afdekken of verwijderen door ontgraven. Afdekken vindt plaats door het aanbrengen van een afdeklaag of een duurzaam aaneengesloten verharding. Het ontgraven van de verontreinigde bodem vindt plaats tot de kwaliteitsklasse van de grond die geldt voor die locatie³³. Een combinatie van afdekken en verwijderen door ontgraven is ook mogelijk. Daarnaast kunnen, indien nodig, aanvullende maatregelen worden genomen om blootstelling aan uitdamping te voorkomen door het aanbrengen van een dampdichte laag of extra ventilatievoorzieningen in het gebouw. Mochten de standaardmethodes niet toereikend zijn, dan heeft de initiatiefnemer de mogelijkheid om met een verzoek om maatwerk een alternatieve aanpak voor te stellen. Deze alternatieve aanpak kan bestaan uit het in situ saneren van de bodem. De gemeente kan ook een maatwerkvoorschrift opnemen.

De gemeente kan, indien de bodemopbouw of de bodemkwaliteit in een specifiek gebied hiertoe aanleiding geeft, maatwerkregels opnemen in het omgevingsplan. Het gaat dan bijvoorbeeld om gebieden met veel bodemvreemd materiaal als gevolg van slootdempingen of om het stellen van voorwaarden aan duurzaam aaneengesloten verhardingslagen ter borging van klimaatadaptatie.

³³ Tot tenminste het niveau van de waarde die gelijk is aan de waarde voor de bodemfunctieklasse wonen of industrie waarin de landbodem op grond van het Besluit bodemkwaliteit is ingedeeld, of de kwaliteitsklasse landbouw/natuur als de bodem niet in de bodemfunctieklasse wonen of industrie is ingedeeld.

Een maatwerkregel voor de aanpak van een mobiele verontreiniging in de bodem kan eveneens het gevolg zijn van een instructieregel uit de omgevingsverordening van de provincie.

Toepassingsbereik standaardmethodes

De regels in dit Aanvullingsbesluit sluiten geen stofgroepen uit. De voorgeschreven standaardaanpakken bieden voldoende garanties om voor alle stoffen de risico's aan blootstelling te beperken. In de regels voor de milieubelastende activiteit bodemsanering is geen ondergrens opgenomen. Indien bodemsanering aan de orde is, is dit vaak een voorwaarde om een andere activiteit te kunnen uitvoeren. Zo kan in het omgevingsplan het saneren van de bodem conform de regels uit het Besluit activiteiten leefomgeving als voorwaarde zijn opgenomen bij het bouwen van een bodemgevoelig gebouw. Bij die voorwaarde in het omgevingsplan kan eventueel een minimum omvang worden bepaald.

Maatwerk

Het stelsel van de Omgevingswet geeft de mogelijkheid om voor afwijkende aanpak van verontreinigingen of situaties maatwerkregels op te nemen in het omgevingsplan en hebben de initiatiefnemer en het bevoegd gezag de mogelijkheid tot het respectievelijk aanvragen en opleggen van maatwerkvoorschriften.

Voor veel situaties zijn de standaardaanpakken afdoende, maar voor een aantal situaties voldoet deze aanpak mogelijk niet. Door maatwerk is een andere aanpak mogelijk, zoals in situ, net als in het verleden. Voor de motivatie van de saneringswijze kan hierbij gebruik gemaakt worden van de resultaten van de beleidsvernieuwing bodem (Bever) en van de handreiking voor het maken van keuzen en afspraken over de aanpak van mobiele verontreinigingen (Rosa).

Bevoegd gezag

De gemeente is, evenals bij de milieubelastende activiteiten graven en toepassen van grond, bevoegd gezag bij de activiteit bodemsanering. De gemeente legt de gebiedskwaliteit vast, beoordeelt de melding, beslist over maatwerkregels en is belast met het toezicht en de handhaving. De gemeente heeft zo zicht op de totale keten.

10.3 Wijzigingen ten opzichte de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet

- *Geen gevalsbenadering.* De Wet bodembescherming ging uit van de gevalsbenadering van een bodemverontreiniging. De Omgevingswet laat deze gevalsdefinitie los en stelt de activiteit centraal.
- *Alle gemeenten bevoegd gezag.* De gemeente is het bevoegd gezag voor de milieubelastende activiteit bodemsanering onder de Omgevingswet. Onder Wet bodembescherming waren de provincies en de grotere gemeenten bevoegd gezag.
- *Geen beperkingen.* De randvoorwaarden (bijvoorbeeld limitatieve lijst met toegestane stofgroepen) die golden voor het toepassen van de regels uit het Besluit uniforme regels, zijn geschrapt. Onder de Omgevingswet zijn de mogelijkheden voor standaard aanpakken uitgebreid naar alle stofgroepen.
- *Twee standaardpakketten.* De regels omtrent uniforme saneringen kende vier categorieën: immobiel, mobiel, tijdelijk uitplaatsen en Projectgebied De Kempen. Dit Aanvullingsbesluit regelt tijdelijk uitname en het overig projectmatig grondverzet (zonder saneringsdoelstelling) als een

aparte activiteit graven in bodem. De categorie immobiel die functiegericht saneren tot doel had, komt terug in de standaard aanpakken van de milieubelastende activiteit bodemsanering. De categorie Projectgebied de Kempen is niet meer noodzakelijk omdat afwijkende eisen een aan saneringsaanpak voor deze regio desgewenst in een omgevingsplan kunnen worden opgenomen.

- *Meer flexibiliteit en toch duidelijkheid.* In de formulering van de verhardingslaag is aangegeven wat daar "in elk geval" onder wordt verstaan.
- *Meer algemene regels.* Minder randvoorwaarden aan de saneringsaanpakken (bijvoorbeeld lijst met toegestane stofgroepen) en er meer mogelijkheden om van de algemene regels af te wijken (via maatwerkregels voor een gebied of maatwerkvoorschriften voor een individuele locatie). De verwachting is dat voor verontreinigingen die een afwijkende aanpak rechtvaardigen (bijvoorbeeld mobiele verontreinigingen) de initiatiefnemer met het bevoegd gezag in gesprek zal gaan over een afwijkende saneringsaanpak en deze invullen via maatwerkvoorschriften.
- *Geen eindbeslissing bevoegd gezag.* Na afloop van de sanering wordt er geen besluit meer over het evaluatieverslag genomen, maar kan worden volstaan met het informeren van het bevoegd gezag hierover.
- *Wanneer en hoe moet worden gesaneerd zijn apart geregeld.* Op grond van regels in het Besluit kwaliteit leefomgeving regelt de gemeente in het omgevingsplan wanneer er maatregelen moeten worden genomen. Voor die maatregelen kan de gemeente gebruik maken van de standaardmethoden bodemsanering uit het Besluit activiteiten leefomgeving.

Gelijkwaardig beschermingsniveau: de standaardmethoden voor bodemsanering worden maatschappelijk als aanvaardbaar gezien. De plicht tot het nemen van maatregelen en de maatregelen zelf staan bij elkaar in het omgevingsplan, waardoor de afweging transparanter wordt (dan onder de Wet bodembescherming) wat het lokale bestuur kan helpen bij de afweging en het maken van een verantwoorde keuze. Het Rijk geeft aan welke waarden niet mogen worden overschreven. Hierdoor wordt enerzijds ruimte gegeven, maar anderzijds ook heldere kaders

10.4 Effecten

- *Gebruiksvriendelijk:* De regels voor bodemsanering zijn beknopt en duidelijk geformuleerd. De meest voorkomende saneringsaanpakken zijn opgenomen via modules in algemene regels. Door de keuze voor landelijke regelgeving, zijn de regels uniform en daardoor makkelijker toe te passen door aannemers en adviseurs. Gemeenten hoeven niet zelf standaardmethodes te omschrijven in het omgevingsplan. Tegelijkertijd geven de instrumenten uit de Omgevingswet zoals maatwerkregels en maatwerkvoorschriften voldoende ruimte voor flexibiliteit waar nodig.
- *Minder bestuurlijke lasten:* de regels voor bodemsanering zijn door het Rijk gesteld, waardoor gemeenten niet individueel de locatie onafhankelijke (voornamelijk) technische voorschriften hoeven vast te stellen. Maatwerk is mogelijk.

- *Minder vergunningen, meer algemene regels*: De reikwijdte van de algemene regels is vergroot, onder meer door de algemene regels voor alle soorten verontreiniging van toepassing te verklaren.
- *Snellere procedures*: goedkeuring op evaluatieverslag komt te vervallen. Geen procedure meer met beschikkingen, maar algemene regels met meldplicht.
- *Vermindering onderzoekslasten*: onder de nieuwe regelgeving is het in veel situaties niet meer nodig om fysiek bodemonderzoek uit te voeren. Vaak kan worden volstaan met het raadplegen van de kaart met aandachtsgebieden voor bodemonderzoek uit het omgevingsplan eventueel aangevuld met een historisch onderzoek (vooronderzoek NEN 5725). Alleen bij situaties waarbij de locatie verdacht is of onvoldoende informatie beschikbaar, is fysiek bodemonderzoek nodig.

10.5 Bodemsanering onder de Omgevingswet

Het ontstaan van de plicht tot bodemsanering

In het omgevingsplan wordt aangegeven voor welke activiteiten (bouwen van een bodemgevoelige locatie) de bodemkwaliteit of blootstelling een rol speelt. De gemeente geeft in het omgevingsplan wanneer dit het geval is. Door het Rijk is aangegeven voor welke bodemgevoelige locaties dit in ieder geval aan de orde is. De gemeente kan deze lijst uitbreiden. Indien er sprake is van een blootstelling (dus een risico) kan de gemeente in het omgevingsplan verwijzen naar de milieubelastende activiteit “bodemsanering”. Bij deze milieubelastende activiteit zijn de standaardaanpakken beschreven en is ook de instandhoudingsplicht van deze aanpakken beschreven. Anders dan onder de Wet bodembescherming is er dus geen zelfstandige saneringsplicht meer, maar wordt saneren altijd gekoppeld aan een activiteit. Een initiatiefnemer kan ook een bodemsanering op eigen initiatief uitvoeren, en kan daarbij gebruik maken van de regels van bodemsanering.

Standaardmethoden

De activiteit bodemsanering kent twee standaardaanpakken: het ontgraven van verontreinigde grond tot de kwaliteitsklasse zoals aangegeven in het omgevingsplan en het aanbrengen van een isolatielaag (afdeklaag of duurzaam aaneengesloten verharding). Gemeenten hebben de mogelijkheid om in het omgevingsplan maatwerkregels te stellen, die (gedeeltelijk) afwijken van de standaard aanpakken. Daarnaast heeft de initiatiefnemer de mogelijkheid om via een verzoek om een maatwerkvoorschrift een alternatieve saneringsaanpak voor te stellen, die beoordeeld wordt door de gemeente. Indien sprake is van grondwaterverontreinigingen kan de provincie in haar omgevingsverordening instructies geven aan de gemeente, die de gemeente opneemt in het omgevingsplan. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het voorkomen van verspreiding van een grondwaterverontreiniging dan wel het gedeeltelijk wegnemen van de bronzone van een mobiele verontreiniging. De bodemsanering wordt uitgevoerd door organisaties die daarvoor erkend zijn volgens het Besluit bodemkwaliteit en vindt tevens plaats onder milieukundige begeleiding van organisaties die erkend zijn. Na afloop van de bodemsanering wordt een evaluatieverslag opgesteld, waarin het saneringsresultaat wordt vastgelegd. Indien van toepassing worden daarin ook nazorgverplichtingen en gebruiksbeperkingen opgenomen. Denk hierbij aan het in stand houden van een afdeklaag en het niet dieper mogen graven dan de onderzijde van de afdeklaag.

Standaardaanpak afdekken

In veel gevallen volstaat het aanbrengen van een afdeklaag. Deze kan bestaan uit een duurzaam aaneengesloten verhardingslaag of het aanbrengen van een laag grond. Bij het aanbrengen van een laag grond wordt de eis gesteld dat de afdeklaag een standaarddikte heeft van één meter.

Onder de afdeklaag wordt als regel een signaallaag aangebracht, die tot doel heeft te waarschuwen voor verontreiniging die zich onder die signaallaag bevindt. Dit geldt in het bijzonder bij uitvoering van werkzaamheden in de bodem tot onder de afdeklaag. Aan de aard van de signaallaag worden geen specifieke eisen gesteld. Een signaallaag hoeft bijvoorbeeld niet te worden aangebracht indien de afdeklaag wordt aangebracht op kleigrond of veengrond en de afdeklaag wordt opgebouwd uit een bovenlaag van teelaarde en een onderlaag van zand. In dat geval geeft de zandlaag voldoende signalerende werking. In geval van een afdeklaag bestaande uit zand op een onderliggende bodem die ook uit zand bestaat, ontbreekt deze signalering en dient een hiervan afwijkende constructie, zoals bijvoorbeeld een geodoek, te worden aangebracht onder de afdeklaag. Indien er sprake is van aanvoer van grond van elders voor het aanbrengen van een afdeklaag gelden de regels voor het toepassen van grond.

Daarnaast kan afdekken ook plaatsvinden door een aaneengesloten verhardingslaag. Door het aanbrengen van een verhardingslaag wordt de verontreiniging automatisch geïsoleerd. Deze isolatie wordt dan gevormd door een afdeklaag, bestaande uit beton, asfalt, stelconplaten of flinke oppervlakten aaneengesloten bestrating met klinkers en tegels. Indien dergelijke constructies duurzaam en aaneengesloten zijn uitgevoerd, kunnen daarmee blootstellingrisico's in voldoende mate worden tegengegaan.

Standaardaanpak ontgraven

Zeker voor situaties waarbij een dunne laag met sterk verontreinigde grond aanwezig is, kan de bodemsanering op eenvoudige wijze worden gerealiseerd door het verwijderen van de betreffende verontreinigde laag door middel van ontgraven. De verontreinigde grond wordt afgevoerd van de locatie. Binnen het te ontwikkelen gebied dient minimaal de kwaliteitsklasse van de grond op die locatie behaald te worden. De gemeente heeft de mogelijkheid om voor een of meerdere stoffen een afwijkende waarde vast te stellen. Het resultaat van de bodemsanering wordt gecontroleerd door de milieukundige begeleider, onderdeel verificatie controlemonsters van de putbodem en indien van toepassing ook de putwanden worden genomen en geanalyseerd op de te saneren stoffen. Indien blijkt dat de kwaliteitsklassen niet overeenkomen, zal aanvullend gegraven moeten worden.

Lozen van afvalwater

Bij het uitvoeren van een bodemsanering kan afvalwater vrijkomen dat geloosd wordt. Dit afvalwater kan grondwater zijn dat als gevolg van bemaalen vrijkomt, maar bijvoorbeeld ook regenwater dat in het gegraven gat is gelopen en waarvan men zich wil ontdoen. De voorgeschreven lozingsroute voor dit afvalwater is lozen op een oppervlaktewaterlichaam met de waterbeheerder als bevoegd gezag of op of in de bodem met de gemeente als bevoegd gezag. Dit om het vuilwaterriool en de capaciteit van de rioolwaterzuiveringsinstallatie niet onnodig te belasten met relatief schoon afvalwater. De gemeente kan in haar omgevingsplan middels maatwerkregels of door maatwerkvoorschriften ook het vuilwaterriool als lozingsroute opnemen. Lokaal kan het vuilwaterriool in sommige situaties vanuit een integrale benadering soms de voorkeur hebben. Voor het lozen op een oppervlaktewaterlichaam zijn in artikel 4.1241 van dit Aanvullingsbesluit emissiegrenswaarden opgenomen welke gebaseerd zijn op het vereiste beschermingsniveau voor het aquatische milieu en wat haalbaar is op basis van best beschikbare technieken. Voor het lozen op of in de bodem wordt in artikel 4.1242 verwezen naar bijlage XX van het Besluit kwaliteit leefomgeving die toetsingswaarden kent voor het te infiltreren water in de bodem. Middels maatwerk kan afgeweken worden van de emissiegrenswaarden.

Meldingen

De beoordeling van een melding door het bevoegd gezag betreft een volledige inhoudelijke controle van het meldingsformulier en bijbehorende rapporten en documenten. Hier is geen sprake van een formeel besluit (beschikking) in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, maar van een rechtsoordeel. Het bevoegd gezag gaat slechts na of de melding al dan niet voldoet aan de eisen van het Besluit en het omgevingsplan. Het is het bevoegd gezag niet toegestaan andere eisen toe te voegen. Indien gebleken is dat de melding niet conform de vereisten is ingediend, kan het bevoegd gezag in het kader van de handhaving aan de saneerder mededelen aan welke eisen van het Besluit niet is voldaan. Deze mededelingen zijn geen besluit (beschikking) in de zin van artikel 1:3 van de Algemene wet bestuursrecht.

In verband met het toezicht op de naleving is het van belang dat het bevoegd gezag op de hoogte is van eventuele wijzigingen in de gegevens die eerder met betrekking tot de bodemsanering zijn gemeld; deze wijzigingen kunnen zich ook voordoen door onvoorziene omstandigheden. Indien gebleken is dat als gevolg van de wijziging de voorgenomen activiteit niet meer in overeenstemming is met de melding, dan kan het bevoegd gezag in het kader van de handhaving aan de saneerder mededelen aan welke eisen van de melding niet is voldaan. Deze mededeling is geen besluit (beschikking) in de zin van artikel 1:3 van de Algemene wet bestuursrecht.

In verband met de handhaving is het wenselijk een termijn te stellen voor de melding door de saneerder aan het bevoegd gezag van de voltooiing van de bodemsanering.

Nazorg

In dit Aanvullingsbesluit is – net zoals in het Besluit uniforme saneringen- afgezien van de plicht om een nazorgplan op te stellen, omdat het opstellen van een nazorgplan voor eenvoudige standaardsaneringen geen toegevoegde waarde oplevert en bovendien een onevenredige belasting betekent voor diegene die saneert. In het geval van de saneringsaanpak waarbij een isolatielaag wordt aangebracht zijn in dit Aanvullingsbesluit enkele algemene nazorgbepalingen opgenomen, gericht tot de eigenaar, erfpachter en gebruiker, ten behoeve van het gebruik en het instandhouden en waar nodig herstellen en/of vervangen van de isolatielaag.

11 Milieubelastende activiteit toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie

Op 14 juni 2018 heeft er een Kamerdebat plaatsgevonden over het toepassen van grond in diepe plassen. In dit debat is door de regering toegezegd een evaluatie uit te voeren naar de kaders die daarop van toepassing zijn. De regering zal nog bezien of naar aanleiding van deze evaluatie, en op welke wijze, de regelgeving in het stelsel zal worden aangepast. Indien dit betekent dat dit Aanvullingsbesluit moet worden gewijzigd zal dat met betrokken partijen worden besproken alvorens het aan de ministerraad aan te bieden voor de voorhang bij de Kamer.

11.1 Inleiding

Het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie gebeurt in Nederland op grote schaal. Nederland ligt in de delta van de rivieren Rijn, Maas, Schelde en IJssel en in de strijd tegen het water is grondverzet altijd een belangrijk middel geweest. Baggeren, ophogen van polders, dijken bouwen, zandsuppleties: het zijn activiteiten die bij het Nederlandse rivieren-, polder- en kustlandschap behoren. Daarnaast is Nederland een land dat een sterke bevolkingsontwikkeling heeft doorgemaakt (5 miljoen inwoners in 1900, tegen 17 miljoen nu) waarbij die groei ook gepaard is gegaan met behoefte aan woningbouw, bedrijventerreinen en infrastructuur en daarmee ook met een omvangrijke grondverzetsopgave. Ook nu en in de toekomst zal het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie dagelijks aan de orde zijn.

De regels over het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie zijn gesteld vanuit de doelstelling duurzaam bodembeheer en circulaire economie. Dat wil zeggen: een balans tussen bescherming van de bodemkwaliteit voor mens en milieu, én gebruik van geschikte bouwstoffen, grond en baggerspecie voor de realisatie van eerder genoemde maatschappelijke ontwikkelingen.

De regels voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie zijn afkomstig uit het Besluit bodemkwaliteit. Niet alle regels uit het Besluit bodemkwaliteit zijn overgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Er is een knip gemaakt tussen de regels die zich richten tot degene die bouwstoffen, grond en baggerspecie toepast en de regels die zich tot andere actoren in de keten van bouwstoffen, grond en baggerspecie richten. De regels die zich richten tot de producent, importeur, transporteur, handelaar van bouwstoffen en de regels die zich richten tot degene die onderzoeken verrichten en milieuverklaringen afgeven voor bouwstoffen, grond en baggerspecie zijn achter gebleven in het Besluit bodemkwaliteit. Dit zijn zogenaamde productgerelateerde eisen en die vallen niet onder de scope van de Omgevingswet. De regels met betrekking tot het toepassen vallen wel onder de Omgevingswet. Pas als deze producten worden toegepast kunnen er gevolgen voor de fysieke leefomgeving zijn. Daarnaast blijven de regels voor de kwaliteitsborging in het bodembeheer (zogenaamde kwalibo-regels) achter in het Besluit bodemkwaliteit.

De normen voor het kwalificeren van bouwstoffen, grond en baggerspecie moeten zowel beschikbaar zijn voor degene die een milieuverklaring voor bouwstoffen, grond of baggerspecie afgeeft als voor de toepasser. Deze normen zijn achtergebleven in het Besluit bodemkwaliteit, in het Besluit activiteiten leefomgeving wordt voor de toepassing naar deze (product)normen verwezen.

	Besluit activiteiten leefomgeving	Besluit bodemkwaliteit
Doel	Beschermen en benutten fysieke leefomgeving	Product-gerelateerde regels

Normadressant	Regels voor toepasser van bouwstoffen, grond en baggerspecie	Regels voor producent, importeur, transporteur, handelaar van bouwstoffen en voor degene die onderzoeken verricht en milieuverklaringen afgeeft voor bouwstoffen, grond en baggerspecie.
Norm	Verwijzing naar normen in het Besluit bodemkwaliteit	Normen voor kwalificeren van bouwstoffen, grond en baggerspecie

De bepalingen over meetmethoden en kwaliteitsverklaringen voor bouwstoffen worden op termijn vervangen door rechtsreeks bindende voorschriften op grond van de EU bouwproducten verordening (CPR). Voor een goede aansluiting van de achterblijvende delen in het Besluit bodemkwaliteit op de Omgevingswet zijn wijzigingen doorgevoerd in het Besluit bodemkwaliteit.

De regels voor het opslaan van grond en baggerspecie zijn apart geregeld als milieubelastende activiteit (zie hoofdstuk 9 opslaan van grond en baggerspecie).

Tot slot is in het Besluit kwaliteit leefomgeving een instructie aan gemeenten opgenomen om een bodemfunctiekaart vast te stellen. Een vergelijkbare instructie was in het Besluit bodemkwaliteit opgenomen.

11.2 Beleidskeuzes

Verbeteringen naar aanleiding van evaluatie Besluit bodemkwaliteit

In het voorjaar van 2011 zijn de regels uit het Besluit bodemkwaliteit onderwerp geweest van een evaluatie, uitgevoerd door en met de bij de uitvoering betrokken overheden en het bedrijfsleven.³⁴ De geconstateerde knelpunten, die liggen op het terrein van het verbeteren van de kwaliteit van de handhaving en handhaafbaarheid, het verbeteren van de kwaliteit van de uitvoering, de vereenvoudiging van de regelgeving, het verminderen van de administratieve lasten en de complexiteit van het wettelijk kader, zijn aangepakt aan de hand van een verbeterplan. Dit verbeterplan, een initiatief van destijds het Ministerie van Infrastructuur en Milieu in samenwerking met betrokken overheden en bedrijfsleven, richtte zich zowel op de verbetering van de regelgeving als op de verbetering en professionalisering van de uitvoering.

Een aantal knelpunten is opgelost door de stelselherziening van de Omgevingswet: het aanwijzen van een coördinerend bevoegd gezag, verduidelijken van de normadressant en verduidelijking van het kader waarbinnen van de door het Rijk vastgestelde regels mag worden afgeweken.

De uitkomsten van de evaluatie zijn meegenomen bij de inbouw van het Besluit bodemkwaliteit in de Omgevingswet.

- de verbeterpunten uit de evaluatie van het Besluit bodemkwaliteit (onder andere . verduidelijking van enkele begrippen en de omschrijving van functionele toepassingen waarvoor grond en baggerspecie kan worden gebruikt);
- een op het landbouwkundig gebruik toegesneden normstelling voor het verspreiden van baggerspecie op de landbodem;
- een op de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam en grondwaterlichaam toegesneden normstelling voor het toepassen van grond en baggerspecie in diepe plassen;

³⁴ Evaluatie Besluit bodemkwaliteit, AgentschapNL, 29 april 2011. De resultaten van de evaluatie zijn samengebracht in een rapportage die op 29 juni 2011 aan de Tweede Kamer is verzonden (Kamerstukken II, 2011/12, 300 15, nr 44).

- het uitfaseren van de mogelijkheid om bouwstoffen onder IBC condities toe te passen.

Toepassingsbereik: functionele en nuttige toepassing

Op grond van de Kaderrichtlijn afvalstoffen is voor handelingen met afvalstoffen een vergunning vereist, tenzij lidstaten de mogelijkheid scheppen om vrijstelling te verlenen van de vergunningplicht binnen de in artikel 24 en artikel 25 van de kaderrichtlijn afvalstoffen genoemde voorwaarden. Voor de regels van dit Aanvullingsbesluit over het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie is gebruik gemaakt van de mogelijkheid die artikel 24 van de Kaderrichtlijn afvalstoffen biedt. Als een lidstaat een handeling als nuttige toepassing interpreteert, die niet in bijlage IIB KRA staat, ligt de bewijslast volledig bij de lidstaat. Daarom is voor het toepassen van bouwstoffen (gereguleerd in paragraaf 4.122) en het toepassen van grond en baggerspecie (gereguleerd in paragraaf 4.123), gemotiveerd waarom die activiteit kan worden gekwalificeerd als nuttige toepassing. Daarbij is tevens aangegeven waarom een toepassing die schijnt te lijken op een verwijderingshandeling in bijlage IIA desondanks niet als verwijderingshandeling, maar toch als nuttige toepassing moet worden gekwalificeerd.

Voor het toepassen van bouwstoffen geldt het volgende. Bouwstoffen mogen alleen worden toegepast in een functionele toepassing. Dit begrip heeft dezelfde reikwijdte als voorheen het begrip 'werk' onder het Besluit bodemkwaliteit. Het was en is een zodanig breed begrip dat het alle functionele toepassingen van bouwstoffen op of in de bodem of in een oppervlaktewaterlichaam dekt. Daarbij gaat het in de meeste gevallen om gebouwen, wegen, spoorwegen, bruggen, enzovoort. In een aantal situaties mogen nog steeds geen bouwstoffen worden toegepast. Deze situaties zijn uitgezonderd in paragraaf 4.122 Besluit activiteiten leefomgeving. Het gaat hierbij om verondiepingen en het tot landbodem ontwikkelen van het oppervlaktewaterlichaam en ophogingen van de bodem ten behoeve van de aanleg van landbouwgronden, natuurgronden, recreatieterreinen, woningbouwlocaties en bedrijventerreinen. Het oogmerk van deze toepassingen is dat ze blijvend onderdeel gaan uitmaken van de bodem. Dergelijke toepassingen behoren te worden aangelegd met grond of baggerspecie en niet met bouwstoffen. Dit past bij het onderscheid in uitgangspunt tussen de toepassing van bouwstoffen en de toepassing van grond en baggerspecie. Voor bouwstoffen geldt het uitgangspunt dat deze nieuw aan de leefomgeving worden toegevoegd en vanuit een preventie-oogpunt tijdelijk toegepast, waarna ze bij het wegvallen van de functie van een toepassing weer moeten worden verwijderd. Grond en baggerspecie waren reeds onderdeel van het bodem- en watersysteem en worden opnieuw blijvend onderdeel van de bodem.

Grond en baggerspecie worden veelal toegepast teneinde nieuwe bodem te creëren (ook wel toepassen als bodem genoemd). Om een goed onderscheid te maken tussen toepassingen die gezien worden als nuttige toepassing en toepassingen die gezien worden als verwijdering (storten) is in paragraaf 4.123 aangegeven welke toepassingen als functioneel worden beschouwd. Toepassingen die hier niet onder vallen, dan wel niet voldoen aan de vereisten van artikel 4.1267 (functionele hoeveelheid), vallen onder de noemer verwijderen van afvalstoffen waarvoor de vergunningplicht geldt op grond van artikel 3.183 van het Besluit activiteiten leefomgeving (zie ook artikelsgewijs onder 4.1267)

Functionele toepassing

Aan de hoeveelheid bouwstof, grond of baggerspecie die mag worden toegepast, worden ook eisen gesteld. Zo mag er niet meer materiaal worden toegepast dan nodig is voor de toepassing, bijvoorbeeld geen hogere geluidswal dan nodig is vanuit geluidwerendheid. Tevens mag er geen toepassing plaatsvinden die niet volgens gangbare maatstaven nodig is op de plaats waar en onder omstandigheden waaronder wordt toegepast, een voorbeeld hiervan is toepassing in een geluidswal in een gebied zonder geluidsgevoelige objecten. In deze gevallen is er geen sprake van een functionele toepassing en daarmee ook geen sprake van een nuttige toepassing. Het gaat dan om een verwijderingshandelingen met afvalstoffen waarvoor, net als onder het huidige Besluit

bodemkwaliteit een vergunningplicht geldt op grond van artikel 4.1267 (zie ook artikelsgewijs onder 4.1267)

Begrippen

Een aantal centrale begrippen uit het Besluit bodemkwaliteit, die in de uitvoeringspraktijk tot interpretatieverschillen en discussies leidde, is naar aanleiding van de evaluatie verduidelijkt. Voor de begrippen 'partij' en 'bewerken' zijn (nieuwe) definities opgenomen omdat veel discussies waren over de vraag of er sprake was van één of meerdere partijen en of er sprake was van bewerken. Aan het samenvoegen van partijen grond of baggerspecie en aan het bewerken van grond zijn regels gesteld. Zie hiervoor ook de artikelsgewijze toelichting.

Bouwstoffen, grond en baggerspecie: Kwaliteitseisen

Bouwstoffen, grond en baggerspecie moeten voldoen aan kwaliteitseisen, die gelden op grond van het Besluit bodemkwaliteit. Dit blijkt uit een milieuverklaring die aanwezig moet zijn op het moment van toepassen. Voor bouwstoffen zijn kwaliteitseisen voor vormgegeven en niet-vormgegeven bouwstoffen opgenomen. Voor het toepassen van grond en baggerspecie zijn eisen opgenomen in de vorm van kwaliteitsklassen en in de vorm van specifieke eisen voor geschikte baggerspecie voor verspreiden, voor emissiearme grond en baggerspecie voor grootschalige toepassing, voor geschikte grond en baggerspecie voor diepe plassen en voor geschikte grond en baggerspecie voor de afdeklaag van diepe plassen en voor het verspreiden in een oppervlaktewaterlichaam. De verschillende kwaliteitsklassen zijn opgenomen in de onderstaande tabel, waarbij ter verduidelijking enkele aanpassingen in de terminologie zijn doorgevoerd. Zo is de term achtergrondwaarde vervangen door landbouw-natuur en is het onderscheid in klasse A en B en niet toepasbaar bij de waterbodem/baggerspecie veranderd in licht en matig verontreinigd. Ten aanzien van de normering zijn geen wijzigingen doorgevoerd.

Kwaliteitsklassen van de waterbodem, de landbodem, baggerspecie en grond					
Waterbodem	Niet verontreinigd	licht verontreinigd		matig verontreinigd	zwaar verontreinigd
Baggerspecie	Niet verontreinigd	licht verontreinigd		matig verontreinigd	zwaar verontreinigd
Landbodem	landbouw-natuur	Wonen	Industrie	verontreinigd	zwaar verontreinigd
Grond	niet verontreinigd	Wonen	Industrie	verontreinigd	zwaar verontreinigd
Functieklassen van de landbodem					
	landbouw-natuur	Wonen	Industrie		

Bouwstoffen, grond en baggerspecie: Maatwerk

Voor het toepassen van grond en baggerspecie was onder het Besluit bodemkwaliteit onder een aantal randvoorwaarden lokaal maatwerk mogelijk. Onder de Omgevingswet is de ruimte voor maatwerk vergroot, met name bij van het toepassen van bouwstoffen, grootschalige toepassingen en verspreiden van baggerspecie op de landbodem. De ruimte bij het stellen van maatwerkregels en maatwerkvoorschriften wordt bepaald door de randvoorwaarden opgenomen in Europese regels over het nuttig toepassen van afvalstoffen. Bij het toepassen van bouwstoffen zijn er ook

praktische beperkingen bij het stellen van maatwerkregels en maatwerkvoorschriften. In de bouwstoffenketen zijn, naast degene die bouwstoffen toepast, andere normadressanten (de producent, importeur, transporteur, verhandelaar) betrokken die gebonden zijn aan de producteisen uit het Besluit bodemkwaliteit. Het is niet mogelijk om van de producteisen af te wijken.

Een gemeente kan op grond van de Omgevingswet weliswaar soepelere eisen stellen aan bouwstoffen maar deze producten kunnen niet worden geleverd omdat de producent gehouden is om producten te leveren die aan de eisen van het Besluit bodemkwaliteit voldoen. Gemeenten kunnen wel gemotiveerd strengere eisen stellen aan bouwstoffen bijvoorbeeld vanwege bijzondere ambitie en functie voor een bepaalde locatie, bijvoorbeeld een waterwingebied. Deze strengere eisen kunnen de milieuprestaties van de betreffende bouwstof betreffen. Ook zal bij het formuleren van die eis rekening gehouden moeten worden met de belangen van diverse betrokkenen, waaronder de producenten van bouwstoffen.

Voor het stellen van maatwerkregels of maatwerkvoorschriften voor het toepassen van grond of baggerspecie is in artikel 4.1268 van het Besluit activiteiten leefomgeving een bepaling opgenomen die borgt dat de maatwerkregels en maatwerkvoorschriften ook invulling geven aan het uitgangspunt van stand-still op gebiedsniveau, zie hiervoor de toelichting bij het genoemde artikel. Zo kan binnen het bodembeheergebied dat door het bevoegd gezag wordt aangewezen een verslechtering van de bestaande bodemkwaliteit toegestaan worden mits dit op enige andere locatie binnen datzelfde gebied wordt gecompenseerd door daar een verbetering van de bodemkwaliteit te bewerkstelligen. Het bevoegd gezag wijst dan, net als onder het Besluit bodemkwaliteit al mogelijk was, een locatie aan waarop grond en baggerspecie mag worden toegepast van slechtere kwaliteit dan de kwaliteit van de ontvangende bodem. Door de herkomst van de grond en baggerspecie die wordt gebruikt voor die verslechtering te beperken tot de grens van het beheergebied die het bevoegd gezag hanteert, wordt geborgd dat de kwaliteit van het beheergebied als totaal niet achteruit gaat. Hiermee wordt stand-still op gebiedsniveau geborgd.

Diepe plassen: nieuw toetsingskader

Een diepe plas is een oppervlaktewaterlichaam, ontstaan als gevolg van zand-, grind- of kleiwinning of een dijkdoorbraak. Grond en baggerspecie worden in een diepe plas toegepast om de wanden van de plas te stabiliseren, om de plas te verondiepen voor bevordering van de natuurwaarde of recreatiewaarde van de plas of om de plas tot landbodem te ontwikkelen voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgonden of recreatieterreinen.

Begin 2009 heeft een aantal initiatieven tot herinrichting van diepe plassen geleid tot maatschappelijke zorgen en vragen bij omwonenden en decentrale overheden. Naar aanleiding daarvan is een commissie van deskundigen onder voorzitterschap van dijkgraaf drs. L.H.J. Verheijen ingesteld met als taak om in overleg met betrokkenen zoveel mogelijk overeenstemming te bereiken over de wetenschappelijke onderbouwing van het beleid voor het herinrichten van diepe plassen. De adviezen van de commissie hebben mede geleid tot het beleid voor de herinrichting en verondieping van diepe plassen, zoals weergegeven in de circulaire en de handreiking diepe plassen. Met de circulaire en de handreiking is ook een aanvullend milieu-hygiënisch toetsingskader geïntroduceerd. Het toetsingskader uit het Besluit bodemkwaliteit en de het aanvullend milieu-hygiënisch toetsingskader uit de handreiking wordt met dit aanvullingsbesluit en de aanpassing van Besluit bodemkwaliteit vervangen door een nieuw milieu hygiënisch toetsingskader voor diepe plassen.

Met het nieuwe milieu-hygiënische toetsingskader wordt, voor een deel van de te onderzoeken stoffen, een nieuwe bepalingsmethode en nieuwe normen voor de bescherming van het grond- en oppervlaktewater geïntroduceerd. Voor de nieuwe normen wordt aangesloten bij de omgevingswaarden voor een goede kwaliteit van het oppervlaktewater en het grondwater opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Er wordt voor de normen onderscheid gemaakt

tussen de afdeklaag en het vullichaam. De normen voor de afdeklaag richten zich primair op de doelen voor een goede kwaliteit van het oppervlaktewater. Wanneer een diepe plas volledig wordt gedempt (geen oppervlaktewater meer), moet toegepaste grond in de afdeklaag voldoen aan de toepassingseisen voor grond. De normen voor het onderliggend vullichaam richten zich primair op de beschermingsdoelen en de kwaliteit van het grondwater.

De nieuwe bepalingsmethode geeft een realistischer beeld van de effecten van de in de grond en de baggerspecie aanwezige stoffen op het oppervlaktewater en het grondwater. De nieuwe bepalingsmethode is gebaseerd op een extractie met een mildere concentratie van salpeterzuur (0,43M HNO₃), ook wel Aqua Nitrosa genoemd. De stand der techniek maakt het mogelijk om voor een deel van de te onderzoeken stoffen met een nieuwe bepalingsmethode te toetsen aan normen die beter aansluiten bij doelstellingen uit de kaderrichtlijn water. De methode geeft een beter zicht op de werkelijke belasting van het oppervlaktewater en het grondwater.

Een voorgenomen verondieping van een diepe plas omvat verschillende aspecten die onder de Omgevingswet zijn gereguleerd. Voor het grondverzet in, of het veranderen van de vorm of inrichting van, een diepe plas kan namelijk ook een omgevingsvergunning voor een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk nodig zijn. Voor de Rijkswateren zijn de regels hierover opgenomen in paragraaf 6.2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Voor de regionale wateren stellen de waterschappen deze regels in de waterschapsverordening. De vergunning heeft als oogmerk het beschermen en verbeteren van de ecologische kwaliteit van een watersysteem en het vervullen van de maatschappelijke functies door het watersysteem. De invloed van de toe te passen grond en baggerspecie op de chemische kwaliteit van het watersysteem wordt getoetst aan de hand van de eisen in het Besluit bodemkwaliteit. In deze vergunning kunnen bijvoorbeeld voorschriften worden opgenomen voor de periode waarbinnen een verondieping wordt gerealiseerd. Immers deze periode is ook relevant voor de effecten op de ecologie en de gebruiksfunctie van een plas. Verder kunnen in de vergunningvoorschriften worden opgenomen over bijvoorbeeld de inrichting van de plas, na afronding van de verondieping en het in stand houden van de afdeklaag of oeverconstructies.

Een voorgenomen verondieping van een diepe plas moet ook in overeenstemming zijn met het omgevingsplan. Bij de toekenning van de functie van een plas in het omgevingsplan en bij het stellen van de regels die daarvoor nodig zijn, kan onder meer rekening worden gehouden met de (indirecte) hinder die het verondiepen van een diepe plas voor omwonenden kan opleveren.

Verspreiding baggerspecie op de landbodem; afstand 10 kilometer

Het Nederlandse polderlandschap bestaat uit een stelsel van polders waar via bemaling de waterstand door de waterschappen op een afgesproken peil wordt gehouden. De polders houden hun drooglegging doordat het water wordt afgevoerd via afwateringssloten, gemalen en boezemwateren. Om de afvoercapaciteit van deze sloten en watergangen op peil te houden worden deze met een cyclus van eens in de 5-10 jaar uitgebaggerd. Het uitgebaggerde materiaal is door afkalven, afspoeling en intrappen (door vee) in de sloten en watergangen terecht gekomen en wordt al eeuwenlang op de direct aan de sloten en watergangen grenzende percelen toegepast. Hiermee wordt de bodemgesteldheid van die aangrenzende percelen, vaak met een agrarische functie, hersteld of verbeterd. In het uitgebaggerd materiaal worden vaak verontreinigende stoffen aangetroffen, die tot gevolg hebben dat de kwaliteitsklasse van het uitgebaggerde materiaal veelal niet aansluit op de kwaliteitsklasse van de aan de watergang grenzende bodem, terwijl het uitgebaggerde materiaal wel van die aangrenzende bodem afkomstig is. Dit zou leiden tot de afvoer van veel materiaal uit het gebied. Dat is ongewenst omdat dan de cyclus van afspoelen, afkalven, uitbaggeren en toepassen wordt doorbroken. Met deze cyclus is er op het niveau van het poldergebied sprake van stand-still.

In dit aanvullingsbesluit wordt het verspreiden van baggerspecie op de landbodem toegestaan binnen 10 km van de locatie waarvan de baggerspecie afkomstig is.

Waterschappen hebben met de afstandsmaat van 10 kilometer binnen het poldergebied de mogelijkheid om op relatief korte afstand van het baggeren een bestemmingsperceel te zoeken waar de bodemgesteldheid verbeterd moet worden. Dit voorkomt discussie, die veelvuldig tussen waterschappen en gemeentelijke toezichthouders werd gevoerd, over de vraag of percelen aangrenzend waren aan de watergang. De verwachting is nu dat de waterschappen de vrijkomende baggerspecie vanwege de eenvoud dicht bij de plaats van baggeren zullen verspreiden en dat de bestemming van de baggerspecie ook met deze nieuwe afstandsmaat veelal op korte afstand zal liggen van de plaats van baggeren en in ieder geval binnen hetzelfde poldergebied.

In de Waterwet (Artikel 10.3 Ow) is vanwege het belang van het onderhoud van het watersysteem de verplichting opgenomen voor eigenaren van aan watergangen grenzende percelen om de vrijkomende baggerspecie uit deze watergangen op hun perceel te ontvangen. Waterschappen zullen bij voorkeur gebruik maken van deze verplichting, maar in sommige gevallen is verspreiding vanwege het gebruik van het aan de watergang grenzende perceel voor woondoeleinden ongewenst of onmogelijk. In die gevallen voorziet de afstandsmaat in een vergroting van de mogelijkheden voor het waterschap om op vrijwillige basis met terreineigenaren binnen het poldergebied te zoeken naar een geschikte bestemming voor de baggerspecie. Daarvoor wordt een toepassingseis gesteld die uitgaat van het principe van toxische druk.

Verspreiding baggerspecie op de landbodem: verspreidingsnormen

De bodemkwaliteitsklassen zijn ingedeeld door voor *elke individuele verontreinigende stof* uit te gaan van een bandbreedte waarbinnen die stof in de bodem aanwezig mag zijn voor het duurzaam vervullen van een bodemfunctie (landbouw/natuur, wonen en industrie). Voor het verspreiden van baggerspecie wordt echter uitgegaan van de toxische druk van *het mengsel van verontreinigende stoffen* dat in de baggerspecie aanwezig is. Dit mengsel mag voor het vervullen van de landbouwkundige functie een bepaalde gemaximeerde toxische druk opleveren en geeft een betere indruk van de geschiktheid voor landbouwkundig gebruik. Dit principe wordt onder andere ook gebruikt in de risicotoolbox bodem ten behoeve van het vaststellen van lokale normen voor hergebruik. Toxische druk is een maat die het effect op de ecologie van alle verontreinigende stoffen in een partij grond of baggerspecie optelt en daarmee goed kan dienen als alternatief voor de vergelijking van de kwaliteit van de op te brengen baggerspecie en de aangrenzende bodem via de kwaliteitsklassen.

De wijze waarop de baggerspecie ontstaat (afspoeling, afkalving) zorgt ervoor dat het toepassen van het principe van stand-still in termen van bodemkwaliteitsklassen zoals gebruikelijk bij toepassen op de landbodem voor verspreiden van baggerspecie op de landbodem ongewenst uitpakt.

Verspreiden van baggerspecie op de landbodem: Maatwerk

In het stelsel van de Omgevingswet is het mogelijk om maatwerkregels en maatwerkvoorschriften te stellen op de regels die door het Rijk zijn gesteld. Dit geldt ook voor de regels voor verspreiden van baggerspecie op de landbodem. Dit is een wijziging ten opzichte van het Besluit bodemkwaliteit, die geen ruimte liet voor maatwerk op dit punt.

In paragraaf 3.4.1 zijn de uitgangspunten voor maatwerk beschreven. Ook bij het stellen van maatwerkregels en maatwerkvoorschriften bij het verspreiden van baggerspecie op de landbodem moet een gemeente rekening houden met deze uitgangspunten. Zo zal een gemeente rekening moeten houden met de taken van een waterschap. Overigens is onder de werking van het besluit bodemkwaliteit tot op heden nog niet gebleken dat de Rijksregels die voor het verspreiden van baggerspecie op de landbodem zijn gesteld tot onvoldoende milieubescherming leidt. Het is dus niet te verwachten dat op dit punt van de mogelijkheden tot maatwerk gebruik gemaakt zal moeten worden.

Het is mogelijk dat individuele landeigenaren vanwege hun specifieke agrarische bedrijfsvoering aanvullende eisen hebben bij het verspreiden van baggerspecie op hun percelen. Het ligt meer

voor de hand dat deze landeigenaren deze eisen in privaatrechtelijke zin effectueren dan dat zij hier via een verzoek tot maatwerkvoorschriften in publiekrechtelijke zin invulling aan laten geven.

IBC-variant voor bouwstoffen: uitfaseren

Als gevolg van in 2012 afgesloten Green Deal Verduurzaming AEC-bodemassen³⁵ is het mogelijk om het toepassen van IBC- bouwstoffen³⁶ uit te faseren. Het toepassen van bouwstoffen onder IBC-condities betrof vrijwel uitsluitend AEC (Afval Energie Centrale)-bodemassen. Doelstelling van deze Green Deal is om bodemassen zodanig te bewerken dat er een kwaliteitsverbetering optreedt, zodat toepassing niet meer onder IBC-omstandigheden nodig is en in 2020 alle AEC-bodemas wordt opgewerkt. De IBC-variant voor bouwstoffen is daarom afgeschaft.

Onder de Omgevingswet is het niet meer mogelijk om bouwstoffen, die niet voldoen aan de maximale emissiewaarden voor niet-vormgegeven bouwstoffen toch toe te passen, door gebruik te maken van het toepassingskader voor IBC-bouwstoffen. Het toepassen van bouwstoffen onder IBC-condities wordt uitgefaseerd, omdat enerzijds het risico bestaat dat de isolerende voorzieningen op termijn niet afdoende werken waardoor het risico op uitloging naar het grondwater ontstaat. Anderzijds komen de IBC-bouwstoffen na de gebruiksfase van de toepassing weer vrij en zouden dan wederom onder IBC-condities moeten worden toegepast. Om de productie, toepassing en import van IBC-bouwstoffen stop te zetten wordt het Landelijk Afvalbeheer Plan (LAP) en het Besluit vrijstellingen stortverbod buiten inrichtingen (Bvbsbi) aangepast. De algemene vrijstelling van het stortverbod voor het toepassen van de opgeslagen AEC-bodemas in een IBC-werk te vervallen. In sectorplan 20 van het LAP wordt dit verder uitgewerkt. Wel is er voorzien in overgangsrecht voor IBC-toepassingen die zijn aangelegd onder het Besluit bodemkwaliteit. Voor IBC-toepassingen in uitvoering is het overgangsrecht beperkt tot 6 maanden na inwerkingtreding van het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit vanwege enerzijds de noodzaak om voorraden geproduceerde IBC-bouwstoffen te kunnen toepassen en anderzijds de noodzaak van het welslagen van de Green Deal AEC bodemas.

11.3 Wijzigingen ten opzicht de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet

- *Verdeling regels in het Besluit activiteiten leefomgeving en regels in het Besluit bodemkwaliteit.* Niet alle bepalingen van het Besluit bodemkwaliteit zijn in dit Aanvullingsbesluit opgenomen. De eisen aan de toepasser zijn opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Eisen aan andere normadressanten en productgerelateerde eisen vallen niet onder de scope van de omgevingswet en zijn daarom achtergebleven in het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit.
- *Toepassingsmogelijkheden verduidelijkt.* In de artikelen is duidelijker verwoord dat de toepasser uitsluitend bouwstoffen, grond en baggerspecie mag toepassen in een functionele toepassingen.
- *Wijziging rechtsgevolg melding toepassen grond of baggerspecie.* Als het voornemen om grond of baggerspecie toe te passen niet is gemeld, is het toepassen niet toegestaan. Het achterwege laten van een melding heeft dus grote gevolgen. Dit is een verschil ten opzichte van de meldingsplicht die eerder in het Besluit bodemkwaliteit was opgenomen. Het niet naleven van die meldingsplicht betekende alleen dat een administratief voorschrift was overtreden. Dit had geen gevolgen voor het toepassen als zodanig. Het toepassen was ook zonder melding legaal, zo lang aan de inhoudelijke voorschriften van het Besluit bodemkwaliteit werd voldaan. De reden van deze wijziging is dat de melding onmisbaar is voor het houden van (risico)gestuurd toezicht. Dit instrument vervult in het systeem van algemene regels daarom een belangrijke functie.

³⁵ Green Deal Verduurzaming AEC-bodemassen afgesloten in 2012 tussen de Vereniging Afvalbedrijven en de toenmalige staatssecretaris van Milieu.

³⁶ IBC-bouwstof: bouwstof die vanwege de mate van emissie alleen met isolatie- beheers- en controlemaatregelen mag worden toegepast.

- *Toepassen baggerspecie verruimd.* Het verspreiden van baggerspecie op de landbodem is gewijzigd. De normen zijn beter afgestemd op het landbouwkundig gebruik van de percelen waarop de baggerspecie wordt toegepast. Voor het verspreiden is in plaats van het aangrenzend perceel een afstandsmaat aangehouden (10 km.)
- *Kwaliteitseisen diepe plassen gewijzigd.* Voor het toepassen van grond en baggerspecie in diepe plassen zijn de kwaliteitseisen afgestemd op de kwaliteitseisen voor het oppervlaktewater en grondwater.
- *Meer maatwerk mogelijk.* Ruimte voor maatwerk voor verspreiden van baggerspecie, grootschalige toepassingen en bouwstoffen is ruimer dan onder het Besluit bodemkwaliteit.
- *Gelijkwaardig beschermingsniveau.* De eisen uit het Besluit bodemkwaliteit zijn voor een groot deel beleidsneutraal overgezet. Op onderdelen is er (meer) ruimte voor maatwerk, die door de decentrale overheden op verschillende wijze kan worden benut. De omgevingswet biedt hiervoor kaders die de mogelijkheden tot maatwerk begrenzen. Het lokale bestuur heeft al ervaring met maatwerk bij het toepassen van grond en baggerspecie. De regels voor bouwen, saneren, opslaan en toepassen van grond en baggerspecie komen in het omgevingsplan bij elkaar, een integrale en transparante afweging door het lokale bestuur kan helpen bij het maken van een verantwoorde keuze. Voor diepe plassen is een nieuw milieu hygiënisch toetsingskader ontwikkeld. Dit kader biedt een betere onderbouwing voor een verantwoorde toepassing van grond en baggerspecie in een diepe plas.

11.4 Effecten

- *Snellere procedures.* In dit besluit is een aantal begrippen verduidelijkt, is duidelijker omschreven wat nuttige toepassingen zijn en is tevens verduidelijkt wanneer er sprake is van een melding dan wel een informatieplicht. Dit heeft als resultaat dat de toepassing van algemene rijksregels minder vaak zal leiden tot discussies en zorgt voor minder bestuurlijke en administratieve lasten.
- *Het effect voor het verspreiden van baggerspecie op de landbodem is neutraal.* Enerzijds kan er iets minder baggerspecie verspreid worden door het strengere normenkader, anderzijds kan verspreidbare baggerspecie op meer plaatsen worden verspreid. Dit compenseert de meerkosten van afvoer naar elders van de niet meer verspreidbare bagger, bovendien borgt de normstelling een beter landbouwkundig gebruik hetgeen zorgt voor meer draagvlak bij de ontvangende agrariërs.
- *Effecten verondiepen plassen:* PM de effectentoetsing wordt tijdens de consultatiefase verder uitgewerkt.
- *Uitfasen IBC bouwstof:* Het uitfasen van IBC bouwstoffen zorgt ervoor dat bouwstoffen met een verhoogd milieurisico op uitloggen niet meer worden toegepast. Aangezien de AEC's de kwaliteitsverbetering van hun assen gereed hebben doorgevoerd voorafgaand aan de inwerkingtreding van dit Aanvullingsbesluit bodem volgen hier geen effecten voor de AEC's uit.
- *Gebruikersvriendelijker:* De resterende bepalingen van het Besluit bodemkwaliteit zijn herschikt en gestructureerd waardoor duidelijker is welke eisen aan de milieuverklaringen worden gesteld.

11.5 Toepassen onder de Omgevingswet

Toepassen van bouwstoffen

Bouwstoffen mogen alleen worden toegepast in een functionele toepassing. Onder het begrip functionele toepassing vallen bijvoorbeeld bouwwerken, weg- en waterbouwkundige werken, zoals dijken, viaducten, (spoor)wegen of geluidswallen. Het gaat niet alleen om de aanleg, maar ook de

instandhouding, het herstel en de uitbreiding van de toepassing. Er is alleen sprake van een functionele toepassing wanneer niet meer bouwstoffen worden toegepast dan nodig is om de functionele toepassing aan haar functie te laten beantwoorden.

Bouwstoffen mogen bijvoorbeeld niet worden gebruikt voor het ophogen van de bodem en een oppervlaktewaterlichaam. Een voorwaarde voor het toepassen van bouwstoffen is dat deze niet vermengd mogen worden met de bodem en na verlies van hun functie moeten worden verwijderd.

De regels hebben betrekking op zowel het toepassen op of in de bodem als op het toepassen in een oppervlaktewaterlichaam.

Om verontreiniging van bodem en grondwater te voorkomen mogen alleen bouwstoffen worden toegepast die aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen. De bouwstoffen moeten vergezeld gaan met een op grond van het Besluit bodemkwaliteit afgegeven milieuverklaring. Over de kwaliteitseisen van de bouwstoffen kunnen maatwerkregels en maatwerkvoorschriften worden gesteld. Over de kwaliteit van bouwstoffen kunnen maatwerkvoorschriften en maatwerkregels worden gesteld. Mocht het de bedoeling zijn om minder strenge eisen te stellen, dan zullen die bouwstoffen niet kunnen worden aangeschaft, omdat ze volgens het Besluit bodemkwaliteit niet mogen worden vervaardigd, ingevoerd en of verhandeld. Bouwstoffen die niet aan de kwaliteitseisen voldoen, zijn niet verkrijgbaar en zullen dus ook niet toepasbaar zijn.

In de artikelsgewijze toelichting is uitgebreid ingegaan op het toepassen van bouwstoffen (paragraaf 4.122)

Toepassen van grond en baggerspecie

Evenals bouwstoffen mogen grond en baggerspecie alleen toegepast worden in een functionele toepassing. Anders dan bij het toepassen van bouwstoffen is voor het toepassen van grond en baggerspecie gekozen voor een limitatieve opsomming van de functionele toepassingen die zijn toegestaan. De reden van dit verschil is dat bouwstoffen speciaal worden geproduceerd om in een functionele toepassing te worden toegepast en ook speciaal voor dat doel worden aangeschaft. De regels voor het toepassen van grond en baggerspecie waarborgen dat er doelmatig met afvalstoffen wordt omgegaan.

De kwaliteitseisen zijn voor de toepassing van grond en baggerspecie is een aantal voorwaarden verbonden, zo mag grond en baggerspecie niet meer dan 20% (gewichtsperscentage) aan bijmengingen met bodemvreemd materiaal bevatten. Daarnaast moet een voorgenomen toepassing van grond en baggerspecie ten minste vijfdagen voorafgaand aan de start van een toepassing worden gemeld. Als het voornemen niet is gemeld, is het toepassen niet toegestaan. Het achterwege laten van een melding heeft dus grote gevolgen. Dit is een verschil ten opzichte van de meldingsplicht die eerder in het Besluit bodemkwaliteit was opgenomen. Verder geldt er een informatieplicht voor de toe te passen partijen grond en baggerspecie.

Grond en baggerspecie die worden toegepast moeten voldoen aan de kwaliteitsklasse van de ontvangende (water)bodem en bij toepassen op de landbodem tevens aan de functiekwaliteitsklasse van de ontvangende bodem. Voor toepassingen in diepe plassen, grootschalige toepassingen en tarragrond gelden specifieke toepassingseisen. Ook voor de verspreiding van baggerspecie gelden verschillende typen van kwaliteitseisen. (zie artikelsgewijs) .

Er is een mogelijkheid om maatwerkregels of maatwerkvoorschriften te stellen, waarbij wel geborgd moet worden dat op gebiedsniveau sprake is van stand still. In de artikelsgewijze toelichting (paragraaf 4.123) wordt het toepassen van grond en baggerspecie uitgebreid toegelicht.

Toepassen van mijnsteen en met grond en baggerspecie vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg

Voor het toepassen van (pure) mijnsteen en met grond en baggerspecie vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg zijn aparte regels gesteld. Hiervoor bestaan twee redenen. In de eerste plaats voldoet vermengde mijnsteen niet aan de omschrijving van het begrip bouwstof. In de tweede plaats beogen de specifieke regels recht te doen aan de bijzondere problematiek in de voormalige mijnbouwgebieden. In provincie Limburg zijn namelijk grote hoeveelheden mijnsteen en vermengde mijnsteen geconcentreerd en niet terugneembaar toegepast.

De specifieke regels voor de voormalige mijnbouwgebieden houdt in dat mijnsteen en vermengde mijnsteen daar mag worden toegepast volgens regels die overeenkomen met de regels voor het toepassen van grond en baggerspecie. De essentie hiervan is dat de mijnsteen en vermengde mijnsteen, anders dan bouwstoffen, niet terugneembaar hoeven te worden toegepast. In verband daarmee gelden onder meer andere kwaliteitseisen.

12 Milieubelastende activiteit het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen

12.1 Inleiding

Dit aanvullingsbesluit voorziet ook in de inbouw van het Besluit gebruik meststoffen en de Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen in het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving en het Omgevingsbesluit. Het Besluit gebruik meststoffen en de Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen waren gebaseerd op de Wet bodembescherming. Met het intrekken van de Wet bodembescherming is de juridische grondslag aan het Besluit gebruik meststoffen en de Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen ontvallen; omzetting van het besluit was noodzakelijk. Hiertoe voorziet dit aanvullingsbesluit in een wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving: het op of in de bodem brengen van meststoffen en het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan is als nieuwe richtingaanwijzer in hoofdstuk 3 opgenomen (paragraaf 3.2.17). In hoofdstuk 4 van het Besluit activiteiten leefomgeving zijn de algemene rijksregels die voor het op of in de bodem brengen van meststoffen, het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan (hierna kortheidshalve ook aangeduid als het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen), ingevoegd. Ook zijn in het Besluit kwaliteit leefomgeving instructieregels voor het bevoegd gezag opgenomen en strekt de wijziging van het Omgevingsbesluit er toe enkele procedurele aspecten te regelen.

De algemene rijksregels in het Besluit activiteiten leefomgeving hebben tot doel de belasting van de bodem en het water door fosfaat- en stikstofhoudende verbindingen afkomstig uit meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen terug te dringen en om de emissie van potentieel verzurende stoffen te beperken. In lijn met het Besluit gebruik meststoffen staan zijn voorschriften gesteld met beperkingen aan de periode waarin, de omstandigheden waaronder en de wijze waarop deze meststoffen en ander stikstofhoudende verbindingen kunnen worden aangewend.

De regels in dit aanvullingsbesluit zijn ook noodzakelijk ter implementatie van de nitraatrichtlijn³⁷, de kaderrichtlijn water³⁸, de nec-richtlijn³⁹ en de zuiveringsslibrichtlijn.⁴⁰

12.2 Beleidskeuzes

Toepassingsbereik

Dit aanvullingsbesluit bevat net als het Besluit gebruik meststoffen, regels voor het op of in de bodem brengen van meststoffen, het vernietigen van zoden van gras en het op of in de bodem brengen hiervan (kortheidshalve aangeduid als het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen). Meer concreet staan die regels in paragraaf 3.2.17 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Deze paragraaf geldt voor landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden. Ook kleinschalig gebruik van meststoffen valt onder de reikwijdte. Zo vallen huishoudens die in hun tuin meststoffen gebruiken hier ook onder.

Paragraaf 3.2.17 van het Besluit activiteiten leefomgeving dat via dit aanvullingsbesluit aan het Besluit activiteiten leefomgeving wordt toegevoegd, geldt voor wat betreft meststoffen alleen voor

³⁷ Richtlijn nr. 91/676/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 december 1991, inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (PbEG 1991, L 375).

³⁸ Richtlijn nr. 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 23 oktober 2000, tot het vaststellen van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid (PbEG L 327).

³⁹ Richtlijn 2001/81/EG inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen (PbEG L 309; hierna: NEC-richtlijn).

⁴⁰ Richtlijn nr. 86/278/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 juni 1986, betreffende de bescherming van het milieu, in het bijzonder de bodem, bij het gebruik van zuiveringsslib in de landbouw (PbEG 1986, L 278; hierna: zuiveringsslibrichtlijn).

de *nuttige* toepassing van meststoffen. Zodra geen sprake meer is van nuttige toepassing is sprake van het verwijderen van bedrijfsafvalstoffen. De laatst genoemde categorie valt niet onder het toepassingsbereik, maar onder de reikwijdte van paragraaf 3.5.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit is een voortzetting van de regels zoals die voor inwerkingtreding van dit aanvullingsbesluit golden.

Voorts valt het lozen van afvalwater buiten de reikwijdte van paragraaf 3.2.17 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Voor afvalwaterstromen die restanten meststoffen bevatten zijn specifieke bepalingen in hoofdstuk 4 van het Besluit activiteiten leefomgeving opgenomen. Afvalwater afkomstig van vrijkomende vloeistoffen van het opslaan van vaste mest wordt bijvoorbeeld gelijkmatig verspreid over landbouwgronden (artikel 4.830 van het Besluit activiteiten leefomgeving).

Bevoegd gezag

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is en blijft onder de Omgevingswet het bevoegd gezag. Dit is in artikel 2.6a van het Besluit activiteiten leefomgeving en artikel 3.9b van het Omgevingsbesluit geregeld. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zal niet alleen toezien op het op of in de bodem brengen van meststoffen, het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan door professionele gebruikers, maar ook op het aanwenden hiervan door particulieren.

Gelet op de aard van de taken en bevoegdheden ligt dit voor de hand. De regels strekken mede ter uitvoering van Europese verplichtingen en hangen nauw samen met de Meststoffenwet.

Maatwerk

De Omgevingswet kent de instrumenten vrijstellingen en ontheffingen niet. In plaats daarvan kan gebruik worden gemaakt van het instrument maatwerk. Met de aanwijzing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit als bevoegd gezag is omzetting van het Besluit gebruik meststoffen en de Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen naar de Omgevingswet niet van invloed op de mogelijkheid om in specifieke gevallen aangepaste voorschriften via maatwerk te stellen. Voor onverwachte en uitzonderlijke situaties die nog niet zijn te voorzien met een meer algemeen karakter kunnen ook algemene rijksregels vast worden gesteld in het Besluit activiteiten leefomgeving of via de ter uitvoering van de Omgevingswet vastgestelde uitvoeringsregeling.

Zuiveringsslib

De regels voor het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib is maar voor een beperkte en specifieke groep bedrijven relevant. Om die reden is er voor gekozen hi een aparte paragraaf in hoofdstuk 4 van het Besluit activiteiten leefomgeving op te nemen, zodat wordt voorkomen dat degenen die niets met zuiveringsslib doen, onnodig worden belast met de voor zuiveringsslib geldende regels. De algemene regels gelden voor schoon zuiveringsslib. Dat zuiveringsslib is voornamelijk afkomstig uit de voedingsmiddelenindustrie. In uitzonderlijke gevallen wordt nog gebruik gemaakt van zuiveringsslib afkomstig rioolwaterzuiveringsinstallaties. Deze categorie is vergunningplichtig (het nieuwe artikel 3.48aa van het Besluit kwaliteit leefomgeving). De aanvraag hiertoe dient bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit te worden ingediend.

Afvalwaterstromen

Het Besluit activiteiten leefomgeving heeft betrekking op een aantal afvalwaterstromen waaronder:

- afvalwater afkomstig van het reinigen en ontsmetten van dierenverblijven en veewagens,
- naspoelwater afkomstig van het reinigen en spoelen bij het melken,
- vrijkomende vloeistoffen afkomstig van het opslaan van vaste mest, chompost en dikke fractie,
- vrijkomende vloeistoffen afkomstig van de opslag van kuilvoer of vaste bijvoedermiddelen, en

- afvalwater afkomstig van het reinigen van werktuigen, voertuigen en apparatuur, waarmee geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast.

Deze afvalwaterstromen kunnen worden verwijderd door:

- a. het gelijkmatig verspreiden van deze afvalwaterstromen over landbouwgronden, en
- b. het brengen in de mestkelder, waarna de stromen tezamen met de mest worden verspreid over de landbouwgronden.

Deze afvalwaterstromen zijn geen *dierlijke meststoffen* in de zin van de Meststoffenwet, omdat deze afvalwaterstromen *geen product zijn van dierlijke meststoffen*. Deze afvalstromen zijn ook geen *meststoffen* in de zin van Meststoffenwet, omdat deze *niet bestemd* zijn voor de toepassingen waarvoor meststoffen dienen. Het zijn afvalstoffen waarvoor het milieuhygiënisch verantwoord is om deze in geringe hoeveelheden (bereikt door gelijkmatige verspreiding) op de bodem te brengen. Dat deze enige hoeveelheden nutriënten bevatten maakt ze nog niet tot meststof.

De oorspronkelijke tekst van artikel 5 van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet strookte niet met bovenstaande in het Besluit activiteiten leefomgeving. Artikel 5 is daarom in dit aanvullingsbesluit aangepast, zodat is verzekerd dat de betreffende afvalwaterstromen met de inhoud van de mestkelder mogen worden gemengd en over de landbouwgronden kunnen worden uitgereden zonder dat daarbij - onbedoeld - de Meststoffenwet wordt overtreden.

Geen aparte (vrijstellings)regeling voor waterige fracties en reinigingswater

Water dat vrijkomt bij het reinigen van stallen is relatief schoon en mag gelijkmatig over de landbouwgronden worden verspreid. Dit is geregeld in artikel 4.807 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Waterige fracties komen vrij bij het verwerken van mest. Dat is relatief schoon afvalwater. Op grond van artikel 4.853 van het Besluit activiteiten leefomgeving kan dit afvalwater ook gelijkmatig over landbouwgronden worden verspreid. Voordat deze regels inwerking traden was dit geregeld in de Vrijstellingsregeling waterige fracties en reinigingswater 1998. Deze Vrijstellingsregeling was gebaseerd op de Wet bodembescherming en is vervallen. Nu het Besluit activiteiten leefomgeving voorziet in de mogelijkheid om afvalwater afkomstig van waterige fracties of reinigingswater over landbouwgronden uit te rijden is geen aparte voorziening meer nodig. Een aparte voorziening in verband met het verdwijnen van de grondslag van de vrijstellingsregeling via dit aanvullingsbesluit is dus niet nodig.

Natuurgronden

Onder natuurgronden worden natuurterreinen verstaan als bedoeld in de Meststoffenwet. In artikel 1, eerste lid, onder II, sub 2°, van die wet gaat het om een in Nederland gelegen natuurterrein dat de hoofdfunctie natuur heeft. Ook in artikel 3, tweede lid, van de Meststoffenwet en de artikelen 25a en 32 van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet wordt gerefereerd aan een natuurterrein met de hoofdfunctie natuur. De reikwijdte van dit begrip is niet zo breed dat hieronder elk perceel met natuurschoon valt. Alleen die gebieden die erkend zijn als natuurgebied vallen onder het begrip natuurgrond. Het gaat om Natura 2000-gebieden en andere door de provincie als natuur aangemerkte gebieden. In het Besluit gebruik meststoffen was een begripsomschrijving van 'natuurterrein' opgenomen zonder een directe koppeling met de Meststoffenwet te leggen. Die koppeling is nu wel gelegd. Noch de aangepaste term 'natuurgronden' noch de aangepaste omschrijving betekenen een inhoudelijke wijziging ten opzichte van de situatie voordat dit aanvullingsbesluit in werking trad.

12.3 Wijzigingen ten opzichte de situatie voor de inwerkingtreding Omgevingswet

- *Zo min mogelijk verboden.* In het Besluit activiteiten leefomgeving is er voor gekozen zo min mogelijk bepalingen als verbod te formuleren. In dit aanvullingsbesluit is deze lijn bij het omzetten van het Besluit gebruik meststoffen en de Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen voortgezet. De artikelen die het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen regelen, zijn - anders dan het Besluit gebruik meststoffen - niet als verbod geformuleerd. Voor de handhaafbaarheid maakt dit geen verschil.
- *Activiteit staat centraal.* In de regels voor het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen staat niet de verontreiniging zelf, maar de activiteit centraal: het gaat om het op of in de bodem brengen van meststoffen, het vernietigen van zode van gras of het op of in de bodem brengen hiervan.

12.4 Effecten

Deze regelgeving komt op verschillende punten tegemoet aan de uitgangspunten van de Omgevingswet.

- *Gebruiksvriendelijk:* de artikelen zijn beknopter en duidelijker geformuleerd.
- *Integraler:* de inhoudelijke regels voor het op of in de bodem brengen van meststoffen en afvalwaterstromen die meststoffen bevatten staan nu in een besluit, te weten het Besluit activiteiten leefomgeving.

12.5 Aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen onder de Omgevingswet

Milieubelastende activiteit: werking van paragraaf 3.2.17 van het Besluit activiteiten leefomgeving

Via dit aanvullingsbesluit wordt een nieuwe paragraaf 3.2.17 aan het Besluit activiteiten leefomgeving toegevoegd. In deze paragraaf is de milieubelastende activiteit omschreven als het op of in de bodem brengen van meststoffen, het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan.

De zode van gras heeft een vermestende werking; hierbij komt een aanzienlijke hoeveelheid nitraat vrij. Daarom is het nodig hiervoor regels te stellen. De *teelt* van graszoden valt niet onder de reikwijdte van deze paragraaf.

In paragraaf 3.2.17 van het Besluit activiteiten leefomgeving is vastgelegd welke algemene regels op de activiteit van toepassing zijn. Concreet zijn dit de algemene regels in de paragrafen 4.115 (Bringen van meststoffen op of in de bodem), 4.115a (Bringen van zuiveringsslib op of in de bodem) en 4.115b (Het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen van vernietigde zode van gras) van het Besluit activiteiten leefomgeving.

De algemene regels: paragrafen 4.115, 4.115a en 4.115b Besluit activiteiten leefomgeving

Dit aanvullingsbesluit voegt een drietal nieuwe paragrafen aan hoofdstuk 4 van het Besluit activiteiten leefomgeving toe: 4.115, 4.115a en 4.115b. De algemene regels in deze paragrafen sluiten inhoudelijk aan bij die van het Besluit gebruik meststoffen en de Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen: deze bevatten voorschriften die beperkingen stellen aan de periode waarin, de omstandigheden waaronder en de wijze waarop meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen kunnen worden aangewend.

Aanwijzing bevoegd gezag via wijziging Omgevingsbesluit

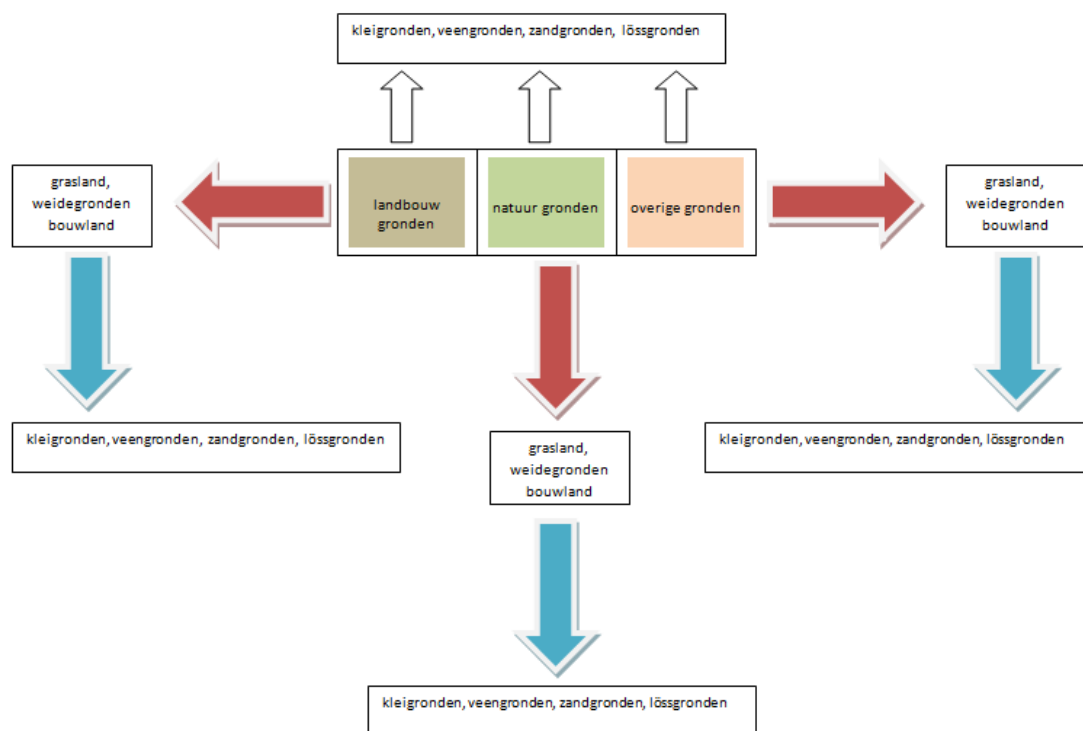
Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is het bevoegd gezag. De aanwijzing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit als bevoegd gezag is via een wijziging van Besluit activiteiten leefomgeving en het Omgevingsbesluit in dit aanvullingsbesluit opgenomen.

Invoeren vergunningplicht zuiveringsslib via wijziging Besluit kwaliteit leefomgeving

Daarnaast geldt er een vergunningplicht voor zuiveringsslib afkomstig van rioolwaterzuiveringsinstallaties. Die vergunningplicht, in de vorm van instructieregels aan het bevoegd gezag, is gerealiseerd door een wijziging van het Besluit kwaliteit leefomgeving in dit aanvullingsbesluit.

Typen gronden

Er wordt een onderscheid gemaakt in 3 hoofdcategorieën gronden: landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden. Op deze gronden kunnen grasland, weidegronden en bouwland voorkomen (de subcategorieën). De drie hoofdcategorieën en de drie subcategorieën gronden kunnen bestaan uit klei, veen, zand of löss.

Nitraatrichtlijn

De Nitraatrichtlijn verplicht de lidstaten tot het stellen van een aantal regels inzake het bemesten. Via dit aanvullingsbesluit zijn deze regels opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving.

Verhouding tot de Meststoffenwet

De verhouding van de regels onder de Omgevingswet ten opzichte van die in de Meststoffenwet is ongewijzigd gebleven. De Meststoffenwet stelt regels met het oog op de nuttige toepassing en het doelmatig gebruik van meststoffen. Meer concreet gaat het om regels voor het verhandelen van

meststoffen, de afvoer van mestoverschotten en de productie van mest en gebruiksnormen. De Meststoffenwet beperkt zich tot het stellen van regels voor gronden die deel uitmaken van het landbouwbedrijf. Natuurgronden en overige gronden vallen hier buiten. Om te waarborgen dat op die gronden niet teveel fosfaat wordt aangewend bevat het Besluit activiteiten leefomgeving via dit aanvullingsbesluit ook voor deze gronden een gebruiksnorm. Het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet is via dit aanvullingsbesluit aangepast om onduidelijkheden te voorkomen over het uitrusten van afvalwater met restanten meststoffen uit de mestkelder.

13 Inzet financiële instrumenten

13.1 Inleiding

Financiële instrumenten spelen een belangrijke rol bij een duurzaam beheer van de bodem. Er zijn verschillende instrumenten die een grondslag bieden om partijen aan te kunnen spreken⁴¹, zoals bij de zorgplicht voor verontreinigingen die ontstaan zijn op of na 1 januari 1987 of bij de toevalsvondst met onaanvaardbare risico's voor de gezondheid. Daarnaast zijn er instrumenten van financiële aard, zoals het instrument kostenverhaal bij schade of het beperken van schade aan de fysieke leefomgeving. De genoemde instrumenten zijn geen onderdeel van dit Aanvullingsbesluit, maar komen via een ander spoor in de Omgevingswet of in de Omgevingsbesluiten terecht.

Daarnaast speelt het financieel instrumentarium subsidiering een rol. Deze subsidieregeling was opgenomen in het Besluit financiële bepalingen bodemsanering en de Regeling financiële bepalingen bodemsanering 2005, bekend als 'de bedrijvenregeling'. In dit besluit wordt de grondslag voor het Besluit financiële bepalingen bodemsanering de Kaderwet subsidies I en M. Het voornemen is de regeling om te zetten naar een regeling onder de Kaderwet subsidies I en M

In dit hoofdstuk worden de meest relevante financiële instrumenten beschreven. De genoemde instrumenten zijn geen onderdeel van dit Aanvullingsbesluit, maar komen via een ander spoor in de Omgevingswet of in de Omgevingsbesluiten terecht.

13.2 Instrumenten

Verhaal van kosten bij verontreiniging fysieke leefomgeving

De Omgevingswet kent het instrument om kosten te verhalen die door de overheid zijn gemaakt bij schade aan de fysieke leefomgeving. In de Wet bodembescherming was in artikel 75 de mogelijkheid tot verhaal van kosten opgenomen, welk instrument is geëvalueerd in 2007⁴². Deze Evaluatie Kostenverhaal geeft weer dat kostenverhaal destijds als het instrument het meest geëigende middel was om zorg te dragen voor een bijdrage van het bedrijfsleven aan de maatschappelijke kosten van de aanpak van de historische bodemverontreiniging en daarmee aan het beginsel 'de vervuiler betaalt'. Dit beginsel is geïmplementeerd uit de richtlijn milieuaansprakelijkheid. De mogelijkheid om mede invulling te blijven geven aan het beginsel 'de vervuiler betaalt' is een van de redenen om dit instrument op te nemen, om kosten van schade aan de fysieke leefomgeving te kunnen verhalen.

Financiële zekerheid

Het instrument financiële zekerheid kan worden ingezet bij het vooruitzicht dat maatregelen op termijn getroffen zullen worden, waarbij het bevoegd gezag de garantie wil hebben dat de veroorzaker te zijner tijd in staat zal zijn om de schadelast te dragen. De mogelijkheid om financiële zekerheid in te zetten betreft een discretionaire bevoegdheid van het bevoegde gezag, dat wil zeggen dat deze van zekerheid kan worden gevraagd als het bevoegd gezag dat wenselijk acht.

Voor bodem is het van belang dat financiële zekerheden kunnen worden gesteld aan het opruimen van nieuwe verontreinigingen indien dit door omstandigheden niet onmiddellijk mogelijk of wenselijk is. Voor het bevoegd gezag is het van belang dat de betaling van de kosten gewaarborgd blijft en deze niet uiteindelijk voor rekening van de overheid komen.

⁴¹ KamerstukkenII, 2017/18, 34864, nr. 3 Memorie van toelichting paragraaf 3.3.3.1 t/m 3.3.3.3.

⁴² Zie voor het Evaluatieverslag kostenverhaal 2007 en de Hoofdpijnennotitie kostenverhaal 2007 als bijlagen bij de brief aan de Tweede Kamer, 2007-2008, 30015 nr. 20.

Bij een vergunning voor wateronttrekkingsactiviteiten waarbij sprake is van het onttrekken van grondwater speelt financiële zekerheid een rol als de aanvrager zelfstandig maatregelen had moeten nemen ter compensatie van de verslechtering die hij zou kunnen veroorzaken door bijvoorbeeld het aantrekken van verontreinigingspluimen. Indien de overheid al maatregelen heeft uitgevoerd in het kader van een gebiedsaanpak, waardoor de overheid in feite de compenserende maatregel al getroffen heeft, kunnen financiële voorschriften opgenomen worden in de omgevingsvergunning.

Subsidie voor het bodemsanering van bedrijfsterreinen

Voor het Besluit financiële bepalingen bodemsanering en de Regeling financiële bepalingen bodemsanering (ook wel bedrijvenregeling genoemd) wordt de grondslag de Kaderwet Subsidies I en W. De Wet bodembescherming is ingetrokken, maar de in dit besluit is opgenomen dat de bedrijvenregeling blijft gelden voor gevallen die onder het overgangsrecht van dit aanvullingswet vallen. Het Besluit financiële bepalingen bodemsanering vervalt met ingang van 1 januari 2025⁴³.

---

⁴³ Zie ook voor een uitgebreide toelichting over termijnen: Staatsblad 2017, 145, Besluit van 10 maart 2017, houdende wijziging van het Besluit financiële bepalingen bodemsanering in verband met een vervaldatum en het bevorderen van een goede uitvoering.

14 Overige onderwerpen

14.1 Voormalige stortplaatsen

Voor voormalige stortplaatsen is op dit moment geen specifiek juridisch kader beschikbaar. Het Stortbesluit bodembescherming is alleen van toepassing op stortplaatsen, waar na 1995 nog is gestort. Vaak werd voor het aanpakken van bodemverontreinigingen als gevolg van deze voormalige stortplaatsen, het verplaatsen of herschikken van de stort, het saneren van stoffen boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en bij eventuele herontwikkeling van het gebied, de saneringparagraaf van de Wet bodembescherming gebruikt. In het kader van de afspraken uit het convenant Bodem en ondergrond 2016- 2020 en in het kader van de overdracht van taken van provincies naar gemeenten is de problematiek van de zogenoemde navos stortplaatsen benoemd. Het betreft stortplaatsen waar op grond van de saneringsparagraaf Wet bodembescherming een beschikking is genomen over de ernst van de verontreinigingen en de spoedeisendheid als het gaat om de aanpak van de stortplaats.

Voor zover ten tijde van inwerkingtreding van de Omgevingswet geen beschikking ernst en spoed is vastgesteld, kan het beheer van de bekende voormalige stortplaatsen plaatsvinden met het instrumentarium van de Omgevingswet. Als sprake is van een nog onbekende stortplaats, die na de inwerkingtreding van de Omgevingswet ontdekt wordt, kan bij onaanvaardbare risico's voor de gezondheid de regeling van de toevalsvondst op of in de bodem (van het wetsvoorstel Aanvullingswet bodem Omgevingswet opgenomen nieuwe afdeling 19.2a) mogelijk aan de orde zijn. Deze regeling houdt in dat de onaanvaardbare blootstellingsrisico's weggenomen worden.

De gemeente kan bij herinrichting van een gebied een daarin gelegen voormalige stortplaats in haar omgevingsvisie betrekken en indien nodig, in het omgevingsplan nadere regels stellen hierover.

Mogelijk kan het lekken naar het grondwater gezien worden als inbreng (artikel 6 lid 1 grondwatterrichtlijn). De provincie kan, indien uit een voormalige stortplaats verontreinigde stoffen lekken naar het grondwater, regels stellen ter bescherming van de grondwaterkwaliteit.

15 Verhouding tot voorgaande en voorgenomen regelgeving

15.1 Algemeen

Dit Aanvullingsbesluit bevat regels die afkomstig zijn uit algemene maatregelen van bestuur, regelingen, circulaire en beleidsregels. Een aantal besluiten met regels over de bodem is reeds ingebouwd, een aantal besluiten en regelingen wordt door dit Aanvullingsbesluit ingebouwd, een aantal besluiten en regelingen is komen te vervallen en een aantal besluiten en regelingen blijft (deels) naast de omgevingsregelgeving bestaan. In dit hoofdstuk wordt hier nader op ingegaan. Aanvullend daarop bevat dit hoofdstuk een korte beschrijving van de verhouding tussen dit besluit en de voorheen geldende regelgeving. Verder wordt globaal ingegaan op de voor dit besluit belangrijkste EU-richtlijnen, verordeningen en verdragen.

15.2 Voorgaande regelgeving bodem

Een aantal besluiten is alleen gebaseerd op de Wet bodembescherming. Met het intrekken van de Wet bodembescherming hebben deze besluiten geen wettelijke grondslag meer. Deze besluiten hoeven niet te worden omgehangen omdat de inhoud van deze besluiten is uitgewerkt in dit Aanvullingsbesluit. Het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan de verontreiniging wordt geregeld in dit Aanvullingsbesluit. Deze besluiten worden ingetrokken. Het gaat om de volgende besluiten:

- Het Infiltratiebesluit bodembescherming
- Besluit uniforme saneringen, RUS
- Besluit verplicht bodemonderzoek bedrijfsterreinen:
- Besluit overige niet-meldingsplichtige gevallen bodemsanering
- Besluit aanwijzing bevoegd gezag gemeenten Wet bodembescherming

Het Besluit OM-afdoening (houdende regels aangaande de buitengerechtelijke afdoening van strafbare feiten) is de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie en Veiligheid. Dit besluit wordt regelmatig gewijzigd. De in bijlage II van het Besluit OM-afdoening opgenomen bepalingen van de Wet bodembescherming zullen worden gewijzigd zodra bekend is op welk moment de Aanvullingswet bodem in werking treedt.

Het Besluit vaststelling decentralisatie- en integratie-uitkeringen valt onder de verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie en de minister van Financiën. Dit besluit wordt jaarlijks vastgesteld zodat een wijziging in dit Aanvullingsbesluit niet nodig is.

Voor het overgangsrecht wordt verwezen naar hoofdstuk 20.

Besluit bodemkwaliteit

Dit besluit wordt gewijzigd, zie artikel VI van dit Aanvullingsbesluit.

Besluit gebruik meststoffen en Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen

Het Besluit gebruik meststoffen en de Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen waren gebaseerd op de Wet bodembescherming. Met het intrekken van de Wet bodembescherming is de juridische grondslag aan het Besluit gebruik meststoffen en de uitvoeringsregeling ontvallen; omzetting van het besluit en de uitvoeringsregeling was noodzakelijk. Het Besluit gebruik meststoffen bevatte

voorschriften die beperkingen stelden aan de periode waarin, de omstandigheden waaronder en de wijze waarop meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen konden worden aangewend. Het doel hiervan was de belasting van de bodem en het water door fosfaat- en stikstofverbindingen afkomstig uit meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen terug dringen en om de emissie van potentieel verzurende stoffen te beperken. De regels uit het Besluit gebruik meststoffen en die uit de uitvoeringsregeling zijn nu opgenomen in dit aanvullingsbesluit.

Waterbesluit

In het Waterbesluit (en de bijbehorende Waterregeling) werden verschillende onderwerpen ter uitwerking van de Waterwet geregeld. Een groot deel van de inhoud van hoofdstuk 6 van het Waterbesluit en de Waterregeling is in dit besluit opgenomen. In de hoofdstukken 6 en 7 van dit besluit zijn de vergunningplichten (of uitzonderingen op de vergunningplicht) en algemene regels opgenomen voor beperkingengebiedactiviteiten met betrekking tot waterstaatswerken in beheer bij het Rijk, wateronttrekkingsactiviteiten in de Rijkswateren en stortingsactiviteiten op zee. De indieningsvereisten voor de aanvraag van een watervergunning, die in hoofdstuk 6 van de Waterregeling waren opgenomen, worden omgezet in indieningsvereisten voor omgevingsvergunningen voor wateractiviteiten in de ministeriële regeling op grond van artikel 16.55, tweede lid, van de wet.

Andere onderwerpen die in het Waterbesluit en de Waterregeling waren opgenomen, zijn nu in het Omgevingsbesluit en het Besluit kwaliteit leefomgeving te vinden. Het Omgevingsbesluit bevat onder andere de toedeling van taken en handhabingsbepalingen. In het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn onder andere de instructieregels voor waterbeheerprogramma's, regionale waterprogramma's en het nationale waterprogramma opgenomen en monitoringsbepalingen. De bepalingen over heffingen, die waren opgenomen in hoofdstuk 7 van het Waterbesluit en de Waterregeling, zullen via het invoeringsspoor in het Omgevingsbesluit worden opgenomen

15.3 EU-regelgeving

15.3.1 EU-richtlijnen, EU-verordeningen en verdragen

Voor het omgevingsrecht is een groot aantal EU-richtlijnen van belang, evenals enkele EU-verordeningen en verdragen. Een groot deel van de richtlijnen en verdragen wordt in de Omgevingswet en dit besluit ge(her)implementeerd. Uitgangspunt is dat er zo weinig mogelijk aanvullend wordt geregeld ten opzichte van het internationale recht en lastenluw wordt geïmplementeerd. In de artikelsgewijze toelichting is meer concreet aangegeven waar sprake is van specifieke implementatie-(verplichtingen).

Grondwaterrichtlijn

De grondwaterrichtlijn (2006/118/EG) heeft tot doel om de verontreiniging van grondwater te voorkomen. Deze richtlijn sluit aan bij de systematiek van de kaderrichtlijn water. Korte tijdshalve wordt verwezen naar de toelichting bij de omzetting van die richtlijn. In de hoofdstukken 2 tot en met 5 van dit besluit zijn een specifieke zorgplicht, algemene regels en vergunningplichten opgenomen voor milieubelastende activiteiten. Deze dienen mede ter voorkoming of beperking van de verontreiniging van het grondwater, en vormen zo een invulling van de eisen aan het maatregelenprogramma van artikel 11 van de kaderrichtlijn water, die zijn opgenomen in artikel 6 lid 1 van de grondwaterrichtlijn.

Kaderrichtlijn afvalstoffen

De kaderrichtlijn afvalstoffen (2008/98/EG) heeft als doel de bescherming van het milieu en de menselijke gezondheid door preventie of beperking van de negatieve gevolgen van de productie en

het beheer van afvalstoffen en de beperking van gevolgen in het algemeen van het gebruik van hulpbronnen en de verbetering van de efficiëntie van het gebruik ervan. De richtlijn beoogt ertoe bij te dragen de Europese Unie meer tot een recyclingmaatschappij te maken, de productie van afval te voorkomen en afvalstoffen als grondstof te gebruiken.

De richtlijn is vooral geïmplementeerd in artikel 1.1 en in hoofdstuk 10 van de Wet milieubeheer. Daarnaast heeft implementatie plaatsgevonden in diverse algemene maatregelen van bestuur, zoals het Besluit vrijstellingen stortverbod buiten inrichtingen en het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen, die naast het onderhavige besluit blijven bestaan. De op grond van de richtlijn vereiste vergunningplicht was geregeld in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en het Besluit omgevingsrecht en is nu opgenomen in de paragrafen 3.2.16 en 3.5.11 van dit besluit.

Kaderrichtlijn water

De kaderrichtlijn water (2000/60/EG) heeft tot doel om, kort gezegd, de oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen in een goede toestand te brengen en te houden. De kaderrichtlijn water is grotendeels omgezet via omgevingswaarden, instructieregels en monitoringsbepalingen in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Op grond van artikel 10 van de kaderrichtlijn water moeten de lidstaten er zorg voor dragen dat alle lozingen in oppervlaktewaterlichamen worden beheerst overeenkomstig de in dat artikel genoemde gecombineerde aanpak. Die aanpak bestaat uit het toepassen van op de beste beschikbare technieken gebaseerde beheersingsmaatregelen, emissiegrenswaarden of beheersingsmaatregelen voor diffuse effecten, die zijn opgenomen in een aantal Europese richtlijnen, en het vaststellen van strengere emissiebeheersingsmaatregelen als dat nodig is op grond van een kwaliteitsdoelstelling van de kaderrichtlijn water.

Op grond van artikel 11 van de kaderrichtlijn water stellen de lidstaten een maatregelenprogramma vast om de doelstellingen van die richtlijn te verwezenlijken. Tot die maatregelen behoren het beperken van de hoeveelheid meststoffen in grondwater en in een oppervlaktewaterlichaam. Hieraan is in dit Aanvullingsbesluit uitvoering gegeven.

Nitraatrichtlijn

De nitraatrichtlijn (91/676/EEG) is er op gericht de waterkwaliteit te beschermen door te voorkomen dat nitraten uit agrarische bronnen het grond- en oppervlaktewater verontreinigen en door goede landbouwpraktijken te stimuleren. Hiertoe zijn in Nederland actieprogramma's opgezet. Ter uitvoering van de maatregelen uit de actieprogramma's zijn er regels opgesteld. Die uitvoeringsregels staan vooral in de Meststoffenwet en de hierop gebaseerde regelgeving. Zo bevatten deze regels gebruiksnormen voor meststoffen. Ook dit Aanvullingsbesluit bevat regels ter uitvoering van de actieprogramma's van de nitraatrichtlijn zoals de uitrijdperioden voor meststoffen. Meer concreet staan deze in hoofdstuk 4 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Ook verplicht de Nitraatrichtlijn de lidstaten tot het stellen van bijzondere regels inzake het bemesten van steile hellingen (onderdeel A van bijlage II en bijlage III). Deze staan in hoofdstuk 4 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Zuiveringsslibrichtlijn

De zuiveringsslibrichtlijn (86/278/EEG) heeft tot doel voorschriften te geven voor het gebruik van zuiveringsslib in de landbouw zodat nadelige gevolgen voor bodem, planten, dieren en mensen worden voorkomen. Ook beoogd de richtlijn een juist gebruik van zuiveringsslib te bevorderen. Zuiveringsslib is een meststof. Hiertoe zijn in dit Aanvullingsbesluit nadere voorschriften ter uitvoering van de richtlijn opgenomen.

NEC-richtlijn

De NEC-richtlijn (2016/2284/EG) heeft onder meer tot doel de emissies van verzurende en eutrofiërende stoffen te beperken en zo de bescherming van het milieu en de menselijke gezondheid op leefniveau te verbeteren. Door het vaststellen van nationale emissieplafonds, en het regelmatig herzien daarvan, wordt uiteindelijk beoogd te bereiken dat de kritische niveaus en de kritische belasting niet meer worden overschreden. Op grond van de NEC-richtlijn dient Nederland de jaarlijkse nationale emissie van ammoniak terug te brengen. De regels in dit Aanvullingsbesluit ten aanzien van het emissiearm aanwenden van drijfmest op bouwland geven hier nader invulling aan.

15.3.2 Notificatie

Richtlijn (EU) 2015/1535

Het ontwerp-besluit is op ... ingevolge artikel 5, eerste lid, van Richtlijn (EU) 2015/1535 van het Europees Parlement en de Raad van 9 september 2015 betreffende een informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften en regels betreffende diensten van de informatiemaatschappij (codificatie) (PbEU 2015, L241) voorgelegd aan de Europese Commissie.

De volgende bepalingen in het ontwerp-besluit bevatten vermoedelijk technische voorschriften: ...

Deze bepalingen verenigbaar zijn met de artikelen 34 tot en met 36 VWEU (vrij verkeer van goederen), omdat ....

Naar aanleiding van de reacties van de Europese Commissie wordt het volgende opgemerkt. ...

Overeenkomst inzake technische handelsbelemmeringen

Ter voldoening aan artikel 2, negende lid, en/of artikel 5, zesde lid, van de op 15 april 1994 te Marrakech tot stand gekomen Overeenkomst inzake technische handelsbelemmeringen (Trb. 1994, 235), deelt de Minister van Infrastructuur en Waterstaat mee dat een voorstel van ontwerpbesluit houdende ... waarin technische voorschriften worden gesteld aan ..., is gemeld aan het Secretariaat van de Wereldhandelsorganisatie. Informatie over deze technische voorschriften kan worden ingewonnen bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

16 Uitvoering, toezicht en handhaving

16.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen ingegaan op het toezicht en de handhaving van de in dit besluit opgenomen regels. Daarbij wordt tevens ingegaan op de afstemming met de bodemregelgeving die achterblijft in het Besluit bodemkwaliteit. Meer in het bijzonder wordt ingegaan op de volgende onderwerpen: milieubelastende activiteiten (graven in de bodem, bodemsanering, het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie en opslaan van grond en baggerspecie), beheer van grondwater en het gebruik meststoffen.

In de Memorie van Toelichting van de Omgevingswet en de Nota van Toelichting bij het Omgevingsbesluit is in algemene zin ingegaan op uitvoering, toezicht en handhaving onder de Omgevingswet. En in de Nota van Toelichting bij het Besluit activiteiten leefomgeving meer gericht op activiteiten.

16.2 Uitvoering

Graven, saneren en toepassen

In dit Aanvullingsbesluit zijn de regels die betrekking hebben op de keten “graven, (tijdelijk) opslaan van grond en baggerspecie en het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie” bijeengebracht. Voor deze milieubelastende activiteiten zijn op grond van artikel 2.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving de gemeenten het bevoegd gezag voor meldingen, maatwerkvoorschriften en de instemming met gelijkwaardige maatregelen (voor zover dit plaatsvindt op de landbodem). Wanneer dezelfde activiteiten plaatsvinden in het oppervlaktewater is, afhankelijk van het watersysteem, de Minister van Infrastructuur en Waterstaat respectievelijk het dagelijks bestuur van het waterschap op grond van artikel 2.4 of 2.6 van het Besluit activiteiten leefomgeving het bevoegd gezag.

16.3 Toezicht en handhaving

Handhaving begint met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Het toezicht omvat een breed scala van activiteiten waartoe ook voorlichting behoort. Voorlichting kan een belangrijk preventief effect sorteren. Toezicht is voorts het actief verzamelen van informatie over een bepaalde activiteit om te onderzoeken of voldaan wordt aan gestelde eisen, het zich daarna vormen van een oordeel daarover en het eventueel naar aanleiding daarvan interveniëren. Als blijkt dat er activiteiten plaatsvinden die in strijd zijn met wet- of regelgeving, dan kunnen handhavingsmiddelen worden toegepast.

Uit de Evaluatie van het Besluit bodemkwaliteit in 2011 is gebleken dat het (verder) versterken van het professioneel opdrachtgeverschap van overheden een belangrijke bijdrage kan leveren aan het verbeteren van het naleefgedrag (voorbeeldfunctie overheid). Daarbij horen volgens de voornoemde evaluatie zowel stimulerende maatregelen (trainingen, voorlichting, hulpmiddelen (bijvoorbeeld standaard aanvragen werkzaamheden of contracten)) als sancties (optreden tegen opdrachtgevers die in strijd met de regels handelen). Deze aanbeveling is nog immer actueel en zeker van belang gelet op het feit dat er wijzigingen optreden in de informatiepositie van de toezichthouder. Het is daarom van belang ook bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet onverminderd in te zetten op voorbeeldgedrag van de overheid bij activiteiten in de bodem en met grond, baggerspecie en bouwstoffen.

Minder meldingen

Met dit besluit wordt waar mogelijk gekozen voor het reduceren van het aantal meldingen. Deze keuze is in lijn met de uitgangspunten van het stelsel van de Omgevingswet.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal het bevoegd gezag daarom minder meldingen gaan ontvangen dan onder de Wet bodembescherming. Zo is voor graven onder de interventiewaarde bodemkwaliteit geen meldingsplicht opgenomen. Dat houdt in dat het bevoegd gezag niet meer verplicht voorafgaand aan elke graafactiviteit wordt geïnformeerd. Dit is uiteraard ook van invloed op het toezicht. Voor het toezicht is het daarom van belang dat informatie over graafwerkzaamheden (wie, wat, waar en wanneer) op andere wijze beschikbaar komt voor het toezicht. Bij de overheid is namelijk, als grootste opdrachtgever, al veel informatie bekend over activiteiten in of met grond, baggerspecie en bouwstoffen en deze informatie kan ook binnen dezelfde organisatie worden gedeeld. De informatie kan voorts worden benut door het bevoegd gezag om haar risico gestuurd toezicht en prioriteitstelling in te vullen. Hetzelfde geldt voor de afstemming en samenwerking met andere bevoegde overheden.

Het ontsluiten van reeds bij de overheid beschikbare informatie over graafwerkzaamheden (b.v. actuele bodemkwaliteitskaarten) ten behoeve van het toezicht is bij de implementatie van de Omgevingswet dus een belangrijke eerste stap.

Daarbij wordt opgemerkt dat graafwerkzaamheden veelal ondersteunend dan wel volgend zijn op ruimtelijke ontwikkelingen zoals het aanleggen van een woonwijk, de herontwikkeling van een gebied maar ook aan de orde zijn bij het voldoen aan maatschappelijke opgaven, zoals bijvoorbeeld in het kader van de energietransitie. Over al deze ruimtelijke ontwikkelingen is tijdig informatie bekend bij het bevoegd gezag die ook bruikbaar is als het gaat om het risico gestuurd toezicht op graafwerkzaamheden. Bovendien kan door een gemeente in de omgevingsvisie en het omgevingsplan worden aangegeven hoe wordt omgegaan met de maatschappelijke opgaven en op dat moment al worden nagedacht over het toezicht dat nodig is om de geformuleerde ambities waar te maken. Daarbij kunnen tevens de handhavingsservaringen worden betrokken om te identificeren welke regels meer of minder worden nageleefd. En als laatste moet de beschikbare bodeminformatie voor een ieder goed worden ontsloten om de naleving te verbeteren.

Het is dus van belang om de benodigde toezichtinformatie voor ontgravingen adequaat te ontsluiten (zie ook hierna de passage over ketentoezicht). Omdat het ontsluiten van de juiste informatie van groot belang is voor het toezicht moet, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet, dit onderwerp worden geagendeerd en opgepakt in overleggen tussen de bevoegde overheden in de keten (zie ook ketentoezicht). Het Rijk speelt daarbij een faciliterende rol.

Ander karakter van meldingen bij toepassen

De melding die vooraf dient te gaan aan de toepassing van grond en baggerspecie krijgt met dit besluit en onder het Besluit activiteiten leefomgeving een ander karakter dan onder het Besluit bodemkwaliteit. In paragraaf 4.123 toepassen van grond en baggerspecie zijn de veranderingen uitgebreid beschreven. Indien het voornemen om grond of baggerspecie toe te passen niet wordt gemeld, dan is het toepassen niet toegestaan. Het achterwege laten van een melding heeft tot gevolg dat het toepassen illegaal heeft plaatsgevonden. Onder het Besluit bodemkwaliteit is daarvan geen sprake en waren er geen gevolgen verbonden aan het vergeten van het melden van een toepassing zolang de alsnog gedane melding maar voldeed aan de algemene regels. De reden van het wijzigen van het karakter van de melding is dat deze onmisbaar is voor het houden van (risico)gestuurd toezicht en handhaving en dat deze melding in het systeem van algemene regels een belangrijke functie heeft.

Grondwater

Grondwater is onderdeel van het watersysteem en de bevoegdheidsverdeling ten aanzien van de taak beheer van watersystemen is hier leidend. Dat betekent dat voor wateren die in het beheer zijn van het Rijk de Minister van Infrastructuur en Waterstaat bevoegd gezag is en voor de regionale wateren het bestuursorgaan welke bij omgevingsverordening de taak beheer van watersystemen krijgt toebedeeld.

Daarnaast kent het Besluit activiteiten leefomgeving vergunningplichtige wateronttrekkingsactiviteiten waarbij grondwater onttrokken wordt (artikel 14.2) en waarvoor gedeputeerde staten bevoegd gezag voor is, ook waar deze grondwateronttrekking plaatsvindt in een oppervlaktewaterlichaam dat in beheer is van het Rijk.

Met het wegvallen van de Wet Bodembescherming vervalt de bevoegdheid ten aanzien van grondwatersaneringen. De bij de provincie belegde taken ten aanzien van het beschermen van grondwaterbeschermingsgebieden (artikel 2.18 Omgevingswet) of de uitvoering van de kaderrichtlijn water en grondwaterrichtlijn (artikel 3.8 Omgevingswet), maar ook aan een gebied door de gemeente toegekende functies (artikel 4.2 Omgevingswet) kunnen onder andere aanleiding geven tot het stellen van regels aan activiteiten ter bescherming of verbetering van de grondwaterkwaliteit (zie verder hoofdstuk 6). Afhankelijk van het type activiteit waaraan regels gesteld worden, landen deze, al dan niet via een instructieregel, in de omgevings- of waterschapsverordening of het omgevingsplan en zijn respectievelijk gedeputeerde staten, het waterschap of de gemeente bevoegd gezag.

Gebruik meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen

Op grond van artikel 18.2 van de wet berust de bestuursrechtelijke handhavingstaak bij het bestuursorgaan dat op grond van paragraaf 4.1.3 is aangewezen als bevoegd gezag. Meer concreet is de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit als bevoegd gezag aangewezen (artikel 4.12 Omgevingswet). Hij was ook bevoegd gezag voor het Besluit gebruik meststoffen en de Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit blijft dan ook-toezien op de naleving van de regels voor het gebruik van meststoffen op of in de bodem en landbouwkundige handelingen in de bodem om uitspoeling en afspoeling van met name nitraat te voorkomen, zowel bij professionele gebruikers als bij particulieren.

De bestuursrechtelijke handhavingstaak omvat het toezicht op de naleving en het opleggen en ten uitvoer leggen van bestuursrechtelijke sancties. De Nederlandse voedsel- en warenautoriteit (hierna: NVWA) is namens de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij met het toezicht en de handhaving belast. Ook de politie houdt toezicht. De politie beperkt zich daarbij tot "heterdaad" feiten. De NVWA controleert onder meer het gebruik van vanggewassen, de gebruiksnormen op natuurgronden en overige gronden en de uitrijdperioden. Ook de waterschappen hebben een verantwoordelijkheid in het kader van toezicht en handhaving bij het gebruik van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen in de nabijheid van een oppervlaktewaterlichaam.

Een van de verbeterdoelen van de stelselherziening is het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht. Hiertoe zijn de regels van het Besluit gebruik meststoffen en de Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen zo veel mogelijk geconcentreerd op één niveau (in het Besluit activiteiten leefomgeving). Op die wijze kunnen de toezichthouders hun taken eenvoudiger uitvoeren.

De op te leggen sancties kunnen zowel bestuursrechtelijk (op grond van de Omgevingswet) als strafrechtelijk (via de Wet economische delicten) van aard zijn.

Voor het toezicht op de gehele keten zijn naast de regels in het Besluit activiteiten leefomgeving ook de regels die betrekking hebben op de deskundigheid en integriteit van bodemintermediairs en kwaliteit van de uitvoering door deze bodemintermediairs van belang. Deze zogenoemde kwalibo regelgeving blijft achter in het Besluit bodemkwaliteit. Voor een algemene toelichting op de kwalibo regelgeving wordt verwezen naar de toelichting op het Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer. Het toezicht op de kwalibo regelgeving is op grond van artikel 18.2a, derde lid Wet Milieubeheer een verantwoordelijkheid van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat die deze verantwoordelijkheid heeft neergelegd bij de Inspectie Leefomgeving en Transport.

De Inspectie heeft een toezichtsloket waar overtredingen van de kwalibo regelgeving, die veelal direct of indirect samenhangen met werkzaamheden op of in de bodem, kunnen worden gemeld. Deze meldingen kunnen ook worden gedaan over certificerende instellingen. De Inspectie intervenueert enerzijds op basis van deze signalen van medetoezichthouders in concrete situaties. Anderzijds worden de signalen uit het veld geanalyseerd teneinde de ketenhandhaving verder te kunnen verbeteren. Op deze wijze draagt de Inspectie bij aan het adequaat functioneren van het kwalibo stelsel en de ketenhandhaving.

Voor het toezicht op de gehele keten zijn daarmee de regels uit het BAL en het Besluit bodemkwaliteit van belang. Dit betekent ook dat ten aanzien van alle activiteiten en werkzaamheden in de keten toezicht kan worden uitgeoefend. Samenwerking tussen de bevoegde overheden, ieder vanuit haar eigen bevoegdheid, is daarbij uiteraard noodzakelijk. Deze samenwerking wordt als volgt vorm gegeven, regionale overleggen tussen bevoegde gezagen over ketentoezicht (kennis delen en afstemming van toezicht en handhaving) en vervolgens door samenwerking in concrete toezichtsacties in de keten waarbij elk bevoegd gezag vanuit haar eigen verantwoordelijkheid intervenueert. Afstemming over de in te zetten handhavingsinstrumenten is daarvoor noodzakelijk. Hoofdstuk 5 van de Wabo en het Besluit omgevingsrecht (verbetering, vergunningverlening, toezicht en handhaving)⁴⁴ geven een transparant kader met bijbehorende voorwaarden voor de beoogde versterking van de landsbrede samenwerking in het omgevingsrecht. Het doel is een informatiegestuurde en risicogerichte handhaving die de nodige efficiency en effectiviteit met zich meebrengt

---

⁴⁴ Staatsblad 2017, 193

17. Effecten

Dit hoofdstuk zal pas worden gevuld na uitvoering van de verplichte onderzoeken naar effecten op administratieve lasten, bestuurslasten, bedrijven en milieu. Die onderzoeken worden parallel aan de consultatiefase uitgevoerd. De resultaten van het onderzoek naar effect op de regeldruk voor burgers en bedrijven en bestuurlijke lasten voor overheden zullen op 1 augustus op de website van de consultatie worden geplaatst.

17.1 Effect op de regeldruk voor burgers en bedrijven

17.2 Effect op de bestuurlijke lasten voor overheden

De doelstelling voor de financiële effectentoets Aanvullingsbesluit bodem is om in vergelijking met de huidige wet en regelgeving, de financiële effecten en de afgeleide consequenties van dit Aanvullingsbesluit p bedrijven, burgers, gemeente, provincies, waterschappen en het Rijk in beeld te brengen. In deze toets wordt rekening gehouden met de reeds onderzochte veranderingen van de Omgevingswet. In de toets wordt onderscheid gemaakt in regeldruk, administratieve lasten en nalevingskosten en de financiële effecten voor de overheden en het bedrijfsleven. Het onderzoek wordt uitgevoerd middels bureauonderzoek, een werksessie met deskundigen en interviews.

Als gevolg van de toegenomen decentrale beleidsruimte maakt het op onderdelen lastig om uitspraken te doen over de lastengevolgen op nationaal niveau. Daarnaast krijgen alle gemeenten te maken met dit Aanvullingsbesluit in tegenstelling tot de huidige regelgeving.

Een eerste beeld is dat de te verwachten effecten zijn dat voor de gemeenten het uitwerken, onderbouwen van een waarde waarboven niet zonder meer een bodemgevoelig gebouw mag worden gerealiseerd tot aanvullende bestuurlijke lasten leiden. Gemeenten worden hierin gefaciliteerd door standaardbepalingen mee te geven, zodat op termijn en op een geschikt moment een gemeente een afweging kan maken.

De algemene regels voor bodemsanering worden eenvoudiger en uniformer. De voorspelbaarheid wat de initiatiefnemer moet doen wordt daarmee beter en is eenvoudiger handhaafbaar. Dit zorgt voor lastenverlaging. Ook maatwerk wordt eenvoudiger omdat de aanpak van de bodemverontreiniging gekoppeld is aan het initiatief in plaats van aan de omvang van de verontreiniging. De verwachting is dat ook het bodemonderzoek daarmee eenvoudiger kan zijn. Initiatiefnemers en adviesbureaus zullen wel voortaan rekening moeten houden met lokale verschillen, maar deze verschillen hebben vaak hun achtergrond in de lokale bodemgesteldheid.

Voor het grondwaterverontreinigingen kan het uitwerken en het onderbouwen van afwegingen welke grondwaterverontreinigingen nog aangepakt moeten worden vanwege de effecten op de algemene kwaliteit van het grondwater tot eenmalige bestuurlijke lasten leiden. Voor het bedrijfsleven en burgers leidt het tot duidelijkheid welke grondwaterverontreinigingen nog aangepakt moeten worden en welke niet meer. Dit leidt tot een vermindering van lasten omdat niet alle grondwaterverontreinigingen bij een initiatief aangepakt hoeven worden.

Het invoeren van een ondergrens van 25 m3 grondverzet voor regels aan graafwerkzaamheden, ongeacht de kwaliteit leidt ook tot een verlaging van lasten. Het duidelijker begrippenkader voor toepassen van grond en baggerspecie zal eveneens tot minder discussie leiden tussen bevoegd gezag en initiatiefnemers en daarmee tot een verlaging van bestuurlijke lasten en de lasten voor het bedrijfsleven.

Als gevolg van de algemene toegenomen vereenvoudiging en verduidelijking van de regels zal naar verwachting tot een vermindering leiden van de inzet van de bodem adviesbureaus.

17.3 Effect op het milieu

17.4 Effect op de rechtspraak

18 Totstandkoming besluit en consultatie

18.1 Totstandkoming besluit

Bij de totstandkoming van dit besluit is een zorgvuldig en uitgebreid proces doorlopen, waarbij doorlopend overleg is gevoerd en afstemming is gepleegd met de bestuurlijke partners, het bedrijfsleven, milieuorganisaties, het Overlegorgaan Infrastructuur en Milieu (OIM), landbouworganisaties en vele andere partijen uit de praktijk.

18.2 Consultatie

Deze paragraaf wordt nog nader ingevuld op basis van de belangrijkste consultatiereacties.

PM

19 Invoering

19.1 Implementatieprogramma

19.2 Invoeringsondersteuning aan gebruikers

19.3 Veranderopgave van overheden

19.4 Digitaal stelsel Omgevingswet

20 Overgangsrecht

Dit besluit bewerkstelligt veranderingen ten opzichte van het voorheen bestaande recht.

Overgangsrecht bodemsaneringen

In dit Aanvullingsbesluit zijn geen overgangsbepalingen opgenomen voor bodemsaneringen. In de Aanvullingswet bodem Omgevingswet is namelijk eerbiedigend overgangsrecht opgenomen voor bodemsaneringen of maatregelen die onder de huidige Wet bodembescherming zijn of worden voorbereid.

Hoofddijn van dat overgangsrecht is dat het huidige recht (de Wet bodembescherming en de daarop gebaseerde regelgeving of andere toepasselijke wet- en regelgeving) van toepassing blijft op verontreinigingen, waarvan is vastgesteld dat sprake is van spoed (actueel risico) of als bodemsaneringen in een bepaalde fase zijn geraakt op het tijdstip waarop deze wet in werking treedt. Het overgangsrecht haakt aan bij een objectief vast te stellen aanknopingspunt in het saneringstraject, zoals het indienen van een saneringsplan of een op grond van de Wet bodembescherming genomen besluit.

Het nieuwe bodembeleid zoals uitgewerkt in dit Aanvullingsbesluit is erop toegesneden om verontreinigingen aan te pakken met meer eenvoudige procedures en een meer integrale beoordeling en is na inwerkingtreding onmiddellijk van toepassing.

Overgangsrecht milieubelastende activiteit toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie en voor overige handelingen met bouwstoffen.

Voor de milieubelastende activiteit toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie en voor overige handelingen met bouwstoffen zijn overgangsbepalingen opgenomen.

De overgangsbepalingen hebben betrekking op de volgende situaties:

- IBC- bouwstoffen die nog niet zijn toegepast, maar wel zijn geproduceerd en voorzien van een milieuverklaring waaruit blijkt dat ze voldoen aan de eisen uit het Besluit bodemkwaliteit.
- Het toepassen van IBC-bouwstoffen in een functionele toepassing die al in uitvoering zijn genomen
- Het aangebracht houden van bouwstoffen, grond en baggerspecie in bestaande functionele toepassingen
- Het toepassen van grond en baggerspecie in functionele toepassingen die al in uitvoering zijn genomen, alsmede het verspreiden van baggerspecie op de landbodem en het toepassen van grond en baggerspecie in diepe plassen
- De geldigheid van al vastgestelde bodemfunctiekaarten, de geldigheid van al vastgestelde bodemkwaliteitskaarten en de geldigheid van al ingediende meldingen
- Het voortzetten van al vastgesteld lokaal beleid voor het toepassen van grond en baggerspecie in de nota bodembeheer en afwijkende kwaliteitseisen en het voortzetten van al vastgesteld lokaal beleid voor het toepassen van mijnsteen
- Het voortzetten van specifiek beleid voor de Rijkswateren, in het bijzonder de aanwijzing van verspreidingsvakken
- Eerder overgangsrecht

In artikel XV van de artikelsgewijze toelichting is nader ingegaan op bovengenoemde situaties.

Invoeringsbepalingen

Doel van het Aanvullingsbesluit bodem⁴⁵

Het Aanvullingsbesluit bodem behoort bij de Aanvullingswet bodem, die de Omgevingswet aanvult in verband met de nieuwe regels over bodembescherming. Het Aanvullingsbesluit bodem wijzigt andere algemene maatregelen van bestuur (besluiten). Daarbij gaat het niet alleen om besluiten op grond van de Omgevingswet, maar ook om besluiten op grond van andere wetten. Het Aanvullingsbesluit fungeert dus ook als invoeringsbesluit.

Niet alle wijzigingen die voortvloeien uit de nieuwe regels voor bodembescherming, zijn opgenomen in het Aanvullingsbesluit bodem. Voor een deel zijn deze wijzigingen al opgenomen in het Invoeringsbesluit Omgevingswet. Zo worden verscheidene besluiten (mede) op grond van de Wet bodembescherming al ingetrokken in het Invoeringsbesluit Omgevingswet. Bovendien kunnen enkele wijzigingen mee in een periodieke wijziging onder verantwoordelijkheid van een andere minister (voorbeelden hiervan zijn het actualiseren van het Besluit OM afdoening en het Besluit decentralisatie- en integratie-uitkeringen).

Het Aanvullingsbesluit bodem heeft verscheidene doelen:

- a. Het aanpassen van algemene maatregelen van bestuur onder de Omgevingswet aan de nieuwe regels over bodembescherming. Het gaat daarbij vooral om het Besluit activiteiten leefomgeving en BKL. De nieuwe regels kunnen beleidsneutraal zijn maar ook licht of meer ingrijpend afwijken van de oude.
- b. Het aanpassen van andere algemene maatregelen van bestuur die worden geraakt door de nieuwe regels over bodembescherming. Dit betreft besluiten die zijn gebaseerd op andere wetten dan de Omgevingswet. Het gaat daarbij met name om het vervangen van verwijzingen naar de Wet bodembescherming en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur door verwijzingen naar bepalingen uit het stelsel van de Omgevingswet. In principe gaat het om technische aanpassingen. Een voorbeeld is het vervangen van de verwijzing naar de definitie van “bodem” in artikel 1 van de Wet bodembescherming naar de definitie van “bodem” in de bijlage bij de Omgevingswet.
- c. Het intrekken van besluiten die waren gebaseerd op de Wet bodembescherming en die niet al in het Invoeringsbesluit Omgevingswet worden ingetrokken. Deze intrekking gebeurt expliciet, ook al zouden de besluiten door het intrekken van de Wet bodembescherming al van rechtswege vervallen. Deze expliciete intrekking volgt uit de 10^e wijziging van de Aanwijzingen voor de regelgeving.

Het gaat hierbij alleen om besluiten die niet al worden ingetrokken in het Invoeringsbesluit Omgevingswet. Vanzelfsprekend worden alleen besluiten ingetrokken die niet meer nodig zijn omdat zij worden vervangen door de regels van het stelsel van de Omgevingswet of omdat de bodem voortaan anders dan tot nu toe wordt beschermd. Zo wordt de uitgebreide saneringsparagraaf van de Wet bodembescherming vervangen door een andere systematiek.

In sommige gevallen wordt een besluit niet ingetrokken, maar krijgt het een nieuwe grondslag. Dit geldt bij voorbeeld voor het Besluit financiële bepalingen bodemsanering, dat een nieuwe grondslag krijgt in de (gewijzigde) Kaderwet subsidies I en M. Soms wordt niet het gehele besluit ingetrokken, maar slechts een gedeelte. Dat geldt bij voorbeeld voor het Besluit bodemkwaliteit. Het gedeelte van een besluit dat niet wordt ingetrokken, heeft wel een nieuwe wettelijke grondslag

---

⁴⁵ Niet voor alle besluiten kon al een bepaling worden geformuleerd. Op een aantal terreinen zijn nog ontwikkelingen gaande.

nodig omdat de Wet bodembescherming die functie niet meer kan vervullen. Het is ook mogelijk dat een deel van een besluit berust op een wet die in stand blijft. Voor het Besluit bodemkwaliteit is bij voorbeeld hoofdstuk 11a van de Wet milieubeheer een van de grondslagen. Dit is niet veranderd.

Het oude recht blijft nog wel van toepassing op de sanering van ernstige en spoedeisende gevallen van bodemverontreiniging die al in gang was gezet op het tijdstip van inwerkingtreding van de nieuwe regels. Dit overgangsrecht is niet in het Aanvullingsbesluit bodem opgenomen. Het is al te vinden in de Aanvullingswet bodem.

Bijlage 1 Omzettingstabel Besluiten onder Wet bodembescherming naar Besluiten onder de Omgevingswet

Besluiten onder Wet bodembescherming	na inwerkingtreding Omgevingswet
Besluit lozing afvalwater huishoudens	Wordt ingetrokken (hoofdspoor)
Besluit bodemkwaliteit (excl. Kwalibo voormalig Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer)	H 2 blijft achter in het Bbk. Dit hoofdstuk berust in principe op H 11a Wet milieubeheer. Artikel VI Aanvullingsbesluit (besluit wordt gewijzigd) en in BAL (toepassen bouwstoffen paragraaf 3.2.22 en 4.122) (toepassen van grond en baggerspecie paragraaf 3.2.23 en 4.123)(toepassen mijnsteen paragraaf 3.2.24 en 4.1.124)
Besluit gebruik dierlijke meststoffen 1998	
Invoeringsbesluit waterwet	Blijft bestaan.
Wijzigingsbesluit Besluit tankstations milieubeheer, enz. (financiële zekerheid, keuringsdocumenten en bevoegd gezag organen)	Blijft bestaan.
Infiltratiebesluit bodembescherming	Hoofdspoor. Wordt ingetrokken. Niet meer nodig onder OW
Stortbesluit bodembescherming	Loopt via hoofdspoor.
Besluit uniforme saneringen (BUS)	Paragraaf 3.218 en 4.118 (graven beneden interventiewaarde bodemkwaliteit) BAL Paragraaf 3.2.19 en 4.119 (graven boven interventiewaarde bodemkwaliteit) BAL Paragraaf 3.2.20 en 4.120 (saneren) BAL
Besluit financiële bepalingen bodemsanering	Artikel VII Aanvullingsbesluit. Het Bfbb komt te hangen onder de Kaderwet subsidies IenM.
Aanwijzingsbesluit Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken	Artikel V Aanvullingsbesluit (besluit wordt gewijzigd)
Besluit verplicht bodemonderzoek bedrijfsterreinen	Ingetrokken. Onderzoeksplicht nu bij graven en saneren geregeld. Voorafgaand bodemonderzoek in paragraaf 5.2.2.2 BAL
Besluit aanwijzing bevoegd gezag gemeenten Wet bodembescherming	Ingetrokken. Niet meer nodig onder Omgevingswet.

Besluit houdende regels met betrekking tot het uitvoeren en gebruik maken van bodemenergiesystemen (Bodemenergie)	Ingetrokken. Niet meer nodig onder Omgevingswet.
Besluit overige niet-meldplichtige gevallen bodemsanering	Ingetrokken. Niet meer nodig onder Omgevingswet.

Regelingen onder Wet bodembescherming	Na inwerkingtreding Omgevingswet
Regeling bodemkwaliteit	Wordt later gewijzigd
Regeling uniforme saneringen	Paragraaf 3.218 en 4.118 (graven beneden interventiewaarde bodemkwaliteit) BAL Paragraaf 3.2.19 en 4.119 (graven boven interventiewaarde bodemkwaliteit) BAL Paragraaf 3.2.20 en 4.120 (saneren) BAL
Regeling financiële bepalingen bodemsanering 2005	Wordt later gewijzigd
Regeling beperkingenregistratie Wet bodembescherming	Wordt later gewijzigd
Regeling inrichting landelijk gebied (investeringsbudget)	Wordt later gewijzigd
Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen	Wordt later gewijzigd
Vrijstellingsregeling waterige fracties en reinigingswater 1998	Wordt later gewijzigd
Regeling beoordeling reinigbaarheid grond 2006	In artikel XI wordt het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen gewijzigd om een grondslag te creëren voor de afgifte van een niet reinigbaarheidsverklaring. De indeling in partijen (bijlage 4 van de Regeling beoordeling reinigbaarheid grond 2006) is uitgewerkt in 4.1217 en 4.1225.

Mandaat / delegatiebesluit	Na inwerkingtreding Omgevingswet
Delegatiebesluit subsidie bodemsanering bedrijfsterreinen	Wordt later gewijzigd
Besluit mandaat, volmacht en machtiging Rijkswaterstaat 2011, zoals gewijzigd op 1 januari 2013	Wordt later gewijzigd
Besluit mandaat, volmacht en machtiging Artikel 75 lid 7 Wet bodembescherming (Stcrt.	Wordt later gewijzigd

2005, 159)	

Circulaires en beleidsregels	Na inwerkingtreding Omgevingswet
Circulaire Toepassing zorgplicht Wbb bij MTBE- en ETBE-verontreinigingen (Stcrt. 2008, 246) Circulaire bodemsanering 2009 Circulaire herinrichting diepe plassen Beleidsregel kostenverhaal artikel 75 Wet bodembescherming april 2007 (Stcrt. 2007, 90 en gerectificeerd Stcrt. 2007, 93)	Voor zover nodig opgenomen in tabel VI (BAL) en tabel XII en XIII (BKL) Wordt meegenomen in hoofdspoor

Toelichting artikelsgewijs

Artikel 1 (wijziging Besluit activiteiten leefomgeving)

Onderdeel A

Artikel 2.6a

Voor het brengen van meststoffen op of in de bodem, het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan (hierna ook aangeduid als het gebruik van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen) is de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het bevoegd gezag. Gelet op de aard van de taken en bevoegdheden ligt dit voor de hand. De regels strekken mede ter uitvoering van Europese verplichtingen. Door de aanwijzing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit als bevoegd gezag komt het instrument maatwerkvoorschriften beschikbaar. Op deze wijze wordt het meest aangesloten op de bevoegdheidsverdeling zoals die ten tijde van het Besluit gebruik meststoffen gold. Naast het stellen van maatwerkvoorschriften worden aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ook meldingen gedaan en beslist hij op aanvragen voor een gelijkwaardige maatregelen.

Voorts berust de bestuursrechtelijke handhavingstaak voor het aanwenden van meststoffen en andere stikstofhoudende verbindingen bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Dit volgt uit artikel 18.2, eerste en tweede lid, van de Omgevingswet. Dit geldt niet alleen voor het op of in de bodem brengen van meststoffen het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan door professionele gebruikers, maar ook voor het aanwenden hiervan door particulieren. Zo is de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ook belast met de handhaving als meststoffen in strijd met het Besluit activiteiten leefomgeving worden gebruikt in de tuin bij een particuliere woning.

Onderdeel B (Wijziging artikel 3.40, tweede lid)

Artikel 3.40 stelt een vergunningplicht in voor enkele handelingen met eigen afvalstoffen. Zo geldt er een vergunningplicht wanneer afvalstoffen worden meegenomen van werkzaamheden op een andere locatie (bijvoorbeeld bouwwerkzaamheden of agrarisch loonwerk). Voor zonder bewerking herbruikbare grond of baggerspecie geldt deze vergunningplicht als meer dan 10.000 m³ wordt opgeslagen. Met dit aanvullingsbesluit vervalt deze vergunningplicht.

Onderdeel C (Toevoegen van tien nieuwe paragrafen voor milieubelastende activiteiten)

In afdeling 3.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving worden tien nieuwe paragrafen toegevoegd. Afdeling 3.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving wijst activiteiten aan die altijd en overal voor kunnen komen. Dat kan zijn bij een bedrijfstak waar elders in het Besluit activiteiten leefomgeving regels aan gesteld worden, maar die ook los voor kunnen komen. De regels van afdeling 3.2 gelden in aanvulling op de regels voor specifieke bedrijfstakken

Paragraaf 3.2.17. Het op of in de bodem brengen van meststoffen, het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan

Artikel 3.48a (aanwijzing milieubelastende activiteiten)

Eerste lid

Dit artikel bepaalt dat het op of in de bodem brengen van meststoffen, het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan milieubelastende activiteiten zijn. Hiervoor gelden de hoofdstukken 2 tot en met 5 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Meststoffen zijn in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving omschreven als meststoffen, bedoeld in artikel

1, eerste lid, onder d, van de Meststoffenwet. In de Meststoffenwet worden meststoffen omschreven als dierlijke meststoffen, ongeacht hun bestemming, en producten die zijn bestemd om:

1°. te worden toegevoegd aan grond of aan een groeimedium en die geheel of gedeeltelijk bestaan uit stoffen, organismen daaronder begrepen, of mengsels van stoffen, die als zodanig kunnen dienen om grond of een groeimedium geschikt of beter geschikt te maken als voedingsbodem voor planten,

2°. te worden gebruikt als groeimedium,

3°. te worden gebruikt als voedsel voor planten of delen van planten, voor zover deze producten niet reeds zijn begrepen onder 1° of 2°.

Dierlijke meststoffen zijn altijd meststoffen, ongeacht hun bestemming. Voor de diverse producten, niet zijnde dierlijke meststoffen, blijft het bestemmingsdoel wel bepalend of sprake is van een meststof.

Volgens bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving wordt onder dierlijke meststoffen verstaan ´ dierlijke meststoffen als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Meststoffenwet ´. In die wet worden dierlijke meststoffen omschreven als uitwerpselen van voor gebruiks- of winstdoeleinden gehouden dieren, inclusief de geheel of gedeeltelijk verteerde maag- of darminhoud van deze dieren en mengsels van strooisels van de uitwerpselen en producten daarvan. Het toepassingsbereik van dierlijke meststoffen is veel breder dan meststoffen afkomstig van landbouwhuisdieren. Dierlijke meststoffen zijn afkomstig van *alle dieren die voor gebruiks- en winstdoeleinden worden gehouden*.

De aanwijzing in artikel 3.48a van het Besluit activiteiten leefomgeving heeft alleen betrekking op het “op of in de bodem brengen” en het “vernietigen”. Dit impliceert een actieve menselijke handeling. Onder de reikwijdte vallen niet alleen veehouders en landbouwers, maar bijvoorbeeld ook dierentuinen die meststoffen op of in de bodem brengen.

Het regelen van deze activiteiten op rijksniveau is nodig om een gelijk speelveld en een gelijk beschermingsniveau te waarborgen. De nadelige gevolgen voor het milieu die deze activiteiten kunnen veroorzaken betreffen de belasting van de bodem en het water door fosfaat- en stikstofverbindingen afkomstig uit meststoffen en vernietigde zode van gras. Het doel is deze terug te dringen en de emissies van potentieel verzurende stoffen te beperken.

De paragraaf is ook van toepassing op kleinschalig gebruik. Als bijvoorbeeld een particulier meststoffen gebruikt in zijn tuin is er sprake van een activiteit op overige gronden en valt hij onder het toepassingsbereik. Overige gronden zijn alle gronden anders dan landbouwgronden en natuurgronden.

Tweede lid

Het lozen van afvalwater valt buiten de aanwijzing in deze paragraaf. Voor afvalwaterstromen die restanten meststoffen bevatten zijn specifieke bepalingen in hoofdstuk 4 van het Besluit activiteiten leefomgeving opgenomen. In artikel 4.830 van het Besluit activiteiten leefomgeving is bijvoorbeeld bepaald dat vrijkomende vloeistoffen afkomstig van het opslaan van vaste mest en dikke fractie gelijkmatige over landbouwgronden worden uitgereden.

Artikel 3.48aa (aanwijzing vergunningplichtige gevallen)

Het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk en stedelijk afvalwater is aangewezen als vergunningplichtige activiteit. In de praktijk komt het nog maar sporadisch voor dat dit type zuiveringsslib over landbouwgronden wordt uitgereden. Aan de vergunning worden voorschriften verbonden. Deze voorschriften vloeien voort uit richtlijn 86/278/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 juni 1986 betreffende de bescherming van het milieu, in het bijzonder de bodem, bij het gebruik van zuiveringsslib in de landbouw (PbEG 1986, L 181). Die richtlijn (hierna: richtlijn zuiveringsslib) heeft tot doel voorschriften te geven voor het gebruik van zuiveringsslib in de landbouw, zodat de nadelige gevolgen voor bodem, planten, dieren en mensen worden voorkomen en een juist gebruik van het zuiveringsslib wordt bevorderd. Voor zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater en van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijke en stedelijk afvalwater stelt de richtlijn eisen bij het op de bodem brengen op landbouwgronden. Andere soorten zuiveringsslib die op of in de bodem van landbouwgronden worden gebracht zijn niet vergunningplichtig; wel gelden hiervoor de bepalingen in paragraaf 4.116 'Bringen van zuiveringsslib op of in de bodem' van het Besluit activiteiten leefomgeving. Aan deze soorten zuiveringsslib stelt de richtlijn zuiveringsslib geen nadere eisen.

Artikel 3.48b (algemene regels)

Dit artikel geeft aan welke paragrafen met specifieke regels in hoofdstuk 4 gelden als de activiteit onder het toepassingsbereik van artikel 3.48a van het Besluit activiteiten leefomgeving valt. Voor een nadere toelichting op de consequenties hiervan wordt verwezen naar de artikelswijze toelichting bij de paragrafen 4.115, 4.116 en 4.117 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Voor het deel van de activiteit in dit hoofdstuk waarvoor geen specifieke regels in hoofdstuk 4 van het Besluit activiteiten leefomgeving zijn opgenomen, geldt in ieder geval de specifieke zorgplicht voor de milieubelastende activiteit van artikel 2.10 van dat besluit.

Paragraaf 3.2.18. Graven in bodem met een kwaliteit onder interventiewaarde bodemkwaliteit

Afdeling 3.2 wijst activiteiten aan die altijd en overal voor kunnen komen. Dat kan zijn bij een bedrijfstak waar elders in het Besluit activiteiten leefomgeving regels aan gesteld worden, maar die ook los voor kunnen komen. De regels van afdeling 3.2 gelden in aanvulling op de regels voor specifieke bedrijfstakken. In deze afdeling nemen we een paragraaf op over graven in bodem met een kwaliteit onder interventiewaarde bodemkwaliteit.

Artikel 3.48c (aanwijzing milieubelastende activiteiten)

Eerste lid

Dit artikel geeft aan dat het graven in bodem die verontreiniging bevat onder de waarde waarboven significante risico's voor mens, plant of dier bestaan als gevolg van verontreiniging van de bodem, en het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 m³ een milieubelastende activiteit is waarvoor de hoofdstukken 2 tot en met 5 gelden. Het gaat vooral om zoveel mogelijk voorkomen van ongewenste verspreiding van verontreinigde grond. Vandaar dat het gaat om significante risico's voor mens, plant of dier.

Het gaat om graafactiviteiten boven de 25 m³. Voor graven onder 25 m³ geldt de algemene regel van het stelsel: de gemeente mag in het omgevingsplan regels stellen over de leefomgeving. Een gemeente kan er derhalve voor kiezen om in het omgevingsplan op te nemen dat – bijvoorbeeld – op graven met een bodemvolume boven 10 m³ deze paragraaf in het BAL van overeenkomstige toepassing is. Dat wordt overgelaten aan de gemeenten. Het gaat om de omvang van het totale grondverzet. Bij graafwerkzaamheden tot 25 m³ kan gedacht worden aan graafwerkzaamheden ten behoeve van het planten van bomen, het plaatsen van straatmeubilair en het realiseren van een huisaansluiting bij kabels en leidingen. De hoeveelheid 25 m³ is ongeveer gelijk aan de hoeveelheid

die in een kleine vrachtwagen past. Bij dergelijke kleinschalige werkzaamheden staan de kosten die voortkomen uit het naleven van de regels van bij het uitvoeren van deze activiteit (bijvoorbeeld het uitvoeren van bodemonderzoek) niet in verhouding tot de eventuele negatieve effecten die de activiteit kan hebben. Zie voor nadere toelichting voor deze grens ook de toelichting in paragraaf 8.5.

Het gaat om graven in bodem die verontreiniging bevat onder de waarde waarboven significante risico's voor mens, plant of dier bestaan als gevolg van verontreiniging van de bodem, zoals aangegeven in bijlage VI bij dit besluit (hierna interventiewaarde bodemkwaliteit). Deze waarde geeft aan wanneer de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor de mens, dier en plant ernstig zijn verminderd of dreigen te worden verminderd. Deze waarde wordt in bijlage VI vastgesteld. Het gaat bij graven onder de interventiewaarde bodemkwaliteit ook om partijen met verschillende kwaliteitsklassen die gescheiden opgeslagen en vervoerd kunnen worden. De rijksoverheid stelt regels voor deze activiteit met het oog op het bereiken van de maatschappelijke doelstellingen voor gezondheidsbescherming, waarvoor het belangrijk is dat altijd specifieke eisen voor bescherming tegen bodemverontreiniging gelden en het doelmatiger is deze eisen op rijksniveau te stellen. Zie voor meer uitleg ook paragraaf 8.5 in het algemene deel van de toelichting.

Tweede lid

In het tweede lid is bepaald dat de aangewezen milieubelastende activiteit ook omvat bemalen voor het graven, ontgraven, zeven of tijdelijk opslaan bij het tijdelijk uitnemen, terugplaatsen of afvoeren. De uitvoering van het bemalen ten behoeve van het graven valt derhalve ook onder de reikwijdte van het Besluit activiteiten leefomgeving. Met afvoeren wordt bedoeld het weghalen van de plek waar wordt gegraven naar een andere plek. In artikel 3.48k is de milieubelastende activiteit zeven van grond opgenomen bij het opslaan. Het zeven bij tijdelijke opslag op de locatie van het graven valt onder deze activiteit. Met zeven wordt veelal puin uit de grond gehaald waardoor de verdichtbaarheid wordt verbeterd, en is niet gericht op kwaliteitsverbetering. Dit zeven wordt niet beschouwd als bewerking.

Derde lid

In het derde lid is aangegeven dat de milieubelastende activiteit zich niet uitstrekt tot graven in grondwater of in de waterbodem. Onder waterbodem wordt verstaan de bodem van een oppervlaktewaterlichaam of de bodem van de oever van een oppervlaktelichaam (zie ook bijlage I begripsbepalingen). Het graven in de bodem of oever van een oppervlakte lichaam valt derhalve niet onder de reikwijdte van deze activiteit. Zie voor een nadere uiteenzetting over grondwaterverontreiniging in het algemeen deel van de toelichting in 6.2 (geen aparte rijksregels grondwatersaneringen) en in paragraaf 10.1 (geen standaardaanpak grondwaterverontreiniging

Artikel 3.48d (algemene regels)

In dit artikel is opgenomen dat voor de activiteit in hoofdstuk 4 eisen zijn opgenomen. Het gaat om regels opgenomen in paragraaf 4.118.

Paragraaf 3.2.19. Graven in bodem met een kwaliteit boven interventiewaarde bodemkwaliteit

Afdeling 3.2 wijst activiteiten aan die altijd en overal voor kunnen komen. Dat kan zijn bij een bedrijfstak waar elders in het Besluit activiteiten leefomgeving regels aan gesteld worden, maar die ook los voor kunnen komen. De regels van afdeling 3.2 gelden in aanvulling op de regels voor specifieke bedrijfstakken. In deze afdeling nemen we een paragraaf op over graven in bodem met een kwaliteit boven interventiewaarde bodemkwaliteit.

Artikel 3.48e (aanwijzing milieubelastende activiteit)

Eerste lid

Dit artikel geeft aan dat het graven in bodem die verontreiniging bevat boven de interventiewaarde bodemkwaliteit, als het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 m³ een milieubelastende activiteit is waarvoor de hoofdstukken 2 tot en met 5 gelden. Het gaat om het zo veel mogelijk voorkomen van ongewenste verspreiding van verontreinigde grond. Vandaar dat het gaat om significante risico's voor mens, plant of dier.

Het gaat om graafactiviteiten boven de 25 m³. Voor graven onder 25 m³ geldt de algemene regel van het stelsel: de gemeente mag in het omgevingsplan regels stellen over de leefomgeving. Een gemeente kan er derhalve voor kiezen om in het omgevingsplan op te nemen dat – bijvoorbeeld – op graven met een bodemvolume boven 10 m³ deze paragraaf in het BAL van overeenkomstige toepassing is. Dat wordt overgelaten aan de gemeenten. Het gaat om de omvang van het totale grondverzet. Bij graafwerkzaamheden tot 25 m³ kan gedacht worden aan graafwerkzaamheden ten behoeve van het planten van bomen, het plaatsen van straatmeubilair en het realiseren van een huisaansluiting bij kabels en leidingen. De hoeveelheid 25 m³ is ongeveer gelijk aan de hoeveelheid die in een kleine vrachtwagen past. Bij dergelijke kleinschalige werkzaamheden staan de kosten die voortkomen uit het naleven van de regels van bij het uitvoeren van deze activiteit (bijvoorbeeld het uitvoeren van bodemonderzoek) niet in verhouding tot de eventuele negatieve effecten die de activiteit kan hebben. Zie voor nadere toelichting voor deze grens ook de toelichting in paragraaf 8.5.

Het gaat om graven in bodem die verontreiniging bevat boven de waarde waarboven significante risico's voor mens, plant of dier bestaan als gevolg van verontreiniging van de bodem, zoals aangegeven in bijlage VI bij dit besluit (hierna interventiewaarde bodemkwaliteit). Deze waarde geeft aan wanneer de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor de mens, dier en plant ernstig zijn verminderd of dreigen te worden verminderd. Deze waarde wordt in bijlage VI vastgesteld. Het gaat bij graven boven de interventiewaarde bodemkwaliteit ook om partijen met verschillende kwaliteitsklassen die gescheiden opgeslagen en vervoerd kunnen worden. Ook al is de interventiewaarde van slechts een enkele stof gehaald, dan is er wel sprake van verontreiniging boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en zijn de regels van de milieubelastende activiteit graven boven interventiewaarde bodemkwaliteit van toepassing.

Tweede lid

In het tweede lid is bepaald dat onder de activiteit ook valt bemalen voor het graven, ontgraven, zeven of tijdelijk opslaan bij het tijdelijk uitnemen, terugplaatsen of afvoeren. De uitvoering van het bemalen ten behoeve van het graven valt derhalve ook onder de reikwijdte van het Besluit activiteiten leefomgeving. In artikel 3.48k is de milieubelastende activiteit zeven van grond opgenomen bij het opslaan. Het zeven bij tijdelijke opslag op de locatie van het graven valt onder deze activiteit. Met zeven wordt veelal puin uit de grond gehaald waardoor de verdichtbaarheid wordt verbeterd. Dit zeven is niet gericht op kwaliteitsverbetering en wordt niet gezien als bewerking.

Met afvoeren wordt bedoeld het weghalen van de plek waar wordt gegraven naar een andere plek. De initiatiefnemer moet zelf beoordelen wat uit geldende wet- en regelgeving volgt voor de 'restproducten' na afloop van graven boven de interventiewaarde kwaliteit. De drie meest voorkomende afvoer bestemmingen zijn: (a) andere locatie t.b.v. toepassen (b) een erkende grondverwerker t.b.v. reiniging, of (c) stortplaats met een niet-reinigbaarheidsverklaring (Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen).

Derde lid

In het derde lid is aangegeven dat de milieubelastende activiteit zich niet uitstrekt tot graven in grondwater of in de waterbodem. Hiermee komt tot uiting dat deze activiteit zicht uitstrekt tot bodem en niet tot water. Onder waterbodem wordt verstaan de bodem van een oppervlaktewaterlichaam of de bodem van de oever van een oppervlaktelichaam (zie ook bijlage I begripsbepalingen). Het graven in de bodem of oever van een oppervlakte lichaam valt derhalve niet onder de reikwijdte van deze activiteit. De aanpak van een grondwaterverontreiniging is een zaak van provincies en waterschappen. Zie voor een nadere uiteenzetting over grondwaterverontreiniging in het algemeen deel van de toelichting in 6.2 (geen aparte rijksregels grondwatersaneringen) en in paragraaf 10.1 (geen standaardaanpak grondwaterverontreiniging).

Artikel 3.48f (algemene regels)

In dit artikel is opgenomen dat voor de activiteit in hoofdstuk 4 eisen zijn opgenomen. Het gaat om regels opgenomen in paragraaf 4.119.

Artikel 3.48g (gegevens en bescheiden)

Voordat met het graven wordt gestart dient het bevoegd gezag te worden geïnformeerd over de activiteit. Als deze gegevens en bescheiden wijzigen, geldt dezelfde plicht (tweede lid). Het gaat om een informatieplicht.

De gegevens en bescheiden dienen ten minste vijf werkdagen voordat wordt begonnen met het graven te worden aangeleverd. Als de gegevens wijzigingen dient de wijziging onverwijld te worden doorgegeven. Met deze informatie wordt het bevoegd gezag in kennis gesteld van een aantal praktische gegevens. Voor het bevoegd gezag is het voor de uitvoering van andere taken, zoals bijvoorbeeld afzetten van wegen, van belang dat de informatie up to date is. Dat is de reden dat de termijnen die hier zijn opgenomen korter zijn dan de termijnen die veelal in het Besluit activiteiten leefomgeving bij de informatieplicht zijn opgenomen.

Het onverwijld verstrekken betekent dat als er een wijziging in die gegevens optreedt tijdens de uitvoering van de activiteit de initiatiefnemer het bevoegd gezag opnieuw moet informeren want anders handelt hij in strijd met het Besluit activiteiten leefomgeving.

Uit de verstrekte gegevens en bescheiden moet blijken wat de begrenzing is van de locatie waar de activiteit plaats vindt en de verwachte datum van het begin van de activiteit. Het verstrekken van gegevens en bescheiden kan zowel elektronisch als per post; zie daarvoor afdeling 12.1 van het Omgevingsbesluit en de toelichting daarop.

Deze informatieverplichting is geen melding in de zin van de Omgevingswet. Het verbod om te starten met het verrichten van de activiteit ziet hier dan ook niet op.

§ 3. 2.20 Bodemsanering

Afdeling 3.2 wijst activiteiten aan die altijd en overal voor kunnen komen. Dat kan zijn bij een bedrijfstak waar elders in het Besluit activiteiten leefomgeving regels aan gesteld worden, maar die ook los voor kunnen komen. De regels van afdeling 3.2 gelden in aanvulling op de regels voor specifieke bedrijfstakken. In deze afdeling nemen we een paragraaf op over bodemsanering.

Artikel 3.48h (aanwijzing milieubelastende activiteit)

Eerste lid

Dit artikel geeft aan dat het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan de verontreiniging van de bodem of van de verontreiniging van de bodem een milieubelastende activiteit is waarvoor de hoofdstukken 2 tot en met 5 gelden.

Er worden rijksregels gesteld voor deze activiteit met het oog op het bereiken van de maatschappelijke doelstellingen voor gezondheidsbescherming, waarvoor het belangrijk is dat altijd specifieke eisen voor bescherming tegen bodemverontreiniging gelden en het doelmatiger is deze eisen op rijksniveau te stellen. Dit beperken of ongedaan maken van blootstelling komt neer op het saneren van de bodem. Hierdoor wordt de bodem geschikt gemaakt voor het (toekomstige) gebruik. Het gaat veelal om een (sterk) verontreinigde bodem. Het omgevingsplan van de gemeente zal aangeven zijn in hoeverre maatregelen verplicht zijn om blootstelling aan de risico's van de bodemkwaliteit te voorkomen.

Zie voor nadere motivering van het stellen van regels ook het algemene deel Hoofdstuk 10 van de toelichting. Het gaat hierbij niet direct om de verontreinigde grond, maar om de blootstelling aan die verontreinigde grond die ongedaan of beperkt moet worden.

Tweede lid

In het tweede lid is aangegeven dat de aanwijzing zich niet uitstrekt tot het saneren van de bodem als maatregelen zijn gericht op verontreiniging van grondwater. Als het voor het bereiken van de saneringsdoelstelling nodig is om de sanering uit te strekken tot onder de grondwaterspiegel, zal de grondwaterstand eerst moeten worden verlaagd, om te zorgen dat de sanering alsnog beperkt blijft tot de vaste bodem. Het saneren van het grondwater is een activiteit is overgelaten aan provincie, gemeente en waterschap. Dit betekent ook dat het Besluit activiteiten leefomgeving niet van toepassing is op ontgraven als onderdeel van een bronaanpak om inbreng van mobiele verontreiniging in het grondwater te voorkomen. De regels daarover kan de decentrale overheid stellen. Tevens is in dit lid aangegeven dat onder de aanwijzing ook niet valt het saneren van de bodem als de maatregelen zijn gericht op verontreiniging van de waterbodem.

De aanpak van een grondwaterverontreiniging is een zaak van provincies en waterschappen. Zie voor een nadere uiteenzetting over grondwaterverontreiniging in het algemeen deel van de toelichting in 6.2 (geen aparte rijksregels grondwatersaneringen) en in paragraaf 10.1 (geen standaardaanpak grondwaterverontreiniging).

Artikel 3.48i (algemene regels)

In dit artikel is opgenomen dat voor de activiteit in hoofdstuk 4 eisen zijn opgenomen. Het gaat om regels opgenomen in paragraaf 4.120.

Artikel 3.48j (gegevens en bescheiden)

Voordat met het saneren wordt gestart dient het bevoegd gezag te worden geïnformeerd over de activiteit. De gegevens en bescheiden dienen ten minste vier weken voordat wordt begonnen met het saneren te worden aangeleverd. Als deze gegevens en bescheiden wijzigen, geldt dezelfde plicht (tweede lid). Bij wijziging van de gegevens moet binnen 48 uur deze informatie worden doorgegeven aan het bevoegd gezag. Het gaat om een informatieplicht. Met deze informatie wordt het bevoegd gezag in kennis gesteld van een aantal praktische gegevens. Voor het bevoegd gezag is het voor de uitvoering van andere taken, zoals bijvoorbeeld afzetten van delen van wegen, van belang dat de informatie up to date is. Dat is de reden dat de termijn die is opgenomen bij de wijziging van de gegevens korter is dan de termijn die veelal in het Besluit activiteiten leefomgeving bij de wijziging van de gegevens is opgenomen.

Het binnen 48 uur verstrekken van gewijzigde gegevens betekent dat de initiatiefnemer het bevoegd gezag opnieuw moet informeren anders handelt hij in strijd met het Besluit activiteiten leefomgeving.

Met deze informatie wordt het bevoegd gezag in kennis gesteld van een aantal praktische gegevens. Het gaat om de verwachte datum van het begin van de activiteit ende begrenzing van

de locatie waarop de activiteit wordt verricht. Het verstrekken van gegevens en bescheiden kan zowel elektronisch als per post; zie daarvoor afdeling 12.1 van het Omgevingsbesluit en de toelichting daarop.

Deze informatieverplichting is geen melding in de zin van de Omgevingswet. Het verbod om te starten met het verrichten van de activiteit ziet hier dan ook niet op.

Paragraaf 3.21. Opslaan van grond en baggerspecie

Afdeling 3.2 wijst activiteiten aan die altijd en overal voor kunnen komen. Dat kan zijn bij een bedrijfstak waar elders in het Besluit activiteiten leefomgeving regels aan gesteld worden, maar die ook los voor kunnen komen. De regels van afdeling 3.2 gelden in aanvulling op de regels voor specifieke bedrijfstakken. In deze afdeling nemen we een paragraaf op over het opslaan van grond en baggerspecie.

Artikel 3.48k (aanwijzing milieubelastende activiteiten)

Onder de milieubelastende activiteit opslaan van grond en bagger wordt het opslaan, zeven en samenvoegen van grond verstaan, alsmede het opslaan, zeven, mechanisch ontwateren en samenvoegen van baggerspecie. De regels gelden niet voor het opslaan, zeven of samenvoegen van grond op de locatie van ontgraven en het opslaan van baggerspecie op de locatie van het baggeren. Hiervoor zijn de regels voor graven van toepassing. Deze regels gelden altijd zodra grond of baggerspecie opgeslagen wordt op een andere locatie dan waar het ontgraven is. De regels gelden altijd en overal, dus ook buiten de huidige inrichtingen. De regels gelden ook naast andere regels in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving, dus bijvoorbeeld ook op het terrein van een raffinaderij of bij de gemeentewerf. De regels gelden ook voor de opslag van grond bij een grondbank of grondreinigingsbedrijf (dus naast de paragraaf hieronder).

De verwachting is dat particulieren niet onder deze regels vallen, omdat als ze grond opslaan, dit over het algemeen op de locatie van het ontgraven is.

Bij het opslaan van baggerspecie vindt rijping plaats en zakken de vaste delen uit, waardoor boven de baggerspecie water komt te staan. Dit wordt ook wel passief ontwateren genoemd en is onderdeel van het opslaan, en valt dus ook onder de activiteit. Uitgangspunt voor deze tekst is dat we ook zeven en actief (mechanisch) ontwateren onder de paragraaf laten vallen. Mogelijk komt de KWALIBO-erkenning hiervoor te vervallen. Het gaat dan alleen om het ontwateren van zonder bewerking herbruikbare baggerspecie, het ontwateren van zwaarder verontreinigd materiaal blijft erkenningsplichtig.

Onder opslaan verstaan we het in voorraad hebben met het doel het later te vervoeren, toe te passen of te verwerken. Bij het opslaan horen ook activiteiten die het opslaan mogelijk maken zoals overslaan en laden en lossen. Storten en toepassen (op of in de bodem brengen met het doel het daar te laten) valt niet onder deze paragraaf. Storten valt onder paragraaf 3.3.12 en 3.5.10 en toepassen onder paragraaf 3.23.

Artikel 3.48l (aanwijzing vergunningplichtige gevallen)

De vergunningplicht geldt voor het opslaan van grond of baggerspecie die niet of niet zonder bewerking kan worden hergebruikt. Het betreft dan zwaar verontreinigde grond of zwaar verontreinigde baggerspecie. Zwaar verontreinigde grond of baggerspecie zijn gedefinieerd in bijlage I behorende bij dit besluit (artikel I, onderdeel O).

De vergunningplicht is zowel voor de milieubelastende activiteit als voor lozen.

Artikel 3.48m (algemene regels)

Als de opgeslagen grond een afvalstof is, gelden voorschriften voor het ontvangen daarvan. Als het gaat om (vergunningplichtige) zwaar verontreinigde grond of baggerspecie gelden de voorschriften

van paragraaf 4.49 niet. In dat geval zal het bevoegd gezag soortgelijke of uitgebreidere voorschriften in de vergunning opnemen.

Verder gelden de voorschriften voor het opslaan van schone grond en baggerspecie en voor grond van kwaliteitsklasse wonen of industrie en licht of matig verontreinigde baggerspecie.

Paragraaf 3.22. Toepassen van bouwstoffen

Afdeling 3.2 wijst activiteiten aan die altijd en overal voor kunnen komen. Dat kan zijn bij een bedrijfstak waar elders in het Besluit activiteiten leefomgeving regels aan gesteld worden, maar die ook los voor kunnen komen. De regels van afdeling 3.2 gelden in aanvulling op de regels voor specifieke bedrijfstakken. In deze afdeling nemen we een paragraaf op over het toepassen van bouwstoffen.

Artikel 3.48n (aanwijzing milieubelastende activiteiten)

In het eerste lid is het toepassen van bouwstoffen aangewezen als milieubelastende activiteit. De activiteit is opgenomen in paragraaf 3.22 van het BAL omdat deze activiteit de in andere paragrafen van hoofdstuk 3 onderscheiden afzonderlijke bedrijfstakken overstijgt. Het toepassen van bouwstoffen vindt namelijk plaats in het kader van tal van andere activiteiten die gericht zijn op het realiseren van maatschappelijke functies. Dit houdt in dat de regels van paragraaf 3.22 (en paragraaf 4.122) ook gelden voor activiteiten die in andere paragrafen van hoofdstuk 3 (en hoofdstuk 4) zijn geregeld.

In het tweede lid is een uitzondering gemaakt voor het toepassen van bouwstoffen die een gevaarlijke afvalstof zijn. Het toepassen van gevaarlijke afvalstoffen kan onaanvaardbare risico's voor de gezondheid van de mens of voor het milieu meebrengen en is daarom in beginsel niet toegestaan. Daarom valt deze activiteit buiten de reikwijdte van de algemene regels van het Besluit activiteiten leefomgeving die activiteiten in beginsel juist wel toestaan. Een omschrijving van het begrip 'gevaarlijke afvalstof' is opgenomen in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer. Onder een gevaarlijke afvalstof wordt verstaan een afvalstof die een of meer van de in bijlage III bij de kaderrichtlijn afvalstoffen⁴⁶ genoemde gevaarlijke eigenschappen bezit. Ter implementatie van artikel 18 van die richtlijn is in artikel 10.54a, eerste lid, van de Wet milieubeheer bepaald dat gevaarlijke afvalstoffen niet mogen worden gemengd met andere afvalstoffen, stoffen of materialen. Indien in een partij bouwstoffen gevaarlijke afvalstoffen voorkomen, wordt de hele partij als een gevaarlijke afvalstof aangemerkt.

In het derde lid, onder a, is een uitzondering gemaakt voor het toepassen van mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg. Verwezen wordt naar de toelichting op artikel 3.48r.

In het derde lid, onder b, is voorts een uitzondering gemaakt voor het toepassen van bouwstoffen binnen een gebouw, als de bouwstoffen zo worden toegepast dat geen contact met hemelwater, oppervlaktewater of grondwater kan optreden. In dat geval treden er geen emissies uit de bouwstoffen op en bestaat er dus ook geen risico voor verontreiniging van de bodem en het oppervlaktewater, zoals de voorschriften van paragraaf 4.122 beogen te voorkomen. Er bestaat geen aanleiding om de uitzondering op te nemen in paragraaf 4.122 in plaats van paragraaf 3.2.22. In dat geval zou de algemene zorgplicht van artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing zijn, als vangnet voor bijzondere situaties waarbij door kennelijk onzorgvuldig handelen nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving kunnen optreden. Het toepassen van bouwstoffen in bouwwerken valt namelijk ook onder het Besluit bouwwerken leefomgeving. De regels van dat besluit zijn onder meer gesteld met het oog op de duurzaamheid.

---

⁴⁶ Richtlijn nr. 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 19 november 2008 betreffende afvalstoffen en tot intrekking van een aantal richtlijnen (PbEU L 312).

Volgens dat besluit moet onder meer de milieubelasting door in een bouwwerk toegepaste materialen beperkt worden gehouden. Hiermee biedt het Besluit bouwwerken leefomgeving uitkomst in bijzondere situaties waarin bij het toepassen van bouwstoffen binnen een gebouw toch een risico van verontreiniging van de bodem en het oppervlaktewater bestaat.

Artikel 3.48o (algemene regels)

In dit artikel is de paragraaf (4.122) aangewezen waarin de algemene regels zijn gesteld, waaraan het toepassen van bouwstoffen moet voldoen. Daarnaast is op deze activiteit de algemene zorgplicht van artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing. De zorgplicht werkt als vangnet voor kennelijk onzorgvuldig handelen waardoor nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving kunnen optreden.

Paragraaf 3.23. Toepassen van grond en baggerspecie

Afdeling 3.2 wijst activiteiten aan die altijd en overal voor kunnen komen. Dat kan zijn bij een bedrijfstak waar elders in het BAL regels aan gesteld worden, maar die ook los voor kunnen komen. De regels van afdeling 3.2 gelden in aanvulling op de regels voor specifieke bedrijfstakken. In deze afdeling nemen we een paragraaf op over het toepassen van grond en baggerspecie.

Artikel 3.48p (aanwijzing milieubelastende activiteit)

In het eerste lid is het toepassen van grond en baggerspecie aangewezen als milieubelastende activiteit. De activiteit is opgenomen in paragraaf 3.2 van het BAL omdat deze activiteit de in andere paragrafen van hoofdstuk 3 onderscheiden afzonderlijke bedrijfstakken overstijgt. Het toepassen van grond en baggerspecie vindt namelijk plaats in het kader van tal van andere activiteiten die gericht zijn op het realiseren van maatschappelijke functies. Dit houdt in dat de regels van paragraaf 3.2.23 (en paragraaf 4.123) ook gelden voor activiteiten die in andere paragrafen van hoofdstuk 3 (en hoofdstuk 4) zijn geregeld.

In het tweede lid, onder a, is een uitzondering gemaakt voor meststoffen. De bedoeling van de uitzondering is te voorkomen dat meststoffen met grond worden gemengd en zo als grond zouden mogen worden toegepast. Wat onder een meststof moet worden verstaan, is bepaald in artikel 4 van de Meststoffenwet. Op grond van deze bepaling is in artikel 11 van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet bepaald dat een partij grond als meststof wordt aangemerkt bij twintig of meer gewichtsprocenten organische stof van de droge stof. In dat geval wordt de hele partij als een meststof aangemerkt. De uitzondering voor meststoffen houdt in dat op het toepassen van meststoffen de Meststoffenwet in plaats van het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing is.

Eenzelfde soort uitzondering is in het tweede lid, onder b, gemaakt voor grond en baggerspecie die een gevaarlijke afvalstof zijn. Het toepassen van gevaarlijke afvalstoffen kan onaanvaardbare risico's voor de gezondheid van de mens of voor het milieu meebrengen en is daarom in beginsel niet toegestaan. Daarom valt deze activiteit buiten de reikwijdte van de algemene regels van het Besluit activiteiten leefomgeving die activiteiten in beginsel juist wel toestaan. Een omschrijving van het begrip 'gevaarlijke afvalstof' is opgenomen in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer. Onder een gevaarlijke afvalstof wordt verstaan een afvalstof die een of meer van de in bijlage III bij de kaderrichtlijn afvalstoffen⁴⁷ genoemde gevaarlijke eigenschappen bezit. Ter implementatie van artikel 18 van die richtlijn is in artikel 10.54a, eerste lid, van de Wet milieubeheer bepaald dat gevaarlijke afvalstoffen niet mogen worden gemengd met andere afvalstoffen, stoffen of materialen. Indien in een partij grond of baggerspecie gevaarlijke afvalstoffen voorkomen, wordt de hele partij als een gevaarlijke afvalstof aangemerkt.

Artikel 3.48q (algemene regels)

In dit artikel is de paragraaf (4.123) aangewezen waarin de algemene regels zijn gesteld, waaraan het toepassen van grond en baggerspecie moet voldoen. Daarnaast is op deze activiteit de

---

⁴⁷ Richtlijn nr. 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 19 november 2008 betreffende afvalstoffen en tot intrekking van een aantal richtlijnen (PbEU L 312).

algemene zorgplicht van artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing. De zorgplicht werkt als vangnet voor kennelijk onzorgvuldig handelen waardoor nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving kunnen optreden.

Paragraaf 3.2.24 toepassen van mijnsteen en met grond en baggerspecie vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg

Artikel 3.48r (aanwijzing milieubelastende activiteit)

In het eerste lid is het toepassen van mijnsteen en van mijnsteen dat is vermengd met ten hoogste 80% gewichtsprocenten grond of baggerspecie (kortheidshalve wordt gesproken van 'vermengde mijnsteen', zie artikel 4.21, tweede lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving) aangewezen als milieubelastende activiteit. De paragraaf geldt alleen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg (aangeduid als: toepassingsgebieden). De toepassingsgebieden worden aangewezen bij ministeriële regeling (de Omgevingsregeling).

De activiteit is opgenomen in paragraaf 3.2 van het BAL omdat deze activiteit de in andere paragrafen van hoofdstuk 3 onderscheiden afzonderlijke bedrijfstakken overstijgt. Het toepassen van bouwstoffen vindt namelijk plaats in het kader van andere activiteiten die gericht zijn op het realiseren van maatschappelijke functies. Dit houdt in dat de regels van paragraaf 3.2.24 (en paragraaf 4.124) ook gelden voor activiteiten die in andere paragrafen van hoofdstuk 3 (en hoofdstuk 4) zijn geregeld.

Pure mijnsteen is een bouwstof. Het toepassen van mijnsteen valt daarom in beginsel onder paragraaf 3.2.22 die betrekking heeft op het toepassen van bouwstoffen. Hiervoor gelden de algemene regels voor het toepassen van bouwstoffen die zijn opgenomen in paragraaf 4.122. Deze houden onder meer in dat mijnsteen, net als elke andere bouwstof, terugneembaar moet worden toegepast.

In artikel 3.48n, derde lid, onder a, is echter een uitzondering gemaakt voor het toepassen van mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden. Hierop is paragraaf 3.2.24 van toepassing. De reden daarvan is dat in de voormalige mijnbouwgebieden sprake is van een bijzondere problematiek doordat daar grote hoeveelheden mijnsteen zijn vrijgekomen en toegepast. De mijnsteen is daar in het verleden niet terugneembaar toegepast, zodat ze met de bodem vermengd geraakt. Bij het ontgraven komt daarom geen pure mijnsteen vrij, maar mijnsteen dat overwegend vermengd is met grond en baggerspecie.

In paragraaf 4.124 zijn voor het toepassen van mijnsteen en vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden specifieke regels gesteld. Hiervoor bestaan twee redenen. In de eerste plaats voldoet vermengde mijnsteen niet aan de omschrijving van het begrip bouwstof, zodat paragraaf 4.122 daarop niet van toepassing is. In de tweede plaats beogen de specifieke regels recht te doen aan de bijzondere problematiek in de voormalige mijnbouwgebieden dat daar grote hoeveelheden mijnsteen en vermengde mijnsteen zijn geconcentreerd en niet terugneembaar toegepast. Daarom geldt paragraaf 4.124 in die gemeenten ook voor het toepassen van de bouwstof pure mijnsteen en is dat toepassen in artikel 3.48n uitgezonderd van de toepasselijkheid van paragraaf 4.122.

De specifieke regeling voor de voormalige mijnbouwgebieden houdt in dat mijnsteen en vermengde mijnsteen daar mag worden toegepast volgens regels die overeenkomen met de regels voor het toepassen van grond en baggerspecie die zijn opgenomen in paragraaf 4.123. De essentie hiervan is dat de mijnsteen en vermengde mijnsteen, anders dan bouwstoffen, niet terugneembaar hoeven te worden toegepast. In verband daarmee gelden onder meer andere kwaliteitseisen. Verwezen wordt naar de toelichting op paragraaf 4.123.

Als de mijnsteen minder dan 20% van de grond of baggerspecie uitmaakt, voldoet het materiaal aan de omschrijving van de begrippen grond en baggerspecie en moet het dus, al naar gelang de

herkomst uit de landbodem of een oppervlaktewaterlichaam, als zodanig worden aangemerkt. In dat geval gelden de algemene regels over het toepassen van grond en baggerspecie die zijn opgenomen in paragraaf 4.123. Deze vertonen grote overeenkomst met de regels die zijn opgenomen in paragraaf 4.124, maar bieden ruimte voor meer functionele toepassingen. De aanwezigheid van mijnsteen als bodemvreemd materiaal is geen reden om in de voormalige mijngebieden voor het toepassen van grond en baggerspecie in plaats van de regels van paragraaf 4.123 de strengere regels van paragraaf 4.124 te hanteren.

In het tweede lid is een uitzondering gemaakt voor het toepassen van mijnsteen en vermengde mijnsteen dat een gevaarlijke afvalstof zijn. Het toepassen van gevaarlijke afvalstoffen kan onaanvaardbare risico's voor de gezondheid van de mens of voor het milieu meebrengen en is daarom in beginsel niet toegestaan. Daarom valt deze activiteit buiten de reikwijdte van de algemene regels van het Besluit activiteiten leefomgeving die activiteiten in beginsel juist wel toestaan. Een omschrijving van het begrip 'gevaarlijke afvalstof' is opgenomen in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer. Onder een gevaarlijke afvalstof wordt verstaan een afvalstof die een of meer van de in bijlage III bij de kaderrichtlijn afvalstoffen⁴⁸ genoemde gevaarlijke eigenschappen bezit. Ter implementatie van artikel 18 van die richtlijn is in artikel 10.54a, eerste lid, van de Wet milieubeheer bepaald dat gevaarlijke afvalstoffen niet mogen worden gemengd met andere afvalstoffen, stoffen of materialen. Indien in een partij vermengde mijnsteen gevaarlijke afvalstoffen voorkomen, wordt de hele partij als een gevaarlijke afvalstof aangemerkt.

Artikel 3.48s (algemene regels)

In dit artikel is de paragraaf (4.124) aangewezen waarin de algemene regels zijn gesteld, waaraan het toepassen van mijnsteen en vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg moet voldoen. Daarnaast is op deze activiteit de algemene zorgplicht van artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing. De zorgplicht werkt als vangnet voor kennelijk onzorgvuldig handelen waardoor nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving kunnen optreden.

Een verschil met de regeling in het Besluit bodemkwaliteit is dat de algemene regels van paragraaf 4.124 zonder nadere actie van de gemeenten in het aangewezen toepassingsgebied gelden. In het Besluit bodemkwaliteit moesten de gemeenten eerst lokaal beleid in de vorm van een nota bodembeheer vaststellen. Dit volgde uit artikel 33b van het Besluit bodemkwaliteit, waarin hoofdstuk 4, afdeling 2, paragraaf 1, (Gebiedsspecifiek toetsingskader voor de algemene toepassing) van overeenkomstige toepassing werd verklaard.

D

Artikel 3.182

In paragraaf 3.5.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving is opgenomen dat er voor het storten van afvalstoffen buiten een stortplaats een vergunningplicht geldt. Deze aanpassing van de aanwijzing milieubelastende activiteiten in 3.5.10 zorgt ervoor dat die vergunningplicht niet geldt voor de activiteiten gebruiken van meststoffen, toepassen van bouwstoffen en toepassen van grond of baggerspecie. Bij deze activiteiten is er vaak - maar niet altijd - sprake van het op of in de bodem brengen van een afvalstof.

In de bepaling is als voorwaarde opgenomen dat paragraaf 3.5.10 alleen terugtreedt als het gaat om nuttige toepassing van een afvalstof. Als de activiteit voldoet aan de regels van de 'eigen' paragraaf zal er normaal gesproken ook sprake zijn van een nuttige toepassing. In uitzonderlijke gevallen kan het gebeuren dat een genoemde activiteit niet of niet volledig is gericht op nuttige toepassing. Een voorbeeld is het op of in de bodem brengen van dierlijke mest die verontreinigd is geraakt met asbest. Bij een dergelijke handeling geldt wel de vergunningplicht van paragraaf 3.5.10.

---

⁴⁸ Richtlijn nr. 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 19 november 2008 betreffende afvalstoffen en tot intrekking van een aantal richtlijnen (PbEU L 312).

Paragraaf 3.5.10 geldt in dat geval *naast* de eigen paragraaf met regels over het gebruiken van meststoffen of het toepassen van bouwstoffen, grond of baggerspecie.

Onderdeel E (wijziging artikel 3.185)

De regels en vergunningplicht voor het opslaan van grond en baggerspecie komen in paragraaf 3.2.21 te staan. Paragraaf 3.5.11 is namelijk een restcategorie van handelingen met afvalstoffen, waar vaker specifieke handelingen worden uitgezonderd.

Ook het bewerken van grond bij een grondreinigingsbedrijf valt niet onder deze paragraaf. De nieuwe paragraaf 3.5.12 geeft aan in welke gevallen daarvoor vergunningplicht geldt. Alleen het inzetten van grond als grondstof in een productieproces is uitgezonderd van paragraaf 3.5.12 en valt dus wel onder 3.5.11.

Onderdeel F (wijziging artikel 3.186, derde lid)

Het begrip 'bouwstof' wordt gedefinieerd in bijlage 1. De eerdere toevoeging is daardoor overbodig geworden en kan vervallen.

In artikel 3.185 is opgenomen dat paragraaf 3.5.11 niet geldt voor het opslaan van grond en baggerspecie. Onderdeel r en s bevatten specifieke uitzonderingen voor het opslaan van grond en baggerspecie in artikel 3.186. Deze zijn niet langer nodig en kunnen vervallen.

Onderdeel G (wijziging artikel 3.193 (hergebruik grond in producten))

Paragraaf 3.5.11 (Verwerken van bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen) stelt als hoofdregel vergunningplicht in voor handelingen met afvalstoffen anders dan verbranden en storten. Voor een aantal handelingen gericht op het nuttig toepassen van afvalstoffen in productieprocessen wordt die vergunningplicht opgeheven, zodat alleen algemene regels en een meldplicht gelden. Deze wijziging neemt het verwerken van schone grond in producten (denk aan bemeste tuinaarde, potgrond of substraat voor de glastuinbouw) in die vrijstelling op.

Onderdeel H

Paragraaf 3.5.12. Grondbank, grondreinigingsbedrijf

Afdeling 3.5 wijst bedrijfstakken in de afvalsector aan waarvoor de rijksregels gelden. Iedere paragraaf wijst een bepaald bedrijfstype aan, zoals autodemontage of metaalrecycling. In deze afdeling nemen we een paragraaf op voor grondreinigingsbedrijven en grondbanken.

Artikel 3.200a (aanwijzing milieubelastende activiteiten)

Eerste lid

Onder deze paragraaf vallen twee soorten bedrijven namelijk grondbanken (gekaracteriseerd door de activiteit onder a) en grondreinigingsbedrijven (gekaracteriseerd door de activiteit onder b). Hoofdactiviteit van een grondbank is het opslaan, maar die activiteit is niet exclusief voor de grondbanken. Het opslaan van grond en baggerspecie is breed geregeld via paragraaf 3.2.21. Die paragraaf regelt echter alleen het opslaan zelf. Deze paragraaf wordt van toepassing als het opslaan aan twee extra voorwaarden voldoet:

1. De grond of baggerspecie is ingezameld of afgegeven – het materiaal is dus niet afkomstig van eigen werkzaamheden.
2. Het gaat om meerdere partijen.

Deze paragraaf is een aanvulling op de regels voor het opslaan die al volgen uit 3.2.21. Overigens: als een grondbank op een locatie maar één partij opslaat, gelden alleen de regels van opslaan. Voor andere bedrijven dan grondbanken die grond opslaan zoals agrarische loonwerkbedrijven of bouwbedrijven zal overigens ook meestal een andere paragraaf van het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing zijn naast 3.2.21, zoals bijvoorbeeld respectievelijk paragraaf 3.6.5 of 3.7.1. Ook daar geldt die paragraaf naast paragraaf 3.2.21.

Hoofdactiviteit van een grondreinigingsbedrijf is het bewerken. Onder het bewerken van grond of baggerspecie worden alle handelingen verstaan om de eigenschappen van het materiaal te veranderen, meestal om het ergens voor geschikt te maken. Veel voorkomende handelingen met grond of baggerspecie die onder “bewerken” vallen zijn bijvoorbeeld zeven, mechanisch ontwateren, reinigen of immobiliseren. Handelingen die daar niet onder vallen zijn bijvoorbeeld opslaan (valt onder 3.2.21), toepassen (valt onder 3.2.23) of storten (valt onder 3.3.12/3.5.10).

Tweede lid

Het tweede lid geeft voor grondbanken en grondreinigingsbedrijven een belangrijke aanvulling op paragraaf 3.2.21. Paragraaf 3.2.21 regelt alleen het opslaan van grond met een beperkt aantal nevenactiviteiten. Hier is een bredere aanwijzing nodig die ook de functioneel ondersteunende activiteiten omvat, zodat het hele bedrijf inclusief kantoren, laboratoria en andere ondersteunende voorzieningen onder het besluit valt.

Derde lid

Het derde lid zorgt ervoor dat handelingen die onder het begrip bewerken vallen en al in een andere paragraaf geregeld zijn niet onder deze paragraaf vallen.

Het zeven van grond kan onder vier andere paragrafen vallen:

- 3.2.18 Graven in bodem met een kwaliteit onder interventiewaarde bodemkwaliteit,
- 3.2.19 Graven in bodem met een kwaliteit boven interventiewaarde bodemkwaliteit,
- 3.2.20 Bodemsanering,
- 3.2.21 Opslaan van grond en baggerspecie.

Het samenvoegen van partijen kan soms als bewerken gezien worden en valt onder 3.2.21. Bij het graven is geregeld dat de grond in partijen wordt ingedeeld. Samenvoegen is daarna alleen nog toegestaan onder de voorwaarden van artikel 4.1254.

Het mechanisch ontwateren van baggerspecie valt onder 3.2.21.

Ook bij het saneren van de bodem kunnen handelingen voorkomen die onder bewerken vallen, en niet onder deze paragraaf vallen, maar onder paragraaf 3.2.20.

Tenslotte wordt ook het inzetten van grond in een productie- of reparatieproces uitgezonderd. Dat kan ook een vorm van bewerking zijn of een vorm van bewerking omvatten. Als de grond waar het om gaat geen afvalstof is, gelden de regels voor het betreffende proces. Bijvoorbeeld voor het inzetten van klei in de keramische industrie gelden de regels die volgen uit paragraaf 3.4.5 Minerale productenindustrie. Als de grond wel een afvalstof is, daarnaast ook de regels die volgen uit paragraaf 3.5.11. Een voorbeeld is het inzetten van grond die een afvalstof is voor het maken van bemeste tuinaarde, potgrond of substraatmateriaal voor de glastuinbouw. Paragraaf 3.5.11 zorgt ervoor dat hiervoor vergunningplicht geldt, tenzij er uitsluitend niet verontreinigde grond wordt ingezet.

Artikel 3.200b (aanwijzing vergunningplichtige gevallen)

Het bewerken van zwaar verontreinigde grond of baggerspecie is vergunningplichtig (zowel milieu als lozen). De vergunningplicht voor het opslaan van zwaar verontreinigd materiaal volgt uit paragraaf 3.2.x die hiernaast van toepassing is. In het nieuwe stelsel geldt de vergunning niet meer voor het hele bedrijf, maar alleen voor de tot de vergunning aangewezen activiteit(en). Een initiatiefnemer die zowel bewerkt als opslaat, kan voor beide activiteiten in één keer vergunning aanvragen.

Artikel 3.200c (algemene regels)

Deze richtingaanwijzer geeft aan welke paragrafen met inhoudelijke voorschriften in hoofdstuk 4 en 5 gelden. Bij het verrichten van de activiteit wordt voldaan aan de regels van kleinschalig en grootschalig tanken, het ontvangen van afvalstoffen en het laden en lossen van schepen. Het gaat dan vooral om ondersteunende voorzieningen, en niet om de vergunningplichtige handelingen.

Naast deze richtingaanwijzer gelden ook regels door het van toepassing zijn van andere paragrafen in hoofdstuk 3, en dan met name afdeling 3.2, die altijd naast de andere paragrafen geldt. Daaruit volgen regels voor activiteiten als windturbines, opslagtanks, het opslaan van verpakte gevaarlijke stoffen en het opslaan van grond of baggerspecie.

Artikel 3.200d (gegevens en bescheiden)

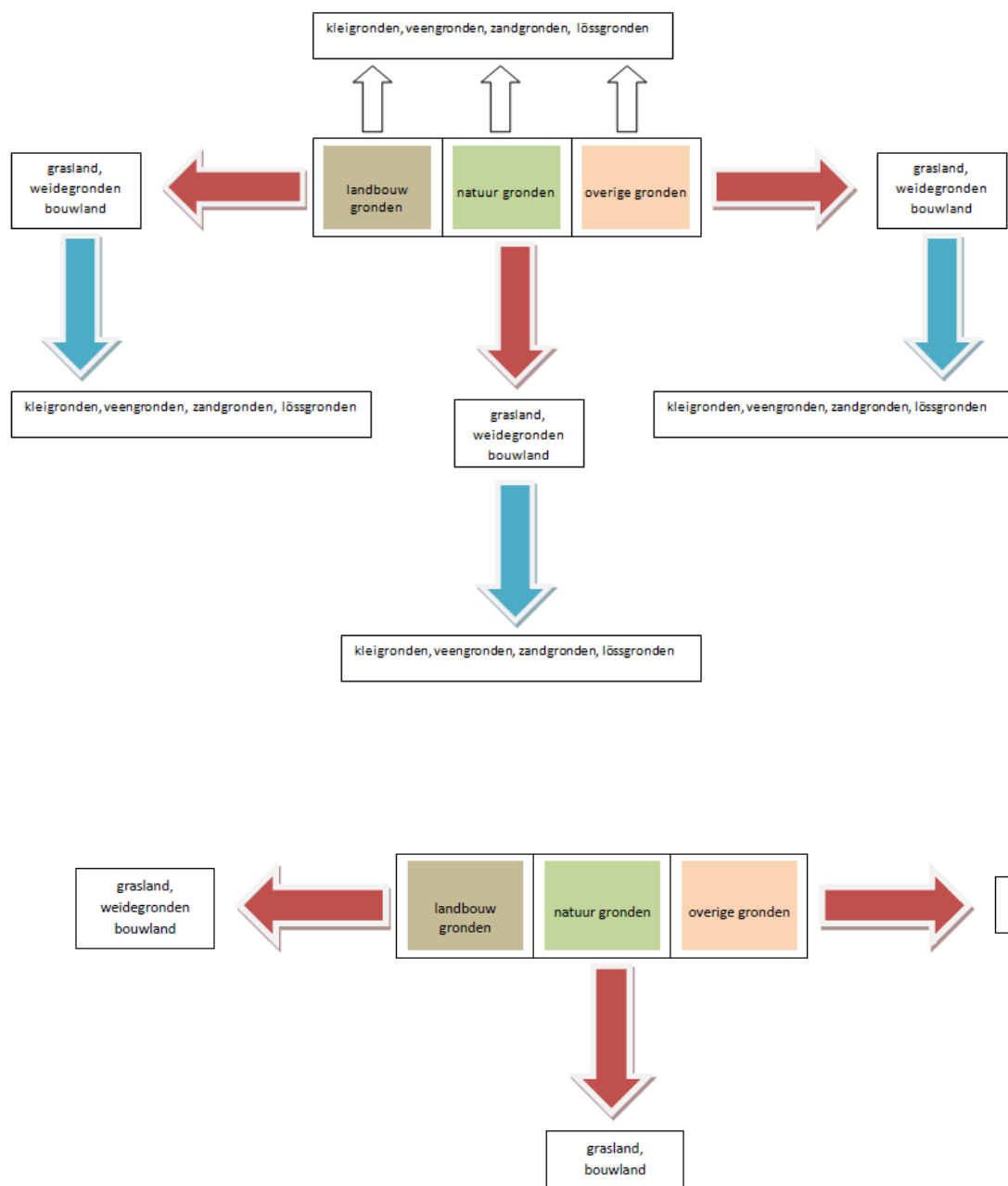
Dit artikel vraagt om door te geven wat de geografische begrenzing van de activiteit is. Dit is een standaardbepaling in dit deel van hoofdstuk 3 van het BAL.

Onderdeel I

§ 4.115 Brengen van meststoffen op of in de bodem

Artikel 4.1179 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf stelt regels aan het op of in de bodem brengen van meststoffen. De regels gelden uiteraard ook voor mengsels van meststoffen. Deze paragraaf is niet van toepassing op het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib; zuiveringsslib is in paragraaf 4.116 van het Besluit activiteiten leefomgeving geregeld.

Voor de toepassing van deze paragraaf wordt onder fosfaat verstaan fosfaat als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Meststoffenwet. Volgens dat artikel 1 betreft het fosfor, in welke vorm of verbinding dan ook, vermenigvuldigd met de factor 2,29

Artikel 4.1180 (milieu: gebruik bij bevroren bodem of sneeuw)

Eerste lid

Als de bovenste laag van de bodem geheel of gedeeltelijk is bevroren of geheel of gedeeltelijk is bedekt met sneeuw, is opname van dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten en stikstofkunstmest door de gewassen niet mogelijk. Voor dierlijke meststoffen geldt bovendien dat emissiearme aanwending onder deze omstandigheden niet mogelijk is. Het is dan niet toegestaan de genoemde meststoffen op of in de bodem te brengen. Deze bepaling heeft een breder oogmerk (beperken van verontreiniging van het *milieu*), want het strekt er ook toe verontreiniging van een

oppervlaktewaterlichaam of het riool te voorkomen. Deze bepaling geldt voor landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden. Hiermee wordt invulling gegeven aan bijlage II, onderdeel A, van de nitraatrichtlijn.

Tweede lid

Stikstofkunstmest op gronden die bevroren zijn, kan afspoelen indien de dooi invalt. Om dat te voorkomen is het volgens het eerste lid op landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden niet toegestaan stikstofkunstmest te gebruiken indien de bodem geheel of gedeeltelijk is bevroren. Voor akkerbouwers op kleigronden beperkt het eerste lid de mogelijkheid stikstofkunstmest in het vroege voorjaar op graanpercelen toe te dienen. Om telers hierin tegemoet te komen staat het tweede lid toe om op kleigrond waarop graan wordt geteeld stikstofkunstmest te gebruiken indien de grond licht bevroren is. Voorwaarde is dat volgens de voor de desbetreffende dag opgestelde weersverwachting de maximumtemperatuur in het desbetreffende gebied hoger wordt dan 5° Celsius en de minimumtemperatuur in het daaropvolgende etmaal niet onder de 0° Celsius daalt. Bij deze temperatuur zal de bodem in de loop van de dag ontdooien waardoor de stikstofkunstmest kan oplossen. Indien kunstmest onder die omstandigheden wordt toegediend is het risico van afspoeling gering.

Derde lid

Er worden onder meer aan agrarische ondernemers en particulieren subsidies verstrekt voor het beheren van grond, waarbij het aanwenden van vaste mest wenselijk is. Het eerste lid is daarom niet van toepassing op het gebruik van vaste mest op gronden waarop een beheer wordt gevoerd:

- a. in het kader van de Wet natuurbescherming,
- b. als dit voorwaarde is voor verlening van subsidie op grond van de Kaderwet EZ-subsidies, of
- c. het beheer tot stand is gekomen met instemming van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De uitzondering geldt alleen als aan het beheer beperkingen zijn verbonden over de te gebruiken hoeveelheid meststoffen en het gebruik in overeenstemming is met het beheer.

Meer concreet gaat het om grasland.

Zonder de uitzondering in dit lid zou vaste mest niet mogen worden aangewend in de zogenoemde rustperiode. De rustperiode is de periode waarin niet wordt geweid, gemaaid, gerold, gesleept, gescheurd, gefreesd, (her)ingezaaid, doorgezaaid of bemest. In veel beheerspakketten begint deze rustperiode op 1 april. Het aanwenden van vaste mest later in het jaar is lastig vanwege beweiding. De consequentie hiervan is dat aanwending van vaste mest in februari en maart de enige mogelijkheid is. Daarnaast is op weinig draagkrachtige grond, zoals veel veengrond, mestaanwending in februari en maart alleen mogelijk op bevroren grond. Dit alles kan tot gevolg hebben dat bemesting alleen te realiseren is door de mest aan te wenden op bevroren, al dan niet besneeuwde, grond. Mede gezien de zeer geringe hoeveelheid is het op grond van dit derde lid toegestaan om vaste mest aan te wenden in het vroege voorjaar op grasland waarvoor beheerspakketten zijn afgesloten. Deze mogelijkheid wordt echter alleen geboden als in het beheerspakket expliciet staat aangegeven dat de aanwending van vaste mest op grasland wenselijk is.

Op gronden waarop agrarisch natuurbeheer wordt *gevoerd* is het stelsel van gebruiksnormen onverminderd van toepassing (artikel 4.1187, van het Besluit activiteiten leefomgeving). Ook het gebruik van vaste mest op bevroren of besneeuwd grasland is niet toegestaan in de periode, bedoeld in artikel 4.1184, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving en op niet-beteelde grond met een hellingspercentage van 7 of meer (artikel 4.1190, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving). Kortom, ook voor gronden waarop agrarisch natuurbeheer wordt gevoerd blijven de andere artikelen in deze paragraaf, voor zover relevant, wel gelden.

Artikel 4.1181 (bodem: algemeen)

Uitsluitend meststoffen die ingevolge hoofdstuk III van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet verhandeld mogen worden, mogen daadwerkelijk als meststof aangewend worden. Dit betekent ook dat het aanwenden van meststoffen waarvoor krachtens artikel 21, eerste lid, onderdeel h, van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet is afgeweken van het minimumgehalte aan organische stof of van de maximale waarden voor zware metalen of organische microverontreinigingen, moet plaatsvinden overeenkomstig de bij Uitvoeringsregeling Meststoffenwet vastgestelde doseringsbeperkingen. Hiermee wordt beoogd onacceptabele belasting van de bodem te voorkomen.

Het artikel geldt voor landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden.

Artikel 4.1182 (bodem: gebruik bij met water verzadigde bodemlaag)

Dat de bovenste bodemlaag geheel met water is verzadigd ziet op de omstandigheid dat de bodem zo doorweekt is dat het water niet wegzakt. Daardoor ontstaat het gevaar van afspoeling naar een oppervlaktewaterlichaam of van uitspoeling naar het grondwater. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem worden dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen en stikstofkunstmest niet op of in de bodem gebracht als de bovenste bodemlaag met water is verzadigd. Hiermee is invulling gegeven aan het begrip 'drassig land', bedoeld in bijlage II, onderdeel A, van de nitraatrichtlijn. Het artikel geldt voor landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden.

Artikel 4.1183 (bodem: gebruik bij bevloeien en beregenen)

In de periode van 1 september tot en met 31 januari worden geen dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen en stikstofkunstmest op of in de bodem mogen worden gebracht als de bodem tegelijkertijd wordt bevoeid of beregend. Het gaat om de bodem van landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden. Met dit artikel wordt invulling gegeven aan bijlage II, onderdeel A, en bijlage III, bij de nitraatrichtlijn.

Artikel 4.1184 (bodem: gebruik vaste mest)

Eerste lid

Deze bepaling regelt de periode waarin het verboden is vaste mest op of in de bodem te brengen. Het doel is zoveel mogelijk tegen te gaan dat minerale stikstof in de vaste mest het grondwater of een oppervlaktewaterlichaam door uit-of afspoeling belast. Het artikel heeft betrekking op het op of in de bodem brengen van meststoffen op landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden. Hiermee wordt invulling gegeven aan de nitraatrichtlijn (bijlage III).

Tweede lid

Het eerste lid is niet van toepassing op grasland op klei- of veengronden van 1 tot en met 15 september (onder a). Ook is het eerste lid niet van toepassing op het aanwenden van vaste mest op bouwland op kleigronden of veengronden (onder b). Vaste mest bevat veelal een betrekkelijk laag gehalte aan minerale stikstof en een relatief hoog gehalte aan organisch gebonden stikstof. Bij lage temperaturen zal deze organisch gebonden stikstof niet of nauwelijks mineraliseren, zodat de kans op uitspoeling of afspoeling gering is. Daarnaast treedt er op kleigronden en veengronden meer denitrificatie op.

Het eerste lid geldt ook niet voor bouwland op zand- of lössgronden als hierop bomen worden geteeld. De aanplant hiervan vindt veelal in de eerste helft van de winter plaats. Gelet op het beperkte areaal aanplant en het beperkte gehalte minerale stikstof in vaste mest, is het milieurisico gering. Deze uitzonderingen laat de overige bepalingen in deze paragraaf onverlet. Zo is het gebruik van vaste mest op gronden die tegelijkertijd worden bevoeid of beregend niet toegestaan (artikel 4.1183 van het Besluit activiteiten leefomgeving).

Derde lid

Er kunnen omstandigheden zijn die rechtvaardigen dat vaste mest regionaal ook nog na aanvang van de verbodsperiode wordt aangewend. Hiervan kan met name sprake zijn indien landbouwers in een bepaalde regio door extreme weersomstandigheden niet of redelijkerwijs niet in staat zijn geweest de vast mest binnen de regulier toegelaten periode toe te dienen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij aanhoudende regenval in de maanden juli en augustus. Met het oog hierop voorziet het derde lid in de mogelijkheid om de verbodsperiode, bedoeld in het eerste lid, met maximaal veertien dagen te bekorten indien daarvoor een landbouwkundige noodzaak bestaat.

Artikel 4.1185 (bodem: gebruik drijfmest)

Eerste lid

Deze bepaling regelt de periode waarin het is verboden drijfmest op of in de bodem te brengen. Het doel is zoveel mogelijk tegen te gaan dat minerale stikstof in drijfmest het grondwater of een oppervlaktewaterlichaam door uit- of afspoeling belast. Het artikel geldt voor landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden. Hiermee wordt invulling gegeven aan de nitraatrichtlijn (bijlage III).

Tweede lid

Het eerste lid is niet van toepassing op in de maand augustus (onder a) en voor bouwland van 1 tot en met 15 februari (onder b). Ook mag drijfmest in augustus op bouwland worden gebracht als uiterlijk op 31 augustus winterkoolzaad wordt ingeplant (onder c, sub 1°). Hieraan is wel de voorwaarde verbonden dat het voor zaadwinning voor het daaropvolgende kalenderjaar is bedoeld. Ook is het gebruik van drijfmest in de maand augustus toegestaan, indien aansluitend, maar uiterlijk op 31 augustus, een groenbemester wordt geteeld (onder c, sub 2°). Groenbemers zijn gewassen die in staat zijn om veel plantaardige massa bovengronds te vormen waarbij veel nutriënten, met name stikstof, uit de bodem in deze massa wordt vastgelegd. Op een later moment wordt deze in de bodem gewerkt en kan het hoofdgewas de in de massa opgeslagen nutriënten benutten voor groei. Groenbemers zijn onder meer bladrammenas, gele mosterd, gras en granen. Naast de functie om extra organische stof te leveren is het doel van een groenbemester om mineralen in de bodem vast te leggen. Gelet op deze eigenschap is het milieurisico van een latere mestgift beperkt.

Tenslotte is het gebruik van drijfmest in augustus toegestaan als het aansluitende najaar bloembollen worden geplant (onder c, sub 3°).

Deze uitzonderingen laat de overige bepalingen in deze paragraaf onverlet. Zo is het gebruik van drijfmest op gronden die tegelijkertijd worden bevoeid of beregend niet toegestaan (artikel 4.1183 van het Besluit activiteiten leefomgeving).

Derde lid

Er kunnen omstandigheden zijn die rechtvaardigen dat drijfmest regionaal ook na aanvang van de verbodsperiode wordt aangewend. Hiervan kan met name sprake zijn indien landbouwers in een bepaalde regio door extreme weersomstandigheden niet of redelijkerwijs niet in staat zijn geweest de drijfmest binnen de regulier toegelaten periode toe te dienen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij aanhoudende regenval in de maanden juli en augustus. Met het oog hierop voorziet dit lid in een mogelijkheid de verbodsperiode met maximaal twee weken te bekorten, indien hiervoor een landbouwkundige noodzaak bestaat.

Artikel 4.1186 (bodem: gebruik stikstofkunstmest)

Eerste lid

Om uitspoeling van stikstof tegen te gaan is het niet toegestaan op bouwland en grasland stikstofkunstmest in de periode van 16 september tot en met 31 januari aan te wenden. Hierdoor

wordt voorkomen dat er door stikstofkunstmestgiften in het najaar veel stikstof kan uitspoelen. Het artikel geldt zowel voor landbouwgronden als voor natuurgronden en overige gronden.

Tweede lid, onder a

Dit lid bevat een uitzondering op het verbod in het eerste lid. Voor sommige gewassen die later in het jaar worden geteeld en geoogst, wordt het gebruik van stikstofkunstmest op bouwland toegestaan. Dat geldt voor vollegrondsgroenten, zoals bloemkool, sla en spinazie.

Tweede lid, onder b

Het eerste lid geldt ook niet voor het op of in de bodem brengen van ureum op bouwland waarop alleen fruit wordt geteeld. Ureum is een stikstofkunstmest die in de fruitteelt na de oogst, bij het afvallen van het blad, gebruikt wordt ter voorkoming van schurft gedurende het volgende seizoen. Het gaat om een beperkte gift ureum. Voor uitspoeling bestaat geen gevaar. Daarom wordt het gebruik van ureum het gehele jaar toegestaan.

Tweede lid, onder c

Voor de teelt van fruit wordt het gebruik van stikstofkunstmest van 16 september tot en met 15 oktober toegestaan. Deze gewassen nemen goed stikstof op uit de bodem.

Tweede lid, onder d

Het eerste lid geldt ook niet voor de teelt van winterkoolzaad en graszaad van 16 september tot en met 15 oktober. De opnamecapaciteit van stikstof uit de bodem is in die periode groot. Het gaat daarbij om de teelt voor een tweede of latere zaadoogst in het daaropvolgende jaar. Voor graszaad betreft het de grassoorten roodzwenkgras, veldbeemdgras en rietzwenkgras.

Tweede lid, onder e

Het eerste lid is van 16 januari tot en met 31 januari niet van toepassing op bouwland waarop hyacinten en tulpen worden geteeld, zodat kan worden voorzien in de stikstofbehoefte. Omdat het milieukundig nadeel van een stikstofgift in deze periode gering is voorziet dit lid in de mogelijkheid om stikstofkunstmest te gebruiken.

Artikel 4.1187 (bodem: gelijkmatige verspreiding)

Meststoffen worden zo gelijkmatig als met het oog op goede landbouwpraktijken mogelijk is over de bodemverspreid. Het artikel heeft zowel betrekking op landbouwgronden als op natuurgronden en overige gronden.

Artikel 4.1188 (bodem: gebruik op hellingen bij geulenerosie)

Als hoofdregel geldt dat het verboden is dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen en stikstofkunstmest te gebruiken op gronden met een hellingspercentage van 7 of meer die zijn aangetast door geulenerosie. Dit is de meest ernstige vorm van bodemerosie, waarbij zich geulen van ten minste 30 centimeter diepte hebben gevormd. Het artikel heeft zowel betrekking op landbouwgronden als op natuurgronden en overige gronden.

Artikel 4.1189 (bodem: gebruik op hellingen niet-beteelde grond)

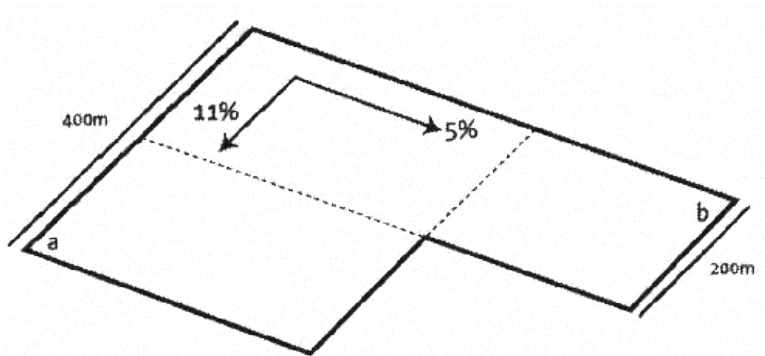
Eerste lid

Het gebruik van dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen en stikstofkunstmest is niet toegestaan op niet-beteelde grond met een hellingspercentage van 7 of meer, ook zonder dat sprake is van geulenerosie (zie artikel 4.1189 van het Besluit activiteiten leefomgeving). Als op deze grond geen gewas is ingezaaid of gepoot, bestaat er groot gevaar voor afspoeling van de genoemde meststoffen met het bodemmateriaal naar lager gelegen gronden. Niet-beteelde grond is grond waarvan niet kan worden waargenomen dat deze gelijkmatig met een gewas is bedekt.

Het hellingspercentage wordt berekend op basis van het hoogteverschil over de volle lengte van een perceel. Het is dus altijd een gemiddelde van de hellingspercentages die over de lengte van een perceel kunnen worden gemeten. Kuilen en bulten in het terrein spelen bij de berekening van het hellingspercentage dus geen rol. Alleen het hoogteverschil tussen de hoogste en laagste grens van het perceel bepaalt de steilte van de helling. Het hellingspercentage is het quotiënt van het hoogteverschil en de horizontale afstand, uitgedrukt in procenten.

- a. Bij het bepalen van het hellingspercentage van gewaspercelen met één hoogste en één laagste punt is de steilste helling van het gewasperceel maatgevend voor het bepalen van de lengte van het perceel (L).

Figuur A

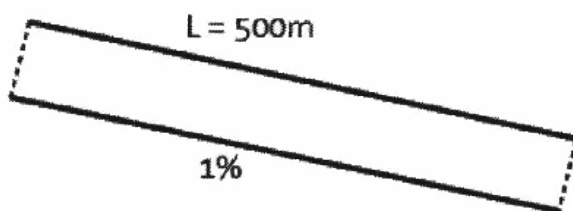

L van gewasperceel a = 400 m

L van gewasperceel b = 200 m

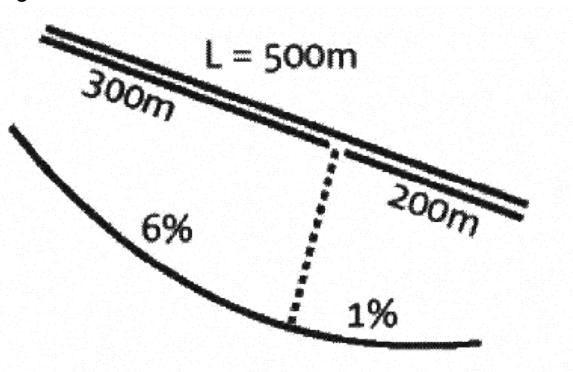
Bepaling van het gemiddelde hellingspercentage over de in 1 vermelde L (lengte gewasperceel).

Figuur B

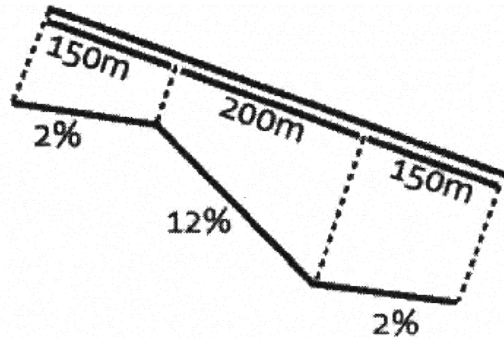
Gemiddeld hellingspercentage = 1.

Figuur C

Gemiddeld hellingspercentage: $300/500 \times 6 + 200/500 \times 1 = 4$

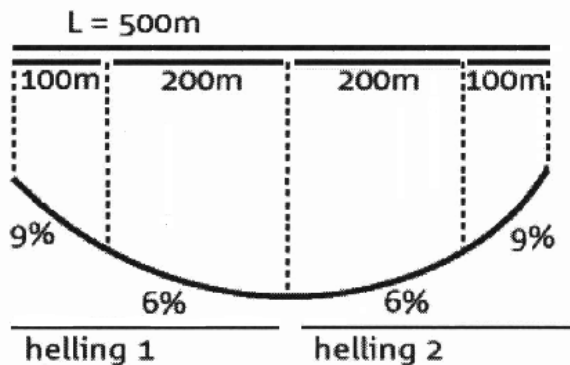
Figuur D

Gemiddeld hellingspercentage: $150/500 \times 2 + 200/500 \times 12 + 150/500 \times 2 = 6$

- b. Bij het bepalen van het hellingspercentage van holle gewaspercelen is het laagste punt van het gemiddelde van twee hellingen bepalend.

Figuur E

Gemiddeld hellingspercentage van helling 1: $200/300 \times 6 + 100/300 \times 9 = 7$

helling 2: idem

Gemiddeld hellingspercentage gewasperceel:

$300/600 \times 7 + 300/600 \times 7 = 7$

- c. Bij het bepalen van het hellingspercentage van bolle percelen is het hoogste punt van het gemiddelde van twee hellingen bepalend.

Tweede lid

Zonder nadere clausulering zou het verbod in het eerste lid vergaande consequenties hebben voor het gebruik van dierlijke meststoffen op bouwland met een hellingspercentage van 7 of meer. In de praktijk wordt dierlijke meststoffen vrijwel altijd aangewend vóór het inzaaien of poten van een gewas. Feitelijk vindt het gebruik van dierlijke meststoffen dus altijd plaats op niet-beteelde grond. Om te voorkomen dat het gebruik van dierlijke meststoffen op hellingen van meer dan 7% daardoor niet meer mogelijk zou zijn, bepaalt het tweede lid dat dit verbod niet geldt als uiterlijk acht dagen na het bemesten een gewas wordt ingezaaid of gepoot. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen maïs, aardappelen en bieten enerzijds en overige gewassen anderzijds. Voor percelen met een hellingspercentage van 7 tot 18 waarop het gebruik van dierlijke meststoffen

toegestaan als binnen 8 dagen na het aanwenden hiervan een ander gewas dan maïs, aardappel of bieten op het perceel worden geteeld.

Maïs, aardappelen en bieten zijn sterk erosiebevorderende gewassen. Daarom is voor percelen met een hellingspercentage van 7 tot 18 waarop maïs, aardappelen of bieten worden geteeld het gebruik van dierlijke meststoffen vóór het inzaaien of poten van deze gewassen alleen toegestaan indien de desbetreffende percelen een bepaalde maximum lengte hebben en door een duidelijk zichtbare kavelgrens zijn afgebakend of over de volle breedte worden begrensd door grond waarop een ander gewas wordt geteeld dan maïs, aardappelen of bieten. Een duidelijk waarneembare kavelgrens is bijvoorbeeld een weg, een heg of een houtwal. Indien het perceel wordt begrensd door grond waarop een ander gewas dan maïs, aardappelen of bieten wordt geteeld, moet de met dat gewas beteelde grond een lengte hebben van ten minste honderd meter.

Artikel 4.1190 (bodem: gebruik op hellingen bouwland)

Dit artikel bevat een verbod voor het gebruik van dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen stikstofkunstmest op bouwland met een hellingspercentage van meer dan 18%. Het artikel heeft zowel betrekking op landbouwgronden als op natuurgronden en overige gronden. Op hellingen steiler dan 18% mogen meststoffen alleen op grasland worden aangewend.

Artikel 4.1191 (bodem: teelt van maïs op zand- en lössgronden)

Eerste lid

Maïs is een relatief stikstofbehoefstig gewas. Om te voorkomen dat deze stikstof uitspoelt naar grondwater of een oppervlaktewaterlichaam, is het op zand- en lössgronden verplicht om een zogenaamd vanggewas te telen. Deze vanggewassen zijn gras, winterrogge, bladkool, bladrammenas, wintertarwe, wintergerst, triticale of Japanse haver. Vanggewassen nemen in het najaar nog een substantiële hoeveelheid stikstof op. Het artikel heeft zowel betrekking op landbouwgronden als op natuurgronden en overige gronden.

Tweede lid

Dit lid verbiedt de vernietiging van het vanggewas tot 1 februari van het daaropvolgende jaar. Dit om ervoor te zorgen dat het vanggewas ook daadwerkelijk de kans krijgt om de stikstof uit de grond op te nemen.

Artikel 4.1192 (lucht: emissiearm aanwenden)

Eerste lid

Dierlijke meststoffen worden emissiearm aangewend. Onder emissiearm aanwenden wordt het gebruik van dierlijke meststoffen verstaan overeenkomstig de voorschriften die in het [BBT-document emissiearm aanwenden] zijn opgenomen. De inhoud van dit BBT-document is vergelijkbaar met die van bijlage I bij het Besluit gebruik meststoffen zoals dit besluit tot het inwerking treden van deze paragraaf gold.

Tweede lid

Dit lid bevat een uitzondering van de plicht in het eerste lid dierlijke meststoffen emissiearm aan te wenden. Op zandgrond in veenkoloniaal gebied en op Texel is de bodemgesteldheid van de gronden bijzonder gevoelig voor verstuiving van ingezaaide percelen en beschadiging van jonge planten. Het gevaar voor stuifschade doet zich met name voor in het vroege voorjaar bij droogte in combinatie met harde wind. Afdekken met een laagje runderdrijfmest is een effectieve maatregel om verstuiving te beperken. Het gaat om gronden die zijn ingezaaid of ingeplant. Op die wijze is het mogelijk gewassen tegen beschadiging te beschermen en erosie van gronden te beperken. De voorziening is beperkt tot de maanden waarin het gevaar van schade door winderosie het meest aanwezig is.

Derde lid

Dit lid bevat een uitzondering op de verplichting tot emissiearme aanwending van dierlijke meststoffen. De uitzondering geldt bij het gebruik van vaste mest op gronden met een hellingspercentage van minder dan 7 procent.

Het moet om gronden gaan waarop ofwel gras wordt geteeld ofwel waarop uitsluitend fruitteelt wordt uitgeoefend. Deze uitzonderingen laat de overige bepalingen in deze paragraaf onverlet. Zo is het gebruik van vaste mest op grasland niet toegestaan in de periodes genoemd in artikel 4.1184 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel 4.1193 (bodem: gebruik meststoffen op natuurgronden)

Eerste en tweede lid

Op natuurgronden worden alleen dierlijke meststoffen en compost gebruikt. Uiteraard geldt dit ook voor mengsels van deze meststoffen. De hoeveelheid fosfaat in die meststoffen die op of in de bodem van natuurgronden worden gebracht is begrensd. De gebruikte hoeveelheid fosfaat staat gelijk aan de hoeveelheid fosfaat in de op de grond zelf geproduceerde hoeveelheid mest, bijvoorbeeld bij extensieve begrazing van de gronden, vermeerderd met de hoeveelheid fosfaat in de op de grond aangevoerde dierlijke meststoffen. Als ook compost of mengsels worden gebruikt, mag de totale hoeveelheid fosfaat in de dierlijke meststoffen en compost de twintig kilogram niet overschrijden.

In het geval via maatwerkvoorschriften het gebruik van andere meststoffen wordt toegestaan is het ongewenst dat van de normen in dit lid wordt afgeweken in verband met de door Brussel verleende derogatie. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit kan in het maatwerkvoorschrift bepalen dat de fosfaatsnorm van 20 kilogram per hectare per jaar ook in die gevallen niet mag worden overschreden.

Derde lid

Voor grasland is een aparte bepaling opgenomen. Hierop mag maximaal 70 kilogram fosfaat per hectare per jaar worden gebruikt en maximaal 170 kilogram stikstof per hectare per jaar. Deze norm is gebaseerd op de mestproductie uit beweiding of de bemestingsbehoefte bij ruwvoerwinning van het desbetreffende grasland. De daarmee samenhangende mestgift is verantwoord uit het oogpunt van milieudoelen en uit het oogpunt van weidevogelbeheer.

Vierde lid

Bij het bepalen van de hoeveelheid compost, bedoeld in het tweede lid, gelden voor compost bijzondere regels ten aanzien van het bepalen van de hoeveelheid fosfaat in deze meststoffen. Compost bestaat uit twee componenten, namelijk organische afvalstoffen en bodembestanddelen, zoals zand of klei. De organische component is een meststof die onder meer fosfaat bevat. De fosfaatverbindingen in de organische component tellen mee voor het bepalen van de hoeveelheid fosfaat. Ook de bodembestanddelen van compost bevatten echter fosfaat. De hoeveelheid fosfaat in het bodembestanddeel moet in principe buiten beschouwing blijven bij het bepalen van de hoeveelheid fosfaat: door grond toe te voegen aan de bodem neemt het totale fosfaatgehalte van de bodem niet toe. Gelet op specifieke bodemverbeterende eigenschappen van compost, de plantaardige oorsprong van de organische component en het nuttig hergebruik van afvalstoffen wordt 50 procent van de hoeveelheid fosfaat in compost buiten beschouwing gelaten, met een maximum van 3,5 kilogram fosfaat per 1000 kilogram droge stof. Hierbij is aangesloten op de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet.

Vijfde lid

Dierlijke meststoffen en compost mogen alleen op natuurgronden worden gebruikt als aan het tweede en derde lid is voldaan. Deze leden zijn echter niet van toepassing wanneer er op het terrein een beheer wordt gevoerd en aan het beheer beperkingen zijn verbonden ten aanzien van de te gebruiken hoeveelheid dierlijke meststoffen of compost. Voorwaarde is wel dat het gebruik in

overeenstemming is met dat beheer. Het gaat om beheer in het kader van de Wet natuurbescherming in samenhang met de Kaderwet LNV-subsidies of beheer dat tot stand is gekomen met instemming van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Artikel 4.1194 (bodem: gebruik meststoffen op overige gronden)

Eerst en tweede lid

Op overige gronden worden alleen dierlijke meststoffen, herwonnen fosfaten, compost, overige organische meststoffen of anorganische meststoffen gebruikt. Uiteraard geldt dit ook voor mengsels van deze meststoffen. De hoeveelheid fosfaat die op of in de bodem van overige gronden mag worden gebracht is begrensd. De gebruikte hoeveelheid fosfaat staat gelijk aan de hoeveelheid fosfaat in de op de grond zelf geproduceerde hoeveelheid mest, bijvoorbeeld bij extensieve begrazing van de overige grond, vermeerderd met de hoeveelheid fosfaat in de op de grond aangevoerde meststoffen. In het geval via maatwerkvoorschriften het gebruik van andere meststoffen wordt toegestaan is het ongewenst dat van de normen in dit lid wordt afgeweken in verband met de door Brussel verleende derogatie. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit kan in het maatwerkvoorschrift bepalen dat de fosfaatnorm van 20 kilogram per hectare per jaar ook in die gevallen niet mag worden overschreden.

Derde lid

Voor grasland of bouwland op overige gronden is een aparte bepaling opgenomen. De gebruikte hoeveelheid meststoffen, bedoeld in het eerste lid, mag maximaal 80 kilogram fosfaat per hectare per jaar en maximaal 170 kilogram stikstof per hectare per jaar bevatten. In de praktijk betreft het hier voornamelijk gronden van hobbyboeren. Net als landbouwbedrijven hebben deze hobbyboeren ruimte nodig voor bemesting. De algemene norm van 20 kilogram fosfaat per hectare als opgenomen in het derde lid is voor deze doelgroep veel te laag. De normen in dit lid zijn uit het oogpunt van gewasbehoefte van deze teelten en uit het oogpunt van milieubelasting verantwoord. Hogere normen zijn voor deze teelten over het algemeen niet nodig, maar ook niet wenselijk, omdat anders voor meststoffen zou worden afgeweken van het algemene regime zoals dat op grond van de nitraatrichtlijn voor landbouwbedrijven geldt.

Vierde lid

Bij het bepalen van de hoeveelheid meststoffen, bedoeld in het eerste lid, gelden voor compost bijzondere regels voor het bepalen van de hoeveelheid fosfaat. Compost bestaat uit twee componenten, namelijk organische afvalstoffen en bodembestanddelen, zoals zand of klei. De organische component is een meststof die onder meer fosfaat bevat. De fosfaatverbindingen in de organische component tellen, mee voor het bepalen van de hoeveelheid fosfaat. Ook de bodembestanddelen van compost bevatten echter fosfaat. De hoeveelheid fosfaat in het bodembestanddeel moet in principe buiten beschouwing blijven bij het bepalen van de hoeveelheid fosfaat: door grond toe te voegen aan de bodem neemt het totale fosfaatgehalte van de bodem niet toe. Gelet op specifieke bodemverbeterende eigenschappen van compost, de plantaardige oorsprong van de organische component en het nuttige hergebruik van afvalstoffen wordt 50 procent van de hoeveelheid fosfaat in compost buiten beschouwing gelaten, met een maximum van 3,5 kilogram fosfaat per 1000 kilogram droge stof. Hierbij is aangesloten op de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet.

Paragraaf 4.116 Brengen van zuiveringsslib op of in de bodem

Artikel 4.1196 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf stelt regels aan het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib. Zuiveringsslib is een organische meststof. Deze paragraaf is niet van toepassing op het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib dat afkomstig is van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk en stedelijk afvalwater. De regels voor het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib is maar voor een beperkte en specifieke groep relevant. Om die reden is gekozen

hiervoor een aparte paragraaf in dit hoofdstuk van het Besluit activiteiten leefomgeving op te nemen. Deze algemene regels gelden voor schoon zuiveringsslib, voornamelijk afkomstig uit de voedingsmiddelenindustrie. Mocht er in uitzonderlijke gevallen nog gebruik worden gemaakt van zuiveringsslib afkomstig rioolwaterzuiveringsinstallaties dan geldt voor die categorie een vergunningplicht. De aanvraag hiertoe dient bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit te worden ingediend (zie artikel 3.48aa van het Besluit activiteiten leefomgeving en paragraaf 8.5.2.4b van het Besluit kwaliteit leefomgeving).

Artikel 4.1197 (milieu landbouwgronden: gebruik bij bevroren bodem of sneeuw)

Als de bovenste laag van de bodem is bevroren of is bedekt met sneeuw, is opname van zuiveringsslib door de gewassen niet mogelijk. Het is dan niet toegestaan zuiveringsslib op of in de bodem te brengen. Deze bepaling heeft een breder oogmerk (beperken van verontreiniging van het milieu), want het strekt er ook toe verontreiniging van een oppervlaktewaterlichaam of het riool te voorkomen. Hiermee wordt invulling gegeven aan bijlage II, onderdeel A, van de nitraatrichtlijn

Artikel 4.1198 (bodem: gebruik alleen op landbouwgronden)

Er wordt een onderscheid gemaakt in 3 hoofdcategorieën gronden: landbouwgronden, natuurgronden en overige gronden. Op deze gronden kunnen grasland, weidegronden en bouwland voorkomen; de subcategorieën. De drie hoofdcategorieën en de drie subcategorieën gronden kunnen bestaan uit klei, veen, zand of löss. De regels voor zuiveringsslib hebben alleen betrekking op landbouwgronden; op andere gronden is het gebruik niet toegestaan.

Artikel 4.1199 (bodem landbouwgronden: zuiverheid)

Uitsluitend zuiveringsslib dat ingevolge hoofdstuk III van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet verhandeld mag worden, mag daadwerkelijk worden gebruikt. Dit betekent ook dat het gebruik van zuiveringsslib waarvoor krachtens artikel 21, eerste lid, onderdeel h, van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet is afgeweken van het minimumgehalte aan organische stof of van de maximale waarden voor zware metalen of organische microverontreinigingen, moet plaatsvinden overeenkomstig de bij de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet vastgestelde doseringsbeperkingen. Hiermee wordt beoogd onacceptabele belasting van de bodem te voorkomen.

Artikel 4.1200 (bodem landbouwgronden: gebruik op met water verzadigde bodemlaag)

Zuiveringsslib wordt niet op of in de bodem gebracht als de bovenste bodemlaag met water verzadigd is. Dat ziet op de omstandigheid dat de bodem zo doorweekt is dat het water niet wegzakt. Daardoor ontstaat het gevaar van afspoeling van zuiveringsslib naar een oppervlaktewaterlichaam of van uitspoeling naar het grondwater. Hiermee is invulling gegeven aan het begrip 'drassig land', bedoeld in bijlage II, onderdeel A, van de nitraatrichtlijn.

Artikel 4.1201 (bodem landbouwgronden: gebruik bij bevoeien of beregenen)

In dit artikel is bepaald dat in de periode van 1 september tot en met 31 januari geen zuiveringsslib op of in de bodem mag worden gebracht als de bodem tegelijkertijd wordt bevoeid of beregend. Met dit artikel wordt invulling gegeven aan bijlage II, onderdeel A, en bijlage III, bij de nitraatrichtlijn.

Artikel 4.1202 (bodem landbouwgronden: gebruik steekvast zuiveringsslib)

Eerste lid

Deze bepaling regelt de perioden waarin het verboden is steekvast zuiveringsslib op of in de bodem te brengen. Deze voorschriften hebben tot doel zoveel mogelijk tegen te gaan dat minerale stikstof in het zuiveringsslib door uit- of afspoeling het grondwater of een oppervlaktewaterlichaam belast. Steekvast zuiveringsslib is zuiveringsslib dat niet verpompbaar is.

Tweede lid

Het eerste lid is niet van toepassing op grasland op klei- of veengronden van 1 tot en met 15 september (onder a). Ook is het eerste lid niet van toepassing op het aanwenden van steekvast zuiveringsslib op bouwland op kleigronden of veengronden (onder b).. Steekvast zuiveringsslib

bevat veelal een betrekkelijk laag gehalte aan minerale stikstof en een relatief hoog gehalte aan organisch gebonden stikstof. Bij lage temperaturen zal deze organisch gebonden stikstof niet of nauwelijks mineraliseren, zodat de kans op uitspoeling of afspoeling gering is. Daarnaast treedt er op kleigrond en veengrond meer denitrificatie op.

Het eerste lid geldt ook niet voor bouwland op zand- of lössgronden als hierop bomen worden geteeld. De aanplant hiervan vindt veelal in de eerste helft van de winter plaats. Gelet op het beperkte areaal aanplant en het beperkte gehalte minerale stikstof in steekvast zuiveringsslib, is het milieurisico gering. Deze uitzonderingen laat de overige bepalingen in deze paragraaf onverlet. Zo is het gebruik van steekvast zuiveringsslib op landbouwgronden die tegelijkertijd worden bevoeid of beregend niet toegestaan (artikel 4.1200 van het Besluit activiteiten leefomgeving).

Derde lid

Er kunnen omstandigheden zijn die rechtvaardigen dat steekvast zuiveringsslib regionaal ook nog na aanvang van de verbodsperiode wordt toegediend. Hiervan kan sprake zijn indien landbouwers in een bepaalde regio door extreme weersomstandigheden niet of redelijkerwijs niet in staat zijn geweest de mest binnen de regulier toegelaten periode toe te dienen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij aanhoudende regenval in de maanden juli en augustus. Met het oog hierop voorziet het derde lid in de mogelijkheid om de verbodsperiode, bedoeld in het eerste lid, met maximaal veertien dagen te bekorten indien daarvoor een landbouwkundige noodzaak bestaat.

Artikel 4.1203 (bodem landbouwgronden: gebruik vloeibaar zuiveringsslib)

Eerste lid

Deze bepaling regelt de perioden waarin het is verboden vloeibaar zuiveringsslib op of in de bodem te brengen. Vloeibaar zuiveringsslib is zuiveringsslib dat verpompbaar is.

Het doel is zoveel mogelijk tegen te gaan dat minerale stikstof in vloeibaar zuiveringsslib het grondwater of een oppervlaktewaterlichaam door uit- of afspoeling belast.

Tweede lid

Het eerste lid is niet van toepassing op grasland in de maand augustus (onder a) en voor bouwland van 1 tot en met 15 februari (onder b). Ook mag vloeibaar zuiveringsslib in augustus op bouwland worden gebracht als uiterlijk op 31 augustus winterkoolzaad wordt ingeplant (onder c, sub 1°). Hieraan is wel de voorwaarde verbonden dat het voor zaadwinning voor het daaropvolgende kalenderjaar is bedoeld. Ook is het gebruik van vloeibaar zuiveringsslib in de maand augustus toegestaan, indien aansluitend, maar uiterlijk op 31 augustus, een groenbemester wordt geteeld (onder c, sub 2°). Groenbemesters zijn gewassen die in staat zijn om veel plantaardige massa bovengronds te vormen waarbij veel nutriënten, met name stikstof, uit de bodem in deze massa wordt vastgelegd. Op een later moment wordt deze in de bodem gewerkt en kan het hoofdgewas de in de massa opgeslagen nutriënten benutten voor groei. Groenbemesters zijn onder meer bladrammenas, gele mosterd, gras en granen. Naast de functie om extra organische stof te leveren is het doel van een groenbemester om mineralen in de bodem vast te leggen. Gelet op deze eigenschap is het milieurisico van een latere mestgift beperkt. Tenslotte is het gebruik van vloeibaar zuiveringsslib in augustus toegestaan als het aansluitende najaar bloembollen worden geplant (onder c, sub 3°).

Deze uitzonderingen laat de overige bepalingen in deze paragraaf onverlet. Zo is het gebruik van vloeibaar zuiveringsslib op landbouwgronden die tegelijkertijd worden bevoeid of beregend niet toegestaan (artikel 4.1200 van het Besluit activiteiten leefomgeving).

Derde lid

Er kunnen omstandigheden zijn die rechtvaardigen dat vloeibaar zuiveringsslib regionaal ook na aanvang van de verbodsperiode op of in de bodem worden gebracht. Hiervan kan sprake zijn indien landbouwers in een bepaalde regio door extreme weersomstandigheden niet of redelijkerwijs niet in staat zijn geweest het vloeibaar zuiveringsslib binnen de regulier toegelaten periode toe te

dienen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij aanhoudende regenval in de maanden juli en augustus. Met het oog hierop voorziet dit lid in een mogelijkheid de verbodsperiode met maximaal twee weken te bekorten, indien hiervoor een landbouwkundige noodzaak bestaat.

Artikel 4.1204 (bodem landbouwgronden: gebruik op hellingen bij geulenerosie)

Als hoofdregel geldt dat het verboden is zuiveringsslib te gebruiken op gronden met een hellingspercentage van 7 of meer die zijn aangetast door geulenerosie. Dit is de meest ernstige vorm van bodemerosie, waarbij zich geulen van ten minste 30 centimeter diepte hebben gevormd.

Artikel 4.1205 (bodem landbouwgronden: gebruik op hellingen niet-beteelde grond)

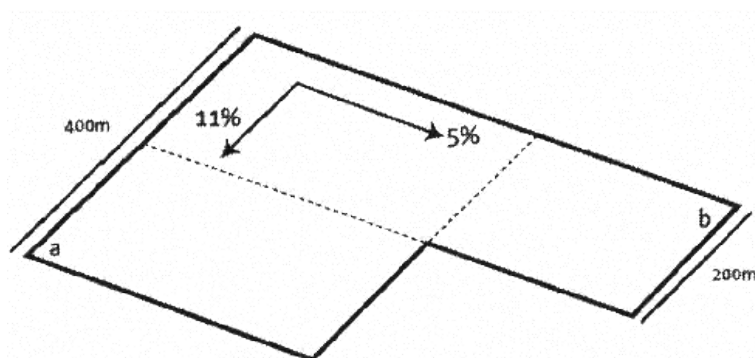
Het gebruik van zuiveringsslib is niet toegestaan op niet-beteelde grond met een hellingspercentage van 7 of meer, ook zonder dat sprake is van geulenerosie (zie artikel 4.1204 van het Besluit activiteiten leefomgeving). Als op deze grond geen gewas is ingezaaid of gepoot, bestaat er groot gevaar voor afspoeling van de genoemde meststoffen met het bodemmateriaal naar lager gelegen gronden. Niet-beteelde grond is grond waarvan niet kan worden waargenomen dat deze gelijkmatig met een gewas is bedekt.

Het hellingspercentage wordt berekend op basis van het hoogteverschil over de volle lengte van een perceel. Het is dus altijd een gemiddelde van de hellingspercentages die over de lengte van een perceel kunnen worden gemeten. Kuilen en bulten in het terrein spelen bij de berekening van het hellingspercentage dus geen rol. Alleen het hoogteverschil tussen de hoogste en laagste grens van het perceel bepaalt de steilte van de helling. Het hellingspercentage is het quotiënt van het hoogteverschil en de horizontale afstand, uitgedrukt in procenten.

Bij het bepalen van het hellingspercentage van gewaspercelen met één hoogste en één laagste punt is de steilste helling van het gewasperceel maatgevend voor het bepalen van de lengte van het perceel (L).

- a. *Bij het bepalen van het hellingspercentage van gewaspercelen met één hoogste en één laagste punt is de steilste helling van het gewasperceel maatgevend voor het bepalen van de lengte van het perceel (L).*

Figuur A

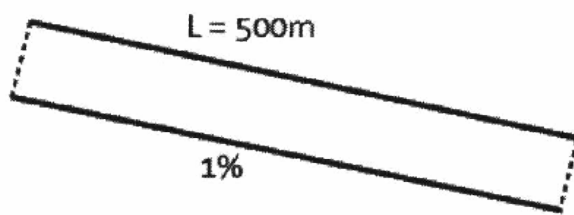

L van gewasperceel a = 400 m

L van gewasperceel b = 200 m

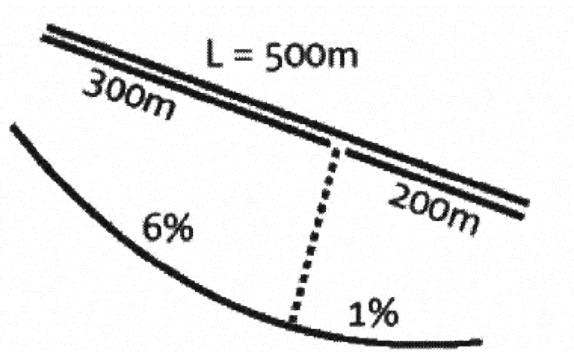
Bepaling van het gemiddelde hellingspercentage over de in 1 vermelde L (lengte gewasperceel).

Figuur B

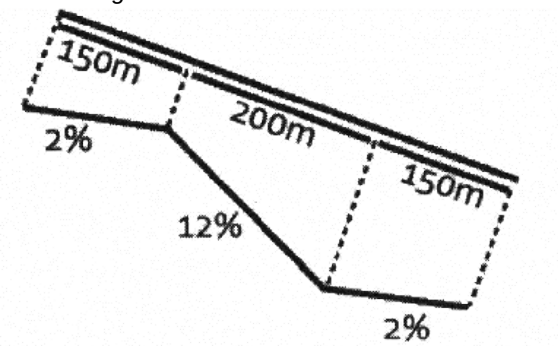
Gemiddeld hellingspercentage = 1.

Figuur C

Gemiddeld hellingspercentage: $300/500 \times 6 + 200/500 \times 1 = 4$

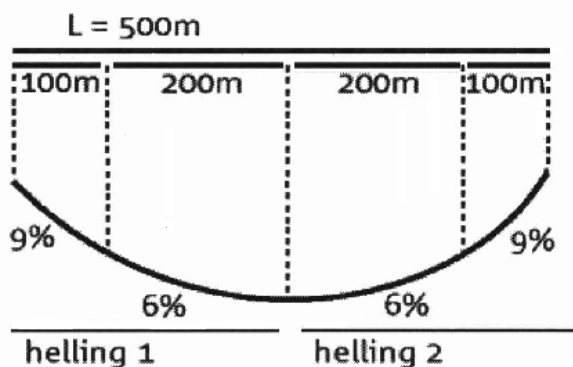
Figuur D

Gemiddeld hellingspercentage: $150/500 \times 2 + 200/500 \times 12 + 150/500 \times 2 = 6$

- b. Bij het bepalen van het hellingspercentage van holle gewaspercelen is het laagste punt van het gemiddelde van twee hellingen bepalend.

Figuur E

Gemiddeld hellingspercentage van helling 1: $200/300 \times 6 + 100/300 \times 9 = 7$
helling 2: idem

Gemiddeld hellingspercentage gewasperceel:
 $300/600 \times 7 + 300/600 \times 7 = 7$

- c. Bij het bepalen van het hellingspercentage van bolle percelen is het hoogste punt van het gemiddelde van twee hellingen bepalend.

Artikel 4.1206 (bodem landbouwgronden: gebruik op hellingen bouwland)

Op hellingen steiler dan 18% mag zuiveringsslib alleen op grasland worden aangewend; voor bouwland is dit verboden. Dit artikel bevat het verbod voor bouwland.

Artikel 4.1207 (bodem landbouwgronden: teelt van maïs op zand- en lössgronden)

Eerste lid

Maïs is een relatief stikstofbehoefstig gewas. Om te voorkomen dat deze stikstof uitspoelt naar grondwater of een oppervlaktewaterlichaam, is het op zand- en lössgronden verplicht om een zogenaamd vanggewas te telen. Deze vanggewassen zijn gras, winterrogge, bladkool, bladrammenas, wintertarwe, wintergerst, triticale of Japanse haver. Deze gewassen nemen in het najaar nog een substantiële hoeveelheid stikstof op.

Tweede lid

Dit lid verbiedt de vernietiging van het vanggewas tot 1 februari van het daaropvolgende jaar. Dit om ervoor te zorgen dat het vanggewas ook daadwerkelijk de kans krijgt om de stikstof uit de grond op te nemen.

Artikel 4.1208 (lucht landbouwgronden: emissiearm aanwenden)

Eerste lid

Zuiveringsslib wordt emissiearm aangewend. Onder emissiearm aanwenden wordt het gebruik van zuiveringsslib verstaan overeenkomstig de voorschriften die in het [BBT-document emissiearm aanwenden] zijn opgenomen. De inhoud van dit BBT-document is vergelijkbaar met die van bijlage I bij het Besluit gebruik meststoffen.

Tweede lid

Dit lid bevat een uitzondering op de verplichting tot emissiearme aanwending van zuiveringsslib. De uitzondering geldt bij het gebruik op zuiveringsslib op landbouwgronden met een hellingspercentage van minder dan 7 procent. Het moet om gronden gaan waarop ofwel gras wordt geteeld ofwel waarop uitsluitend fruitteelt wordt uitgeoefend. Deze uitzonderingen laat de overige

bepalingen in deze paragraaf onverlet. Zo is het gebruik van steekvast zuiveringsslib op grasland niet toegestaan in de periodes genoemd in artikel 4.1202 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Paragraaf 4.117 Het vernietigen van zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan

Artikel 4.1209 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf stelt regels aan het vernietigen van zoden van gras en het op of in de bodem brengen hiervan. 'Zode van gras' is de zode van gras op weidegronden van landbouwgronden, natuurgonden en overige gronden. Dit dient te worden onderscheiden van de producten die vrijkomen bij graszodenteelt. Deze geproduceerde graszoden worden gebruikt op gazons, sportvelden of recreatieterreinen. Om onduidelijkheid met de geproduceerde graszoden te voorkomen, wordt in het Besluit activiteiten leefomgeving over 'zode van gras' gesproken als de zode van gras op weidegronden wordt bedoeld.

Artikel 4.1210 (bodem: vernietigen zode gras op weidegronden)

Eerste lid

Het vernietigen van de zode van gras en het op of in de bodem brengen van vernietigde zode van gras op landbouwgronden, natuurgonden en overige gronden is niet toegestaan. Hieronder valt elke wijze van vernietiging van de zode van gras of dit nu mechanisch gebeurt – door middel van omploegen, eggen of frezen – of chemisch gebeurt, met behulp van een verdelgingsmiddel. Deze bepaling is opgenomen, omdat het vernietigen van de zode van gras tot gevolg heeft dat nitraten vrijkomen bij de vertering hiervan. Er is sprake van ophoping van minerale stikstof in de bodem door het afsterven van de wortels en stoppels en versnelde mineralisatie van organische stof in de bodem. Deze ophoping is groter naarmate de periode tussen het vernietigen van de zode van gras en het telen van een nieuw gewas groter is en naarmate het vervolggewas minder stikstof opneemt. Deze minerale stikstof is gevoelig voor verlies via uit- en afspoeling naar grondwater en een oppervlaktewaterlichaam, zeker in de periode buiten het groeiseizoen. Dergelijke gevolgen moeten juist worden voorkomen om de verplichtingen uit de nitraatrichtlijn na te komen.

In sommige perioden van het jaar bevat gras weinig nitraten en zal de uitspoeling gering zijn als de zode van gras wordt vernietigd. In dat geval zijn er geen bezwaren tegen het vernietigen in die periode.

Het vernietigen van de zode van gras vindt plaats met het oog op omzetting van weidegronden in bouwland, maar ook met het oog op weidegrondenvernieuwing. Melkveehouders stellen hoge eisen aan weidegronden; weidegronden moet een hoge voerproductie van hoge kwaliteit opleveren. Als de bestaande weidegronden hier niet meer aan voldoen, zal de bestaande zode van gras vernietigd worden en het gras opnieuw ingezaaid worden. De eisen met betrekking tot het vernietigen van de zode van gras gelden voor weidegronden, dus ook voor weidegronden op natuurgonden en overige gronden. Weidegronden op natuurgonden hebben over het algemeen een permanent karakter, zodat van vernietigen van de zode van gras geen sprake is. Maar in die gevallen waar herinzaai of zelfs omzetten in bouwland wordt toegestaan, is er geen reden om een uitzondering te maken op de in deze paragraaf gestelde eisen aan het vernietigen van de zode van gras.

Tweede lid

Dit lid bevat een aantal uitzonderingen op het eerste lid. Hierbij geldt dat de zode van gras uitsluitend mag worden vernietigd en op of in de bodem mag worden gebracht in de periode van het jaar dat het risico op verlies van stikstof het geringst is. Voor zand- of lössgronden is het risico op uitspoeling het grootst. Om die reden is de periode dat de zode van gras op die gronden mogen worden vernietigd het kortst. Om het mineralenverlies als gevolg van het vernietigen van de zode van gras tegen te gaan geldt voor deze gronden dat direct aansluitend een relatief stikstofbehoefte gewas of gras wordt geteeld (onder b en c). Hiermee wordt beoogd te voorkomen dat de in de gescheurde grasmat aanwezige stikstof verloren gaat naar het milieu.

Als een relatief stikstofbehoefstig gewas wordt aangemerkt een gewas waarvan het bemestingsadvies groter is dan de extra mineralisatie die vrijkomt na het vernietigen van weidegronden ten opzichte van blijvend bouwland. In bijlage VII zijn de relatief stikstofbehoefstige gewassen benoemd. Tot de relatief stikstofbehoefstige gewassen wordt ook gras gerekend. In onderdeel d is een uitzondering opgenomen op het verbod tot vernietiging van de zode van gras in de periode van 1 november tot en met 31 december voor weidegronden gelegen op kleigrond indien vervolgens als eerstvolgend gewas een bouwlandgewas wordt geteeld. Op kleigrond is het gebruikelijk om de zode van gras in het najaar te vernietigen en de grond om te ploegen, zodat in de winterperiode onder invloed van vorst natuurlijke verwerking optreedt, waardoor een goed zaai- of pootbed ontstaat om in het voorjaar bouwlandgewassen te zaaien of te planten.

Landbouwkundig is het verstandig om de zode van gras zo laat mogelijk in het najaar te vernietigen. Het gras groeit in deze periode nog en kan dus vrijkomende mineralen benutten. Daarnaast dient het vernietigen van de zode van gras vóór de vorstperiode plaats te vinden. Ook milieukundig is het noodzakelijk om de zode van gras zo laat mogelijk in het najaar te vernietigen, zodat het gras nog zoveel mogelijk beschikbare mineralen uit de bodem opneemt.

De temperatuur van de bodem is in november en december lager dan in bijvoorbeeld september. De mineralisatie van de stikstof uit de vernietigde zode van gras geschiedt in de wintermaanden in het algemeen langzaam, zodat er weinig uitspoeling kan optreden.

Derde lid

In dit lid is de uitzondering opgenomen dat het vernietigen van de zode van gras en het op of in de bodem brengen van de vernietigde zode van gras is toegestaan in de periode van 1 juni tot en met 15 juli als direct aansluitend wordt aangevangen met het telen van een gewas en hiervoor aaltjesbeheersing nodig is. Voor deze periode is gekozen omdat een gewas een bepaalde periode op de grond moet blijven staan om effectief te zijn in de aaltjesbeheersing. Het belangrijkste aaltjesbeheersende gewas voor de bestrijding van wortelstijg-aaltjes, *Tagetes*, dient minstens 100 dagen als groen gewas op het land te staan. Overigens is de aanname dat dit ook geldt voor andere aaltjesbeheersende gewassen. Mede hierdoor en rekening houdend met de toenemende kans op flinke nachtvorsten in de maand november, is vernietigen van de zode van gras na half juli te laat. Dat biedt tevens de mogelijkheid de inzaai van *Tagetes* (en andere aaltjesbeheersende gewassen die vorstgevoelig zijn) tot en met 15 juli toe te staan. Door op een perceel het vernietigen van de zode van gras en het vervolgens inzaaien met een aaltjesbeheersend gewas toe te staan wordt een veehouder de mogelijkheid geboden nog een tweede snede gras te oogsten alvorens het land te verhuren aan een bollenteler. Anderhalve maand wordt voldoende geacht voor het uitvoeren van alle noodzakelijke werkzaamheden. Daarbij is tevens rekening gehouden met onzekerheden rond oogsttijdstippen van de tweede snede en weersomstandigheden.

Direct aansluitend op het vernietigen van de zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan moet een aaltjesbeheersend gewas of een mengsel van aaltjesbeheersende gewassen worden gezaaid. Onder direct aansluiten wordt in dit verband verstaan dat er tussen het moment van vernietigen en van zaaien hooguit enkele dagen mogen zitten. Als derde voorwaarde geldt dat in het hierop volgende voorjaar een vervolgteelt moet worden gezaaid of geplant. Dit vervolggewas, dat als hoofdgewas van dat jaar wordt gezien, moet een gewas zijn dat gevoelig is voor aaltjes en derhalve baat heeft bij de teelt van aaltjesbeheersende gewassen.

Vierde lid

De in het derde lid aangewezen aaltjesbeheersende gewassen mogen in ieder geval niet voor 23 oktober van het jaar waarin ze zijn ingezaaid worden vernietigd. Op deze manier wordt bereikt dat het aaltjesbeheersende gewas in alle gevallen 100 dagen actief kan zijn.

Om de effectiviteit van Japanse haver te verhogen is het toegestaan dit gewas tussentijds te maaien om zaadvorming van het gewas tegen te gaan.

Vijfde lid

Naast het telen van relatief stikstofbehoefte gewassen worden in de praktijk ook specifieke tuinbouwgewassen geteeld, die vanuit oogpunt van vruchtwisseling en ziektebestrijding voordelen met zich mee brengen. Het gaat hierbij om tulp, krokus, iris en muscari. Deze gewassen zijn over het algemeen ook relatief stikstofbehoefte. Het vernietigen van de zode van gras en het op of in de bodem brengen hiervan is in de periode van 16 september tot en met 30 november toegestaan als direct na de vernietiging tulp, krokus, iris en muscari worden geplant. Dit zijn voorjaarsbloeiers. Door het telen van deze voorjaarsbloeiers op een vernietigde zode van gras wordt de oogstzekerheid verhoogd en het risico van het optreden van ziekten verkleind. Gezien de periode waarvoor deze uitzondering op het verbod tot vernietiging van de zode van gras geldt, is de verwachting dat dit ertoe leidt dat er gemiddeld later wordt vernietigd en geplant. De temperatuur van de bodem daalt gedurende het najaar en de winter, waardoor er minder stikstof mineraliseert en dus ook minder kan uitspoelen naar het grondwater. Daarnaast is het areaal tulp dat na weidegronden wordt geteeld niet groot. Het areaal aan krokus, iris en muscari is nog kleiner.

Artikel 4.1211 (bodem: stikstofhoudende meststoffen, bemonsterplicht en meetmethode)

Eerste lid

Bemesting van de gewassen, bedoeld in artikel 4.1210, tweede lid en derde lid van het Besluit activiteiten leefomgeving, mag slechts plaatsvinden als een bodemanalyse uitwijst dat dit noodzakelijk is. Bij de toegelaten relatief stikstofbehoefte gewassen zal vaak een aanvullende stikstofbemesting nodig zijn, omdat uit de vernietigde zode niet voldoende stikstof vrijkomt om de behoefte van het gewas volledig te dekken. Eventuele bemesting van dit gewas kan op grond van dit artikel alleen plaatsvinden op grond van een bemestingsadvies dat mede is gebaseerd op bodemanalyse. Hiermee wordt tegengegaan dat onnodige bemesting plaatsvindt en de stikstof alsnog uitspoelt naar grond- en oppervlaktewater.

Tweede lid

Er wordt een grondmonster genomen voor het bepalen van de minerale stikstof. Het grondmonster dient te worden bemonsterd en geanalyseerd door een hiervoor geaccrediteerd laboratorium dat voldoet aan NEN-EN-ISO/IEC 17025 of een buitenlands laboratorium met een gelijkwaardig kwaliteitsborgingsniveau. Zie hiervoor ook artikel 1.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving inzake wederzijdse erkenning. Voor de Nederlandse testlaboratoria geldt dat deze moeten voldoen aan de basiseisen die gesteld worden door de Raad van Accreditatie. Dit betekent dat het managementsysteem en de technische competentie van het laboratorium door onafhankelijke deskundigen worden getoetst en dienen te voldoen aan de eisen van NEN-EN-ISO/IEC 17025. De omvang van de technische competentie staat voor elk geaccrediteerd laboratorium vermeld op de website van de Raad voor Accreditatie (www.rva.nl), zodat een ieder kan zien welk laboratorium waarvoor is geaccrediteerd.

Artikel 4.1212 (bodem landbouwgronden: herverkaveling en infrastructurele werken)

Onderdeel a

In dit artikel is een uitzondering voor herverkavelingsprojecten opgenomen van het verbod om zode van gras te vernietigen en op of in de bodem te brengen. In het kader van de wettelijke herverkaveling wordt een plan van toedeling vastgesteld. Op basis van dit vastgestelde plan van toedeling wordt de kavelovergang uitgevoerd. Hierbij wordt de grond geschikt gemaakt voor eenzelfde soort grondgebruik als plaatsvond op de oude kavel. Ook worden werken uitgevoerd die de nieuwe kavels ontsluiten. Een deel van de werken wordt door de grondgebruiker zelf uitgevoerd, een deel wordt in de vorm van aanbesteding gecombineerd met andere werkzaamheden door aannemers uitgevoerd. Het ruilproces moet zoveel mogelijk buiten het groeiseizoen plaats vinden om kosteneffectief te zijn. In het voorjaar zijn, in verband met verstoring van het broedseizoen, werkzaamheden beperkt. Dit betekent dat al deze werkzaamheden moeten worden uitgevoerd in de periode augustus tot en met maart. Een deel van de werkzaamheden heeft betrekking op het vernietigen van de zode van gras. Het gaat hierbij om maximaal 7.000 hectares landbouwgrond

per jaar waarvan circa 3.000 hectares weidegronden. Gezien de beperkte omvang van deze oppervlakte en het belang van deze werkzaamheden zijn de milieukundige risico's aanvaardbaar.

Onderdeel b

Voor de planning en uitvoering van infrastructurele werken, zoals de aanleg van pijpleidingen, kan het verbod om de zode van gras te vernietigen buiten de daarvoor aangewezen periode, een aanzienlijk financieel nadeel hebben. Om aan dat bezwaar tegemoet te komen voorziet dit onderdeel voor de uitvoering van infrastructurele werken van groot openbaar belang in een uitzondering op het verbod. Deze maatregel is in dit besluit uitgewerkt in de vorm van een vrijstelling voor infrastructurele werken die netten zijn. Netten kunnen zijn gelegen of worden aangelegd in landbouwgronden waarop gras wordt geteeld. Indien de beheerder van een net werkzaamheden wil verrichten aan het net of een nieuw net aan wil leggen, is het nodig om in de landbouwgronden te graven en het gras te vernietigen. Bij andere infrastructurele werken als wegen wordt bij de aanleg daarvan eventueel aanwezig gras vernietigd.

Het milieueffect van deze uitzondering is beperkt, mede omdat de afgegraven zode van gras op een hoop bewaard wordt, waardoor de uitspoeling van nutriënten gering is.

Artikel 4.1213 (bodem: herstellen schade aan weidegronden)

In dit artikel is een uitzondering opgenomen van het verbod om zode van gras te vernietigen en op of in de bodem te brengen bij schade door droogte of door vraat van dieren zoals emelten of engerlingen. Aan deze uitzondering wordt een aantal voorwaarden verbonden. Allereerst moet de verwachte schade aanzienlijk zijn. In vergelijking met een jaar zonder droogte of vraat, moet er sprake zijn van een vermindering van de grasopbrengst zonder herinzaai van tenminste 25%. Tevens moet de totale oppervlakte beschadigd grasland tenminste 5% bedragen van de oppervlakte weidegronden die in gebruik zijns. Als de zode van gras is vernietigd, moet binnen zeven werkdagen, maar uiterlijk op 15 september van het lopende jaar, op de betreffende percelen gras worden heringezaaid.

Artikel 4.1214 (bodem: informeren vernietiging zode van gras)

Als de zode van gras wordt vernietigd moet dit binnen zeven werkdagen voorafgaand aan de vernietiging, maar uiterlijk op 31 augustus van het lopende jaar aan het bevoegd gezag worden gemeld. Deze informatieplicht hangt direct samen met de mogelijkheid van controle op de herinzaai van de gronden. Het bevoegd gezag is Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Het informeren kan feitelijk worden gedaan bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). Degene die de activiteit verricht moet aantonen dat aan de voorwaarden in artikel 4.1213 van het Besluit activiteiten leefomgeving is voldaan. Hiertoe moet hij een geregistreerd schade-expert een rapport laten opmaken waarin deze taxateur bevestigt dat aan de genoemde voorwaarden is voldaan. Deze expert staat geregistreerd bij de Stichting Nederlands Instituut van Register-Experts (NIVRE), de Nederlandse Vereniging van Agrarische Experts (NVAE) of de Stichting Verenigd register van taxateurs (VRT) of is verbonden aan een schadeverzekeringsmaatschappij die is opgenomen in een vergunningenregister van de Nederlandsche Bank (DNB) of de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Degene die de activiteit verricht is verplicht dit rapport bij het informeren van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit te overleggen.

§ 4.118 Graven in bodem met een kwaliteit onder de interventiewaarde bodemkwaliteit

Artikel 4.1215 (toepassingsbereik)

Deze paragraaf stelt regels aan het graven in bodem met een kwaliteit onder de interventiewaarde bodemkwaliteit. Het gaat om graven in bodem die verontreiniging bevat onder de waarde waarboven significante risico's voor mens, plant of dier bestaan als gevolg van verontreiniging van de bodem, en het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 kubieke meter. Voor nadere een toelichting op deze activiteit wordt verwezen naar de toelichting op artikel 3.48c.

Deze paragraaf is niet van toepassing als het graven in de bodem plaats vindt in verband met een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur. Bij spoedreparaties (gaslekken en lekke waterdrinkleidingen repareren) geldt uiteraard wel de zorgplicht: dat betekent dat bij de uitvoering van de activiteit het gezond verstand moet worden gebruikt. Daarbij zij gedacht aan bijvoorbeeld dat als bekend is – of visueel eenvoudig is vast te stellen – dat er verschil is in de kwaliteit van de grond, de verschillende lagen voorzichtigheidshalve gescheiden worden gehouden. Ook kan eventueel grond op een zeil worden neergelegd. Het gaat in deze om graven dat proportioneel moet zijn voor het uitvoeren van een spoedreparatie.

Artikel 4.1216 (aanwijzing modules: voorafgaand bodemonderzoek)

Dit artikel regelt dat bepalingen over voorafgaand bodemonderzoek van toepassing zijn. Het gaat om de onderzoeken zoals opgenomen in paragraaf 5.2.2. Zie ook de toelichting op deze paragraaf. Het is belangrijk dat de initiatiefnemer voorafgaand aan het uitvoeren van graven kennis heeft van de bodemkwaliteit. Zonder die kennis is het niet mogelijk om grond van verschillende kwaliteiten te herkennen en gescheiden te ontgraven en bestaat het gevaar dat verontreinigde grond zich kan verspreiden.

Artikel 4.1217 (bodem en afval): gescheiden houden grond en opdelen

Bij het ontgraven en afvoeren van grond wordt onderscheid gemaakt in partijen van verschillende kwaliteitsklasse. Hetzelfde geldt bij het terugplaatsen van grond in de bodem. Het gescheiden houden van verschillende partijen is in het belang van het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheren van afvalstoffen. Bij het ontgraven kan direct een indeling worden gemaakt in verschillende kwaliteitsklasse: dit zijn Landbouw/Natuur, Wonen en Industrie. Het apart houden van de verschillende partijen met verschillende kwaliteiten is van belang, om mengen te voorkomen en het eventueel hergebruik mogelijk te maken. Bij het graven onder de interventiewaarde bodemkwaliteit zal het vaak kunnen gaan om grond die herbruikbaar zal kunnen zijn. Een nadere toelichting op zorgvuldig graven is opgenomen in paragraaf 8.5 (zorgvuldig graven) van het algemeen deel van de toelichting.

In het tweede lid zijn de criteria opgenomen voor de indeling van verontreinigde of zwaar verontreinigde grond. Dit betreft grond die verontreinigd is boven de maximale waarde Industrie. Deze grond is niet generiek elders toepasbaar en dient te worden afgevoerd naar een verwerker (grondreiniger, immobilisatiebedrijf of stortplaats). De genoemde criteria zijn afkomstig van bijlage 4 van de Regeling reinigbaarheid grond 2006. Deze indeling is van belang voor de verwerking van de verontreinigde grond. Gescheiden ontgraven is van belang omdat verschillende verwerkingstechnieken bestaan, die andere eisen stellen aan de grondsoort en aanwezigheid en mate van bepaalde typen verontreinigingen. Meer informatie hierover is te vinden op de website van de Richtlijn herstel en beheer (water)bodemkwaliteit: www.bodemrichtlijn.nl.

Uit het voorafgaand bodemonderzoek blijkt welke grondsoorten aanwezig zijn en kan al een inschatting worden gemaakt voor de indeling van grondsoorten (zand, veen en klei). Te onderscheiden bodemlagen/grondsoorten geven meestal een verschil in aard en mate van verontreiniging en daarmee ook een verschil in verwerkingsmogelijkheden. De hoeveelheid fijne delen van de grond is met name van belang voor het bepalen van de reinigingskosten en de keuze van de reinigingstechnieken. Voor hergebruik is de fysische samenstelling van de grond evenwel ook van belang. Des te minder fijne delen (fractie < 32 tot 63 µm) de grond bevat des te minder residu ontstaat bij natte of 'extractieve' reiniging. Grond met minder dan 20 gewichtspercenten aan fijne delen is in het algemeen nat reinigbaar. Zwak siltig, matig siltig en kleilig zand kan daarom vrijwel altijd nat worden gereinigd. De grondsoorten sterk siltig zand, uiterst siltig zand en sterk tot zwak zandige klei zijn mogelijk nat reinigbaar.

Ook dient onderscheid gemaakt te worden tussen lagen met meer en minder bodemvreemd materiaal. Een laag die bestaat uit meer dan 50% (gewichtsperscentage) aan bodemvreemd materiaal, wordt niet gezien als grond maar als puin of afval. De aanwezigheid van puin en/of afval kan de kosten en/of het resultaat van de reiniging beïnvloeden. In veel gevallen verdient het

daarom aanbeveling om puin en afval op de locatie af te zeven op maximaal 32 mm. Als afzeven niet mogelijk is, dan een indeling maken van partijen met en partijen zonder puin en/of afval.

Na indeling op grondsoort en categorieën (verschillende kwaliteitsklassen voor hergebruik en niet toepasbare grond) is voor verontreinigde asbesthoudende grond een indeling nodig op asbestgehalten om een beoordeling van de reinigingsmogelijkheden te maken. Bij deze indeling spelen de hergebruikswaarde voor asbesthoudende grond (100 mg/kg droge stof gewogen) een belangrijke rol.

Voor natte reiniging nemen de reinigingskosten toe als de verontreinigingen meer dan een factor 5 boven de Maximale Waarden voor de bodemkwaliteitsklasse Industrie liggen. Daarom dient de verontreinigde grond te worden onderscheiden (na het indelen op zware metalen) in grond met verontreinigingen beneden 5 maal de Maximale Waarden voor de bodemkwaliteitsklasse Industrie en grond met verontreinigingen boven 5 maal de Maximale Waarden voor de bodemkwaliteitsklasse Industrie.

Bij aanwezigheid van organische verbindingen boven de maximale waarde Industrie (bijvoorbeeld minerale olie, PAK of vluchtige koolwaterstoffen) dient bij het graven en afvoer onderscheid te maken tussen fracties die uitsluitend verontreinigd zijn met organische verbindingen en fracties die (tevens) verontreinigd zijn met anorganische verbindingen (metalen en/of asbest). De achtergrond hiervan is dat voorkomen moet worden dat door vermenging een partij ontstaat die niet meer gereinigd kan worden, terwijl bij gescheiden ontgraven een deel van de grond wel gereinigd kan worden. Met de reinigingstechnieken thermische en biologische reiniging kunnen bijvoorbeeld alleen organische verbindingen afgebroken worden. Het immobiliseren van verontreinigde grond is daarentegen alleen mogelijk met grond die verontreinigd is met metalen.

Dit onderscheid komt in de plaats van het criterium dat in bijlage 4 van de Regeling beoordeling reinigbaarheid grond 2006 was opgenomen dat getrapt stuurde op de aanwezigheid van minerale olie, PAK, cyanide en chloorkoolwaterstoffen dat zich richtte op de verwerkingskosten die toenamen. Dit criterium werd in de praktijk nauwelijks meer toegepast.

Artikel 4.1218 (bodem en afval: tijdelijke uitname van grond)

In dit artikel zijn de eisen opgenomen waaraan voldaan moet worden bij de tijdelijke uitname van grond. De grond moet worden teruggeplaatst in hetzelfde ontgravingsprofiel. De grond wordt tevoren niet bewerkt en het terugplaatsen gebeurt onder dezelfde omstandigheden als waarin de grond is aangetroffen. Een nadere toelichting is opgenomen in paragraaf 8.5 (tijdelijke uitname) van het algemeen deel van de toelichting. Zeven is wel toegestaan, omdat zeven niet wordt aangemerkt als een bewerking. Zie voor verduidelijking van de criteria tijdelijk, op en nabij dezelfde plaats, onder dezelfde condities en zonder te zijn bewerkt ook de toelichting in Hoofdstuk 9 (toepassen van grond en baggerspecie).

Artikel 4.1219 (bodem: tijdelijke opslag van vrijkomende grond)

Tijdelijke opslag van vrijkomende grond is toegestaan gedurende de looptijd van de werkzaamheden en gedurende maximaal vier weken na het beëindigen van de werkzaamheden. Tijdens of na afloop van graven, kan het noodzakelijk zijn om de grond tijdelijk op te slaan, bijvoorbeeld omdat de grond tijdelijk uitgenomen wordt en na afloop van het werk weer teruggebracht in het oorspronkelijk ontgravingsprofiel. In artikel 4.1217 is aangegeven op welke wijze met de grond moet worden omgegaan die bij het graven vrijkomt en hoe deze wordt ingedeeld. De periode van vier weken is bedoeld om een afvoerbestemming te vinden voor de partij grond. Deze uitloop is opgenomen om het mogelijk te maken een afvoerbestemming te vinden (eerste lid).

De partijen die bij het ontgraven zijn onderscheiden, moeten ook gedurende de tijdelijke opslag gescheiden worden gehouden (tweede lid). Tussen de deelpartijen wordt enige afstand aangehouden of een fysieke scheidingswand aangebracht. Zie voor hetgeen met tijdelijke opslag

nadere toelichting ook paragraaf 8.5 (tijdelijke opslag). Bij tijdelijke uitname wordt zeven niet als een bewerking gezien.

Er is niet afzonderlijk geregeld dat waar nodig maatregelen moeten worden getroffen om te voorkomen dat de bodem ter plaatse van de tijdelijke opslag verontreinigd raakt, of dat emissies zich verspreiden naar de omgeving. Deze verplichting vloeit voort uit de specifieke zorgplicht van het BAL. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan maatregelen om verwaaiing van verontreinigde grond en met name van asbest tegen te gaan.

Artikel 4.1220 (bodem: afvoeren van grond)

Dit artikel geeft aan dat als de grond niet binnen vier weken wordt teruggeplaatst de grond dient te worden afgevoerd. Uiteraard dient de grond al wel te zijn ingedeeld en opgedeeld in partijen zoals uiteengezet in artikel 4.1217. Grond die voldoet aan de kwaliteitseisen voor toepassing elders (voldoet aan de maximale waarden Industrie) kan elders worden toegepast onder de regels voor toepassen in dit besluit. Ook is het mogelijk de grond elders tijdelijk op te slaan onder de regels voor de opslag van grond en baggerspecie in dit besluit. Zoals in artikel 4.117 is aangegeven dient bij het ontgraven indeling gemaakt te worden in verschillende kwaliteitsklassen: dit zijn Landbouw/Natuur, Wonen en Industrie.

Grond die niet elders toepasbaar is, kan worden afgevoerd naar

- een verwerker ten behoeve van reiniging of immobilisatie, of
- een stortplaats, waar de grond met een verklaring van niet-reinigbaarheid en niet-immobiliseerbaarheid (onthefing van het stortverbod voor grond zoals opgenomen in het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen) kan worden gestort, of
- een opslaglocatie elders die is vergund voor het opslaan van grond en baggerspecie.

Zie voor een nadere toelichting op afvoerbestemmingen ook de uitleg in paragraaf 8.5 (afvoeren van grond) van het algemeen deel van de toelichting

§ 4.119 Graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit

Artikel 4.1221 (toepassingsbereik)

In dit artikel is geregeld dat het graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit onder het toepassingsbereik van deze paragraaf valt. Het gaat om graven in bodem die verontreiniging bevat boven de waarde waarboven significante risico's voor mens, plant of dier bestaan als gevolg van verontreiniging van de bodem, en het bodemvolume waarin wordt gegraven meer is dan 25 kubieke meter. Voor een nadere toelichting op deze activiteit wordt verwezen naar de toelichting op artikel 3.48e.

Deze paragraaf is niet van toepassing als het graven in de bodem plaats vindt in verband met een spoedreparatie van vitale ondergrondse infrastructuur. Bij spoedreparaties (gaslekken en lekkende waterdrinkleidingen repareren) geldt uiteraard wel de zorgplicht: dat betekent dat bij de uitvoering van de activiteit het gezond verstand moet worden gebruikt. Daarbij zij gedacht aan bijvoorbeeld dat als bekend is – of visueel eenvoudig is vast te stellen – dat er verschil is in de kwaliteit van de grond, de verschillende lagen voorzichtigheidshalve gescheiden worden gehouden. Ook kan eventueel grond op een zeil worden neergelegd. Dat er op het moment dat er een spoedreparatie plaats moet vinden geen tijd is om te voldoen aan bijvoorbeeld de meldingsplicht moge duidelijk zijn. Het gaat in deze om graven dat proportioneel moet zijn voor het uitvoeren van een spoedreparatie.

Artikel 4.1222 (melding)

Het graven in bodem met een kwaliteit boven de interventiewaarde bodemkwaliteit moet ten minste vijf dagen voor het begin ervan worden gemeld aan het bevoegd gezag. Het betreft hier een melding. Bij gebreke van de melding is de activiteit verboden. In het tweede lid is aangegeven welke gegevens en bescheiden bij de melding moeten worden overgelegd.

Er is voor graven gekozen voor een termijn van vijf werkdagen. Met deze termijn kan de initiatiefnemer op korte termijn na de melding beginnen met de werkzaamheden. Dat is een werkwijze die bij graven wenselijk wordt geacht. Nadat de bodemonderzoeken zijn afgerond heeft de initiatiefnemer voldoende informatie om snel aan de slag te kunnen. Voor het bevoegd gezag biedt die vijf werkdagen voldoende mogelijkheid om risico gerichte handhaving te kunnen uitoefenen. De melding dient ook de lozingsroutes te bevatten.

Als een milieukundig begeleider moet worden ingeschakeld moet de naam en het adres van de milieukundig begeleider worden aangegeven. De naam en het adres van degene die de activiteit uitvoert moet ook worden aangegeven. In de praktijk van grondverzet en sanering is het gebruikelijk dat de informatie door de opdrachtgever, de adviseur of de uitvoerder wordt verstrekt. Voor adequaat toezicht en handhaving is het van belang dat de uitvoerder bekend is. Aan de hand van deze gegevens kan het bevoegd gezag bijvoorbeeld beoordelen of terecht geconcludeerd is dat het gaat om graven boven de interventiewaarde bodemkwaliteit en of toezicht nodig is. De gegevens van de melding hebben onder meer als doel risicogericht toezicht mogelijk te maken.

Bij wijziging van de gegevens dient de initiatiefnemer dat door te geven. De verbodsbepaling herleeft hierdoor voor de gewijzigde gegevens. Hiervoor geldt een termijn van vijf werkdagen. Na deze dagen mogen de doorgegeven wijzigingen worden toegepast.

Bepalingen over het elektronisch verkeer en de mogelijkheden om per post een melding te doen zijn opgenomen in het Omgevingsbesluit, zie daarvoor afdeling 12.1 van dat besluit en de toelichting daarop.

Artikel 4.1223 (gegevens en bescheiden voor het begin van de activiteit)

Vijf werkdagen voor het begin van de activiteit moet naast de gegevens als vermeld in het artikel over de melding ook informatie worden verstrekt aan het bevoegd gezag over de verwachte duur van de activiteit en de aanleiding en doel van de activiteit. Het gaat hierbij om informatie en niet om een melding. Het verstrekken van gegevens en bescheiden kan zowel elektronisch als per post; zie daarvoor afdeling 12.1 van het Omgevingsbesluit en de toelichting daarop.

Artikel 4.1224 (aanwijzing modules: voorafgaand bodemonderzoek)

Dit artikel regelt dat de bepalingen over voorafgaand bodemonderzoek van toepassing zijn. Het gaat om de onderzoeken zoals opgenomen in paragraaf 5.2.2. Zie ook de toelichting op deze paragraaf. Het is belangrijk dat de initiatiefnemer voorafgaand aan het uitvoeren van graven kennis heeft van de bodemkwaliteit. Zonder die kennis is het niet mogelijk om grond van verschillende kwaliteiten te herkennen en gescheiden te ontgraven en bestaat het gevaar dat verontreinigde grond zich kan verspreiden.

Artikel 4.1225 (bodem: gescheiden houden grond en indelen)

Bij het ontgraven en afvoeren van grond wordt onderscheid gemaakt in partijen van verschillende kwaliteitsklassen. Hetzelfde geldt bij het terugplaatsen van grond in de bodem. Het gescheiden houden van verschillende partijen is in het belang van het beschermen van de gezondheid, het beschermen van de kwaliteit van de bodem en het doelmatig beheren van afvalstoffen. Bij het ontgraven kan direct een indeling worden gemaakt in verschillende kwaliteitsklasse: dit zijn Landbouw/Natuur, Wonen en Industrie. Het apart houden van de verschillende partijen met verschillende kwaliteiten is van belang, om mengen te voorkomen en het eventueel hergebruik mogelijk te maken. Bij het graven onder de interventiewaarde bodemkwaliteit zal het vaak kunnen gaan om grond die herbruikbaar zal kunnen zijn. Een nadere toelichting op zorgvuldig graven is opgenomen in paragraaf 8.5 (zorgvuldig graven) van het algemeen deel van de toelichting.

In het tweede lid zijn de criteria opgenomen voor de indeling van verontreinigde of zwaar verontreinigde grond. Dit betreft grond die verontreinigd is boven de maximale waarde Industrie. Deze grond is niet generiek elders toepasbaar en dient te worden afgevoerd naar een verwerker (grondreiniger, immobilisatiebedrijf of stortplaats). De genoemde criteria zijn afkomstig van bijlage 4 van de Regeling reinigbaarheid grond 2006. Deze indeling is van belang voor de verwerking van

de verontreinigde grond. Gescheiden ontgraven is van belang omdat verschillende verwerkingstechnieken bestaan, die andere eisen stellen aan de grondsoort en aanwezigheid en mate van bepaalde typen verontreinigingen. Meer informatie hierover is te vinden op de website van de Richtlijn herstel en beheer (water)bodemkwaliteit: www.bodemrichtlijn.nl.

Uit het voorafgaand bodemonderzoek blijkt welke grondsoorten aanwezig zijn en kan al een inschatting worden gemaakt voor de indeling van grondsoorten (zand, veen en klei). Te onderscheiden bodemlagen/grondsoorten geven meestal een verschil in aard en mate van verontreiniging en daarmee ook een verschil in verwerkingsmogelijkheden. De hoeveelheid fijne delen van de grond is met name van belang voor het bepalen van de reinigingskosten en de keuze van de reinigingstechnieken. Voor hergebruik is de fysische samenstelling van de grond evenwel ook van belang. Des te minder fijne delen (fractie < 32 tot 63 µm) de grond bevat des te minder residu ontstaat bij natte of 'extractieve' reiniging. Grond met minder dan 20 gewichtspercenten aan fijne delen is in het algemeen nat reinigbaar. Zwak siltig, matig siltig en kleilig zand kan daarom vrijwel altijd nat worden gereinigd. De grondsoorten sterk siltig zand, uiterst siltig zand en sterk tot zwak zandige klei zijn mogelijk nat reinigbaar.

Ook dient onderscheid gemaakt te worden tussen lagen met meer en minder bodemvreemd materiaal. Een laag die bestaat uit meer dan 50% (gewichtsperscentage) aan bodemvreemd materiaal, wordt niet gezien als grond maar als puin of afval. De aanwezigheid van puin en/of afval kan de kosten en/of het resultaat van de reiniging beïnvloeden. In veel gevallen verdient het daarom aanbeveling om puin en afval op de locatie af te zeven op maximaal 32 mm. Als afzeven niet mogelijk is, dan een indeling maken van partijen met en partijen zonder puin en/of afval.

Na indeling op grondsoort en categorieën (verschillende kwaliteitsklassen voor hergebruik en niet toepasbare grond) is voor verontreinigde asbesthoudende grond een indeling nodig op asbestgehalten om een beoordeling van de reinigingsmogelijkheden te maken. Bij deze indeling spelen de hergebruikswaarde voor asbesthoudende grond (100 mg/kg droge stof gewogen) een belangrijke rol.

Voor natte reiniging nemen de reinigingskosten toe als de verontreinigingen meer dan een factor 5 boven de Maximale Waarden voor de bodemkwaliteitsklasse Industrie liggen. Daarom dient de verontreinigde grond te worden onderscheiden (na het indelen op zware metalen) in grond met verontreinigingen beneden 5 maal de Maximale Waarden voor de bodemkwaliteitsklasse Industrie en grond met verontreinigingen boven 5 maal de Maximale Waarden voor de bodemkwaliteitsklasse Industrie.

Bij aanwezigheid van organische verbindingen boven de maximale waarde Industrie (bijvoorbeeld minerale olie, PAK of vluchtige koolwaterstoffen) dient bij het graven en afvoer onderscheid te maken tussen fracties die uitsluitend verontreinigd zijn met organische verbindingen en fracties die (tevens) verontreinigd zijn met anorganische verbindingen (metalen en/of asbest). De achtergrond hiervan is dat voorkomen moet worden dat door vermenging een partij ontstaat die niet meer gereinigd kan worden, terwijl bij gescheiden ontgraven een deel van de grond wel gereinigd kan worden. Met de reinigingstechnieken thermische en biologische reiniging kunnen bijvoorbeeld alleen organische verbindingen afgebroken worden. Het immobiliseren van verontreinigde grond is daarentegen alleen mogelijk met grond die verontreinigd is met metalen.

Dit onderscheid komt in de plaats van het criterium dat in bijlage 4 van de Regeling beoordeling reinigbaarheid grond 2006 was opgenomen dat getrapt stuurde op de aanwezigheid van minerale olie, PAK, cyanide en chloorkoolwaterstoffen dat zich richtte op de verwerkingskosten die toenamen. Dit criterium werd in de praktijk nauwelijks meer toegepast.

Artikel 4.1226 (bodem: tijdelijke uitname van grond)

In dit artikel zijn de eisen opgenomen waaraan voldaan moet worden bij de tijdelijke uitname van grond. De grond moet worden teruggeplaatst in hetzelfde ontgravingsprofiel. De grond wordt tevoren niet bewerkt en het terugplaatsen gebeurt onder dezelfde omstandigheden als waarin de grond is aangetroffen. Zeven is toegestaan, omdat zeven niet wordt aangemerkt als een bewerking.

Zie ook de toelichting in paragraaf 8.5 (tijdelijke uitname). Zie voor verduidelijking van de criteria tijdelijk, op en nabij dezelfde plaats, onder dezelfde condities en zonder te zijn bewerkt ook hoofdstuk 9 (toepassen van grond en baggerspecie)

Artikel 4.1226a (bodem: tijdelijke opslag van vrijkomende grond)

Tijdelijke opslag van vrijkomende grond is toegestaan gedurende de looptijd van de werkzaamheden en gedurende maximaal vier weken na het eindigen van de activiteit. Tijdens of na afloop van graven, kan het noodzakelijk zijn om de grond tijdelijk op te slaan, bijvoorbeeld omdat de grond tijdelijk uitgenomen wordt en na afloop van het werk weer teruggebracht in het oorspronkelijk ontgravingsprofiel. In artikel 4.1225 is aangegeven op welke wijze met de grond moet worden omgegaan die bij het graven vrijkomt en hoe deze wordt ingedeeld. De periode van vier weken is bedoeld om een afvoerbestemming te vinden voor de partij grond. Deze uitloop is opgenomen om het mogelijk te maken een afvoerbestemming te vinden (eerste lid).

De partijen grond die bij het ontgraven zijn onderscheiden, moeten ook gedurende de tijdelijke opslag gescheiden worden gehouden (tweede lid). Zie voor nadere toelichting op tijdelijke opslag ook paragraaf 8.5 (tijdelijke opslag) van het algemeen deel van de toelichting.

Er is niet afzonderlijk geregeld dat waar nodig maatregelen moeten worden getroffen om te voorkomen dat de bodem ter plaatse van de tijdelijke opslag verontreinigd raakt, of dat emissies zich verspreiden naar de omgeving. Deze verplichting vloeit voort uit de specifieke zorgplicht van het Besluit activiteiten leefomgeving. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan maatregelen om verwaaiing van verontreinigde grond en met name van asbest tegen te gaan.

Artikel 4.1227 (bodem: afvoeren van grond)

Dit artikel geeft aan dat als de grond niet binnen vier weken wordt teruggeplaatst de grond dient te worden afgevoerd. Uiteraard dient de grond al wel te zijn ingedeeld en opgedeeld in partijen zoals uiteengezet in artikel 4.1217. Grond die voldoet aan de kwaliteitseisen voor toepassing elders (voldoet aan de maximale waarden Industrie) kan elders worden toegepast onder de regels voor toepassen in dit besluit. Ook is het mogelijk de grond elders tijdelijk op te slaan onder de regels voor de opslag van grond en baggerspecie in dit besluit. Zoals in artikel 4.117 is aangegeven dient bij het ontgraven indeling gemaakt te worden in verschillende kwaliteitsklassen: dit zijn Landbouw/Natuur, Wonen en Industrie.

Grond die niet elders toepasbaar is, kan worden afgevoerd naar

- een verwerker ten behoeve van reiniging of immobilisatie, of
- een stortplaats, waar de grond met een verklaring van niet-reinigbaarheid en niet-immobiliseerbaarheid (onthefing van het stortverbod voor grond zoals opgenomen in het Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen) kan worden gestort, of
- een opslaglocatie elders die is vergund voor het opslaan van grond en baggerspecie.

Zie voor een nadere toelichting over afvoerbestemmingen ook de uitleg in paragraaf 8.5 (afvoeren van grond) van het algemeen deel van de toelichting

Artikel 4.1228 (kwaliteitsborging)

Alleen personen of bedrijven die een erkenning bodemkwaliteit hebben op grond van BRL SIKB 7000 voor het graven mogen het graven verrichten. Een 'erkenning bodemkwaliteit' is in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving omschreven als een erkenning als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit. Het Besluit bodemkwaliteit omschrijft een erkenning als beschikking van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat waarbij wordt vastgesteld dat een persoon of een instelling voor een werkzaamheid voldoet aan de bij of krachtens het Besluit bodemkwaliteit geldende voorwaarden.

Artikel 4.1229 (milieukundige begeleiding graafwerkzaamheden)

Alleen personen of bedrijven die een erkenning bodemkwaliteit hebben op grond van BRL SIKB 6000 voor het uitvoeren van milieukundige begeleiding mogen het graven begeleiden. Een 'erkenning bodemkwaliteit' is in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving omschreven als een erkenning als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit. Het Besluit bodemkwaliteit omschrijft een erkenning als beschikking van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat waarbij wordt vastgesteld dat een persoon of een instelling voor een werkzaamheid voldoet aan de bij of krachtens het Besluit bodemkwaliteit geldende voorwaarden.

Artikel 4.1230 (gegevens en bescheiden: beëindigen activiteit)

Ook na het beëindigen van de activiteit moet het bevoegd gezag worden ingelicht. Dit artikel geeft aan welke gegevens moeten worden verstrekt. Het betreft een informatieplicht. De activiteit is afgerond indien alle grond op de locatie is teruggeplaatst of afgevoerd van de locatie.

§ 4.120 Bodemsanering

Artikel 4.1231 (toepassingsbereik)

In dit artikel is geregeld dat het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan de verontreiniging van de bodem of van de verontreiniging van de bodem onder het toepassingsbereik van deze paragraaf valt. Voor een toelichting op deze activiteit wordt verwezen naar de toelichting op artikel 3.48h.

Artikel 4.1232 (melding)

Het saneren van verontreiniging van de bodem moet ten minste vier weken voor het begin ervan worden gemeld aan het bevoegd gezag. Het betreft hier een melding. Bij gebreken van de melding is de activiteit verboden. In het tweede lid is aangegeven welke gegevens en bescheiden bij de melding moeten worden overgelegd.

Als een milieukundig begeleider moet worden ingeschakeld moet de naam en het adres van de milieukundig begeleider worden aangegeven. De naam en het adres van degene die de activiteit uitvoert moet ook worden aangegeven. In de praktijk van grondverzet en sanering is het gebruikelijk dat de informatie door de opdrachtgever, de milieukundig begeleider of de uitvoerder wordt verstrekt. Voor adequaat toezicht en handhaving is het van belang dat de uitvoerder bekend is. Aan de hand van deze gegevens kan het bevoegd gezag bijvoorbeeld beoordelen of terecht geconcludeerd is dat het gaat om saneren van verontreiniging van de bodem en of toezicht nodig is. De gegevens van de melding hebben onder meer als doel risicogericht toezicht mogelijk te maken.

De gegevens over de lozing worden verstrekt omdat verschillende lozingsroutes zijn toegestaan. Voor alle lozingsroutes is het debiet van de lozing van belang. Bij lozen op het oppervlaktewater is de locatie van het lozingspunt relevant voor de waterbeheerder. De kwaliteit van het te lozen afvalwater blijkt uit de bodemonderzoeken, die op grond van paragraaf 5.2.2 moeten worden uitgevoerd. Bij wijziging van de gegevens dien te initiatiefnemer dat door te geven. Dat is van belang voor het toezicht. De verbodsbepaling herleeft hierdoor voor de gewijzigde gegevens.

Hiervoor geldt een termijn van vijf werkdagen. Na deze dagen mogen de doorgegeven wijzigingen worden toegepast. Voor de continuïteit van de bodemsanering is het wenselijk om gebruik de gewijzigde gegevens al na vijf werkdagen na de melding te kunnen toepassen. Voor het bevoegd gezag biedt die vijf werkdagen voldoende mogelijkheid om risico gerichte handhaving te kunnen uitoefenen.

Bepalingen over het elektronisch verkeer en de mogelijkheden om per post een melding te doen zijn opgenomen in het Omgevingsbesluit, zie daarvoor afdeling 12.1 van dat besluit en de toelichting daarop.

Artikel 4.1233 (aanwijzing modules: voorafgaande bodemonderzoeken)

Dit artikel regelt dat welke bepalingen over voorafgaand bodemonderzoek van toepassing zijn. Het gaat om de onderzoeken zoals opgenomen in paragraaf 5.2.2. Zie ook de toelichting op deze paragraaf. Het is belangrijk dat de initiatiefnemer voorafgaand aan het uitvoeren van saneren kennis heeft van de bodemkwaliteit. Zonder die kennis is het niet mogelijk om grond van verschillende kwaliteiten te herkennen en gescheiden te ontgraven en bestaat het gevaar dat verontreinigde grond zich kan verspreiden.

Artikel 4.1234 (bodem: 2 standaard saneringsmethodes)

In dit artikel worden als saneringsmethodes aangereikt het afdekken van de verontreiniging, het ontgraven van verontreiniging of een combinatie van beide methodes. In de volgende artikelen zijn deze methodes nader uitgewerkt. Het noemen van deze saneringsmethodes wil overigens niet zeggen dat andere saneringsmethodes zijn uitgesloten. Deze kunnen mogelijk worden gemaakt door het bevoegd gezag door het opnemen van maatwerkregels in het omgevingsplan of op verzoek van de initiatiefnemer een maatwerkvoorschrift vast te stellen betreffende een andere saneringsmethode.

Artikel 4.1235 (bodem: afdekken als saneringsmethode)

In dit artikel is het afdekken als saneringsmethode nader ingevuld. Het gaat om het aanbrengen van een afdeklaag die blootstelling van mensen aan verontreiniging op of in de bodem voorkomt. Een afdeklaag bestaat uit of een duurzaam aaneengesloten verhardingslaag, of een leeflaag bestaande uit een laag grond met een minimale dikte van 1,0 meter met een kwaliteit die past bij de functie. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om een verticale duurzaam aaneengesloten verhardingslaag tussen de kelder of om een leeflaag bestaande uit een laag grond om een speelplaats aan te leggen.

Aan een duurzaam aaneengesloten verhardingslaag wordt in ieder geval voldaan als de verhardingslaag bestaat uit beton, asfalt, asfaltbeton, stelconplaten of bestrating met klinkers of tegels (derde lid).

Als gekozen wordt voor herschikking van verontreinigde grond mag deze verontreinigde grond worden herschikt op dat deel van de locatie waar een afdeklaag wordt aangebracht (vierde lid). Herschikken wil zeggen dat de grond binnen de locatie wordt verplaatst. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat op de ene plaats grond wordt weggegraven (bijvoorbeeld ten behoeve van de aanleg van een leeflaag), terwijl op andere plaatsen binnen de locatie juist weer ruimte is om onder de afdeklaag grond kwijt te kunnen. Op herschikking van grond zijn de regels over het toepassen van grond niet van toepassing.

Artikel 4.1236 (bodem: bodemkwaliteit na verwijderen van verontreiniging)

In dit artikel is het ontgraven van verontreiniging als saneringsmethode nader ingevuld. Het gaat om het verwijderen van de verontreiniging van de bodem door grond te ontgraven tot ten minste het niveau van de waarde die gelijk is aan de waarde voor de bodemfunctieklasse wonen of industrie waarin de landbodem op grond van het Besluit bodemkwaliteit is ingedeeld, of de kwaliteitsklasse landbouw/natuur als de landbodem niet in de bodemfunctieklasse wonen of industrie is ingedeeld.

De waarde is derhalve afhankelijk waar de saneringslocatie is gelegen. Indien de saneringslocatie is gelegen in een gebied waarvoor de bodemfunctieklasse wonen of industrie is vastgesteld, is de terugsaneerwaarde gelijk aan of lager dan de maximale waarde voor die bodemfunctieklasse. Het maakt verschil uit of het een functie wonen of een functie industrie betreft.

De gemeente kan door het vaststellen van maatwerkregels een andere terugsaneerwaarde vaststellen.

Ten slotte is het mogelijk dat de sanering mede geschied ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater. In dat geval geldt de terugsaneerwaarde die daarvoor is opgenomen in de omgevingsverordening.

Artikel 4.1237 (bodem: kwaliteitsborging)

Alleen personen of bedrijven die een erkenning bodemkwaliteit hebben op grond van BRL SIKB 7000 voor het verrichten van bodemsanering mogen het saneren verrichten. Een 'erkenning bodemkwaliteit' is in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving omschreven als een erkenning als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit. Het Besluit bodemkwaliteit omschrijft een erkenning als beschikking van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat waarbij wordt vastgesteld dat een persoon of een instelling voor een werkzaamheid voldoet aan de bij of krachtens het Besluit bodemkwaliteit geldende voorwaarden.

Artikel 4.1238 (milieukundige begeleiding graafwerkzaamheden)

Alleen personen of bedrijven die een erkenning bodemkwaliteit hebben op grond van BRL SIKB 6000 voor het uitvoeren van milieukundige begeleiding mogen het saneren begeleiden. Een 'erkenning bodemkwaliteit' is in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving omschreven als een erkenning als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit. Het Besluit bodemkwaliteit omschrijft een erkenning als beschikking van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat waarbij wordt vastgesteld dat een persoon of een instelling voor een werkzaamheid voldoet aan de bij of krachtens het Besluit bodemkwaliteit geldende voorwaarden.

Artikel 4.1239 (bodem: aanvullende maatregelen uitdampen grondwater)

In dit artikel is aangegeven dat zo nodig bij het saneren ook maatregelen worden genomen om blootstelling aan uitdamping te voorkomen. Dit gebeurt dan door aanbrengen van een dampdichte laag of door extra ventilatievoorzieningen in een gebouw.

Artikel 4.1240 (water: lozingsroute afvalwater)

Dit artikel bepaalt dat het afvalwater afkomstig van het uitvoeren van een bodemsanering wordt geloosd op of in de bodem of op een oppervlaktewaterlichaam. Er is geen plicht om dit afvalwater te lozen, maar als geloosd wordt moet dat via de voorgeschreven route. Het gaat hier immers alleen om het 'te lozen' afvalwater; afvalwater kan ook worden afgevoerd naar een verwerker of worden hergebruikt.

Artikel 4.1241 (water: lozing op een oppervlaktewaterlichaam)

Bij het uitvoeren van het saneren van de bodem kan afvalwater ontstaan. In de praktijk zal dit veelal grondwater zijn dat ontstaat doordat er bemalen wordt alvorens de werkzaamheden aanvangen en gedurende werkzaamheden. Het grondwater dat vrijkomt wordt afvalwater zodra je je ervan wil ontdoen. In het afvalwater kunnen verontreinigende stoffen zitten. Artikel 4.1240 regelt dat het afvalwater geloosd mag worden op oppervlaktewater. Voor stoffen die vaak in de afvalwaterstroom voorkomen, zijn in dit artikel emissiegrenswaarden opgenomen. Deze emissiegrenswaarden zijn gebaseerd op het vereiste beschermingsniveau voor het aquatische milieu en een vertaling van de gehalten die met de beste beschikbare technieken kunnen worden bereikt. De waarden zijn ten opzichte van het Activiteitenbesluit milieubeheer en het Besluit Lozen Buiten Inrichtingen gecorrigeerd tot het niveau van BBT. Het eerder onder het Activiteitenbesluit en

het Besluit lozen buiten inrichtingen onderscheid tussen aangewezen en niet-aangewezen oppervlaktewater, is komen te vervallen.

Artikel 4.1242 (water: lozing op of in de bodem)

Bij het uitvoeren van een bodemsanering kan grondwater vrijkomen dat geloosd wordt. In de praktijk zal dit veelal grondwater zijn dat ontstaat doordat er bemalen wordt alvorens de werkzaamheden aanvangen en gedurende werkzaamheden. Het grondwater dat vrijkomt wordt afvalwater zodra je je ervan wil ontdoen. In het afvalwater kunnen verontreinigende stoffen zitten. Artikel 4.120 regelt dat het afvalwater geloosd mag worden op of in de bodem. In dit artikel wordt verwezen naar bijlage XX van het Besluit kwaliteit leefomgeving waarin toetsingswaarden zijn opgenomen voor te infiltreren water in de bodem.

Deze toetsingswaarden in bijlage XX zijn een (her)implementatie van de normen uit het Infiltratiebesluit Bodembescherming. Het infiltratiebesluit is indertijd gerelateerd aan de inmiddels ingetrokken EG-grondwaterrichtlijn⁴⁹; de normstelling wordt in een volgende tranche van de Omgevingswet nog herzien en in lijn gebracht met de huidige grondwaterrichtlijn.

Artikel 4.1243 (water: meetmethoden)

Dit artikel geeft aan welke normen gehanteerd worden voor het meten van emissiegrenswaarden. Artikelen met normbladen voor het bemonsteren van afvalwater schrijven niet voor dat het afvalwater moet worden bemonsterd, maar wel wat er moet gebeuren als er wordt bemonsterd. Er zijn normen opgenomen voor het bemonsteren en conserveren. Ook zijn de analysemethoden die moeten worden gebruikt voor de stoffen waaraan in artikel 4.1241 emissiegrenswaarden worden gesteld voorgeschreven.

Monsters moeten worden geconserveerd om te voorkomen dat in de monsters verandering optreedt voor de te analyseren parameter tussen het moment van bemonstering en het moment van analyse.

Artikel 4.1244 (beëindiging activiteit: gegevens en bescheiden)

In dit artikel is opgenomen dat binnen vier weken na afloop van de sanering aan het bevoegd gezag gegevens wordt verstrekt. Het gaat dan om de bestemming van overtollige grond, het eindresultaat van de sanering, en welke bijzondere omstandigheden zich hebben voorgedaan. Hierbij kan gedacht worden aan het aantreffen van een onverwachte verontreiniging.

Deze informatie geeft het bevoegd gezag inzicht in wat er gedaan is, en in de resultaten. Eventueel kan op basis hiervan toezicht worden uitgeoefend.

§ 4.121 Opslaan, zeven, mechanisch ontwateren en scheiden van zonder bewerking herbruikbare grond en baggerspecie

Naast de eisen in deze paragraaf is van belang dat grond en baggerspecie die een afvalstof zijn niet oneindig mogen worden opgeslagen. Zodra de opslag langer duurt dan drie jaar op land of tien jaar in het oppervlaktewater wordt paragraaf 3.3.12 van toepassing en gaan regels voor stortplaatsen gelden, waaronder een vergunningplicht.

Bij het opslaan van grond is ook van belang dat stuiven voorkomen wordt. Omdat grond niet bijzonder stuifgevoelig is, kan dit eenvoudig door bijvoorbeeld de grond te bevochtigen. Dit volgt uit de zorgplicht, en wordt niet in concrete voorschriften uitgewerkt. Als in een bijzonder geval stuiven een probleem blijft, kan het bevoegd gezag bij maatwerk de zorgplicht nader invullen. Het bevoegd gezag kan hiervoor de standaardvoorschriften uit paragraaf 4.103 opslaan goederen als uitgangspunt nemen.

---

⁴⁹ Richtlijn 80/68/EEG van de Raad van 17 december 1979 betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging veroorzaakt door de lozing van bepaalde gevaarlijke stoffen (PbEG 1980, L20).

Artikel 4.1245 (toepassingsbereik)

Hier wordt uitgeschreven wat onder zonder bewerking herbruikbare grond en baggerspecie verstaan wordt. De verschillende soorten en kwaliteitsklassen zijn gedefinieerd.

Artikel 4.1246 (melding)

Eerste en tweede lid

De melding is een verbod om de activiteit uit te voeren als bepaalde informatie niet is aangeleverd. De informatie die moet worden aangeleverd is zo simpel mogelijk gehouden, zodat duidelijk is wanneer aan de verplichting is voldaan en het verbod is opgeheven. Wat moet worden aangeleverd is welke kwaliteitsklassen wordt opgeslagen en of er wordt samengevoegd. Tevens is opgenomen dat bij een latere wijziging de initiatiefnemer ook een meldplicht heeft voor de wijzigingen.

Bij werkzaamheden kan het nodig zijn ergens tijdelijk grond op te slaan. Een meldingstermijn van vier weken is dan erg lang. Als dit eenmalig gebeurt en het gaat maar om één partij grond of baggerspecie geldt een kortere meldingstermijn. In die gevallen zal er ook geen sprake zijn van samenvoegen of van de noodzaak voor een eindsituatieonderzoek (zie de toelichting bij artikel 4.1248). Een initiatiefnemer kan per locatie maar één keer gebruik maken van de kortere meldingstermijn.

De melding kan bijvoorbeeld zijn:

- Er wordt schone grond opgeslagen, en grond van de kwaliteitsklasse wonen.
- Er wordt geen baggerspecie opgeslagen.
- Er worden partijen grond samengevoegd.
- Er wordt geen grond samengevoegd tot partijen groter dan 25 m³.
- Er worden alleen partijen schone grond samengevoegd.

Als de initiatiefnemer later besluit dat hij naast de gemelde opslagen ook grond van de kwaliteitsklasse industrie op gaat slaan, en dat hij wel grond wil samenvoegen tot partijen groter dan 25 m³, moet hij dat eerst melden voor hij dat mag doen.

Artikel 4.1247 (administratie partijen grond)

Met het oog op doelmatig beheer van afvalstoffen wordt een administratie bijgehouden van de opgeslagen partijen grond of baggerspecie, met daarin per partij geregistreerd de herkomst, de kwaliteitsklasse en de kwaliteitsverklaringen. De initiatiefnemer houdt een administratie bij van de opgeslagen grond of baggerspecie. De administratie hoeft niet actief aan het bevoegd gezag te worden gestuurd, het is voldoende als de handhaver de administratie kan inzien.

Naast de administratieplicht geldt op grond van hoofdstuk 10 Wm dat documenten over de overdracht van afvalstoffen ook bewaard moeten worden. Deze informatie hangt met de administratie samen. Het ligt voor de hand die bij elkaar te bewaren.

Artikel 4.1248 (aanwijzing modules: eindonderzoek bodem en bodembeschermende voorzieningen)

Eerste lid

Na het opslaan van grond van kwaliteit wonen of industrie of licht of matig verontreinigde baggerspecie is een eindonderzoek bodem verplicht. De paragraaf bodembeschermende voorzieningen stelt enkele aanvullende regels. Dit zijn eisen over het bijhouden van incidenten, en het bewaren van keuringsbewijzen. Deze gelden alleen als een bodembeschermende voorziening is voorgeschreven en dat is voor het opslaan van licht of matig verontreinigde baggerspecie.

Tweede lid

Het tweede lid zorgt ervoor dat een initiatiefnemer er bij het eenmalig opslaan van één partij grond of baggerspecie voor kan kiezen om van te voren de bodemkwaliteit te onderzoeken. Als de grond ter plaatse van de opslag ook toegepast zou mogen worden (simpel gezegd: even schoon of schoner is dan de onderliggende bodem) dan is een verontreiniging niet aannemelijk en kan het eindsituatieonderzoek achterwege blijven.

Artikel 4.1249 (water: voorkomen ontstaan afvalwater)

Grond wordt vaak bevochtigd om stuiven te voorkomen. Om de hoeveelheid afvalwater te beperken wordt voorgeschreven dat het water dat eerder met de opgeslagen grond in contact is geweest, opnieuw gebruikt wordt voor het bevochtigen van opgeslagen grond.

Artikel 4.1250 (water: lozingsroutes bij opslaan van licht verontreinigde baggerspecie)

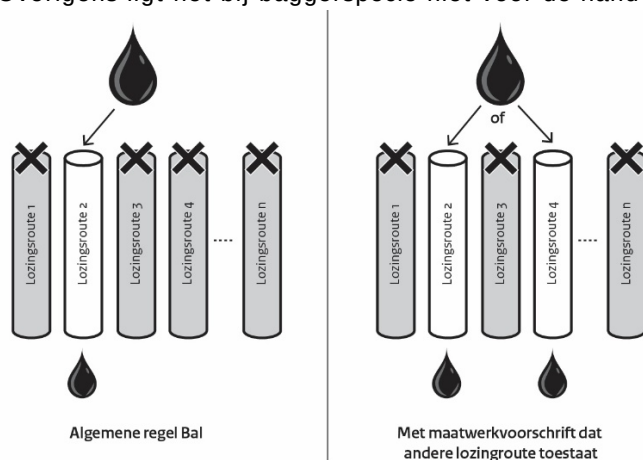
Eerste lid

Artikel 4.1250 eerste lid, bepaalt dat het afvalwater afkomstig van de opslag van licht of matig verontreinigde baggerspecie wordt geloosd in een vuilwaterriool. Er is geen plicht om dit afvalwater te lozen, maar als geloosd wordt moet dat via de voorgeschreven route. Het gaat hier immers alleen om het 'te lozen' afvalwater; afvalwater kan ook worden afgevoerd naar een verwerker of worden hergebruikt.

Er gelden geen lozingseisen voor grond van de kwaliteitsklasse wonen of industrie, omdat vastgesteld is dat de uitloging bij licht verontreinigde grond langzaam verloopt, en de uitloging bij opslag niet significant is.

Tweede lid

Als de specifieke omstandigheden van het geval daar aanleiding toe geven, kan bij maatwerkvoorschrift worden bepaald dat degene die de activiteit verricht via een andere lozingsroute mag lozen. Het bevoegd gezag dat het maatwerk stelt, kan een ander bevoegd gezag zijn dan het bevoegd gezag voor de controle op de naleving op het eerste lid. Lozen op het vuilwaterriool is een milieubelastende activiteit waarvoor de gemeente bevoegd gezag is, maar de waterbeheerder kan bijvoorbeeld bepalen dat lozen in het oppervlaktewater is toegestaan, waardoor het lozen een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam wordt. De waterbeheerder kan het gebod om te lozen in het vuilwaterriool niet opheffen. In het tweede lid is daarom geregeld dat als een alternatieve route via een maatwerkvoorschrift is toegestaan, het niet meer verplicht is gebruik te maken van de voorkeursroute, maar er wel nog gebruik van mag worden gemaakt. Overigens ligt het bij baggerspecie niet voor de hand een andere lozingsroute toe te staan.

Artikel 4.1251 (water: lozing op een oppervlaktewaterlichaam)

Licht of matig verontreinigde baggerspecie kan verschillende microverontreinigingen bevatten, zoals PAK's of zware metalen. De maximale gehalten zijn vastgelegd in het Besluit bodemkwaliteit. Die verontreinigingen zijn gebonden aan de vaste bestanddelen van de baggerspecie, en worden genormeerd via de onopgeloste stoffen. De eis aan chemisch zuurstofverbruik is een maatstaf voor de rijping van de bagger. Een baggerdepot dat is ingericht volgens het CIW-document Lozingen uit tijdelijke baggerspeciedepots voldoet in beginsel aan deze eisen.

Artikel 4.1252 (water: meetmethoden)

Dit artikel geeft aan welke normen gehanteerd worden voor het meten van emissiegrenswaarden. Artikelen met normbladen voor het bemonsteren van afvalwater schrijven niet voor dat het afvalwater moet worden bemonsterd, maar wel wat er moet gebeuren als er wordt bemonsterd. Er zijn normen opgenomen voor het bemonsteren en conserveren. Ook zijn de analysemethoden die moeten worden gebruikt voor de stoffen waaraan in artikel 4.1251 emissiegrenswaarden worden gesteld voorgeschreven. De versies van de NEN-EN-normen zijn overigens vastgesteld bij ministeriële regeling.

Monsters moeten worden geconserveerd om te voorkomen dat in de monsters verandering optreedt voor de te analyseren parameter tussen het moment van bemonstering en het moment van analyse.

Artikel 4.1253 (bodem: bodembeschermende voorziening bij opslaan baggerspecie)

Bij het opslaan van licht of matig verontreinigde baggerspecie is een bodembeschermende voorziening nodig, omdat tijdens de rijping van de bagger allerlei componenten naar de ondergrond kunnen uitloggen. De eisen zijn vergelijkbaar met de eisen voor foliebassins voor drijfmest.

Er gelden geen bodemeisen voor grond van de kwaliteitsklasse wonen of industrie, omdat vastgesteld is dat de uitloging bij licht verontreinigde grond langzaam verloopt, en de uitloging bij opslag niet significant is. Wel geldt dat grond na opslag volledig verwijderd moet worden en dat na opslag een eindonderzoek plaats vindt (artikel 4.1248).

Artikel 4.1254 (afval en bodem: samenvoegen partijen)

De regels over het samenvoegen van partijen zijn gebaseerd op artikel 4.2.3 uit de Regeling bodemkwaliteit. Dit schrijft voor dat het samenvoegen van verschillende partijen grond of baggerspecie tot een partij die groter is dan 25 m³, alleen is toegestaan, als deze:

- a. in dezelfde bodemkwaliteitsklasse zijn ingedeeld en
- b. zijn gekeurd en samengevoegd overeenkomstig BRL 9335 of BRL7500 door een persoon of instelling die daartoe beschikt over een erkenning.

Het samenvoegen van verschillende partijen verontreinigde grond of baggerspecie vooruitlopend op bewerking valt niet onder de BRL 9335. De samenvoegeregels (clusteren) vooruitlopend op bewerking van grond of baggerspecie zijn opgenomen in BRL 7500 en bijbehorende protocollen. De samenvoegeregels vooruitlopend op stort van grond zijn opgenomen in de Regeling beoordeling reinigbaarheid grond 2006.

Samenvoegen van herbruikbare grond met herbruikbare grond

Samenvoegen is alleen toegestaan voor zover sprake van dezelfde kwaliteitsklasse (< Achtergrondwaarde, Wonen of Industrie) en volgens en onder erkenning van de BRL 9335. Protocol 9335-1 geeft de mogelijkheid om kleine partijen grond van onbekende kwaliteit op basis van beperkte voorinformatie op te bulken tot een partij van maximaal 100 ton. Dit volgt onder andere uit hoofdstuk 18 van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP) als uitwerking van Hoofdstuk 10 Wet milieubeheer: "Een menghandeling mag niet tot gevolg hebben dat een van de afvalstoffen (of beide) op een laagwaardiger wijze wordt verwerkt".

Samenvoegen van herbruikbare grond met niet-herbruikbare grond

Het is niet toegestaan om herbruikbare (dat wil zeggen onder het Besluit bodemkwaliteit toepasbare) grond te mengen met grond die niet toepasbaar is op grond van het Besluit bodemkwaliteit. Dit volgt onder andere uit hoofdstuk 18 van het Landelijk Afvalbeheer Plan (LAP) en in het bijzonder in paragraaf VI onder 2 van het Sectorplan 39 (Grond).

Samenvoegen van niet-herbruikbare grond met niet-herbruikbare grond

Als het samenvoegen plaatsvindt voorafgaand aan de procesmatige bewerking (reiniging), is een erkenning verplicht voor de BRL 7500. Als het samenvoegen plaatsvindt voorafgaand aan het storten (met verklaring van niet reinigbaarheid), is de Regeling beoordeling reinigbaarheid grond van toepassing en moet het samenvoegen plaatsvinden door een BRL 9335 of BRL 7500 erkend bedrijf.

Paragraaf 6.4.2 van protocol 9335-1 geeft de mogelijkheid om kleine partijen niet reinigbare grond (tot 100 ton) samen te voegen tot één partij van maximaal 500 ton, waarvoor een verklaring van niet reinigbaarheid aangevraagd kan worden. Ook als de inrichting zelf niet de procesmatige bewerking uitvoert, maar toch niet herbruikbare partijen samenvoegt, geldt de erkenningsplicht. Het regelt dat partijen in beginsel alleen mogen worden samengevoegd door een erkend bedrijf met enkele specifieke uitzonderingen.

Paragraaf 4.122 Toepassen van bouwstoffen

Artikel 4.1255 (toepassingsbereik)

Paragraaf 4.122 gaat over het toepassen van bouwstoffen. Het kan zowel gaan om het toepassen op of in de landbodem als om het toepassen in een oppervlaktewaterlichaam (dat mede de water- en oeverbodem omvat).

In de lijst van begrippen die is opgenomen in de bijlage bij het Besluit activiteiten leefomgeving wordt voor een omschrijving van het begrip bouwstof verwezen naar het Besluit bodemkwaliteit, dat hierover verschillende bepalingen bevat.

In algemene zin wordt het begrip 'bouwstof' in het Besluit bodemkwaliteit omschreven als een materiaal waarin de totaalgehalten aan silicium, calcium of aluminium tezamen meer dan 10 gewichtsprocent van dat materiaal bedragen en dat is bestemd om te worden toegepast. In het kader van het Besluit bodemkwaliteit zijn regels gesteld om in geval van twijfel te bepalen of sprake is van een bouwstof of niet. In het kader van dat besluit zijn ook regels gesteld om te kunnen bepalen of sprake is van een bouwstof, onderscheidenlijk grond of baggerspecie. Door de verwijzing naar het begrip bouwstof in het Besluit bodemkwaliteit zijn deze regels ook relevant voor de toepassing van paragraaf 4.1. In de praktijk levert het meestal geen problemen op om vast te stellen of sprake is van een bouwstof.

Daarnaast is in het Besluit bodemkwaliteit bepaald dat onder bouwstof mede wordt verstaan een bouwstof die is vermengd met ten hoogste 20 gewichtsprocenten grond of baggerspecie, voor zover deze grond of baggerspecie daar geen functioneel onderdeel van uitmaakt. Deze uitbreiding van het begrip bouwstof geldt ook bij de toepassing van paragraaf 4.122.

In het Besluit bodemkwaliteit zijn vlakglas, metallisch aluminium, grond of baggerspecie uitgezonderd. Paragraaf 4.122 is op deze uitgezonderde materialen niet van toepassing. Grondstoffen of halffabricaten die niet direct worden toegepast, worden niet als bouwstof aangemerkt en vallen daarom eveneens buiten paragraaf 4.122.

In het tweede lid is bepaald dat het toepassen van bouwstoffen zowel het aanbrengen als het daarna aangebracht houden van bouwstoffen omvat. Ook het tijdelijk uitnemen en opnieuw toepassen van bouwstoffen valt hieronder. Er is dus geen sprake van een eenmalige activiteit. De bepalingen van paragraaf 4.122 blijven van toepassing zo lang de bouwstoffen in de functionele toepassing, waarin ze zijn aangebracht, aanwezig blijven.

Artikel 4.1256 (functionele toepassing)

Bouwstoffen mogen alleen worden toegepast in een functionele toepassing. In het Besluit bodemkwaliteit was sprake van de toepassing van bouwstoffen in een werk. Blijkens de omschrijving van dit begrip werd hiermee hetzelfde bedoeld als een 'functionele toepassing'. Door het begrip 'functionele toepassing' te gebruiken, is aansluiting gezocht bij paragraaf 4.123 over het toepassen van grond en baggerspecie, waarin is bepaald dat grond en baggerspecie alleen in bepaalde functionele toepassingen mogen worden toegepast, die zijn opgesomd in artikel 4.12, eerste lid.

Anders in paragraaf 4.123 is het voor bouwstoffen niet noodzakelijk om in artikel 4.1255 de functionele toepassingen waarin bouwstoffen mogen worden toegepast limitatief op te sommen. Voor het toepassen van grond en baggerspecie is dat in paragraaf 4.123 artikel 4.1264) wel gebeurd, omdat daarbij vaker onduidelijkheid bestaat of sprake is van een functionele toepassing of niet. Indien geen sprake is van een functionele toepassing, is sprake van het verwijderen (storten) van afvalstoffen, wat volgens de voorschriften van paragraaf 4.123 niet is toegestaan. Dit kan volgens de kaderrichtlijn afvalstoffen⁵⁰ alleen worden toegestaan wanneer hiervoor een individuele vergunning is verleend.

Bij bouwstoffen echter zal doorgaans sprake zijn van een functionele toepassing, omdat bouwstoffen speciaal met dat doel worden geproduceerd en het in het algemeen te duur zal zijn om niet in een functionele toepassing te gebruiken. Onder het begrip functionele toepassing vallen bijvoorbeeld bouwwerken, weg- en waterbouwkundige werken, zoals dijken, viaducten, (spoor)wegen of geluidswallen. Het gaat niet alleen om de aanleg, maar ook de instandhouding, het herstel en de uitbreiding van de toepassing. Uit artikel 4.1255 volgt dat het daarbij zowel gaat om het aanbrengen als aangebracht houden.

Mocht geen sprake zijn van een functionele toepassing, dan voldoet het toepassen van de bouwstoffen niet aan artikel 4.1256, eerste lid, en is het toepassen dus niet toegestaan.

Bouwstoffen kunnen een relatie met afvalstoffen hebben. Er doen zich hierbij twee situaties voor. Allereerst kunnen afvalstoffen worden gebruikt als grondstof voor de vervaardiging van bouwstoffen of kunnen worden bewerkt zodat ze als bouwstof kunnen worden toegepast. Daarnaast kan het gaan om bouwstoffen die vrijkomen uit een eerdere toepassing en dan de juridische status van afvalstof hebben.

Tegen het toepassen van afvalstoffen in een bouwstof of als bouwstof bestaat geen principieel bezwaar. Integendeel, verantwoord hergebruik (nuttige toepassing) van afvalstoffen is juist gewenst met het oog op een zuinig gebruik van grondstoffen die anders nodig zouden zijn om de bouwstoffen te vervaardigen. Ook verdient verantwoord hergebruik de voorkeur uit een oogpunt van het doelmatig beheer van afvalstoffen. Hergebruik en recycling waarbij afvalstoffen een tweede leven krijgen, staan hoger op de voorkeurslijst van verwerkingsmethoden in artikel 10.4 van de Wet milieubeheer dan bijvoorbeeld verbranden of storten.

Zo lang wordt voldaan aan de voorschriften die in paragraaf 4.122 voor het toepassen van bouwstoffen zijn gesteld, is het niet relevant of bouwstoffen al dan niet afvalstoffen zijn of daaruit zijn vervaardigd.

---

⁵⁰ Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 betreffende afvalstoffen en tot intrekking van een aantal richtlijnen (PbEU 2008 L 312).

Zo is zand dat uit een zandwinplas wordt gewonnen om te worden toegepast, een product. Daarentegen is baggerspecie die door het baggeren vrijkomt, zelfs als sprake is van niet verontreinigde baggerspecie, een afvalstof, die bij een functionele toepassing overeenkomstig paragraaf 4.123 nuttig kan worden toegepast. Dit verschil is geen aanleiding om de baggerspecie bij toepassen verschillend te behandelen, omdat vanuit het oogpunt van de bescherming van het milieu de herkomst niet relevant is.

Het is volgens paragraaf 4.122 dus niet nodig om vast te stellen of de bouwstoffen die worden toegepast, al dan niet als afvalstoffen moeten worden aangemerkt. Dit was ook al het uitgangspunt van de bepalingen over bouwstoffen in het Besluit bodemkwaliteit. Dit voorkomt niet alleen ingewikkelde discussies die voor het doel van de regelgeving niet relevant zijn, maar bewerkstelligt ook een gelijk speelveld tussen alle bouwstoffen, ongeacht of ze juridisch de status van afvalstof hebben. Hierdoor wordt voorkomen dat afvalstoffen die zonder bezwaar als bouwstoffen kunnen worden toegepast, in een ongunstig daglicht komen te staan, waardoor zij voor toepassing in vergelijking met bouwstoffen die dat niet zijn, minder aantrekkelijk worden. Dat zou haaks staan op de doelstelling voor een doelmatig beheer van afvalstoffen en een zuinig gebruik van grondstoffen.

In artikel 4.1256, tweede lid, is bepaald dat het toepassen van bouwstoffen in een functionele toepassing, voor zover het daarbij om afvalstoffen gaat, als een nuttige toepassing als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer wordt aangemerkt. Dit is eigenlijk meer een declaratoire bepaling waaruit blijkt dat bij toepassing van afvalstoffen in een functionele toepassing geen sprake is van verwijdering van afvalstoffen waarvoor volgens artikel 3.183 van het Besluit activiteiten leefomgeving een vergunning is vereist.

Indien bij nuttige toepassing van de afvalstoffen als bouwstof in een functionele toepassing wordt voldaan aan de voorschriften van paragraaf 4.122, bieden de algemene regels afdoende bescherming tegen het optreden van ongewenste nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving, met name voor het milieu en de gezondheid van de mens. De kaderrichtlijn afvalstoffen staat dan toe dat voor het (nuttig) toepassen van afvalstoffen niet per geval een vergunning wordt vereist maar dat met de algemene regels wordt volstaan. In artikel 24 van de richtlijn is bepaald dat vrijstelling van de vergunningplicht kan worden verleend bij nuttige toepassing van afvalstoffen overeenkomstig algemene regels die voldoende bescherming bieden voor de gezondheid van de mens en het milieu en daarbij tevens aan een aantal andere in de artikelen 25 en 26 aangegeven voorwaarden is voldaan.

In verband hiermee is in paragraaf 3.5.10 van het BAL voor het toepassen van afvalstoffen als bouwstof een uitzondering gemaakt op de vergunningplicht die die paragraaf instelt voor het op of in de bodem brengen van afvalstoffen.

In het derde lid is een aantal toepassingen van bouwstoffen die op zichzelf onder omstandigheden als functionele toepassingen kunnen worden aangemerkt, verboden. Bouwstoffen mogen niet worden toegepast om een oppervlaktewaterlichaam te verondiepen ('dempen') of tot landbodembodem te ontwikkelen, of om de bodem op te hogen voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgroten, tuinen of recreatieterreinen. Een eerste reden voor dit verbod is dat een dergelijke 'laagwaardige' toepassing van bouwstoffen, waarvan dan bovendien grote hoeveelheden nodig zijn, onwenselijk is met het oog op het zuinig gebruik van grondstoffen en het doelmatig beheer van afvalstoffen. Voor deze toepassingen is voldoende grond en baggerspecie voorhanden.

Een tweede reden is dat het bij dergelijke toepassingen moeilijk is om aan enkele voorschriften van paragraaf 4.122 te voldoen. Dit is allereerst artikel 4.1257, waarin is bepaald dat geen grotere hoeveelheden bouwstoffen mogen worden gebruikt dan volgens gangbare civieltechnische, bouwtechnische of esthetische maatstaven redelijkerwijs nodig zijn. Het gaat namelijk om toepassingen van bouwstoffen die niet gangbaar zijn. Voorts kan niet worden voldaan aan artikel

4.1258, waarin terugneembaarheid van de toegepaste bouwstoffen is voorgeschreven. De bouwstoffen gaan dan veelal blijvend onderdeel uitmaken van de bodem, net als bij toepassing van grond en baggerspecie, die doorgaans bij de functionele toepassingen waarvan hier sprake is, worden toegepast.

Voor een fundering onder een gebouw, weg of parkeerterrein mogen wel bouwstoffen worden gebruikt, omdat daarbij niet het oogmerk bestaat dat de bouwstoffen blijvend onderdeel van de bodem gaan uitmaken. De fundering is om civieltechnische redenen nodig en behoort dus tot de functionele toepassing. Daarom valt een dergelijke toepassing niet onder het verbod van het derde lid.

Artikel 4.1257 (functionele hoeveelheid)

In het verlengde van artikel 4.1256 ligt het vereiste dat de toepassing niet alleen als zodanig functioneel moet zijn, maar dat daarin ook niet meer bouwstoffen mogen worden toegepast dan nodig is om de functionele toepassing aan haar functie te laten beantwoorden. Dit is ongewenst met het oog op zowel het zuinig gebruik van grondstoffen als het doelmatig beheer van afvalstoffen.

Als een te grote, niet functionele hoeveelheid bouwstoffen wordt gebruikt, moeten de bouwstoffen als afvalstoffen worden aangemerkt, omdat de toepasser zich dan feitelijk van de bouwstoffen ontdoet. Bovendien is dan geen sprake van nuttige toepassing van afvalstoffen, maar van verwijdering, omdat de toepassing als niet functioneel moet worden beschouwd. Voor de verwijdering van afvalstoffen is een vergunning nodig.

Bij toepassing van een te grote hoeveelheid bouwstoffen kan zowel sprake zijn van overtreding van artikel 4.1257 als artikel 4.1256. Dit hangt af van de situatie. Als er weliswaar te veel bouwstoffen zijn toegepast, maar het geheel op zichzelf nog wel overwegend als een functionele toepassing kan worden aangemerkt, ligt het meer voor de hand om op te treden op grond van artikel 4.1257. Handhaving is er dan op gericht dat het teveel aan bouwstoffen moet verwijderden, waarbij de functionele toepassing als zodanig kan blijven bestaan.

De hoeveelheid bouwstoffen die nodig is om een functionele toepassing aan haar functie te laten beantwoorden, verschilt van geval tot geval. Dit moet worden beoordeeld aan de hand van civieltechnische, bouwtechnische of esthetische maatstaven. Zo mag een geluidswal in beginsel niet hoger worden dan nodig is voor de bescherming tegen geluidsoverlast. Ook mag in beginsel geen 'geluidswal' worden aangelegd als er geen objecten zijn die tegen geluidsoverlast hoeven te worden beschermd. De grens wat redelijkerwijs nodig is, valt niet scherp te trekken. Artikel 4.3 is daarom vooral bedoeld om te kunnen optreden in situaties waarin het duidelijk is dat een te grote hoeveelheid bouwstoffen is toegepast.

Artikel 4.1258 (beschermende maatregelen)

Door het op of in de bodem brengen van elementen die niet al van nature in de bodem voorkomen, kan de bodem fysisch of chemisch verontreinigd raken of worden aangetast. Daarom moeten bouwstoffen na (gehele of gedeeltelijke) beëindiging van de toepassing weer worden verwijderd. Hiervan is sprake als de toepassing haar functie heeft verloren.

Met het oog op de verwijderingsverplichting is het van belang dat bouwstoffen zodanig (terugneembaar) worden toegepast dat ze niet met de bodem vermengd (kunnen) raken, omdat het anders moeilijk wordt ze na beëindiging van de toepassing te verwijderen. Dit is geregeld in het eerste lid.

De verplichting dat de bouwstoffen terugneembaar worden toegepast is een voortdurende verplichting, omdat het toepassen van bouwstoffen blijkens artikel 4.1255, derde lid, niet alleen het aanbrengen van de bouwstoffen omvat maar ook het aangebracht houden. Dit betekent dat de terugneembaarheid van de bouwstoffen tijdens de volle duur van de (functionele) toepassing verzekerd moet blijven. Zo nodig moeten maatregelen worden genomen om de terugneembaarheid mogelijk te houden.

Onder omstandigheden kan verwijdering van bouwstoffen na de beëindiging van de functionele toepassing grotere nadelige gevolgen hebben voor de bodem of het oppervlaktewater dan het laten zitten van de bouwstoffen. Het gaat met name om situaties waarin ondoorlatende bodemlagen beschadigd kunnen raken, bijvoorbeeld door verwijdering van betonnen heipalen. Eventueel kan een maatwerkvoorschrift worden vastgesteld dat hierover de nodige duidelijkheid biedt.

In geval van grond en baggerspecie geldt het vereiste van terugneembaarheid niet. Bij het opstellen van de voorschriften voor het toepassen van grond en baggerspecie is daarmee rekening gehouden.

In de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg geldt het vereiste van terugneembaarheid niet voor het toepassen van de bouwstof mijnsteen. Daarom valt dat toepassen niet onder paragraaf 4.122, maar zijn daarvoor in paragraaf 4.124 specifieke regels gesteld. Voor bouwstoffen die al waren toegepast voor het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit, geldt volgens het overgangsrecht het recht dat van toepassing was op het moment waarop de bouwstoffen werden aangebracht. Dat betekent dat volgens het Bouwstoffenbesluit geen terugneembaarheidsverplichting geldt, maar volgens het Besluit bodemkwaliteit (oud) wel. Feitelijk betekent dit dat de terugnameverplichting geldt voor alle bouwstoffen die na 1 januari 1999 zijn toegepast.

Artikel 4.1259 (kwaliteitseisen)

Om verontreiniging van bodem en grondwater te voorkomen mogen alleen bouwstoffen worden toegepast die aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen. Bovendien moeten de bouwstoffen vergezeld gaan van een volgens het Besluit bodemkwaliteit afgegeven milieuverklaring waaruit dit blijkt (artikel 4.1260). Een milieuverklaring mag alleen worden afgegeven door een persoon of instelling die daartoe volgens het Besluit bodemkwaliteit bevoegd is. Dit is niet degene die de bouwstoffen toepast. De kwaliteitseisen gelden volgens het Besluit bodemkwaliteit ook om de bouwstoffen te mogen vervaardigen, invoeren of verhandelen. De bouwstoffen moeten ook bij die handelingen vergezeld gaan van een milieuverklaring waaruit blijkt dat de bouwstoffen aan de kwaliteitseisen voldoen.

Degene die de bouwstoffen waarop de milieuverklaring betrekking heeft, toepast, zal in het algemeen alleen afgaan op de bij de bouwstoffen behorende milieuverklaring. In geval van twijfel moet hij echter nagaan of de uitgezonderde bouwstoffen aan de (kwaliteits)eisen voldoen. Aanleiding voor twijfel kan ontstaan bij organoleptische of visuele waarneming van verontreinigingen (zoals stank of olievlekken), bij bouwstoffen die in het verleden werden toegepast maar waarvan bekend is dat ze vrijwel nooit aan de eisen voldoen en informatie over het vorige gebruik van de bouwstoffen. Dit vereiste was in artikel 7 van het Besluit bodemkwaliteit uitdrukkelijk opgenomen, maar valt nu onder de algemene zorgplicht die is opgenomen in artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Daarom is hieromtrent in paragraaf 4.122 geen specifieke bepaling meer opgenomen.

Omdat de kwaliteitseisen primair van belang zijn in het kader van het Besluit bodemkwaliteit, is ervoor gekozen om de kwaliteitseisen in dat kader vast te stellen en in artikel 4.1259 alleen naar die kwaliteitseisen te verwijzen in plaats van dezelfde kwaliteitseisen ook nog een keer in het Besluit activiteiten leefomgeving over te schrijven. De kwaliteitseisen zijn feitelijk opgenomen in de op het Besluit bodemkwaliteit gebaseerde Regeling bodemkwaliteit.

Als de bouwstoffen die zijn toegepast, niet aan de kwaliteitseisen voldoen, is sprake van overtreding van artikel 4.1259 en, ondanks de verwijzing naar de kwaliteitseisen die in het kader van het Besluit bodemkwaliteit zijn vastgesteld, en is wat betreft de toepassing geen sprake van een overtreding van het Besluit bodemkwaliteit. Het voorschrijft dat bouwstoffen die worden toegepast, aan bepaalde kwaliteitseisen moeten voldoen, is immers gesteld in dit artikel. De verwijzing naar de kwaliteitseisen van het Besluit bodemkwaliteit is alleen opgenomen om die kwaliteitseisen niet in het Besluit activiteiten leefomgeving te hoeven overschrijven. Omdat degene die de bouwstoffen toepast, zal afgaan op de bij de bouwstoffen behorende milieuverklaring, spelen de kwaliteitseisen in het kader van het Besluit activiteiten leefomgeving in de praktijk geen zelfstandige rol. De reden dat in dit artikel is bepaald dat die bouwstoffen niet mogen worden toegepast, is dat de leverancier niet degene is die de bouwstoffen toepast en het derhalve niet in zijn macht heeft om ervoor te zorgen dat de bouwstoffen worden verwijderd. Dat kan alleen degene die de bouwstoffen heeft toegepast, waaronder niet alleen degene wordt verstaan die de bouwstoffen heeft aangebracht (de aannemer) maar ook de eigenaar van de functionele toepassing waarin de bouwstoffen zijn aangebracht, omdat het begrip toepassen zowel het aanbrengen als het aangebracht houden omvat. Mochten de bouwstoffen die door degene die ze toepast, zijn aangeschaft, niet voldoen aan de daarvoor geldende kwaliteitseisen, dan kan hij weliswaar worden aangesproken op grond van dit artikel maar er mag van worden uitgegaan dat hij de daaruit voortvloeiende kosten op de leverancier van de bouwstoffen langs civielrechtelijke weg kan verhalen omdat die hem bouwstoffen heeft geleverd die ondanks de bijbehorende milieuverklaring niet aan de daarvoor geldende kwaliteitseisen voldoen.

De kwaliteitseisen gelden voor alle bouwstoffen in alle toepassingen. De eisen zijn zodanig dat geen locatiespecifieke beoordeling nodig is om rekening te kunnen houden met relevante verschillen in lokale bodemkwaliteit en eigenschappen van bouwstoffen.

De kwaliteitseisen bestaan grotendeels uit samenstellingswaarden (voor organische stoffen), aangevuld met emissiewaarden (concentraties van metalen en anorganische stoffen). Dit sluit aan bij de systematiek van de Europese verordening bouwproducten⁵¹.

In het kader van het Besluit bodemkwaliteit is bij het stellen van kwaliteitseisen onderscheid gemaakt tussen vormgegeven bouwstoffen, zoals beton en bakstenen, en niet vormgegeven bouwstoffen, zoals assen en granulaten. Dit onderscheid is nodig omdat de wijze van uitloging tussen deze typen bouwstoffen verschilt en daarom verschillend moet worden gemeten. Dit is uitgewerkt in het kader van het Besluit bodemkwaliteit. Voor de onderbouwing van de kwaliteitseisen en de uitgangspunten die daarbij zijn gehanteerd, wordt verwezen naar de toelichting op het Besluit bodemkwaliteit.

Over de kwaliteit van bouwstoffen kunnen maatwerkvoorschriften en maatwerkregels worden gesteld. In de praktijk zal hiervoor geen reden zijn. Mocht het de bedoeling zijn om minder strenge eisen te stellen, dan zullen die bouwstoffen niet kunnen worden aangeschaft, omdat ze volgens het Besluit bodemkwaliteit niet mogen worden vervaardigd, ingevoerd en of verhandeld. Bouwstoffen die niet aan de kwaliteitseisen voldoen, zijn niet verkrijgbaar en zullen dus ook niet toepasbaar zijn.

Artikel 4.1260 (begeleidende documenten tijdens en na het toepassen)

Om te kunnen nagaan of de bouwstoffen die worden toegepast voldoen aan de kwaliteitseisen die hiervoor gelden volgens het Besluit bodemkwaliteit (zie de toelichting op artikel 4.1259), is het wenselijk dat bij elke partij bouwstoffen een milieuverklaring zit waarin dit is verklaard (artikel 4.1260, eerste lid, onder a). De milieuverklaring moet voldoen aan de vereisten die in het kader van het Besluit bodemkwaliteit zijn gesteld. Deze vereisten houden met name in dat de milieuverklaring is afgegeven door een persoon of instelling die daartoe bevoegd is. Vrijwel altijd

---

⁵¹ Verordening (EU) nr. 305/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2011 tot vaststelling van geharmoniseerde voorwaarden voor het verhandelen van bouwproducten en tot intrekking van Richtlijn 89/106/EEG van de Raad.

moet de persoon of instelling hiervoor zijn gecertificeerd en over een door de Minister van IenW verleende erkenning beschikken. De milieuverklaring mag alleen worden afgegeven als de bouwstoffen volgens de in het Besluit bodemkwaliteit aangegeven methode aan de daarvoor geldende milieukwaliteitseisen zijn getoetst en daaruit is gebleken dat ze voor alle parameters aan de eisen voldoen. Deze werkzaamheden hebben geen directe gevolgen voor de fysieke leefomgeving en worden daarom niet geregeld in het kader van de Omgevingswet. Het Besluit bodemkwaliteit is in zoverre gebaseerd op artikel 11a.2 van de Wet milieubeheer. Hoofdstuk 11a van de Wet milieubeheer beoogt de deskundigheid en integriteit van personen en instellingen die bepaalde gevoelige werkzaamheden verrichten, te verzekeren, alsmede een bepaald niveau van uitvoering van de werkzaamheden.

Tevens moet bij elke partij ook een afleverbon zitten, die eveneens moet zijn afgegeven overeenkomstig het Besluit bodemkwaliteit. Aan de hand van de afleverbon kan worden gecontroleerd dat de partij die wordt toegepast, de partij waarvoor de milieuverklaring is afgegeven (eerste lid, onder b).

De milieuverklaring en afleverbon moeten ten minste vijf jaar na het toepassen van de bouwstoffen worden bewaard, met het oog op het toezicht op de naleving van de toepasselijke regelgeving. Dit is geregeld in artikel 4.1260, derde lid.

In het tweede lid, is een aantal uitzonderingen gemaakt op de verplichting om voor elke partij grond of baggerspecie te beschikken over een milieuverklaring en afleverbon. Deze uitzonderingen hebben betrekking op bouwstoffen die zodanig van aard zijn of onder zodanige omstandigheden (opnieuw) worden toegepast dat er geen risico bestaat van verontreiniging van de bodem of het oppervlaktewater. In dat geval zou sprake zijn van nodeloze onderzoekskosten en administratieve lasten.

De uitzonderingen van het tweede lid hebben alleen betrekking op de administratieve verplichtingen, maar doen niets af aan de toepasselijkheid van de inhoudelijke verplichtingen die volgen uit de andere artikelen van paragraaf 4.122, zoals de kwaliteitseisen waaraan moet worden voldaan. In de toelichting op artikel 4.1259 is al aangegeven dat in gevallen waarin geen milieuverklaring is vereist, degene die bouwstoffen toepast in geval van twijfel of de bouwstoffen aan de kwaliteitseisen voldoen, zekerheidshalve moet laten onderzoeken of aan de kwaliteitseisen wordt voldaan. Dit volgt uit de algemene zorgplicht die is opgenomen in artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving

Alle hierna te bepreken uitzonderingen kwamen ook al voor in het Bouwstoffenbesluit en, vervolgens, het Besluit bodemkwaliteit.

In onderdeel a gaat het om metselmortel of natuursteenproducten worden toegepast, met uitzondering van breuksteen en steenslag. De branches van deze bouwstoffen kenmerken zich door een groot aantal kleine productiebedrijven. De hoge kosten die met de afgifte van een milieuverklaring zijn gemoeid, staan in geen verhouding tot de geringe risico's die deze bouwstoffen meebrengen. Voor breuksteen en steenslag zijn wel een milieuverklaring en afleverbon vereist. Het betreft hier bouwstoffen die op veel grotere schaal worden toegepast, zodat de kosten van onderzoek en milieuverklaringen voor de branche minder bezwaarlijk zijn. Bovendien wordt in deze bouwstoffen frequenter een overschrijding van de kwaliteitseisen, hetgeen een onderzoek naar de kwaliteit van die producten vanuit het belang van de bescherming van het milieu rechtvaardigt.

In onderdeel b gaat het om vormgegeven bouwstoffen als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit, die zonder bewerking in ongewijzigde vorm en onder dezelfde omstandigheden opnieuw worden toegepast. Ook voor deze uitzondering is de reden dat de kosten die met de afgifte van een milieuverklaring zijn gemoeid in geen verhouding staan tot de beperkte risico's die de toepassing ervan meebrengt. De uitzondering heeft alleen betrekking op hernieuwde toepassing van

vormgegeven bouwstoffen. Bij de eerste toepassing van vormgegeven bouwstoffen moet er dus wel bij elke partij een milieuverklaring en afleverbon zitten.

Ook als de bouwstoffen een bewerking hebben ondergaan of worden toegepast onder andere omstandigheden dan bij de eerdere toepassing aan de orde waren, zijn bij elke partij een milieuverklaring en afleverbon vereist. In dergelijke gevallen kan namelijk niet zonder meer worden geteld dat de risico's voor het milieu zo beperkt zijn dat een milieuverklaring en afleverbon overbodig zijn.

Ten opzichte van het Besluit bodemkwaliteit is de uitzondering die in onderdeel b is opgenomen, verruimd. In het Besluit bodemkwaliteit gold de uitzondering alleen voor de vormgegeven bouwstoffen 'beton, keramiek, natuursteen en bakstenen'. Voor die beperking is nu geen reden meer, omdat aan de uitzondering is toegevoegd dat de vormgegeven producten in ongewijzigde vorm moeten worden toegepast. In dat geval houdt de bouwstof dezelfde oppervlakte-eigenschappen als de bouwstof bij de eerste toepassing had. De oppervlakte-eigenschappen van de vormgegeven bouwstof zijn bepalend voor de uitloging van stoffen. Bij een ongewijzigde vorm is het onwaarschijnlijk dat de bouwstof die bij de eerste toepassing voldeed aan de eisen uit artikel 4.1259, dat bij hertoepassing niet meer zou voldoen.

In onderdeel c gaat het om asfalt of asfaltbeton die opnieuw in wegverhardingen wordt toegepast. De uitzondering geldt alleen als overeenkomstig het Besluit bodemkwaliteit is aangetoond dat het materiaal niet teerhoudend is. Naar schatting worden jaarlijks enkele honderdduizenden tonnen asfalt hergebruikt als onderdeel van wegverhardingen inclusief de fundering (gebonden asfaltgranulaat). Dit betekent dat het asfalt in één procesgang (al dan niet warm) wordt gemengd met bindmiddel, onder het gewenste profiel wordt aangebracht en wordt verdicht, dit alles zonder tussenkomst van een asfaltcentrale. Asfalt en asfaltbeton voldoen normaal gesproken aan de eisen van paragraaf 4.122, tenzij oude teerhoudende lagen aanwezig zijn. In die gevallen worden de samenstellingseisen voor PAK's overschreden. Het gebruik van teer in asfalt is niet meer toegestaan en teerhoudend asfaltgranulaat (TAG) moet apart worden afgevoerd. Om de teerhoudende delen te identificeren, moet asfalt dat warm in situ wordt hergebruikt worden onderzocht op basis van het hiervoor ontwikkelde CROW-publicatie 210 «Richtlijn omgaan met vrijkomend asfalt», juli 2015. In deze publicatie wordt aan de hand van een stappenplan geïnventariseerd of teerhoudende lagen aanwezig zijn. De datum van aanleg van de weg (recent asfalt is teervrij) en de mate van onderzoek (van indicatief bemonsteren tot intensief onderzoek) vormen onderdeel van dit stappenplan.

In onderdeel d is een uitzondering gemaakt voor bouwstoffen die tijdelijk uit een functionele toepassing zijn weggenomen en die daarin op of nabij dezelfde plaats en onder dezelfde voorwaarden in ongewijzigde vorm en onder dezelfde omstandigheden opnieuw worden toegepast zonder dat de eigendom daarvan wordt overgedragen. De uitzondering heeft om de redenen die bij onderdeel b al zijn toegelicht, geen betrekking op bouwstoffen die zijn bewerkt of onder andere omstandigheden worden toegepast. De uitzondering heeft evenmin betrekking op bouwstoffen die in eigendom worden overgedragen. Het gaat vaak om niet-vormgegeven bouwstoffen die veelal door gemeentelijke wegbeheerders in het kader van werk-met-werk maken hernieuwd worden toegepast in de onderbouw van een andere gemeentelijke weg dan waaruit ze zijn vrijgekomen. In dat geval bestaat het risico dat niet-vormgegeven bouwstoffen bij de eerste toepassing in de onderbouw van een weg niet voldeden aan de kwaliteitseisen van artikel 4.1260, omdat deze toepassing heeft plaatsgevonden vóór 1999 en de kwaliteitseisen toen nog niet golden. De eigenaar van de vrijkomende niet-vormgegeven bouwstoffen is goed in staat om die risico's in te schatten op basis van de aanleggeschiedenis van de weg en te bepalen of hij wel of geen aanleiding ziet om de kwaliteit te laten onderzoeken. Als de vrijgekomen bouwstoffen op of nabij dezelfde plaats en onder dezelfde voorwaarden in ongewijzigde vorm en onder dezelfde omstandigheden opnieuw worden toegepast, kunnen een milieuverklaring en afleverbon achterwege blijven.

De uitzondering die in onderdeel e is gemaakt voor het toepassen van bouwstoffen door een natuurlijke persoon die deze activiteit niet verricht in het kader van de uitoefening van zijn beroep of bedrijf. Het gaat bijvoorbeeld om doe-het-zelvers en woningeigenaren. Ook in dit geval staan de kosten van de afgifte van een milieuverklaring niet in verhouding tot de beperkte risico's die het toepassen van bouwstoffen meebrengt. De hoeveelheden bouwstoffen die door particulieren worden toegepast, zijn beperkt en de bouwstoffen zijn al gekeurd voordat zij op de markt zijn gebracht. De bouwstoffen moeten dan ook al aan de kwaliteitseisen voldoen.

Paragraaf 4.123 Toepassen van grond en baggerspecie

Artikel 4.1261 (toepassingsbereik)

Artikel 4.1261 (toepassingsbereik)

Dit artikel bepaalt de reikwijdte van paragraaf 4.123. Deze paragraaf is van toepassing op het toepassen van grond of baggerspecie op of in de landbodem of in een oppervlaktewaterlichaam.

Het toepassen van grond en baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam omvat mede het toepassen van grond en baggerspecie op of in de bodem onder oppervlaktewater (waterbodem) of op of in de oeverbodem. In het algemeen zal grond of baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam op of in de waterbodem of oeverbodem worden toegepast. Het is echter ook mogelijk dat de baggerspecie in het oppervlaktewater wordt verspreid, bijvoorbeeld vanuit een schip. Ook deze vorm van toepassing valt onder het besluit.

Het toepassen van grond en baggerspecie is alleen toegestaan als sprake is van het toepassen in bepaalde functionele toepassingen, die zijn gespecificeerd in artikel 4.1264, eerste lid.

In het tweede lid is bepaald dat het toepassen van grond en baggerspecie naast het aanbrengen ook het aangebracht houden van grond en baggerspecie omvat. Het is echter niet altijd de bedoeling om de aangebrachte grond of baggerspecie in de functionele toepassing aangebracht te houden. Zo zal baggerspecie die in oppervlaktewater is verspreid (functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder i), in het algemeen niet op de locatie van de toepassing blijven liggen. Paragraaf 4.123 verplicht niet om grond of baggerspecie na het aanbrengen ook aangebracht te houden. Wel blijft paragraaf 4.2 na het aanbrengen van toepassing zo lang de functionele toepassing bestaat en de grond of baggerspecie daarin blijft aangebracht.

Als niet langer van een functionele toepassing sprake is, hoeft de grond of baggerspecie, anders dan bij bouwstoffen het geval is, niet te worden verwijderd. De grond of baggerspecie gaat na de toepassing namelijk deel uitmaken van de bodem. Bij de vaststelling van de kwaliteitseisen waaraan grond en baggerspecie bij het toepassen moet voldoen, is daarmee rekening gehouden.

In het kader van een functionele toepassing omvat het toepassen van grond en baggerspecie niet alleen de aanleg van de functionele toepassing maar ook de instandhouding, het herstel en de uitbreiding daarvan. Het opnemen van het tweede lid is bedoeld als een verduidelijking ten opzichte van het Besluit bodemkwaliteit, waarmee geen inhoudelijke wijziging is beoogd.

In het derde lid is een uitzondering gemaakt voor het tijdelijk uitnemen en opnieuw toepassen van grond en baggerspecie. Deze activiteit valt in beginsel ook onder het begrip toepassen (aanbrengen en aangebracht houden). Zij is echter in een andere paragraaf van het Besluit activiteit leefomgeving geregeld, namelijk paragraaf 3.2.118 Graven in bodem met een kwaliteit onder interventiewaarde bodemkwaliteit.

Voor een toelichting op de begrippen 'grond' en 'baggerspecie' wordt verwezen naar de toelichting op de begrippen in de bijlage. Hieraan kan worden toegevoegd dat de plaats waar het materiaal vrijkomt, bepaalt of sprake is van baggerspecie. Baggerspecie wordt ontgraven uit de waterbodem of oeverbodem van een oppervlaktewaterlichaam. Tijdens de behandeling, bewerking of tijdelijke opslag van het materiaal is nog steeds sprake van baggerspecie. Pas nadat de baggerspecie op de

landbodem is aangebracht, is niet langer meer sprake van baggerspecie. Het materiaal gaat dan namelijk deel uitmaken van de bodem omdat het vereiste van terugneembaarheid, anders dan bij het toepassen van bouwstoffen, niet geldt.

Naast de regels die voor het toepassen van grond en baggerspecie in paragraaf 4.123 zijn opgenomen, geldt ook de specifieke zorgplicht die is opgenomen in artikel 2.10 van het BAL (zie paragrafen 2.3.4 en 3.1 van het algemeen deel van de toelichting op het BAL). Deze zorgplicht is gericht tot 'degene die een milieubelastende activiteit of een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of een zuiveringstechnisch werk verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de belangen, bedoeld in artikel 2.2, van het BAL'. Deze zorgplicht komt overeen met de zorgplicht die was opgenomen in artikel 7 van het Besluit bodemkwaliteit, zodat deze niet in paragraaf 4.123 hoeft te worden opgenomen. De algemene zorgplicht van de Omgevingswet is echter niet van toepassing, omdat deze terugtreedt als er specifieke regels zijn gesteld (artikel 1.8 van de Omgevingswet).

De voorschriften van paragraaf 4.123 richten zich tot degene die de grond of baggerspecie feitelijk toepast, degene die daartoe opdracht heeft gegeven en de eigenaar en de beheerder van de landbodem of het oppervlaktewaterlichaam waarop of waarin de grond of baggerspecie is toegepast. Wie bij overtreding van de bepalingen van dit besluit zal worden aangesproken, is sterk afhankelijk van de omstandigheden van het geval en de fase waarin de toepassing zich bevindt.

Bij het toepassen van grond en baggerspecie kan sprake zijn van toepassen door een 'afvalstoffenhouder' in de zin van de kaderrichtlijn afvalstoffen. Hieronder wordt verstaan (artikel 3, zesde lid, kaderrichtlijn afvalstoffen): de afvalstoffenproducent dan wel de natuurlijke of rechtspersoon die de afvalstoffen in zijn bezit heeft.

De bepalingen van paragraaf 4.123 richten zich ook tot 'particulieren', te weten: natuurlijke personen die de grond of baggerspecie anders dan in het kader van de uitoefening van hun beroep of bedrijf toepassen. Zij hoeven echter niet aan alle bepalingen van deze paragraaf te voldoen. Voor hen gelden verschillende uitzonderingen, die vooral tot doel hebben om de kosten en andere lasten die het toepassen van kleine hoeveelheden grond en baggerspecie anders zou meebrengen, te beperken. Vergelijkbare uitzonderingen gelden voor landbouwers die grond en baggerspecie binnen hun eigen bedrijf uit landbouwgronden ontgraven en daarop ook weer toepassen. In al deze gevallen moet bij het toepassen van grond of baggerspecie wel worden voldaan aan de inhoudelijke bepaling, zoals de artikelen 4.1264 (functionele toepassing), 4.1267 (functionele hoeveelheid) en 4.1268 (kwaliteitseisen).

Artikel 4.1262 (melding)

Volgens het eerste lid is het verboden grond of baggerspecie toe te passen zonder dit ten minste vijf werkdagen voor het begin van het toepassen te melden.

Als het voornemen om grond of baggerspecie toe te passen niet is gemeld, is het toepassen niet toegestaan. Het achterwege laten van een melding heeft dus grote gevolgen. Dit is een verschil ten opzichte van de meldingsplicht die eerder in het Besluit bodemkwaliteit was opgenomen. Het niet naleven van die meldingsplicht betekende alleen dat een administratief voorschrift was overtreden. Dit had geen gevolgen voor het toepassen als zodanig. Het toepassen was ook zonder melding legaal, zo lang aan de inhoudelijke voorschriften van het Besluit bodemkwaliteit werd voldaan. De reden van deze wijziging is dat de melding onmisbaar is voor het houden van (risico)gestuurd toezicht. Dit instrument vervult in het systeem van algemene regels daarom een belangrijke functie.

De meldingsplicht moet worden onderscheiden van de verplichting die is opgenomen in artikel 4.11 om bepaalde gegevens en bescheiden aan het bevoegd gezag toe te zenden. Die verplichting is wel vergelijkbaar met de melding zoals eerder in het Besluit bodemkwaliteit voorkwam.

Met een termijn van vijf dagen is beoogd een evenwicht te verwezenlijken tussen enerzijds de wens van het bedrijfsleven om de melding zo kort mogelijk voordat de activiteit plaatsvindt te mogen indienen (omdat men de grond en baggerspecie na de verkrijging graag meteen wil toepassen of het moment van toepassing kan wijzigen) en de wens van het bevoegd gezag om enige tijd te hebben om de ingediende melding te beoordelen, mede met het oog op het (risicogestuurd) toezicht, in het bijzonder het fysieke toezicht op de locatie van toepassen.

In het tweede lid is de informatie opgesomd die bij de melding overeenkomstig het eerste lid moet worden verstrekt, naast de informatie die al moet worden verstrekt op grond van de algemene bepaling in artikel 2.16 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Gelet op het toegenomen belang van de melding is kritisch gekeken welke informatie die over het toepassen van grond en baggerspecie in het kader van het Besluit bodemkwaliteit moest worden verstrekt, onder de meldingsplicht (artikel 4.1262) moest komen te vallen, en welke onder de informatieplicht (artikel 4.1263).

De meldingsplicht heeft betrekking op de informatie die correspondeert met de bijzonderheden die bepalend zijn of het toepassen van grond en baggerspecie in de voorgenomen vorm op de voorgenomen locatie als zodanig is toegestaan (de 'kritische succesfactoren'). Mocht het bevoegd gezag op grond van de informatie die bij de melding is verstrekt, hierover twijfels hebben, dan kan het deze twijfels met de initiatiefnemer bespreken voordat het toepassen plaatsvindt. Het brengt veel onnodige moeite en kosten mee om een toepassing achteraf weer te verwijderen wanneer blijkt dat zij in de voorgenomen vorm op de voorgenomen locatie niet is toegestaan. De informatie die in de melding moet worden verstrekt, stelt het bevoegd gezag in staat om tijdig in te grijpen als het toepassen niet (op de beoogde locatie of in de beoogde vorm) is toegestaan. Specifieke informatie over de afzonderlijke partijen die worden toegepast, is minder cruciaal voor de beoordeling van de toelaatbaarheid van de beoogde toepassing als zodanig. Daarom geldt voor de afzonderlijke partijen alleen de informatieplicht op grond van artikel 4.1263.

Een van de kritische succesfactoren is de beoogde functionele toepassing, waarin de grond of baggerspecie zal worden toegepast. De functionele toepassingen die zijn toegestaan, zijn in artikel 4.1264, eerste lid, limitatief opgesomd. Volgens artikel 4.1263, eerste lid, onderdeel a, moet in de melding daarom het toepasselijke onderdeel van artikel 4.1264, eerste lid, worden vermeld.

De hoeveelheid grond of baggerspecie die zal worden toegepast is eveneens een kritische succesfactor, omdat deze informatie het bevoegd gezag in staat stelt om zich een oordeel te vormen of inderdaad sprake is van een functionele toepassing en in het bijzonder of daarbij wordt voldaan aan artikel 4.1267 (functionele hoeveelheid). Deze informatie moet in de melding worden verstrekt op grond van het eerste lid, onderdeel b. Het gaat om de hoeveelheid grond of baggerspecie die in totaal in het kader van de beoogde functionele toepassing zal worden toegepast. Het toepassen kan eventueel in fasen plaatsvinden. Het gaat dan dus om de hoeveelheid die in de achtereenvolgende fasen in totaal zal worden toegepast.

Er kan sprake zijn van grootschalig toepassen als bedoeld in artikel 4.1269. Er moet dan bij de aanleg ten minste 5000 m³ grond of baggerspecie worden aangebracht. Hierbij moet worden gekeken naar de totale hoeveelheid die in het kader van de beoogde functionele toepassing zal worden toegepast en niet naar de hoeveelheid die in de verschillende fasen van de aanleg wordt aangebracht.

Doordat het bevoegd gezag bij de melding informatie krijgt over de totale hoeveelheid grond die in de functionele toepassing zal worden aangebracht, is het niet nodig om van het toepassen van afzonderlijke partijen grond en baggerspecie in het kader van dezelfde functionele toepassing op dezelfde locatie telkens weer een melding te doen. Het bevoegd gezag beschikt in één keer over de benodigde informatie over de kritische succesfactoren.

Een andere kritische succesfactor voor de toelaatbaarheid van de activiteit is de locatie waar de grond of baggerspecie zal worden toegepast. Ook hierover moet in de melding informatie worden verstrekt (artikel 4.1262, eerste lid, onder c). Deze informatie stelt het bevoegd gezag in staat zich een beeld vormen of de voorgenomen toepassing van grond of baggerspecie op de beoogde locatie is toegestaan. Dit is bijvoorbeeld niet het geval als de functionele toepassing in het omgevingsplan niet is bestemd. Zij mag dan niet worden verwezenlijkt. In het licht van de informatie die het bevoegd gezag op grond van artikel 4.1263 over de kwaliteit van de grond of baggerspecie en de ontvangende bodem ontvangt, kan worden beoordeeld of de beoogde toepassing voldoet aan de kwaliteitseisen die voor het toepassen van grond of baggerspecie gelden op grond van artikel 4.1268. Of dit het geval is wordt medebepaald door de locatie, zoals onder meer blijkt uit artikel 4.1268, eerste lid, onder a en b.

Artikel 4.1262, eerste lid, onder c, vult artikel 2.16 van het Besluit activiteiten leefomgeving aan, waarin al is bepaald dat in de melding van de activiteit het adres van de voorgenomen activiteit moet worden vermeld. Locaties waar grond en baggerspecie worden toegepast, bevinden zich vaak in het buitengebied en hebben niet altijd een adres.

Als de toepasser ervoor kiest om bij grootschalig toepassen van grond of baggerspecie gebruik te maken van artikel 4.1269, moet bij de melding een verklaring worden verstrekt dat het toepassen zal plaatsvinden overeenkomstig artikel 4.1269. In dat geval is op het toepassen van grond of baggerspecie in het kader van de functionele toepassing waarvoor de melding is gedaan, in plaats van artikel 4.1268 artikel 4.1269 van toepassing. Het is van belang dat voordat met het grootschalig toepassen van grond of baggerspecie wordt aangevangen, duidelijk wordt gemaakt onder welke regime dit zal gebeuren. Dit is geregeld in artikel 4.1262, eerste lid, onder d.

Tot slot moet een melding aangeven of sprake is van een bijzondere categorie van toepassen van grond of baggerspecie als bedoeld in artikel 4.1270 (toepassen van grond en baggerspecie in een diepe plas) of 4.1272 (toepassen van tarragrond). Dit is geregeld in artikel 4.1262, eerste lid, onder e. Voor het toepassen van grond en baggerspecie in een diepe plas en het toepassen van tarragrond gelden afwijkende regels.

In het derde lid zijn enkele uitzonderingen op de meldingsplicht gemaakt. De reden hiervan is de wens om de administratieve lasten te beperken in situaties waarin het toepassen slechts geringe risico's voor het milieu meebrengt. Dit betekent echter niet dat voor het toepassen van grond of baggerspecie in de uitgezonderde gevallen geen inhoudelijke regels gelden, maar alleen dat het toepassen niet vooraf hoeft te worden gemeld. Evenmin betekent dit dat er geen toezicht mogelijk is of gehouden zal worden op de naleving van die regels als hiertoe aanleiding bestaat, bijvoorbeeld omdat er signalen zijn dat sprake is van overtreding daarvan.

De achtereenvolgende onderdelen worden kort toegelicht.

a. Er hoeft niet te worden gemeld als grond of baggerspecie wordt toegepast door particulieren, d.w.z. natuurlijke personen die dit niet doen in het kader van de uitoefening van beroep of bedrijf. Het gaat vaak om het toepassen van geringe hoeveelheden grond of baggerspecie, veelal in tuinen of tuinderijen. Een meldplicht van deze activiteiten zou onevenredig hoge administratieve lasten meebrengen, terwijl de risico's voor de ontvangende bodem beperkt zijn.

b. De meldingsplicht geldt niet voor landbouwers die grond of baggerspecie die is ontgraven uit landbouwgronden binnen hun bedrijf ook weer op die landbouwgronden toepassen. Een goede bedrijfsvoering vergt dat bij deze bedrijven veelvuldig grondbewerking en grondverzet plaatsvinden. Een meldplicht van deze activiteiten zou ook in dit geval onevenredig hoge administratieve lasten meebrengen, terwijl de risico's voor de ontvangende bodem beperkt zijn. De formulering van de uitzondering bevat enkele wijzigingen ten opzichte van het Besluit bodemkwaliteit. Zo wordt niet meer de eis gesteld dat de grond of baggerspecie wordt toegepast op landbouwgronden waarop vergelijkbare gewassen worden geteeld als op de landbouwgronden

waaruit de grond of baggerspecie is ontgraven. Deze bepaling gaf in de praktijk aanleiding tot discussie omdat niet duidelijk was wat onder 'vergelijkbare gewassen' werd verstaan. Het gaat in het derde lid, onder b, om 'landbouwgronden'. De uitzondering op de meldingsplicht geldt niet voor andere terreinen binnen het landbouwbedrijf, zoals het erf rondom bedrijfsgebouwen. Op dergelijke terreinen worden vaak bedrijfsactiviteiten verricht die tot verontreiniging kunnen leiden.

c. Er hoeft geen melding te worden gedaan als ten hoogste 50 m³ niet verontreinigde grond of niet verontreinigde baggerspecie wordt toegepast. Er bestaat bij een dergelijke hoeveelheid in beginsel geen risico voor de ontvangende bodem. Wel moet er een milieuverklaring beschikbaar zijn waaruit blijkt dat de partij uit niet verontreinigde grond of niet verontreinigde baggerspecie bestaat. Dit is bepaald in artikel 4.13, tweede lid. Op grond van internationale verplichtingen in het kader van het London Protocol is het niet toegestaan deze uitzondering op de meldingsplicht ook te maken voor activiteiten in de territoriale zee of in de exclusieve economische zone.

d. Er hoeft evenmin te worden gemeld als het voornemen bestaat om baggerspecie toe te passen in een functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.12, eerste lid, onder h. Het gaat daarbij om het gelijkmatig toepassen (verspreiden) op de landbodem van baggerspecie die is vrijgekomen uit een watergang, als het toepassen plaatsvindt op ten hoogste 10 km afstand van de plaats van vrijkomen en het toepassen tot doel heeft om de bodemgesteldheid van landbouwgronden of natuurgonden te herstellen of verbeteren. Een meldplicht is in dit geval niet nodig. Waterschappen zijn verantwoordelijk voor dit onderhoud van watergangen en overleggen jaarlijks hun onderhoudsplannen aan de gemeente, mede omdat verspreiding vaak ook op gemeentelijke percelen plaatsvindt. Om die reden is bij de gemeente reeds bekend wanneer de activiteit gaat plaatsvinden. Wel moet ook in dit geval een milieuverklaring beschikbaar zijn waaruit blijkt dat sprake is van voor verspreiden geschikte baggerspecie. Dit is geregeld in artikel 4.1265, tweede lid.

e. Er hoeft ook niet iedere keer opnieuw te worden gemeld als op dezelfde locatie in het kader van dezelfde functionele toepassing nieuwe partijen grond en baggerspecie worden toegepast. Er kan dan worden volstaan met specifieke informatie die op die partijen betrekking heeft (informatieplicht van artikel 4.11).

f. Tot slot geldt de meldingsplicht niet als de activiteit vergunningplichtig is. In dat geval moet de benodigde informatie namelijk al in de vergunningaanvraag worden verstrekt.

Artikel 4.1263 (gegevens en bescheiden voor het begin van de activiteit)

Deze bepaling bevat een informatieverplichting. Deze moet worden onderscheiden van de meldingsplicht (zie toelichting op artikel 4.1262).

De informatie moet vijf dagen voor het begin van de voorgenomen activiteit worden verstrekt. Voor een toelichting op de termijn wordt weer verwezen naar de toelichting op artikel 4.1262. De informatie die moet worden verstrekt is van belang om vast te stellen of aan de verplichtingen op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving wordt voldaan. Het betreft echter geen kritische succesfactoren die bepalend zijn of de voorgenomen activiteit als zodanig is toegestaan, waarover in de melding informatie moet worden verstrekt.

Als uit de informatie die op grond van dit artikel is verstrekt, blijkt dat het toepassen in strijd is met bepaalde verplichtingen, dan kan de strijdigheid vaak nog worden opgeheven zonder dat de functionele toepassing als geheel in het geding komt. Dit is bijvoorbeeld het geval als de grond of baggerspecie niet voldoet aan de toepasselijke kwaliteitseisen. In dat geval kunnen andere partijen grond of baggerspecie worden toegepast in plaats van de partijen die niet voldoen. Deze informatie hoeft niet in de melding te worden opgenomen, omdat het de bedoeling is dat in beginsel met een eenmalige melding voor een functionele toepassing kan worden volstaan (zie artikel 4.1260, derde lid, onder e) en op dat moment nog niet voor alle partijen grond en baggerspecie die zullen worden toegepast, een milieuverklaring kan worden verstrekt. De verstrekking van een milieuverklaring

voor elke partij grond of baggerspecie die wordt toegepast, is daarom opgenomen in de (telkens terugkerende) informatieverplichting op grond van dit artikel.

Daarnaast kan het bevoegd gezag de informatie die op grond van dit artikel is verstrekt, gebruiken om in het kader van een risicogestuurd toezicht te bepalen of het wenselijk is om behalve administratief toezicht ook fysiek toezicht te houden door langs te gaan op de locatie waar de toepassing plaatsvindt. In dit verband is het van belang dat het bevoegd gezag wordt geïnformeerd over de verwachte data waarop het toepassen zal beginnen en eindigen (eerste lid, onder a).

Om te bepalen of partijen grond en baggerspecie mogen worden toegepast, is het van belang dat het bevoegd gezag informatie krijgt over de herkomst van elke partij grond of baggerspecie (eerste lid, onder b). Deze informatie geeft zicht op de 'grondstromen' en is nodig met het oog op de ketenhandhaving. Dit houdt in dat in beeld moet zijn waar de grond of baggerspecie wordt ontgraven en waar deze blijft. Verder is deze informatie nodig om te kunnen beoordelen of voor de milieuverklaring toereikend onderzoek heeft plaatsgevonden. Als grond bijvoorbeeld uit een boomgaard afkomstig is, moet in het onderzoek worden nagegaan of in de grond bestrijdingsmiddelen voorkomen waarvan in de boomgaard gebruik is gemaakt. Doorgaans is dat namelijk het geval.

Uiteraard is het van belang dat het bevoegd gezag ook informatie krijgt over de kwaliteit van elke partij (eerste lid, onder c). Deze moet blijken uit een milieuverklaring die voor de partij is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit. Hierin moet de kwaliteit van de partij zijn vermeld. Met het oog op de kwaliteitseisen waaraan moet worden voldaan volgens artikel 4.1268, eerste lid, moet daarin bijvoorbeeld worden aangegeven in welke kwaliteitsklasse de grond of baggerspecie is ingedeeld. Deze moet ten minste even goed zijn als de kwaliteitsklasse van de ontvangende (land- of water) bodem en voor de landbodem ook de functieklasse waarin de landbodem is ingedeeld. In verband hiermee moet ook een milieuverklaring worden verstrekt over de kwaliteit van de ontvangende landbodem of waterbodem. In enkele gevallen moet de milieuverklaring informatie bevatten over de kwaliteitsklasse van de aangrenzende landbodem, als de kwaliteitseisen die voor de toegepaste grond of baggerspecie geldt aan de aangrenzende landbodem is gerelateerd. Dat is het geval bij het toepassen in een afdeklaag op een grootschalige toepassing als bedoeld in artikel 4.1269, derde lid, of in een geval als bedoeld in artikel 4.1270, derde lid (toepassen in een diepe plas waarbij de plas tot landbodem wordt ontwikkeld). Een en ander is geregeld in het eerste lid, onder d. In het derde lid zijn uitzonderingen opgenomen waarin geen milieuverklaring over ontvangende landbodem of waterbodem of de aangrenzende landbodem hoeft te worden verstrekt. Het gaat om functionele toepassingen als bedoeld in artikel 4.1264 eerste lid, onder f, h, i of j en om grootschalige toepassingen als bedoeld in artikel 4.1769. Bij dergelijke activiteiten is de kwaliteit van de ontvangende bodem namelijk niet van belang voor de toelaatbaarheid van het toepassen van grond of baggerspecie. Alleen de kwaliteit van de grond of baggerspecie is bepalend. De in het derde lid, onder d, bedoelde informatie is in die gevallen niet relevant.

Als bij het toepassen van baggerspecie brak of zout water in een zoet oppervlaktewaterlichaam kan terechtkomen, moet ook informatie over de hoeveelheid en het zoutgehalte van het water worden gegeven (eerste lid, onder e). Het ecosysteem van zoete oppervlaktewaterlichamen kan zeer gevoelig zijn voor zout. Dit betekent dat het problematisch kan zijn wanneer bij het toepassen van baggerspecie zout of brak water (met een chloridegehalte van meer dan 150 mg/l) in een zoet oppervlaktewaterlichaam wordt gebracht. Met name bij een chloridegehalte van meer dan 200 mg/l kan dat in strijd zijn met de zorgplicht van artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Hiervan kan bijvoorbeeld sprake zijn wanneer in een zoet oppervlaktewaterlichaam baggerspecie (in het bijzonder zand) wordt toegepast dat met behulp van water via transportleidingen vanuit zee wordt aangevoerd. Als dergelijke baggerspecie daarentegen in een zout oppervlaktewaterlichaam wordt toegepast, is dit doorgaans geen probleem voor de waterkwaliteit en dus niet in strijd met de zorgplicht.

Het gaat in dit verband niet alleen om het toepassen van baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam, maar ook om het toepassen van baggerspecie op de landbodem, omdat ook dan brak of zout water in oppervlaktewaterlichamen kan terechtkomen, door het water dat uit de baggerspecie loopt en nalevering door uitspoeling na neerslag.

De informatieplicht is beperkt tot het zoutgehalte van (transport)water dat met de baggerspecie in het oppervlaktewater kan terechtkomen. De baggerspecie (zand) zelf kan ook zouthoudend zijn. Voor de leveranciers daarvan geldt echter op grond van het Besluit bodemkwaliteit een normdocument dat al voorschrijft dat het zand geen hoger gehalte dan 200 mg/kg mag bevatten.

In artikel 4.1265 is bepaald dat de verklaringen tijdens en tot vijf jaar na het toepassen van grond of baggerspecie beschikbaar moeten zijn. De toezichthouder kan de vereiste milieuverklaringen desgevraagd inzien om te controleren of aan de voorschriften is voldaan.

In het tweede lid, onder a, b, c en d, zijn ter beperking van de administratieve lasten vergelijkbare uitzonderingen op de informatieverplichting opgenomen als in artikel 4.1262 voor de meldingsplicht. Verwezen wordt naar de toelichting op artikel 4.1262.

De wijze waarop een milieuverklaring moet worden afgegeven en het daarvoor genodigde onderzoek moet worden verricht, is niet in het Besluit activiteiten leefomgeving geregeld, maar blijft geregeld in het Besluit bodemkwaliteit. De reden hiervan is dat de toepasser doorgaans niet degene is die het onderzoek mag doen en op grond daarvan een milieuverklaring mag afgeven. Dit mag in de meeste gevallen alleen gebeuren door erkende personen en instellingen. Deze personen en instellingen passen geen grond of baggerspecie toe en verrichten ook geen andere activiteiten die van invloed zijn op de fysieke leefomgeving. Zij zijn daarom geen normadressaten van het Besluit activiteiten leefomgeving, maar van het Besluit bodemkwaliteit. Dat laatste besluit is in zoverre op hoofdstuk 11a van de Wet milieubeheer is gebaseerd. De regels van dit hoofdstuk hebben tot doel om de deskundigheid en betrouwbaarheid van de personen en instellingen die bepaalde gevoelige werkzaamheden verrichten, te waarborgen.

Een milieuverklaring moet zijn afgegeven met inachtneming van het Besluit bodemkwaliteit. Vaak mag alleen een erkende persoon of instelling een milieuverklaring afgegeven en het daarvoor benodigde onderzoek verrichten. Als de afgifte van de milieuverklaring of het onderzoek heeft plaatsgevonden door een persoon of instelling die daartoe niet bevoegd was, is niet aan de informatieverlichting voldaan.

Artikel 4.1264 (functionele toepassing)

Grond en baggerspecie mogen alleen worden toegepast in een van de functionele toepassingen die zijn opgesomd in dit artikel. Het toepassen van grond of baggerspecie omvat zowel het aanbrengen in een functionele toepassing als het aangebracht houden in die toepassing (dit is bepaald in artikel 4.1261, tweede lid). Het toepassen kan plaatsvinden in het kader van de aanleg, de instandhouding, het herstel of de uitbreiding van een functionele toepassing.

Een functionele toepassing kan een zichtbaar resultaat zijn, zoals een geluidswal. Dit hoeft echter niet altijd het geval te zijn, omdat voor het toepassen van grond of baggerspecie niet de eis van terugneembaarheid geldt. De grond of baggerspecie gaat daardoor op den duur deel uitmaken van de bodem. Het toepassen levert niet een zichtbaar eindresultaat op. Bij het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater zal de toegepaste baggerspecie deels zelfs niet op de plaats van de toepassing blijven liggen. Het toepassen van de baggerspecie is echter wel functioneel vanwege de betekenis die dit heeft voor het ecologische systeem, zoals hieronder zal worden toegelicht.

Anders dan bij het toepassen van bouwstoffen (paragraaf 4.122) is voor het toepassen van grond en baggerspecie gekozen voor een limitatieve opsomming van de functionele toepassingen die zijn toegestaan. De reden van dit verschil is dat bouwstoffen speciaal worden geproduceerd om in een functionele toepassing te worden toegepast en ook speciaal voor dat doel worden aangeschaft. In

het algemeen zal er hierdoor geen discussie ontstaan of de bouwstoffen in een functionele toepassing zijn toegepast. Daarentegen komen grond en baggerspecie vrij als bijproduct bij ontgraven. Dit zijn in beginsel afvalstoffen, omdat de houder zich ervan moet ontdoen. Daardoor zal er een sterkere aanleiding zijn om de grond of baggerspecie toe te passen in niet-functionele toepassingen of in grotere hoeveelheden dan nodig om de functionele toepassing aan haar functie te laten beantwoorden. Er zal sneller dan bij het toepassen van bouwstoffen discussie kunnen ontstaan of sprake is van een functionele toepassing. Om die reden is in artikel 4.1264, eerste lid, limitatief opgesomd welke toepassingen als functioneel worden aangemerkt.

Tegen het toepassen van grond en baggerspecie die als afvalstoffen zijn, bestaat geen bezwaar als dit op milieuverantwoorde wijze in een functionele toepassing gebeurt. Er is dan sprake van een nuttige toepassing. Hieronder wordt in artikel 1.1 van de Wet milieubeheer in navolging van de kaderrichtlijn afvalstoffen verstaan: 'elke handeling met als voornaamste resultaat dat afvalstoffen een nuttig doel dienen door (...) andere materialen te vervangen die anders voor een specifieke functie zouden zijn gebruikt, of waardoor de afvalstof voor die functie wordt klaargemaakt, tot welke handelingen in ieder geval behoren de handelingen die zijn genoemd in bijlage II bij de kaderrichtlijn afvalstoffen'. Bijlage II bevat een niet-limitatieve lijst van nuttige toepassingen (zie artikel 3, onder 15, van de kaderrichtlijn afvalstoffen).

Als wordt voldaan aan de in paragraaf 4.123 opgenomen algemene regels vindt het toepassen van grond of baggerspecie op milieuverantwoorde wijze plaats. Deze regels bieden afdoende bescherming om ongunstige gevolgen voor het milieu en de menselijke gezondheid te voorkomen. De kaderrichtlijn afvalstoffen staat dan toe dat voor het (nuttig) toepassen van afvalstoffen niet per geval een vergunning wordt vereist maar dat met de algemene regels wordt volstaan. Dit blijkt uit artikel 24 van de kaderrichtlijn afvalstoffen.

In artikel 4.1264, eerste lid, wordt van een functionele toepassing gesproken, omdat de toepassing een maatschappelijke functie moet hebben. Het begrip nuttige toepassing is in dit verband te beperkt, omdat dit begrip specifiek op afvalstoffen betrekking heeft. Hoewel grond en baggerspecie in het algemeen als afvalstof kan worden aangemerkt, hoeft dat niet altijd het geval te zijn. De nuttige toepassing moet dus wel een functionele toepassing zijn, maar omgekeerd hoeft niet elke functionele toepassing een nuttige toepassing (van afvalstoffen) te zijn.

In het tweede lid, is voor de duidelijkheid vastgelegd dat bij toepassen van grond en baggerspecie die als afvalstoffen moeten worden aangemerkt, in een functionele toepassing en in overeenstemming met de andere bepalingen van paragraaf 4.123, sprake is van een nuttige toepassing van afvalstoffen als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer. Er hoeft dan niet meer te worden aangetoond dat de afvalstoffen niet worden verwijderd.

Bij de functionele toepassingen die in artikel 4.1264, eerste lid, zijn vermeld, is er sprake van een nuttige toepassing als bedoeld in categorie R5 van bijlage II bij de kaderrichtlijn afvalstoffen ('Recycling/terugwinning van anorganische materialen') dan wel categorie R11 van bijlage II (Gebruik van afvalstoffen die bij een van de onder R 1 tot en met R 10 genoemde handelingen vrijkomen in casu herstellen van de natuurlijke functies van het sediment in watersystemen) (categorie R11).

Het toepassen van grond en baggerspecie in een functionele toepassing kan verschillende voordelen voor het milieu hebben.

In de eerste plaats kunnen dan secundaire grondstoffen worden ingezet, waardoor een minder groot beroep hoeft te worden gedaan op de inzet van primaire grondstoffen. Er wordt zuiniger met de beschikbare hoeveelheid grondstoffen omgegaan en de gevolgen die het winnen van grondstoffen als zand, klei en grind voor de omgeving kan hebben, worden beperkt.

In de tweede plaats wordt hierdoor voorkomen dat grond en baggerspecie die niet kunnen worden toegepast, moeten worden verwijderd, wat tot onnodig ruimtebeslag leidt.

De inzet van grond en baggerspecie als secundaire grondstof verdient uit een oogpunt van een doelmatig beheer van afvalstoffen dan ook de voorkeur boven alternatieven. In artikel 1.1 van de Wet milieubeheer wordt het begrip doelmatige beheer van afvalstoffen omschreven als: zodanig beheer van afvalstoffen dat daarbij rekening wordt gehouden met onder meer de voorkeursvolgorde aangegeven in artikel 10.4 van de wet. In de afvalhiërarchie van artikel 10.4 van de Wet milieubeheer moet de nuttige toepassing van afvalstoffen hoger worden aangeslagen dan het alternatief 'veilige verwijdering', met name door het storten van de afvalstoffen.

Als sprake is van een toepassing die niet in het eerste lid is genoemd, moet het toepassen doorgaans als het storten of verwijderen van afvalstoffen worden aangemerkt en kan niet worden gesproken van een nuttige toepassing in de zin van de Wet milieubeheer. Het toepassen is dan in beginsel niet toegestaan. Eventueel kan hiervoor wel een vergunning worden verleend op grond van artikel 3.183 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Het is bij de toepassing van paragraaf 4.123 dus niet van belang om uit te maken of de grond of baggerspecie die wordt toegepast, al dan niet sprake als een afvalstof moet worden aangemerkt. Dit komt de eenvoud van de regelgeving ten goede en was daarom ook al het uitgangspunt van de eerdere regeling in het Besluit bodemkwaliteit. Bovendien is er dan sprake van een gelijk speelveld tussen grond en baggerspecie die wel een afvalstof zijn en grond en baggerspecie die dat niet zijn. Hierdoor wordt voorkomen dat grond en baggerspecie die afvalstoffen zijn, in een ongunstig daglicht komen te staan, waardoor zij voor toepassing in vergelijking met grond en baggerspecie die dat niet zijn, minder aantrekkelijk worden. Dat zou haaks staan op de doelstelling voor een zuinig gebruik van grondstoffen en een doelmatig beheer van afvalstoffen.

In het hiernavolgende wordt een toelichting gegeven op de in het eerste lid opgesomde vormen van toegestane functionele toepassingen van grond en baggerspecie. Sommige categorieën van activiteiten vertonen overlap en zouden kunnen worden samengevoegd in een algemene categorie-omschrijving. Redenen dat zij dan toch als afzonderlijke categorieën zijn onderscheiden, zijn dat een algemene categorie-omschrijving niet altijd duidelijk is en dat voor specifieke categorieën in paragraaf 4.123 soms specifieke bepalingen gelden, die niet voor andere categorieën gelden.

De categorieën zijn in het eerste lid, in de volgende volgorde opgenomen:

- Toepassen van grond en baggerspecie op of in de landbodem of in een oppervlaktewaterlichaam (categorie a);
- Toepassen van grond en baggerspecie op of in de landbodem (categorieën b, c, d);
- Toepassen van grond en baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam (categorieën e, f, g);
- Toepassen van baggerspecie op de landbodem (categorie h);
- Toepassen van baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam (categorieën i en j).

a. het toepassen van grond of baggerspecie op of in de landbodem of in een oppervlaktewaterlichaam om bouwwerken, wegen of spoorwegen, met daartoe behorende geluidswallen te verwezenlijken

Dit onderdeel betreft het toepassen van grond en baggerspecie in bouwwerken, wegen of spoorwegen. Onder wegen vallen ook de grondlichamen waarop wegen kunnen zijn aangelegd. De omschrijving van het begrip weg in de bijlage bij de Omgevingswet luidt namelijk: 'weg met inbegrip van de daarin gelegen kunstwerken en wat verder naar zijn aard daartoe behoort'. Voor geluidswallen wordt uitdrukkelijk vermeld dat zij ook tot de weg behoren omdat dit anders tot discussie kan leiden.

b. het toepassen van grond of baggerspecie op of in de landbodem om terreinen op te hogen voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgroten, tuinen of recreatieterreinen, om de bodemgesteldheid te verbeteren of om de landbouwkundige waarde, natuurwaarde of recreatieve waarde te bevorderen

Dit onderdeel heeft alleen betrekking op activiteiten op of in de landbodem.

Als gevolg van inklinking treedt vooral in het veenweidegebied bodemdaling op. Om in die gebieden bedrijventerreinen of woningbouwlocaties te kunnen verwezenlijken is het vanwege een hoge grondwaterstand vaak noodzakelijk om eerst de bodem op te hogen, met name in voormalig agrarisch gebied. Het ophogen heeft tot doel om de fysieke bodemgesteldheid te verbeteren of het maaiveld te verhogen ten opzichte van het grondwaterniveau en zakkingen en zettingen te compenseren.

De omschrijving van categorie b omvat niet het na ophoging toepassen van grond of baggerspecie in het kader van de (her)inrichting van het terrein. In dat geval heeft het toepassen namelijk niet tot doel om de bodem op te hogen.

Op landbouwterreinen kan het om landbouwkundige redenen noodzakelijk zijn dat het maaiveld een bepaalde hoogte heeft ten opzichte van het grondwater. Door inklinking en uitspoeling treedt een voortdurende daling van het niveau van het maaiveld op. Om vernatting te voorkomen moet het maaiveld periodiek worden opgehoogd. Hierdoor verbetert de bodemgesteldheid en wordt voorkomen dat gewassen te droog of juist te nat worden en wordt de landbouwkundige waarde verhoogd.

In natuurgebieden kan het voorkomen dat grond wordt verzet met het oog op natuurontwikkeling, die gebaat is bij variëteit in biotopen. In dat geval wordt de natuurwaarde verhoogd. Er moet wel zijn aangetoond dat dit inderdaad het geval is. Niet ieder grondverzet in een natuurgebied valt dus onder categorie b. Dit is alleen het geval als de natuurwaarde hierdoor wordt verhoogd. In artikel 35 van het Besluit bodemkwaliteit waren tuinen en recreatieterreinen (zoals golfbanen en crossterreinen) nog niet uitdrukkelijk genoemd, terwijl dit beleidsmatig wel was beoogd. Er is hier dus geen sprake van een beleidswijziging, maar van een verduidelijking ten opzichte van het Besluit bodemkwaliteit.

c. het toepassen van grond of baggerspecie op of in de landbodem in een afdeklaag op een saneringslocatie, in een bovenafdichting op een stortplaats, gesloten stortplaats of voormalige stortplaats of in een afdeklaag op een grootschalige toepassing als bedoeld in artikel 4.1269, derde lid, of in een geval als bedoeld in artikel 4.1270, derde lid

Saneringslocaties en stortplaatsen moeten doorgaans worden afgedekt met een afdeklaag, zoals een leeflaag of bovenafdichting. Een afdeklaag heeft tot doel om te voorkomen dat risico's voor het milieu en de menselijke gezondheid kunnen ontstaan, bijvoorbeeld als gevolg van blootstelling van mensen en dieren aan de verontreinigde grond of baggerspecie. De leeflaag maakt het mogelijk om op een saneringslocatie of stortplaats weer normale activiteiten te ondernemen, zoals wonen, werken of recreatie.

Een afdeklaag omvat niet de onderliggende egalisatie- of steunlaag. Deze laag wordt als onderdeel van het stortlichaam gezien. Hierop zijn de voorschriften van paragraaf 4.123 niet van toepassing. Het aanbrengen van de steunlaag valt onder de regels die gelden voor het storten van afvalstoffen.

Ook op grootschalige toepassingen moet een afdeklaag worden aangebracht. Dit is bepaald in artikel 4.1269. De afdeklaag is dus geen onderdeel van de grootschalige toepassing en valt daarom niet onder artikel 4.1269, maar onder de algemene eisen voor het toepassen van grond en baggerspecie. Dit was in het Besluit bodemkwaliteit geregeld in artikel 63. Deze bepaling is nu op alleen op een andere plaats opgenomen, zonder dat hiermee inhoudelijke aanpassingen zijn beoogd.

d. het toepassen van grond of baggerspecie op of in de landbodem van een winplaats of voormalige winplaats voor delfstoffen om de wanden te stabiliseren of om het terrein opnieuw in te richten voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden, tuinen of recreatieterreinen

Om het mogelijk te maken dat voormalige winplaatsen van delfstoffen na beëindiging van de winning een nieuwe functie kunnen gaan vervullen, is het vaak nodig dat zij met het oog op de veiligheid en herinrichting worden gestabiliseerd en aangevuld. Het stabiliseren is bedoeld om de veiligheid te waarborgen.

e. het toepassen van grond of baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam, met uitzondering van een diepe plas, om overstromingen en wateroverlast te voorkomen of te beperken, om de natuurwaarde of recreatieve waarde te bevorderen, om de doorvaart van de scheepvaart te bevorderen of om de ligging, vorm, afmeting en constructie van een waterstaatswerk te herstellen

Deze toepassingen houden verband met de water(bodem)opgave. Het gaat hierbij om het klimaatbestendig maken van oppervlaktewaterlichamen ter bescherming tegen overstromingen en wateroverlast, het bevorderen van natuurwaarden en recreatieve waarden, waaronder het verwezenlijken van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden, en het in stand houden van de afvoer- en scheepvaartfunctie van watersystemen. Hiertoe vinden in oppervlaktewaterlichamen ophogingen, verondiepingen en dempingen plaats. Ten opzichte van artikel 35 van het Besluit bodemkwaliteit zijn recreatieve waarden toegevoegd. In het Besluit bodemkwaliteit omvatte deze categorie ook nog 'de toepassing van grond of baggerspecie in ophogingen in waterbouwkundige constructies'. Deze activiteit valt nu onder categorie a.

f. het toepassen van grond of baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam, met uitzondering van een diepe plas, om dat waterlichaam tot landbodem te ontwikkelen voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden of recreatieterreinen

Voor het verwezenlijken van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden of recreatieterreinen kan het nodig zijn om oppervlaktewaterlichamen te dempen ('ontwikkelen tot landbodem'). Hierbij kan worden gedacht aan oppervlaktewaterlichamen in voormalige havengebieden of watergangen in polders. Voor het toepassen van grond en baggerspecie in diepe plassen valt is een afzonderlijke categorie g opgenomen, omdat hiervoor een afzonderlijk regime geldt (dat is opgenomen in artikel 4.18).

g. het toepassen van grond of baggerspecie in een diepe plas om de wanden van de plas te stabiliseren, om de plas te verondiepen voor de bevordering van de natuurwaarde of recreatieve waarde van de plas of om de plas tot landbodem te ontwikkelen voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgronden of recreatieterreinen

Dit onderdeel is nieuw ten opzichte van de eerdere opsomming van functionele toepassingen in artikel 35 van het Besluit bodemkwaliteit. Dit houdt verband met de integratie van de Circulaire diepe plassen in de regelgeving. Het toepassen van grond en baggerspecie valt weliswaar ook onder andere omschrijvingen, met name het huidige onderdeel f, maar is nu als afzonderlijke categorie opgenomen omdat hierover in artikel 4.18 specifieke bepalingen zijn opgenomen, die geen betrekking hebben op functionele toepassingen als bedoeld in categorie f. Stabiliseren van diepe plassen vindt plaats met het oog op de veiligheid. Hierdoor wordt voorkomen dat oevers instorten doordat wanden te steil zijn.

h. het gelijkmatig toepassen op de landbodem van baggerspecie die is vrijgekomen uit een watergang, op ten hoogste 10 km afstand van de plaats van vrijkomen, om de bodemgesteldheid van landbouwgronden of natuurgronden te herstellen of verbeteren

Het verspreiden van (onderhouds)baggerspecie uit een watergang over de daaraan grenzende percelen is een eeuwenoude vorm van actief bodembeheer. Het gaat daarbij in hoofdzaak om materiaal dat door afspoeling van naastliggende gronden in de watergangen is terechtgekomen en hierop weer wordt teruggebracht. Dit terugbrengen is nodig voor een verantwoord bodembeheer

en bodemgebruik. Het opbrengen van baggerspecie draagt bij aan de instandhouding van de voor het bodemgebruik benodigde hoogteligging en de verbetering van de bodemvruchtbaarheid. In de praktijk wordt het overgrote deel van de baggerspecie in één beweging (via een kraan of opspuiten) op de kant verspreid. Vervolgens wordt de baggerspecie vaak vermengd met de onderliggende bodem om een goede bodemstructuur te verkrijgen.

Er bestaat een directe relatie tussen de waterkwaliteit en de kwaliteit van de baggerspecie en het omliggende gebied waarin de watergangen zijn gelegen. Het betreft in hoofdzaak gebiedseigen materiaal, dat door afspoeling van aangrenzende gronden in de watergang is terechtgekomen en hierop weer wordt teruggebracht. Daarom is er geen bezwaar tegen het verspreiden van de baggerspecie binnen het omliggende gebied.

Onder 'watergang' wordt een smal lijnvormig oppervlaktewaterlichaam verstaan, zoals een sloot. Het gaat in dit onderdeel dus niet om baggerspecie uit grote oppervlaktewaterlichamen, waaruit bij het baggeren veel grotere hoeveelheden vrijkomen.

Ten opzichte van artikel 35 van het Besluit bodemkwaliteit wordt niet meer gesproken van 'aangrenzende percelen'. Het begrip 'aangrenzende percelen' was onvoldoende duidelijk en riep daardoor veel vragen op. Omdat discussie kan ontstaan wat allemaal tot het omliggende gebied behoort, is om praktische redenen een grens van 10 km gehanteerd.

i. het gelijkmatig toepassen van baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam, met uitzondering van uiterwaarden, gorzen, slikken, stranden of platen, om de ecologische en morfologische functies van het sediment te herstellen of verbeteren

Sediment maakt een natuurlijk onderdeel uit van het watersysteem en vervult hierin waardevolle ecologische en (hydro)morfologische functies. Door de aanleg en het onderhoud van havengebieden en vaarwegen wordt de sedimenthuishouding verstoord. In havengebieden en een aantal vaarwegen worden bijvoorbeeld veel grotere hoeveelheden sediment 'ingevangen' dan onder meer natuurlijke omstandigheden het geval zou zijn. Bij werkzaamheden ten behoeve van het waterbeheer, zoals het op diepte brengen en houden van havens en vaarwegen, komt sediment vrij dat daardoor aan het watersysteem wordt onttrokken. Het beleid is erop gericht dat sediment dat aan het watersysteem is onttrokken, in het watersysteem wordt teruggebracht, zodat het de ecologische en (hydro)morfologische functies die het in een natuurlijke sedimenthuishouding heeft zo goed mogelijk kan blijven vervullen. Zo is de kraamkamerfunctie van de Waddenzee en de Zeeuwse en Zuid-Hollandse Delta afhankelijk van voldoende natuurlijke slibtoevoer.

Tevens wordt door het gelijkmatig toepassen (verspreiden) van baggerspecie de zand- en slibhonger van het water beperkt. Dit draagt bij aan de bescherming van het achterland bij hoogwater.

Behalve in rivieren en de kustgebieden wordt baggerspecie ook verspreid in meren en plassen. Dit gebeurt op veel kleinere schaal, maar wel met vergelijkbare ecologische en morfologische oogmerken.

Het verspreiden van baggerspecie op de tot het oppervlaktewaterlichaam behorende uiterwaarden, gorzen, slikken, stranden en platen, is uitgezonderd. Deze vallen (deels) onder categorie j. Activiteiten als bedoeld in onderdeel i vinden doorgaans plaats in grote oppervlaktewaterlichamen. Daarbij komen grote hoeveelheden baggerspeciewerk vrij. Voor het verbeteren van de bodemvruchtbaarheid of het herstellen van uiterwaarden is het vaak niet nodig om zo grote hoeveelheden baggerspecie op te brengen. Het (ongecontroleerd) verspreiden van grote hoeveelheden baggerspecie kan schadelijk zijn voor de aanwezige natuur doordat deze hieronder wordt bedolven. Het betreft bovendien baggerspecie die voor het grootste deel niet door afspoeling in het oppervlaktewaterlichaam is terechtgekomen maar van elders is aangevoerd.

Als in bedoelde gebieden (kleine) watergangen liggen, is het wel toegestaan om (onderhouds)baggerspecie die daaruit vrijkomt, op de oeverbodem en aangrenzende percelen te verspreiden (zie onderdeel j, onderscheidenlijk onderdeel h). Er is dan sprake van veel kleinere hoeveelheden baggerspecie dan vrijkomen bij het baggeren van bijvoorbeeld de hoofdgeul in een vaarwater.

j. het toepassen van baggerspecie die afkomstig is uit een watergang, gelegen in tot een oppervlaktewaterlichaam behorende uiterwaarden, gorzen, slikken, stranden of platen, op die terreinen om de bodemgesteldheid te herstellen of verbeteren

Voor een toelichting kan worden verwezen naar onderdeel h. Het verschil tussen onderdeel h en onderdeel j is dat het in onderdeel h om verspreiden op de landbodem gaat en in onderdeel j om verspreiden op de oeverbodem van een oppervlaktewaterlichaam. Er worden twee onderdelen onderscheiden vanwege de leesbaarheid.

Artikel 4.1265 (gegevens en bescheiden tijdens en na de activiteit)

Met het oog op het toezicht en de handhaving is het wenselijk dat de informatie die op grond van artikel 4.1263 vooraf aan het bevoegd gezag moet worden verstrekt, beschikbaar is tijdens het toepassen van grond en baggerspecie. Daarom is in het eerste lid een bepaling opgenomen die daartoe verplicht.

Om dezelfde reden moet deze informatie ook daarna nog een tijd beschikbaar blijven. Dit is onder meer van belang omdat de kwaliteit van grond en baggerspecie die is toegepast, achteraf niet altijd meer goed is vast te stellen. Anders dan voor het toepassen van bouwstoffen geldt voor het toepassen van grond en baggerspecie niet de eis van terugneembaarheid. Grond en baggerspecie gaan onderdeel van de bodem uitmaken.

In het tweede lid is een vergelijkbare verplichting opgenomen voor het toepassen van grond en baggerspecie in twee situaties waarin niet op grond van artikel 4.1263 een verplichting bestaat om de informatie vooraf toe te zenden aan het bevoegd gezag. Dit neemt niet weg dat er wel een milieuverklaring beschikbaar moet zijn, waaruit blijkt dat de toegepaste grond en baggerspecie aan de toepasselijke kwaliteitseisen voldoet. De verplichting op grond van het tweede lid heeft alleen betrekking op de milieuverklaring over de kwaliteit van de partijen grond en baggerspecie die worden toegepast. In die gevallen worden voor het toepassen van grond of baggerspecie namelijk geen eisen gesteld aan de kwaliteit van de ontvangende bodem, zodat er ook geen milieuverklaring hoeft te zijn die daar wat over zegt. In het geval dat is bedoeld in artikel 4.1263, derde lid, onder c, gaat het om een milieuverklaring waaruit volgt dat sprake is van niet-verontreinigde grond of niet-verontreinigde baggerspecie. In het geval dat is bedoeld in artikel 4.1263, derde lid, onder d, gaat het om een milieuverklaring dat sprake is van de kwaliteit voor verspreiden geschikte baggerspecie (dit volgt uit artikel 4.1269).

Volgens artikel 4.1263 hoeven particulieren en landbouwers ook geen informatie toe te zenden over het toepassen van grond en baggerspecie. Op grond van artikel 4.1265 hoeven zij ook geen milieuverklaring te hebben, vanwege de relatief hoge kosten die daar voor hen aan verbonden zijn en de geringe risico's voor het milieu. Dit neemt niet weg dat ook voor de partijen grond en baggerspecie die zij toepassen de kwaliteitseisen gelden. Als particulieren of landbouwers daarover twijfel hebben, moeten ze de kwaliteit van de grond of baggerspecie die ze willen toepassen, vooraf laten onderzoeken. Van hen wordt vooral verwacht dat zij bedacht zijn op aanwijzingen dat de grond of baggerspecie vermoedelijk verontreinigd is en niet voor toepassen in aanmerking komt. Aanwijzingen kunnen stank of zichtbare verontreinigingen zijn of informatie over de herkomst van de grond. Dit volgt uit de algemene zorgplicht van artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel 4.1266 (erkende persoon of instelling)

Op grond van deze bepaling mag de toepasser van grond of baggerspecie die voor het toepassen een milieuverklaring nodig heeft of daarvoor onderzoek moet laten verrichten, voor die werkzaamheden alleen een persoon of instelling inschakelen die daartoe bevoegd is. Op grond van het Besluit bodemkwaliteit is hiervoor doorgaans een erkenning door de Minister van Infrastructuur en Waterstaat vereist. Deze moet zijn gebaseerd op een certificaat dat voor het verrichten van de werkzaamheid aan de betrokken persoon of instelling is verleend.

In dit verband zijn de artikelen 4.1263 en 4.1265 relevant.

Artikel 4.1263 schrijft al voor dat de toepasser aan het bevoegd gezag milieuverklaringen moet verstrekken die zijn afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit. Dit houdt in dat een milieuverklaring moet zijn afgegeven door een persoon of instelling die daartoe op grond van dat besluit bevoegd is, op grond van onderzoek waarvoor hetzelfde geldt. Zo niet, dan is niet aan de informatieverplichting van artikel 4.1263 voldaan.

Artikel 4.1265 schrijft al voor dat de toepasser tijdens en na het toepassen van de grond of baggerspecie een verklaring beschikbaar moet houden.

Artikel 4.1263 noch artikel 4.1265 vereist echter dat de toepasser voor de afgifte van een milieuverklaring of een onderzoek alleen opdracht mag geven aan een persoon of instelling die daartoe op grond van het Besluit bodemkwaliteit bevoegd (erkend) is. Om in dat geval rechtstreeks handhavend te kunnen optreden, en niet via de omweg van artikel 4.1263 of artikel 4.1265, die andere oogmerken hebben, is artikel 4.1266 opgenomen. Bovendien wordt met artikel 4.1263 de belangrijke verplichting van de toepasser benadrukt om alleen aan bevoegde personen en instellingen opdracht te geven om een milieuverklaring af te geven of onderzoek te doen. Als een bevoegde persoon of instelling bij de afgifte van een verklaring of het onderzoek fouten maakt en bijvoorbeeld de partij grond of baggerspecie niet aan de toepasselijke kwaliteitseisen voldoet, kan zowel die persoon of instelling daarop worden aangesproken als de toepasser op het toepassen van de grond of baggerspecie. Het niet voldoen kan de toepasser meestal niet worden verweten, maar omdat doorgaans (alleen) de toepasser het in zijn macht heeft om maatregelen te nemen om de overtreding ongedaan te maken, is hij de geadresseerde bij bestuursrechtelijke handhaving.

Hoewel de persoon of instelling die de verklaring heeft afgegeven of het onderzoek heeft verricht, de fout heeft gemaakt, mag dit geen reden zijn dat de nadelige gevolgen voor het milieu blijven bestaan omdat die persoon of instelling de overtreding niet ongedaan zou kunnen maken. Het is daarom van belang dat de toepasser als opdrachtgever afspraken maakt met de persoon of instelling die voor hem de milieuverklaring afgeeft of onderzoek verricht, die hem in staat stellen de kosten van eventuele herstelmaatregelen op die persoon of instelling te verhalen.

Artikel 4.1267 (functionele hoeveelheid)

Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op artikel 4.1265, waarin een vergelijkbare bepaling is opgenomen voor het toepassen van bouwstoffen. Voor het toepassen van grond en baggerspecie geldt mutatis mutandis hetzelfde als voor het toepassen van bouwstoffen.

Artikel 4.1268 (kwaliteitseisen)

Het toepassen van grond of baggerspecie kan leiden tot verontreiniging van de bodem (met inbegrip van het grondwater) of oppervlaktewater. Dit moet worden voorkomen. Daarom moet elke partij grond of baggerspecie die wordt toegepast aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen.

De kwaliteitseisen hebben betrekking op twee aspecten, die in het eerste lid, zijn genoemd.

In de eerste plaats mag het toepassen van grond of baggerspecie niet leiden tot verslechtering van de actuele kwaliteit van de bodem (eerste lid, onder a). Dit volgt het vereiste van *stand still* dat aan het beleid voor het toepassen van grond en baggerspecie ten grondslag ligt.

In de tweede plaats moet het toepassen van grond of baggerspecie in overeenstemming zijn met de kwaliteitseisen die gelden voor de beoogde functie van de landbodem (eerste lid, onder b). De kwaliteit van de grond of baggerspecie die wordt toegepast, moet voldoen aan de strengste van beide eisen. Dit betekent dat bijvoorbeeld grond van de kwaliteitsklasse 'wonen' mag worden toegepast op een landbodem van de kwaliteitsklasse 'wonen' of 'industrie' en de functieklassse 'wonen' of 'industrie'. Als de actuele kwaliteit van de landbodem kwaliteitsklasse 'industrie' is, maar de landbodem op de bodemfunctiekaart van de gemeente is ingedeeld in de functieklassse 'wonen', dan mag ter plaatse alleen grond worden toegepast, waarvan de kwaliteit voldoet aan de kwaliteitseisen voor de functieklassse 'wonen'.

Bodemfunctieklassen hebben alleen betrekking op de landbodem. Voor de waterbodem zijn geen bodemfunctieklassen vastgesteld, omdat functies worden gekoppeld aan oppervlaktewaterlichamen en niet specifiek aan de waterbodem. Daarnaast wordt de kwaliteit van de waterbodem vooral door de mate van verontreiniging van het water bepaald. In dynamische watersystemen moet rekening worden gehouden met erosie- en sedimentatieprocessen die de waterbodemkwaliteit voortdurend beïnvloeden. Dit betekent dat op de waterbodem autonoom baggerspecie van slechtere kwaliteit kan bezinken. Het zou dan weinig doelmatig zijn om voor het toepassen van grond en baggerspecie strengere kwaliteitseisen te stellen. Voor de waterbodem wordt daarom alleen met kwaliteitsklassen gewerkt en niet met functieklassen. Er hoeft hierdoor voor de waterbodem alleen aan de actuele kwaliteit te worden getoetst (eerste lid, onder a).

Er is sprake van kwaliteitsklassen omdat de kwaliteit voor de verschillende parameters relevante gradaties kan hebben. Omdat sprake is van opeenvolgende kwaliteitsklassen, is het mogelijk dat grond of baggerspecie wordt toegepast die voor sommige parameters een slechtere kwaliteit bezit dan de ontvangende grond, zo lang de grond of baggerspecie en de bodem in dezelfde klasse zijn ingedeeld. De kwaliteit van de toe te passen grond of baggerspecie moet dus liggen binnen de bandbreedte van de kwaliteitsklasse of functieklassse waarin de ontvangende bodem is ingedeeld. Het is wenselijk om voor de verschillende parameters die de kwaliteit van grond of baggerspecie bepalen, een onderverdeling van de kwaliteit in klassen te maken. Het *stand still* beginsel zou namelijk weinig praktische betekenis hebben als er maar één kwaliteitseis zou worden gesteld. In feite bestaan er dan maar twee klassen, waarbinnen de kwaliteit aanzienlijke verschillen kan vertonen. Een finzinniger onderverdeling is daarom wenselijk. Zoals hierna nog zal blijken worden grond en baggerspecie niet voor alle toepassingssituaties die zich kunnen voordoen, in klassen ingedeeld. In die gevallen wordt aan de kwaliteit van grond of baggerspecie maar één kwaliteitseis gesteld, zoals de kwaliteitseis voor de kwaliteit 'voor verspreiden geschikte grond', emissiearme grond of baggerspecie, voor toepassing in een afdeklaag geschikte grond of baggerspecie of voor verspreiding geschikte grond of baggerspecie. In dat geval kan aan de persoon of instelling die de milieuverklaring afgeeft of het daarvoor benodigde onderzoek verricht opdracht worden gegeven om niet alleen de kwaliteitsklasse van de grond of baggerspecie te bepalen, maar ook de kwaliteit van de grond of baggerspecie vast te stellen met het oog op de voor de specifieke toepassing benodigde kwaliteitsverklaring.

In het kader van het Besluit bodemkwaliteit worden de volgende kwaliteitsklassen en functieklassen onderscheiden.

Kwaliteitsklassen van de waterbodem, de landbodem, baggerspecie en grond					
Waterbodem	niet verontreinigd	licht verontreinigd		matig verontreinigd	zwaar verontreinigd
baggerspecie	niet verontreinigd	licht verontreinigd		matig verontreinigd	zwaar verontreinigd
Landbodem	Landbouw/natuur	wonen	industrie	verontreinigd	zwaar verontreinigd
grond	niet verontreinigd	wonen	industrie	verontreinigd	zwaar verontreinigd
Functieklassen van de landbodem					
	Landbouw/natuur	wonen	industrie		

In de toelichting op het Besluit bodemkwaliteit en met name de daarop gebaseerde Regeling bodemkwaliteit is ingegaan op de uitgangspunten bij de vaststelling van de kwaliteitseisen voor de onderscheiden parameters. De kwaliteitseisen hebben uitsluitend betrekking op stoffen. Zij omvatten vooral concentratiewaarden (voor alle stoffen), aangevuld met emissiewaarden (uitloging van metalen en anorganische stoffen). Dit betekent dat, voor zover het de toepassing in oppervlaktewaterlichamen betreft, alleen de gevolgen voor de chemische watertoestand en voor de chemische kwaliteitselementen van de ecologische watertoestand in paragraaf 4.2 zijn meegenomen. Andere kwaliteitselementen van de ecologische watertoestand vallen onder het vergunningvereiste dat voor het toepassen van grond en baggerspecie geldt op grond van de hoofdstukken 6 en 7 van het Besluit activiteiten leefomgeving (beperkingengebiedvergunning). Om het eerste lid, te kunnen toepassen, moet er niet alleen een milieuverklaring zijn over de partijen grond of baggerspecie die worden toegepast, maar ook over de kwaliteit van de ontvangende bodem. Er zijn namelijk twee variabele in het geding, de grond of baggerspecie en de bodem, en van beide moet er informatie over de kwaliteit zijn.

De reden dat de kwaliteitseisen voor grond en baggerspecie zijn opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit op grond van het Besluit bodemkwaliteit is dat de kwaliteit van grond of baggerspecie, onderscheidenlijk de ontvangende bodem, moet worden vastgesteld door een persoon of instelling die voor de werkzaamheid van de afgifte van een milieuverklaring of het daarvoor benodigde onderzoek beschikt over een erkenning van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat. Dergelijke bedrijven zijn geen normadressaten van het Besluit activiteiten leefomgeving, omdat zij geen handelingen verrichten die gevolgen voor de fysieke leefomgeving kunnen hebben. Weliswaar moet bij het toepassen van grond of baggerspecie ook aan de toepasselijke kwaliteitseisen voor de grond of baggerspecie worden voldaan, maar in paragraaf 4.123 is volstaan met verwijzingen naar de kwaliteitseisen die voor de afgifte van de milieuverklaring gelden op grond van het Besluit bodemkwaliteit. De toepasser van grond of baggerspecie geeft namelijk alleen opdracht aan een persoon of instelling die daartoe op grond van het Besluit bodemkwaliteit bevoegd is, om de kwaliteit van de grond of baggerspecie en de ontvangende bodem te onderzoeken en een milieuverklaring af te geven, dan wel gaat af op de milieuverklaring op grond van het Besluit bodemkwaliteit die hem bij afname van de grond of baggerspecie wordt verstrekt. Het heeft daarom weinig zin om de kwaliteitseisen waaraan toe te passen grond of baggerspecie moeten voldoen, afzonderlijk in het Besluit activiteiten leefomgeving op te nemen, omdat deze in de praktijk in dat kader geen rol spelen.

Dit neemt niet weg dat de toepasser kan worden aangesproken op het niet voldoen van een partij toegepaste grond of baggerspecie aan de toepasselijke kwaliteitseisen. Doorgaans heeft namelijk (alleen) de toepasser het in zijn macht om maatregelen te nemen om de overtreding ongedaan te maken. De persoon of instelling die de verklaring heeft afgegeven of het onderzoek heeft verricht, kan dergelijke maatregelen niet nemen omdat hij geen zeggenschap heeft over het terrein waar de

grond of baggerspecie is toegepast. Hoewel de persoon of instelling die het onderzoek heeft verricht en op grond daarvan een milieuverklaring heeft afgegeven, de fout heeft gemaakt, mag dit geen reden zijn dat de nadelige gevolgen voor het milieu blijven bestaan omdat die persoon of instelling feitelijk niet in staat is om de benodigde maatregelen te nemen. Het is daarom van belang dat de toepasser als opdrachtgever afspraken maakt die hem in staat stellen de kosten van eventueel noodzakelijke maatregelen als gevolg van een verkeerde milieuverklaring te verhalen op de persoon of instelling aan wie hij de opdracht verstrekt.

De functieklassering van de ontvangende bodem wordt bepaald aan de hand van de bodemfunctiekaart. Op de kaart geeft de gemeenteraad aan welke kwaliteit van de landbodem in het een gebied wordt nagestreefd, zodat de landbodem de beoogde functie die op de kaart voor dat gebied is aangegeven, kan vervullen. Het is mogelijk dat de actuele kwaliteit van de bodem slechter is dan de beoogde kwaliteit die voor de op de kaart aangegeven functieklassering is vereist. Dat heeft consequenties voor het toepassen van grond en baggerspecie, maar betekent niet dat ook maatregelen moeten worden genomen om de kwaliteit van de landbodem te verbeteren zodat deze voldoet aan de kwaliteitseisen voor de bodemfunctieklassering waarin de ontvangende landbodem is ingedeeld, bijvoorbeeld de functieklassering 'wonen'. De kwaliteitseisen voor de functieklassering wonen zijn zo vastgesteld dat de bodem waarop de woningen staan, alle aspecten van de functie wonen, met inbegrip van de functies van een tuin, optimaal kan vervullen. Als de bodem de klasse industrie heeft, is dit in mindere mate het geval. Dit betekent echter niet dat wonen op een bodem die in de kwaliteitsklasse industrie is ingedeeld, niet mogelijk of niet wenselijk is. Veel bestaande woonwijken staan op een bodem van de kwaliteitsklasse industrie. Evenmin is het verboden om een nieuwe woonwijk aan te leggen op een bodem van de kwaliteitsklasse industrie. In dergelijke gevallen zou een schonere bodem wenselijk zijn, maar is de bestaande kwaliteit voldoende.

Uit het schema blijkt dat de kwaliteit van grond of baggerspecie correspondeert met de kwaliteit van de waterbodem of landbodem waaruit de grond of baggerspecie is ontgraven. Anders dan bij bouwstoffen zijn de kwaliteitseisen dus niet gerelateerd aan het product 'grond' of 'baggerspecie' als zodanig maar aan de (actuele of beoogde) kwaliteit van de bodem. De reden daarvan is dat grond of baggerspecie uit de bodem wordt ontgraven en ook weer op of in de bodem wordt toegepast. Omdat grond of baggerspecie dus in feite bodem is, ligt het voor de hand om de kwaliteitseisen voor grond of baggerspecie te relateren aan kwaliteitseisen voor de bodem. Daarentegen worden bouwstoffen doorgaans speciaal vervaardigd en niet toegepast door degene die de bouwstoffen heeft vervaardigd. Bij bouwstoffen gaan aan de toepassing nog verschillende fasen vooraf, waarin de bouwstoffen op de markt worden gebracht en verhandeld en uiteindelijk worden aangeschaft door of ten behoeve van degene die de bouwstoffen toepast. Daarom worden in artikel 32 (nieuw) van het Besluit bodemkwaliteit kwaliteitseisen gesteld aan bouwstoffen die op de markt worden gebracht en verhandeld. Bij grond en baggerspecie is dat niet het geval. Er is ook grond die uit een (zwaar) verontreinigde bodem komt en niet aan de voor toepassing geldende kwaliteitseisen kan voldoen. Bouwstoffen worden doorgaans vervaardigd of als natuurlijke materialen voor dat doel gewonnen. Daarom kunnen aan de bouwstoffen eisen worden gesteld voor het vervaardigen of winnen en vervolgens verhandelen.

De formulering dat 'partijen grond en baggerspecie moeten voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor grond of baggerspecie van de kwaliteit die overeenkomt met de kwaliteitsklasse waarin de ontvangende landbodem of waterbodem volgens dat besluit is ingedeeld' lijkt op het eerste gezicht omslachtig, maar is nodig omdat het gaat om de kwaliteit van de grond of baggerspecie die wordt toegepast, maar die kwaliteit gerelateerd is aan de kwaliteit van de ontvangende bodem. De kwaliteit van de ontvangende bodem is uitgangspunt, omdat hierin geen verandering valt te brengen, en bij het toepassen van grond of baggerspecie moet de kwaliteit van de grond of baggerspecie die wordt toegepast, worden afgestemd op de kwaliteit van de ontvangende bodem. Voor de kwaliteit van grond die op landbodem wordt toegepast, is het eenvoudig. Grond en landbodem zijn namelijk onderverdeeld in overeenkomende kwaliteitsklassen. Dit betekent dat een milieuverklaring dat grond in de kwaliteitsklasse 'wonen' is

ingedeeld gebruikt kan worden om de grond toe te passen op de landbodem van de kwaliteitsklasse 'wonen' of de bodemfunctieklasse 'wonen'.

De kwaliteitsklassen van grond en de landbodem enerzijds en baggerspecie en de waterbodem anderzijds corresponderen echter niet geheel met elkaar (wat in het schema te zien is doordat de verticale lijnen verspringen). De systematiek voor de indeling van de waterbodem in een kwaliteitsklasse is deels op andere uitgangspunten gebaseerd dan de indeling van de landbodem in een kwaliteitsklasse. Hierdoor worden er voor baggerspecie/de waterbodem maar 4 kwaliteitsklassen onderscheiden, terwijl er voor grond/de landbodem 5 kwaliteitsklassen bestaan. Voor baggerspecie/de waterbodem worden alleen de kwaliteitsklassen 'niet verontreinigd', 'licht verontreinigd', 'matig verontreinigd' en 'zwaar verontreinigd' onderscheiden, terwijl voor grond/de landbodem sprake is van de kwaliteitsklassen 'niet verontreinigd' (grond) of 'landbouw/natuur' (landbodem), 'wonen', 'industrie', 'verontreinigd' en 'zwaar verontreinigd'. De redenen dat voor grond niet de kwaliteitsklasse landbouw/natuur wordt gehanteerd maar de kwaliteitsklasse 'niet verontreinigd' heeft als enige reden dat dit de leesbaarheid van de bepalingen over 'niet verontreinigde grond' verbetert.

Als bijvoorbeeld licht verontreinigde baggerspecie op de landbodem wordt toegepast moet uit vergelijking van de kwaliteit die voor de onderscheiden parameters is aangegeven in de milieuverklaring die voor de baggerspecie is afgegeven, met de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklasse en bodemfunctieklasse waarin de ontvangende landbodem is ingedeeld, worden afgeleid of de baggerspecie mag worden toegepast. De kwaliteit van de baggerspecie moet voldoen aan de kwaliteitseisen die gelden voor de kwaliteitsklasse waarin de ontvangende landbodem is ingedeeld. Omgekeerd mag niet alle grond van de kwaliteitsklasse industrie worden toegepast op een licht verontreinigde waterbodem, zoals ook uit het schema blijkt.

Onverminderd artikel 4.1268, eerste lid, mag geen grond of baggerspecie worden toegepast die niet voldoet aan de kwaliteitseisen die in artikel 4.1268, tweede lid, zijn aangegeven. Deze houden in dat alleen partijen grond en baggerspecie mogen worden toegepast die ten minste voldoen aan de volgende kwaliteitseisen:

- a. als sprake is van toepassen van grond of baggerspecie op de landbodem: de kwaliteitseisen die op grond van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor grond van de kwaliteitsklasse industrie of baggerspecie van de kwaliteit die overeenkomt met de kwaliteitsklasse industrie van grond,
- b. als sprake is van toepassen van grond in een oppervlaktewaterlichaam: de kwaliteitseisen die op grond van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor grond van de kwaliteitsklasse industrie, of
- c. als sprake is van toepassen van baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam: de kwaliteitseisen die op grond van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor baggerspecie van de kwaliteitsklasse matig verontreinigd.

Artikel 4.16, tweede lid, heeft betrekking op de kwaliteitsklasse van de grond of baggerspecie en niet op de kwaliteitsklassen van de ontvangende landbodem of waterbodem. De reden daarvan is dat in het tweede lid is bepaald welke grond of baggerspecie nooit mag worden toegepast, ongeacht de kwaliteit van de ontvangende landbodem of ontvangende waterbodem. Het is met het oog op verontreiniging van de bodem (met inbegrip van het grondwater) en het oppervlaktewater ongewenst dat grond wordt toegepast die is ingedeeld in de kwaliteitsklasse 'verontreinigd' of 'zwaar verontreinigd' (tweede lid, onder b), dan wel baggerspecie die is ingedeeld in de klasse 'zwaar verontreinigd' (tweede lid, onder c). Bovendien is het niet wenselijk dat op de landbodem baggerspecie wordt toegepast die niet voldoet aan de kwaliteitsklasse van de kwaliteitsklasse industrie van de landbodem, ook al mag die baggerspecie wel in oppervlaktewater worden toegepast (om de reden die in het hiernavolgende wordt toegelicht).

Voor het toepassen van grond of baggerspecie op de landbodem is het tweede lid voor de duidelijkheid opgenomen. Uit de combinatie van kwaliteitseisen in het eerste lid, onder a en b, volgt in feite ook al (zie het schema) dat het niet is toegestaan grond of baggerspecie toe te passen die niet voldoet aan de kwaliteitseisen voor een landbodem die is ingedeeld in de bodemfunctieklasse industrie. Er bestaat namelijk geen bodemfunctieklasse van de landbodem die correspondeert met de kwaliteitsklasse 'verontreinigd' of 'zeer verontreinigd' van grond.

Voor oppervlaktewaterlichamen bestaan geen bodemfunctieklassen. Daarom zou het volgens artikel 4.1268, eerste lid, onder a, mogelijk zijn dat 'verontreinigde grond' of 'zwaar verontreinigde grond' in een oppervlaktewaterlichaam met een waterbodem van dezelfde kwaliteit wordt toegepast. Dat is echter niet wenselijk. Artikel 4.16, tweede lid, voorkomt dat. Ook zwaar verontreinigde baggerspecie mag volgens deze bepaling niet op een waterbodem van dezelfde kwaliteit worden toegepast.

Wat betreft het verschil in kwaliteitsklasse dat in artikel 4.16, tweede lid, voor het toepassen van grond en baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam, wordt gemaakt, kan het volgende worden opgemerkt. Uit het schema blijkt dat de kwaliteitsklasse 'verontreinigde grond' deels samenvalt met de kwaliteitsklasse 'matig verontreinigde waterbodem'. Op een matig verontreinigde waterbodem mag matig verontreinigde baggerspecie worden toegepast. Het is echter niet wenselijk dat verontreinigde grond van dezelfde kwaliteit als een matig verontreinigde waterbodem in een oppervlaktewaterlichaam wordt toegepast. Verontreinigde grond mag namelijk ook niet op de landbodem worden toegepast. Als verontreinigde grond wel op een matig verontreinigde waterbodem zou mogen worden toegepast, ontstaat het risico dat verontreinigde grond die in het kader van saneringen vrijkomt bij ontgravingen uit de landbodem en die niet op de landbodem mag worden toegepast, wel in oppervlaktewaterlichamen wordt toegepast. Hierdoor zou de beoogde kwaliteitsverbetering van de waterbodem en het watersysteem worden belemmerd. Artikel 4.1268, tweede lid, voorkomt dit.

In artikel 4.16, derde en vierde lid, zijn enkele specifieke voorwaarden en beperkingen opgenomen voor het stellen van maatwerkregels en maatwerkvoorschriften waarbij kwaliteitseisen waaraan grond en baggerspecie bij het toepassen moeten voldoen, worden versoepeld.

In artikel 2.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving zijn algemene bepalingen opgenomen over het stellen van maatwerkregels en in artikel 2.12 over het stellen van maatwerkvoorschriften. Hieruit blijkt dat maatwerkregels en maatwerkvoorschriften kunnen worden gesteld, waarin wordt afgeweken van de hoofdstukken 3 tot en met 5, tenzij in die hoofdstukken anders is bepaald. In het Besluit bodemkwaliteit was dit nog specifiek geregeld, maar dat is in het Besluit activiteiten leefomgeving niet nodig. De eisen kunnen bijvoorbeeld worden aangescherpt als het wenselijk is om lokaal verdergaande bescherming te bieden. Het is echter niet wenselijk dat kwaliteitseisen zonder meer – binnen de kaders van artikel 2.11 en 2.12 – kunnen worden versoepeld. Daarom zijn hiervoor in artikel 4.1268, derde en vierde lid, specifieke voorwaarden en beperkingen opgenomen. Dit zijn 'andere bepalingen' in de zin van artikel 2.11, onderscheidenlijk 2.12.

De regels voor het toepassen van grond en baggerspecie zijn gericht op het voorkomen van achteruitgang van de kwaliteit van de bodem (met inbegrip van het grondwater) en het oppervlaktewater (*standstill*), mede om aan de vereisten van de kaderrichtlijn afvalstoffen te voldoen. Dit beleidsuitgangspunt komt tot uitdrukking in artikel 4.1268, eerste lid, waarin is bepaald dat de kwaliteit van de grond of baggerspecie die wordt toegepast, niet slechter mag zijn dan de bestaande kwaliteit van de ontvangende bodem (bodemkwaliteitsklasse) en, bij toepassen op de landbodem, ook niet slechter dan de beoogde kwaliteit (bodemfunctieklasse).

Versoepeling van de kwaliteitseisen is in beginsel in strijd met het *standstill*-beleid. Er kunnen zich echter bijzondere lokale omstandigheden voordoen, waarin versoepeling van de kwaliteitseisen uit algemene milieuoverwegingen wenselijk is. Er moeten dan wel enkele beperkingen en voorwaarden aan de versoepeling worden gesteld, om binnen de algemene milieuoverwegingen hiervoor aan het

beleidsuitgangspunt *standstill* toch nog zoveel mogelijk recht te doen. Hierbij wordt dit beleidsuitgangspunt niet op het niveau van de individuele toepassing, maar op gebiedsniveau gehanteerd.

De aanleiding voor lokaal beleid kan vooral zijn dat de vraag naar en het aanbod van grond en baggerspecie in een bepaald gebied dan beter op elkaar kunnen worden afgestemd. Als er sprake is van verontreinigde grond of baggerspecie die op een bepaalde locatie overeenkomstig de algemene regels van paragraaf 4.2 niet kan worden toegepast omdat voor een of meer stoffen niet wordt voldaan aan de kwaliteitseisen die daarvoor gelden op grond van artikel 4.1268, eerste lid, kan dit door versoepeling van de kwaliteitseisen voor die stoffen alsnog mogelijk worden gemaakt. In veel binnensteden is bijvoorbeeld sprake van te hoge gehalten aan lood en cadmium, die niet voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van het Besluit bodemkwaliteit voor die stoffen zijn gesteld. Wanneer dergelijke verontreinigde grond of baggerspecie die in het gebied vrijkomt, ook weer binnen dat gebied wordt toegepast, kan dit uit algemene milieuoverwegingen wenselijk zijn. Dit kan wenselijk zijn in het belang van een doelmatig beheer van afvalstoffen, bijvoorbeeld om te voorkomen dat de grond of baggerspecie over grotere afstanden moet worden vervoerd om elders wel volgens de regels te kunnen worden toegepast of op een andere wijze moeten worden verwerkt, die lager in de voorkeursvolgorde voor afvalverwerking is geclassificeerd. Ook kan door het toepassen van grond of baggerspecie het gebruik van primaire grondstoffen worden beperkt. Doordat de grond of baggerspecie uit het gebied afkomstig is en ook weer binnen het gebied wordt toegepast, is er op gebiedsniveau sprake van *standstill*.

Als echter sprake is van zwaar verontreinigde grond of zwaar verontreinigde baggerspecie, is het niet wenselijk die grond of baggerspecie toe te passen buiten de locatie waar deze al aanwezig is, ook niet als op gebiedsniveau *standstill* is gewaarborgd. Er is dan namelijk sprake van een serieus kwaliteitsprobleem dan niet groter moet worden gemaakt door toe te staan dat de grond of baggerspecie elders wordt toegepast, maar dat juist zo beperkt mogelijk moet worden gehouden. In het vierde lid wordt de mogelijkheid dat het toepassen van zwaar verontreinigde grond of zwaar verontreinigde baggerspecie via maatwerkregels of maatwerkvoorschriften toch wordt toegestaan, echter niet geheel verboden. Dit kan worden toegestaan als de grond of baggerspecie weer wordt toegepast binnen dezelfde diffuse zware verontreiniging van de stof waaruit de grond of baggerspecie is vrijgekomen. In dat geval is er binnen de diffuse verontreiniging sprake van *standstill* zonder dat de zware verontreiniging verder wordt verspreid dan waar ze al aanwezig is. In de artikelen 44, 45 en 46 van het Besluit bodemkwaliteit, waren vergelijkbare regelingen opgenomen.

Alvorens maatwerkregels of maatwerkvoorschriften kunnen worden gesteld, is het wenselijk dat het gebied waar de regels of voorschriften gelden (het bodembeheergebied) op een kaart wordt aangegeven. Deze kaart moet worden opgenomen in het omgevingsplan van het Besluit kwaliteit leefomgeving), als sprake is van toepassen op de landbodem, of in de waterschapsverordening (op grond van artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving), als sprake is van toepassen in een oppervlaktewaterlichaam. Dit is geregeld in de artikelen 5.85h (omgevingsplan) en 6.3 (waterschapsverordening) van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Hoewel dit niet uitdrukkelijk is bepaald, ligt het voor de hand dat ook bij aanscherping van de kwaliteitseisen een kaart wordt vastgesteld, waaruit blijkt waar de aangescherpte eisen gelden.

Het bodembeheergebied is niet bij voorbaat aan de grenzen van de gemeente of het beheergebied van de waterbeheerder gebonden. Een gemeente of waterbeheerder kan een groter gebied aanwijzen, waaruit grond of baggerspecie afkomstig moet zijn. De milieuwinst moet ook dan uiteraard wel kunnen worden aangetoond. Als een groter gebied wordt aangewezen waaruit de grond of baggerspecie afkomstig mag zijn, dan betekent dit niet dat de grond of baggerspecie ook buiten de grenzen van de gemeente of het beheergebied mag worden toegepast. Dat is alleen het geval als de andere gemeente(n) of waterbeheerder(s) dat in hun lokale beleid hebben bepaald. Een gemeente of waterbeheerder heeft immers geen bevoegdheid om te bepalen wat er buiten de grenzen van de gemeente of het beheergebied (niet) is toegestaan. Het is uiteraard wenselijk dat

in dergelijke gevallen bij de totstandkoming van het omgevingsplan of de waterschapsverordening afstemming plaatsvindt met de andere betrokken bestuursorganen. Het vereiste van een goede bestuurlijke afstemming vloeit al voort uit de Omgevingswet, zodat hierover in het onderhavige besluit geen bepalingen meer hoeven te worden opgenomen. Het is niet alleen van belang om alle betrokken belangen en meningen te inventariseren, maar in het overleg kan blijken dat er mogelijkheden zijn om het lokale beleid te optimaliseren of uit te breiden tot andere gemeenten of beheergebieden van waterbeheerders. Dat geldt overigens niet alleen buiten de grenzen van de gemeente of het beheergebied maar ook daarbinnen. Zo heeft de gemeente op haar grondgebied ook te maken met de beheergebieden van een of meer waterbeheerders.

In de artikelen 47 en 48 van het Besluit bodemkwaliteit werden aan lokale afwijkingen van kwaliteitseisen nog extra voorwaarden gesteld, namelijk:

- a. op de kaarten moest niet alleen het bodembeheergebied worden aangegeven, maar ook de kwaliteit van de bodem en de bodemfuncties van de landbodem;
- b. een motivering van het besluit aan de hand van de lokale kwaliteitseisen in relatie tot de kwaliteit van de bodem, de maatschappelijke noodzaak van lokaal beleid en een beschrijving van de gevolgen van het lokale beleid voor de kwaliteit van de bodem in het bodembeheergebied.

In de Regeling bodemkwaliteit waren nog nadere voorwaarden gesteld.

Het stellen van dergelijke voorwaarden wordt niet meer nodig geacht, omdat al deze voorwaarden al besloten liggen in het algemene vereiste dat maatwerkregels en maatwerkvoorschriften goed worden gemotiveerd. In het kader van de Omgevingswet kunnen hiervoor als hulpmiddel ook weer gebruik worden gemaakt van de instrumenten die in het kader van het Besluit bodemkwaliteit beschikbaar wat, met name de bodemkwaliteitskaart en, ter bepaling van de gevolgen van het lokale beleid voor de kwaliteit van de bodem in het bodembeheergebied, de risicotoolbox bodembeheer⁵². Voor het opstellen van de kaart kan gebruik worden gemaakt van de richtlijnen die waren opgenomen in bijlage D, onderdeel II, en de eisen, gesteld in bijlage M bij de Regeling bodemkwaliteit. Ook kan gebruik worden gemaakt van de Handreiking.

Evenmin is het nodig om procedurele bepalingen voor de vaststelling van maatwerkregels en maatwerkvoorschriften op te nemen, omdat hierin in het kader van de Omgevingswet al is voorzien.

De kwaliteitseisen waaraan bij het toepassen van grond en baggerspecie moet worden voldaan, zijn opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit op grond van het Besluit bodemkwaliteit. Ter voorkoming van misverstanden wordt opgemerkt dat de maatwerkregels en maatwerkvoorschriften niet rechtstreeks op de kwaliteitseisen van de Regeling bodemkwaliteit betrekking hebben. Dat zou niet kunnen, omdat hoofdstuk 11A van de Wet milieubeheer waarop het Besluit bodemkwaliteit en de Regeling bodemkwaliteit zijn gebaseerd, hiervoor geen grondslag biedt. De maatwerkregels en maatwerkvoorschriften hebben betrekking op artikel 4.16, eerste lid, waarin is bepaald dat grond en baggerspecie bij het toepassen moet voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van het Besluit bodemkwaliteit voor grond en baggerspecie gelden. Door de verwijzing naar de kwaliteitseisen die gelden op grond van het Besluit bodemkwaliteit, wordt niet beoogd dat besluit op het toepassen van grond en baggerspecie van toepassing te verklaren, maar worden de kwaliteitseisen uit dat besluit met het oog op het toepassen, dat in het Besluit activiteiten leefomgeving is gereguleerd, als het ware in het Besluit activiteiten leefomgeving geïncorporeerd.

Met de verwijzing wordt voorkomen dat alle kwaliteitseisen in het Besluit activiteiten leefomgeving zouden moeten worden overgeschreven. De kwaliteitseisen zijn dus niet alleen in het kader van het Besluit bodemkwaliteit gesteld, maar ook op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving. Daarom kan gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid die de Omgevingswet biedt om maatwerkregels en maatwerkvoorschriften te stellen. Bij maatwerkregel of maatwerkvoorschrift

---

⁵² www.risicotoolboxbodem.nl

kan ook het percentage bodemvreemd materiaal dat in grond of baggerspecie aanwezig mag zijn, worden gewijzigd. Die mogelijkheid was ook al opgenomen in het Besluit bodemkwaliteit.

Het voorgaande betekent ook dat de kwaliteitseisen voor de kwalificatie van grond of baggerspecie op grond van het Besluit bodemkwaliteit als zodanig niet kunnen worden aangepast, omdat dat besluit geen mogelijkheid van maatwerkregels of maatwerkvoorschriften kent. Het is hierdoor dus niet mogelijk om bijvoorbeeld andere kwaliteitseisen te hanteren voor grond van de kwaliteitsklasse industrie dan daarvoor in het kader van het Besluit bodemkwaliteit zijn gesteld. Het is alleen mogelijk in het kader van de Omgevingswet andere kwaliteitseisen te stellen voor het toepassen van de grond of baggerspecie.

Artikel 4.1269 (grootschalig toepassen)

Voor het toepassen van grote hoeveelheden grond en baggerspecie mag voor een aantal functionele toepassingen gebruik worden gemaakt van de regeling die is getroffen in dit artikel. Dit houdt in dat de toepasser desgewenst mag afwijken van de kwaliteitseisen die gelden op grond van artikel 4.1268, eerste lid, als in plaats daarvan wordt voldaan aan de kwaliteitseisen die op grond van het Besluit bodemkwaliteit gelden voor de kwaliteit emissiearme grond of emissiearme baggerspecie.

Voorwaarde om van artikel 4.1269 gebruik te mogen maken is dat de toepasser bij de melding op grond van artikel 4.1262 aangeeft dat sprake is van grootschalig toepassen en dat daarbij van artikel 4.1269 gebruik zal worden gemaakt. Deze voorwaarde is gesteld omdat het niet wenselijk is in één en dezelfde functionele toepassing tegelijkertijd verschillende regimes toe te passen. Daarom moet de toepasser vooraf een keuze maken welke regime hij wil toepassen.

Onder grootschalig toepassen wordt verstaan het toepassen van een hoeveelheid van ten minste 5000 m³ grond of baggerspecie in een laagdikte van ten minste 2 m (voor de aanleg van wegen en spoorwegen geldt een laagdikte van 0,5 m). Het gaat om de totale hoeveelheid grond of baggerspecie die bij de aanleg in de functionele toepassing wordt aangebracht.

De functionele toepassingen waarvoor van de regeling voor grootschalig toepassen gebruik kan worden gemaakt, zijn de omschreven in artikel 4.1264, eerste lid, onder a, d of e.

Het gaat dan om het toepassen van grond en baggerspecie in een functionele toepassing waarbij:

- a. grond of baggerspecie op of in de landbodem of in een oppervlaktewaterlichaam wordt toegepast om bouwwerken, wegen of spoorwegen te verwezenlijken,
- d. grond of baggerspecie op of in de landbodem van een winplaats of voormalige winplaats voor delfstoffen wordt toegepast om de wanden te stabiliseren of om het terrein opnieuw in te richten voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgebieden, tuinen of recreatieterreinen, of
- e. grond of baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam, met uitzondering van een diepe plas, wordt toegepast om overstromingen en wateroverlast te voorkomen of te beperken, om de natuurwaarde of recreatieve waarde te bevorderen, om de doorvaart van de scheepvaart te bevorderen of om de ligging, vorm, afmeting en constructie van een waterstaatswerk te herstellen.

Ook bij andere functionele toepassingen dan bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder a, d en e, kan sprake zijn van het toepassen van grond of baggerspecie in een hoeveelheid die feitelijk onder grootschalig toepassen valt. In die gevallen kan echter geen gebruik worden gemaakt van de specifieke regeling voor grootschalig toepassen in artikel 4.1269. Zo is bij toepassingen als bedoeld in artikel 4.12, eerste lid, onder b, sprake van ophogingen waarvoor stand-still een belangrijk beleidsuitgangspunt is. Als in dergelijke gevallen sprake is van een grootschalige toepassing zijn er onvoldoende waarborgen voor het beheer van de toepassing en de instandhouding van de afdeklaag doordat veelal sprake is van verschillende eigenaren. Voor het grootschalig toepassen van grond of baggerspecie (functionele toepassing als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder g) in een diepe plas geldt een specifieke regeling, die is opgenomen in artikel 4.1270. Ook in dat geval is artikel 4.1269 niet van toepassing.

De regeling voor grootschalig toepassen in artikel 4.1269 geldt ook voor het toepassen van grond of baggerspecie in een grootschalige toepassing ten behoeve van de instandhouding of het herstel van die toepassing, ook als het toepassen van grond of baggerspecie zelf daarbij niet voldoet aan het vereiste dat ten minste 5000 m³ grond of baggerspecie in een laagdikte van ten minste 2 m (wegen en spoorwegen: 0,5 m) wordt toegepast.

Het gaat daarbij alleen om de instandhouding, het herstel of de uitbreidingen van toepassingen die al bij de aanleg voldeden aan de eisen voor grootschalig toepassen en waarbij toen gebruik is gemaakt van de specifieke regeling voor grootschalig toepassen. Dit is alleen mogelijk nadat de regeling voor grootschalig toepassen van kracht is geworden. Dit was het geval op 1 juli 2008, toen het Besluit bodemkwaliteit in werking trad.

De zinsnede 'in afwijking van artikel 4.16268 eerste lid' in het eerste lid betekent dat er bij het toepassen van grond of baggerspecie volgens het regime van artikel 4.17 alleen hoeft te worden getoetst aan de kwaliteitseisen die in artikel 4.1269 zijn gesteld. Deze zijn aangegeven in het tweede lid.

In de eerste plaats zijn dit de kwaliteitseisen voor de kwaliteit emissiearme grond of emissiearmebaggerspecie (tweede lid). Bij deze kwaliteitseisen gaat het om de emissiegrenswaarden (uitloging van metalen en anorganische stoffen), die betrekking hebben op de emissies van verontreinigende stoffen die in de grond of baggerspecie voorkomen. Deze kwaliteit is niet in kwaliteitsklassen onderverdeeld. Het enige criterium is of de emissie uit de grond of baggerspecie niet te hoog is. Deze kwaliteitseis is niet gerelateerd aan de kwaliteit van de ontvangende bodem, omdat de kwaliteitseis op zichzelf al voldoende verzekert dat het grondwater – ook al er geen sprake van stand-still – niet met verontreinigende stoffen wordt belast.

Er is sprake van emissiearme grond of emissiearme baggerspecie in plaats van 'voor grootschalig toepassen geschikte grond' of 'voor grootschalig toepassen geschikte baggerspecie', zoals vergelijkbare begrippen in andere bepalingen luiden, omdat emissiearme grond of emissiearme baggerspecie niet zonder meer mag worden toegepast, maar ook moet voldoen aan andere kwaliteitseisen. Deze zijn eveneens in het tweede lid vermeld. Dit zijn de kwaliteitseisen die gelden voor de slechtste kwaliteitsklasse die volgens artikel 4.1268, eerste lid, mag worden toegepast, te weten:

- a. als sprake is van toepassen van grond op de landbodem: de kwaliteitsklasse industrie,
- b. als sprake is van toepassen van baggerspecie op de landbodem: de kwaliteit die overeenkomt met de kwaliteitsklasse industrie van grond,
- c. als sprake is van toepassen van grond in een oppervlaktewaterlichaam: de kwaliteitsklasse industrie, of
- d. als sprake is van toepassen van baggerspecie in een oppervlaktewaterlichaam: de kwaliteitsklasse matig verontreinigd.

In de formulering van onderdeel b is er rekening mee gehouden dat er voor baggerspecie geen kwaliteitsklasse 'industrie' bestaat (zie het schema in de toelichting op artikel 4.16) en dat er ook niet een daarmee corresponderende kwaliteitsklasse bestaat. De kwaliteitsklasse matig verontreinigd van baggerspecie valt weliswaar (ten dele) samen met de kwaliteitsklasse industrie van grond, maar komt daarmee niet overeen. Daarom is bepaald dat baggerspecie bij toepassen op de landbodem de kwaliteit moet hebben die overeenkomt met de kwaliteitsklasse industrie van grond. Bij toepassen van grond in een oppervlaktewaterlichaam doet zich dat probleem omgekeerd niet voor, omdat de kwaliteitseisen waaraan de grond moet voldoen, niet zijn gerelateerd aan de kwaliteit van de baggerspecie die mag worden toegepast of de kwaliteit van de ontvangende waterbodem. Om de redenen die zijn vermeld in de toelichting op artikel 4.1268, tweede lid, mag in een oppervlaktewaterlichaam alleen grond van de kwaliteitsklasse industrie worden toegepast.

In het derde lid is bepaald dat een grootschalige toepassing bij het toepassen van grond en baggerspecie ter verwezenlijking van een weg of spoorweg (eerste lid, onder a) of na de aanleg van een dergelijke toepassing op toepassingen voor de instandhouding, het herstel of de uitbreiding van een dergelijke toepassing (eerste lid, onder c juncto a) een aaneengesloten laag bouwstoffen moet worden aangebracht en in stand gehouden. Dat geldt echter niet voor de bijbehorende bermen en taluds. Daar mag grond van de kwaliteitsklasse industrie of baggerspecie van de kwaliteit die overeenkomt met de kwaliteitsklasse industrie van grond worden toegepast. De reden is dat de bermen en taluds door afspoeling van verontreinigingen op de weg langzaam verontreinigd raken en het daarom niet zinvol is om een afdeklaag aan te brengen van een schonere kwaliteit dan de kwaliteit industrie. Bij afdekking van de bermen en taluds komen de verontreinigingen van de weg op de afdeklaag terecht, zodat dit niet helpt op blootstelling te voorkomen. Voor een berm of talud wordt gerekend tot de dichtstbijgelegen fysieke afscheiding, met een afstand van ten hoogste 10 meter vanaf de rand van de verharding van de weg of het ballastbed van de spoorweg. De reden hiervoor is dat de afdeklaag ook kan worden vormgegeven via een aaneengesloten laag bouwstoffen, sterker dat is gebruikelijk.

In het vierde lid is bepaald dat op andere grootschalige toepassingen dan ter verwezenlijking van een weg of spoorweg (eerste lid, onder b) of na de aanleg van een dergelijke toepassing op toepassingen voor de instandhouding, het herstel of de uitbreiding van een dergelijke toepassing (eerste lid, onder c juncto b) een aaneengesloten laag bouwstoffen moet worden aangebracht en in stand gehouden of een afdeklaag van grond of baggerspecie met een laagdikte van 0,5 m waarin alleen partijen mogen worden toegepast die voldoen aan de kwaliteitseisen die volgens artikel 4.16 gelden voor de aangrenzende landbodem of, bij toepassen in een oppervlaktewaterlichaam, de aangrenzende waterbodem. De reden voor het aanbrengen van de afdeklaag is dat de blootstelling in het gebied aan verontreinigingen niet wordt gewijzigd. Op deze wijze wordt de grootschalige toepassing ingepast in de omgeving.

Voor een toelichting op het vijfde en zesde lid (maatwerkregels en maatwerkvoorschriften) wordt verwezen naar de toelichting op artikel 4.1268, derde en vierde lid.

Artikel 4.1270 (toepassingseisen voor toepassingen in een diepe plas)

Deze bepaling heeft betrekking op het toepassen van grond en baggerspecie in een diepe plas. Dit is een activiteit als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder g. Met het oog op de vereiste functionaliteit van de activiteit en de omvang van een diepe plas gaat het hier altijd om grootschalige toepassingen als bedoeld in de zin van artikel 4.1269. Voor toepassing van grond en baggerspecie in diepe plassen geldt echter een afzonderlijk toetsingskader.

Bij het grootschalig toepassen van grond of baggerspecie in een diepe plas is de algemene bepaling voor het toepassen van grond en baggerspecie (artikel 4.1268) niet van toepassing, omdat bij een diepe plas sprake is van een bijzondere situatie. De diepe plas staat in verbinding met het (diepere) grondwater en in een deel van de gevallen niet in verbinding met andere oppervlaktewaterlichamen. Daarmee moet rekening worden gehouden bij het stellen van kwaliteitseisen waaraan de grond of baggerspecie moet voldoen. De kwaliteitseisen 'voor toepassen in een diepe plas geschikte grond' en 'voor toepassen in een diepe plas geschikte baggerspecie' zijn opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit die is vastgesteld op grond van het Besluit bodemkwaliteit. Dat de toe te passen partijen aan deze kwaliteitseisen voldoen moet blijken uit een bijbehorende milieuverklaring die is afgegeven op grond van een onderzoek dat door een daarvoor gecertificeerd en erkend bedrijf is verricht overeenkomstig het Besluit bodemkwaliteit en de Regeling bodemkwaliteit.

De specifieke kwaliteitseisen in combinatie met de onderzoeksmethode zijn zodanig vastgesteld dat bij het toepassen van grond of baggerspecie die hieraan voldoet, wordt voldaan aan de eisen die op grond van de kaderrichtlijn water gelden voor de kwaliteit van het grondwater. Bij maatwerkvoorschrift of maatwerkregel kan desgewenst worden bepaald dat een kwaliteitseis niet per partij geldt, maar voor de gemiddelde kwaliteit van de grond of baggerspecie die in de diepe plas wordt toegepast.

In artikel 4.1268, eerste lid, onder g, gaat het alleen om toepassingen van grond of baggerspecie in een diepe plas die zijn bedoeld om de wanden van de plas te stabiliseren, om de plas te verondiepen voor de bevordering van de natuurwaarde of recreatieve waarde van de plas of om de plas tot landbodem te ontwikkelen voor de verwezenlijking van bedrijventerreinen, woningbouwlocaties, landbouwgronden, natuurgonden of recreatieterreinen. Als in een diepe plas voor andere doeleinden grond of baggerspecie wordt toegepast, dan moet worden voldaan aan de voorschriften die op die activiteit van toepassing zijn en valt de activiteit niet onder artikel 4.18. Meestal is dan echter geen sprake van een functionele activiteit en worden afvalstoffen verwijderd (gestort). Dit is volgens paragraaf 4.123 niet toegestaan.

Nadat een activiteit als bedoeld in artikel 4.1268, eerste lid, onder g, heeft plaatsgevonden moet op de aangebrachte grond of baggerspecie binnen een jaar een afdeklaag van grond of baggerspecie worden aangebracht. Er kunnen daarbij twee situaties worden onderscheiden, namelijk de situatie dat de diepe plas tot landbodem is ontwikkeld en in zoverre niet langer sprake is van een oppervlaktewaterlichaam (derde lid) en de situatie dat nog wel steeds sprake is van een oppervlaktewaterlichaam (tweede lid).

Als na het toepassen van de grond of baggerspecie sprake blijft van een oppervlaktewaterlichaam moet een afdeklaag worden aangebracht die tot doel heeft om de kwaliteit van het oppervlaktewater te beschermen. De grond of baggerspecie die in de afdeklaag wordt toegepast, moet voldoen aan de kwaliteitseisen die in de Regeling bodemkwaliteit zijn opgenomen voor 'voor toepassen als afdeklaag in een diepe plas geschikte grond' en 'voor toepassen als afdeklaag in een diepe plas geschikte baggerspecie'. Dat de grond of baggerspecie aan deze kwaliteitseisen voldoet moet weer blijken uit een milieuverklaring die is afgegeven op grond van een onderzoek dat door een daarvoor gecertificeerd en erkend bedrijf is verricht overeenkomstig het Besluit bodemkwaliteit en de Regeling bodemkwaliteit.

De afdeklaag moet worden aangebracht binnen een jaar na voltooiing van het toepassen waarvoor een melding is gedaan. De afdeklaag moet ook worden aangebracht als het toepassen voor een periode van langer dan een jaar wordt onderbroken. De reden is dat het wenselijk is dat het oppervlaktewater na een jaar niet langer wordt blootgesteld aan de grond of baggerspecie die in de diepe plas is toegepast. Het is daarom wenselijk dat de activiteit zo snel mogelijk wordt afgerond en niet voor langere duur wordt onderbroken.

Om te voorkomen dat na verloop van tijd de toepassing van grond of baggerspecie komt vrij te liggen, waardoor het oppervlaktewater verontreinigd kan raken, moet de laagdikte van de afdeklaag ten minste 0,5 m zijn.

Als de diepe plas bij de herinrichting geheel of gedeeltelijk tot landbodem is ontwikkeld en in zoverre niet langer sprake is van een oppervlaktewaterlichaam, moet eveneens een afdeklaag worden aangebracht. Dit moet ook weer binnen een jaar na de beëindiging van het toepassen zijn gebeurd en de laagdikte van de afdeklaag moet ook weer ten minste 0,5 zijn. De kwaliteit van de grond of baggerspecie die in de afdeklaag wordt toegepast, moet dan overeenkomen met de kwaliteitseisen die volgens artikel 4.1268, eerste lid, gelden voor de aangrenzende landbodem. Op deze wijze wordt de nieuw ontwikkelde landbodem ingepast in de omgeving.

Voor een toelichting op het vierde en vijfde lid (maatwerkregels en maatwerkvoorschriften) wordt verwezen naar de toelichting op artikel 4.1268, derde en vierde lid.

Artikel 4.1271 (verspreiden)

Dit artikel bevat een specifieke regeling voor het gelijkmatig toepassen (verspreiden) baggerspecie in functionele toepassingen als bedoeld in artikel 4.1264, eerste lid, onder h, i of j.

Het gaat om het toepassen van baggerspecie in de volgende functionele toepassingen:

- h. gelijkmatig toepassen op de landbodem van baggerspecie die is vrijgekomen uit een watergang, op ten hoogste 10 km afstand van de plaats van vrijkomen om de bodemgesteldheid van landbouwgronden of natuurgonden te herstellen of verbeteren;
- i. gelijkmatig toepassen in een oppervlaktewaterlichaam van baggerspecie, met uitzondering van uiterwaarden, gorzen, slikken, stranden of platen, om de ecologische en morfologische functies van het sediment te herstellen of verbeteren;
- j. gelijkmatig toepassen in een oppervlaktewaterlichaam van baggerspecie die afkomstig is uit een watergang, gelegen in tot een oppervlaktewaterlichaam behorende uiterwaarden, gorzen, slikken, stranden of platen, gelijkmatig op die terreinen wordt toegepast om de bodemgesteldheid te herstellen of verbeteren.

In afwijking van artikel 4.1268, eerste lid, gelden voor deze toepassingen specifieke kwaliteitseisen voor de baggerspecie die wordt toegepast. De kwaliteitseisen zijn verschillend al naar gelang de baggerspecie wordt toegepast op de landbodem, in een zoet oppervlaktewaterlichaam of in een zout oppervlaktewaterlichaam.

De kwaliteitseisen zijn weer opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit op grond van het Besluit bodemkwaliteit. De reden daarvan is dat voor baggerspecie van de kwaliteit 'voor verspreiden geschikt' een milieuverklaring nodig is waaruit blijkt dat de baggerspecie voldoet aan de daarvoor geldende kwaliteitseisen. De afgifte van de milieuverklaring vindt plaats op grond van het Besluit bodemkwaliteit door een persoon of instelling die daartoe op grond van dat besluit bevoegd is. Voor de afgifte van een milieuverklaring moet worden getoetst aan de kwaliteitseisen voor de kwaliteit voor verspreiden geschikte baggerspecie die zijn opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit. Omdat de toepasser in beginsel zal afgaan op de milieuverklaring dat de baggerspecie die hij wil toepassen de kwaliteit 'voor verspreiden geschikt' heeft, zou het geen toegevoegde waarde hebben om dezelfde kwaliteitseisen ook nog eens op te nemen in het Besluit activiteiten leefomgeving, maar kan worden volstaan met een verwijzing in de kwaliteitseisen van de Regeling bodemkwaliteit. Dit neemt niet weg dat de baggerspecie bij het toepassen wel aan de kwaliteitseisen moet voldoen, ongeacht of daar een (eventueel ten onrechte afgegeven) milieuverklaring bij zit. Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op artikel 4.1268, eerste lid.

De zinsnede 'in afwijking van artikel 4.1268, eerste lid' betekent dat er bij het verspreiden van baggerspecie alleen aan de kwaliteitseisen voor de kwaliteit 'voor verspreiden geschikte baggerspecie' hoeft te worden getoetst en niet aan de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklasse en (bij toepassen op de landbodem) bodemfunctieklasse waarin de ontvangende bodem is ingedeeld.

Op de landbodem wordt baggerspecie meestal verspreid op gronden met de functie landbouwgrond.

Op landbouwgrond mogen in beginsel uitsluitend 'niet verontreinigde grond' en 'niet verontreinigde baggerspecie' worden toegepast, omdat alleen die kwaliteitsklassen voldoen aan de bodemfunctieklasse landbouw/natuur, die voor landbouwgronden geldt en waaraan bij het toepassen op grond van artikel 4.1268, eerste lid, onder b, moet worden voldaan. Om de functie landbouw te kunnen vervullen, is het echter niet voor alle parameters nodig dat de bodem voldoet aan de kwaliteitseisen die voor 'niet verontreinigde grond' of 'niet verontreinigde baggerspecie' zijn gesteld. De reden dat voor landbouwgrond toch de kwaliteitseisen voor 'niet verontreinigde grond' en 'niet verontreinigde baggerspecie' zijn gesteld, is dat het voor het imago van landbouwproducten wenselijk is dat landbouwgewassen op een 'niet verontreinigde bodem' worden geteeld.

De meeste vrijkomende baggerspecie voldoet echter niet voor alle parameters aan de kwaliteitseisen die voor 'niet verontreinigde baggerspecie' zijn gesteld. Dat zou beperkingen voor het toepassen van baggerspecie meebrengen, waardoor de baggerspecie niet kan worden verspreid in de nabijheid van de plaats waar zij vrijkomt. Dit wordt vanwege de noodzaak van de baggerwerkzaamheden onwenselijk geacht.

Daarom zijn voor het verspreiden van baggerspecie op de landbodem specifieke normen afgeleid. Deze zijn gericht op mengseltoxiciteit, de ms-PAF (meerdere stoffen, Potentieel Aangetaste Fractie). Dit houdt in dat wordt uitgegaan van de risico's die de relevante stoffen meebrengen in het mengsel waarin zij voorkomen. De kwaliteitseisen geven dus een totaalbeoordeling van de kwaliteit van het mengsel in relatie tot de risico's. Hierin is rekening gehouden met de ruimte die boven de kwaliteitseisen voor de functie landbouw nog aanwezig is om minder strenge kwaliteitseisen te stellen zonder dat dit er toe leidt dat de bodem niet meer voor de functie landbouw geschikt is vanwege onwenselijke risico's voor de kwaliteit van de producten of de gezondheid van het vee.

Bij verspreiden in een zoet oppervlaktewaterlichaam moet de baggerspecie voldoen aan kwaliteitseisen die gelijk zijn aan de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklasse licht verontreinigde baggerspecie. De achtergrond daarvan is dat de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklasse licht verontreinigde baggerspecie zijn gebaseerd op het gemeten herverontreinigingsniveau van de Rijntakken. Dit herverontreinigingsniveau is gebaseerd op de kwaliteit van het zwevend stof in de Rijntakken. Dit is de kwaliteit van materiaal dat van nature op de waterbodem sedimenteert. Door voor verspreiden in zoet oppervlaktewater aan te sluiten op dit herverontreinigingsniveau van de Rijntakken en het feit dat baggerspecie wordt verspreid om de ecologische en morfologische functies van het sediment te herstellen of verbeteren wordt via het verspreiden een situatie bereikt die niet afwijkt van de natuurlijke toestand van de waterbodem die als gevolg van sedimentatie van zwevend stof wordt bereikt.

Bij verspreiden in een zout water oppervlaktewaterlichaam moet de baggerspecie voldoen aan kwaliteitseisen die zijn gesteld met het oog op het herstel of de verbetering van de ecologische en morfologische functies van het sediment in het mariene milieu. De kwaliteitseisen borgen dat er bij het verspreiden van baggerspecie geen onaanvaardbare ecologische effecten voor het mariene milieu optreden.

Voor een toelichting op het tweede en derde lid (maatwerkregels en maatwerkvoorschriften) wordt verwezen naar de toelichting op artikel 4.1268, derde en vierde lid. Wat betreft het vierde lid kan over het verspreiden van zwaar verontreinigde baggerspecie op de landbodem nog worden opgemerkt dat dit vrijwel niet aan de orde zal zijn omdat zich doorgaans geen diffuse zware verontreiniging voordoet van zowel de waterbodem als de landbodem. Het kan echter wel het geval zijn, bijvoorbeeld als een beek door een diffuus zwaar verontreinigd gebied loopt.

Artikel 4.1272 (toepassen van tarragrond)

Dit artikel bevat specifieke bepalingen over het toepassen van tarragrond.

Onder tarragrond wordt verstaan de aanhangende grond die vrijkomt bij het behandelen van het gewas na de oogst. Het wordt ook wel spoelgrond of zeefgrond genoemd en komt afhankelijk van de oogstomstandigheden en gehanteerde scheidingstechnieken zowel in droge vorm als in natte vorm voor.

Voor het toepassen van tarragrond gelden de normale regels voor het toepassen van grond. Er zijn echter drie verschillen.

In de eerste plaats hoeft tarragrond voor enkele stoffen niet te voldoen aan de kwaliteitseisen die op grond van artikel 4.1268, eerste lid, in algemene zin gelden voor de kwaliteitsklasse en de functieklasse waarin de ontvangende landbodem is ingedeeld (eerste en tweede lid).

In de tweede plaats mag tarragrond alleen op de landbodem worden toegepast (derde lid).

In de derde plaats gelden voor het toepassen van tarragrond van aardappelen die zijn behandeld met chloorprofam enkele beperkingen (vierde lid).

Wat betreft het eerste verschil is van belang dat tarragrond voor bepaalde stoffen niet kan voldoen aan de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklasse en de functieklasse van de ontvangende landbodem (eerste lid), onderscheidenlijk de kwaliteitseisen voor de kwaliteit emissiearme grond in geval van grootschalig toepassen van tarragrond (eerste lid). Desondanks bestaan er, om de redenen die in het hiernavolgende worden toegelicht, geen milieuhygiënische bezwaren tegen het toepassen van tarragrond. Daarom zijn in de Regeling bodemkwaliteit op grond van het Besluit bodemkwaliteit voor tarragrond geen kwaliteitseisen voor die stoffen gesteld. Voor alle andere stoffen gelden ook voor tarragrond de kwaliteitseisen die op grond van het Besluit bodemkwaliteit voor de onderscheiden kwaliteitsklassen (landbouw/natuur, wonen en industrie) zijn gesteld.

In tarragrond komt vers en onbestorven organisch materiaal van gewasresten, zoals loof en wortelen, voor. Bij de afbraak van dit organisch materiaal ontstaan verschillende afbraakproducten. Bij afbraak onder anaërobe condities ontstaan als tussenproducten onder andere stoffen als cresolen, fenol, toluen en overige stoffen, die in het laboratorium als minerale olie worden gedetecteerd, in gehalten die niet voldoen aan de kwaliteitseisen die gelden voor de kwaliteitsklasse waarin de grond voor andere stoffen is ingedeeld. Dit verschijnsel kan zich ook voordoen in de bodem van landbouwpercelen, bijvoorbeeld na zware regenval of kort na het onderwerken van oogstrestanten. In de landbouw en in de verwerkende industrie, waar tarragrond vrijkomt, ontstaan vorengenoemde stoffen in de tarragrond door natuurlijke processen. Zij worden niet aan de tarragrond toegevoegd. Door het biologische afbraakproces zullen de stoffen in tarragrond na enige tijd niet meer boven de achtergrondwaarden of de maximale waarden voor de kwaliteitsklassen wonen en industrie worden aangetroffen. Naarmate het afbraakproces onder meer aërobe condities plaatsvindt zal het afbraakproces nog sneller verlopen. Daarom kunnen voor tarragrond hogere waarden voor genoemde stoffen worden toegestaan dan op grond van het Besluit bodemkwaliteit voor grond gelden.

De kwaliteitseisen voor tarragrond zijn opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit op grond van het Besluit bodemkwaliteit. Het onderzoek van de kwaliteit vindt plaats overeenkomstig het Besluit bodemkwaliteit, evenals de afgifte van een milieuverklaring op grond van het onderzoek, waaruit blijkt dat de tarragrond aan de toepasselijke kwaliteitseisen voldoet.

In het vierde lid is een speciale regeling opgenomen voor tarragrond die afkomstig is van aardappelen die behandeld zijn met chloorprofam. Tarragrond van aardappelen is over het algemeen schone grond. Bij de opslag van aardappelen wordt als kiemremmer de werkzame stof chloorprofam gebruikt. In de praktijk wordt vanwege de aanwezigheid van chloorprofam in de tarragrond niet altijd aan de toepasselijke kwaliteitseisen voor grond voldaan. Als de tarragrond van aardappelen op de landbodem boven het grondwaterniveau wordt toegepast, verloopt de afbraak van chloorprofam en zo snel dat er geen risico's zijn voor de kwaliteit van het grondwater. Bij het toepassen van tarragrond van aardappelen in een oppervlaktewaterlichaam kunnen door de aanwezigheid van chloorprofam wel ongewenste effecten optreden, zoals verhoogde concentraties van chloorprofam in het grondwater en zuurstofloosheid van het oppervlaktewaterlichaam. Daarom is het toepassen van de tarragrond alleen toegestaan op de landbodem (artikel 4.20, derde lid). Het beleid is er op gericht dat professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw zal worden verboden. In verband daarmee is in het vierde lid een uitzondering gemaakt voor het toepassen van tarragrond van aardappelen in Natura 2000-gebieden en gebieden die zijn opgenomen in de Ecologische Hoofdstructuur.

§ 4.124 Toepassen van mijnsteen en met grond en baggerspecie vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg

Artikel 4.1273 (toepassingsbereik)

Paragraaf 4.124 bevat regels over het toepassen van (pure) mijnsteen en met grond en baggerspecie vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg.

In de toelichting op artikel 3.48r is al ingegaan op de reden waarom de regels voor het toepassen van mijnsteen en vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg in een afzonderlijke paragraaf zijn opgenomen. Daar is ook aangegeven dat de paragraaf alleen geldt in de toepassingsgebieden die bij ministeriële regeling (de Omgevingsregeling) zijn aangewezen.

In de mijnstreek in Zuid-Limburg is vanaf de laatste decennia van de 19e eeuw tot 1970 op grote schaal steenkool gewonnen. Onder mijnsteen wordt materiaal verstaan dat in het verleden in grote hoeveelheden is vrijgekomen als nevengeesteente bij de winning van steenkool. Mijnsteen bestaat in hoofdzaak uit gebroken schalie en zandsteen met bijmengingen van kolengruis. Pure mijnsteen voldoet aan de omschrijving van het begrip bouwstof.

Bij het opruimen van de 'kolenbergen' zijn grote hoeveelheden mijnsteen zijn toegepast in voormalige groeves (voor kleiwinning), voormalige grindgaten in de (uiterwaarden van de) Maas en als mijnsteenbergen op de voormalige mijnterreinen. In de laatste decennia van de vorige eeuw is mijnsteen ook grootschalig gebruikt als ophoogmateriaal voor woningbouw, industrieterreinen en parken. Mijnsteen is daardoor in Limburg op grote schaal aanwezig in de (water)bodem. Het is daar met de bodem vermengd geraakt. De mijnsteen is niet terugneembaar toegepast. Partijen mijnsteen zijn hierdoor vermengd geraakt met grond en baggerspecie. Bij het ontgraven van grond of baggerspecie komt hierdoor geen zuivere mijnsteen vrij, maar mijnsteen dat overwegend is vermengd met grond of baggerspecie. Deze vermengde mijnsteen voldoet niet aan de omschrijving van het begrip bouwstof. Voor zover de grond of baggerspecie niet meer dan 80% van de vermengde mijnsteen vormt, is ook geen sprake van grond of baggerspecie, omdat die ten hoogste 20% bodemvreemd materiaal mogen bevatten. Als de mijnsteen minder dan 20% van de grond of baggerspecie uitmaakt, is sprake van grond of baggerspecie.

De betrokken Limburgse overheden hebben onder het regime van het Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterbescherming en de daarbij behorende Vrijstellingsregeling grondverzet en daarna het Besluit bodemkwaliteit het hergebruik van mijnsteen op een duurzame manier vorm gegeven. De kern hiervan is dat mijnsteen (waarvan is vastgesteld dat de risico's bij toepassen acceptabel zijn) die vrijkomt bij graafwerkzaamheden in de Limburgse (water)bodem, weer kan worden teruggebracht op plaatsen waar mijnsteen reeds grootschalig in de (water)bodem aanwezig is. Het beleid is gericht op concentreren van de mijnsteen binnen de huidige voorkomens, voor zover het daarbuiten niet overeenkomstig de regels voor bouwstoffen, waaronder het vereiste van terugneembaarheid, kan worden toegepast. Hierdoor wordt voorkomen dat de mijnsteenproblematiek zich uitbreidt tot gebieden waar daar nu geen sprake van is.

Paragraaf 4.124 bevat een specifieke regeling voor het toepassen van mijnsteen en vermengde mijnsteen dat alleen geldt in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg die bij ministeriële regeling (Omgevingsregeling) zijn aangewezen. Omdat mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden niet terugneembaar is toegepast en hierdoor in die gebieden op grote schaal met de bodem vermengd is geraakt, is het uitgangspunt van de regeling in paragraaf 4.3 dat voor het toepassen van mijnsteen en vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden het vereiste van terugneembaarheid nu ook niet wordt gesteld.

De artikelen 4.1274 (melding), 4.1275 (gegevens en bescheiden voor het begin van de activiteit), 4.1279 (begeleidende documenten tijdens en na het toepassen) en 4.1280 (erkende persoon of instelling)

Verwezen wordt naar de toelichting op de artikelen 4.1262, 4.1263, 1255, onderscheidenlijk 4.1266, met dien verstande dat enkele elementen van die artikelen niet voorkomen in deze omdat ze niet relevant zijn voor (de bepalingen over) het toepassen van mijnsteen en vermengde mijnsteen.

Artikel 4.1276 (herkomst)

Om te voorkomen dat de mijnsteenproblematiek zich ook naar andere gebieden dan het oorspronkelijke mijnbouwgebied uitbreidt, is bepaald dat vermengde mijnsteen afkomstig moet zijn uit een aangewezen herkomstgebied.

Artikel 4.1277 (functionele toepassing)

Toepassen van mijnsteen is anders dan toepassen van bouwstoffen niet in elke functionele toepassing toegestaan, maar alleen in functionele toepassingen als bedoeld in artikel 4.25, eerste lid. Deze komen overeen met de functionele toepassingen die zijn aangegeven in 4.12, eerste lid, onder a, b, d of e. Ook de mogelijkheid van grootschalige toepassing staat open (artikel 4.30, vergelijkbaar met artikel 4.17). Niet alle functionele toepassingen van artikel 4.12 zijn voor de voormalige mijnbouwgebieden relevant of gebruikelijk. Daarom zijn in artikel 4.25, eerste lid, niet alle functionele toepassingen van artikel 4.12 overgenomen.

Verwezen wordt naar de toelichting op artikel 4.12.

De artikelen 4.1278 (functionele hoeveelheid) en artikel 4.1282 (grootschalig toepassen)

Verwezen wordt naar de toelichting op de artikelen 4.1267, 4.1268, onderscheidenlijk 4.1269, met dien verstande dat enkele elementen van die artikelen niet voorkomen in deze artikelen omdat ze niet relevant zijn voor (de bepalingen over) het toepassen van vermengde mijnsteen.

Artikel 4.1281 (kwaliteitseisen)

Verwezen wordt naar de toelichting op artikel 4.1268, met dien verstande dat enkele elementen van die artikelen niet voorkomen in dit artikel omdat ze niet relevant zijn voor (de bepalingen over) het toepassen van vermengde mijnsteen.

Anders dan voor het toepassen van bouwstoffen, waaronder 'zuivere' mijnsteen, geldt voor het toepassen van vermengde mijnsteen geen terugneembaarheidsverplichting. Ook ten tijde van de eerdere regelgeving was dat niet het geval. Daarom gelden voor vermengde mijnsteen, anders dan voor 'zuivere' mijnsteen niet de kwaliteitseisen voor bouwstoffen, maar de kwaliteitseisen voor grond en baggerspecie. De kwaliteitseisen houden er rekening mee dat de vermengde mijnsteen deel is gaan uitmaken van de bodem

Ten opzichte van de eerdere regeling in het Besluit bodemkwaliteit zijn in het onderhavige besluit enkele zaken anders geregeld. In het Besluit bodemkwaliteit was een voorwaarde voor het toepassen van vermengde mijnsteen in de mijnbouwgebieden dat de gemeente of waterbeheerder daarvoor lokaal beleid had vastgesteld in een nota bodembeheer. De meeste bestuursorganen hebben in dat kader lokaal beleid vastgesteld dat via het overgangsrecht (dat is opgenomen in artikel XV) nog gedurende een periode van 5 jaar na datum van vaststelling geldig blijft. Na afloop van die periode of zoveel eerder als de gemeente of waterbeheerder wenselijk vindt, gelden in beginsel de kwaliteitseisen van artikel 4.29. De gemeente of waterbeheerder kan desgewenst maatwerkvoorschriften of maatwerkregels stellen, waarin van die eisen wordt afgeweken.

In het Besluit bodemkwaliteit was de mogelijkheid tot het stellen van kwaliteitseisen in een nota bodembeheer begrensd door de interventiewaarde. De kwaliteitseisen van artikel 4.29 vallen binnen die begrenzing. De gemeente of waterbeheerder kan via maatwerkregels of maatwerkvoorschriften afwijken van die kwaliteitseisen. Deze afwijking is niet begrensd door de interventiewaarde. Dat sluit aan bij de wens van de betrokken gemeenten om voor van nature voorkomende verontreinigingen een afwijkende kwaliteitseis boven de interventiewaarde vast te stellen. Uit onderzoek van LievenseCSO⁵³ is gebleken dat bij enkele onderzoeken in de mijnsteen van nature voorkomende gehalten nikkel zijn aangetroffen boven de interventiewaarde. De betrokken gemeenten vinden het wenselijk dat ook deze mijnsteen (met gehalten boven de interventiewaarde) in de mijnsteengebieden kan worden toegepast. Via maatwerkregels en maatwerkvoorschriften kunnen de betrokken gemeenten dit mogelijk maken.

Er is één gemeente in de voormalige mijnbouwgebieden die in het kader van het Besluit bodemkwaliteit voor het toepassen van vermengde mijnsteen geen lokaal beleid heeft vastgesteld. Vermengde mijnsteen mocht daar niet onder dezelfde voorwaarden worden toegepast als grond en baggerspecie. Het overgangsrecht voor lokaal beleid is daar dus niet van toepassing. De nieuwe regeling brengt mee dat ook in de betrokken gemeente vermengde mijnsteen mag worden toegepast onder dezelfde voorwaarden als grond en baggerspecie, als ten minste wordt voldaan aan de kwaliteitseisen van artikel 4.29. De betrokken gemeente heeft aangegeven dat dit een wenselijke ontwikkeling is omdat er in die gemeente slechts sporadisch mijnsteen vrijkomt en het maken van lokaal beleid in die gemeente niet opweegt tegen de milieuwinst van toepassing van sporadisch vrijkomende mijnsteen in de mijnbouwgebieden.

Voor een toelichting op het derde en vierde lid (maatwerkregels en maatwerkvoorschriften) wordt verwezen naar de toelichting op artikel 4.16, derde en vierde lid.

Onderdeel J

Paragraaf 5.2.2 (Voorafgaand bodemonderzoek)

Als deze module is aangezet bij een milieubelastende activiteit in hoofdstuk 4, dan is een voorafgaand bodemonderzoek verplicht. Deze paragraaf bevat bepalingen over het voorafgaand bodemonderzoek. Het gaat om het vooronderzoek bodem, het verkennend bodemonderzoek, het verkennend bodemonderzoek asbest, nader bodemonderzoek en het nader bodemonderzoek asbest. Zie voor meer toelichting op deze onderzoeken en de samenhang ook paragraaf 5.3 (informatie over bodemkwaliteiten) van het algemeen deel van de toelichting.

Deze onderzoeken vallen doordat ze in het Besluit activiteiten leefomgeving zijn opgenomen en toegepast moeten worden bij de aangewezen milieubelastende activiteiten ook onder de zorgplicht van het Bal. Voor deze onderzoeken zijn geen andere eisen opgenomen dan dat ze moeten worden uitgevoerd door de in de artikelen genoemde NEN-normen. Wel zijn lozingsroutes voor afvalwater opgenomen.

Artikel 5.7a (vooronderzoek bodem)

Voordat er wordt gegraven in de bodem, dient eerst te worden onderzocht of de locatie verdacht is op het voorkomen van een bodemverontreiniging en bodemonderzoek nodig is. Hiertoe wordt een zogenoemd vooronderzoek bodem verricht. Dit geschiedt overeenkomstig NEN 5725. Aangesloten kan worden bij de verschillende onderzoeksaanleidingen die omschreven zijn in NEN 5725. Doel van het vooronderzoek bodem is om na te gaan of sprake is van een verdachte locatie wat betreft het voorkomen van een (puntbron) bodemverontreiniging waarbij de kans aanwezig is dat de bodemkwaliteit afwijkend is van de gebiedskwaliteit (zoals uit een bodemkwaliteitskaart blijkt) en er sprake is van een bodemverontreiniging.

---

⁵³ LievenseCSO, Onderzoek naar natuurlijke gehalten stoffen in mijnsteen, 25 april 2016.

Het vooronderzoek bestaat uit het raadplegen van (digitale) informatiebronnen over de locatie van ontgraving. Uit het vooronderzoek volgt of de locatie van ontgraving verdacht is op het voorkomen van mogelijke verontreiniging. Is de locatie verdacht, dan voert de initiatiefnemer de grond af naar een erkende verwerker. Hiermee wordt voorkomen dat mogelijk verontreinigde grond verspreid wordt in de keten. Is de locatie niet verdacht, dan kan de initiatiefnemer de grond op basis van de bodemkwaliteitskaart elders in het gebied opnieuw toepassen of afvoeren aan een erkende grondbank.

Op basis van de resultaten van het vooronderzoek bodem moet duidelijk zijn welke vervolgacties noodzakelijk zijn, bij voorbeeld uitvoeren van een verkennend bodemonderzoek of het uitvoeren van een verkennend onderzoek asbest.

Indien reeds eerder uitgevoerd verkennend bodemonderzoek beschikbaar is, zal in het vooronderzoek bodem gemotiveerd moeten worden in hoeverre het desbetreffende onderzoek voldoende actueel en representatief is.

Overigens is het uitvoeren van een vooronderzoek bodem ook vanwege arbeidsomstandigheden (verplichting vanuit de arbo-wetgeving) van belang. Ook in de CROW-publicatie 400 is aangegeven dat uit vooronderzoek bodem de noodzaak voor vervolgonderzoek zal kunnen blijken, om vast te kunnen stellen of maatregelen of voorzieningen nodig zijn om veilig te kunnen werken.

Bij het vooronderzoek bodem kan ook digitaal door de gemeente beschikbaar gestelde informatie worden geraadpleegd.

Artikel 5.7b (verkennd bodemonderzoek)

Indien de noodzaak daartoe blijkt uit het vooronderzoek bodem, wordt een verkennend bodemonderzoek uitgevoerd.

Het tweede lid bepaalt dat het bodemonderzoek voldoet aan NEN 5740 en dat het veldwerk moet worden verricht door een persoon of een instelling met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 2000 of een-certificatie- of inspectie instantie met een erkenning bodemkwaliteit voor AS SIKB 2000. Het veldwerk bestaat onder andere uit het nemen van grond(water)monsters en het plaatsen van handboringen en peilbuizen. Een 'erkenning bodemkwaliteit' is in bijlage I bij dit besluit omschreven als een erkenning als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit. Het Besluit bodemkwaliteit omschrijft een erkenning als beschikking van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat waarbij wordt vastgesteld dat een persoon of een instelling voor een werkzaamheid voldoet aan de bij of krachtens het Besluit bodemkwaliteit geldende voorwaarden.

In de NEN 5740 zal worden aangegeven wanneer vervolgonderzoek noodzakelijk is. Het kan dan gaan om een nader bodemonderzoek (artikel 5.7d).

Artikel 5.7c (verkennd bodemonderzoek asbest)

Uit het vooronderzoek NEN 5740 kan blijken dat een verkennend onderzoek asbest nodig is. Het gaat dan om specifiek onderzoek naar asbest in de bodem, overeenkomstig NEN 5707. Een verkennend onderzoek asbest conform NEN 5707 kan gecombineerd uitgevoerd worden met een verkennend onderzoek NEN 5740.

Het tweede lid bepaalt dat het bodemonderzoek voldoet aan NEN 5707 en dat het veldwerk moet worden verricht door een persoon of een instelling met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 2000 of een-certificatie- of inspectie instantie met een erkenning bodemkwaliteit voor AS SIKB 2000. Het veldwerk bestaat onder andere uit het nemen van grond(water)monsters en het plaatsen van handboringen en peilbuizen. Een 'erkenning bodemkwaliteit' is in bijlage I bij dit besluit omschreven als een erkenning als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit. Het Besluit

bodemkwaliteit omschrijft een erkenning als beschikking van de Minister van Infrastructuur en Milieu waarbij wordt vastgesteld dat een persoon of een instelling voor een werkzaamheid voldoet aan de bij of krachtens het Besluit bodemkwaliteit geldende voorwaarden.

Artikel 5.7d (nader onderzoek bodem)

Uit het verkennend bodemonderzoek NEN 5740 kan blijken dat een vervolgonderzoek van de bodem nodig is. Is dit het geval, dan wordt dit nader bodemonderzoek uitgevoerd overeenkomstig NTA 5755. Dit is het onderzoek dat onder de Wet bodembescherming werd aangeduid als het nader bodemonderzoek. In het nader onderzoek kan indien noodzakelijk de omvang van een verontreiniging worden bepaald.

Het tweede lid bepaalt dat het bodemonderzoek voldoet aan NTA 5755 en dat het veldwerk moet worden verricht door een persoon of een instelling met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 2000 of een-certificatie- of inspectie instantie met een erkenning bodemkwaliteit voor AS SIKB 2000. Het veldwerk bestaat onder andere uit het nemen van grond(water)monsters en het plaatsen van handboringen en peilbuizen. Een 'erkenning bodemkwaliteit' is in bijlage I bij dit besluit omschreven als een erkenning als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit. Het Besluit bodemkwaliteit omschrijft een erkenning als beschikking van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat waarbij wordt vastgesteld dat een persoon of een instelling voor een werkzaamheid voldoet aan de bij of krachtens het Besluit bodemkwaliteit geldende voorwaarden.

Artikel 5.7e (nader bodemonderzoek asbest)

Uit het verkennend bodemonderzoek asbest NEN 5707 kan blijken dat een vervolgonderzoek naar asbest in de bodem nodig is. Is dit het geval dan wordt dit nader bodemonderzoek asbest uitgevoerd overeenkomstig NEN 5707. Met een nader onderzoek asbest kan per ruimtelijke eenheid een asbestgehalte worden bepaald en/of een in het verkennend onderzoek aangetoonde verontreiniging in horizontale of verticale richting worden afgeperkt.

Het tweede lid bepaalt dat het bodemonderzoek voldoet aan NEN 5707 en dat het veldwerk moet worden verricht door een persoon of een instelling met een erkenning bodemkwaliteit voor BRL SIKB 2000 of een-certificatie- of inspectie instantie met een erkenning bodemkwaliteit voor AS SIKB 2000. Het veldwerk bestaat onder andere uit het nemen van grond(water)monsters en het plaatsen van handboringen en peilbuizen. Een 'erkenning bodemkwaliteit' is in bijlage I bij dit besluit omschreven als een erkenning als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit. Het Besluit bodemkwaliteit omschrijft een erkenning als beschikking van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat waarbij wordt vastgesteld dat een persoon of een instelling voor een werkzaamheid voldoet aan de bij of krachtens het Besluit bodemkwaliteit geldende voorwaarden.

Artikel 5.7f (bodemonderzoek: lozingsroutes)

Eerste lid

Bij het uitvoeren van een bodemonderzoek kan als gevolg het nemen van bodemonsters of grondwatermonsters afvalwater vrijkomen. De samenstelling van dit afvalwater is vaak pas bekend na analyse van de monsters en nog niet op het moment van lozen. Omdat niet uitgesloten kan worden dat het afvalwater verontreinigende stoffen bevat en het daarbij geringe hoeveelheden betreft, is het vuilwaterriool de voorgeschreven lozingsroute.

Tweede lid

Dit lid maakt het mogelijk om middels een maatwerkvoorschrift af te wijken van de voorgeschreven lozingsroute zoals omschreven in het eerste lid. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat er geen mogelijkheid is om nabij de locatie van het bodemonderzoek te lozen op het vuilwaterriool en het lozen op oppervlaktewater of op of in de bodem de voorkeur geniet en zich niet verzet tegen de bescherming van het milieu.

Onderdeel K

Artikel 6.54

Artikel 6.54 Besluit activiteiten leefomgeving bevat de aanwijzing van vergunningplichtige gevallen van lozingsactiviteiten op een oppervlaktewaterlichaam in beheer bij het Rijk. Op grond van het eerste lid, onder c, is een vergunning vereist voor lozingen via een uitstroomvoorziening. Deze vergunningplicht geldt niet voor een aantal soorten afvalwater, die zijn opgesomd in de subonderdelen 1° tot en met 5°. Aan deze opsomming wordt toegevoegd dat voor het lozen van afvalwater afkomstig van graven en afvalwater afkomstig van grondwatersanering en daaraan voorafgaande onderzoeken geen vergunning is vereist. Voor deze lozingen worden wel algemene regels gesteld.

Onderdeel L

Artikel 6.55a (melding)

Dit artikel regelt dat het lozen van afvalwater afkomstig van een grondwatersanering en afkomstig van graven in zowel grond boven als grond onder de interventiewaarde bodemkwaliteit in oppervlaktewater in beheer bij het Rijk niet mag worden verricht voordat een melding aan het bevoegd gezag is gedaan. Zie voor de uitleg over het instrument melding paragraaf 3.5 van het algemeen deel van deze nota van toelichting.

In de paragrafen 4.118 en 4.119 van het Bal is geregeld dat bij graven in de bodem (zowel onder als boven de interventiewaarden bodemkwaliteit) een of meer voorafgaande bodemonderzoeken moeten worden uitgevoerd. Deze bodemonderzoeken geven ook inzicht in de kwaliteit van het te lozen afvalwater bij het graven. De resultaten van de verrichte onderzoeken moeten daarom met de melding worden ingediend bij het bevoegd gezag. Het gaat alleen om onderzoeken die al beschikbaar zijn; de meldplicht leidt daarom niet tot extra onderzoekslasten. Ook voor grondwatersaneringen geldt dat er onderzoeken beschikbaar zullen zijn waaruit de kwaliteit van het grondwater blijkt. Dit is niet geregeld in het Bal, maar in de omgevingsverordening van de provincie of omgevingsplan van de gemeente. Deze onderzoeken moeten eveneens worden ingediend bij de melding.

Artikel 6.55b (bescheiden en gegevens over lozingsactiviteit)

Voordat met de activiteit begonnen wordt, moet aan het bevoegd gezag worden doorgegeven wanneer de lozingen van start gaan, en hoe lang dit naar verwachting zal duren, zodat het bevoegd gezag hier in de planning van toezicht rekening mee kan houden.

Artikel 6.55c (niet lozen bij bodemonderzoek)

Bij het uitvoeren van een bodemonderzoek in het kader van een grondwatersanering kan afvalwater vrijkomen. Een proefbronnering is hier een voorbeeld van. De samenstelling van dit afvalwater is vaak pas bekend na analyse van de monsters en nog niet op het moment van lozen. Omdat dit afvalwater vaak verontreinigende stoffen bevat, is het niet wenselijk dat dit afvalwater op het oppervlaktewater in beheer van het Rijk geloosd wordt. Het afvalwater kan worden afgevoerd per as naar een erkende verwerker. Ook kan het omgevingsplan van de gemeente de mogelijkheid bieden om dit afvalwater te lozen in het openbare vuilwaterriool

Artikel 6.55d (water: lozing op oppervlaktewater)

Voor stoffen die vaak in de afvalwaterstroom van de bij artikel xx aangewezen lozingsactiviteit voorkomen, zijn in dit artikel emissiegrenswaarden opgenomen. Hierbij worden dezelfde emissiegrenswaarden als opgenomen in artikel 4.1241 over het lozen van grondwater afkomstig

van een bodemsanering op oppervlaktewater. Deze emissiegrenswaarden zijn gebaseerd op het vereiste beschermingsniveau voor het aquatische milieu en een vertaling van de gehalten die met de beste beschikbare technieken kunnen worden bereikt. De waarden zijn ten opzichte van het Activiteitenbesluit milieubeheer en het Besluit lozen buiten inrichtingen gecorrigeerd tot het niveau van BBT.

Artikel 6.55e (water: meetmethoden)

Dit artikel geeft aan welke normen gehanteerd worden voor het meten van emissiegrenswaarden. Artikelen met normbladen voor het bemonsteren van afvalwater schrijven niet voor dat het afvalwater moet worden bemonsterd, maar wel wat er moet gebeuren als er wordt bemonsterd. Er zijn normen opgenomen voor het bemonsteren en conserveren. Ook zijn de analysemethoden die moeten worden gebruikt voor de stoffen in tabel 6.55d. De versies van de NEN-EN-normen zijn overigens vastgesteld bij ministeriële regeling.

Monsters moeten worden geconserveerd om te voorkomen dat in de monsters verandering optreedt voor de te analyseren parameter tussen het moment van bemonstering en het moment van analyse.

Onderdeel M

Artikel 7.60

Besluit activiteiten leefomgeving al bevat de aanwijzing van vergunningplichtige gevallen van lozingsactiviteiten op de Noordzee. Op grond van het eerste lid, onder c, is een vergunning vereist voor lozingen via een uitstroomvoorziening. Deze vergunningplicht geldt niet voor een aantal soorten afvalwater, die zijn opgesomd in de subonderdelen 1° tot en met 5°. Aan deze opsomming wordt toegevoegd dat voor het lozen van afvalwater afkomstig van graven en afvalwater afkomstig van grondwatersanering en daaraan voorafgaande onderzoeken geen vergunning is vereist. Voor deze lozingen worden wel algemene regels gesteld.

Onderdeel N

Artikel 7.61a (melden)

Dit artikel regelt dat het lozen van afvalwater afkomstig van een grondwatersanering(sonderzoek) of graven in zowel grond boven als grond onder de interventiewaarde bodemkwaliteit op de Noordzee niet mag worden verricht voordat een melding aan het bevoegd gezag is gedaan. Zie voor de uitleg over het instrument melding paragraaf 3.5 van het algemeen deel van deze nota van toelichting.

In de paragrafen 4.118 en 4.119 van het Bal is geregeld dat bij graven in de bodem (zowel onder als boven de interventiewaarden bodemkwaliteit) een of meer voorafgaande bodemonderzoeken moeten worden uitgevoerd. Deze bodemonderzoeken geven ook inzicht in de kwaliteit van het te lozen afvalwater bij het graven. De resultaten van de verrichte onderzoeken moeten daarom met de melding worden ingediend bij het bevoegd gezag. Het gaat alleen om onderzoeken die al beschikbaar zijn; de meldplicht leidt daarom niet tot extra onderzoekslasten. Ook voor grondwatersaneringen geldt dat er onderzoeken beschikbaar zullen zijn waaruit de kwaliteit van het grondwater blijkt. Dit is niet geregeld in het Bal, maar in de omgevingsverordening van de provincie of omgevingsplan van de gemeente. Deze onderzoeken moeten eveneens worden ingediend bij de melding.

Artikel 7.61b (gegevens en bescheiden lozingsactiviteit)

Voordat met de activiteit begonnen wordt, moet aan het bevoegd gezag worden doorgegeven wanneer de lozingen van start gaan, en hoe lang dit naar verwachting zal duren, zodat het bevoegd gezag hier in de planning van het toezicht rekening mee kan houden.

Artikel 7.61c (niet lozen bij bodemonderzoek)

Bij het uitvoeren van een bodemonderzoek in het kader van een grondwatersanering kan afvalwater vrijkomen. Een proefbronnering is hier een voorbeeld van. De samenstelling van dit afvalwater is vaak pas bekend na analyse van de monsters en nog niet op het moment van lozen. Omdat dit afvalwater vaak verontreinigende stoffen bevat, is het niet wenselijk dat dit afvalwater op zee geloosd wordt. Het afvalwater kan worden afgevoerd per as naar een erkende verwerker. Ook kan het omgevingsplan van de gemeente de mogelijkheid bieden om dit afvalwater te lozen in het openbare vuilwaterriool.

Artikel 7.61d (water: lozing op zee)

Voor stoffen die vaak in de afvalwaterstroom van de van de bij artikel 7.71 aangewezen lozingsactiviteit voorkomen, zijn in dit artikel emissiegrenswaarden opgenomen. Deze emissiegrenswaarden zijn gebaseerd op het vereiste beschermingsniveau voor het aquatische milieu en een vertaling van de gehalten die met de beste beschikbare technieken kunnen worden bereikt. De waarden zijn ten opzichte van het Activiteitenbesluit milieubeheer en het Besluit lozen buiten inrichtingen gecorrigeerd tot het niveau van BBT.

Artikel 7.61e (water: meetmethoden)

Artikel 7.61e geeft aan welke normen gehanteerd worden voor het meten van emissiegrenswaarden. Artikelen met normbladen voor het bemonsteren van afvalwater schrijven niet voor dat het afvalwater moet worden bemonsterd, maar wel wat er moet gebeuren als er wordt bemonsterd. Er zijn normen opgenomen voor het bemonsteren en conserveren. Ook zijn de analysemethoden die moeten worden gebruikt voor de stoffen waaraan in het artikel 7.61e emissiegrenswaarden worden gesteld voorgeschreven. De versies van de NEN-EN-normen zijn overigens vastgesteld bij ministeriële regeling.

Monsters moeten worden geconserveerd om te voorkomen dat in de monsters verandering optreedt voor de te analyseren parameter tussen het moment van bemonstering en het moment van analyse.

Onderdeel O

Bijlage I bij artikel 1.1 van het Besluit activiteiten leefomgeving (BEGRIPPEN)

In de lijst van begrippen die in de bijlage bij het Besluit activiteiten leefomgeving is opgenomen, worden enkele begrippen opgenomen, die worden gebruikt in de nieuwe paragrafen 4.122 en 4.123 over het toepassen van bouwstoffen, onderscheidenlijk het toepassen van grond en baggerspecie.

De meeste van deze begrippen worden gebruikt in de betekenis die zij hebben in het Besluit bodemkwaliteit. Daarom wordt in de omschrijvingen van die begrippen eenvoudigweg naar de in het Besluit bodemkwaliteit opgenomen omschrijvingen verwezen. Dit geldt voor de begrippen baggerspecie, bodemfunctieklaas, bouwstof, grond, kwaliteitsklaas van een partij baggerspecie, kwaliteitsklaas van een partij grond, kwaliteitsklaas van de landbodem, kwaliteitsklaas van de waterbodem en tarragrond.

Onder een diepe plas wordt verstaan een oppervlaktewaterlichaam dat is ontstaan als gevolg van zand-, grind- of kleiwinning of een dijkdoorbraak. Een van nature diep water valt hier niet onder. In de gevallen die zijn genoemd, heeft het oppervlaktewaterlichaam doorgaans een aanzienlijke diepte. Er is daarom geen specifieke diepte aangegeven. Het oppervlaktewaterlichaam valt in zijn geheel onder het begrip diepe plas, ook al kan het langs de oevers ondiepten hebben. Als delen van het oppervlaktewaterlichaam na het toepassen van grond of baggerspecie zijn verondiept, blijven die gedeelten van het oppervlaktewaterlichaam deel uitmaken van de diepe plas. Alleen als een delen van een diepe plas tot landbodem zijn ontwikkeld, maken zij geen deel meer uit van de diepe plas. Er is daar dan immers geen sprake meer van een oppervlaktewaterlichaam, behalve voor zover eventueel sprake is van het oevergebied van het oppervlaktewaterlichaam.

Het begrip bodem omvat zowel de landbodem als de bodem van een oppervlaktewaterlichaam. De bodem van een oppervlaktewaterlichaam wordt als waterbodem aangeduid. Het onderscheid tussen landbodem en waterbodem is van belang omdat het regime voor het toepassen van grond en baggerspecie in paragraaf 4.123 daar verschillend is.

Onder mijnsteen wordt materiaal verstaan dat in het verleden in grote hoeveelheden is vrijgekomen als nevangesteente bij de winning van steenkool. Mijnsteen bestaat in hoofdzaak uit gebroken schalie en zandsteen met bijmengingen van kolengruis. Mijnsteen voldoet aan de omschrijving van het begrip bouwstof en moet dus als een bouwstof worden aangemerkt.

Mijnsteen is na het opruimen van de 'kolenbergen' vanwege de grote hoeveelheden waarin het voorhanden was, vaak op de landbodem en in oppervlaktewaterlichamen toegepast en daardoor deel gaan uitmaken van de bodem. Partijen mijnsteen zijn hierdoor vermengd geraakt met grond en baggerspecie. Daarom zijn de bepalingen die volgens paragraaf 4.1 voor het toepassen van mijnsteen gelden, ook van toepassing op mijnsteen dat is vermengd met ten hoogste 80% gewichtsprocenten grond of baggerspecie, zoals is bepaald in artikel 4.1, vierde lid. Als mijnsteen in minder dan 20% gewichtsprocenten in grond of baggerspecie voorkomt, is volgens de omschrijvingen van de begrippen grond en baggerspecie in het Besluit bodemkwaliteit sprake van grond, onderscheidenlijk baggerspecie. In grond of baggerspecie mag volgens die omschrijvingen namelijk tot 20% bodemvreemd materiaal voorkomen. Strikt genomen voldoet mijnsteen dat in de overwegende mate met grond of baggerspecie vermengd is geraakt, niet meer aan de omschrijving van het begrip bouwstof. Het materiaal voldoet dan echter ook niet aan de omschrijving van de begrippen grond en baggerspecie. Het regime voor het toepassen van mijnsteen, al dan niet vermengd met grond of baggerspecie, bestaat uit een combinatie van bepalingen voor het toepassen van bouwstoffen, onderscheidenlijk grond of baggerspecie. Deze bepalingen zijn opgenomen in paragraaf 4.1 omdat mijnsteen hierin de bepalende factor is en mijnsteen zelf een bouwsteen is.

De begrippen ontvangende landbodem en ontvangende waterbodem zijn opgenomen in verband met paragraaf 4.123 over het toepassen van grond en baggerspecie op de landbodem, onderscheidenlijk waterbodem.

Onder het begrip 'partij' (baggerspecie, bouwstoffen, grond) wordt een identificeerbare hoeveelheid van vergelijkbare milieukwaliteit verstaan, die is bedoeld om als geheel te worden toegepast. Omdat een partij voor het toepassen vergezeld moet gaan van een milieuverklaring die is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit, zijn de regels om te bepalen in welke gevallen sprake is van een partij opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit, die op grond van het Besluit bodemkwaliteit is vastgesteld.

- (Sorteer- en breker) Zeefzand

Zeefzand is een verzamelnaam voor een product dat vrijkomt bij het proces van sorteren, breken en afzeven van met name bouw en sloopafval en heeft als zodanig geen relatie met bodemmateriaal. Het kan afkomstig zijn van bouw- en sloopafval maar ook van overig afval. Vanuit de oorsprong kan het materiaal belast zijn met allerlei niet-bodem gerelateerde bestanddelen zoals o.a. gips, piepschuim, glas, keramiek en metaaldeeltjes, etc. Zeefzand is derhalve in het algemeen een volledig bodemvreemd product.

De enige overeenkomst tussen grond en zeefzand is gelegen in de korrelgrootteverdeling, dit komt omdat het hoofdaandeel van bouw en sloopafval afkomstig is van steenachtig materiaal welke direct (natuursteen) of indirect (klei voor bakstenen, zand voor beton) afkomstig is uit de bodem. Op basis van het bovenstaande kan gesteld worden dat zeefzand geen grond betreft. Zeefzand zal in de regel een niet-vormgegeven bouwstof betreffen, tenzij het aandeel grond in die niet vormgegeven bouwstof groter is dan 20%.

Een uitzondering op het bovenstaande wordt gevormd door de situatie dat met het afzeven is beoogd om bodemdeeltjes af te zeven, bijvoorbeeld bij het uitzeven van een bodemlaag waarin veel puin aanwezig is. In dergelijke gevallen heeft het zeefzand wel een relatie met bodemmateriaal en dient het als grond te worden beschouwd.

- Zand uit zeefzand

De situatie is anders bij de beoordeling van het zand dat vrijkomt bij de afscheiding in een zandscheidings- of reinigingsinstallatie. Dit zand voldoet aan de definitie van grond, het zand is immers gebruikt om beton en bakstenen te maken, waarbij het zand dus in een product is opgesloten en het zand komt na een bewerkingsproces weer vrij. Dit zand kan normaliter gewoon een bodemfunctie vervullen. Aandacht daarbij is wel noodzakelijk voor de voorgeschiedenis van het zand afkomstig uit de reiniging van zeefzand. Vanwege de vermenging met allerlei soorten materialen is het noodzakelijk meer parameters te onderzoeken dan de parameters die regulier worden onderzocht, met name de uitloging van sulfaat is vaak een probleem bij gereinigd zand uit zeefzand. Dergelijke elementen moeten onderdeel zijn van een beoordelingsrichtlijn of de procedure bij partijkeuringen, waarbij de voorgeschiedenis van de partij ook aanleiding kan zijn voor het aanpassen van het analysepakket en voor het zonodig apart bewerken van de stroom zeefzand ten opzichte van andere materiaalstromen (ook grond en RKGV worden in dergelijke installaties gereinigd). Het apart reinigen van deze stroom kan noodzakelijk zijn indien de kwaliteit van het gereinigde zeefzand anders is dan de kwaliteit van de overige gereinigde materialen.

- TAG

TAG is een verzamelnaam voor een product dat is ontstaan door opbreken of affrezen van asfalt en heeft als zodanig geen relatie met bodemmateriaal. TAG is daarom een bodemvreemd materiaal. De enige overeenkomst tussen grond en TAG is gelegen in de korrelgrootteverdeling. Dit komt doordat een onderdeel van TAG afkomstig is van steenachtig materiaal dat direct of indirect afkomstig is uit de bodem. Op basis van het bovenstaande wordt gesteld dat TAG geen grond betreft.

- Zand uit TAG

Het zand dat bij de reiniging van TAG vrijkomt is hetzelfde zand dat is gebruikt voor het maken van het asfalt. Dit zand voldoet aan de definitie van grond. Het zand is immers gebruikt om het zand te vervaardigen en komt na een bewerkingsproces weer vrij. Dit zand kan normaliter gewoon een bodemfunctie vervullen. Daarbij is wel aandacht noodzakelijk voor de voorgeschiedenis van het zand afkomstig uit de reiniging van TAG. Daarom is het noodzakelijk om meer parameters te onderzoeken dan de parameters die regulier worden onderzocht. Dergelijke elementen moeten onderdeel uitmaken van een beoordelingsrichtlijn of de procedure bij partijkeuringen, waarbij de voorgeschiedenis van de partij ook aanleiding kan zijn voor aanpassing van het analysepakket en voor het zonodig apart bewerken van TAG ten opzichte van andere materiaalstromen. In de praktijk worden namelijk ook grond en RKGV in dergelijke installaties gereinigd. Het apart reinigen van deze stroom kan noodzakelijk zijn indien de kwaliteit van het gereinigde zand uit TAG anders is dan de kwaliteit van de overige gereinigde materialen.

- Boorgruis & Bentoniet

Boorgruis is niets anders dan grond die is ontgraven door middel van een boortechniek. Ter voorkoming van het instorten van het boorgat wordt boorspoeling gebruikt. Voor de ondiepe boringen is dat vaak bentoniet (natuurproduct) en voor de diepere boringen wordt vaak een oliehoudende boorspoeling gebruikt. De olie in het oliehoudende boorgruis wordt na het vrijkomen gedestilleerd waarna dus feitelijk de oorspronkelijk ontgraven bodem resteert. Daar is de conclusie dus dat het materiaal grond betreft. Het Bentonieethoudende boorgruis, dat tevens grootschalig vrijkomt bij het horizontaal boren van tunnels en leidingen wordt veelal teruggewonnen en opnieuw als bentoniet ingezet en de resterende bentoniet/grondmengsels worden ontwaterd en bevatten dus gronddelen en bentoniet. Aangezien bentoniet een natuurproduct is afkomstig uit de bodem, betreft deze materiaalstroom ook grond.

Compost

Onder compost wordt verstaan compost als bedoeld in artikel 1 van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet. Dat is een product dat bestaat uit een of meer organische afvalstoffen die al dan niet met bodembestanddelen zijn gemengd en die met behulp van micro-organismen zijn afgebroken en omgezet tot een homogeen en zodanig stabiel eindproduct dat daarin alleen nog een langzame afbraak van humeuze verbindingen plaatsvindt. Compost bevat geen dierlijke meststoffen.

Grasland

Onder grasland worden in deze paragraaf landbouwgronden, natuurgronden of overige gronden verstaan die voor 50 procent of meer zijn beteeld met gras dat bestemd is als voer voor dieren. Dat kan direct door beweiding zijn, maar ook door winning van het gewas voor vervoeding. Het begrip dieren is breder dan landbouwhuisdieren. Hierbij is niet relevant is of deze dieren voor gebruiks- of winstdoeleinden worden gehouden. De begripsomschrijving van grasland is zodanig geformuleerd dat het de bestemming van de grond niet alleen verwijst naar toekomstig of voorgenomen gebruik, maar dat een zekere duurzaamheid in het gebruik de bestemming van het perceel grond bepaald.

Grond

Zie baggerspecie en grond hiervoor

Interventiewaarde bodemkwaliteit

De interventiewaarden bodemkwaliteit zijn gebaseerd op mogelijke onaanvaardbare risico's voor de mens, plant of dier als gevolg van verontreiniging van de bodem. De meest gevoelige receptor is bepalend voor de gehanteerde interventiewaarde. Bij de beoordeling en interpretatie van de bodemkwaliteit is het dus belangrijk om de relatie te leggen tussen de achtergrond van een interventiewaarde (ecologie of humaan) en de situatie ter plaatse. Het gaat om de interventiewaarde uit de Circulaire bodemsanering. In de toelichting op bijlage VI is aangegeven hoe de interventiewaarden bodemkwaliteit zijn bepaald.

Landbodem

Het begrip bodem omvat zowel de landbodem als de bodem van een oppervlaktewaterlichaam. De bodem van een oppervlaktewaterlichaam wordt als waterbodem aangeduid. Het onderscheid tussen landbodem en waterbodem is van belang omdat het regime voor het toepassen van grond en baggerspecie in paragraaf 4.2 daar verschillend is.

Landbouwgronden

Onder landbouwgronden worden verstaan landbouwgronden als bedoeld in artikel 1 van de Meststoffenwet. Dit is grond waarop daadwerkelijk enige vorm van landbouw wordt uitgeoefend.

Natuurgronden

Onder natuurgronden wordt een natuurterrein verstaan als bedoeld in de Meststoffenwet en het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet. In artikel 3, tweede lid, van de Meststoffenwet en de artikelen 25a en 32 van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet wordt gerefereerd aan een natuurterrein met de hoofdfunctie natuur. De reikwijdte van dit begrip is niet zo breed dat hieronder elk perceel met natuurschoon valt. Alleen die gebieden die erkend zijn als natuurgebied vallen onder het begrip natuurgrond. Het gaat om Natura 2000-gebieden en andere door de provincie als natuur aangemerkte gebieden die volgens de [Index Natuur & Landschap](#) een zogenaamde N-typing hebben.

Partij

Onder het begrip 'partij' (baggerspecie, bouwstoffen, grond) wordt een identificeerbare hoeveelheid van vergelijkbare milieukwaliteit verstaan, die is bedoeld om als geheel te worden toegepast.

Omdat een partij voor het toepassen vergezeld moet gaan van een milieuverklaring die is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit, zijn de regels om te bepalen in welke gevallen sprake is van een partij opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit, die op grond van het Besluit bodemkwaliteit is vastgesteld.

Saneren van de bodem

Het saneren van de bodem houdt in het beperken of ongedaan maken van de blootstelling aan de verontreiniging van de bodem of van de verontreiniging van de bodem. Hierdoor wordt de bodem geschikt gemaakt voor het (toekomstige) gebruik. Het gaat veelal om een (sterk) verontreinigde bodem. Het omgevingsplan van de gemeente zal aangeven zijn in hoeverre maatregelen verplicht zijn om blootstelling aan de risico's van de bodemkwaliteit te voorkomen.

Weidegronden

Voor de toepassing van artikel 4.1210 van het Besluit activiteiten leefomgeving is een begripsomschrijving van weidegronden opgenomen. Deze lijkt veel op die van grasland. Weidegronden zijn landbouwgronden, natuurgonden of overige gronden die voor 50 procent of meer zijn beteeld met gras dat wordt gebruikt voor de beweiding van dieren of als voer voor die dieren. Een aparte begripsomschrijving is nodig om buiten twijfel te stellen dat voor de toepassing van de voorwaarden en beperkingen voor het vernietigen van zode van gras niet de toekomstige bestemming, maar het voorafgaande of het huidige gebruik van de grond bepalend is. Hiermee wordt gewaarborgd dat niet een enkele wijziging in de toekomstige bestemming van de zode van gras er toe kan leiden dat de voorwaarden en beperkingen van artikel 4.1210 van het Besluit activiteiten leefomgeving niet van toepassing zouden zijn.

Zuiveringsslib

Onder zuiveringsslib wordt zuiveringsslib als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet bedoeld. Dat is slib dat afkomstig is van een installatie voor de zuivering van huishoudelijk, stedelijk of industrieel afvalwater dan wel ander afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk, stedelijk en industrieel afvalwater. Ook wordt volgens het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet onder zuiveringsslib slib verstaan dat afkomstig is van septictanks en andere installaties voor de verzameling, afvoer en behandeling van afvalwater. De vet- en zandvangers zijn hiervan uitgezonderd.

Onderdeel P

Bijlage VI, behorende bij de in artikel 3.48c aangeduide waarde van de verontreiniging waarboven significante risico's voor mens, plant of dier, bestaan als gevolg van verontreiniging van de bodem

Bij het reguleren van de milieubelastende activiteit graven wordt een onderscheid gemaakt tussen graven in grond beneden de interventiewaarde bodemkwaliteit en graven in grond boven de interventiewaarde bodemkwaliteit. Het gaat om de interventiewaarde uit de Circulaire bodemsanering. In geval van overschrijding van de interventiewaarde zijn andere regels van toepassing.

Deze interventiewaarden zijn gebaseerd op mogelijke onaanvaardbare risico's voor de mens, plant of dier als gevolg van verontreiniging van de bodem. De meest gevoelige receptor is bepalend voor de gehanteerde interventiewaarde. Bij de beoordeling en interpretatie van de bodemkwaliteit is het dus belangrijk om de relatie te leggen tussen de achtergrond van een interventiewaarde (ecologie of humaan) en de situatie ter plaatse. De interventiewaarden bodemkwaliteit zijn als volgt bepaald.

Humaan

Voor de mens is de bodemconcentratie bepaald die in bij het bodemgebruik 'wonen met tuin' leidt tot blootstelling ter hoogte van het MTR-humaan (Maximaal Toelaatbaar Risiconiveau voor de mens). Dit is een blootstellingsniveau, waarbij bij levenslange blootstelling voor stoffen met een drempelwaarde geen nadelige effecten zijn te verwachten. Deze grens is gelijk aan de NOAEL (No

observed adverse effect level) uit toxiciteitstudies. Door middel van veiligheidsfactoren (voor gevoelige individuen en mogelijke effecten in gevoelige levensfasen) wordt de NOAEL geëxtrapoleerd tot MTR. Voor stoffen zonder drempelwaarde (genotoxisch carcinogenen) geldt dat er altijd een risico is op een nadelig effect. Voor deze stoffen is beleidsmatig een risiconiveau van een extra risico op overlijden van 10⁻⁶ per jaar (dit komt overeen met 10⁻⁴ levenslang) vastgesteld waaraan het MTR-humaan is gekoppeld. De situatie 'wonen met tuin' is een relatief gevoelige wijze van bodemgebruik, waarbij alle blootstellingsroutes van de mens van toepassing zijn. De humane blootstelling aan bodemverontreiniging wordt modelmatig berekend. Het model CSOIL berekent de blootstelling van de mens aan verontreinigende stoffen in droge bodems. Voor een uitgebreide beschrijving van het model CSOIL en de relevante blootstellingroutes per bodemgebruiksscenario wordt verwezen naar Brand et.al, 2007. De MTR waarden waren voor veel stoffen ook opgenomen in de Circulaire bodemsanering (2013).

Ecologie

Het beschermingsdoel van plant of dier is het voorkomen van (onaanvaardbare) schadelijke effecten van stoffen op de structuur en de functie van ecosystemen. Bij te veel effecten raakt het ecosysteem verstoord en kan de bodem haar functie in brede zin (bijvoorbeeld ten behoeve van voedselproductie) niet langer vervullen. De bescherming van het bodem ecosysteem is geoperationaliseerd door het beschermen van soorten organismen en processen in de bodem, waarbij de strengste van deze twee de norm bepaalt. Voor ecologie wordt de bodemconcentratie bepaald die leidt tot 50% potentieel aangetaste soorten/processen (HC50). Met andere woorden de concentratie waarbij bij 50% van de bodemorganismen/processen een negatief effect (door directe toxiciteit) niet is uit te sluiten. Dit wordt ook wel het ernstig risiconiveau genoemd. In de interventiewaarde bodemkwaliteit wordt doorgaans geen rekening gehouden met de doorvergiftiging en biomagnificatie van stoffen in de voedselketen. Dit aspect is met name relevant als er op locatie sprake is van grotere groengebieden waar dieren zoals roofvogels kunnen foerageren.

Bodemtypecorrectie

De normen voor de beoordeling van de kwaliteit van de bodem zijn bodemtype-afhankelijk en gebaseerd op een standaardbodem met een lutum percentage van 25 % en een organische stof percentage van 10 %. Bij de beoordeling van een locatie worden de gemeten gehalten middels een bodemtypecorrectie omgerekend naar standaardbodem, zodat de meetwaarden vergeleken kunnen worden met de normen.

De interventiewaarde voor grond voor deze stoffen is gelijk of kleiner dan de bepalingsgrens (intralaboratorium reproduceerbaarheid). Indien de stof wordt aangetoond moeten de risico's nader worden onderzocht. Bij het aantreffen van vinylchloride of 1,1-dichlooretheen in grond moet tevens het grondwater worden onderzocht.

Gewogen norm (concentratie serpentijn asbest + 10 x concentratie amfibool asbest).

De definitie van minerale olie zoals opgenomen aan het einde van de tabel wordt beschreven bij de analysenorm. Indien er sprake is van verontreiniging met mengsels (bijvoorbeeld benzine of huisbrandolie) dan dient naast het alkaangehalte ook het gehalte aan aromatische en/of polycyclische aromatische koolwaterstoffen te worden bepaald. Met deze somparameter is om praktische redenen volstaan.

Artikel II (Besluit kwaliteit leefomgeving)

Onderdeel A

In de Aanvullingswet bodem Omgevingswet is een Afdeling 19.2a Toevalsvondst van verontreiniging op of in de bodem opgenomen. Deze afdeling is van toepassing als er een redelijk vermoeden bestaat van een toevalsvondst van verontreiniging op of in de bodem en onmiddellijk tijdelijke beschermingsmaatregelen noodzakelijk zijn om onaanvaardbare risico's voor de gezondheid als gevolg van blootstelling aan verontreiniging op of in de bodem te voorkomen of te beperken. In artikel 19.9a, tweede lid, is aangegeven dat van onaanvaardbare risico's voor de gezondheid in ieder geval sprake is bij blootstelling aan concentraties van stoffen die op grond van artikel 2.24 vastgestelde ten hoogste toelaatbare concentraties overschrijden. In dit artikel is aangegeven om welke concentraties het in deze gaat. Het gaat om de bijlage die ook van toepassing is bij het de paragraaf die gaat over het toelaten van een bodemgevoelige locatie, artikel 5.85c, tweede lid.

Onderdeel B

Paragraaf 5.1.4.5 Bodemkwaliteit

Paragraaf 5.1.4.5.1 Bouwen op verontreinigde bodem

Zie hoofdstuk 7 van het algemeen deel van deze toelichting voor een schets van de algemene beleidsmatige uitgangspunten voor de instructieregels voor bouwen op verontreinigde bodem en een beschrijving van de koppeling tussen bouwactiviteiten, bodemonderzoek en (eventuele) maatregelen om gezondheidsrisico's te voorkomen.

Artikel 5.85a (toepassingsbereik; bodemgevoelige locatie)

De instructieregel is alleen van toepassing op het toelaten van een bodemgevoelige locatie (zie hierna bij tweede lid over dat begrip). Dit sluit aan bij de beperking in artikel 2.25, derde lid, van de Omgevingswet dat instructieregels vanuit het Rijk betrekking mogen hebben op de toedeling van functies.

De regels over bouwen op verontreinigde bodem zijn en blijven grotendeels gedecentraliseerd, maar vanuit het Rijk worden wel instructieregels gewaarborgd om te voorkomen dat er onaanvaardbare gezondheidsrisico's kunnen ontstaan, zoals in het algemeen deel van deze toelichting is uiteengezet. Dat betekent dat deze instructieregels aangeven wat gemeenten ten minste zouden moeten doen en sluit dat niet uit dat gemeenten een lokale afwegingsruimte hebben om regels te stellen over meer onderwerpen of meer bodemgevoelige locaties dan in deze paragraaf zijn aangegeven; artikel 5.85a strekt ertoe dat dit buiten de reikwijdte van de instructieregels valt.

Tweede lid

Dit lid regelt wat een bodemgevoelige locatie is. Het gaat om een locatie met (geprojecteerde) gebouwen of delen van een gebouw met een verblijfsfunctie. De term "verblijfsfunctie" kwam al voor in bestaande wetgeving en betekent praktisch gezien: een plek waar mensen gemiddeld ten minste twee uur per etmaal aaneengesloten verblijven⁵⁴. De term "gebouw" is in het Besluit kwaliteit leefomgeving en Besluit bouwen leefomgeving gedefinieerd als "bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt". Een verblijf van twee uur is en blijft de drempel voor het doen van bodemonderzoek (indieningsvereisten bouwvergunning, zie paragraaf 7.5 van het algemeen deel) en het beoordelen in hoeverre er risico's voor de gezondheid zijn (volgt uit de samenhang met artikel 5.85d).

---

⁵⁴ Kamerstukken II 1997/98, 24 809, nr. 3, p. 4-6.

Dat betekent dat niet voor alle gebouwen met de genoemde verblijfsfunctie bodemonderzoek of sanering verplicht is, want dat is niet in alle gevallen gerechtvaardigd. Voorbeelden van gebouwen die buiten de reikwijdte zouden kunnen vallen: een transformatorhuisje, een gemaal, een schuur bij een woning, of een loods waar alleen kort wordt geladen of gelost en waar de rest van de tijd geen werknemers verblijven.

Wat moet worden verstaan onder een verblijfsfunctie, volgt uit het gebruik van de term 'gebouw' in combinatie met de codificatie in deze instructieregel dat het om een verblijf van ten minste twee uur moet gaan. Een gebouw kan alle gebruiksfuncties van een gebouw hebben die zijn benoemd in het Besluit bouwen leefomgeving.

De instructieregel geldt voor het bouwen (toelaten) van een gebouw of een deel van een gebouw dat de grond raakt. De ratio daarvan is dat daar blootstelling kan plaatsvinden en risico's voor de gezondheid kunnen optreden. Het kan dus ook gaan om een aanbouw aan een bestaand gebouw. Het gaat bijvoorbeeld niet om het aanbouwen van een uitbouw aan de eerste verdieping of een dakkapel (voor zover daarvoor een omgevingsvergunning voor het bouwen voor is vereist), omdat bij een dergelijke bouwactiviteit de gezondheidsrisico's vanwege de bodemkwaliteit niet toenemen. De nieuwe terminologie van een bouwactiviteit op een "bodemgevoelige locatie" is gekozen omdat een bodemgevoelige locatie zich ook uitstrekt tot de tuin of het terrein direct grenzend aan een bodemgevoelig gebouw⁵⁵, zoals onder het oude recht ook het geval was. De tuin is immers bij uitstek gevoelig voor contact van mensen met bodemverontreiniging. Het bouwen van een gebouw op een bodemgevoelige locatie wordt hierna kortweg aangeduid als: bouwen van een bodemgevoelig gebouw.

Mocht uit bodemonderzoek⁵⁶ blijken dat (een deel van) het terrein is verontreinigd dan is nog niet gezegd dat dit aanleiding is voor sanering (dat bepaalt de gemeente immers in het omgevingsplan). Het hangt af van de situatie: is er blootstelling mogelijk? Bij een tuin rond een ziekenhuis kan dat wel aan de orde zijn, bij een parkeerplaats is het de vraag.

Derde lid

Evenals bij geluid wordt aangesloten bij het moment dat een woning is geprojecteerd, dat wil zeggen dat de functie wonen is toegewezen aan de locatie. Dat kan een andere functie zijn dan de huidige, bijvoorbeeld bij functiewijziging al dan niet na sloop van bestaande bebouwing. Ook als een woning op dat moment nog niet feitelijk aanwezig is, is het wel van belang dat voor de realisatie van de woning wordt uitgegaan van die toekomstige functie en niet van de huidige functie. De term "een geprojecteerd gebouw of deel van een gebouw" omvat zowel de mogelijkheid dat er nog geen gebouw aanwezig is en nog moet worden gebouwd (het is bijvoorbeeld een weiland en wordt een woonwijk) als de mogelijkheid dat er wel al een gebouw aanwezig is maar een nieuw deel van het gebouw is nog niet gerealiseerd.

Hoe dit uitpakt in de praktijk is toegelicht in paragraaf 7.5 van het algemeen deel.

Artikel 5.85b (waarde toelaatbare kwaliteit bodem: tot de grenswaarde)

Voorop staat het uitgangspunt "decentraal, tenzij" vanuit de Omgevingswet voor beleid en regelgeving op het gebied van bodemkwaliteit in relatie tot gezondheid en bouwen. De Omgevingswet deelt de zorg voor de fysieke leefomgeving in algemene zin toe aan de gemeente, waarvoor een breed palet aan wettelijke instrumenten ter beschikking staat.

---

⁵⁵ Uit de nota naar aanleiding van het verslag bij de betreffende wijziging van de Woningwet komt naar voren dat het moet gaan om het gedeelte van het perceel waar de blootstelling zich daadwerkelijk kan voordoen. De toelichting gaf het voorbeeld van een landgoed dat niet in zijn geheel hoeft te worden onderzocht maar bijvoorbeeld wel het gedeelte rondom een woning op dat landgoed (Kamerstukken II 1997/98, 24 809, nr. 5, p. 10).

⁵⁶ Zie paragraaf 7.5 van het algemeen deel over bodemonderzoek.

Deze instructieregel waarborgt vanuit de rijksregels dat bouwen van een gebouw met een verblijfsfunctie pas is toegestaan als mensen niet kunnen worden blootgesteld aan verontreiniging boven het Maximaal Toelaatbaar Risiconiveau (MTR) voor de mens zoals aangegeven in bijlage XII. Hieronder wordt het vaststellen van een lokale waarde nader toegelicht.

De gemeente heeft op grond van de Omgevingswet onder meer de bevoegdheid om in het omgevingsplan functies toe te delen en algemene regels vast te stellen, waaronder bepaalde maatregelen als voorwaarde voor de initiatiefnemer van een bouwactiviteit om gezondheidsrisico's door bodemverontreiniging te voorkomen en een norm waarboven die maatregelen noodzakelijk worden geacht.

Het uitgangspunt van “decentraal, tenzij” stoelt op bestuurlijke afwegingsruimte voor andere overheden in het vertrouwen dat die afwegingsruimte verstandig wordt benut, met de lokale democratie als belangrijke waarborg. De lokale ambitie qua normering is dan ook het resultaat van een lokale afweging die wordt neergelegd in de onderbouwing van de gemaakte keuze in het omgevingsplan. Daar worden alle belangen tegen elkaar afgewogen: bodemkwaliteit van het gebied, ambitieniveau voor de bodemkwaliteit en gezondheidsrisico's, bouwopgave, kosteneffectiviteit, energietransitie, ruimtelijke kwaliteit, andere belangen van de fysieke leefomgeving enzovoorts.

Op gemeentelijk niveau wordt een waarde gekozen die het meest recht doet aan alle belangen die lokaal een rol spelen.

Die lokale norm is nadrukkelijk niet vergelijkbaar met een omgevingswaarde omdat het geen eis is waar de lokale bodemkwaliteit aan moet voldoen. De werking van de norm is om voorwaarden te verbinden aan een bouwactiviteit van een bodemgevoelig gebouw. Als de bodemkwaliteit niet voldoende is voor de onder artikel 5.85a, eerste lid, vallende bodemgevoelige gebouwen, zoals een woning (met tuin), dan is het niet wenselijk dat de bouwactiviteit doorgang vindt. Op die locatie is – althans zonder sanering of andere beschermende regel – wellicht een minder bodemgevoelige functie wel toelaatbaar. Als de locatie een andere functie krijgt dan een bodemgevoelige locatie en/of er geen bouwactiviteit plaatsvindt van een bodemgevoelig gebouw, dan verplicht deze instructieregel er niet toe om de bodemkwaliteit te verbeteren. Met deze instructieregel wordt invulling gegeven aan het beleidsuitgangspunt van functie en bodemkwaliteit (beter) met elkaar in overeenstemming brengen, zoals beschreven in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel Aanvullingswet bodem Omgevingswet. Deze instructieregel verplicht er niet toe om voor alle denkbare stoffen (natuurlijk of antropogeen) een lokale norm vast te stellen, dat zou immers ondoenlijk zijn. De reikwijdte van de instructieregel is daarom beperkt tot een vaste stoffenlijst (de stoffenlijst is opgenomen in bijlage XXII bij het Besluit kwaliteit leefomgeving). Dat betekent dat het de gemeente vrij staat om ook voor andere stoffen een lokale norm vast te stellen, maar vanuit het Rijk is dat niet verplicht.

De lokale norm kan binnen een gemeente per gebied verschillen. In een historische binnenstad kan meer historische bodemverontreiniging aanwezig zijn, waarvoor een andere afweging wordt gemaakt dan voor andere gebieden.

Deze instructieregel is erop gericht dat de gemeente gebruik maakt van de bevoegdheid tot differentiatie van lokale waarden per gebied die er is op grond van de Omgevingswet. Differentiatie per gebied is niet alleen toegestaan maar ook zeer wenselijk. Binnen een gemeente kan de aanwezige bodemkwaliteit aanzienlijk verschillen tussen gebieden: in een historische binnenstad is vaak historische verontreiniging aanwezig en de bodemkwaliteit in dat gebied is daardoor minder goed dan het landelijke buitengebied in dezelfde gemeente of een wijk die vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw is aangelegd waarbij schone grond is aangebracht.

Als de lokale waarden voor het hele grondgebied van een gemeente gelden dan kunnen twee problemen ontstaan:

- Als de lokale waarden zijn gebaseerd op het niveau van de minst goede bodemkwaliteit (in de binnenstad) dan kan er sprake zijn van kwaliteitsverlies doordat pas maatregelen vereist zijn bij een aanzienlijke verontreiniging.
- Als de lokale waarden zijn gebaseerd op het niveau van de schoonste wijk dan ligt de lokale waarde voor een stof vrij laag en kunnen al vanaf dat niveau maatregelen voorgeschreven zijn, terwijl de gezondheidsrisico's dat niet altijd rechtvaardigen en de maatregelen, zoals sanering, daarom waarschijnlijk niet doelmatig zijn.

Artikel 5.85c (waarde toelaatbare kwaliteit bodem: interventiewaarde)

Dit artikel biedt de mogelijkheid om, voor het bepalen van de lokale waarde, gebruik te maken van de waarden uit bijlage VI van het Besluit activiteiten leefomgeving. Deze waarde is de interventiewaarde bodemkwaliteit en komt overeen met de interventiewaarde uit de Circulaire bodemsanering, die onder de Wet bodembescherming als vaste drempel gold die sanering rechtvaardigde. Onder de Omgevingswet wordt deze grens gebruikt voor de toepasselijkheid van bepaalde voorschriften voor graven in de bodem in hoofdstuk 3 en 4 van het Besluit activiteiten leefomgeving. De interventiewaarde bodemkwaliteit is goed onderbouwd door wetenschappelijk onderzoek over gezondheidsrisico's. Overigens is deze waarde bepaald op het beschermen tegen zowel risico's voor de gezondheid als ecologische risico's.

De selectie stoffen waarvoor in de Circulaire bodemsanering een interventiewaarde was vastgesteld, is een goede basis voor deze instructieregel omdat daarbij al een selectie was gemaakt van de stoffen die enerzijds het meest relevant zijn voor gezondheidsrisico's bij de meest voorkomende blootstellingsroutes, in samenhang met een afweging hoe vaak die verontreinigingen voorkomen in Nederland.

Tweede en derde lid

Ingevolge tweede lid moet bij het vaststellen van de waarde rekening gehouden met de interventiewaarde bodemkwaliteit (bijlage VI Besluit activiteiten leefomgeving) en de bij ministeriële regeling aangegeven wijze van blootstelling. De waarde mag niet hoger zijn dan het blootstellingsniveau van het maximaal toelaatbaar risico voor de mens zoals opgenomen in bijlage XXIII. De blootstelling moet per locatie worden berekend. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld over de berekening. Aangesloten zal worden bij de rekenmethode zoals nu opgenomen in de Circulaire bodembescherming: Sanscrit.

Artikel 5.85d (maatregelen bij overschrijding waarde toelaatbare kwaliteit bodem)

De beleidsvrijheid die het bevoegd gezag had onder de Wet bodembescherming om te beoordelen welke maatregelen noodzakelijk, effectief en doelmatig zijn, wordt voortgezet. Onder de Omgevingswet gebeurt dat meer in de vorm van algemene regels dan in beschikkingen, terwijl nog steeds is voorzien in een maatwerkvoorschrift voor flexibiliteit in individuele gevallen.

De gemeente heeft op grond van de Omgevingswet onder meer de bevoegdheid om in het omgevingsplan functies toe te delen en algemene regels vast te stellen, waaronder bepaalde maatregelen als voorwaarde voor de initiatiefnemer van een bouwactiviteit om gezondheidsrisico's door bodemverontreiniging te voorkomen en een norm waarboven die maatregelen noodzakelijk worden geacht.

De instructieregel is niet gericht op het opsporen van hele kleine verontreinigingen en vereist daarom alleen maatregelen als het om meer dan 25 m³ verontreiniging binnen een perceel gaat. Anders dan bij een saneringsgeval onder de Wet bodembescherming is het niet noodzakelijk om de exacte hoeveelheid verontreiniging of de contour voor een bepaalde concentratie stoffen in beeld te brengen; de grens van 25 m³ is uitsluitend bedoeld om te voorkomen dat de instructieregel elke emmer verontreiniging vangt.

De keuze van maatregelen in het omgevingsplan staat vrij. Het kan gaan om bodemsanering maar ook om andere beschermende maatregelen, zolang het uiteindelijke doel zoals omschreven in het omgevingsplan maar wordt bereikt. Het omgevingsplan kan sanering van de bodem zoals geregeld in het Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing verklaren als voorwaarde voor het bouwen van een bodemgevoelig gebouw, eventueel met maatwerkregels. Het Besluit activiteiten leefomgeving bevat ook een voorschrift over rekening houden met eventuele uitdamping, onder meer afhankelijk van de aanwezige verontreiniging en diepte. Ook andere maatregelen dan sanering zijn denkbaar om gezondheidsrisico's te voorkomen, zoals maatregelen aan het gebouw zelf, waaronder dampdichte folie of extra ventilatie in de kruipruimte.

Op basis van de uitkomst van dat bodemonderzoek kan het bevoegd gezag zo nodig een individuele afweging maken die kan leiden tot aanvullende of andere eisen (maatwerkvoorschriften) om de gezondheid van mensen te beschermen. Ook de initiatiefnemer kan vragen om een individueel maatwerkvoorschrift voor een maatregel die afwijkt van wat het omgevingsplan voorschrijft.

Artikel 5.85e (ingebruikname na maatregelen bij bodemgevoelige locaties op verontreinigde bodem)

Om de gezondheid te beschermen van de gebruikers van een bodemgevoelig gebouw is het van belang om te waarborgen dat de maatregelen daadwerkelijk zijn uitgevoerd. Daartoe dient deze informatieplicht en is ingebruikname pas toegestaan nadat is aangetoond dat de maatregelen zijn uitgevoerd. Na afloop van een sanering volgens het Besluit activiteiten leefomgeving geldt een vergelijkbare informatieplicht. In dat geval kan de initiatiefnemer in één keer aan twee informatieplichten voldoen. In andere gevallen dient de informatieplicht om de uitvoering van de lokaal voorgeschreven maatregel aan te tonen.

De informatieplicht kan worden beschouwd als instructieregel gericht op het toedelen van functies omdat een bodemgevoelig gebouw niet alleen moet passen binnen de toegedeelde functie ("wonen") maar daarnaast stelt het omgevingsplan als voorwaarde voor de functie een bepaalde bodemkwaliteit of in elk geval een maximaal toelaatbare blootstelling aan verontreiniging. Voorwaarde voor gebruik in overeenstemming met de toegedeelde functie is daarom ook dat de in het omgevingsplan (of maatwerkvoorschrift) voorgeschreven maatregelen zijn uitgevoerd en aangetoond door middel van deze informatieplicht.

§ 5.1.4.5.2 Nazorg

Artikel 5.85f (nazorg)

Als een sanering is uitgevoerd door middel van een afdeklaag (een leeflaag van schone grond of een verharding) om blootstelling te voorkomen dan is het van groot belang voor de bescherming van de gezondheid dat die afdeklaag in stand blijft. Doel is voorkomen dat resultaat van de sanering (expres of per ongeluk) ongedaan kan worden gemaakt en voorkomen dat bewoners/gebruikers daardoor gezondheidsrisico lopen. Hetzelfde geldt als er sprake is van maatregelen die de bron niet wegnemen maar de blootstellingsroute blokkeren.

Daarvoor is nodig dat er voor elke eigenaar, erfpachter of gebruiker voor onbepaalde tijd een onvoorwaardelijke verplichting geldt om de afdeklaag in stand te houden. Deze verplichting richt zich niet tot degene die de sanering uitvoert en wordt mede daarom niet geregeld in het Besluit activiteiten leefomgeving.

De instructieregel heeft geen betrekking op de nazorg voor een isolatielaag zoals geregeld in het Besluit uniforme saneringen; die categorie valt al onder overgangsrecht in de Aanvullingswet bodem.

Het omgevingsplan moet een algemeen verbindend voorschrift bevatten dat de eigenaar of erfpachter verplicht om een afdeklaag in stand te houden, onderhouden of vervangen, als een bodemsanering door middel van een afdeklaag heeft plaatsgevonden op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving, een omgevingsplan, een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift. Zoals bij alle algemene regels in het omgevingsplan gaan er in de dynamiek van een gebied langzamerhand nieuwe situaties onder die algemene regel vallen. Door middel van registratie van meldingen en informatieplichten via de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen wordt de locatie van een dergelijke afdeklaag gekoppeld aan een locatie (kadastraal perceel).

Ook de instandhouding van de nazorg betreft het functieregime voor een locatie.

Artikel 5.85g (beheergebieden bodem) en (onderdeel C) Artikel 6.3 (beheergebieden bodem)

Alvorens maatwerkregels of maatwerkvoorschriften kunnen worden gesteld, is het wenselijk dat het gebied waar de regels of voorschriften gelden (het bodembeheergebied) op een kaart wordt aangegeven. Deze kaart moet worden opgenomen in het omgevingsplan van het Besluit kwaliteit leefomgeving), als sprake is van toepassen op de landbodem, of in de waterschapsverordening (op grond van artikel 6.3 van het Besluit kwaliteit leefomgeving), als sprake is van toepassen in een oppervlaktewaterlichaam. Dit is geregeld in de artikelen 5.85h (omgevingsplan) en 6.3 (waterschapsverordening) van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Hoewel dit niet uitdrukkelijk is bepaald, ligt het voor de hand dat ook bij aanscherping van de kwaliteitseisen een kaart wordt vastgesteld, waaruit blijkt waar de aangescherpte eisen gelden.

Het bodembeheergebied is niet bij voorbaat aan de grenzen van de gemeente of het beheergebied van de waterbeheerder gebonden. Een gemeente of waterbeheerder kan een groter gebied aanwijzen, waaruit grond of baggerspecie afkomstig moet zijn. De milieuwinst moet ook dan uiteraard wel kunnen worden aangetoond. Als een groter gebied wordt aangewezen waaruit de grond of baggerspecie afkomstig mag zijn, dan betekent dit niet dat de grond of baggerspecie ook buiten de grenzen van de gemeente of het beheergebied mag worden toegepast. Dat is alleen het geval als de andere gemeente(n) of waterbeheerder(s) dat in hun lokale beleid hebben bepaald. Een gemeente of waterbeheerder heeft immers geen bevoegdheid om te bepalen wat er buiten de grenzen van de gemeente of het beheergebied (niet) is toegestaan. Het is uiteraard wenselijk dat in dergelijke gevallen bij de totstandkoming van het omgevingsplan of de waterschapsverordening afstemming plaatsvindt met de andere betrokken bestuursorganen. Het vereiste van een goede bestuurlijke afstemming vloeit al voort uit de Omgevingswet, zodat hierover in het onderhavige besluit geen bepalingen meer hoeven te worden opgenomen. Het is niet alleen van belang om alle betrokken belangen en meningen te inventariseren, maar in het overleg kan blijken dat er mogelijkheden zijn om het lokale beleid te optimaliseren of uit te breiden tot andere gemeenten of beheergebieden van waterbeheerders. Dat geldt overigens niet alleen buiten de grenzen van de gemeente of het beheergebied maar ook daarbinnen. Zo heeft de gemeente op haar grondgebied ook te maken met de beheergebieden van een of meer waterbeheerders.

Onderdeel D

§ 8.5.2.4b Specifieke voorschriften omgevingsvergunning milieubelastende activiteit – het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib

Artikelen 8.75a tot en met 8.75g

Deze artikelen bevatten voorschriften voor de milieubelastende activiteit die door het Rijk in artikel 3.48aa van het Besluit activiteiten leefomgeving als vergunningplichtig is aangemerkt. Meer concreet gaat het om het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk en stedelijk afvalwater. De voorschriften strekken ter implementatie van richtlijn 86/278/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 juni 1986 betreffende de bescherming van het milieu, in het bijzonder de

bodem, bij het gebruik van zuiveringsslib in de landbouw (PbEG 1986, L 181). Die richtlijn (hierna: richtlijn zuiveringsslib) bevat dwingende regels voor rioolwaterzuiveringsinstallaties. In de praktijk komt het nog maar zelden voor dat zuiveringsslib afkomstig van deze installaties op of in de bodem van landbouwgronden wordt gebracht.

Zuiveringsslib is een organische meststof. Het zuiveringsslib dat op of in de bodem van landbouwgronden wordt gebracht is relatief schoon zuiveringsslib, voornamelijk afkomstig uit de voedingsmiddelenindustrie. Voor dat schone zuiveringsslib zijn regels in paragraaf 4.115a van het Besluit activiteiten leefomgeving opgenomen. De vergunningplicht in dit artikel heeft betrekking minder schone zuiveringsslib van de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Dit zuiveringsslib mag slechts onder strikte voorwaarden, die uit de richtlijn zuiveringsslib voortvloeien, op of in de bodem van landbouwgronden worden gebracht. De aanvraag voor de omgevingsvergunning dient bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit te worden ingediend. Hij is het bevoegd gezag voor zuiveringsslib (zie artikel 3.8a van het Omgevingsbesluit).

Bij het gebruik van zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk en stedelijk afvalwater gelden gebruiksnormen en doseringsnormen en worden aanvullend ook voorschriften in de vergunning opgenomen over het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib bij specifieke weers-, geologische – en fysiologische omstandigheden, bij het bevoelen of beregen van de bodem, en gedurende bepaalde perioden. Die voorschriften zullen qua inhoud vergelijkbaar zijn met de algemene regels in paragraaf 4.115a van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Bij gebruik van zuiveringsslib gelden er gebruiksnormen. De hoeveelheid zuiveringsslib die mag worden gebruikt is niet onbeperkt en moet passen binnen het gebruiksnormenstelsel. Daarbij telt de hoeveelheid stikstof in zuiveringsslib voor 40% mee en fosfaat voor 100%.

Voordat zuiveringsslib op landbouwgrond mag worden gebruikt moet de bodem eens per tien jaar worden bemonsterd en geanalyseerd. Dit is om vast te stellen dat één of meer van de stoffen in de bodem de toetsingswaarden van tabel 8.75c niet overschrijden.

De hoeveelheid *vloeibaar* zuiveringsslib die mag worden gebruikt mag niet groter zijn dan:

- twee ton droge stof per hectare per jaar op bouwland of
- één ton droge stof per hectare per jaar op weidegrondengrasland.

De hoeveelheid *steekvast* zuiveringsslib die mag worden gebruikt mag niet groter zijn dan:

- vier ton droge stof per hectare per twee jaar op bouwland of
- twee ton droge stof per hectare per twee jaar op grasland.

Tijdens deze perioden mag het grondgebruik voor de hectaren waarop vloeibaar of steekvast zuiveringsslib wordt gebruikt niet worden gewijzigd.

Het is niet toegestaan om zuiveringsslib te gebruiken op natuurgronden of overige gronden.

Zuiveringsslib mag ook niet worden gebruikt:

- op grasland: tijdens de beweidingsperiode;
- op grond die gebruikt wordt voor de teelt van voedergewassen: minder dan drie weken voor de oogst;
- op grond die u gebruikt wordt voor groente- of fruitaanplant, met uitzondering van fruitbomen: tijdens de groeiperiode van de groente of het fruit;
- op grond die is bestemd voor de teelt van groenten of vruchten die in rechtstreeks contact met de bodem staan en rauw worden geconsumeerd: minder dan tien maanden voor de oogst en ook niet tijdens de oogst.

Bij ministeriële regeling worden regels gesteld over het verbinden van voorschriften aan een omgevingsvergunning over de wijze en frequentie van de bemonstering en analyse.

Onderdeel E

Artikel 10.36b

Deze bepaling omvat een wijziging van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Het nieuwe artikel 10.36b bevat een instructie aan burgemeester en wethouders om voor de landbodem van hun gemeente een bodemfunctiekaart vast te stellen (eerste lid).

De bedoeling van bodemfunctiekaart is dat gebieden in een bodemfunctieklasse worden ingedeeld, die bepalend is welke kwaliteit grond of baggerspecie overeenkomstig het Besluit activiteiten leefomgeving op de ontvangende landbodem mag worden toegepast. Uitgangspunt van de regeling in het Besluit activiteiten leefomgeving is dat, om verslechtering van de bodemkwaliteit te voorkomen, geen grond of baggerspecie mag worden toegepast van een slechtere kwaliteit dan de actuele kwaliteit van de ontvangende bodem (de bodemkwaliteitsklasse waarin de bodem is ingedeeld) en evenmin van een kwaliteit die in de weg kan staan aan de beoogde functie van de ontvangende bodem, die op de bodemfunctiekaart is aangegeven (de bodemfunctieklasse waarin de bodem is ingedeeld). De kwaliteit van de toe te passen grond of baggerspecie moet aan de strengste van deze twee eisen voldoen.

Bij de toekenning van de functies wordt uitgegaan van de beoogde functie van het gebied (tweede lid). Dit betekent dat burgemeester en wethouders zich in beginsel moeten baseren op het omgevingsplan waarin de bestemmingen van de bodem zijn opgenomen. Met het oog op de werkbaarheid van de bepalingen van het Besluit activiteiten leefomgeving die het toepassen van grond en baggerspecie regelen, is het echter wenselijk dat niet van de bestemming op perceelsniveau wordt uitgegaan maar dat wordt gekozen voor een hoger aggregatieniveau, waarbij wordt gekeken naar de overwegende bestemming van samenhangende gebieden. Het is dus mogelijk dat het erf van een woning die op een industrieterrein is gelegen, wordt ingedeeld in de bodemfunctieklasse industrie, ook al heeft het perceel in het omgevingsplan de bestemming wonen. Om die reden wordt er in het tweede lid gesproken van 'gebied', ter onderscheiding van een perceel.

In bijlage J bij het Besluit bodemkwaliteit waren bepalingen opgenomen hoe een bodemfunctiekaart moest worden vastgesteld. Deze instructies zijn niet meer opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving, maar kunnen als aanbevolen werkwijze of handreiking worden gezien. Voor het vaststellen van de bodemfunctiekaart gelden echter geen specifieke vereisten of te volgen werkwijzen of procedures meer, behalve dat bij de functietoekenning een keuze moet worden gemaakt uit drie bodemfunctieklassen (derde lid). De onderscheiden bodemfunctieklassen zijn 'landbouw/natuur', 'wonen' en 'industrie'.

Bij de indeling in een bodemfunctieklasse moet worden uitgegaan van dezelfde kwaliteitseisen die worden gehanteerd bij de indeling van de actuele kwaliteit van de bodem in een bodemkwaliteitsklasse (vierde lid).

Met het oog op de consistentie van de regeling in het Besluit activiteiten leefomgeving over het toepassen van grond en baggerspecie op de bodem is het wenselijk dat bij de dubbele toets aan de bodemkwaliteitsklasse en bodemfunctieklasse, zoals voorgeschreven in artikel 4.16, eerste lid, van dezelfde kwaliteitseisen wordt uitgegaan, zodat deze klassen kwalitatief vergelijkbaar zijn. De kwaliteit van de toe te passen grond is volgens dezelfde kwaliteitseisen in kwaliteitsklassen ingedeeld als de kwaliteitsklassen van de landbodem waaruit de grond vrijkomt. Voor de indeling van de toe te passen baggerspecie vallen de kwaliteitsklassen niet geheel samen met de kwaliteitsklassen en bodemfunctieklassen waarin de landbodem is ingedeeld. Dit houdt met name

in dat de kwaliteitsklasse en bodemfunctieklasse 'industrie' van de landbodem niet corresponderen met de maar deels overlappende kwaliteitsklasse 'matig verontreinigd' van baggerspecie. De milieuverklaring moet uitsluitend geven of matig verontreinigde baggerspecie op een landbodem van de kwaliteitsklasse of bodemfunctieklasse industrie mag worden toegepast. Niet alle matig verontreinigde baggerspecie voldoet namelijk aan de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklasse of bodemfunctieklasse 'industrie' (zie schema in de toelichting bij artikel 4.16, eerste lid).

De kwaliteitseisen voor de bodemfunctieklassen komen overeen met de kwaliteitseisen die voor de bodemkwaliteitsklassen met dezelfde benaming zijn opgenomen in het Besluit bodemkwaliteit. Voor de bodemfunctieklasse 'landbouw/natuur', 'wonen' en 'industrie' gelden dus dezelfde kwaliteitseisen als voor de bodemkwaliteitsklasse 'landbouw/natuur', 'wonen', onderscheidenlijk 'industrie'. In het Besluit bodemkwaliteitseisen zijn alle kwaliteitseisen opgenomen, die worden gehanteerd in het onderzoek en de afgifte van milieuverklaringen voor grond, baggerspecie en de ontvangende bodem. Er is van afgezien om voor de bodemfunctieklassen de kwaliteitseisen voor de bodemkwaliteitsklassen van de bodem en de kwaliteitsklassen van grond over te nemen in het Besluit kwaliteit leefomgeving, omdat kortheidshalve kan worden verwezen naar de kwaliteitseisen die in het kader van het Besluit bodemkwaliteit voor de indeling van de landbodem in een kwaliteitsklasse zijn gesteld. Burgemeester en wethouders moeten namelijk ook al van de kwaliteitseisen voor de kwaliteitsklassen van de ontvangende landbodem uitgaan wanneer zij een bodemkwaliteitskaart vaststellen.

Artikel III (Omgevingsbesluit)

Onderdelen A, B en C

Artikelen 3.9b, 3.10 en 3.21c (bevoegd gezag Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit)
Voor zuiveringsslib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk of stedelijk afvalwater of van andere zuiveringsinstallaties voor afvalwater van soortgelijke samenstelling als huishoudelijk en stedelijk afvalwater geldt een vergunningplicht (artikel 3.48aa van het Besluit activiteiten leefomgeving). De voorschriften strekken ter implementatie van richtlijn 86/278/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 juni 1986 betreffende de bescherming van het milieu, in het bijzonder de bodem, bij het gebruik van zuiveringsslib in de landbouw (PbEG 1986, L 181). Die richtlijn (hierna: richtlijn zuiveringsslib) bevat dwingende regels voor rioolwaterzuiveringsinstallaties. In de praktijk komt het nog maar zelden voor dat zuiveringsslib afkomstig van deze installaties op of in de bodem van landbouwgronden wordt gebracht. Dat laat onverlet dat hiervoor wel een bevoegd gezag dient te worden aangewezen. In aansluiting op het Besluit gebruik meststoffen zoals dit voor het in werking treden van dit besluit gold is de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het bevoegd gezag (zie ook artikel 2.6a van het Besluit activiteiten leefomgeving). De artikelen 3.9, het gewijzigde 3.10 en 3.21c van het Omgevingsbesluit strekken er toe de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan te wijzen als bevoegd gezag voor het verlenen van de omgevingsvergunning.

Artikel IV (intrekken)

De Wet bodembescherming wordt ingetrokken. De in dit artikel opgenomen besluiten hebben vanaf dat moment geen wettelijke grondslag meer en kunnen worden ingetrokken.

Artikel V (Aanwijzingsbesluit Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen)

De Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Wkpb) heeft ten doel de publiekrechtelijke verplichtingen die rusten op een perceel beter kenbaar te maken door die te registreren in het Kadaster. Ook bodembeschikkingen waaruit publiekrechtelijke beperkingen voortvloeien vallen hieronder.

Het Aanwijzingsbesluit Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (hierna: Aanwijzingsbesluit Wkpb) wijst de concrete besluiten aan waarop de registratieverplichting van toepassing is.

De huidige lijst van besluiten op grond van de Wet bodembescherming in het Aanwijzingsbesluit Wkpb blijft ongewijzigd, omdat de betreffende beschikkingen ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet nog aan de orde kunnen zijn op grond van het overgangsrecht in het wetsvoorstel Aanvullingswet bodem (artikel 3.2).

Niet alle besluiten op het gebied van in de Omgevingswet hoeven te worden geregistreerd op grond van de Wkpb omdat ook onderdeel van de stelselherziening is om veel juridisch relevante documenten te ontsluiten via het Digitaal Stelsel Omgevingsrecht (DSO). Dit krijgt verder vorm in het Invoeringsbesluit. Bovendien vallen onder de Omgevingswet veel meer activiteiten onder algemene regels, waardoor er voor het uitvoeren van een activiteit nauwelijks nog op rechtsgevolg gerichte beschikkingen van het bevoegd gezag aan te pas komen die kunnen worden geregistreerd. Er worden daarom in dit Aanvullingsbesluit vooralsnog slechts twee besluiten toegevoegd aan het Aanwijzingsbesluit Wkpb:

1. *registratie van maatregelen in verband met toevalsvondsten*. De verplichting om maatregelen te treffen vanwege een toevalsvondst (artikel 19.9a van de Omgevingswet) is van invloed op de rechten en plichten van de eigenaar van een perceel en kan gezien worden als een publiekrechtelijke beperking die registratie rechtvaardigt. Het registreren van een bevel om maatregelen te treffen is een voortzetting van vergelijkbare registratieverplichtingen onder de Wet bodembescherming (bijvoorbeeld een bevel op grond van artikel 30, 43 of 49 van de Wet bodembescherming).

2. *gedoogplicht voor nazorg*. Wat verder als een publiekrechtelijke beperking kenbaar moet worden gemaakt, zijn gedoogplichten voor nazorgverplichtingen zoals het in stand houden van een afschermende folie, een damwand, peilbuizen of geïnstalleerde pomp(put). Het gaat om voorzieningen die nodig zijn om verspreiding van restverontreiniging na afloop van een sanering te voorkomen. Vaak zijn dat verontreinigingen die zich in het grondwater bevinden. De voorzieningen kunnen een beperkend effect hebben op het gebruik van een perceel en een gedoogplicht kan in dat geval de eigenaar ertoe dwingen daaraan mee te werken. Die gedoogplicht moet worden geregistreerd omwille van de kenbaarheid daarvan, ook voor een toekomstige eigenaar.

Artikel VI (Besluit bodemkwaliteit)

Onderdeel A

Deze bepaling bevat het nieuwe hoofdstuk I van het Besluit bodemkwaliteit. Dit omvat alleen nog een artikel 1 waarin begripsomschrijvingen zijn opgenomen.

Artikel 2 van het Besluit bodemkwaliteit (oud) kan worden geschrapt.

Het merendeel van de daarin opgenomen bepalingen had betrekking op het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie. Deze onderdelen van het besluit zijn nu opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving.

Voor de toepassing van hoofdstuk 3 (nieuw) is de Minister van Infrastructuur en Milieu het bevoegd gezag voor de bestuursrechtelijke handhaving. Dit hoefde niet te worden geregeld, omdat dit voor besluiten op grond van artikel 11a.2 al is geregeld in artikel 18.2a, derde lid, van de Wet milieubeheer. Hoofdstuk 3 is gebaseerd op artikel 11a.2, eerste lid, van de Wet milieubeheer.

Voor de toepassing van hoofdstuk 4 (nieuw) is eveneens de Minister van Infrastructuur en Milieu het bevoegd gezag voor de bestuursrechtelijke handhaving. Dit hoefde evenmin te worden geregeld, omdat dit voor besluiten op grond van de titels 9.2 tot en met 9.5 al is geregeld in artikel 18.2b, eerste lid, onder b, van de Wet milieubeheer. Hoofdstuk 4 is gebaseerd op artikelen 9.2.2.1, eerste lid, en 9.5.2, eerste lid, van de Wet milieubeheer.

Artikel 28 van het Besluit bodemkwaliteit (oud) is nu als artikel 32 opgenomen in hoofdstuk 4. Daarom kan ook artikel 8, vierde lid (oud) worden geschrapt. Het 'toepassen van bouwstoffen' waarvan in artikel 28, vierde lid, (oud) sprake is, wordt nu niet meer geregeld in het Besluit bodemkwaliteit, maar in het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit aspect is voor de regeling van het bevoegd gezag voor artikel 32 (nieuw) anders dan voor artikel 28 (oud) het geval was, niet meer relevant.

De artikelen 2, 3 en 4 van het Besluit bodemkwaliteit (oud) kunnen worden geschrapt omdat zij betrekking hebben op het toepassen van bouwstoffen. Die artikelen hoefden in het kader van de Omgevingswet niet terug te keren omdat daarin al in algemene zin is geregeld welke bestuursorganen bevoegd gezag zijn. De nieuwe regeling komt inhoudelijk overeen met de regeling die in de artikelen 2, 3 en 4 was getroffen.

De artikelen 5, 6 en 7 (zorgplicht) van het Besluit bodemkwaliteit (oud) bevatten algemene bepalingen die uitgangspunten bevatten voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie. Vergelijkbare bepalingen zijn nu opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving. De zorgplicht is nu opgenomen in artikel 2.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel 8 (gedoogplicht) is nu ook in het kader van de Omgevingswet geregeld.

Onderdeel C

HOOFDSTUK 3. MILIEUVERKLARINGEN EN ONDERZOEK

Artikel 26

In dit artikel is het onderwerp van hoofdstuk 3 aangegeven. Dit is ten opzichte van het eerdere Besluit bodemkwaliteit een nieuw hoofdstuk. Hierin zijn alle bepalingen bijeengebracht die eerder in hoofdstuk 3 (toepassen van bouwstoffen) en hoofdstuk 4 (toepassen van grond en baggerspecie) waren opgenomen, voor zover die betrekking hadden op:

- het afgeven van milieuverklaringen ten behoeve van het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie;
- het verrichten van onderzoek ten behoeve van de afgifte van milieuverklaringen ten behoeve van andere handelingen met bouwstoffen dan het toepassen, met name het vervaardigen, invoeren en verhandelen;
- het verrichten van onderzoek ten behoeve van de afgifte van milieuverklaringen.

De bepalingen over het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie die in hoofdstuk 1, 3, en 4 waren opgenomen, zijn nu opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving.

De onderverdeling van bepalingen van de voormalige hoofdstukken 1, 3 en 4 die naar het Besluit activiteiten leefomgeving zijn verhuisd, onderscheidenlijk nog steeds in het Besluit bodemkwaliteit staan, is bepaald door de normaddressaat van die bepalingen.

De bepalingen in het Besluit bodemkwaliteit zijn gericht tot de personen en instellingen die onderzoek verrichten en de milieuverklaringen afgeven. De verklaringen hebben betrekking op de kwaliteit van grond en baggerspecie en op de kwaliteit van de bodem waarop grond en baggerspecie worden toegepast (de ontvangende bodem). Daarnaast hebben de verklaringen betrekking op de kwaliteit van bouwstoffen met het oog op het vervaardigen, invoeren en verhandelen van bouwstoffen (geregeld in hoofdstuk 4 van het Besluit bodemkwaliteit) alsmede

het toepassen van bouwstoffen (geregeld in het Besluit activiteiten leefomgeving). De bouwstoffen moeten daarbij namelijk zijn voorzien van een milieuverklaring dat zij aan de daarvoor geldende milieukwaliteitseisen voldoen.

Doorgaans moeten de personen en instellingen die deze werkzaamheden verrichten, hiervoor zijn gecertificeerd en door de Minister van IenW zijn erkend. Dit is geregeld in hoofdstuk 2 van het Besluit bodemkwaliteit. De werkzaamheden hebben geen gevolgen voor de fysieke leefomgeving en zijn daarom niet opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving. De grondslag van deze bepalingen is artikel 11a.2 van de Wet milieubeheer.

De bepalingen in het Besluit activiteiten leefomgeving zijn gericht tot degenen die bouwstoffen, grond en baggerspecie toepassen. Deze werkzaamheden hebben wel gevolgen voor de fysieke leefomgeving en moeten daarom in het kader van de Omgevingswet worden gesteld. Er is echter wel een sterke relatie tussen de bepalingen die in het Besluit bodemkwaliteit, onderscheidenlijk het Besluit activiteiten leefomgeving zijn opgenomen. Degene die bouwstoffen, grond en baggerspecie toepassen moeten daarbij beschikken over de nodige milieuverklaringen die zijn afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit en die betrekking hebben op de kwaliteit van de bouwstoffen, grond, baggerspecie en ontvangende bodem. De kwaliteit wordt getoetst aan de kwaliteitseisen die hiervoor zijn opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit en die betrekking hebben op een groot aantal parameters. Deze kwaliteitseisen zijn echter niet alleen van belang voor het onderzoek en de afgifte van milieuverklaringen, maar ook voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie omdat het volgens het Besluit activiteiten leefomgeving verboden is om bouwstoffen, grond en baggerspecie toe te passen, die niet aan de kwaliteitseisen voldoen. In het Besluit activiteiten leefomgeving wordt kortheidshalve verwezen naar de kwaliteitseisen die in het kader van het Besluit bodemkwaliteit zijn gesteld. Dit is ook om te voorkomen dat normen gaan uiteenlopen.

Tot slot wordt bij het toepassen uitgegaan van de vereiste milieuverklaring(en) en wordt de kwaliteit van de bouwstoffen, grond en baggerspecie niet meer zelfstandig aan de kwaliteitseisen getoetst. Dit is namelijk juist het onderwerp van de bepalingen die zijn opgenomen in het nieuwe hoofdstuk 3 van het Besluit bodemkwaliteit. Voor een uitgebreider toelichting op dit punt wordt verwezen naar de toelichting op de artikelen 4.5 en 4.6 (bouwstoffen) en de artikelen 4.14 en 4.16 van het Besluit activiteiten leefomgeving. In het Besluit activiteiten leefomgeving is bovendien bepaald dat degene die ten behoeve van het toepassen van grond en baggerspecie onderzoek laat verrichten dan wel een milieuverklaring nodig heeft, hiervoor alleen een persoon of instelling opdracht mag geven die voor deze werkzaamheden is gecertificeerd en de op grond van het Besluit bodemkwaliteit vereiste erkenning door de Minister van I en W bezit (artikel 4.14).

Artikel 27

Deze bepaling geeft aan welke vormen een milieuverklaring kan hebben, namelijk een verklaring op grond van een partijkeuring, erkende kwaliteitsverklaring, fabrikant eigen verklaring, verklaring op grond van een bodemonderzoek of verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart. Dit betekent dat in beginsel geen gebruik kan worden gemaakt van andere vormen van een milieuverklaring, tenzij het een verklaring betreft die in een andere lidstaat van de EU is afgegeven en gelijke waarborgen biedt.

In de artikelen 28 tot en met 31 wordt een en ander uitgewerkt.

Artikel 28

Artikel 28 regelt de hoofdzaken van elk van de onderscheiden vormen van een milieuverklaring, namelijk waarop de verklaring betrekking heeft (mogelijkheden: bouwstoffen, grond, baggerspecie, bodem) en waarvoor de verklaring wordt afgegeven (mogelijkheden: een partij, product of locatie).

Artikel 28 kan schematisch als volgt worden weergegeven:

onderwerp waarop de verklaring betrekking heeft	partijkeuring	erkende kwaliteitsverklaring	fabrikant eigen verklaring	verklaring op grond van een bodemonderzoek	verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart
bouwstof	ja / partij	ja / partij of (elke partij van) product	ja / (elke partij van) product	nee	nee
grond	ja / partij	ja / partij of (elke partij van) product	ja / (elke partij van) product	ja / (elke partij uit) bodemlocatie	ja / (elke partij uit) bodemlocatie
baggerspecie	ja / partij	ja / partij of (elke partij van) product	ja / (elke partij van) product	ja / (elke partij uit) bodemlocatie	ja / (elke partij uit) bodemlocatie
bodem	nee	nee	nee	ja / bodemlocatie	ja / bodemlocatie

Een verklaring op grond van een partijkeuring, een erkende kwaliteitsverklaring en een fabrikant-eigenverklaring hebben betrekking op de kwaliteit van een bouwstof, grond of baggerspecie. Een verklaring op grond van een bodemonderzoek en een verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart hebben betrekking op de kwaliteit van de bodem en de daaruit ontgraven partijen grond en baggerspecie, die dezelfde kwaliteit hebben als de bodem waaruit zij zijn ontgraven.

Een partijkeuring wordt afgegeven voor een partij. Voor een partij kan echter ook een erkende kwaliteitsverklaring worden afgegeven, of, als het grond of baggerspecie betreft die is ontgraven uit de bodem waarvoor een dergelijk milieuverklaring is opgesteld, een verklaring op grond van een bodemonderzoek en een verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart.

Een erkende kwaliteitsverklaring, fabrikant-eigenverklaring, erkende kwaliteitsverklaring, verklaring op grond van een bodemonderzoek en verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart maken een lastenbesparing mogelijk als ze worden afgegeven voor een product als zodanig of een bepaalde locatie van de bodem waaruit grond of baggerspecie worden ontgraven. Er kan dan van dezelfde milieuverklaring gebruik worden gemaakt voor elke partij van het product of de bodem waarvoor de verklaring is afgegeven, zonder dat eerst elke partij afzonderlijk moet worden onderzocht.

De verdere uitwerking zal plaatsvinden in de Regeling bodemkwaliteit.

Artikel 29

Artikel 29 regelt voor elk van de onderscheiden vormen van een milieuverklaring wie een dergelijke verklaring mag afgeven. Een erkenning is vereist indien voor de afgifte van een milieuverklaring enige werkzaamheid moet worden verricht waarvoor een erkenning is vereist. Die werkzaamheden worden aangewezen in de Regeling bodemkwaliteit. Een erkenning voor de afgifte van een milieuverklaring is alleen niet vereist als voor de afgifte van een milieuverklaring geen enkele werkzaamheid hoeft te worden verricht waarvoor een erkenning is vereist.

Artikel 29 kan schematisch als volgt worden weergegeven (waarbij de onderste rij is gebaseerd op de andere rijen, als voor enige werkzaamheid in die rijen een erkenning is vereist (in de kolom 'ja' is aangegeven), dan is ook voor de afgifte van de milieuverklaring een erkenning vereist):

werkzaamheden waarvoor erkenning is voorgeschreven	partij-keuring	erkende kwaliteitsverklaring	fabrikant eigen verklaring	verklaring op grond van een bodemonderzoek	verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart
analyse van bouwstoffen, grond of baggerspecie	ja	ja	nee	nee	nee
analyse voor bodemonderzoek	nee	nee	nee	ja	nee
monsterneming bij partijkeuringen	ja	ja	nee	nee	nee
vervaardigen van bouwstoffen, grond of baggerspecie	nee	ja	nee	nee	nee
veldwerk	nee	nee	nee	ja	nee
samenvoegen van partijen grond of baggerspecie	nee	ja	nee	nee	nee
afgifte van de milieuverklaring	ja	ja	nee	ja	nee

Uit het schema blijkt dat een verklaring op grond van een partijkeuring, erkende kwaliteitsverklaring of verklaring op grond van een bodemonderzoek alleen mogen worden afgegeven op grond van een onderzoek dat is verricht door een persoon of instelling die daartoe beschikt over een erkenning die is verleend door de Minister van I en W op grond van hoofdstuk 2 van het Besluit bodemkwaliteit.

Een fabrikant-eigenverklaring wordt afgegeven door de fabrikant van de bouwstof, grond of baggerspecie. Hij hoeft hiervoor niet te beschikken over een erkenning die is verleend door de Minister van I en W op grond van hoofdstuk 2 van het Besluit bodemkwaliteit. Het onderzoek moet echter wel voldoen aan de eisen die daaraan in de Regeling bodemkwaliteit zijn gesteld. Ook de fabrikant is geen normaddressaat van de Omgevingswet, reden waarom ook de regels omtrent deze vorm van milieuverklaring in het Besluit bodemkwaliteit zijn blijven staan.

Tot slot kan een verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart worden afgegeven door degene die de grond of baggerspecie toepast. Deze persoon hoeft dus ook niet op grond van hoofdstuk 2 te zijn erkend. Voor de afgifte moet gebruik worden gemaakt van een kaart die is vastgesteld door burgemeester en wethouders. Op deze kaart wordt voor de onderscheiden deelgebieden aangegeven wat de kwaliteit van de landbodem is, waarop bouwstoffen, grond en baggerspecie worden toegepast of waaruit de grond afkomstig is. De kwaliteitskaart moet worden opgesteld overeenkomstig de regels die daartoe zijn opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit. Deze regels beogen de verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart dezelfde waarborgen geeft voor nauwkeurigheid en betrouwbaarheid als de andere vormen van een milieuverklaring.

De afgifte van een verklaring op grond van een bodemkwaliteitskaart houdt in feite niet meer in dan dat wordt verklaard dat de partij grond of baggerspecie waarop ze betrekking heeft, afkomstig is van een gebied dat op de kaart is aangegeven en de kwaliteit heeft die voor dat gebied op de kaart is vermeld. In de Regeling bodemkwaliteit worden nog enkele eisen gesteld aan de afgifte van de verklaring. Op de bodemkwaliteitskaart worden zowel de kwaliteitsklasse als de concentratie waarop de indeling in een kwaliteitsklasse is gebaseerd weergegeven. De verdere uitwerking zal plaatsvinden in de Regeling bodemkwaliteit.

Artikel 30

Deze bepaling geeft in hoofdlijnen de inhoud van een milieuverklaring weer, met andere woorden welke informatie in de milieuverklaring is te vinden.

Voor bouwstoffen is de situatie het eenvoudigst. De milieuverklaring geeft aan dat de bouwstof waarop zij betrekking heeft, voldoet aan alle kwaliteitseisen die voor elke in de Regeling bodemkwaliteit aangegeven parameter zijn opgenomen (artikel 30, eerste lid). Deze kwaliteitseisen hebben alleen betrekking op de milieukwaliteit van een bouwstof. Hiervoor zijn in het kader van de Verordening bouwproducten van de EU namelijk tot nu toe geen kwaliteitseisen vastgesteld. Voor andere kwaliteitseisen is dit veelal wel het geval en daarvoor mag dan geen overlappende nationale milieuverklaring naast de CE-verklaring meer worden vereist.

Als het antwoord op deze vraag voor alle parameters bevestigend luidt, mag een milieuverklaring worden afgegeven, zo niet, dan moet de aanvraag om een milieuverklaring worden geweigerd. Als de milieuverklaring is afgegeven mag de desbetreffende bouwstof worden vervaardigd, ingevoerd, verhandeld of toegepast.

Voor grond en baggerspecie kunnen zich verschillende situaties voordoen. Het volgende schema geeft aan welke verschillende kwaliteitsklassen van de waterbodem, baggerspecie, de landbodem en grond en bodemfunctieklassen van de landbodem er zijn.

	kwaliteitsklassen				
waterbodem	niet verontreinigd	licht verontreinigd	matig verontreinigd		zwaar verontreinigd
baggerspecie	niet verontreinigd	licht verontreinigd	matig verontreinigd		zwaar verontreinigd
landbodem	landbouw/natuur	wonen	industrie	verontreinigd	zwaar verontreinigd
grond	niet verontreinigd	wonen	industrie	verontreinigd	zwaar verontreinigd
	bodemfunctieklassen				
landbodem	landbouw/natuur	wonen	industrie		

Uit het schema blijkt dat de klassen voor waterbodem en baggerspecie corresponderen, wat logisch is, omdat baggerspecie uit de waterbodem wordt ontgraven. Om dezelfde reden corresponderen ook de kwaliteitsklassen van grond en landbodem.

De kwaliteitsklassen van baggerspecie en de waterbodem enerzijds en grond en de landbodem anderzijds corresponderen echter niet geheel met elkaar (wat in het schema te zien is doordat de verticale lijnen verspringen). De systematiek voor de indeling van de waterbodem in een kwaliteitsklasse is deels op andere uitgangspunten gebaseerd dan de indeling van de landbodem in een kwaliteitsklasse. Hierdoor worden er voor baggerspecie/de waterbodem maar 4 kwaliteitsklassen onderscheiden, terwijl er voor grond/de landbodem 5 kwaliteitsklassen bestaan. Voor baggerspecie/de waterbodem worden alleen de kwaliteitsklassen 'niet verontreinigd', 'licht verontreinigd', 'matig verontreinigd' en 'zwaar verontreinigd' onderscheiden, terwijl voor grond/de landbodem sprake is van de kwaliteitsklassen 'niet verontreinigd' (grond) of 'landbouw/natuur' (landbodem), 'wonen', 'industrie', 'verontreinigd' en 'zwaar verontreinigd'. De redenen dat voor grond niet de kwaliteitsklasse landbouw/natuur wordt gehanteerd maar de kwaliteitsklasse 'niet verontreinigd' heeft als enige reden dat dit de leesbaarheid van de bepalingen over 'niet verontreinigde grond' verbetert.

Dit verschil tussen grond/landbodem en baggerspecie/waterbodem heeft gevolgen voor de inhoud van de milieuverklaringen. Een milieuverklaring voor een partij grond maakt wel duidelijk of de grond mag worden toegepast op de landbodem, omdat de kwaliteitsklassen van grond parallel lopen met de kwaliteitsklassen en bodemfunctieklassen voor de landbodem.

Een milieuverklaring voor een partij grond die alleen zou vermelden dat de grond is ingedeeld in (bijvoorbeeld) de kwaliteitsklasse industrie maakt echter niet duidelijk of die grond op een licht verontreinigde waterbodem mag worden toegepast, omdat de grond mogelijk niet voldoet aan de milieukwaliteitseisen voor een licht verontreinigde waterbodem, maar vanwege het uitgangspunt van *stand still* alleen op een matig verontreinigde waterbodem mag worden toegepast. De reden dat grond in dat geval de kwaliteit moet hebben die overeenkomt met licht verontreinigde baggerspecie, die wel op een licht verontreinigde waterbodem mag worden toegepast, is dat de grond niet terugneembaar hoeft te worden toegepast en op den duur deel gaat uitmaken van de waterbodem. Daarom is het wenselijk dat alle grond van de kwaliteitsklasse industrie op een licht verontreinigde waterbodem mag worden toegepast, omdat dat in strijd zou zijn met het uitgangspunt van *stand-still*. In verband hiermee is het wenselijk dat de milieuverklaring voor een partij grond hierover voldoende informatie geeft en omgekeerd een milieuverklaring voor een partij baggerspecie ook voldoende informatie geeft om te kunnen bepalen of de baggerspecie al dan niet op de landbodem mag worden toegepast.

Grond kan niet worden ingedeeld in een kwaliteitsklasse baggerspecie, omdat die niet op grond betrekking heeft maar alleen op baggerspecie. Dit is in het tweede lid tot uitdrukking gebracht in de formulering dat de grond een kwaliteit moet hebben die overeenkomt met een bepaalde kwaliteitsklasse baggerspecie. Concreet betekent dit dat voor grond van de kwaliteitsklasse industrie in de milieuverklaring moet worden aangegeven of de kwaliteit overeenkomt met de kwaliteitsklasse licht verontreinigde baggerspecie, in welk geval de grond op een licht verontreinigde waterbodem mag worden toegepast, of met de kwaliteitsklasse matig verontreinigde baggerspecie, in welk geval de grond niet op de licht verontreinigde waterbodem mag worden toegepast.

Het derde lid is een vergelijkbare bepaling voor baggerspecie als het tweede lid voor grond, zodat naar de toelichting in het voorgaande kan worden verwezen.

Voor het goede begrip kan hier nog worden vermeld dat grond, onderscheidenlijk baggerspecie, het aangrijpingspunt van de regelgeving is. Het verschil tussen grond en baggerspecie is de herkomst. Grond komt uit de landbodem en baggerspecie uit de waterbodem (als onderdeel van een oppervlaktewaterlichaam). Grond, onderscheidenlijk baggerspecie, is het meest geschikte aangrijpingspunt voor regulering van het toepassen daarvan in het kader van het Besluit activiteiten leefomgeving. In het Besluit activiteiten leefomgeving is namelijk de activiteit het uitgangspunt, en niet het te beschermen (milieu)belang. Vanuit het oogpunt van milieubescherming is echter niet zozeer de herkomst relevant, maar de plaats waar grond of baggerspecie wordt toegepast. Op de landbodem geldt een ander beschermingsregime dan in oppervlaktewaterlichamen. Dit komt in het schema tot uitdrukking, omdat voor de landbodem en voor oppervlaktewaterlichamen een verschillende indeling in kwaliteitsklassen is gemaakt. In grote lijnen zijn er twee beschermingsregimes: een regime voor het toepassen van grond en baggerspecie op de landbodem en een regime voor het toepassen van grond en baggerspecie in oppervlaktewateren. Dit is de reden dat in het tweede en derde lid is aangegeven dat een milieuverklaring voor grond of baggerspecie, niet kan volstaan met een indeling van de grond of baggerspecie, in een kwaliteitsklasse voor grond, onderscheidenlijk baggerspecie, omdat de milieuverklaring dan alleen aangeeft in hoeverre de grond op de landbodem kan worden toegepast, onderscheidenlijk de baggerspecie in een oppervlaktewater. De milieuverklaring moet echter ook vermelden wat de kwaliteit van de grond is ten behoeven van het toepassen in een oppervlaktewaterlichaam, onderscheidenlijk de kwaliteit van baggerspecie ten behoeven van het toepassen op de landbodem.

Het vierde lid geeft aan welke informatie in een milieuverklaring over de bodem moet zijn te vinden. Hierin moet de kwaliteitsklasse worden vermeld, waarin de landbodem, onderscheidenlijk waterbodem, met behulp van de daarvoor geldende kwaliteitseisen is ingedeeld, en voor de landbodem ook de bodemfunctieklasse.

Deze informatie is nodig voor het toepassen van grond of baggerspecie, omdat het van zowel de kwaliteit van de grond of baggerspecie als de kwaliteit van de bodem afhangt of grond of baggerspecie op de bodem mag worden toegepast.

Het tweede en derde lid geven aan welke informatie over de kwaliteit van grond of baggerspecie in elk geval in een milieuverklaring moet zijn vermeld. Het vijfde lid geeft aan welke informatie over de kwaliteit van grond of baggerspecie desgewenst in een milieuverklaring kan worden vermeld. Deze informatie is nodig met het oog op bijzondere vormen van toepassen, waarvoor specifieke kwaliteitseisen gelden, met name het grootschalig toepassen, het gelijkmatig toepassen (verspreiden; alleen baggerspecie), het toepassen in een afdeklaag, het toepassen in een diepe plas en het toepassen van tarragrond (dit is grond, zie de toelichting op artikel 4.20). Deze informatie hoeft dus niet standaard in de milieuverklaring te worden vermeld. In geval van een bijzondere toepassing waarvoor specifieke kwaliteitseisen gelden, moet echter wel altijd uit de milieuverklaring blijken dat de grond of baggerspecie aan die eisen voldoet. De toepasser moet daar dus zelf goed op letten en zo nodig opdracht geven de kwaliteit van de grond of baggerspecie die hij wil toepassen, aanvullend te laten onderzoeken, als de milieuverklaring nog niet de vereiste informatie bevat.

In deze gevallen is er geen sprake van een indeling in kwaliteitsklassen. Grond of baggerspecie heeft wel, of niet, de vereiste kwaliteit om te worden gekwalificeerd als 'geschikt voor de specifieke vorm van toepassen'. Alleen bij grootschalig toepassen is sprake van 'emissiearme grond' of 'emissiearme baggerspecie', omdat emissiearme grond of baggerspecie om grootschalig te mogen worden toegepast ook moet voldoen aan kwaliteitseisen voor de landbodem of waterbodem (zie de toelichting op artikel 4.17 van het Besluit activiteiten leefomgeving). Het begrip voor grootschalig toepassen geschikte grond of baggerspecie zou dan tot verwarring aanleiding kunnen geven, omdat dit begrip suggereert dat grond die aan de kwaliteitseisen voor de emissies van verontreinigende stoffen voldoet grootschalig mag worden toegepast, wat dus niet het geval hoeft te zijn.

Wat betreft de kwaliteit 'voor verspreiden geschikte baggerspecie' zal in de Regeling bodemkwaliteit, waarin de kwaliteitseisen voor de relevante parameters worden opgenomen, onderscheid worden gemaakt tussen 'voor verspreiden op de landbodem geschikte baggerspecie', 'voor verspreiden in een zoet oppervlaktewaterlichaam geschikte baggerspecie' en 'voor verspreiden een zout oppervlaktewaterlichaam geschikte baggerspecie' (zie de toelichting op artikel 4.19).

Als iemand voornemens is om grond of baggerspecie specifiek toe te passen moet hij over een milieuverklaring beschikken die de informatie geeft of de grond of baggerspecie de kwaliteit heeft om op de voorgenomen wijze te mogen worden toegepast. Zo nodig moet hij opdracht geven om de kwaliteit van de grond of baggerspecie te laten onderzoeken en als de grond of baggerspecie aan de toepasselijke kwaliteitseisen voldoet, de benodigde milieuverklaring af te geven. Voor het 'normaal' toepassen van grond of baggerspecie kan worden volstaan met een milieuverklaring die de in het tweede of derde lid bedoelde informatie bevat en een milieuverklaring die informatie geeft over de ontvangende landbodem of waterbodem. Omdat er extra kosten aan verbonden zijn om de in het vijfde lid bedoelde bijzondere kwaliteiten te onderzoeken, is het niet verplicht gesteld dat een milieuverklaring voor een partij grond of baggerspecie die informatie bevat. Doorgaans zal het vooral om normaal toepassen gaan.

Het zesde lid geeft op welke kwaliteitsaspecten de kwaliteitseisen die bij ministeriële regeling worden vastgesteld, betrekking kunnen hebben. Zij kunnen betrekking hebben op emissies van verontreinigende stoffen uit bouwstoffen, grond of baggerspecie, op concentraties van verontreinigende stoffen in bouwstoffen, grond, baggerspecie of de bodem of op andere kwaliteitsaspecten (samenstelling) van bouwstoffen, grond, baggerspecie of de bodem.

In het zevende lid is bepaald dat een milieuverklaring voor elke relevante kwaliteitseis de gegevens moet bevatten, waarop zij is gebaseerd. Dit zijn bijvoorbeeld de meetgegevens van de stoffen die in het laboratorium zijn onderzocht.

Artikel 31

In artikel 31 worden alle onderwerpen opgesomd, waarover bij ministeriële regeling (van de Minister van I en W) regels kunnen worden gesteld. Eerder kwamen dergelijke bepalingen verspreid over het Besluit bodemkwaliteit voor. Al deze specifieke bepalingen zijn nu allemaal bij elkaar gezet in één bepaling, wat een overzichtelijker beeld geeft van alle onderwerpen. Bij de omschrijving van de onderwerpen is ook rekening gehouden met de bepaling die eerder in de Regeling bodemkwaliteit voorkwamen. Het betreft allemaal uitvoeringstechnische, in beginsel beleidsarme, onderwerpen en dus ook bepalingen.

De regels zullen worden opgenomen in de Regeling bodemkwaliteit. In verband met de wijzigingen in het Besluit bodemkwaliteit en de overheveling van onderwerpen naar met name het Besluit activiteiten leefomgeving, zal die regeling worden aangepast.

HOOFDSTUK 4. HANDELINGEN MET BOUWSTOFFEN

Artikel 32

Dit artikel heeft betrekking op de kwaliteitseisen waaraan bouwstoffen moeten voldoen wanneer daarmee andere handelingen worden verricht dan het toepassen van bouwstoffen, waarvoor in het Besluit activiteiten leefomgeving regels zijn opgenomen. De kwaliteitseisen voor bouwstoffen gelden gedurende de hele keten, vanaf het vervaardigen of in Nederland invoeren en gedurende het verhandelen. Behalve het toepassen hebben de andere handelingen in de keten geen gevolgen voor de fysieke omgeving. Daarom zijn die handelingen, anders dan het toepassen, niet in het Besluit activiteiten leefomgeving geregeld. Dat bouwstoffen aan de kwaliteitseisen voldoen, moet blijken uit een milieuverklaring die de bouwstoffen vergezelt. De toepasser van de bouwstoffen zal doorgaans op de milieuverklaring mogen afgaan, tenzij er aanwijzingen zijn dat de milieuverklaring niet kan kloppen. In dat geval is er aanleiding de bouwstoffen te laten onderzoeken en kan het toepassen in strijd zijn met de zorgplicht. De opdrachtgever voor het voor de milieuverklaring benodigde onderzoek zal doorgaans de producent of importeur van de bouwstoffen zijn. De toepasser ontvangt bij de levering van de bouwstoffen de milieuverklaring en hoeft, anders dan bij grond en baggerspecie het geval is, de kwaliteit van de bouwstoffen niet meer te laten onderzoeken.

Bij de levering van de bouwstoffen moet ook een afleverbon worden verstrekt waaruit de herkomst van de bouwstoffen blijkt. Dit is nodig om te kunnen nagaan dat het nog steeds de bouwstoffen betreft waarop de milieuverklaring betrekking heeft.

Het tweede lid bevat een grondslag om in de Regeling bodemkwaliteit uitwerkingsregels op te nemen over de inhoud en vormgeving van een afleverbon. Tevens kunnen bij ministeriële regeling uitzonderingen worden gemaakt op de verplichting dat er bij de bouwstoffen een afleverbon moet zijn.

Onderdeel D

De artikelen 65, 66, 76, 77, 78, 79 en 82 hebben hun praktische betekenis verloren en kunnen worden geschrapt. Artikel 75 is nu opgenomen in het overgangsrecht van het onderhavige besluit en kan daarom eveneens worden geschrapt.

Artikel II (Besluit financiële bepalingen bodemsanering)

Onderdeel A

Het Besluit financiële bepalingen bodemsanering zal na inwerkingtreding van de Aanvullingswet bodem omgevingswet alleen gaan gelden voor die gevallen die onder het eerbiedigend overgangsrecht van de Aanvullingswet bodem omgevingswet vallen. Dat betekent dat het thans geldende recht van toepassing blijft op vastgestelde ernstige gevallen van verontreinigingen waarbij een spoedige sanering noodzakelijk is, op ingediende gehele of deelsaneringsplannen en op aangemelde saneringen volgens algemene regels in het Besluit uniforme saneringen. De Wet bodembescherming blijft van toepassing ingevolge deze eerbiedigende werking totdat het besluit tot instemming met een evaluatieverslag of een nazorgplan onherroepelijk is geworden. Hetzelfde geldt voor het Besluit financiële bepalingen bodemsanering. De begripsbepaling is hierop aangepast.

Onderdeel B

Bij inwerkingtreding van de Aanvullingswet bodem omgevingswet vervalt de Wet bodembescherming en dus ook de wettelijke grondslag voor het Besluit financiële bepalingen bodemsanering. Met deze bepaling wordt geregeld dat het Besluit financiële bepalingen bodemsanering mede gebaseerd wordt op de Kaderwet subsidies I en M.

Onderdeel C

Zoals hiervoor aangegeven zal het Besluit financiële bepalingen bodemsanering na inwerkingtreding van de Aanvullingswet bodem omgevingswet alleen gaan gelden voor die gevallen die onder het eerbiedigend overgangsrecht van de Aanvullingswet vallen. Dit is nader aangegeven in dit artikel. Aangesloten is bij de gevallen opgenomen in artikel 3.1 Aanvullingswet bodem omgevingswet. Artikel 3.1 regelt dat het thans geldende recht van toepassing blijft op vastgestelde ernstige gevallen van verontreinigingen waarbij een spoedige sanering noodzakelijk is, op ingediende gehele of deelsaneringsplannen en op aangemelde saneringen volgens algemene regels in het Besluit uniforme saneringen. De Wet bodembescherming blijft van toepassing ingevolge deze eerbiedigende werking totdat het besluit tot instemming met een evaluatieverslag of een nazorgplan onherroepelijk is geworden. Met dit artikel verandert er niets aan de subsidievoorwaarden zoals opgenomen in artikel 11 van dit besluit.

Onderdeel D

Het verstrekken van een projectsubsidie aan de coördinerende rechtspersoon voor het collectief saneren van een aantal gevallen van ernstige verontreinigingen blijft mogelijk voor de gevallen die onder het overgangsrecht (artikel 3.1 Aanvullingswet bodem omgevingswet) vallen. Hiertoe strekt dit artikel.

Artikel VIII (Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden)

Met het intrekken van de Wet bodembescherming is een nieuwe begripsomschrijving van het begrip bodem in het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden nodig. Het begrip bodem in de Omgevingswet is dezelfde als in de Wet bodembescherming en levert dus geen inhoudelijke wijziging op.

Artikel IX (Besluit inrichting landelijk gebied)

De ratio van artikel 13 Besluit inrichting landelijk gebied is dat het onwenselijk is om gronden aan een andere dan de inbrengende eigenaar toe te delen waarbij als gevolg van bodemverontreiniging het gebruik overeenkomstig de bestemming van de grond ernstig is beperkt of onduidelijkheid bestaat over de toekomstige waarde van die grond⁵⁷. Omdat het Besluit inrichting landelijk gebied wordt ingebouwd via het aanvullingsspoor eigendom is in het Aanvullingsbesluit bodem volstaan met zoveel mogelijk beleidsneutrale aanpassing aan de nieuwe bodemregelgeving.

Het eerste lid bevatte de term “onderzoeksgeval als bedoeld in de Wet bodembescherming” maar die term bestaat niet meer als aparte juridische status onder de Omgevingswet. Conform de hiervoor beschreven ratio van artikel 13 is dit aldus gewijzigd dat uitruil niet mogelijk is als bodemonderzoek *wordt* uitgevoerd en nog niet is afgerond.

Het eerste lid bevatte de term “geval van verontreiniging”. Een geval van verontreiniging is niet hetzelfde als een saneringsgeval: het is alles wat verontreinigd is (bijvoorbeeld als gevolg van overtreding van de zorgplicht). Het equivalent daarvan onder de Omgevingswet is dan ook een locatie waar de kwaliteit van de bodem de achtergrondwaarde overschrijdt.

Het eerste lid bevatte de term “saneringsgeval”. Een saneringsgeval werd onder de Wet bodembescherming gemarkeerd door een beschikking per locatie waarbij die juridische status werd toegekend. Onder de Omgevingswet volgt de noodzaak tot sanering uit algemene regels in het omgevingsplan. Omdat dit per gemeente kan verschillen, zou uitruil van gronden in verschillende gemeentes onmogelijk kunnen worden. Daarom wordt in het derde lid de bestaande interventiewaarde bodemkwaliteit gehanteerd als uniforme maatstaf. Onderdeel b van artikel 13 is overbodig geworden omdat het verwees naar zogenoemde IBC-saneringen die inmiddels zijn afgeschaft.

Artikel X (Besluit lozen buiten inrichtingen)

De artikelen 3.1 en 3.2 van het Besluit lozen buiten inrichtingen kunnen vervallen. Deze bepalingen gaan over het lozen van grondwater bij bodemsanering en bij proefboringen en over het lozen van grondwater bij ontwatering. De onderwerpen zijn thans geregeld in dit besluit. Zie vooral de wijzigingen in hoofdstuk 6 en 7 van het Besluit activiteiten leefomgeving zoals opgenomen in dit besluit. De aanpassing van het Besluit lozen buiten inrichtingen wordt afgestemd met die in het Invoeringsbesluit.

Artikel XI (Besluit stortplaatsen en stortverbod afvalstoffen)

Onderdeel A en B

De verwijzingen in het eerste artikel van het Besluit stortplaatsen en stortverbod afvalstoffen naar de ministeriële regeling op grond van artikel 28a Wet bodembescherming dienen na het intrekken van de Wet bodembescherming te worden aangepast. In de begripsbepalingen wordt nu verwezen naar het Besluit stortplaatsen en stortverbod afvalstoffen (onderdeel A).

In onderdeel B wordt een nieuw artikel 1a ingevoegd. Dit artikel geeft nu aan de minister van Infrastructuur en Water de bevoegdheid om een verklaring van niet-reinigbaarheid af te geven en een grondslag om nadere regels te stellen over het afgeven van een verklaring van niet-reinigbaarheid van grond.

---

⁵⁷ Toelichting op artikel 13, Stb. 2006, 243.

Dit artikel is daarmee de nieuwe grondslag voor de Regeling reinigbaarheid grond 2006, die zal worden omgehangen.

Artikel XII (Besluit vrijstelling stortverbod buiten inrichtingen)

In artikel 2 van het Besluit vrijstelling stortverbod buiten inrichtingen is de verwijzing naar het Besluit gebruik meststoffen vervangen door paragraaf 3.2.17 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel XIII Productenbesluit asbest

In artikel 2, onder e, is de verwijzing voor het verplaatsen van verontreinigde grond binnen een geval van ernstige verontreiniging als bedoeld in artikel 1 van de Wet bodembescherming vervangen door herschikken van verontreinigde grond als bedoeld in artikel 4.1235, vierde lid van het Besluit activiteiten leefomgeving. Het gaat dan om het herschikken van verontreinigde grond dat plaats vindt op het gedeelte van de locatie waar in het kader van saneren een afdeklaag wordt aangebracht. Doel van de bepaling is te regelen dat het Besluit activiteiten leefomgeving daarop van toepassing is en niet het Productenbesluit.

Artikel XIV (Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet)

Artikel 5

Het Besluit activiteiten leefomgeving heeft betrekking op een aantal afvalwaterstromen waaronder:

- afvalwater afkomstig van het reinigen en ontsmetten van dierenverblijven en veewagens,
- vrijkomende vloeistoffen afkomstig van het opslaan van vaste mest, champost en dikke fractie,
- vrijkomende vloeistoffen afkomstig van de opslag van kuilvoer of vaste bijvoedermiddelen, en
- afvalwater afkomstig van het reinigen van werktuigen, voertuigen en apparatuur, waarmee geen gewasbeschermingsmiddelen zijn toegepast.

Deze afvalwaterstromen kunnen worden verwijderd door:

1. het gelijkmatig verspreiden van deze afvalwaterstromen over landbouwgronden, en
2. het brengen in de mestkelder, waarna de stromen tezamen met mest worden verspreid over de landbouwgronden.

Opvang in de mestkelder was niet toegestaan omdat afvalstoffen op grond van de Meststoffenwet niet vermengd mogen worden met meststoffen. Omdat lozen in de mestkelder wel wenselijk is voor dergelijke afvalwaterstromen, voorziet het aanvullingsbesluit in een voorziening om dit probleem weg te nemen.

Deze afvalwaterstromen zijn geen *dierlijke meststoffen* in de zin van de Meststoffenwet, omdat deze afvalwaterstromen *geen product zijn van dierlijke meststoffen*. Deze afvalstromen zijn ook geen *meststoffen* in de zin van Meststoffenwet. De afvalwaterstromen zijn *niet bestemd* voor de toepassingen waarvoor meststoffen dienen. Het zijn afvalstoffen waarvoor het milieuhygiënisch verantwoord is om deze in geringe hoeveelheden (bereikt door gelijkmatige verspreiding) op de bodem te brengen. Dat ze enige hoeveelheden nutriënten bevatten maakt ze nog niet tot meststof. De oorspronkelijke tekst van artikel 5 van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet strookte niet met bovenstaande. Dit artikel is daarom moeten aangepast, zodat is verzekerd dat de betreffende afvalwaterstromen met de inhoud van de mestkelder mogen worden gemengd en over de landbouwgronden kunnen worden uitgereden zonder dat daarbij de Meststoffenwet wordt overtreden.

Vorenstaande laat onverlet dat voor afvalwaterstromen zonder meststoffen de specifieke zorgplicht van het Besluit activiteiten leefomgeving geldt. Bij het uitrijden van afvalwater over landbouwgronden dient degene die de activiteit verricht zich ervan te vergewissen of dit strookt met de specifieke zorgplicht. Het uitrijden van afvalwater afkomstig van het reinigen van dierenverblijven over een bevroren bodem zal hiermee in strijd zijn.

De correcte volgorde om een dierenverblijf of veewagen te reinigen is:

- a. het verwijderen van de vaste mest,
- b. het aanbrengen van het reinigingsmiddel, en
- c. naspoelen.

Met het afvalwater afkomstig van het reinigen en ontsmetten van dierenverblijven wordt het naspoelwater bedoeld waarin nog enkel sporen van nutriënten in zitten. Wat bij de eerste stap vrijkomt is dierlijke mest, ook als een boer of veetransporteur ervoor kiest om de hogedrukspuit erop te zetten. Het verschil tussen het naspoelwater en drijfmest is duidelijk te zien.

Wat onder gelijkmatig verspreiden van afvalwaterstromen over landbouwgronden wordt verstaan zal per situatie verschillen. Hieronder valt in ieder geval niet het uitrijden van de afvalwaterstromen over steeds weer hetzelfde perceel. Via handhaving of maatwerk kan het bevoegd gezag zo nodig ingrijpen.

Spuiwater van luchtwassers vormt een aparte categorie afvalwater. Op grond van de Meststoffenwet wordt dit aangemerkt als meststof. De omgang met spuiwater, als meststof, is daarmee eenduidig gereguleerd. Lozen in de mestkelder en hier na verspreiden over landbouwgronden is voor deze afvalwaterstromen mogelijk.

Afvalwaterstromen afkomstig van de professionele mestverwerkers vallen niet onder de uitzondering van artikel 5.

Artikel 29

De wijziging van artikel 29 (Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet) heeft een wetstechnisch karakter. Door het vervallen van het Besluit gebruik meststoffen is de verwijzing aangepast.

Artikel 32

De wijziging van artikel 32 heeft een wetstechnisch karakter. Door het vervallen van het Besluit gebruik meststoffen is de verwijzing aangepast.

Artikel XV (overgangsrecht voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie en voor overige handelingen met bouwstoffen)

In deze bepaling is overgangsrecht overgenomen.

Voor het overgangsrecht zijn de volgende situaties gezien:

1. het vervaardigen en invoeren van bouwstoffen (geen overgangsrecht);
2. het verhandelen van al vervaardigde bouwstoffen (geen overgangsrecht) (2a), in het bijzonder het opmaken van handelsvoorraden van IBC-bouwstoffen (wel overgangsrecht) (2b);
3. het toepassen van al vervaardigde bouwstoffen (geen overgangsrecht) (3a), in het bijzonder het toepassen van IBC-bouwstoffen in functionele toepassingen die al in uitvoering zijn genomen (wel overgangsrecht) (3b);
4. het aangebracht houden van bouwstoffen, grond en baggerspecie in bestaande functionele toepassingen (wel overgangsrecht);
5. het toepassen van grond en baggerspecie (geen overgangsrecht) (5a), in het bijzonder het toepassen in functionele toepassingen die al in uitvoering zijn genomen, het verspreiden van baggerspecie op de landbodem (5b) (wel overgangsrecht) en het toepassen van grond en baggerspecie in diepe plassen (5c) (wel overgangsrecht);

6. de geldigheid van al vastgestelde bodemfunctiekaarten (wel overgangsrecht);
7. het voortzetten van al vastgesteld lokaal beleid voor het toepassen van grond en baggerspecie, in het bijzonder de nota bodembeheer en afwijkende kwaliteitseisen, waaronder eisen aan het percentage bodemvreemd materiaal in grond of baggerspecie (wel overgangsrecht);
8. het voortzetten van al vastgesteld lokaal beleid voor het toepassen van mijnsteen (wel overgangsrecht) (8a) en de aanwijzing van de herkomstgebieden en toepassingsgebieden van mijnsteen (geen overgangsrecht) (8b);
9. de geldigheid van al vastgestelde bodemkwaliteitskaarten (wel overgangsrecht);
10. het voortzetten van specifiek beleid voor de rijkswateren, in het bijzonder de aanwijzing van verspreidingsvakken (wel overgangsrecht);
11. de geldigheid van al ingediende meldingen (wel overgangsrecht);
12. de afgifte en het gebruik van milieuverklaringen (geen overgangsrecht);
13. het gebruik van milieuverklaringen (geen overgangsrecht), in het bijzonder de gewijzigde benamingen van categorieën van grond en baggerspecie en de invoering van nieuwe categorieën van grond en baggerspecie (geen overgangsrecht);
14. de afgifte en gebruik van afleveringsbonnen (geen overgangsrecht);
15. eerder overgangsrecht (overgangsrecht).

In het hiernavolgende wordt eerst ingegaan op situaties waarin overgangsrecht wenselijk is en hoe dit besluit daarin voorziet. Vervolgens wordt ingegaan op situaties waarin overgangsrecht niet nodig is. Hierbij is voor de aanduiding van de verschillende situaties dezelfde nummering aangehouden die hiervoor is gebruikt.

Overgangsrecht is wenselijk in de volgende situaties.

2b en 3a. Het verhandelen van IBC-bouwstoffen en het toepassen van IBC-bouwstoffen in functionele toepassingen die al in uitvoering zijn genomen

In het algemeen is geen overgangsrecht nodig voor het verhandelen en toepassen van bouwstoffen die al voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit waren vervaardigd en die zijn voorzien van een milieuverklaring waaruit blijkt dat ze voldoen aan de eisen van het Besluit bodemkwaliteit (zie onder 1, 2a). Voor IBC-bouwstoffen is echter wel overgangsrecht wenselijk. Volgens het nieuwe recht bestaat er namelijk geen mogelijkheid meer om IBC-bouwstoffen toe te passen. Zonder overgangsrecht zouden IBC-bouwstoffen die al vervaardigd zijn, dus niet meer mogen worden verhandeld en toegepast. Het zou niet redelijk zijn om geen rekening te houden met de belangen die zijn gemoeid met het kunnen blijven verhandelen en toepassen van voorraden van legaal vervaardigde IBC-bouwstoffen.

Het overgangsrecht houdt in dat op het verhandelen en toepassen van al vervaardigde IBC-bouwstoffen het oude recht van toepassing blijft.

Wat betreft het toepassen van IBC-bouwstoffen is het overgangsrecht beperkt tot situaties waarin het toepassen plaatsvindt in het kader van een IBC-werk dat blijkt een melding die daarvoor op grond van artikel 32 van het Besluit bodemkwaliteit (oud) al voor het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit in uitvoering is genomen. Het is namelijk niet de bedoeling dat er na het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit nog nieuwe IBC-toepassingen in uitvoering worden gebracht.

De duur van het overgangsrecht is beperkt tot een half jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit, omdat wordt verwacht dat wordt geanticipeerd op de nieuwe situatie dat geen IBC-toepassingen meer zijn toegestaan.

Het overgangsrecht heeft feitelijk vooral betekenis voor toepassingen met AEC bodemas. De producenten van AEC-bodemas hebben een green-deal afgesloten met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat om bodemas zo op te werken dat zij als vormgegeven of niet-

vormgegeven bouwstof (zonder isolerende voorzieningen) kunnen worden toegepast. Afgesproken is dat er na 2020 geen IBC-bouwstoffen meer worden vervaardigd. Omdat de producenten van IBC-bouwstoffen hiermee bekend zijn en dit besluit pas na genoemde datum in werking treedt, hoeft er geen overgangsrecht te komen voor het vervaardigen van IBC-bouwstoffen (zie onder 1). Voor IBC-toepassingen die al in uitvoering zijn genomen hoeft, naast de mogelijkheid om de voorraden van al vervaardigde IBC-bouwstoffen toe te passen, geen overgangsrecht te worden opgenomen. Dergelijke IBS-toepassingen kunnen met niet-vormgegeven of vormgegeven bouwstoffen worden afgerond.

4. Het aangebracht houden van bouwstoffen, grond en baggerspecie in bestaande functionele toepassingen

Voor het aangebracht houden van bouwstoffen, grond en baggerspecie die al voor het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit in een functionele toepassing zijn aangebracht, is overgangsrecht opgenomen omdat het nieuwe recht ten opzichte van het oude recht op een aantal punten inhoudelijk is gewijzigd.

Hoewel het op zichzelf een nadeel is dat op het toepassen (dat naast het aanbrengen ook het aangebracht houden omvat, zoals blijkt uit de artikelen 4.1, tweede lid, en 4.9, tweede lid) van bouwstoffen, grond en baggerspecie verschillende (ingewikkelde) rechtsregimes naast elkaar van toepassing zijn, staan hier onevenredige nadelen tegenover als gewijzigd nieuw recht ook voor bestaande toepassingssituaties zou gaan gelden, zoals hierna zal worden toegelicht. Er zijn ook (veel) situaties waarin het nieuwe recht ten opzichte van het oude recht inhoudelijk ongewijzigd is gebleven en waarin het nieuwe recht dus op zichzelf zonder problemen op bestaande toepassingssituaties zou kunnen worden toegepast. Ter wille van de eenvoud heeft het overgangsrecht betrekking op alle toepassingen van bouwstoffen, grond en baggerspecie die al bestonden voor de inwerkingtreding van dit besluit. Voorts heeft het overgangsrecht betrekking op toepassingen die op grond van overgangsrecht nog na de inwerkingtreding van dit besluit overeenkomstig het oude recht zijn aangebracht.

Zonder overgangsrecht zou het enerzijds mogelijk zijn dat voor toepassingen van bouwstoffen, grond en baggerspecie die destijds legaal hebben plaatsgevonden, op grond van het onderhavige besluit andere eisen gaan gelden, waaraan die toepassingen niet (kunnen) voldoen, maar zou het anderzijds ook mogelijk zijn dat verplichtingen die op grond van eerdere regelgeving voor die toepassingen golden, zouden komen te vervallen, wanneer ze in het onderhavige besluit niet meer worden gesteld.

Beide situaties zijn onwenselijk. Het zou onnodig bezwaarlijk zijn om toepassingen die legaal zijn volgens het oude recht, met gewijzigde regels te confronteren, terwijl het ook onwenselijk is dat niet meer zou hoeven te worden voldaan aan verplichtingen die in het oude rechtsregime onderdeel waren van een totaalpakket van regels voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie.

Van dergelijke situaties worden enkele voorbeelden gegeven.

voorbeeld 1

Volgens het oude recht golden voor het toepassen van IBC-bouwstoffen monitoringsverplichtingen die onlosmakelijk waren verbonden aan de ruimere toepassingsmogelijkheden die toen voor IBC-bouwstoffen bestonden. Het is wenselijk dat het totaalpakket van regels volgens het oude recht van toepassing blijft, dus met inbegrip van de monitoringsverplichtingen.

voorbeeld 2

Ten tijde van het Bouwstoffenbesluit werden grond en baggerspecie als bouwstoffen aangemerkt, zodat voor het toepassen van grond en baggerspecie net als voor andere bouwstoffen de terugneembaarheidsverplichting gold. Daar stond tegenover dat de kwaliteitseisen waaraan de grond en baggerspecie moesten voldoen, op de terugneembaarheidsverplichting waren afgestemd, net zoals volgens dit besluit voor bouwstoffen nog steeds het geval is. Ook in dit geval is het wenselijk dat het totaalpakket van regels volgens het oude recht van toepassing blijft, met inbegrip van de terugneembaarheidsverplichting.

voorbeeld 3

Voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie dat in een verder verleden heeft plaatsgevonden (toen het Bouwstoffenbesluit er nog niet was), gold meestal geen specifieke regelgeving, al konden toen al wel algemene verplichtingen, zoals de zorgplicht in artikel 13 van de Wet bodembescherming en de afvalstoffenregelgeving relevant zijn. In dat geval gelden voor die toepassingen volgens het overgangsrecht ook na het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit nog steeds geen regels.

Het overgangsrecht houdt in dat voor bestaande toepassingen de regelgeving die gold ten tijde van het toepassen (in de zin van aangebracht houden) van de bouwstoffen, grond of baggerspecie, ook na het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit blijft gelden. Dit houdt in dat zowel het Bouwstoffenbesluit als het Besluit bodemkwaliteit (oud) en zelfs eerdere regelgeving (of het ontbreken daarvan) relevant blijft. Zo blijft op het toepassen (in de zin van aanbrengen) dat ten tijde van het Bouwstoffenbesluit heeft plaatsgevonden, dat besluit van toepassing, en niet het Besluit bodemkwaliteit (oud). Voor die laatste situatie was al vergelijkbaar overgangsrecht opgenomen in artikel 75 van het Besluit bodemkwaliteit (oud).

Het overgangsrecht is ten opzichte van artikel 75 van het Besluit bodemkwaliteit (oud) in die zin verduidelijkt dat nu uitdrukkelijk is bepaald dat het alleen geldt voor het aangebracht houden van bouwstoffen, grond en baggerspecie in de functionele toepassing waarin deze materialen voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit zijn aangebracht, alsmede voor de instandhouding en het herstel van die toepassingen. Hieruit volgt onder meer dat het overgangsrecht niet geldt voor uitbreidingen van eerdere toepassingen, waarbij bouwstoffen, grond en baggerspecie nieuw worden aangebracht. Het is namelijk niet wenselijk dat op het nieuw aanbrengen van bouwstoffen, grond en baggerspecie verschillende (ingewikkelde) rechtsregimes naast elkaar van toepassing zijn, tenzij dit zou worden gerechtvaardigd door zwaarwegende belangen die vergen dat in bepaalde bestaande toepassingssituaties het oude recht ook voor bepaalde nieuwe toepassingen blijft gelden. Bij nieuwe toepassingen kan rekening worden gehouden met het nieuwe recht en worden ook als het gaat om nieuwe toepassingen in het kader van bestaande toepassingen geen situaties voorzien waarin dit redelijkerwijs niet kan worden gevegd.

5b. Het toepassen van grond en baggerspecie in een diepe plas, in het bijzonder het toepassen in een functionele toepassing die al in uitvoering was genomen

Zoals onder 5a is toegelicht bestaat er in het algemeen geen aanleiding om voor het nieuw aanbrengen van grond en baggerspecie overgangsrecht vast te stellen, ook niet als het gaat om het aanbrengen van grond en baggerspecie in functionele toepassingen die al voor het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit in uitvoering zijn genomen. De reden hiervan is dat het nieuwe recht ten opzichte van het oude recht niet inhoudelijk is gewijzigd. Er zijn echter enkele uitzonderingen (situaties 5b en 5c), waarvoor wel overgangsrecht is opgenomen.

Wat betreft het toepassen (in de zin van aanbrengen) van grond en baggerspecie in diepe plassen (artikel 4.12, eerste lid, onder g) (situatie 5b) houdt het overgangsrecht in dat het oude recht (*grootschalige toepassing*) na het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit voor het toepassen blijft gelden als de desbetreffende functionele toepassing al voor dat tijdstip in uitvoering was genomen. Dit laatste moet blijken uit de melding die op grond van artikel 42, eerste lid, van het Besluit bodemkwaliteit voor het toepassen van grond en baggerspecie ten behoeve van

de herinrichting is gedaan. Reden voor het overgangsrecht is dat voor het toepassen van grond en baggerspecie in het onderhavige besluit een nieuw specifiek normenkader is ontwikkeld. Voor de praktijk is het van belang dat enige tijd wordt gegund om daarop in te spelen en dat eveneens de mogelijkheid wordt geboden partijen grond en baggerspecie die niet aan de nieuwe normen voldoen, maar waarvoor al leveringscontracten zijn afgesloten, nog volgens het oude recht toe te passen. Voor het toepassen in de zin van aangebracht houden, van grond of baggerspecie blijft het oude recht eveneens gelden. Dit is echter al geregeld in de algemene bepaling dat het oude recht van toepassing blijft op het aangebracht houden van voor de inwerkingtreding van dit besluit aangebrachte grond of baggerspecie.

5c. Het verspreiden van baggerspecie op de landbodem

Zoals onder 5a is toegelicht bestaat er in het algemeen geen aanleiding om voor het nieuw aanbrengen van grond en baggerspecie overgangsrecht vast te stellen, ook niet als het gaat om het aanbrengen van grond en baggerspecie in functionele toepassingen die al voor het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit in uitvoering zijn genomen. De reden hiervan is dat het nieuwe recht ten opzichte van het oude recht niet inhoudelijk is gewijzigd. Er zijn echter enkele uitzonderingen (situaties 5b en 5c), waarvoor wel overgangsrecht is opgenomen.

Wat betreft het verspreiden van baggerspecie op de landbodem (artikel 4.12, eerste lid, onder h) (situatie 5c) houdt het overgangsrecht in dat de waterbeheerder ervoor kan kiezen nog één jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van het oude recht gebruik te maken in situaties waarin al eerder vanuit dezelfde watergang baggerspecie op aangrenzende percelen is verspreid en er met de eigenaren van ontvangende landbouwpercelen afspraken zijn gemaakt dat de baggerspecie die voldoet aan de kwaliteitseisen volgens het oude recht, op hun percelen mag worden verspreid. De kwaliteitseisen zijn in de nieuwe regeling namelijk iets strenger geworden. Een termijn van één jaar is voor de waterbeheerders voldoende om op de nieuwe regels in te spelen. Volgens het nieuwe recht is verspreiding tot op 10 km mogelijk. De waterbeheerder kan er ook voor kiezen om in bestaande situaties direct volgens het nieuwe recht te werken.

Voor het verspreiden van grond en baggerspecie uit een watergang over aangrenzende percelen dat na de inwerkingtreding van dit besluit voor het eerst plaatsvindt, geldt meteen het nieuwe recht.

6. De geldigheid van al vastgestelde bodemfunctiekaarten

Van bodemfunctiekaarten die op grond van het Besluit bodemkwaliteit door burgemeester en wethouders zijn vastgesteld, kan redelijkerwijs niet worden verwacht dat zij direct na het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit overeenkomstig de instructie die in artikel 10.36b van het Besluit kwaliteit leefomgeving is gegeven, al zijn opgenomen in het omgevingsplan dat op grond van door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Bodemfunctiekaarten zijn een onmisbaar onderdeel van het rechtsregime dat op het toepassen van grond en baggerspecie van toepassing is omdat de functies die op een dergelijke kaart aan de bodem zijn toegekend, bepalend zijn voor het al dan niet mogen toepassen van grond en baggerspecie op de landbodem. Daarom is voor al vastgestelde bodemfunctiekaarten overgangsrecht opgenomen. Dit houdt in dat al vastgestelde bodemfunctiekaarten als een bodemfunctiekaart als bedoeld in artikel 10.36b van het Besluit activiteiten leefomgeving worden aangemerkt totdat op grond van die bepaling een nieuwe bodemfunctiekaart is vastgesteld, met dien verstande dat deze overgangsperiode ten hoogste vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit bedraagt. In die tijd moet het redelijkerwijs mogelijk zijn om de bodemfunctiekaart in het omgevingsplan op te nemen. Als al binnen vijf jaar een nieuwe bodemfunctiekaart is vastgesteld, is het overgangsrecht voor de oude kaart uitgewerkt en is de kaart van rechtswege vervallen omdat de grondslag voor de kaart intussen is vervallen en het overgangsrecht niet meer in het voortduren van de geldigheid voorziet.

7. het voortzetten van al vastgesteld lokaal beleid voor het toepassen van grond en baggerspecie, in het bijzonder de nota bodembeheer en afwijkende kwaliteitseisen, waaronder eisen aan het percentage bodemvreemd materiaal in grond of baggerspecie

In het kader van het Besluit bodemkwaliteit kon de gemeente of de waterbeheerder (het waterschap of de Minister van Infrastructuur en Waterstaat) specifiek (hierna: lokaal) beleid voeren, waarbij voor het toepassen van grond of baggerspecie afwijkende kwaliteitseisen werden gehanteerd of een lager percentage bodemvreemd materiaal dat in grond of baggerspecie was toegestaan. Voor gemeentelijk lokaal beleid is een nota bodembeheer waarin het lokale beleid is uitgewerkt, als voorwaarde gesteld om een afwijkende kwaliteitseis te mogen hanteren. Met het oog op de continuïteit van het lokale beleid is het wenselijk dat hiervoor overgangsrecht wordt opgenomen. Het overgangsrecht houdt in dat het lokale beleid voor de toepassing van hoofdstuk 4 van het Besluit activiteiten leefomgeving van kracht blijft totdat in het kader van de Omgevingswet nieuw beleid is vastgesteld, met dien verstande dat deze overgangstermijn ten hoogste vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit bedraagt. Die termijn sluit aan bij de gebruikelijk termijn waarvoor beleid wordt vastgesteld en lijkt daarom lang genoeg om het nieuwe beleid vast te stellen. Voor gemeenten moet het beleid worden opgenomen in het omgevingsplan. Als al binnen vijf jaar nieuw lokaal beleid is vastgesteld, is het overgangsrecht voor de oude lokale beleid uitgewerkt en is dat van rechtswege vervallen omdat de grondslag hiervoor intussen is vervallen en het overgangsrecht niet meer in het voortduren van de geldigheid voorziet. Voor het toepassen van grond en baggerspecie in een diepe plas geldt voor lopende herinrichtingsprojecten die zijn begonnen voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit, een overgangstermijn van drie in plaats van vijf jaar.

8a. Het voortzetten van al vastgesteld lokaal beleid voor het toepassen van mijnsteen

In het kader van het Besluit bodemkwaliteit was het mogelijk in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg lokaal beleid vast te stellen voor het toepassen van mijnsteen, daaronder ook begrepen mijnsteen die tot 80% gewichtsprocenten met grond of baggerspecie was vermengd. De mijnsteengebieden waren door de minister op de kaart aangewezen. Daarbij waren twee kaarten van belang, een kaart van de herkomstgebieden van de mijnsteen en een kaart met de toepassingsgebieden van mijnsteen. Met het oog op de continuïteit van het lokale beleid is het wenselijk dat hiervoor overgangsrecht wordt opgenomen. Het overgangsrecht houdt in dat het lokale beleid op grond van artikel 33b (oud) van het Besluit bodemkwaliteit van kracht blijft totdat in het kader van de Omgevingswet nieuw beleid is vastgesteld, met dien verstande dat deze overgangstermijn ten hoogste vijf jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit bedraagt. In die tijd moet het redelijkerwijs mogelijk zijn om het nieuwe beleid vast te stellen. De betrokken gemeenten moeten het lokale beleid opnemen in het omgevingsplan. Als al binnen vijf jaar nieuw lokaal beleid is vastgesteld, is het overgangsrecht voor de oude lokale beleid uitgewerkt en is dat van rechtswege vervallen omdat de grondslag hiervoor intussen is vervallen en het overgangsrecht niet meer in het voortduren van de geldigheid voorziet. Voor de kaarten is geen overgangsrecht nodig. Deze zullen in de Regeling omgevingsrecht worden opgenomen die tegelijkertijd met het Besluit activiteiten leefomgeving in werking zal treden.

9. De geldigheid van al vastgestelde bodemkwaliteitskaarten

In het kader van het Besluit bodemkwaliteit konden burgemeester en wethouders en de gemeenteraad bodemkwaliteitskaarten vaststellen die onder meer als grondslag konden dienen voor de afgifte van milieuhygiënische verklaringen ten behoeve van het toepassen van grond en baggerspecie op de landbodem. Het is in het belang van de continuïteit van het lokale beleid wenselijk dat die kaarten na het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit hun geldigheid nog gedurende enige tijd behouden. Omdat de bodemkwaliteitskaarten een andere wettelijke grondslag krijgen, is overgangsrecht wenselijk. Het overgangsrecht houdt in dat bodemkwaliteitskaarten die zijn vastgesteld op grond van artikel 57, tweede lid, van het Besluit

bodemkwaliteit (oud) worden aangemerkt als kaarten als bedoeld in artikel 29, derde lid, van het Besluit bodemkwaliteit (nieuw) nieuwe bodemkwaliteitskaarten zijn vastgesteld. Het overgangsrecht bedraagt een periode van ten hoogste vijf jaar. Deze periode sluit aan bij de maximale geldigheidsduur van bodemkwaliteitskaarten volgens artikel 4.3.5 van de Regeling bodemkwaliteit (oud).

11. De geldigheid van al ingediende meldingen

Als op grond van het Besluit bodemkwaliteit voor het toepassen van grond of baggerspecie al een melding is gedaan, is er geen reden om na het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit opnieuw een melding in te dienen (op grond van artikel 4.1262 van het Besluit activiteiten leefomgeving) of informatie te verstrekken (op grond van artikel 4.1263 van het Besluit activiteiten leefomgeving). Omdat de meldingen in het nieuwe recht een andere wettelijke grondslag hebben gekregen, is het wenselijk om te voorzien in overgangsrecht dat ter voldoening aan artikel 4.1262 meldingen voor het toepassen van grond of baggerspecie die in overeenstemming met het Besluit bodemkwaliteit zijn ingediend, hun geldigheid behouden en dat daarmee is voldaan aan de artikel 4.10. Voor de verplichting om informatie te verstrekken (op grond van artikel 4.11) is geen overgangsrecht nodig, omdat het hierbij gaat om het feitelijk verstrekken van informatie. Als de informatie al eerder in het kader van een melding is verstrekt, is aan de informatieverplichting voldaan.

15. Eerder overgangsrecht

In het Besluit bodemkwaliteit was overgangsrecht opgenomen. Dit is ten dele nog steeds relevant, bijvoorbeeld dat het oude recht dat voor de inwerkingtreding gold, van toepassing blijft totdat het is uitgewerkt.

Geen overgangsrecht is nodig in de volgende situaties.

1. Het vervaardigen en invoeren van bouwstoffen

Hiervoor is geen overgangsrecht nodig. De kwaliteitseisen voor bouwstoffen zijn in het nieuwe recht dezelfde als in het oude recht. Producenten hoeven hun productieprocessen dus niet aan te passen. Hetzelfde geldt voor importeurs van bouwstoffen.

Voor IBC-bouwstoffen verandert de situatie na het tijdstip van inwerkingtreding wel. Deze bouwstoffen mogen niet meer worden vervaardigd of ingevoerd omdat zij niet voldoen aan de kwaliteitseisen van het Besluit bodemkwaliteit, waarin geen afzonderlijke categorie IBC-bouwstoffen meer wordt onderscheiden. Ook voor het vervaardigen en invoeren van IBC-bouwstoffen kan overgangsrecht achterwege blijven (zie onder 2b).

2a. Het verhandelen van al vervaardigde bouwstoffen

Bouwstoffen die al waren vervaardigd voor het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit en die zijn voorzien van een milieuverklaring waaruit blijkt dat ze voldoen aan de eisen van het Besluit bodemkwaliteit, kunnen volgens het nieuwe recht worden verhandeld onder dezelfde voorwaarden die volgens het oude recht golden. Het nieuwe recht bepaalt dat er een milieuverklaring beschikbaar moet zijn die is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit, waaruit blijkt dat de partij voldoet aan de kwaliteitseisen die voor de bouwstoffen gelden volgens dat besluit. De kwaliteitseisen waaraan bouwstoffen volgens het nieuwe recht moeten voldoen, zijn dezelfde waaraan bouwstoffen volgens het oude recht moesten voldoen. Van de milieuverklaringen die op grond van het oude recht zijn afgegeven, kan daarom ook onder het nieuwe recht nog steeds gebruik worden gemaakt. Er is geen overgangsrecht nodig, behalve voor IBC-bouwstoffen (zie onder 2b).

3a Het toepassen van al vervaardigde bouwstoffen

De kwaliteitseisen voor bouwstoffen zijn in het nieuwe recht dezelfde als in het oude recht. Bouwstoffen die al waren vervaardigd voor het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit en die zijn voorzien van een milieuverklaring waaruit blijkt dat ze voldoen aan de eisen van het Besluit bodemkwaliteit, kunnen volgens het nieuwe recht worden toegepast onder dezelfde voorwaarden die volgens het oude recht golden. Er is daarom geen overgangsrecht nodig, behalve voor IBC-bouwstoffen (zie onder 3b).

5a. Het toepassen van grond en baggerspecie, in het bijzonder het toepassen in functionele toepassingen die al in uitvoering zijn genomen

Behalve in situaties waarin het nieuwe recht ten opzichte van het oude recht inhoudelijk is gewijzigd, bestaat er geen aanleiding om voor het nieuw aanbrengen van grond en baggerspecie overgangsrecht vast te stellen, ook niet als het gaat om het aanbrengen van grond en baggerspecie in functionele toepassingen die al voor het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit in uitvoering zijn genomen. Omdat inhoudelijk dezelfde voorschriften van toepassing blijven, kan het nieuwe recht ook voor deze toepassingen meteen gaan gelden. Om dezelfde reden heeft het nieuwe recht ook geen gevolgen voor overeenkomsten en aanbestedingen.

Inhoudelijke wijzigingen hebben plaatsgevonden voor het toepassen van grond en baggerspecie in diepe plassen en het verspreiden van baggerspecie op de landbodem. Voor die situaties is wel overgangsrecht opgenomen (zie onder 5b, onderscheidenlijk 5c).

4. Gebruiken van milieuhygiënische verklaringen die zijn afgegeven voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit

Het nieuwe recht bepaalt dat er een milieuverklaring beschikbaar moet zijn die is afgegeven op grond van het Besluit bodemkwaliteit, waaruit blijkt dat de partij voldoet aan de kwaliteitseisen die voor de bouwstoffen, grond, baggerspecie of de (indeling van de) ontvangende bodem gelden volgens dat besluit.

Omdat de regels voor de afgifte van milieuverklaringen in het nieuwe recht ten opzichte van het oude recht niet wijzigen, behoudens de naamsverandering van milieuhygiënische verklaringen in milieuverklaringen, is er geen aanleiding voor het treffen van overgangsrecht. Dit betekent dat van de afgegeven milieuhygiënische verklaringen gebruik gemaakt kan blijven worden om aan te tonen dat de bouwstoffen, grond, baggerspecie of de ontvangende bodem voldoen aan de kwaliteitseisen die in het kader van het Besluit bodemkwaliteit zijn gesteld.

Omdat voor het verspreiden van baggerspecie en voor het toepassen van grond en baggerspecie in een diepe plas volgens het nieuwe recht wel enkele gewijzigde kwaliteitseisen gaan gelden, kan voor deze toepassingen alleen van een milieuverklaring gebruikt worden gemaakt als daaruit blijkt dat de grond of baggerspecie feitelijk aan de nieuwe kwaliteitseisen voldoet.

8b. De aanwijzing van de herkomstgebieden en toepassingsgebieden van mijnsteen

In het kader van het Besluit bodemkwaliteit was het mogelijk in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg lokaal beleid vast te stellen voor het toepassen van mijnsteen (zie onder 8a). De mijnsteengebieden waren door de minister op de kaart aangewezen. Daarbij waren twee kaarten van belang, een kaart van de herkomstgebieden van de mijnsteen en een kaart met de toepassingsgebieden van mijnsteen. Voor de kaarten is geen overgangsrecht nodig. Deze zullen in de Regeling omgevingsrecht worden opgenomen die tegelijkertijd met het Besluit activiteiten leefomgeving in werking zal treden. In de gebiedsaanwijzing zullen geen materiële veranderingen worden aangebracht.

12. De afgifte van milieuverklaringen

Er treedt in het nieuwe recht ten opzichte van het oude recht geen wijziging op in de bevoegdheid tot de afgifte van milieuverklaringen. Omdat sprake is van enkele nieuwe categorieën van grond en baggerspecie kan dit gevolgen hebben voor de informatie die in een milieuverklaring moet worden opgenomen. Omdat de (erkende) personen en instanties die milieuverklaringen mogen afgeven zich op de nieuwe situatie kunnen voorbereiden, is er op dit punt geen overgangsrecht nodig.

13. Het gebruik van milieuverklaringen, in het bijzonder de gewijzigde benamingen van categorieën van grond en baggerspecie en de invoering van nieuwe categorieën van grond en baggerspecie

Er treedt in het nieuwe recht ten opzichte van het oude recht geen wijziging op in de mogelijkheid om gebruik te maken van milieuverklaringen die op grond van het Besluit bodemkwaliteit zijn afgegeven voor het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit. Het Besluit activiteiten bepaalt dat bij het toepassen van grond of baggerspecie een milieuverklaring beschikbaar moet zijn, waaruit blijkt dat de grond of de baggerspecie aan de voor de toepassing geldende milieukwaliteitseisen voldoet. Omdat sprake is van enkele nieuwe categorieën van grond en baggerspecie zal niet altijd zonder meer duidelijk zijn of voor het toepassen van grond of baggerspecie van een al afgegeven milieuverklaring gebruik kan worden gemaakt. Weliswaar zijn voor de meeste categorieën van grond en baggerspecie de kwaliteitseisen waaraan moet worden voldaan, niet gewijzigd, maar een al afgegeven milieuverklaring spreekt zich niet altijd uitdrukkelijk uit voor welke toepassingen hiervan gebruik kan worden gemaakt. In dat geval moet worden nagegaan of uit de al afgegeven milieuverklaring blijkt dat feitelijk aan de kwaliteitseisen voor de voorgenomen toepassing van grond of baggerspecie wordt voldaan. In geval van twijfel of bij gebreke aan duidelijkheid moet een nieuwe milieuverklaring worden opgesteld. Het is echter niet wenselijk om overgangsrecht op te nemen dat nog gedurende een bepaalde periode van al afgegeven milieuverklaringen gebruik kan worden gemaakt, omdat dan niet zeker is of de grond of baggerspecie die wordt toegepast aan het nieuwe recht dat daarop met ingang van het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit van toepassing is, voldoet.

14. De afgifte en gebruik van afleveringsbonnen

Er treedt in het nieuwe recht ten opzichte van het oude recht geen wijziging op met betrekking tot de afgifte van afleveringsbonnen. Er is ook geen andere wettelijke grondslag voor de afgifte van afleveringsbonnen gekomen. Daarom is er op dit punt geen overgangsrecht nodig. Afleveringsbonnen die zijn afgegeven voor het tijdstip van inwerkingtreding van het onderhavige besluit, kunnen ook daarna nog als afleveringsbon worden gebruikt.

Artikel XVI (inwerkingtreding)

Inwerkingtreding geschiedt op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. Hiervoor is gekozen om te kunnen borgen dat er sprake is van een redelijke invoeringstermijn. Voor de inwerkingtreding is het ook nodig dat alle benodigde uitvoeringsregels gereed zijn. Die zullen op hetzelfde tijdstip in werking treden. De regering streeft ernaar dat de Aanvullingswet bodem en dit Aanvullingsbesluit gelijktijdig in werking treedt met de Omgevingswet zelf vanwege de sterke inhoudelijke samenhang. Voor een zorgvuldige invoering kan het aangewezen zijn om onderdelen op een later tijdstip in werking te laten treden. Dit artikel biedt die mogelijkheid.

Artikel XVII (citeertitel)

De regering heeft diverse algemene maatregelen van bestuur tot aanvulling van de besluiten op grond van de Omgevingswet in voorbereiding. Omwille van consistentie en de herkenbaarheid zijn de diverse aanvullingsbesluiten allemaal voorzien van een citeertitel volgens hetzelfde model.

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,